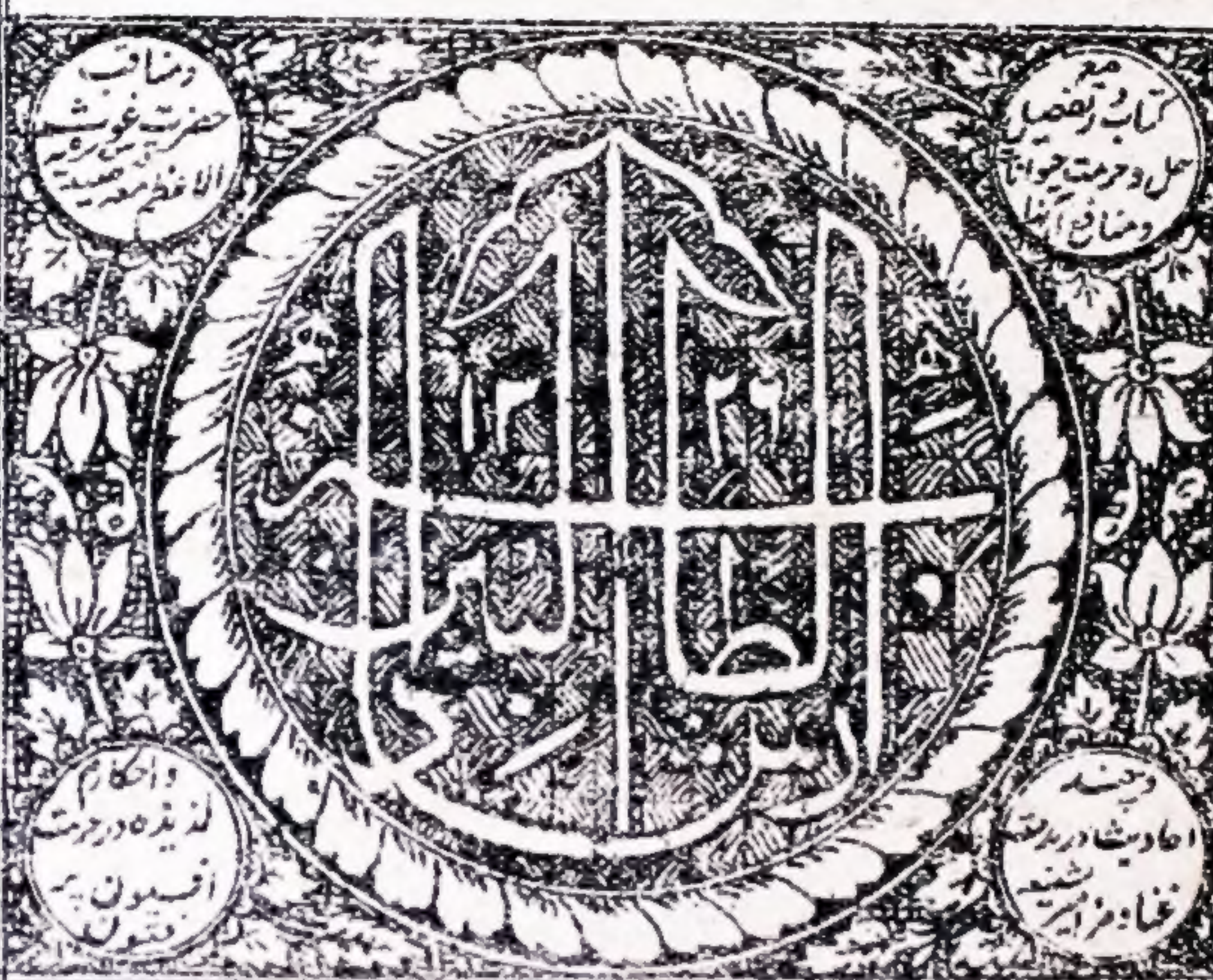

وَكَلَّمْنَا أَيُّدًا لَمْ يَهْدَنْ مِمَّنْ أَوْفَرُوا

حمد وافر قادر لایزال که کتاب مستطاب تصنیف مفید کامل الدیلم سالک العصر حضرت
اسخوند درویش صاحب شگهار می سیه الباری تصنیف تحشی حاجی محمد امیر صیاب مرحوم یار نجم

حسب فرمایش کترین بندگان احد الصمد نیازمند فضل احد و ابنه
میان عبد الرحیم جان سلمه المنان تاجران کتب شهر شیا و ربا زار قصه الی محله

مَضَعُ كُتُبِ كَرِيمِ
دَلِيلُ نَوَافِلِ هُوَ طَبْعُ

فہرست ابواب و مضامین و مسائل و حکایا و ارشاد و لطائف

۳	باب اول مستطبر جہاد فضل	۲۵	ہفت ایک چہار نوع است۔
۴	فضل اول در توحید۔	۲۶	نقل شیخ شبلی رحمہ اللہ۔
۵	توحید چہار نوع است۔	۲۷	قصہ محمد ہادشاہ کہ پنجمہ رضا خان۔
۶	قرآن و مخلوق دانستن کفر است۔	۲۸	قصہ خالد بن ولید۔
۷	بیان عمل شیطان کہ مسلمانان را از دین برگرداند	۲۹	قصہ ہتر موسیٰ و فرعون۔
۸	احوال زہد کہ شیطان اور خلل داد	۳۰	حیوانات ستعہ بخت روند۔
۹	حال خید بغدادی در توحید۔	۳۱	قصہ خالد و خلافت صدیق اکبر
۱۰	توکر منصور و جوانے شاہد توحید حال	۳۲	بقا ایمان در چہار چہینہ
۱۱	حضرت یزید بسطامی در ہنگام سکوت	۳۳	گفتار در کار ہائے کفر۔
۱۲	درازی آدم علیہ السلام سے صد فرشتہ	۳۴	قصہ شیطان معہ شیخ جابل۔
۱۳	حکایت عشق رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم	۳۵	جبریل پانزدہ روز پیامہ بود۔
۱۴	توکر مصنف این کتاب یعنی اخوند مرید	۳۶	سی و سہ بار جبریل بصوت خود آمدہ بود
۱۵	فضل دوم در بیان ایمان	۳۷	قصہ ہتر نوح ہم و دقیا نوس۔
۱۶	قصہ وحیہ کلبی	۳۸	بیان صفت دوزخ۔
۱۷	ایمان مخلوق است۔	۳۹	ہفت طائفہ زیر عرش۔
۱۸	اخلاص چہار نوع است۔	۴۰	قصہ رحم پنجمہ بر کنیزک۔
۱۹	قصہ شیخ احمد خرویدہ۔	۴۱	قصہ رحم ہر گوارے بر کنیزک۔
۲۰	ذکر ابراہیم خلیل اللہ کہ آتش بر او گلہ ار شد	۴۲	رحم ہر گوارے بر عیلام۔
۲۱	در خبر است کہ نہ نال اکنون حیات اند	۴۳	ہفت شرط ایمان بجان کردن۔
۲۲	قصہ امیر حمزہ رض	۴۴	حلال دانستن شیرہ جو کفر است۔
۲۳	قصہ رکشی نوح علیہ السلام	۴۵	بیان خمر خوردن۔

۴۴	خمر بیخ نوع است -	۵۸	باری و شفاعت یکدیگر رخصت قیامت -
۴۵	شپیلیدہ غلبہ چون تغیر یا بد حرام است	۵۹	بزرگ و خواہر دینی گرفتار فایده دارد -
۴۶	دخول در مسجد -	۶۰	قصہ مروی کہ سوای جمع کردن نام ہائے صالحان دیگر عمل نہ کردہ بود -
۴۷	ساقط شدن جواب سلام -	۶۱	باد وستان حق دوستی کردن مثل سلطان است
۴۸	ساقط شدن حج درین زمانہ -	۶۲	قصہ بزرگے و صاحبش -
۴۹	چند جا امام عظیم رضہ توقف کردہ اند	۶۳	لعاب ہیں انداختن بطرف کعبہ مکہ است
۵۰	چون از مسجد بیرون آید پای چپ بر زمین	۶۴	چون کہ عیسیٰ بادشاہ روم فوت شد
۵۱	عالمان کہ پیش ملوکان روند	۶۵	بدترین مردمان آنکسی است کہ چیزے بخود فرض گرداند و وفانہ کند -
۵۲	علم بے عمل دشمنی با خدا است	۶۶	قصہ ہشتم یوسف علیہ السلام و طبیعت عابدی
۵۳	گفتہ بزرگچہر در صحبت عالمان	۶۷	بیان عدل سنجہ ماضی -
۵۴	خاک گرفتار از دیوار عیسے -	۶۸	در بیان احسان و مقام حضور -
۵۵	حکایت اماماد سلیمان علیہ السلام	۶۹	قصہ بادشاہ فنک باغبان -
۵۶	فضیلت عالم برزاہد -	۷۰	ذکر سخاوت مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ
۵۷	قصہ ہارون الرشید	۷۱	حکایت عمر ابن عبدالعزیز -
۵۸	شفاعت چہار فرقہ حق است	۷۲	اگر کسی پیش امیر جابر معروف نہ کند -
۵۹	ذکر مرید حسن بصری رضہ	۷۳	اگر کسی خود فاسق است امر معروف کند
۶۰	بیان خانوادہ ہ ۱۲	۷۴	امر معروف نہ نوع است -
۶۱	ہر کہ بغیر اذن پیر کامل ارشاد کند	۷۵	من بطل دینی فاقلموہ -
۶۲	ذکر سید جلال و شیخ فرید -	۷۶	آنحضرت بلے او چادر انداخت کہ غنشین
۶۳	مشاہدہ گریہ کہ از خوف خدا کند	۷۷	قصہ اولیاء اللہ کہ بر کافران برگشتہ بود
۶۴	مشئلہ در بیان کمال ایمان -	۷۸	قصہ غلامان فرعون کہ مسلمانان بودند
۶۵	المبتدع من یجمل غیر طریق الشیخ		
۶۶	دوستی باد وستان حق -		

۶۴	فرعون معطل چہار علت بود -	۹۹	بیان ثواب رتہا و ادعیہ پس از وضو -
۶۵	ذکر وقت پرستان -	۱۰۰	طریقہ نشانیہ کردن -
۶۶	سبب یکسختی بہ ہیئت رود -	۱۰۱	مناجات برق نام و زمان موسی دم -
۶۷	در حق کلمہ شہادت -	۱۰۲	وضو باطن -
۶۸	در بیان آنکہ بسبب آن حد لازم نمیشود -	۱۰۳	مبالغہ در مسواک -
۶۹	خمر و وقت صاحب طلال بود -	۱۰۴	مسئلہ در بیان نمکندہ وضو -
۷۰	در آغاز و تمام سخن کلمہ -	۱۰۵	پرسیان جواسنہ در حق زن کردن -
۷۱	قصہ ولی کہ بہ قبول نہ قبول عبادت نظر کرد -	۱۰۶	چہار خندہ وضو نکند -
۷۲	ابراہیم خواص و از دہ سال در میان مسکین -	۱۰۷	واجب شدن غسل -
۷۳	ثواب زیارت عالم و بزرگ -	۱۰۸	در بیان حیض و طہر متخلل -
۷۴	قصہ ظالمی کہ نمود و نہ کشتہ بود -	۱۰۹	استحاضہ و نفاسہ و حالضہ -
۷۵	منازعت مالک دینار -	۱۱۰	غسل کردن میت -
۷۶	سوال دل از جان -	۱۱۱	مامور کردن مرید بہ تہجد -
۷۷	مسئلہ در بیان محاضرات -	۱۱۲	در بیان دخول باذن -
۷۸	قصہ امام غزالی رحمۃ اللہ علیہ -	۱۱۳	در بیان مقدار استعمال آب در غسل وضو -
۷۹	فصل سویم در وضو و طہاریم	۱۱۴	خاک خور و با یج بشر -
۸۰	در بیان وضو کہ چند نوع است -	۱۱۵	حضرت علی در شرب چہار بار غسل کرد -
۸۱	قصہ حضرت زابعہ بصری -	۱۱۶	مرگ سلیمان علیہ السلام -
۸۲	زنی کہ خود را خوشبو کند -	۱۱۷	در بیان موت کہ چہرہ آید -
۸۳	مسئلہ در بیان رفتن بقدیم حاجت -	۱۱۸	قصہ بلعم باعولہ -
۸۴	سنگ در برے سنجہ -	۱۱۹	قصہ داؤد علیہ السلام و بادشاہ کافر -
۸۵	در بیان وضو و مسواک -	۱۲۰	عمر مسخ شدہ -
۸۶	خلال انگشتان و فراموشی استنجا -	۱۲۱	قصہ جبریل رضی اللہ تعالیٰ عنہ -

۱۳۰	قصہ خواجہ گرگ	۱۵۵	در بیان نماز جنازہ
۱۳۱	قصہ مجید و جولانی	۱۵۶	قائم مقام اوعیدہ جنازہ
۱۳۲	دیوانہ لالہ بابلی	۱۵۸	نماز بلاجماعت -
۱۳۳	در بیان تیمم و وضو و استعمال مسواک	۱۵۹	در بیان دستار بستن -
۱۳۴	در بیان آب ده درده و چاه -	۱۶۰	در بیان نماز در مسجد -
۱۳۵	فصل چہارم در بیان نماز	۱۶۱	بیان خاک آدم علیہ السلام
۱۳۶	نماز بہ بیت المقدس -	۱۶۲	بیت المعور کعبہ طائکہ -
۱۳۷	صلوۃ خمسہ مثل پنج جوئے است -	۱۶۳	برہنہ بر مصلی افکندن -
۱۳۸	چند جا ذکر نماز در قرآن -	۱۶۴	حکایت بادشاہ یوسف نام
۱۳۹	چند نفر بگمان مسلمان اند -	۱۶۵	بیان نماز بر پوست حیوان
۱۴۰	بحث تراویح -	۱۶۶	در بیان پنج بنائے مسلمانی -
۱۴۱	چون مستقبل قبلہ شوی بھن نینداز	۱۶۸	کلائی آسمانہا وغیرہ -
۱۴۲	بیان غیر المضروب -	۱۶۹	چون عالم وفات یابد
۱۴۳	الحمد للہ بعد گفت	۱۷۰	کلائی و شالی آفتاب -
۱۴۴	اگر مخرج و معنی یک باشد نماز رو بہ	۱۷۱	در بیان خسوف و کسوف -
۱۴۵	وقوف منزل در قرآن -	۱۷۲	در بیان شہور شمسی و قمری -
۱۴۶	وصل و فصل در نماز -	۱۷۳	قصہ عاد و یان -
۱۴۷	نماز را چہار رکن -	۱۷۴	یک اندام شیطان نہ بہت و یک اندام
۱۴۸	ختم درود روز بایر کرد -	۱۷۵	مقدار گاو زمین -
۱۴۹	کسے کہ سہلست دراز کردہ -	۱۷۶	بیان مقدار ماہی -
۱۵۰	در اہم ماضیہ قعدہ نماز نبود -	۱۷۷	چہار طائفہ را نشان برابر باشند -
۱۵۱	عدم قبول شاہدی کہ قنوت ندارند	۱۷۸	در بیان دوزخ ہاکہ ہفت اند -
۱۵۲	در بیان سر نہادن سجود بعد از فراغ و تہ	۱۷۹	در بیان مار کہ دوزخ بر پشت او است -

در بیان آن مردم کہ نماز ختن بروی نیست	۱۷۶	در بیان منکر و نکیر و سراج القبر	۱۹۶
بیان ولایتی کہ شش ماه شب دارد و شش ماه روز	۱۷۷	نماز آورده جبرائیل بحکم رب الجلیل	۱۹۷
غلام چیست در خدمت	۱۷۸	کنیزک را و شنام دادن	۱۹۸
در بیان فضل نماز و روزہ	۱۷۹	نماز ہفتہ و ستیہ استغفار	۱۹۹
مسئلہ در بیان اوراد	۱۸۰	دعاے شب جمعہ برائے حاجت و دجانی	۲۰۱
برائے گم شدہ بخوانند	۱۸۱	قضا عمری پیش از وتر	۲۰۲
بعد فجر روئے سے بتلہ نشیند	۱۸۲	نماز فضل از قیام اللیل	۲۰۳
ورد اخوند جو رحمۃ اللہ علیہ	۱۸۳	نقل بی بی عالیہ رضی اللہ عنہا	۲۰۴
تسبیح ہانگشتان ثلثہ	۱۸۴	نماز ہفت وضو	۲۰۵
برائے کشائش رزق	۱۸۵	آیتہا عقیب صلوٰۃ خمسہ	۲۰۶
اسم اللہ را خواندن	۱۸۶	برائے مرادات و دجانی	۲۰۷
خطاب حق باموسی و ترس	۱۸۷	خواب کردن بطہارت	۲۰۸
در بیان آسانی جان کنندن	۱۸۸	در خواب سحر بر خاستن	۲۰۹
نماز ہائے ہفتہ روز یکشنبہ	۱۸۹	سیصد و شصت رگ آدمی	۲۱۰
نماز برائے خوشنودی خصمان	۱۹۰	سہ کث صلوٰۃ بر آدم علیہ السلام	۲۱۱
برائے حاجت دارین	۱۹۱	ثواب بھی گزاردن	۲۱۲
چہار رکعت نقل از برائے معاش نعمی	۱۹۲	دوازده کس سوائی حضرت صلعم کہ ہمراہ	۲۱۳
نواقض سنت ظہر و باہرہ	۱۹۳	ایشان سیرہ میشوند	۲۱۴
سہ کث کلمہ طیبہ بعد از نماز	۱۹۴	ورد خود را ترک نہ کنند	۲۱۵
وظیفہ فرمودہ حضرت مرئی بی قاطعہ	۱۹۵	صلوٰۃ العاشقین	۲۱۶
در باب خطایک	۱۹۶	در بیان نماز اوابین	۲۱۷
نماز در باب خوشنودی مشائخان	۱۹۷	بیان ثواب لفظ اللہ گفتن	۲۱۸
نماز ہفتہ	۱۹۸	مسئلہ نماز استغفار	۲۱۹

۲۱۶	نماز دیدار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم	۲۳۷	بیان نفل مجرب
۲۱۷	در بیان دعائے نور	۲۳۸	نماز ہجر رجب المرجب
۲۱۹	بیان نماز حاجات	۲۳۹	بیان احکام سفر
۲۲۰	ندائے پروردگار وقت سحر	۲۴۰	مسئلہ زرد
۲۲۱	در بیان نماز ہائے ہفتہ	۲۴۱	آوردن عروس نوہ
۲۲۲	نماز قضا عمری	۲۴۲	سبب روزہ طیفہ یکہ یگر اندر
۲۲۳	بیان شبی کہ ہمہ گناہان را ن بخشیدہ شوند	۲۴۳	بیان موجبات سجدہ سہوہ
۲۲۴	نماز برائے دیدن مطلب خواب	۲۴۴	الدعاء مفروضتان
۲۲۵	در بیان سبب قدر	۲۴۵	نفل پس از وضو کہ البتہ بکند
۲۲۶	در بیان عید فطر	۲۴۶	کلمہ طیبہ عقب ہر نماز گفتن سنت است
۲۲۷	نماز عیدین و بحیرات آن	۲۴۷	دعاء استخارہ و بیان احوال مردہ
۲۲۸	قصہ عید ضحیٰ	۲۴۸	بیان فضیلت بسم اللہ پیش مردہ
۲۲۹	بیخ از آب منی شیطان است	۲۴۹	دعاء قہریت و سورہ یس خواندن بوقت نذر
۲۳۰	اشارت باندا ہما کہ شستن آنہا در وضو	۲۵۰	در بیان تلقین کردن میت
۲۳۱	وجہ تسمیہ ایام بیض و عرفات	۲۵۱	بیان خیرات کردن پس میت
۲۳۲	بیان قربانی کردن	۲۵۲	قصہ پیرہ زنی
۲۳۳	مسئلہ نماز عاشورہ	۲۵۳	ابن سیم قبل اند خواب بد کہ پسر در آب کش
۲۳۴	بیان روزہ ہائے و بیان ہا عفر	۲۵۴	ثواب روزہ ایام بیض
۲۳۵	ذکر ماہ رجب المرجب	۲۵۵	بیان حضرت خیر البشر
۲۳۶	علامت شناختن شب معراج	۲۵۶	در تمام روزہ ہائے یکی
۲۳۷	ذکر ماہ شعبان	۲۵۷	روزہ ہائے ممنوع
۲۳۸	ذکر ماہ رمضان	۲۵۸	فصل ادعیات مجربہ
۲۳۹	بیان شفاعت ماہ رمضان	۲۵۹	بیان آنکہ حضرت علیہ السلام را بخواب طیب

۲۸۸	بیان خلقت ہفت آسمان زمین۔	۲۶۴	شکستن صوم نفل در ضیافت۔
۲۸۹	بیان لوح و قلم و درازی پیمائی آن۔	۲۶۵	اکرام بہتر ابراہیم خلیل اللہ مرکا فوراً
۲۹۰	بیان درخت طوبی و امت حضرت صلعم	۲۶۶	امتحان بر خلیل اللہ
۲۹۱	ذکر عزرائیل علیہ السلام۔	۲۶۷	بنی بہتر از ولی۔
۲۹۲	در آسمان چہارم قطار اشتران۔	۲۶۸	در بیان آنکہ علی الصبح گفتہ میشود
۲۹۳	بیان اصل و دخیل و سیحون و جیحون و یامو	۲۶۹	در بیان دفع جزام و برص و دانہ۔
۲۹۴	السنان در بارادہ مقدم است۔	۲۷۰	برائی دفع جملہ انواع دانہ ہا۔
۲۹۵	ذکر ایام سبوعہ۔	۲۷۱	دُعَا و دہقان و حکایت فرشتہ
۲۹۶	آغاز باد شاہی بر سر این زمین۔	۲۷۲	دعائے کہ شیطان یاد دارد۔
۲۹۷	بیان خلقت جن و ابلیس کہ پسر جن است	۲۷۳	دعائے ضروریہ و بکار آمد۔
۲۹۸	آغاز ایجاد آدم علیہ السلام۔	۲۷۴	دعائے عہدہ کہ در گور ہمراہ مرہ نہند
۲۹۹	بیان خلقت ارواحان۔	۲۷۵	دعائے زیادت عمر و ماہ نو دین
۳۰۰	بیان حقیقت حجر اسود۔	۲۷۶	قصّہ در مجالس و آیت کریمہ
۳۰۱	سرفش دادن خدای تعالی مرطابک	۲۷۷	گوشت و پوست حافظ نریرد
۳۰۲	عدو جنت زائیدن حوا۔	۲۷۸	افسونہای سہم باد۔
۳۰۳	قصہ مہر ایل۔	۲۷۹	سفت بسم اللہ و کلمہ و اعوذ باللہ
۳۰۴	قصّہ نوح علیہ الصلوٰۃ و السلام	۲۸۰	بیان درود بزرگ۔
۳۰۵	بیان نسل ابراہیم علیہ السلام	۲۸۱	افسون ہندی برای دفع مانہ غلو
۳۰۶	قصّہ ولادت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم	۲۸۲	برای باد و دوسر و مار گزیدہ مجرب
۳۰۷	بیان فرزندان ازواج مطہرات آنحضرت	۲۸۳	دعائے ملازمتی عمر۔
۳۰۸	انواع آدمی و چہار طائفہ مکلف	۲۸۴	و جانی گفتن حضرت جبرائیل را۔
۳۰۹	در بیان دعائے بزرگ۔	۲۸۵	قصّہ مرغ کہ عمر شریف بسیار بود۔
۳۱۰	ذکر مستبغات عشر۔	۲۸۶	و عا طہیر کہ امام عظیم ہر شب میخواند

۳۱۱	دعا و استغفار۔	۳۲۳	مناقب شیخ نور قطب عالم۔
۳۱۲	بیان کشتن زہر قاتل و دلد و سنان ہرگز	۳۲۴	مناقب شیخ نظام الدین۔
۳۱۳	باب دوم شتمبر چار فصل	۳۲۵	مناقب شیخ فرید شکر گنج۔
۳۱۴	فصل اول در بیان انواع توبہ	۳۲۶	مناقب قطب الاقطاب خواجہ قطب الدین
۳۱۵	اگر صد کرت گناہ کند و صد کرت توبہ کند	۳۲۷	بختیار اوشی چشتی قدس سرہ
۳۱۶	بدانکہ غیبت بر چند نوع است۔	۳۲۸	مناقب حسن بنجرمی۔
۳۱۷	بہتان آن را گویند۔	۳۲۹	شجرہ شہر و رویہ۔
۳۱۸	چہار خیر را غیبت نگویند۔	۳۳۰	در مناقب شیخ بنید بغدادی قدس سرہ
۳۱۹	بدانکہ نفس بر چہار قسم است۔	۳۳۱	مناقب شیخ داود طائی۔
۳۲۰	توبہ خاص۔	۳۳۲	بیان حال اول شیخ حبیب عجمی
۳۲۱	توبہ خاص الخاص۔	۳۳۳	مناقب امام حسن بصری رضی اللہ عنہ
۳۲۲	توبہ خاص الخاص۔	۳۳۴	شجرہ سیوم از سلسلہ بکرویدہ از آقاخان
۳۲۳	فصل دوم در علمائے پیرکار	۳۳۵	و بحث بیان رسول اللہ علیہ السلام
۳۲۴	اگر صرف و بخوندہ اندجملہ علوم ناقص باشد	۳۳۶	بیان ایمان آوردن حضرت علی کرم اللہ
۳۲۵	پیری را چہار شرط است۔	۳۳۷	ایمان آوردن صدیق اکبر و عثمان غنی
۳۲۶	قصہ منصور علاج۔	۳۳۸	ایمان آوردن عمر خطاب رضہ
۳۲۷	رفض حرام اتفاقی است۔	۳۳۹	آمدن بادشاہ یمن برائے معجزہ
۳۲۸	چہل تن امت عیسیٰ علیہ السلام	۳۴۰	قصہ غار۔
۳۲۹	سماع را چند شرط است۔	۳۴۱	کشتہ شدن ابو جہل۔
۳۳۰	خراب حالی شیطان۔	۳۴۲	قصہ سفیان بادشاہ مکہ۔
۳۳۱	شجرہ چشتیہ۔	۳۴۳	ابو بکر صدیق استاذ جبرائیل
۳۳۲	مناقب بہا والدین صامت قدس سرہ	۳۴۴	در فضیلت حضرت عمر رضہ
۳۳۳	مناقب سید حامد الدین۔	۳۴۵	بیان قوت حضرت علی کرم اللہ
		۳۴۶	تعالیٰ وجہہ

۳۶۹	جہانی عثمان حضرت علیہ السلام را۔	۴۲۳	کیکے خوش فاشان دست بکنند تبسم طیب
۳۸۰	نزد آنحضرت ہر وہ کاتب بودند۔	۴۲۴	در بیان فضیلت کلمہ طیبہ۔
۳۸۱	عدد آیتہات قرآن مجید۔	۴۲۶	تغیب از چہار نفر۔
۳۸۲	بیان خلافت علی رض	۴۲۷	باب سوم در بیان سیر سلوک۔
۳۸۳	کرسی چہار یار و یزید۔	۴۲۸	در بیان سیر من اللہ۔
۳۸۵	شہادت حمزہ رض	۴۲۹	در بیان سیر الی اللہ۔
۳۸۶	بیان آیات پند از مولوی حاجی رحم	۴۳۰	در بیان سیر فی اللہ۔
۳۸۷	فضل سویم۔ در بیان چہار علم	۴۳۱	در بیان سیر مع اللہ۔
۳۹۱	در بیان اذان۔	۴۳۲	بیان فائدہ تعبیر خواب۔
۳۹۳	در بیان آن کہ در اذان کافر میشود۔	۴۳۳	باب چہارم شتمبر چہار فضل۔
۳۹۴	در بیان کفارات۔	۴۳۴	فضل اول در خلاق حمیدہ۔
۳۹۵	در بیان حیض و نفاس۔	۴۳۵	بیان کلمہ رد کفر۔
۳۹۶	مذہب اربعہ و حیلہ مطلقہ ثلاثہ	۴۳۶	بیان فتح کردن گاؤ کہ معجزہ موسیٰ م بعد
۳۹۸	مناقب امام عظیم رض۔	۴۳۷	قصہ یوسف علی سینا۔
۴۰۵	مناقب امام شافعی رض	۴۳۸	فضل دوم در بیان انفاق فی مسیہ
۴۰۶	مناقب امام مالک و امام احمد خیل رحم	۴۳۹	اشادہ بنام نخواند۔
۴۰۷	در بیان ذکر کردن۔	۴۴۰	در بیان حق ماور و پدر
۴۰۸	در بیان ذکر عالم۔	۴۴۱	فضل سویم در بیان صبر۔
۴۱۰	در بیان ذکر خاص الخاص۔	۴۴۲	ذکر کردن اصحابی گویند برای جہانی
۴۱۲	در بیان ذکر خاص الخاص۔	۴۴۳	یکے را در ہند دو پسر مردہ۔
۴۱۳	آقاب ذکر دادن پیر مرید خود را	۴۴۴	مخفی اسم با ستارہ۔
۴۱۵	در بیان اسم ذات۔	۴۴۵	قصہ ایوب علیہ السلام
		۴۴۶	فضل چہارم در شکر

۴۹۹	دعوت کردن شیطان با خدا -	۴۷۷	در بیان شکر ایمانی -
۵۰۱	در خبر هست که هر مومن را هفت ستری باشد	۴۷۸	در بیان شکر عملی -
۵۰۲	در دخول جن در بهشت امام عظیم توقف کرده اند	۴۷۹	خاتمه کتاب
۵۰۳	در سمرقند هر یکی را باغبان اند -	۴۸۰	مضل اول در علامات قیامت
۵۰۴	داغ نار بهشت چون هفت برابر این دنیا باشد	۴۸۱	در بیان دجال کین -
۵۰۶	در بهشت سفوف شب نباشد -	۴۸۲	خروج دجال چه وقت باشد
۵۰۷	جهانی کردن غنایان به نختن و کشتن نباشد	۴۸۳	ذکر مهدی آخر زمان -
۵۰۹	بیان این آیت عالیهم ثیاب سندس خضراء	۴۸۴	کیفیت اظهار یا جوع و ما جوع
۵۱۱	چهار چیز در بهشت بهتر از بهشت اند	۴۸۵	قصه سید سکندری -
۵۱۲	بیان مجادله در میان بهشت و دوزخ -	۴۸۶	بیان اظهار دایه الارض -
۵۱۳	نیکبها همه برابر چنان چون قطره بمقابل دریا است	۴۸۷	ذکر طلوع شمس از مغرب -
۵۱۴	مضل سوم در اجناس مسایل -	۴۸۸	بعد از این علامات باد پیدا میشود
۵۱۵	لعنت راندن بر نرید سعادت یابی	۴۸۹	دسوزی غزاسیل علیه السلام
۵۱۶	در بیان قصه یزید -	۴۹۰	قصه رشاد و بلخ ارم -
۵۱۷	در بیان آسانی مدینه زنان -	۴۹۱	در بیان صورت و حشر خلائق -
۵۱۸	هر کراپ لزه آید این کلمات بخواند	۴۹۲	مضل دوم در کیفیت استادن خلائق
۵۱۹	هفت آویس قرنی -	۴۹۳	در بیان پل صراط -
۵۲۰	برائی حاجت دفع دشمنان -	۴۹۴	خوک از دوزخ آید -
۵۲۱	در بیان صلح مال -	۴۹۵	هفت کوتل -
۵۲۲	در بیان خلقت آدمی -	۴۹۶	چهار چیز در دوزخ بدتر از دوزخ
۵۲۳	نفس جدایت و روح جدا -	۴۹۷	امت حضرت هر چند گنهگار باشد روی او سیاه
۵۲۴	در بیان خوردن طعام در خانه ماتم	۴۹۸	شفاعت طفلان و علما -
۵۲۵	در بیان دار و براس روشنائی چشم		

منقبت بنیاب عالی پیر دستگیر قدس

بسم الله الرحمن الرحيم

ای امیر پرو عالم دستگیر	شیخ محی الدین جلی شاهان
غوث خان شد و مخدومین	قطبانی زری سلطان

بر دست افتاده ام یا غوث اعظم دیگر

ای جوهر آفتاب صبح ایجا ازل	وی خست شام ابد بد کامل بے نل
لے کشوریک هستی بادشاہ بے نل	اعلیٰ ام ملک نقشاہان ہرین ول

ہم تویی نور ہدایا غوث اعظم

عناں معراج

محمد رضوان اللہ

ای جان پرتو منی همه جا
 بر ترقیت حال محتاجان همیشه
 گرچه عیب القادر اما بقدرت قادر

حاضری ناظری یا غوث اعظم دہلی

[illegible]

طبل حکمت میگردیدش برارضی حال
چونکه خود گفتی حکمی نافذ فی کل حال

بادشاه تاجور مستی بیجان الحال
هست اندر حکم تو ملک و الله تعال

بخش نصاب رغنم یا غوث اعظم دیشگیر

محمد و فضل علی
فصل اول
در بیان فضائل
و مناقب ائمه
علیهم السلام
و در بیان فضائل
و مناقب ائمه
علیهم السلام

	سرخرو کن این رخم یا غوث اعظم و شگیر	
چون کراتو و شگیری دست من گیر از کرم	شاد ما کن با مردم برین گرو اب غم	
جمله عصیانم به بخشا ساز مقبول حکم	مطلب دنیا و دین و آرزو حال و برم	
	جمله مقصودم رسان یا غوث اعظم و شگیر	
دایما داری مرا در پیش ویت و ویر	تا نماند در دلم دیگر بجز حق آرزو	
بر در مخلوق ز مردم چون گدایان سوسو	در جمال نور مطلق محو گردم موی	
	مادی با حق توئی یا غوث اعظم و شگیر	
یکدمی نگذشت برین غم عصیان گنا	با حضور دل نکر دم طاعت در هیچگاه	
عمر خود ضایع نمودم همه کار تبا	کن شفاعت پیش مادی کس حق بنما	
	جرم بخشاینده یا غوث اعظم و شگیر	
همه از لطف خود سانس کن در راه دین	کز به عین یقین برسم به تحقیق یقین	
هم غنا بخشی به دنیا یا کریم الاکرین	تا سازم آرزو گاه بی خان و چین	
	ساز مستغنا مرا یا غوث اعظم و شگیر	

کتاب حضرت مولانا خاندان حق و اولاد پیر و سالک

۱۶

و احسن و با برکت و صلوات بر او

اینچنین کن نیست یگر دوستدار و شکر

و شکریم باش و ایم باشی میران میر

ناصر هر کار شو یا غوث عظمی و شکریم

گر چه بیدارم گناه بجز و بی ایتها

هم بدست خود رسان بارگاه کبریا

راه بر مرشد رقتی یا غوث عظمی و شکریم

چو تو باشی یا ر حق باشد همه کن بدو

بیران هر لحظه شو هر روز و شب بار دو

شو خردارم تو خود یا غوث عظمی و شکریم

بر دست برکات تار می بکشد بالاجا

در همه کارم مدد کن ایما بهر خدا

در دو عالم بار شو یا غوث عظمی و شکریم

نام مندر مناجات پیر و شکریم

کو مر اگر دوبر کار در کار و نصیر

جمله شکلهای این جهان کن غشیر

و شکریم باشی میران میر

گر چه بیدارم گناه بجز و بی ایتها

هم بدست خود رسان بارگاه کبریا

راه بر مرشد رقتی یا غوث عظمی و شکریم

چو تو باشی یا ر حق باشد همه کن بدو

بیران هر لحظه شو هر روز و شب بار دو

شو خردارم تو خود یا غوث عظمی و شکریم

بر دست برکات تار می بکشد بالاجا

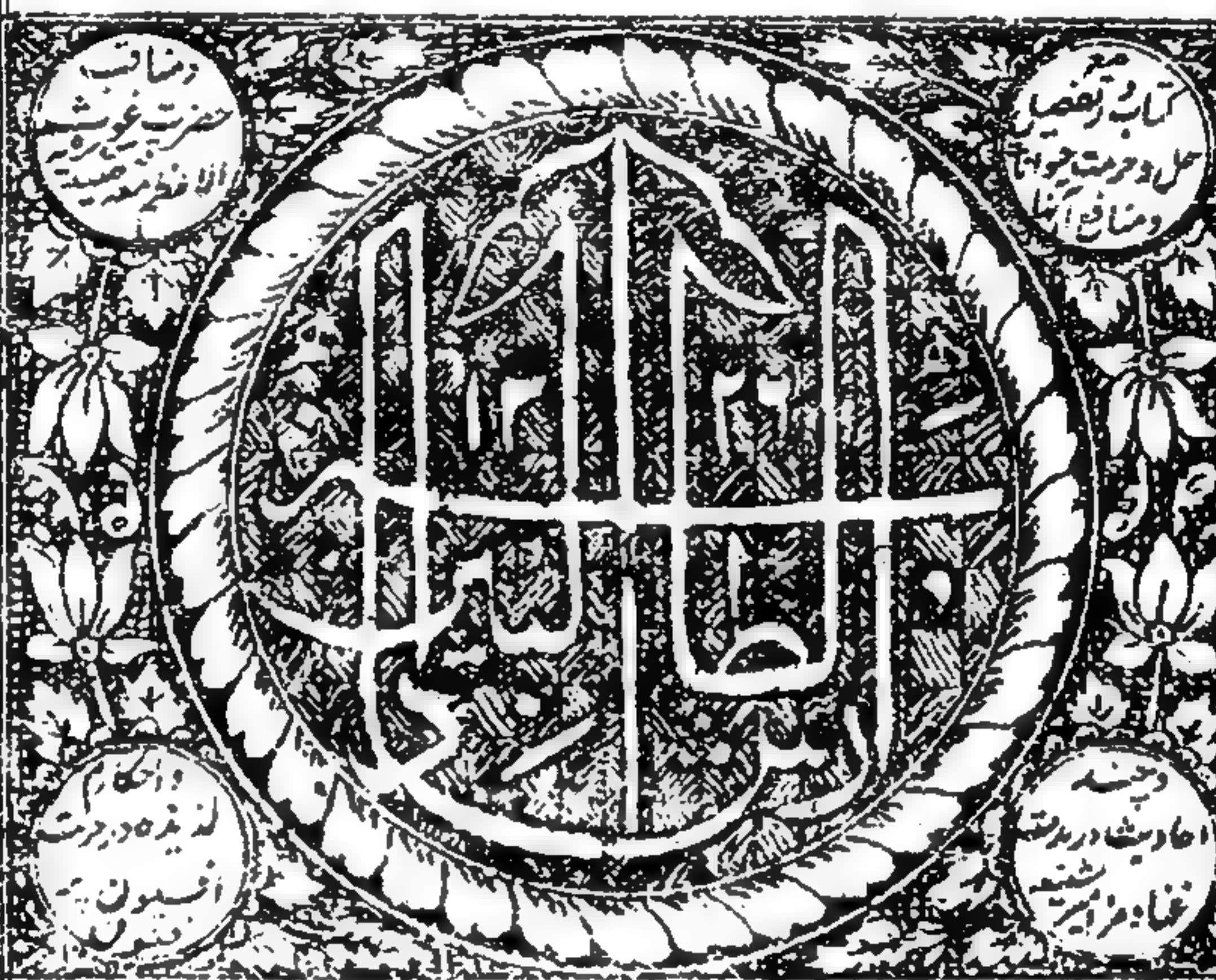
در همه کارم مدد کن ایما بهر خدا

در دو عالم بار شو یا غوث عظمی و شکریم

نام مندر مناجات پیر و شکریم

وَكَلِمَاتُهَا أَيْدِي لَيْسَتْ بِهَدَنٍ مِّمَّنْ يُؤْمِنُونَ
وَكَلِمَاتُهَا أَيْدِي لَيْسَتْ بِهَدَنٍ مِّمَّنْ يُؤْمِنُونَ

خدا وافر قادر لایزال که کتاب استطاب تصنیف مفید کامل الدیر سالک العصر حضرت
انور دهر ویزه صاحب شگباری قدس سره تصنیف تحشی حاشی محمد امیر صاحب مرحوم پانجم

حسب فرمایش کثرین بنده گان احد الصمد نیازمند فضل احدا و ابسم
میان عبد الرحیم جان سلمه المناجیر ان کتب شهرشاور بازار قصه غالی محله

مَضْمُونُ كِتَابِ الْاَهْوَاءِ
مَضْمُونُ كِتَابِ الْاَهْوَاءِ

هست چنانکه اگر کسی از مکان بعید مشاہد کند دودے پس ہر کس معین و برہی
 میدانستہ باشد کہ در اینجا آتش ہست کہ بغیر آتش دود را وجود ممکن نیست پس
 ہمچنین بدانستندی کہ ہر حادث را پیدا کنندہ ہست و یگانگی او ہر یک قائل
 باشد کہ آفرینندہ عالم واحد است بلا شریک و جزا و دیگرے را نہ پرستید ہر کہ جز
 او دیگرے پرستد او کافر مطلق است و او را خداوند کہ ہمتاے مخالف بہم ستیزندہ و یا
 موافق بہم سازندہ باشد نیست و نباشد ذات پاک او را شئی موجود و ایند چون شئی
 کہ تجزی پذیر است و ہر کہ او را یگانگی ذات و صفات شناخت او را عارف گویند
 چنان کہ ذات او قدیم است صفات او نیز قدیم دانند کہ اگر صفاتش قدیم نبودے
 پس علم کہ صفت قدیمہ است بعد از جہل بودہ است و باشد و این در حضرت پاک
 او نسبت کردن کفر محض است و از وہ صفت دانستن خلق ناچار است اقل حتی است
 کہ زندگی او ہمچون زندگی ما کہ بہ بدن و جان باشد دوم علم کہ ظاہر و باطن جملہ
 ممکنات و جزئیات و کلیات در علم او آسان تر از سپند دانہ کہ بردست است و
 قدرت کہ اگر بصفت قادری آسان تر با این عظمت در پوست با دام گنجد کہ آسان تر
 بنیطی خود دارد و این را با صغر خود اگر چه در افہام خلق بنگذارد پس قدرت
 او کمتر و آسان تر از در آوردن ریشہ در سوزانہ است و آراوت کہ ہر چه از تمامی
 مخلوقات و افعال ایشان در وجود آوردن جملہ ممکنات از ازل تا ابد در آراوت
 او روشن تر از شمس منیر بود کہ ذرہ از ان تجاوز و تناقص نخواہد شد و این چہار
 صفت ذاتی را اہمائی گویند کہ جملہ اسماء و صفات را اگر چه قدیم اندر اصناف با
 ایشانست و سمیع کہ سے آلت گوش شنو است بصفت شنوائی و بصیر کہ بے
 حد بقیہ و مرد ماک چشم اگر در شب تا یک بر سنگ سیاہ مورچہ و پشہ سیاہ میرود
 بصفت بصارت او را سہمیند و بصفت سمیع شگفتگی پاس مورچہ و پشہ
 پشہ و آواز پشہ و جنبش رفتن او سہمیند و بصفت عالمی استخوان پشہ و مغز
 مورچہ میدانند پس گویا کہ یک صفت از دیگر ممتاز نباشد آنجا کہ یک است

۴

سے حقیقہ و صحت
 یک نیست

سہ تحقیق جبرائیل علیہ السلام می شنوداؤز

بسم الله الرحمن الرحیم

و در بیان ابولیت آورده است قال علیه السلام من قال
القرآن مخلوق فهو كافراً بالله و میست که آنرا نگویین گویند که هر چه در ادوات قدیم
خواستیم است اکنون هیچ فزده از ذات ممکنات از آن کم و بیش و تغیر و تبدل نیست و بغیر
مشیت او گویای و در حق در شجر زوید و مناقبه و این را صفات مولودانی و
لازمی گویند که آن چهار اقل متعدی اند بلکه جمله صفات و اسماء و ثبوتی و قدیمی اند
بخلافات صفات مخلوقات که حادث و عارضی اند و چون و بیچگون و بی عیب و بی نقصان
چون سبوح قدوس صفات سلبی و تنزیهی گویند که بغیر ذات پاک و اطلاق نتوان کرد
و معز و مدل و محی و ممیت از صفات اضافی گویند پس عارفان را چنانکه در توحید ایمان اگر
تفصیل و ضربی از حق تعالی ندانند و از آنها باطل چون مشرکان دانند از دایره ایمان
بیرون آیند و در مرتبه کفر افتند و طایفه عرفا را توحید علمی است چنانکه در
طوال شمس در بیان توحید ایمان آورده است که در یگانگی او چنان بیشک باشد چنانکه
و قتی صاحب تفسیر کشاف بر دهنقان گذر کرد و پرسید که ای دهنقان میدانی که خدا
یک است گفت بیشک بے شبه میدانم که خدای یک است شیخ گفت اگر کسی دو گویند چه گوئی
رنگ روی آن دهنقان متغیر شد و بیله که در دست داشت سیاره از غایت بیطاعتی
برداشت و گفت اگر تو گوئی همین زمان در سرت کو بزم و گردنت را بشکنم شیخ تبسم کرد و
گفت از هفتاد و یک دلیل که من نقلی و عقلی دانسته ام و اندر هم باشد که همین یک اعتقاد و شما
پسندت و در مشارق الانوار آورده است که شیطان هر روز تحت خود را بر سرب
در بیابان می زند و شیاطین در پیش خود میخوانند و میگویند که بروید و در عالم مردمان از دین
حق بگردانید چون باز پیش و میروند هر یکی را میپرسد که چه کرده اید یکی گوید که یک
خمر خورانیده ام و دیگری را زاناکانینده ام و بدین طریق هر یکی از گناه کبایر و صغایر عرض
کنند که سهل است آنکه کرده اید و چون یکی گوید که فلان را در اوان خشم طلاق گویانیدم و یا من
وزن را اعتقاد بر پرستش منجم گردانیدم وزن و شوی بر یکدیگر طلاق شدند پس شیطان گوید
که تو ندانم منی نزدیک من بیا که کار کرده که اگر از خود جدا کنند نسل آدم کم شود و اگر

بر قائل مخلوقیت و آن مجید کا فر گردد

و طایفه عرفا را توحید علمی است + بیان علم التوحید که مسلمانان از دین حق بگردانند

بغیر توبه و نکاح جدید باشند و حلال باشند و فرستوند و همبرین طریق در بنی اسرائیل
یکه از ندیمان آن ملعون پیش زاهدی رفت که هفتاد سال در صومعه مستقبر
قبله گذرانیده بود و پیشانی و زانو و کف دست در نماز مانند گردن گا و درشت
کرده بود او را پرسید که سزای تو اگر خداست تبارک و تعالی هفت طبق آسمان
و زمین را در سوراخ سوزن گذرانده تواند یا نه او گفت چه دانم و آن ملعون از
پیش و سزای پیش غازیل آمد گفت چه کردی گفت فلان زاهد را باین نسق
پرسیدم و باین طریق جواب داد گفت ندیم خاص منی که او را کافر کردی پس عرفا
را واضح است که نفعی و ضرری از سبب است نه از سبب پس جمله ممکن را در قبضه
قدرت او دانند و آلتی پیشتر نه بنیند پس هر چه بایشان رسد از حق تعالی دانند و نه
بنیند از خلق چنانکه منقول است که حضرت جنید بغدادی قدس سره چون مریدان
نزدش رسیدند و دیدند که روی مبارک او چون مگس غل که بر عسل جمع
آیند همچنان مگس گرفته بود و یاران میگفتند که یا شیخ خدا دست داده است باین
که بجنابانی تا بر خیزند گفت کرتی جنابانده بودم و چون نظر در علم الیقین کردم
و جوهر بدین مگس از ایشان ندیدم بلکه از حق پس از تصرف و تدبیر و رضا
خود گذشتم چنانکه عراقی گوید **لظم تا جنبش دست است ما دام + سایه**
متحرک است ناکام + چون سایه ز دست یافت مایه + پس خود در اصل نیست سایه
هر آنچه نیکو که وجود از خود نیست + هیشک نهادن از خود نیست + هر آنچه نیکو که
بحق قیام دارد + او نیست ولیکن نام دارد + پس عرفا چون نظر از آلت منقطع
شد و دیدند که غیر نامی بیش نیست که شرک ایمان عوام این است که در عبادت
غیر الله را شریک کنند که در حق ایشان التَّوْحِيدُ اسقاطاً لا إضافات تا
اگر اضافت بغیر الله کنند پرستش از دائره ایمان بدر شوند اما ایشان را از
اسقاط اضافت از جمله اشیا است که اشیا الی بیش نیست قوله تَعَالَى وَاللَّهُ
خَلَقَكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ اَيْضاً قوله تعالى فَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَخْشَوْنَ كُنُوزَهُ فَالْفَرْقِ

ف
احوال زاهد شیطان
یعنی اوراق در عقیدہ

حال خضیه بخاروی در لوی خید

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

و نشان و صفات قدیم خود مستثنی بود چون باقتضای وحدت در واحدیت
معدّه او ممکنات وجود ذہنی یافت که آن را عیان ثابت گویند و برسم خواہان اثر
خود شد اسما ہائے جلالیہ خواہان اثر خود شد و جمالیہ خواہان اثر خود شد پس وحدت
امی واحدیت ابا چنانکہ **شاہ قاسم** میفرماید بیت عشقت
کہ باباے عالم ست بہ تحقیق و جز عشق کسی را پدرے ہست بگوید۔ یعنی
آنچہ در ذات حرف معنی بود بغلغلہ وحدت در واحدیت خود بخود مشاہدہ کرد
کہ علم و نور و شہود و از لوازم واحدیت ست و ممکنات چون خود را در معنی یافتند
فرزند نامند و اکنون ہر اسمی بہچنان در پے شان اثر خود ست چنانکہ مرئوبات
تعلق بر رب دارند و مرز و قات تعلق بر ارق پس تا فتن لمحہ در لمحہ غذا بہا
و شرارہ سفر کہ مے افزاید تعلق بہ تباری و جلالی دارد و آنانکہ ممکن ست گویا
کہ در کنار دایگان اسما اند و دلیل بر آنکہ در آوان دار منصور را دست
و پاے بریند و خندہ میگرد و چہ کہ در اسخا کہ خلق اورا سنگسار میگردند
ندیدہ بجز حق کہ در شیف تمام سالکان التبت را ہم نہ بیند و پرودہ بایار باشند
از ان سبب الم و زحمت بایشان نمیرسد چنانکہ قاضی حمید الدین
ناگوری در تصنیف خویش در طوابع شمس آورده ہست کہ جوانی را بہ بہمت
عاشقی و معشوقی گرفتہ بودند و سیصد چوب زدند و ویرا خبر از الم چوب
نبود خلق متحیر شدند کہ اینچہ حال ست یکی کہ واقف اینحال بود گفت محبوب ام
در میان این جمع ست و نظر او در محبوب ست و خلق و چوب در نظر او بنی آیا
و او نیز در نظر محبوب خود ست از ان سبب مصنون ست کہ خبر از چوب ندارد
و آورده اند کہ حسن نوری رحمہ اللہ شاہدہ برو حالی رسید بہفت
روز در میان فی زار دیدہ برقص میرفت چون وقت نماز شدی بخود آمد
و نماز گزار دے و باز درقص شدے و پیچ آنارے بوجود او نرسید کہ در
عصمت محبوب خود و او جز محبوب بنی دید و نیز در طوابع شمس

فان منصور و جوانی
شایستہ توبیخ

۹

ایضا ذکر نامہا در
شاہدہ برو

فرود آوردند در دنیا سزاو با آسمان می رسید و بهتر جبریل علیه السلام بر خود بود
 مایه تا بقدر شصت گز آمد این نوع عجایب و غرائب در تصرف الوهیت او
 بسیارست و در تفسیر ابواللیث است که بشی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
 وآله وسلم از خانه مادر مومنان عایشه صدیقہ رضی الله عنہا و عن ایہا بیرون آمد و
 بی بی اناجاکه خاصیت عورتان است غیرت بکار آمد و متهم شد و گفت مبادا که در حرم
 دیگر رفتن باشد برخاست و در پیش حرم رسول الله صلی الله علیه وسلم رفت و دیدنیات
 در خانه ابی بکر رفت آنجا نیز نیافت و در مسجد آمد دید که خود را درون مسجد معکوس کرده و پا
 مبارک خود را برین مصطفی خانه بسته است و افتاده بود بی بی چون این بدید از روی شغف
 سر مبارکش را بالا گرفت و بالا میگرد و دین بالا کردن بسیار مضطرب شد بعد از تکلیف بسیار
 حضرت پرسید که کیستی بی بی گفت منم عایشه گفت عایشه کیست گفت بنت ابابکر صدیق
 گفت صدیق کیست گفت پسر حمزہ گفت حمزہ کیست گفت پد خسر محمد علیه السلام گفت محبت
 بعد از آن بی بی دست از وی باز داشت و در خانه آمد چون حضرت رسالت پوش آمد و خود را
 از رسن خلاص کرد و در خانه بی بی آمد بی بی احوال باز نمود آن نازنین کونین گفت لی مع الله وقت
 لَا یَسْتَعِیْ فِیْہِ مَلَاکٌ مُّقَرَّبٌ وَلَا نَبِیٌّ مُّرْسَلٌ و در شان التوحید استقاط الاضافات این رفعت چنانکه
 در مکتوبات شیخ شریف الدین منیری آورده است کہ اَوْحَى اللّٰهُ تَعَالٰی اِلٰی اَوْلِیَآئِہِ یعنی
 الہام کرد با اولیائی خویش اَنَا عِنْدَ ظَنِّ الْعَبْدِ وَالْعَبْدُ مُتَّصِلٌ بِالظَّنِّ وَالظَّنُّ مُتَّصِلٌ بِالرَّبِّ و
 در مقابلہ او این آورده است بہرست توبہ و گم شو کہ توحید آن بودہ گم شدن گم کن کہ تفرید
 آن بودہ سے برادر اینجام شدن است نہ دم زدن و نہ کلام ما و من و کلام ما و
 من دعوی است دعوی کذاب باری لا رباب ما و منی خود مرد و دست چنان کہ علاج
 می فرماید بہرست تاکہ تو دم میرنی بہم نمی تاکہ موی مانند محرم نمی و حضرت
 شیخ سعدی خیرازی میفرماید مَن مَوٰی لَسَرَخِ سَحَرِ عَشْقِ زَہْرَوَانِہِ بِیَا مَوْزَہِ کَانَ
 سوختہ را جان شد و آواز نیامد این مدعیان طلبش نمیانند کازا خبر شد خبرے باز
 نیامدہ قال غیرہ بلیت ہر کہ مال دوست دارد کافر مطلق شود ہمیشہ از خلق گردد سالک جزئی شود

از کتاب تفسیر ابواللیث
 در بیان عجب و غرائب
 در بیان عجب و غرائب

از کتاب تفسیر ابواللیث
 در بیان عجب و غرائب
 در بیان عجب و غرائب

از کتاب تفسیر ابواللیث
 در بیان عجب و غرائب
 در بیان عجب و غرائب

بلغت عرب کافر یعنی سائر باشد چنانچه ایشان زمین را نیز کافره گویند که زمین پوشیده
 تخم گیاه است و شب تاریک نیز کافره گویند که همه چیز را اسرار پوشد و محب محبوب
 برسد بنابرین است که پیغمبر علیہ السلام گفت الْكَافِرُ إِذَا مَاتَ فِي كَفْرِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ و اینجا
 کافر یعنی کفارت رهنده است یعنی دوستی من چه ظاهر و باطن در متابعت رسول علیہ السلام
 است پس چون رسول علیہ السلام در اولن سکرات دوستی خود را و ملک مقرب را در میان
 نه بیند پس چاکران او که لاف دوستی زنند بطریق اولی شایان دوستی من شوند لعلوله علیہ السلام
إِصْنَالَهُ فِي الْفَصَالِ وَأَنْفَصَالَهُ فِي الْفَصَالِ یعنی اتصال حق با انفصال شدن از خود و
 انفصال از حق با اتصال شدن بخود پس در چشم سالک حق هر چه غیر الله است محو و مضمحل شود
 و ماسوس الله چنان پوشیده باشد که خود را و غیر را نداند پس چون جمله عبارات و
 اشارات از او پوشیده شد گویا که سائر مطلق شد آنگاه پیشوائے خلق را شاید و نام
 سالکی بر او طلاق توان کرد و توحید چهارم را توحید الهی گویند و آن چنانست که در ازل
 الا الله و غیب الغیوب بلا نشان و عبارت بود اکنون هم چنانست که هر چند که کسی از
 انبیا و اولیا بیان عبارت کنند ایشان محدود اند از حد خود گویند که محدود در
 نامحدود و در مقالات و مفهومات آوردن محال است که مصنوعات او در مقولات
 عقلا در نمی آید پس چه جلای آنکه ذات پاکش را کس در عقل و وهم تواند آورد چنانکه
 این فقیر را سخن با محمد و غیر افتاده بود که غیر چیست آن ملحد که اکثر مسلمانان را از
 دین برده بود و شریعت مصطفی صلی الله علیه و سلم در پس پشت انداخته و محرمات
 را مباح داشته چنان تقریر نمود که غیر غیر خدا را گویند فقیر بسلامت پیش آمد و گفت آنرا که
 چشم حق بین باشد غیر در مذہب ایشان چه باشد ملحد بیکه که از اینجا ملحدی و بود اظہار
 کرد و گفت چون کسی آرد را خمیر سازد و از آن نان پزند و از وجود نان باد سے خیزد
 که میان او مجوف سازد یک طرف را پوست و دیگر طرف را پشت و میانش را مغز
 نامند و جمله چیز یک نان پیش نیست پس گفتیم که ازین باب مردمان جاہل را مرید خود ساخته
 و از راه راست بیرون برده و مذہب با حقیان پیش گرفته بعد از او گفت که در مذہب صوفیان

اذلک کفایت چون
 تکرار و تکرار در آن کفایت
 حاصل شود چنان

بیان توحید الهی

۱۲

ذکر مصنف این کتاب یعنی از خود و نیز علیه از حجت خود و نیز از حجت خود

شما غیر حبسیت گفتنش صوفیان با ازان رو که در غیب النیوب معلومات و در تحت و معدوم و ندید
 و خود میگویند و غیر را جز نامے پیش نیست و اما چون شب تنزلات حدیث از علی و اسفل
 سز که انشاء اللہ تکا وجود حسی یافته ممکن و عجیب گویند چنانکه عراقی فرماید
 برگردائی مرد سلطان کے شود پشہ آخر سلیمان کے شود + بواسطہ کار بست پس تا کہ
 رہی + این چون عین کنت آن کے شود + پس عجب اینست کہین مرد گرد + چونکہ
 سلطان نیست سلطان کی شود + اگر چه غیر از کبریا لی تمام حاج بود اما در قضای صفاتیہ چون محالیت
 داشت گویا کہ شور انگیزی پیدا گردد و وجود را کہ در عیان نیست بود و ظہور حسن و زناہم غیر نیست و اما باز قضا
 بخود راہ ندہد و عجب ازان رو کہ غیر محل واقع شدہ است کہ جبار ازا گویند کہ جبر را در غیر
 محل بند کہ او اکرم فرمے بر وے نزد ازان است کہ حق را جبروت گویند -
 چون سخن با بدینجائے رساندم ملحد گفت کہ غیر محل چگونه باشد گفتیم کہ چون ازین
 چوب خشک کہ مے بنید و حال آنکہ وقت میوه نیست و این چوب از جنس درختان
 میوه نیست و در خیال از وی زردا لوبانواع میوه ظاهر شود و چوب تنیر و تبدیل نیابد
 و ہر کس ازان میوه بخورد لذت میوه یابد و چوب ہمچنانکہ بود وہمان باشد و چوب برجا
 خود و میوه بر جلے خود ملحد سختم را شنود از اینجا کہ جاہلی او بود خندہ آغاز کرد و قسم یاد کرد و
 گفت و اللہ ثم باللہ آنچه شما گفتید محقق است زیرا کہ ہر چه در ان چیز نباشد صادر شدن از
 محالست و آنجما عئے کہ مریدان او بودند نماز سخن او خوشدل و خورم شدند پس باز
 فقیر در تقریر آمد و گفت کہ اگر این را در فرقان مجید خود یاد کردہ باشد پس باید کہ شما
 از ملحدی خود باز گردید و تائب شوید و مین بعد دست انابت ندید و خلوق را
 گمراہ سازید درین شرط بجزم کرد کہ ہرگز در کلام شریف چنین نباشد
 گفتیم در وقتیکہ متودیان مردمان کوچی و ترک بودند و مالہا بسیار و
 آب اندک داشتند و نمود کم آبی را مے گویند بعد از وفات ہو و پغیر
 علیہ السلام صالح پغیر علیہ السلام برایشان از طرف دیگر پیدا شد
 و در مسالت خود با قوم متودیان انہما را کرد و ایشان قبول نکردند

تا آورده اند که روز عید ایشان بود و ایشان در صحرا و بیابان گرد آمده
 بودند و جمع شدند و سنگ سیاه را بخدا پرستیدند حضرت صالح علیہ السلام
 نیز آبا حاضر بود و گفت ای بد بختان سنگ هرگز لایق خدای نباشد ایشان همه
 گفتند ای صالح برائے ما معجزه پیدا کن که هم ازین سنگ شرع پیدا شود که کلان
 ازین سنگ باشد و امان شتر بچه بزاید که آن نیز بقدر برابر مادر باشد و بر پیامبری نشاء
 گواهی دهد و ما را از ایشان نفع بسیار باشد پیغامبر خدا گفت ای بد بختان هر معجزه که شما خواستید
 بفرمان خدای تعالی پیدا خواهد شد اما بعد از آن شما ایمان نخواهید آورد و بنزداب گرفتار خواهید
 شد و ایشان شرط کردند که ما ایمان خواهیم آورد پس صالح علیہ السلام دو گانه ادا
 کرد و بعد از ادائی دو گانه سر بر زمین نهاد و زب لغت درخواست چون سر از سجده
 برداشت از سنگ اشتر بے درخواست و از آن سنگ سیاه که بت ایشان بود همچون رد
 زه که عورات را باشد آواز سے برآمد و از او اشتر ماده پیدا شد که سر و سینه او سه صد و بیست
 گز بود و او نیز به ستم در زه آغاز کرد و از آن اشتر ماده بچه بزاید که سر و سینه او نیز
 به صد و بیست گز بود و هر دو بزبان فصیح بر سالت صالح علیہ السلام گواهی دادند
 که لا اله الا الله صلی الله علیه و آله پس ایشان را کاریزه بود که آب با و در یک
 حوض آمد و فقر او بمقدار قدم مرد بود و در آنجا آب جمع میکردند و در شب پُر می شد
 در روز چهار پایان و مواشی ایشان همه آب را سے خوردند چون این دوا شتر پیدا
 شد بند آب را نبوت کردند یک و از این مرد و اشتر میخوردند و آن حوض پر از شیر
 ایشان میشد و روز دیگر مواشی ایشان میخوردند و از شتم ایشان صوفیها است
 می کردند و از شیر ایشان میخوردند و آن بد بختان و بد عهدان ایمان نیاوردند مدت
 مدید بر ایشان برآمد که دو پهلوانان ایشان بودند هر دو همراه یار عزیز در خانه دو
 بیوه زنان برآمدند و آن زن را مال بسیار بود و آن بیوه زنان طاعت گفتند که زود بشید
 برائے ما طعام لطیف و گوناگون پیدا کنید آن بیوه زنان از سرناز گفتند که خون شما به
 پریم آن پهلوانان گفتند که چرا چنین گفتید گفتند از ترس شتران خدای جل جلاله

۱۴
 در روز عید ایشان بود

ملا نیست چه برین گفتار
 آن ذات که نطق الهی است
 از و صالح علی نبیا و علیہ السلام
 و از شتر ماده خلافت

صالح مواسی مایان گیاه نمی خورد و هر جا که شتران را می بیند مواسی مایان می گریزد
و آب نیز یک روز می یابد گویا که خون ایشان خشک شده است روغن و شیر از کجا
باشد آن بد بختان گفتند که اگر این شتر از پای کنیم مایان چه خواهد داد چون آن روز نا
صاحب جمال بدکاره و صاحب مال بودند گفتند که ما هر دو مع اموال خود یکدیگر را
باشیم و آه ده اند که را بگذار ایشان که بابت میرفتند زیر سم ایشان زمین مثل دره کافه
بودند و آن هر دو ملعونان رفتند و در آن را بگذرد هر دو جانب زمین را بکاویدند و کار
راست کردند و در آن غار پنهان شدند چون شتر ماده اول آمد از هر دو جانب برخاستند
و پائے اخیر او را پی کردند و راه تنگ بود امکان بازگشتن شتر نبود و الا هر دو را بک
کردند چون بچه اش از عقب آمد و مادرش پی کرده افتاده بود از پیش ایشان
گریخت بفرمان خدا در آن کوه درآمد و غائب شد تا مدت یک سال و هر وای
تا مدت سه سال گوشت او میخوردند که ناقه پشت بود گوشت او را بدوی نبود و گندم
نمیداد و بعد از آن بصاعقه او شان را بک کرد بمانند خم کلان سنگها آتش برایشان می
وزیر و زبر شدند بفرموده خدا **كَمَا قَالَ اللَّهُ نَحْنُ ۝ لَهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ فَاخْتَارَ**
اللَّهُ وَنُفْيَا هَا ۚ فَكَلَبُوا بُرُوءَ فَعَقَرُوهَا ۚ و در سورت هود نیز مذکور است چون
این آیت را بزبان شرح دادم و گفتم که ای بد بختان خداے را چندان بدایع و اختراع
ست که پروانه عقل را جز پر سوختن سود می نیست که **التَّقْدِيرُ يُجْرِمُنِي مِّنْ عَمَلٍ فَعَدَّ**
حَتَّىٰ بَيَّتَ كَمَالَ عَاشِقِي ۚ پروانه دارد که غیر از سوختن پروانه دارد اگر شما تکذیب را می شنوید
آن شتر هنوز باقی است تا این مان که حایان میروند و در آن صنم چندان غوغاے
تفنگ و مامه و غیر ذلک پیدا می کنند از ترس آنکه اگر آن شتر بچه آواز دهد تمام عالم را زیر
بر قدس ازین تقدیر تقدیر یک مرید او که دعوی خدای می کرد گفت که حضرت من آمن
که خداے نه ام و ملائکه خدا جدا چهل ساختی و من غلط کرده بودم که خود را خدای می گفتم
و منقول است که **بَايَزِيدَ بَطَامِي ۚ قَدَسَ لَهُ سِرُّهُ سِرِّ مَن ۚ مَيَّرَ وَ مَيَّكَتَ ۚ**
مدعی کذاب که ترا سلطان العارفین میگویند حق تعالی فرموده **مَا قَدَّرَ اللَّهُ حَاقِدًا**

عزیز گفتم
اینجا از سوره خدایتعالی
مدعی می بیند ناقه خدای را و در
رست بد بختان صاحب جمال
صاحب جمال بدکاره و صاحب مال
باشیم و آه ده اند که را بگذار ایشان
بودند و آن هر دو ملعونان رفتند و در آن
راست کردند و در آن غار پنهان شدند
و پائے اخیر او را پی کردند و راه تنگ
کردند چون بچه اش از عقب آمد و مادرش
گریخت بفرمان خدا در آن کوه درآمد و
تا مدت سه سال گوشت او میخوردند که
نمیداد و بعد از آن بصاعقه او شان را بک
وزیر و زبر شدند بفرموده خدا
اللَّهُ وَنُفْيَا هَا ۚ فَكَلَبُوا بُرُوءَ فَعَقَرُوهَا ۚ
این آیت را بزبان شرح دادم و گفتم که
است که پروانه عقل را جز پر سوختن سود
حَتَّىٰ بَيَّتَ كَمَالَ عَاشِقِي ۚ پروانه دارد
آن شتر هنوز باقی است تا این مان که
تفنگ و مامه و غیر ذلک پیدا می کنند
بر قدس ازین تقدیر تقدیر یک مرید او
که خداے نه ام و ملائکه خدا جدا چهل
و منقول است که **بَايَزِيدَ بَطَامِي ۚ قَدَسَ لَهُ سِرُّهُ سِرِّ مَن ۚ مَيَّرَ وَ مَيَّكَتَ ۚ**
مدعی کذاب که ترا سلطان العارفین میگویند حق تعالی فرموده **مَا قَدَّرَ اللَّهُ حَاقِدًا**

پس بایزید گفت روزی جوان در پس من می آمد و پی در پی من نهاد چون پس نگاه
 کردم جوان گفت یا بایزید اگر از پوستین خود پارچه تبرک دهی تا من در زند
 خود دوزم گفتمش اگر پوست خود را بگشتم و بتو پوشانم بایزید نشوی تا بمقام رصیت
 من نه آئی جوان گفت یکی از کمینہ ریاضت خویش بمن بنجائی گفتم مجاہدہ من این است
 کہ روزی در تہجد تکمال نمودم اندیشہ کردم از آن بود آب پیشتر از وظیفہ خوردہ بودم بعد
 از آن قسم خوردم کہ مدت یکسال آب نخورم چون زبانت از تشنگی و خشکی بیرون آمدی
 در خاک سر میگرفتمش باز بجای خود گریتمش گفت عفاک اللہ کہ مقام خاصان ہمین است
 و عامہ خلق را آنجا گنجایش نباشد پس بعد از سیرہ سال گویاکہ از نفس خود زندہ ساختم
 و شش سال در بوتہ آتش مجاہدہ بنوع ریاضات و مجاہدات گذارتم از فائینہ پیدا شد و بعد
 از سه سال بصقل ریاضات مصقل ساختم روی در و نمودہ شد بعد از آن سه سال دیگر
 بنوع ریاضت و تزکیہ و تصفیہ نفس و دل و شن مصفی ساختم کہ وجود من از روی معنی ناز
 روی صورت کنجشک شد سی ہزار سال چنانکہ ہوش صوفیانست در باطنیت در دوح
 سلجی پرواز کردم سی ہزار سال در توحید و سی ہزار سال در الوہیت چون نود ہزار سال
 شد بایزیدی از من رفت و خود را مہتی نیداشتم تا چند مثل زہار در گردن آویختم و نشستم
 بر سر من نفی آواز داد و عتاب کرد کہ عرفتی و ما عرفت جیبی خارج الیہ پس تار را گرد
 بگسلانیدم و سی ہزار سال در فدائیت پرواز کردم دیدم کہ میان من و میان جیب او دو قدم
 مانده بود و خواستم تا قدم بردارم و پیشتر بروم در ہر قدم ہزار و ہزار آتشین از قہاری جباری
 دیدم کہ یک بایزید چہ باشد اگر ہزار ہزار بایزید باشند معدوم و مضمحل شوند کم بہت بودم ہا
 گشتم پس ای برادر آنجا کہ انتہای اولیاست ابتدای انبیاست کہ آن یک قدم زدن مجال بایزید
 نبود آنرا وحدیت نامند و آنجا کہ ابتدای حضرت رسالت پناہ صلی علیہ و آلہ است و انتہای جملہ
 انبیاست آن قدم را وحدت نامند پس گویاکہ از ذات حرفش بیچکس دم نزودہ است چنانکہ
 حضرت رسالت پناہ صلی علیہ وسلم فرمودہ است سُبْحَانَكَ لَا اِخْصَى ثَنَاءً عَلَيْكَ كَمَا
 أَثْنَيْتَ عَلٰی نَفْسِكَ پس چون آن نازمین کوہن کہ از زبان درشار و چندین حمد و ثناء

لہ شافعیہ نور و دانش جیب را پس راجع خوشی کی او ۱۲ سلسلہ پائی است ترا شمار خواهم کرد و شاد و صفت بر شاخا چہ شاد و صفت شمار نفس خود کردہ بہت ۱۲

از ایمان داند تا بر که ایمان را غیر از عمل نداند در روز قیامت که حشر شود در پیشانی او
 نوشته باشد هذا یا ایس عن روح الله ولا ینال شفاعته رسول الله پس اگر کسی خطی
 را شناخت چنانکه حق است آنگاه رویدن بر رسول و آوردن او قبول نکرد کافر است زیرا که
 در حق اہل کتاب و دست قولہ تعالیٰ لَعْنَةُ الْكَافِرُونَ اَبْنَاهُمْ۔ پس شناخت ایمان
 آن نیست کہ فرعون دانست و نکرد و بدوزخ رفت و در حدیث است کہ چون حیہ
 کلمی بادشاہ عرب بود و چند عربیہا با صاحب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کرد دست
 کہ صاحب ضوان اللہ علیہم از دست و بغایت حرمت یافتہ بودند پس چون وی با مقصد کسر
 لشکر با خان مان خود برائی خلعت ایمان پیش رسول اللہ آمد و صاحب رضی اللہ عنہم گفتند کاشکے
 ویرا بہ تیغ گرفتہ می بودم کہ از دست و رنج بسیار یافتہ بودم پس پیش محمد رسول اللہ ایستادند
 و گفتند کہ یا رسول اللہ ایمان را بمن عرض کن کہ در اسلام شویم پیغمبر گفت بگوئید۔ اَشْهَدُ
 اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَ اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُوْلُهُ چون وے گفت ہمہ تابعان و
 گفتند حیہ کلمی در گریہ شد و نیا ساید ہر چند منع جے کردنی ایستاد و میگفت کہ یا رسول
 اللہ چنان گناہ کردم کہ ہرگز در دل من آرام نمی آید رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گفت کہ گناہ
 چیست حیہ کلمی گفت یا رسول اللہ در ملک و ولایت خود رسم من این بود کہ دختر دہ سالہ
 را جا ہمائے خوب می پوشانیدم و در بیابان در چاہ سے انداختم و آن در ہما
 چاہ ہلاک سے شدے و من بادشاہ ایشان بودم از عار سے اینکه دختر را چگونہ
 بکس دہم ہفتاد دختر را کہ ہمہ جانب سے دیدند و من بشمشیر سے کشتم چون چنین گفت
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم با جمیع اصحاب در گریہ بلند در حال ہنر جبرائیل ۳۰ بار بار در گاہ
 رب العالمین و گفت کہ ای خواجہ کائنات و خلاصہ موجودات خداوند تبارک و تعالیٰ بر تو
 افضل الصلوات فرستادہ است و بعدہ بعزت و جلال خود و بہ پیغمبری تو قسم یاد کرد دست
 کہ چون حیہ کلمی بو صدا بیت من و بر رسالت شما گواہی داد آن خونہائے طفلان
 بیگنہ و شصت ہزار گناہ کبیرہ دیگر بر و بخشیدم و عفو کردم و ویدار خود و بہشت
 کرامت وے کنم زیرا کہ اِنِّیْ اِذَا صَلَّيْتُ عَلَیْکُمْ اَسْأَلُ عَمَّا مَضٰی مِنْ اَعْمَالِکُمْ و برادر چون

پیشانی او
 نوشته شد
 این است
 از روح
 خداوند
 تعالیٰ
 و این
 را
 رسول
 خداوند
 تعالیٰ
 نمیتواند
 بچشم
 دیدن
 و این
 را
 رسول
 خداوند
 تعالیٰ
 نمیتواند
 بچشم
 دیدن

حیہ

این آیت در بارہ ۲۰
 سورہ بقرہ است

پیشانی او
 نوشته شد
 این است
 از روح
 خداوند
 تعالیٰ
 و این
 را
 رسول
 خداوند
 تعالیٰ
 نمیتواند
 بچشم
 دیدن

۱۸

و تصدیق محمد بن عبد اللہ
 و فرستادہ او
 و تصدیق محمد بن عبد اللہ
 و فرستادہ او

و تصدیق محمد بن عبد اللہ
 و فرستادہ او
 و تصدیق محمد بن عبد اللہ
 و فرستادہ او

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام
على سيدنا محمد
الطاهر المصطفى
الطاهر المصطفى
الطاهر المصطفى

ایمان است که ایمان مخلوق

یعنی نوشته است خدا تعالی
ایمان را ۱۲ طایفه این آیت در
پانزده قسم در سوره بقره ملاحظه

۱۹

عنه خدا تعالی
است که دوست آید
ایمان را از تاریکی با نور
و ضلالت بسوی هدایت
و هدایت
منش بفر
معنی ایمان خلق و احوال

اما است خود را بغیر شک مومن الی که هر که در یافتن ایمان الشاء الله گوید بگوید
ایمان عظم رحمة الله کافر گردد و ایمان مخلوق باید و الشاء الله لقوله تعالى
وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا يَعْمَلُونَ الْاٰیة - زیرا که ایمان اقرار و تصدیق است و قول
و تصدیق فعل بنده است و بنده مخلوق است و بفعل او نیز مخلوق است
و در بستان ابواللیث سمرقندی آورده است که محض غلط است آنکه در
بعضی نسخه گفته اند که ایمان لا اله الا الله است و لا اله الا الله از قرآن
است و قرآن غیر مخلوق است پس ایمان غیر مخلوق باشد زیرا که قرآن مومن
به است نه ایمان به این هفت چیز که مومن به اند تا اگر کسی همه را باور کرد و
بآن همه اقرار و تصدیق آورد و یکے را نه کافر است پس خدائے تعالی
و کتابها و تقدیر غیر مخلوق اند و فرشتگان و رسولان و روز قیامت
مخلوق خواهد شد و بعثت نیز مخلوق است پس ایمان آوردن بغیر مخلوق و بر
مخلوق مساوی شد - اما بدایت که توفیق الهی است و بنده را در وادار
کرده است - کقولہ تعالى کَتَبْنَا فِيْ قُلُوْبِهِمُ الْاٰیْمَانَ الْاٰیة و ایضاً قوله
تعالى اللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوا یُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلِی النُّوْرِ الْاٰیة پس آن بدایت
الله غیر مخلوق است و ایمان حاصل نشود مگر با خلاص و اخلاص حاصل نشود الا
به نیت نیک و اخلاص بر چهار نوع است اخلاص عام که باطن خود را از شرکها
و کفرها خلاص سازد و بزبان نیز گوید تا داخل در آیت - یُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِیْنَ
اٰمَنُوا شُؤْكَهُمْ اَنْیَا و اولیاء و عام خلق را مساوی است که اگر فتنه از او امو
نواهی شرع را میسر کند کافر گردد - لقوله علیه الصلوة والسلام -
اَلْاٰیْمَانُ کَالْوُضُوْءِ وَالْکُفْرُ کَالْحَدَثِ دَوْمُ اخلاص خاص و آن تسلیم است که
تکیه از غیر الله بگسلاند و دل را بدو سپارد و چنانکه در توحید علمی او را بنده مگر به
قلب سلیم چنانکه فعل است که بنده شیخ احمد خضر و نیت قدس سره که هزار مریدان پرند داشت بیکه با
میرفت و مشرفا در پاست او خیمه و او را نه کشید و پاست او در دم شد و از در یکم روان شد و

هر جا که پای ۲

یہنا و زمین تر شد کہ مریدانش اطلاع یافتند و پایش را بگرفتند و آن خار را کشیدند
 و چون از طواف مکہ مبارک بازگشت گفت بیا تیر کہ شہادت بایزید رویم کہ زیارت
 اولیاء الدجہ مساکین است و چون زیارت ششم رفتند حضرت بایزید بعد از طوافات ایشان
 رسید آن نعمت کہ در پاسے داشتی چہ کردی گفت مریدان از پایم کشیدند گفت شما چہرا نکشید
 گفت ضاء خود بر ضاء او گماشتہ بودیم حضرت بایزید گفت کہ پس مشرکی کہ دور ضاء موجود کردی
 یک ضاء خود و یک ضاء او پس اخلاص خاصان خالی کردن دل بہت از منافات خود و غلام
 خاص الخاص نفی وجود است بقولے و كما قال علی بن عثمان من عرف نفسه فقد عرف ربه یعنی
 قول محققان برین است کسی کہ بشناسد نفس او غایت نیستی پس بشناسد حق را در غایت ہستی
 و این تعلق بہ خدمات اوردن ادا و از ہستی و دیدن و دانستن خود و از جملہ ممکنات خالی
 گرداند۔ بلیت من بیچارہ ازین گنج نہ نہ خود آمدہ ام + میکشد جاذبہ عشق بسوی تو مرا + نہ
 بطریق ملحدان کہ بصورت تقلید فاسدی خود را ندانند مگر او خود را در ورطہ کفر و ضلالت ہلاک
 کند بنا بر این شیعہ سدی شیرازی فرمودہ است۔ بلیت اگر از کوہ فرو افتد آسیا سنگ + نہ عارت
 کہ از راہ سنگ بر خیزد + پس عارف تسلیم است نہ موزی خلق آزار و اخلاص خاص الخاص
 انبیاء را کہ حضرت رسالت پناہ را بود کہ چون ہتر ابراہیم علیہ السلام را در محالینق انداختند
 و در ہوا برای آتش میبردند و دزدی و عرض آتش چہار میل بود و چون بہبودی آسمان
 رسید و از چشم مردم غائب شد و ہتر جبرائیل آمد و گفت کہ اگر گوی پناہ رسن دیوار
 برایشان فلنم تا ہمہ یر دیوار ہلاک شوند ہتر ابراہیم گفت کہ تو میگوی یا خداے تعالی گفت
 من میگویم ہتر ابراہیم گفت کار تو نیست و کار من بخداست تعالی است بعد از ان ہتر اسرافیل آمد
 و گفت اگر گوی صور بہم تا جاہنماے ایشان قبض شوند و ترا با آسمان برم گفت ہما زیزی
 میگوی یا خود گفت خود آمدہ ام ویرانیز سوال و جواب مذکورہ کرد چون ہتر میکائیل رسید
 گفت اگر گوی تمام دہارا برایشان فروریزم تا ہلاک شوند و ترا با آسمان برم اورانیز سوال
 و جواب مذکورہ کرد بعد از ان ہتر عزرائیل آمد و گفت کہ اگر گوی جاہنماے ہمہ را قبض کنم
 و ترا نہات دہم اورانیز ہمین گفت و دل او غیر خدا چنان خالی بود و اخلاص بکمال داشت کہ در آواز

یوم اخلاص خاص الخاص است

۲۰

یوم اخلاص خاص الخاص است

دران شاخ درختان بشیخ حق مشغول شد و چنانکہ ملائیم این ست کہ دختر نمرود در کوثر
 نشسته بود و حال ابراہیم علیہ السلام دید کہ در عصمت اللہ معصوم شد آن دختر نیز ایمان
 آورد و گفت لا الہ الا اللہ ابراہیم خلیل اللہ کہ دین ہنبر بر حق ست و دین کفر باطل
 باطل ست و آن ملعون را خبر کردند کہ دخترت ایمان آورد و فرمود کہ اورا نیز در ان مجاہدین
 کردند و در آتش انداختند و بہتر جبرائیل را حکم رب العالمین شد کہ اورا از ہوا برگرفت و در
 سرانندیب برد و در خبر ست کہ شہ زمان اکنون حیات اندی کی دختر نمرود دوم خواہر بہتر
 موسی علیہ السلام بیوم مادر حضرت علیہ السلام عاصفا و باصفا و ساہرہ ہر سہ در یک طای
 عبادت اللہ میکنند امیر المومنین امیر حمزہ ابن عبد المطلب را گفتہ اند کہ در انوقت کہ تولد
 شد چون کسی بہ ماہ کلان مے شد و بے یک روز مے شد و چون دیگرے بیک سال
 کلان مے شد و بے یک ماہ میشدے و چون بیکال رسید پہلوان روئے زمین
 شد۔ نقلاست کہ دیوے بود اورا دیو سفید مے گفتند آن دیو در
 تنگ پائے خود خشت زرد بہنا وے و میگفت ہر کہ پائے من بردار و این زردارو
 باشد چون امیر حمزہ رض پیش او رفت و پائے او بیک دست گرفت و برداشت و اورا
 بر انداخت چندان رفت کہ دیدہ شد و خشت زرد با سباب خود با سباب عمر کہ با او
 یار بود صرف کرد و عمر پہلوانے بود کہ چل گزے جہت و ہمہ خلق را در دین ابراہیم
 علیہ السلام خلیل اللہ مے آوردند و عمر تیر و کمان بچگانہ داشت کہ تیر او پیکان بود و
 کمان او کمانگر راست میکرد بلکہ خود از چوب گرفتہ بود و کلاہ کاغذ بر سر مے کرد و در
 وقت مقابلہ عدو و ہر دشمنی کہ پیش ایشان آمدے عمر چل گزے جہت و تیر را
 نیز کردہ و چشم دشمن میزد و امیر المومنین حمزہ را ہمچہ اسب طاقت بندہ داشت
 و بیچ کمان بدست راست نمے آمد و عمر کہ یار او بود و بیابان مے گشت
 از جہت اہتمام براق او ناگاہ بیک وادی رسید حصارے دید و در ان حصا
 یک اسپے سہمناک دید کہ از ترس پیش او رفتن نتوانست و سبز جل برو افتادہ
 کہ از جاسے برداشتن نتوانست و تمامی براق برین نوع بود و قریب

ایشان برسنگے نوشتہ بود کہ ہر کہ این اسپ را زین کند و این براق را بردارد ازوے
 باشد و کس نتواند مگر سپر عبدالمطلب کہ او حمزہ باشد و آن براق از بہتر اسحاق صلوات
 علیہ نبینا و علیہ و السلام مانده بود چون عمر پیش حمزہ آمد واقعہ را اعلام کرد و امیر حمزہ
 روان شد چون رسیدند اسپ را دیدند کہ بچرا گاہ خود آمد امیر حمزہ رضی اللہ عنہما را سپ حملہ کرد
 و گرفت و گفتہ اند کہ سر روز خود را گرفتند و بعد از آن زبون کرد و گرفت و بیکدست
 لجام وزین کنانید و شمشیر بست و سپر در گردن انداخت و جملہ براق آہنی و غیر ذلک
 پوشید و سوار شد و عمر پیش او چہل گز مے جست و مے رفت ناگاہ بر سر راہ
 شش ہزار لشکر دید کہ راہ را نگاہ مے داشتند و سالار لشکر پہلوان بود عمر پیش او
 رفت ازوے رسیدند کہ این سوار گیت گفت خداوند این راہ ست گفت خداوند ہم
 وے کہ باشد گفت خداوند راہ مے ست کہ بشرف ایمان مشرف شدہ سپر
 عبدالمطلب قریشی امیر حمزہ است آن ملعون در غضب شد و لشکر خود را ساختہ ہمیش
 آمد و بہارزش ہر کہ پیش آمدے عمر او را ہلاک می کرد و تیر در چشم او مے زد
 چون پہلوان دید کہ این ہمہ را ہلاک خواہد کرد خود ہمیش آمد عمر گفت یا امیر با این پہلوان
 شما خود پیش آید چون مقابلہ شدند اول حملہ پہلوان کرد امیر حمزہ سپر پیش گرفت زخم او
 بر سپر گرفت و امیر حمزہ گرز در گردن او نہاد و از سپر زیر پائے خود انداخت و گفت
 سر تو بر من و با ایمان آرمی کا فر گفت دین اسلام بر من عرض کن امیر گفت بگو لا الہ الا اللہ
 انما ہم خلیل اللہ و آن شش ہزار لشکر مسلمان شدند و آن راہ را باو سپردند و چون در
 خانہ آمد چند قریش را مسلمان کرد و گفتہ اند کہ ہفتاد ہزار کس را از لشکر نوشیروان عادل را
 مسلمان کردہ بود حتی کہ پریان بیک دیگر خصومت داشتند از یک جانب دیوان بسیار بودند
 و آنجا نب دیگر کہ ضعیف بودند و ایشان امیر حمزہ را ہمراہ خود بردند و موضع ایشان و راے
 دیار عمان و امیر باد یوان و پریان حرب کرد و چندان را قتل کرد کہ در حساب نیایند و
 ہزیمت ساختند و عاجز شدند و ہمیش امیر حمزہ آمدند و آن امیر جنیان و پریان و دیوان بہت
 باز ہا و ہمراہ ساختند کہ امیر حمزہ را از دریا گذرانیدہ بہانید و ایشان کہ عکس و عداوت

نیت نیک بر چاروں نیت

۲۵

نیت نیک بر چاروں نیت

یا جو دی چرا آرزوی نکردی گفت یارب من کہ ہا ستم کہ کشتی دوست بر من فرود آید حق تعالی گفت کہ ہم بر تو خواہم آمد و کہ عابری آودہ چون پیرنے از خواب بیدار شد بعد از شش ماہ و نہ روز دید کہ ہمچہ جائے نام و نشان ہیے و شہرے و آبادانی نماندہ است و تمام دنیا را آب بر ہم زدہ و خراب ساختہ است پیرنے متحیر شد و خانہ خود بر قرار و گاؤ و گاؤ سالہ و متاع خانہ بر قرار دید چون نظر کردہ کہ وہ جو دی عیال فوج را دید جزرات گرفتہ پیش ایشان رفت ہمت فوج گفت کہ ہمچہ میدانی کہ دنیا چہ شد و طوفان گذشت و من ترا فراموش کردہ بودم ما مقتالی بہرکت اخلاص ترا نگاہ داشت بدان ای عزیز کہ اخلاص نجات ہر دو جہت نہ بچسب و نسب و نفاق ہلاکت ہر دو جہانت و بہ نسب نجات نیابد چنانکہ کنعان نیافت و نیت نیک نیز بر چارہ نوعست نیت عام کہ پیغمبر علیہ السلام فرمودہ است ہر کہ مؤمن را چنان نخواہد چنانکہ نفس خود را پس اوار من نیست ایمہ اصحاب گفتند یا رسول اللہ ما یان مدین نیت بسیار مضطر شدیم زیرا کہ ہر یکے میخواستیم کہ اصحاب دنیاوی چون زن و فرزند و اسب و سلام حتی کہ نعلین بہتر از من دیگران را نہا شد حضرت علیہ السلام فرمود کہ ما این طریق نمیگویم ما آن میگویم تا در اقصائی زمین یک فرشتہ دیا کافرے ایمان آرد و شما بنیم او غمناک و بشادی او شاد نہ شوید حتی کہ اگر دشمن دنیاوی باشد بد دعائی بایمان نتواند کرد کہ خوف کفرست اصحاب خرم و دلشاد شدند کہ این نیت را بہمال داریم اگر تمامی دنیا را بدین پیغمبر خودے آوردیم بہترے بود و و ہم نیت خاص ست چون نظر در علم الیقین دارند و حبلہ ممکن را از ازل تا ابد در تصرفات اسما و صفات الہی بنیند و دانند نیت پاک ایشان بجلہ اشیا مساوی باشد چنانکہ نقلاست کہ رئیس متحقان شیخ شبلی قدس اللہ سرہ کہ از جائے گندم خرید و از مسافت دور در خانہ آمد و چون دہن انہان باز کرد مورچہ را دید کہ سرگردان میہ وید مورچہ را گرفت و در دست مبارک خود میداشت و روز دیگر کہ بدان منزل کہ گندم خریدہ بود برد و گفت بہیت مروت نہا شد کہ آن مورچہ را پرانندہ گردانم از جائے خویش و سوگم نیت خاص الخاص فاین منازل تیز روان طریقت و شہبازان حقیقت بہت کہ چون حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اسرا لا شفاء کما ہی فرمودہ است

پس ایشان اشیاء را بچشم حقیقت می بیند بلکه وجود ایشان از خودی خود محصل و بجمعه
 اشیاء وجود شامل و مساوی بیند و هر نفع و مضرت که بایشان برسد گویا که بوجود ایشان
 میرسد زیرا که ایشان همیشه در محضره خمس مشغول اند هم از آنست که اثر بوجود ایشان ظاهر
 می شود چنانکه تخلص است که روزی ملائے روم نشسته بود سوارے در راه گذشت و در
 راتنازیانه زو و کبیر کر و شیخ آواز در دناک از سینه مہارک کیشد و آہ کرد چون عالمان ظاہری
 با و کم اعتقاد بودند گفتند یا ابو الحسن خرقالی اینجا امرے ست کہ اسے رامیزنند و شما آہ میکنید
 شیخ ران خود را نمود کہ زخم تازیانه بران او ظاهر بود یقین کردند کہ آلفنا ^{سلف} فی اللہ بقائے
 باللہ۔ دست اودہ بود و این فقیر نیز رومے ہمراہ یارے بودم پسندیدہ خصال و سنجیدہ
 اقوال چشم غیر بین را پوشیدہ و سر اوقات غیریت را دیدہ ہمیشہ غرق در بایے الوہیت ^{و شوق} میبود
 بلکہ چنان حقیقت با و دست اودہ بود کہ از خواب و خوردن و آشامیدن و جماع کردن پنج ماہ مبرا
 شدہ بود از جہت حضوری گفت حیا دارم کہ پیش حق بے ادبی کنم ناگاہ قطع طریق از
 جانب پیش آمدہ خم خورده بود و بان درویش بمجادلہ کذب کرد کہ من بشما حق دارم و در
 فقیر نشسته بود و وے از آنجہ کہ حالت درویشاںست با و التفات نکرد و گریبان
 خروٹہ باز کردہ نشسته بود و استخوان سینہ او بمانند چوب خشک مے بود و
 آن ظالم نے انصاف سنگے کلان در دست گرفتہ بود و بوسے بالائے کمر
 و آن درویش با و نمی نگریست بلکہ ناگاہ از جا مے شد و چندانکہ قوت داشتہ
 بود بر سینہ او کوفت درویش تبسم کرد و فقیر در عین مراقبہ بود چندان الم ضرب
 بفقر رسید کہ مقدار دو فرسنگ زمین رفتم و از خود خبر نداشتم و مے پنداشتم کہ دلم
 از پس پشت برآمدہ ہست چون بعد از آن از وے سوال کردم کہ پیچ الم ضرب بشما رسید
 وے قسم یاد کرد و الدنم ہاں کہ من بمقدار گل از زخم این سنگ خبر نداشتم و محضرہ خمس
 دین رباعی ^ع ظل ارواح اند اشباح ہمہ ظل اعیان اند ارواح ہمہ + باز اعیان
 ظل اسما و حقیقت + باز اسما ظل ذات مطلقہ + پس چون صورت جملہ ممکنات کہ ظهور شدہ
 ہست از اثر و تسبیض روح سراجی کہ آنرا حقیقت الاشیا و حقایق کیا ہست۔

کہ نیست شدن و معرفت و محبت خدای جل جلالہ بہرست شدن بخدایت

و بکنه عالم کن و غیر ذلک از اسماء و صفات اضافی گویند گویا که ظل است و ظل را وجود
 نباشد مگر شخص و مراتب اسماء اضافی که بمرتبه از اعیان ثابت که آن را نور و شهود گویند و نور
 تر است گویا که ظل اعیان اند که نور دیدن خود را و غیرے را گویند چون وجود جمله معلولات
 که در غیب غیوب بود در علم آورد و از علم در نور و شهود که استعداد هر فرد چنانکه هسته است
 تعین کرد پس گویا که در پی هر مزوئی آب را تعین کرده است تا بحسب اوست پرورد
 و عیان چون اقتضای واحدیت اسماء صفاتی مفصل است گویا که ظل اسم است از روست مرتبه
 نه از روست تبیین پس اسماء تعدد دارند و هر یک خواہان اثر خود شده اند گویا که خواہان
 نام و نشان اند بزرگے گفته است **بیت** تشریف است سلطان چو گان بود و لیکر
 نے گوے روز میدان چو گان چه کار آید پس اعیان با طوار خود تا بطور حسی گوے پندار
 و اسماء را چو گان و ذات مطلق از ان روی که بحت و سافج است گویا که اقتضای اسماء
 صفات قدیم خود ہم ندارد پس اسماء ظل ذات مطلقند و ذات رب الوجود از ابتدا و انتہا
 معرا و مبرا است پس نیت خاص الخاص متابعت بنظر دارند که چون در نظر ایشان غیر الله
 نیاید به نیت نیز مساوی اند بقیع و ضرر خلق و نیت خاص الّاخص حضرت
 رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم و انبیا را بود علیہم السلام کہ چندین معارضه و خلاف و کید
 کفار میدیدند و ایشان هر روز بلکه هر ساعت دعوت میکردند و با سلام می خواندند کہ
 نیت و مقصود ایشان ایمان و اسلام حق بود هر چند کہ این را می دیدند دعوت با سلام
 میکردند از جهت شفقت بر خلق خدا و تعالی از برای خدا تعالی چنان کہ **لقد است**
 چون حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث شد در بین بادشاہے بود محمد نام او
 گفت بروم اورا امتحان کنم و چون نزدیک مکہ مبارک رسید جامہا را از تن خود کشید و
 جامہ زندہ وار و کهنہ وار پوشیدہ و خود را مثل دیوانہ ساخت و در مسجد حضرت رسالت
 پناه رفت و ہر چند کہ پیغمبر علیہ السلام الطاف و مرحبا میکرد دیوانہ ناسزا و بدگفتن میکرد
 چون دید کہ بہ بدگفتن بردباری میکند و بیچ خشم و غضب در وجود پاک او نمی آید بول
 و غایط در مسجد گردن گرفت اصحاب رض و غضب شدند حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

و اما نیت خاص الّاخص حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم
 ۲۷

قصہ محمد نام بادشاہ بین
 در زمانہ حضرت صلی اللہ
 علیہ وسلم سلمان شد بود
 و پیغمبر خدا علیہ الصلوٰۃ
 و السلام نیت گرفتہ بود

گفت ای یاران پاره زمین کندن و انداختن سهل است فاما دل دیوانه رنجایندن
 مشکست نماید رنجایند دیوانه چون دید که خاطر مبارک هرگز رنج نمی شود خاطر مصطفی
 وارد دانست که لاشک علی الرساله بیشک محمد پیغمبر است بعد گفت ای محمد علیه الصلوات و السلام تو
 میگوئی که پیغمبر آخر زمانم هر که بتو ایمان آورد بوحسبیت خدای تعالی او بر سالت تو معترف میشود
 پادشاه چه باشد گفت خدای تعالی در قرآن مجید و فرقان حمید وعده بهشت کرده است بآنکه ایمان
 آورد قوله تعالی وَأَنزَلْنَا الْجَنَّةَ لِّلْمُتَّقِينَ آن دیوانه گفت در بهشت چیست گفت حوران و گوشکها
 و سرها و براقها و حلها و نعمتها و گوناگون که هیچ چشم ندیده و هیچ گوش نه شنیده و در هیچ خاطر نه
 گذشته است گفت یا رسول الله من بادشاه و مالک یمن ام و نام من محمد است ازین نعم که در بهشت
 گشتی مرا یکے در کار نیست حضرت گفت که دوزخ است در را بکنند هر یکے که حق تعالی فرموده است إِنَّ جَهَنَّمَ
كَأَنَتْ مِرْصَادًا لِلطَّاغِينَ مَا بِالْبَئِثِينَ فِيهَا آحقابا۔ هر که از فرمان حق سرپیاید همیشه در آن
 دوزخ باشد و بعد از اقرار با خدا و دوزخ را عذاب بدی و گوناگون است گفت از دوزخ نیز قسم
 پس حضرت گفت چه میطلبی گفت اگر ضمانت قبول کنی که الله بدار خود را بمن اندازی و اردن با این شرط
 ایمان آورم پیغمبر صلی الله علیه و سلم گفت هر که به نیت پاک و اخلاص ایمان آورد من ضمانت میدا
 اویم بادشاه یمن گفت دین اسلام بر من عرض کن پیغمبر گفت صلی الله علیه و سلم بگو لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ چون کلمه طیب بر زبان راند برخواست و رفت و غسل کرده آمد و روایت
 نماز او کرد و سر بر زمین نهاد و گفت خداوند چون از پیغمبر تو ضمانت دیدار تو شنیدم
 دیگر زمین درین سرای فانی نخواهم فی الحال جان بحق تسلیم نمود پس حضرت را
 پناه با جمیع اصحاب پیغمبر و کفین او را ساختند و دفن کردند و جمیع اصحاب حاضر بودند
 پیغمبر علیه السلام تبسم نمود یاران گفتند یا رسول الله این جاعل عبرت است تبسم از بهشت چه
 بود گفت چون دیوانه را دفن کردند و حوران آمدند بدست هر دو شراب ظهور بود که از جنت
 عدن آورده بودند او را گفتند که شراب بخور و بهادر کنار شود دیوانه ازیشان روئے گردانید
 و دست از عیب پیداشد و بیدار گرفت و گفت که سلسله بهمت که بغیر و بیدار
 من هیچ راضی نشدی پس از اینجا کاتب کتاب میگوید۔ **ایمان است**

در ذیل
 گویند که پیغمبر
 بر زمین طارن را
 سله این بیت در بهشت
 ۲۶ و دوم بود
 سوره ق واقع
 است ۱۲
 در آن که دوزخ
 باشد کنگره صفت
 یعنی بعد از اقرار با خدا

۲۸
 با یکدیگر و در میان
 که از صفت پیغمبر است
 گشت پیغمبر را
 و درگاه ملک
 در آن روزگار با
 و از ۱۱
 شریف علی ابن
 آریه درباره با و
 کرم غم تبارک و
 واقعست

دل من سے تو خراب ست تو ہم میدانی + جگر من بیو کہا بت تو ہم میدانی + دوستی نیست کہ در
 باغ نشینم سے تو + باغ بیدوست عذاب ست تو ہم میدانی + ۵ روز و شب گریم و در وقت
 سحر نہانی + نیست بیدوست مرا ذوق جهان بتانی و نیز آورده اند کہ طایم ابن ولید ہمیشہ
 حضرت را ایذا رساندے رسول گفت ای خداوند از ایذا ولید و ماندہ شدم جبرائیل آمد و گفت
 یا رسول اللہ خداوند تبارک تعالیٰ ترا سلام و درود میرساند و میفرماید دعا تو مستجاب خواہم کرد اما
 اگر خواہی از پشت ولید فرزندے تولد خواہد شد خالد نام کہ چندان ہزار خلق از برکت او بشرف
 ایمان مشرف خواہم کرد حضرت گفت خداوند از رحمت دنیا بگذرد اگرچہ ولید و چندان ایذا
 بہن رساند عمر او را فدا کرد آن فرزندی از وی تولد شود چون خالد از ولید در وجود آمد
 و مراہق شد پیش حضرت علیہ السلام رفت ایمان آورد و در پیش حضرت ہمیشہ می بود و در آن
 لشکر رسول علیہ السلام شب ارغال کرد و این خالد ہمراہ بود خواب ویرا غلبہ کرد و عنان از دست رفت
 و اسب و را از لشکر خود جدا کرد چون بیدار شد لشکر خود را ندید و اسب را بہر طرف میدوایند
 روز شد ناگاہ دید کہ در کنارہ ہای وادی ست و طاہنا ہفتاد ہزار خیل غلبہ کرده دید و است کہ
 لشکر است و آن لشکر از کفار بود خالد بن ولید اسب خود را در جائے پنهان بست و خود را بنہان
 ایشان کرد و در میان لشکر درآمد دید کہ کفار را یکے معلّم ترسا بود و منبر راست کردہ بودند
 و آن معلّم بر سر منبر درآمدہ و ہادشاہ و سائر ارکان دولت ہمہ حاضر بودند و آن معلّم منجاست کہ
 وعظ ہل کند و حق را بہ پوشد خالد بن ولید گفت و دعا کرد خداوند ابجز راست زبان این بکا
 بدو سخ گفتن بر بند آن معلّم ترسا ہر خیل خواست کہ سخن از زبان او بدرنی آمد معلّم ترسا گفت اے
 قوم ہر آیند کہ در میان ما محمدی آمدہ است و در حق من سخن کردہ و زبان من بستہ شدہ است شاہ
 کفار را امر کرد تا تمام لشکر را تقصم کردند چون خود را ہانند ایشان کردہ بودند شناختند و گفتند یا
 امیر یافتہ نیست و معلّم گفت کہ لے محمدی ترسا گویند بآن محمد است کہ خود را بنا و بگو کہ در حق من
 سخن کردہ خالد بن خود اندیشید کہ یک جان چہ باشد اگر ہزار و ہزار جان مرا بولے فدائے
 حضرت میکردم برخاست و گفت ای قوم من محمدی واسے بد بخان بنجر و دین محمد حرام ست و کنندہ بخیر
 کافرت و امی علم چون تو بر منبر آمدی و خواستی کہ ہل را حق گوئی و حق را ہل من حق تو دعا کردم کہ

تذکرہ خالد بن ولید

مسئله اول علم زریا

مسئله دوم علم زریا

۱۲

مسئله سوم علم زریا و قصه هتتر موسی علیه السلام بمصر فرعون علیه اللعنه

خداوند بجز راست از زبان او دروغ بیرون میارم علم ترا گفت من از تو پنج سوال می
پرسم اگر گفتمی نهی والا از جان خود دست بشو خالد رضا گفت قبول دارم اما بشرط آنکه مرا
از تو یک مسئله بپرسم جواب آن بگوی بادشاه و ارکان دولت در میان گواه شدند معلم
گفت در تورات خوانده ام که هر بهشتی در بهشت چندین طعام و شراب خورد و او را هیچ بول و
غایط نباشد و نظیر او در دنیا کدام است **جواب داد** که چون فرزند در شکم مادر بعد از چهار ماه
و ده شب زنده میشود و روح در قالب او در می آید و روزی و رزق خداوند تعالی با او
میرساند و چون تولد شود در حال بول و غایط کند و اگر در شکم مادر بول و غایط را
کروے مادر او هلاک شد و اینست قدرت خدا تعالی باز گفت در تورات
دیدم که در بهشت درختی است و طوبی نام که هیچ کوشکی و سگ و خاگانه و جایی
در بهشت نیست که شاخ و برگ و میوه و سایه آن درخت طوبی در و زریده است نظیر او
در دنیا چگونه است **جواب داد** و گفت چون آفتاب در نیمروز بایستد هیچ جائی
نیست که اثر و پرتو و روشنائی آفتاب در و زریده است پس درخت طوبی
مثل آفتاب است و در قدرت خدا تعالی شک نیست باز گفت که آن کدام زمین است
که یک کرت آفتاب را دیده است گفت آن قمر و دخیل است که چون بنی اسرائیل را
قبطیان که قوم فرعون بودند بنده ساخته بودند و قبطیان برایشان سوار می شدند
وزن و فرزندان ایشان را بنده ساخته خورد و کلان ایشان را تیر و کمان بدست
گرفتند و میدادند و محنت های بسیار برایشان می راندند پس هتتر موسی مد
را گفتند که اگر ما را از ایشان خلاص کنانی بتو ایمان آریم هتتر موسی علیه السلام گفت
که هر کس پیش صاحب خود بروید و اسب و براق بطلبید تا از ایشان بگریزم و خلاص
شوم قوم هتتر موسی علیه السلام هر یک پیش صاحب خود رفتند و گفتند که ما را جان
جهانی است و هر یک بنده خود را سوار کرده میفرستد شما نیز ما را سوار کنید هر یک بنده
خود را سوار کردند و روانه شدند و برایشان خنده می کردند و هیچگاه بر اسب سوار
نشده همه از اسبان خواهند افتاد چون سه روز گذشت با مان طعون که بدو وزیر بود گفت

کہ غلامان گر نچند و نمایان سخن مرا قبول نہ کردید کہ ایشان خواهند گریخت اکنون در پس ایشان باید رفت فرعون فرمود کہ ہشتاد لک سوار در عقب ایشان از عال کنید چون لشکر فرعون شنیدند شش لک عقب ایشان رفت چون لشکر مہتر موسی علیہ السلام برویل رسید از عقب غوغائے لشکر فرعون شنیدند و قوم مہتر موسی علیہ السلام شش لک سوار بودند ہمراہ خود نا امید شدہ بد چون لشکر رسید و آفتاب بکلم جلیل یک نیزہ وار نزدیک پہنان ایستادہ بود ایشان دوازده قوم بودند ہر ایک ہر قوم ک یک راہ آب ہشگفت و دوازده نقش شدند چنانکہ جملہ لشکر یکدیگر را می دیدند آب و آفتاب بکلم جلیل یک نیزہ وار نزدیک شد تا زمین کہ زیر آب بود خشک شد و قوم مہتر موسی علیہ السلام در گذشت و فرعون رسید آب پہنان ایستادہ بود و دید و بہمان پذیر خود گفت شاید کہ بدعا مہتر موسی علیہ السلام شدہ باشد ما مان بد بخت گفت شرم نداری کہ دعویٰ خدائی سے کردی و این زمان مہتر موسی علیہ السلام گذشت و تو سے ترسی و این آب آن ست کہ بفرمان تو پیدا شدہ بود باز از بہر تو شگافتہ است فرعون ہر چند ہا را سپ می گرفت اما سپ سرکش بود نتوانست در آورد و آورده اند کہ در مقدار سوار یک سپ مادہ نبود بلکہ جملہ ز بودند مہتر جبرائیل عم ہادیان ابلق از بہشت سوار شدہ آمد و بران دوازہ کہ فرعون بود در پیش شد و سپ سرکش بود در عقب او رفت و منع نتوانست کرد و قرشتگان از آسمان فرود آمدند و تمام اسپان لشکر را بتازیانہ زدند چنان کہ دوازہ آب درآمد مگر ماری و ہامان پذیر کہ خود را از اسپ انداختند و سامری از زیر سم مادیان جبرائیل علیہ السلام کف خاک گرفت و ہمراہ کرد و نگام سے داشت چون سر لشکر قریب بہ بیرون آمدن شد و از عقب تمامی درآمدند آب بر ہم زد و شکست و چنان آواز داد کہ جملہ لشکر موسی علیہ السلام بر زمین افتادند و بکلم خدای تمام لشکر فرعون را آب بطرف لشکر موسی علیہ السلام انداخت و ہامان ایشان قبض شدند و لیکن بکتار موسی از سلام و ہلاق و ہامان و اسپان ایشان ہلاک شدہ بود بلکہ ہم

سلامت برآمدند تا قوم موسیٰ علیہ السلام غنیمت کردند و فرعون را نیاقتند چون نیک
 طلب کردند پایان تر از جملہ شکر اورا یافتند و دیدند کہ پیرہ زن بر سر او شسته بود
 آورده اند کہ ریش فرعون بر وارید غتہ و گرفتہ بود و آن پیرہ زن مروارید از ریش او
 بیچیدہ گفتند کہ تو کیستی گفت من زن مسلمہ و روزی در فل آمدہ بودم کہ فرعون را مروارید بیا بم
 تا مروارید ریش دینی بچینم چہ خوش بود این زمان حق تعالی این اہر دست من انداخت کہ
 من مروارید را بچینم پس خالد بن لیدہ گفت کہ آن زمین و دیل ست کہ کیا راقبات اودیدہ است
 باز معلّم ترسا گفت کہ آن کدام جانور ست کہ از جن والنس و ملک نیست و با سلیمان پیغمبر سخن
 میگوید جواب گفت آن مورچہ بود کہ قوم خود را گفت کہ در سوراخ ہلے خود را آیند کہ ظالمان آنند
 بباو کہ زیر سیم اسپان و شران ہلاک شوید باورفتہ پیش مہتر سلیمان علیہ السلام غمازی کرد کہ
 مورچہ چنین گفتہ است حضرت سلیمان مورچہ را در پیش خود طلب کرد کہ شکر مرا چرا ظالمان
 گفتی گفت در حق مورچگان ہمہ کسان ظالم اند کہ از احوال ایشان خبر ندارند پس سلیمان گفت
 کہ اے مورچہ سرت چرا کلان ست مورچہ بلیخا نام گفت کہ سرم پر از عقلمت سلیمان با
 گفت کمرت چرا باریکت گفت خورد و خم اندکست باز سلیمان گفت کہ و نہالت چرا کلان
 ست گفت ہر کہ و نہالہ خود داشتہ باشد از و نہالہ دیگران پیرسد گفت چند خوردنی خوری
 گفت در سال دو دانہ گندم بحدہ مورچہ را در شیشہ جلس کردند و دو دانہ گندم پیش او نہادند
 چون بعد از امداد سال کشیدند یک و نیم دانہ خورده بود مہتر سلیمان گفت کہ چرا
 نخوردی مورچہ گفت از ضعیفی خود اندیشیدم کہ مرا یا د آرند یا نہ ہاے این را نیز قوت
 چند روزینہ سازم با مورچہ گفت کہ یا پیغمبر خدا نامت چرا سلیمان کردہ اند مہتر سلیمان
 گفت کہ شما بگوئید مورچہ گفت سلیمان این ست کہ تا سلیم باشی بر بندگان خداے
 و پیچ زندہ سرے از تو نہ رنجد مورچہ گفت کہ تخت شما بر ہوا کہ میبرد گفت با دے برد
 گفت در روز قیامت خرابی جہان باشد گفت بہ باد پس گفت کہ بہ باد اعتماد نباید کرد
 حضرت سلیمان را از جس کشید و باز او معلّم ترسا گفت آن نازادہ کدام بود کہ زادہ
 را کشت و آن جانوار کدام ست کہ از جن والنس و ملک نیست و در بہشت

مکہ حرام معلّم ترسا

۳۲

مکہ حرام معلّم ترسا

در آید خالد بن ولید رضی اللہ عنہ جواب داد و گفت کہ ما زاده نمرود لعین بود کہ ابراہیم ہم
 را گفت کہ بکدام شکر تو با من برابری کنی شکر را بمن بنما خلیل اللہ گفت کہ اے لعین
 سنگ شکر خود را بمن بنما کہ شکر من خدای است با مر خداے تعالی غر و جل خواہم نمود
 پس نمرود فرمود کہ سہ صد فرسنگ در سہ صد فرسنگ شکر اوج جمع شدند و ابراہیم ہم
 و عاکر و یا اللہ صغریٰ ترین شکر شما پیش بہت شکر پیش را بفرست تا قوم نمرود را
 ہلاک کند بعد ازان از حق سبحانہ و تعالیٰ ندا شنید کہ یا ابراہیم اگر پیشہ کنی
 گفتی اصغر ترین شکر با سے من آن بود کہ اگر وہ تن از ایشان جمع مے کرد
 یک پیشہ تمام نمیشد و ہمدان را ہلاک میکرد و غار ہاکہ نزدیک کوہ قاف
 پر از پیشہ بودند از آنجا بر سر ہر سوارے بر قوم نمرود یک پیشہ آمد آوردہ اند
 کہ ایشان چندان کوس و طبل و سر نالوا گفتند کہ مرغان از ہوا مے افتادند اما چون شکر
 پیشہ در رسید چندان غوغا بر خاست کہ جملہ ہر سوار الجام از دست رفت و ہر یک را
 نیش میزد کہ بیک نیش ندون ایشان آدم از اسب بدر مے افتاد و ہلاک مے
 شدند و باد شاہ پیشہ کلیچا نام رفت و در دماغ نمرود جا گرفت و آن ملعون
 در خانہ آمد و مہتر ابراہیم علیہ السلام پیش او رفت و گفت کہ اے نمرود مسلمان
 شو و ایمان آر نمرود گفت کہ مے گوید پیغمبر یا ابراہیم علیہ السلام گفت اہل بیت
 تو و جملہ عیال تو مے گفتند لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ اللَّهِ چون نمرود بد بخت
 شنید شمشیر گرفت و ہمگی را شربت شہادت نوشانید باز گفت مسلمان شو گفت
 کہ مے گوید کہ تو پیغمبری گفت کوشک و سراے تو از ہر چوب و خشت آواز
 بر آمد کہ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ اللَّهِ نمرود آتش دزد و ہمہ را بسخت
 و از آنجا بجای شد و در باغ رفت پس از زیر درخت کہ رفتے آوازی
 شنیدے کہ ہر شلخ مے گفتی لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ اللَّهِ ہمہ
 درختان را قطع کرد و چہل روز ہر جا کہ پہلوزدے ہمان زمین و سنگ کلمہ گفتے
 و از آنجا گرختہ دیگر جا میرفتے خود را بہ یک میز و از چہتہ سختر پیشہ کہ در رفتہ بود تا بدین نوع

۱۲
 ۳۳
 سلا نیت پیوستہ و بدین نوع نمرود را شہادت علی بن ابی طالب و ابراہیم علی نبیا و علیہ الصلوٰۃ والسلام درست خدات

ذکر اشیا و فضیلت یعنی ہا کہ بلا شک بہر بہشت روز بسبب خلافت

عذاب ہلاک شد زاده نمرود و نازادہ پشہ این بود کہ اصل پشہ از گاہ بہت و آن جانوران کہ در بہشت روند آتشہ نمرود و نازادہ صالح علیہ السلام و حمار عیسیٰ علیہ السلام و قوج ابراہیم و قوج آن گو سفند را گویند کہ خصی کردہ نباشد و سنگ اصحاب کہف و فیل اصحاب الفیل و ذنب یعقوب علیہ السلام و ذلزل امیر المؤمنین علی رضی و بغل حضرت رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم باز معلم ترسا گفت کہ اے خاندان ہمہ راست گفتی و من در اہل ہمار دین باطل را میخواستم کہ چیزے بگویم اما چون شما دعا کردہ اید بقول و علمے شما بجز راست دروغ از دہن من صادر نشد خالد گفت اے معلم راست بگو کہ بر در بہشت چہ نوشتہ است و ہر کہ آن را گویند جزا را و چہ باشد معلم ترسا بسوسے بادشاہ دیدہ بادشاہ و ارکان دولت گفتند چہ مے بینی تو نیز جواب او بگوے معلم گفت کہ در توریت دیدہ ام کہ بر در جنت نوشتہ است **كَلَامُ اللَّهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** و ہر کہ این کلمہ بگوید از عذاب و دوزخ خلاصی یابد و بہر بہشت پر نعمت میرسد و حور و دیدار حق تعالیٰ بیابد بادشاہ گفت کہ ولے صد ولے بر تو کہ مارا ازین پر نعمت محوم داشتہ بودی پس بادشاہ و معلم ترسا و تمامی ہفتاد و ہزار شکر مسلمان شدند و بادشاہ خالد را پیش خود نشاند و گفت مارا از محمد رسول اللہ خبر دہ کہ کجاست خالد واقعہ از سر گفت کہ من نیز ہمراہ بودم و راہ غلط کردہ ام و با یغیاب در شما اقدام در اساعت ہتر جبرائیل علیہ السلام بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نازل شد و گفت ہرچ میدانی کہ خالد کجاست و چہ شد در تمامی شکر تفحص کرد اورا نیافت و از ہتر جبرائیل علیہ السلام پرسید کہ کجا باشد ہتر جبرائیل علیہ السلام جواب داد کہ در فلان وادی است و انیقدار شکر را مسلمان کردہ است حضرت علیہ السلام ہمہ اساعت پیک بجانب دفرسا و وپایک ہوس توشہ ہم نگرفت و حکم خدای کریم ہمدان روز پیش خالد رسید و پیغام حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم معلوم نمود و خالد و بادشاہ مع تمامی شکر روان می شدند چون قریب رسیدند حضرت ایشانرا قریب خود نشانند و مرحبا و تملطف بسیار کرد پس حضرت گفت کہ الحمد للہ کہ از نسل ولید خالد پیدا شد کہ دین مرا روشن کند و آئندہ اند

سوال یکم شد خالد کہ کجاست
مقرر کردہ و در ذیل مذکور است
۳۳
کجا و چہ وقت و کجاست
خداست

که در هنگام خلافت امیر المومنین حضرت ابابکر الصدیق رضی الله عنه شش هزار شکر را
 مسلمان کرده بود پس نیت خاص الاخص انبیا برین جمله است که تمامی خلق بوحدانیت
 الله تعالی و با و امر و مہیات او مقرر باشند و ایمان بر پیمبران و آنچه بر پیمبران وارد
 شده است آورده باشند و باید از خلق تحمل بگردند تا ایشان ایمان آرند و بعد از آن
 سمری گرفتار نشوند **امی عزیز** چون ایمان **مصرۃ** الصدوق بر سالت مصطفی صلی اللہ
 علیہ وسلم آوردی شاید کہ ایمان را عزیز داری و شرفیتر و دوستر از جان و زن و فرزند داری
 و عصمت و بقاء او در چهار چیز است **اول** بیافتن ایمان شاد باشد بیشک و یقین داند
 کہ ایمان همین است کہ ہر کہ در حکم او درآمد در میان جان و مال و فرزندمان و از گمان
 بد کردن و اولاد بنا حق رہنماید و امان در آید و دران جهان از عذاب ابدی
 خلاصی یابد و بہ بہشت پر نعم و بدیدار عظیم حق جل و علی مشرف گردد و از برکت
 ایمان و و حکیم تر شک بودن از زوال ایمان اینچنین نعمت کہ نجات ہر دو جهان
 است پس زبان را از گفتار کفر نگاہدار و چنان کہ در **دستور القضاات** است کہ
 اگر کسی مسئلہ شریعت شنید کہ ثمن بہشت **لا اله الا الله محمد رسول الله** است و یا شنید
 کہ سبب گناہ اندک خیر شایان سفر شود و سامع گوید اگر اینچنین است ما را نعم نیت
 و یا طرب نیست کا فر گردد و نیز اگر کسی مسئلہ شرعیہ کرد سامع گفت کہ باین کار کہ
 میرسد کا فر گردد و نیز اگر کسی مسئلہ بطریق و عطا گوی کہ چنین نعمت ہائے بہشت اند
 و یا چنین غذا ہائے سفر و گفت کہ از ان جهان کسی نیامده است کا فر گردد و زیراکہ
 بکتب آسمانی ایمان نیامدہ باشد و نیز مومن بہفت چیز اند اگر یک از ایشان را بگوید
 گفت **قولا و فعلا و اعتقادا** کا فر گردد چنانکہ گوید اگر فلان خدا سے جہاں گردد و یا
 فرزند خدا گردد و دام خود از او سے بستانم کا فر باشد و یا فرشتہ را منکر شود و یا
 دشمن دارد چنانکہ گوید کہ دیدار فلان بر من چون عزرائیل و یا منکر و نکیر را بد گوید
 و یا خازنان دوزخ را بد گوید و دشمن دارد کا فر گردد و زیراکہ ایشان ہر چه سے کنند
 بفرمان رب العزت میکنند پس گوید کہ حکیم حق را رضی نباشد و یا گوید آنچه در کتاب ہاست ہمہ دروغ

خالد در هنگام خلافت
 حضرت ابابکر الصدیق رضی اللہ عنہ
 شش ہزار شکر را مسلمان
 کرده بود و نیت خاص الاخص
 انبیا علیہ السلام
 و عصمت و بقاء ایمان در جہاں
 و حکیم تر شک بودن از زوال
 ایمان اینچنین نعمت کہ نجات
 ہر دو جهان است پس زبان را
 از گفتار کفر نگاہدار و چنان
 کہ در دستور القضاات است کہ
 اگر کسی مسئلہ شریعت شنید کہ
 ثمن بہشت لا اله الا الله محمد
 رسول الله است و یا شنید کہ
 سبب گناہ اندک خیر شایان سفر
 شود و سامع گوید اگر اینچنین
 است ما را نعم نیت و یا طرب
 نیست کا فر گردد و نیز اگر
 کسی مسئلہ شرعیہ کرد سامع
 گفت کہ باین کار کہ میرسد
 کا فر گردد و نیز اگر کسی
 مسئلہ بطریق و عطا گوی کہ
 چنین نعمت ہائے بہشت اند و
 یا چنین غذا ہائے سفر و گفت
 کہ از ان جهان کسی نیامده است
 کا فر گردد و زیراکہ بکتب
 آسمانی ایمان نیامدہ باشد و
 نیز مومن بہفت چیز اند اگر
 یک از ایشان را بگوید گفت
 قولا و فعلا و اعتقادا کا فر
 گردد چنانکہ گوید اگر فلان
 خدا سے جہاں گردد و یا
 فرزند خدا گردد و دام خود
 از او سے بستانم کا فر باشد
 و یا فرشتہ را منکر شود و یا
 دشمن دارد چنانکہ گوید کہ
 دیدار فلان بر من چون عزرائیل
 و یا منکر و نکیر را بد گوید
 و یا خازنان دوزخ را بد گوید
 و دشمن دارد کا فر گردد و
 زیراکہ ایشان ہر چه سے
 کنند بفرمان رب العزت میکنند
 پس گوید کہ حکیم حق را رضی
 نباشد و یا گوید آنچه در کتاب
 ہاست ہمہ دروغ

و افسانه است و عالمان از سیاهی گویند و در ویش از علم باطنی و مفید است و در ویش
 و عالما از قدیم الایام دشمنی است کافر گردد و زیرا که عالمان از کتاب گویند پس گویا
 که بکتب عداوت کرده باشند و اگر بنحیران را بزرگ و افضل از همه خلق و ملک و از اولیا
 ندانند کافر گردد و چنانکه بعضی عوام که خود را پیشواست خلق دانند و باین حدیث چنگ می
 زنند که **الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ مِنَ النَّبِيِّ** با فتراد رفع و گمراهی معنی حدیث به تحت لفظ
 بمریدان بیان می کنند و ولایت خود را افضل از نبوت مہتر موسی عم و غیر ذلک میدانند
 و خود را و مریدان خود را از دائرة شریعت و ایمان بیرون می آرند و در مدعیه کفر و طاقت
 گردند و خبر ندارند چنانکه در رساله **عبد اللہ کایفی** آورده است که چون شیطان
 شیخ عامی را در خلوت یا بدخند و شادی می کند که بسبب این خلوت و
 را کافر سازم و صراحی را در دست می گیرد و دوران بول می کند و گنیز
 اندازد و میبرد و و می گوید که مہارک باد ترا این مرتبه و ولایت که این
 کلاب خوشبوئی بهشت است و بعضی دیو و پری را می نماید که چراغها و دست دارند و مرغزارها
 و جایها خوب که این منزل گاه شامت و بهشت و بعضی دیو و پری را بدو بنمایند بصورت
 حوران و بعضی بصورت پیر و عصا و دست و ایشان را می بیند تا او را بدان میل و رغبت
 شود آفرده اند که شیطان عرش و کرسی و سیم سموات بدو نماید که الحال از عرش گذشتی بلکه
 یکستستی را بدو نماید که این خداوند جهان است آن شیخ جاہل بدو معتقد شود و گوید که
 خداوند جهان را دیدم پیش او سجدہ کند و شیطان او را گوید کار شما از مہتر موسی سم و گذشت
 زیرا که بر و تجلی صفایته شده باشد و بر شما تجلی فایته شده است شیخ عامی بر و معتقد شود
 کافر گردد و معنی حدیث بظاہر از روی تحقیق این است که حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ
 وسلم ولایت خود را از نبوت افضل گفته است زیرا که ولایت با دوست بودن و از خود محو شدن
 بود و نبوت اشتهار و دعوت خلق و طلب بجزات و متعلقان با خلق است از پنجمه است که حضرت
 رسالت پناہ نماز تہجد را و شب بیداری بر خود فرض گرفته بود که شب خلوت عاشقان است و وصلت
 محبوبانست بہرست اگر روزنیا بیش ز غوغاے عرب بہ شب محرم عاشقانست بیشہاش طلب

ست از نبوت
 ولایت بہتر

تار و قیامت بالا میکشند و کلائی ہر فرشتہ چندانست کہ یک پراورد آسمان زمین
 بگنجد چون دوزخ را باین زمین نزدیک کنند و شرارہ او چون سراسے بسے کلان دروا
 پانصد سال راہ دارد و آواز زبانیہ او چون آواز خرد گوش ہر مکسے رسد و پانصد
 سالہ راہ بعضی را زبانیہ دوزخ سے گیرند و از خشم خداست چون دیک مسین میجو شد و از
 آواز آتش آواز یک دیگر متاثر میشوند و باز ہم سے زند و آسمان از بالا بشگافند و چون گل
 سرخ گردد و مانند رخن گداخته گردد و موی کو دکان از ہیبت سفید گردد و ہتر ابراہیم علیہ السلام
 در یک دست ہتر اسماعیل و در دست دیگر ہتر اسحاق ہر دو دست را گرفته باشند و ہتر موسی
 ہتر یونس صلوات اللہ علیہ یکدگر دست گرفته باشند و ہتر عیسی و بی بی مریم نیز دست
 یکدگر گرفته باشند و چون دران روز قیامت کہ خدا تعالی آن روز را عظیم خواندہ است
 شاید و ہولہا را و معاینہ کنند ہمگی از یکدگر دست بکشند و بہ ستون عرش چنگ زنند
 و ہر یک گویند نفسی نفسی مگر حضرت رسول علیہ الصلوٰۃ و السلام در آن روز امتی امتی گوید
 و چون یار از یار و فرزند از مادر و پسر از پدر و پیر از مرید و زن از شوہر ہر ہمہ ہزار
 و انہارہ بنمایند و فرشتگان عذاب شعلہا را آتشین بردست گرفته پیر و مرید را یکجا کنند
 و گویند کہ چرا دعوائے باطل کردید کہ پیر خود را و پیغمبر گفتید و تجلی شیطانی را تجلی
 ذاتیہ و صفاتیہ سے گفتید و سخن علم و علما را قبول نکردید ایشان گویند کہ ما طالب دیدار
 و نجات بودیم و ہمین شیخان و پیران ما را گمراہ کردند و بعضی بہایان ضامن سے شدند
 کہ ما شیخ زادہ و پیر زادہ و ستیز زادہ ایم چون ما را دیدی نجات یافتی بلکہ تکلیف عبادت
 از میان برداشت و ہر باطلے کہ پیش ایشان سے کردیم و سے گفتیم ما را منع مینکرد پس
 پیران را گویند کہ شما چرا چنین پیری و پیشوائی سے کردید کہ بندگان حق را و امت محمدی
 اللہ علیہ وآلہ وسلم را از راہ راست کہ شریعت محمدی است بیرون میکردید از زمان پیران گویند کہ
 چون ایشان را بطریق جہم ہایان پیش آمدند ما نیز چیزے از شرم خود میفقیتم و بعضی از یکدگر
 منکر شوند کہ پیر و مرید نہ ایم چون خدا سے علیم و عذیم است حکم کند کہ ہر ہمہ را یعنی
 پیر و مرید و شیطان را در دوزخ اندازید و آن کہ پیران کامل اند و مریدان خود را

تقاضاست کہ امیر المومنین عثمان رضی اللہ عنہ رونے بندہ او بی ادبی و بی
فرمانی کرد حضرت امیر گوش اور بافت باز گوش مبارک خود پیش غلام داشت
و گفت کہ گوش من نیز مال غلام گوش او کشید امیر گفت کہ بیشتر مال کہ از خدا میترسم
غلام گفت شما کہ خواہ من اید از خدا سے میترسید من چنانترسم گفت ترا آزاد کردم و
نیز کہ و زکے حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم مسواک بدست بجای نشو
نشسته بود و کنیزک بآب رفته بود و روینامہ حضرت گفت نماز مرا ناوقت کردی اگر از
خدا ترسیدی باین مسواک ترا میزدم بی بی عائشہ رحمہ گفت یا رسول اللہ خدای الطاف
میکنی کہ مسواک ویرا پیچ الی نزد حضرت گفت یا حمیرا اگر مسواک بزخم سوگند بخدا
تا حساب نکند بہ بہشت را نہد بی بی در گریہ شد و ہر دو چندان گریستند کہ بہیوش
شدند و ایضا بزرگوار سے بود پس رک خورد در کنار داشت از غایت دوستی از کنا
خود جدا نیکو رفتی نشسته بود و کنیزکش آمد و سیخ در دست داشت و بر صاحب خود
دست دراز کرد سیخ از دستش افتاد و بہ پسک رسید پسک در سیخ کشیدہ شد در حال افتاد
و بمرد کنیزک از اینجا بزمن افتاد و بہیوش شد صاحبش برخواست و سر کنیزک را در کنا
گرفت و پس خود را ہما بخا سیخ کشیدہ ماند تا مردمان دیگر آمدند و سیخ را از پسش کشیدہ
چون کنیزک بہوش آمد گفت چہ حال بود کہ بہیوش شدی کنیزک گفت از ترس شما
کہ در حق ما چہ خواہید کرد صاحبش گفت ترا آزاد کردم و از من مترس نہ یراکہ تقدیر خدا
بود کہ ذہ زیادہ و کم نمیشود و ایضا گفتہ اند کہ بزرگوار سے بود غلام خود را از
سبب بیفرمانی طباطبہ چند روز باز ب غلام گفت کہ تو نیز ما را طباطبہ بزمن تا برابر شویم غلام
گفت کہ غلام را آزادون خواہد عارت گفت من نیز صاحب دارم و از آزادون او میترسم
غلام گفت شما آزادون صاحب خویش ننگ ندارید از ہیبت بر زمین افتاد و جان را
بحق تسلیم کرد آوردہ اند کہ غلام سیاہ در پیش او لیا آمد و توبہ کشید و آن بزرگوار
گفت برو ہر گاہ بخائندہ ازو سے طلب بخشش کن تا ترا ہم بہ بخشد آن غلام ہچنان
کرد ناگاہ بجای رسید و بہیوش شدہ افتاد چون بہوش آمد پرسیدندش کہ حال چہ بود

قصہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ کنیزک ترجم کردہ بود

۲

بزرگوار سے بود غلام خود را از سبب بیفرمانی طباطبہ چند روز باز ب غلام گفت کہ تو نیز ما را طباطبہ بزمن تا برابر شویم غلام گفت کہ غلام را آزادون خواہد عارت گفت من نیز صاحب دارم و از آزادون او میترسم غلام گفت شما آزادون صاحب خویش ننگ ندارید از ہیبت بر زمین افتاد و جان را بحق تسلیم کرد آوردہ اند کہ غلام سیاہ در پیش او لیا آمد و توبہ کشید و آن بزرگوار گفت برو ہر گاہ بخائندہ ازو سے طلب بخشش کن تا ترا ہم بہ بخشد آن غلام ہچنان کرد ناگاہ بجای رسید و بہیوش شدہ افتاد چون بہوش آمد پرسیدندش کہ حال چہ بود

قصہ بزرگوار کی کہ غلام خود را بسبب دن معذرت کردہ

گفت

عذاب خدایتعالی مستحق
رحمت واسید رحمت اوست
پیدا می شود ازین مردودات
ایمان "

فصل چهارم در بیان شرط بقای ایمان
شرط دیگر ایمان بجا آوردن
چند بند در کتاب مسطور است "

۴۳

گفت حکم پیر را بجا می آوردم و درین جا نگه خرم را چند چوب زده بودم بیاوم
آمد که بخشش از که جویم و کل از که خواهم و هم از اینجا گفته اند که جولانی در پیش پیر تو بر
کرد چون از جانب پیر بازگشت باز پیش پیر آمد و گفت در وقتی که گناه می کردم
خدایتعالی میدید پیر گفت ای غافل تو ندانستی که خدای عالم پیر و اخفی است
گفت وای بر من که پیش اینچنین خدای گناه می کردم نفسی سرور آورده و جان
بحق تسلیم کرد و بعضی گفته اند که حکم ایمان خوف و رجاست و ایمان تعلق به مردود دارد
چنانکه گفته اند الْخَوْفُ ذِكْرُ وَالرَّجَاءُ أَنْ تَبُولُوا مَنَاحِمَ حَقِيقَةِ الْإِيمَانِ بیست
مرغ ایمان را دو پر خوف و رجاست + مرغ بے پر را پرا شدن خطاست چهارم
سبع شرایط مشهوره ایمان را بجا آوردن شرط بقای ایمان است - اول هستی خدا
را و بهشت و دوزخ را بغیب باور داشتن دوم علم غیب را خاصه حق تعالی
دانستن سوم با اختیار خود ایمان آوردن چهارم حلالی خدا را حلال
اعتقاد کردن پنجم حرامی خدا را حرام اعتقاد کردن ششم برحمت حق تعالی
امیدوار بودن هفتم از عذاب و ترسیدن و تفصیل ایشان در رساله عصمه الایمان بیان
کرده ام و اینجا از برائے آن گفته شد تا اگر یکی از ایشان منکر شود و بجا نیار و ایمان را
زوال پذیرد و اما دانستن حلال و حرام هم همت ایمان است که کثرت و قوعها و انانیتها
خافلون - قوله علیه السلام أَوَّلُ الْإِيمَانِ هَلْ مَرَّةٌ وَلِلْعَالَمِ سَبْعِينَ مَرَّةً زیرا که عالم
را بر میزیدن از شبهات و بدعات و مباهات که در نظر جابل تبیح نماید لازم است
تا در متابعت ایشان عامه خلق در ضلالت نیفتند لقوله علیه السلام صَلِّ عَالِمٌ صِلْ
عالم چون عالم در بعضی امور که بعضی مباح گفته اند امید عالم میان در گذرند و در حرام
افتند و حلال دانند و فرگرد و چنانکه در مجموع خانی معاملات آورده اند که هر که شیره
جو و گندم و برنج و ارزن را بخورد و حلال دانند و اگر نم بخورد و چون شلیده
انگور که بنهد تا کف پیدا کند و مست کننده شود و یا مویز و خرما و نیشکر شی مست کننده خاصی
شود زیرا که این را مطلق حرام دانسته باشند و در آن شبهه حلال آورد و حال آن که حلال

عالم انوس یاد اوی
دو فرسخ عالم را بهت بیاورد
عالم را بهت و بار "

عالم را بهت و بار
عالم را بهت و بار
عالم را بهت و بار

عالم را بهت و بار
عالم را بهت و بار
عالم را بهت و بار

فصل فی تعظیم البیت و مسجد نبوی

مسجد و دخول مسجد

۲۵

سلامتی از آفات و بیماریات و از
بازو بیانی و برانان که از زمین و آسمان
یا خدای علی بن ابی طالب

خنده فقه را حلال دانند کافر شوند و من مانع و باستم و شیخ سفیان ثوری قدس سره الغیر در پلوان غیری می رفت ناگاه پایش بلغزید و در ساعت غیر رسید یافته آواز داد که ای ثور تعلین در پای چگونه در پلوان دیگران میرفتی و نیز روزی پای چپ در مسجد اول نهاد بر پای دخول باز آواز می شنید که یا ثور و نام او ابو سعید بود بعد ازان لقب خود را ثوری کرد و آفریده اند که حضرت بایزید بسطامی قدس سره روضه پای چپ در مسجد برای آمدن نهاد و از برای کفایت برده آزاد کرد پس در وقت دخول مسجد پایها را از تعلین بکشد و بدامن پاک کند بعد ازان در مسجد نهند لقلست که روزی در وقت خلافت امیر المومنین مرتضی علی رضی الله عنه از صاحب آمد و پای از تعلین کشید و بنگ دروازه مسجد بایزید مرتضی علی رضی الله عنه گفت اگر بروی من مالییدی بهتر ازان بود که بنگ مسجد مالیدی پس باید که چون در مسجد در آید ببیند که در مسجد اگر کسانی باشند که مشغول بذكر و تلاوت قرآن نباشند و سنتی با مداد و یا پیشین نگذارده باشند سلام بگوید و اگر کسی نباشند سلام بر زمین طریق گوید السّلام عَلَیْنا وَ عَلَی عِبَادِ اللّهِ الصّالحین و تحیت مسجد بگذارد و در رکعت در رکعت اول بعد از فاتحه آیه الکرسی یک بار و سوره اخلاص سه بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص سه بار و بعد از فراغ روبرقیده بذكر و یا تلاوت مشغول باشد و مداوم که در مسجد است به نیت اعتکاف باشد اگر چه یک ساعت باشد و سخن دنیاوی نکند که گفتند اند چون سخن دنیاوی کنند از دهن ایشان گنده نوسه در مسجد پراگنده شود و فرشتگان از مسجد بیرون آیند و بحضرت رب العزت بنالند که مایان را از بیت مہارک بیرون کشیدند از حق تعالی ندا آید که صبر کنید که تا مکافات شما در روز قیامت از ایشان بگیرم و در خبر نیست که توبه چهار کس قبول نه افتد یکے سخن کنند دنیاوی در مسجد دوم کسی که در حالت مجامعت و بول و غایط و استنجا سخن کند

از بین بماند و در وقت نماز و در وقت دعا و در وقت...

سیوم در وقت وضو و غسل زیرا که در وقت مجامعت و غسل گراما کاجین است
داوود باشد که تا بعورت او نگاه نکنند پس چون آواز کند ایشان گویند لعنک الله
که ما از تو شرم داریم و تو از ما شرم نداری و از برای نوشتن ناچار است که روی
باو آرند و نویسند چهارم در وقت مذاکره عالمان و وعظ و پند نصیحت شاید که
سلام هم گویند که گوش داشتن در وقت وعظ و خطبه فرض است و جواب سلام سنت پس
ترک او اولی است و نیز جواب سلام گویند اگر چه فرض است که استماع وعظ و خطبه فرض عین
است و جواب فرض کفایت است چنانکه در مجمع الملک است که در وقت از دریا عیان
تا حذر عراق از نیتا یفرج ساقط است زیرا که از یک طرف خطر دریائی است و از طرف دیگر
باجداون بمردم روافض بدعت است پس در عبادت است که بدعت آید ترک آن اولیتر
است و نیز بسیار مسائل است که امام عظم رحم در آن توقف کرد و یکس از آن ختنه کردن است
اگر خوردن را ختنه کردن فرمایم طفل سگینه را را بنجائیده باشیم و اگر بالغ را گویم از برای
سنت فرض را بر نه کننده باشیم و این شاید وصاحبین گفته اند که کم از ده سالگی را
سنت را بجا آرند و اگر بجد بلوغ رسید بقول علماء ائمه ختنه کردن ساقط شود که فرض را
از جهت سنت بر نه کردن شاید و نیز در طحاوی آمده است **اِذَا بَلَغَ الصَّبِيُّ وَخَسَّ**

بخت و منزلت پاک است لا
از آن که بگوید یا فانی ببال
پس نگاه کن مایه نبات لطف
خود از عذاب آتش دوزخ
حلی می شود
ساقط شدن در وقت نماز
چند جای امام عظم را توقف کرد
بیل کشید بوی آمان که
ستم کرد و فتنی سوارت بکنید
ایشان را بیدار ایشان
پس بایستد تا آتش بنشیند
زندان و دوزخ ویت میگوید
بجز عذاب آتش از دوزخ که
و غیر از اینها دارد

سَنَّهُ لَا يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَتَّامَ مَعَ أُمِّهِ وَأَخْتِهِ وَلَا مَرَأَةٍ أَوْ جَنَّتِيَّةٍ وَعَلَيْهِ الْقِتْلَى وَدَر
رساله شاه قاسم بدرالدین مکروری آورده است که مبنی اسرائیل عالمی بود که
متابعت نفس و هوا آشکارا کرده بود و خواست که از گناهان باز گردد و توبه کند به پیغمبر و فرشته
وحی آمد که آن عالم را بگوید که تا هر کس که بگفته و دیده تو بگناه دلیر شده اند تا ایشان را از
افعال بد باز نگردانی توبه تو موقوف است بایشان قبول نه افتد و چون از مسجد بیرون
آید اول پای چپ بیرون ببرد و حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمود که هر که از مسجد بیرون آید
و نظر سوی آسمان کند و این آیت بخواند **قوله تعالى رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ**
فَقِنَّا عَذَابَ النَّارِ خدا تعالی او را بنظر رحمت مگرد و در تفسیر مدارک این آیت است
قوله تعالى وَلَا تَكُونُوا مِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا تَسْتَكْمِلُنَا دُونَ اللَّهِ مِنْ

و چون که از مسجد بیرون آید پای چپ را بیرون نماید با آسمان نظر کند

برگردد و بران حرف اندازد و در دل اندیش کرد کہ حق غیرست بازگستاری کرد
 و دست پیش برد کہ چہیے بہلست چون خاک بسرنوک گرفت ہاتھے آواز داد
 کہ باش چون بہل دانستی در قیامت مکافات یابی کا تب از ہول آن بہوش شد و کا
 سلسرے برآمد و سرش را در بغل گرفت چون بہوش آمد پرسیدم کہ حال چہ بود
 واقعہ را با و باز گفت صاحب دیوار نیز در گریہ شد گفت ترا بخشیدم و آن درہ
 علما را معلوم ست پس برای استنجا از ملک و دیوار غیر کلونے نگیرند اگر گرفتند باز
 در اینجا اندازند و از ملک غیرے چوب برائے دندان نگیرند و آورده اند کہ
 روزے حضرت مرتضیٰ علی رض با خاتون جنت بی بی زہرا رضی اللہ عنہا حکایت
 از داماد ہتر سلیمان میگوید کہ در وقت کار خیر و خیر داماد خود را تلبے دادہ بود کہ
 تمام تاج را بگو ہر شب چراغ مکل کردہ بود کہ ہر یک گوہر از نشان خراج ولایت می
 آید خاتون جنت غمگین گشت و دانست کہ مگر حضرت علی رض در دامادی پدر من
 چہیے نیافتہ است از مال دنیاوی پس از نیجت بما حکایت او سے کند و ازین
 اندوہ در خواب بے فت ناگاہ جمال جہان آراے پدر را در خواب دید و گفت
 ای جان پدر حوران بہشت و من و مادر تو مشتاق لقاے تو شدہ ام شاید کہ
 از دار الفنا بدر البقا دین ایام رحلت نمائی چون از خواب بیدار شد حسن و حسین
 رضی اللہ عنہما را در پیش خود خواند و در روئے ایشان سے دید گاہ خندہ سے کرد
 و گاہ گریہ سے کرد چون مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ آمد حالش چنان دید گفت اے
 خاتون جنت گاہی خندہ میکنی و گاہی گریہ سے کنی اینچہ حال ست بی بی گفت کہ
 من در خواب چنان دیدہ ام چون دیدار و لقاے جمال پدر و مادر و لقاے ایشان
 خواہم دید از فرحت میخندم و چون جدائی بگر گوشتگان بیا دم آید از غم سے گریہم
 و چون بی بی وفات یافت و دفن کردند بشی علی مرتضیٰ اورا در خواب دید کہ مضطربست
 فرمود کہ یا خاتون چرا مضطرب و دلگیر است اوہ گفت سوزن از ہمسایہ آورده بودم از برای
 دوختن جامہ کہنہ خود چون کہنہ را دوختم در فلان گوشہ دیوار خلایندرہ ام و پارہ

و باز گشته با و ندادم مرا به بهشت راه نیندهند چون حضرت علی بیدار شد آن سوزن
را یافت و بصباحش رساند شب دیگر در خواب بیدار که در قصری از قصرهای بهشت نشیمن
و حوران و پیش او صف زده استادان خدمت یک زن از زنان دنیاوی نیز در خدمت
خاتون جنت استاد بود مرضی گفت که یا خاتون بهشت این زن کیست گفت این همان دختر
همسر سلیمان پنجم است که شوهر او را شرافت میکرد و بعد از غرض چون فروای روز قیامت شود علم
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم که هفتاد ساله راه باشد استاد گفت و جمله ملکوت در جنبانند
از جای جنبانیدن نتوانند پس با تفسی از غیب آواز دهد که خدای عزوجل امر میکند که شیر من در دنیا
ز قوت خود کس ننموده بود و این زمان علم پنجم علیه السلام برگرد بسبب مادی وی مرضی علی یک
دست بر علم زند چون گذرسته برادر و جمله صلحا و علما بر آن علم باشند هر یک مانند گوهر شجاع بدخشند
داماد همسر سلیمان هم تاج دنیاوی وفائی یافت و شتاج علم مصطفی در عرصه عرصات یا بید و گوهر
شجاع در اندرون باشند و از شرط گذرانیده باشند پس ای عزیز ز جهد و کوشش تمام باید نمود در طلب علم
که عالم از زده گنه احتراز کند و اگر در آن افتد و حرام داند کافر نشود و جاهل از زده مناهی قولاً و فعلاً و
اعتقاداً بخر نباشد و چهل در اسلام حجت نیست پس بجلال دانستن او کفر بود و در خبر است که
گناه بزرگ اگر همیشه یا دوار و وارسیب آن از عقوبت تمکین ترساک بود آن گناه خود و شود تا بصغیر
رسد عفو شود و اگر گناه خورد و افرواش کند و خورد و داند بزرگ میشود تا بکبیره رسد پس از نجهت
پنجم فرمود فضل العالم علی العابد کفنی علی امی لان العلماء سراج الدین و ایضا قال هم
صنعت جبرائیل عن فضیله العلماء قال هم سراج امتک فی الدنیا و الاخره و رحم الله الی نبیه محمد
العلماء اهل و عیال و سائر الناس عبیدی و ما لهم مالی علی عیال فذل الجنة و لا ابالی و من مالی علی
عیالی و لا النار و لا ابالی و قوله هم من کان فی قلبه نوره من بعض العلماء یبقی فی جهم دهر
طویلاً لعلست که در زمانه بارون الرشید ارکان ولت با و مجاوله کردند که تمام ائمه و خاندان
بر علما صرف میکنی و باین طایفه رویشان که مستقبل قبله نشسته اند و در عبادت حق تعالی
مشغول اند و علاقه از خان و مان بیدارند میل کم داری او گفت که احکام دین نبوی و قوام شریعت
مصطفوی و احکام عقاید یقینی بهالاست و عالم هر چند که بعمل باشد چهل کس بشفاعت وی بهشت

در بیان نواہد ہاکہ چہار دہ اند

۵۲

ذکر شہد جلال بختاری

و سوار میشد چون من امروز نظر کردم نتوانست ز بنجیر را پایان کردن لذت رس من چون
لغت کردم شگم شد و گفته اند کہ بعد از وفات بغیر اذن و اہل خود را پیر و پیشوا سے
خلق کرد و بسیار جمال را از دین حق بر باطل انداخت و معتزل کرد از انجملہ مریدان
عبدالواحد بن زید و حبیب عجمی را اذن دادہ بود کہ بنجیر خانوادہ از عبد الواحد بن زید
پیدا شد اول زید یہ دوم فضلیہ کہ فضیل بن عیاض دارد سیوم ادبیمہ چہارم ابو ہریرہ
پنجم حشیمہ کہ تعلق بمبشاد دارند و نہ خانوادہ از حبیب عجمی پیدا شدہ اند چون عجمیہ دوم
داوید یہ سیوم کرچنہ چہارم مقطیہ پنجم فردوسیہ کہ تعلق بجنید بغدادی رحمۃ اللہ دارند
ششم عباسیہ کہ تعلق بجواہر عثمان مغربی دارد ہفتم سہروردیہ کہ تعلق بشیم ابو نجیب
سہروردی دارند ہشتم کبرویہ کہ تعلق بشیخ نجم الدین کبریا دارند نہم ستاریہ کہ تعلق
بہ عبداللہ ستاری دارند لقا ست از امام حسن بصری رح کہ ہر کہ بغیر اذن پیر کامل
ارشاد خلق کند ضال و مضل باشد و این چہار دہ خانوادہ بر حق اند و ہر یکے بعض
یک و بعضی تا چہار تا پنج کس را مرید میگرفتند این کہ ہجوم و جماعتی مردمان سے
روند و پیر سے گیرند و پیر میگوید کہ شما را چیز سے مینایم انا طوار و الوار گویا کہ ہمان پیر
او ہمان نیست بلکہ شیطانست کہ ایشانرا از راہ حق بر باطل خواہد انداخت و در مضلت اندازد
چنانکہ روزی امام حسن بصری رضی اللہ عنہ مرا صاحب خود را گفت کہ شما مثل اصحاب رسول خدا
مستند ایشان خوشحال شدہ اند امام گفت برش و فشنگہ از روی عمل کہ اگر شما ایشانرا دیدہ
بودید ہمہ را دیوانہ میدانستید بسبب آنکہ از جملہ تعلقات دنیاوی منقطع شدہ بودند
اگر ایشانرا شما را میدیدند ہمہ را کافر سے دانستند و نیز روزی کسی امام را پرسید
کہ امام مسلمان کیست گفت مسلمانان در زیر خاک خفتہ اند و مسلمانان در کتابست
تقلبت کہ روزی امام بر قبر مرید خود شستہ بود و گریہ سے کرد و گفت
ای یاران ہر کسے این گور را گور خود مینماید از میان کسے گفت کہ آری
خواہد آمد امام رضی اللہ عنہ گفت لای ہر چہ آمدنی نیست آمدہ پندارید مر
ہمہ خندان گریستند کہ آن خاک را گلابہ کردند اینست طریق مریدان از بنجاست کہ

سید جلال جانیان بخاری ثانی کہ پیراست در روضہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نشستہ بود کہ بالا کبوترے آمد از روضہ مبارک میگشت حضرت ایشان میگفتند اے درویش منے ادب نشین چون بنشست شیخ فرید عطار بود از گفتہ سادات دل تنگ شد حضرت گفت کہ یا شیخ شما علم کردہ اید یا نہ گفت من سفید طلب دارم سید جلال بخاری رحمت اللہ علیہ گفت گہی شیطان را دیدی شیخ فرید الدین گفت یک مرتبہ دیدہ ام اگر آن باشد خواهد باشد حضرت ایشان گفت چلو نہ بودیم عطا گفت یک مرتبہ دیدہ ام در الہا نوز چہار مستورہ سید زادہ خواہران بودند بی بی نوز و بی بی حور و بی بی تاج و بی بی شہ باز دختران بی بی تاج در باب ہریم اولیا بودند بی بی نوز در بیست و نہ روزہ افطار میکردی من ہم کمر بہت مردانہ بستم کہ من نیز ہارم چون نظر کردم از چہار تہ روزہ بیشتر رفتن نتوانستم روز چہار دہم علی الصبح رو بمشرق افتادہ بودم و چون شعلہ آفتاب برآمد در میان او چیزے سفید بود و آمد و در دامنم رفت تشنگی و گر سنگی از من برفت اما در دلم چندان کدورت و سیاہی بنشست کہ آنچہ از علم بواطن و مراتب درویشان مے دانستم از باطنم جملہ رفت خواستم تا خود را در چاہ سے آویزان کنم چون آویزان کردم آواز داد کہ کار تو بمراد آمد برای چون برآمدم بیچ سیاہی از دل من نرفتہ بود باز خود را آویزان کردم باز آواز کرد کہ برآسے باز برآمدم باز از خاطر سیاہی نرفتہ بود ہچمان مدت شش ماہ آویزان مے شدم و مرا بیرون میکشید و بعد از شش ماہ چون آویزان شدم باز آواز کرد کہ کار تو برآمد از اینجا برآسے گفتم مے ملعون تو از من چہ میطلبی چون شناختمش بار دیگر آواز نکرد و آن سفید از دامن بیرون شد و در خاطر صغائی پدید شد تا آنچہ از بواطن من چسبنی رفتہ بود باز آمد پس سید جلال گفت کہ سفیدی در عین سیاہی ست زیرا کہ اگر شمارا علم مے بود شیطان روزہ شما نمی شکست و در مدت شش ماہ شمارا فریب نمیداد و از روضہ مبارک بالا نمی پریدی کہ باسے نہایت بالا سے روضہ بودے

پس شیخ عطار گفت که یا سید جلال شما که علم کرده آید شیطان را هم بکشد و دیده آید گفت
 دو مرتبه یک کرت دین زمان دیدم زیرا که چون من درون روضه شمرده آوردم
 از عقب کسی فریاد کرد یا سید جلال بشما کارسے دارم من بفرست علم دریا فتم که
 در اینجا من محل که من زیارت روضه حضرت مے روم و مرا منع مے کند نباشد مگر
 شیطان گفت مے لغت الله چه کار داری و دیگر رونے دیدم که کلام الله دوست
 گرفته بود گا بی پیدا میشد و گا بی غائب گفتم مے لغت الله بکلام حق چه کار داری
 شیطان کلام الله را دوست اندخت و رفت بعد از آن حضرت خواجہ عطار در طلب علم
 مشغول شد ای برادر خوف این مبلغ باید کردن که بهتر داند علیه السلام همیشه گریه میکرد و
 از گریه کردن نمی آسود و چشمان مبارکش دم گرفت بهتر جبرائیل علیه السلام آمد گفت
 ای او و گریه برائے چیست گفت از برای آنکه اگر ما را از کار آخر بیا گا مانند بهتر جبرائیل
 گفت که خدا میفرماید که اگر چندان گریه کنی که سنگ خارا بابت چشم بگدازی آگاه است
 کنیم و محمد آخر الزمان آید که از طفیل او جمله موجودات در وجود آوردم او را نه آگاهانم
 مرا با دو لام کارست یا از جانب راست بعد از خروج ارواح آواز آید کاینجا فون
 و یا از جانب چپ آواز آید کاینجا فون و نیز بهتر میگوید علیه السلام چون بخایه
 جوانی رسید چندان گریه میکرد که رخساره مبارک او ریش شد و چون افتاد هر دو طرف
 استخوان می نمود و بهتر ذکر یا علیه السلام گفت که ای پسر من دعا کرده بودم که خداوند
 پسرده که پنجم مرسل باشد و پیش ازین نام بنام او کسی نهاده باشد بفرمان
 خداست نام شما بجای نهادم و شما چندان گریه مے کنید که روز روشن بر من تاریک
 شد حال چیست گفت ای پدر جبرائیل آمد و گفت که میان دوزخ و بهشت اوی
 ست که مسافت او قطع نشود مگر بابت چشم بهتر ذکر یا علیه السلام گریه کرد و گفت
 مے پسر گریه و راز شد مرا نیز گریه باید و رجا بیشتر از خوف باید لقوله تعالی سبقت
 رَحْمَتِي عَلَى الْعَذَابِ چنانکه حضرت رسالت پند صلی الله علیه وسلم با خداوند خود التماس
 کرد که یا رب العزت حساب امت من بدست من بدو در پیش منمیران و دیگر

دیگر شرمندہ نشود حق تعالیٰ گفت یا محمد! حضرت ما رحم الراحمین است میخواهد که
پیش تو نیز شرمندہ نشود حکایت آن جوان یاد کن و آن چنان بود که روزی
جوانی پیش شما آمد و گفت که یا رسول اللہ! گناہی عظیم دارم و بگو کہ مانند ما گناہگار
را کلام دفع و انداز و شما فرمودید کہ چہ گناہ کردہ جوان گفت عاشق و خستر بودم
و او پارہ را بود و بہیچ نوعی با فعل ناشایستہ نمیکرد و چون از دار الفنا بدر البقار حلت
نمود بشب رفتم و او را از گود کشیدم و خواستم کہ با و محاممت کنم دست راست بر اندام
ہنایی خود نہاد ہر چند کہ تکلیف کردم و در توانستم کرد کار کشیدم و دستش را بریدم
ہا ز دست چپ بر اندام ہنایی خود نہاد و آن را نیز بریدم و کار ناشایستہ بدو کردم
و چون روان شدم از عتب آواز سے شنیدم کہ ای جوان مرادین معرکہ مردگان جنب
شرمندہ کردی برو و در عرصات شرمندہ شوی یا رسول اللہ! پس خجائے من چہ باشد
شما فرمودید کہ از پیش من دور شو تا از شومیت تو بر من عذاب نازل نشود و آن جوان
از پیش شما درخواست و راہ بیابان گرفت و گفت یا صمد! احمد مرا از حضرت خویش براند
و در حضرت پاک تو آمدہ ام از پیش خود مرا مان بار سے خیر کن کہ ماہ در کلام دفع
خواہی برو من از کرم خویش بر سر شتر ندا کردم کہ ترا بخشیدم و گفستہ اند کہ در نیامان
یکے از عرب پیش حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم آمد و گفت یا رسول اللہ! شنیدہ
شد کہ حساب امت خود بدست خود التماس کردی چہ جواب یافتی پیغمبر علیہ السلام گفت
ہر چند کہ خواستم بدست من نہ شد آن شخص شادی کردہ در رقص و آمد و دست را
کو فتن گرفت حضرت رسالت پناہ علیہ الصلوٰت و السلام فرمود کہ سبب شادی چیست
گفت از آنکہ ما رحم الراحمین بیت و مہربان ترین نت از حضرت شما و مشفق از ما در و پدر
بر ہنگان است۔ لقولہ تعالیٰ قل یا عبادِی الذین اسرفوا علی انفسہم لا تقنطوا
مِن رَّحْمَتِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ لَدُّنُوبٍ جَمِیْعًا وَاِنَّہٗ ہُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ
ابو ہریرہؓ لیسری گفت قدس اللہ روحہ کہ ملا از ان گناہکاران گردان کہ اضافت
ایشان بذات پاک خود کردہ و یا عبادی گفتمہ و چون نامست غفار است۔

جوانی پیش شما آمد و گفت که یا رسول الله! گناہی عظیم دارم و بگو کہ مانند ما گناہگار
را کلام دفع و انداز و شما فرمودید کہ چہ گناہ کردہ جوان گفت عاشق و خستر بودم
و او پارہ را بود و بہیچ نوعی با فعل ناشایستہ نمیکرد و چون از دار الفنا بدر البقار حلت
نمود بشب رفتم و او را از گود کشیدم و خواستم کہ با و محاممت کنم دست راست بر اندام
ہنایی خود نہاد ہر چند کہ تکلیف کردم و در توانستم کرد کار کشیدم و دستش را بریدم
ہا ز دست چپ بر اندام ہنایی خود نہاد و آن را نیز بریدم و کار ناشایستہ بدو کردم
و چون روان شدم از عتب آواز سے شنیدم کہ ای جوان مرادین معرکہ مردگان جنب
شرمندہ کردی برو و در عرصات شرمندہ شوی یا رسول اللہ! پس خجائے من چہ باشد
شما فرمودید کہ از پیش من دور شو تا از شومیت تو بر من عذاب نازل نشود و آن جوان
از پیش شما درخواست و راہ بیابان گرفت و گفت یا صمد! احمد مرا از حضرت خویش براند
و در حضرت پاک تو آمدہ ام از پیش خود مرا مان بار سے خیر کن کہ ماہ در کلام دفع
خواہی برو من از کرم خویش بر سر شتر ندا کردم کہ ترا بخشیدم و گفستہ اند کہ در نیامان
یکے از عرب پیش حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم آمد و گفت یا رسول اللہ! شنیدہ
شد کہ حساب امت خود بدست خود التماس کردی چہ جواب یافتی پیغمبر علیہ السلام گفت
ہر چند کہ خواستم بدست من نہ شد آن شخص شادی کردہ در رقص و آمد و دست را
کو فتن گرفت حضرت رسالت پناہ علیہ الصلوٰت و السلام فرمود کہ سبب شادی چیست
گفت از آنکہ ما رحم الراحمین بیت و مہربان ترین نت از حضرت شما و مشفق از ما در و پدر
بر ہنگان است۔ لقولہ تعالیٰ قل یا عبادِی الذین اسرفوا علی انفسہم لا تقنطوا
مِن رَّحْمَتِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ لَدُّنُوبٍ جَمِیْعًا وَاِنَّہٗ ہُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ
ابو ہریرہؓ لیسری گفت قدس اللہ روحہ کہ ملا از ان گناہکاران گردان کہ اضافت
ایشان بذات پاک خود کردہ و یا عبادی گفتمہ و چون نامست غفار است۔

سوره انفطار و آل
 این بیت در پیاده
 تصنیف حبی
 اعضا حاضر
 یاسر است کرد
 شاد و خرم بودی
 غنای کربا بود
 بخت خود آن
 شوی بخداوند
 تا غره کو تا کار
 آوی چو چرخ

رحمت شما امروز عاصیان را در کارست پس مارا چه غم از گناہ بسیارست
 آورده اند کہ وحی کرد حق تعالی بسوی پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم کہ یا محمد اگر
 تمامی خلق پیش تجملترین مخلوقات باشد و خستہ خرم از و طلبید بدید یا نہ پیغمبر گفت
 یا خداوند اخیستہ خرم با پیغم کار وے نباشد و بی تکلیف خواهد داد گفت منکہ ارحم
 الراحمین ام و کمال صفت غفاری من اگر گناہ ہر یک مقدار پری آسمان و زمین
 باشند چون در مغفرت و آید آسان تر باشند از بخشیدن خستہ خرم و اگر گناہ بندگان
 بنودی پس صفت غفاری ما ہمل بودی و اینچنین بذات پاک من روانیست
 یحییٰ بن معاذ گفت خداوند آنکہ بچندین عز و عظمت ما بچندین ذلت و فجوری
 عبادی میگوئی و اصناف بذات پاک خود میکنی ازین شرف و بزرگی مارا دیگر چہ بہتر
 مارا ہمین اصناف پسندست و لا تقنطوا ہنوز بجائے خود باشد و در نصیر
 منیر در بیان این آیت است یا ایہا الانسان ما غرک بریک الکونیم الذی
 خلقک فتوأمک بزرگوار سے گفته ہست کہ مارا خطاب شود کہ چہ چیز غرہ کردہ
 بود ترا جواب گویم کہ یا رب کرم شما و کریم آنرا گویند کہ بخشد و منت نہ ہند و اکرم
 الاکرمین آنرا گویند کہ چون شخصی گنہگار را خطاب شود کہ فلان گناہ شما را بخشیدم
 پس مانند آن گناہ از تمام عالم بہ بخشد اسے برا در ہر خند گنہگاری با امید
 کرم او امیدوار باش کہ امن و ناامیدی بغایت ہر دو کفرست و چون ایمان
 را دانستی کمال او را باید دانست۔ در ذخیرۃ الملوک آورده ہست
 کہ ایمان را چارہ کمالست۔ اقرار و تصدیق و عمل بالارکان و متابعت رسول
 علیہ السلام و ہر کرا اقرار ہست او کا فرست و ہر کرا اقرار ہست و تصدیق نیست او
 منافقست و منافق بدتر از کا فرست کما قال اللہ تعالیٰ المنافقین فی الذکر الا سفل
 من النار و این ہر دو طائفہ را جاوید و دوزخ باید بود برین اعتقاد باید کروں و ہر کرا
 اقرار و تصدیق ہست اما عمل بارکان نیست اورا مومن عاصی گویند بقول ہمہ ال
 منت و جماعت کہ ایمان زیاد و کم ہستے شود چنانکہ قرص آفتاب ہر چند

٦

بدینکه منافقان در طبقه زیرین اندوه و غم پس عذاب ایشان از انکار بیشتر باشد بجهت آنکه ایشان بدل کا فرزند و کفر را با فواعم و مکر و استهزاء جمیع کرده اند ۱۲۰

اندرجی

مجلس

۱۰

وہوستان خداوند تعالی
دوستی کردن با از اصول دین
است و بیاری و شفاعت یکدیگر است
و در قیامت خواہد کرد و اگر کسی
ایمان بخدا و رسول او آرد
باشد ۱۱

برآمد و فرمودی کہ از حق
خاتمہ بسیار از شفاعت
مرد و قیامت است ۱۲

۵۸
ختمہ بود کہ علی و ابی طالب
شفاعت کردند بود و در دنیا
سوی جمع نمودن در کاخ اسلام
اولیا و صلحا را و کہ در دنیا بودند
و از کمال دوستی کاخ حضرت
میکرد و اینچون نقیض را ہی
کاخ حضرت از باعث دوستی
اینجا داخل مجلس حضرت عظیم
السلوات و السلام شد

بمکنی چنانچہ آوردہ اند کہ مہتر عیسیٰ علیہ السلام نیز پنهان کرد و در ختمہ و شفاعت
بر و نیز بہین خطاب آمد و بدوستان و دوستی کردن نیز یکے انما حول دین است قوله تعالی
یوم لا یغنی عن مولی شیا ولا ہم یصرفون لا من رحمۃ اللہ و در روز قیامت سہیجا
کہ بہت سوغ و خود رو باشد بی نیاز از دیار و از حدیث خلاص شفاعت نتواند کرد مگر
کے کہ ایمان بخدا و رسول خدا آوردہ باشد و در متابعت رسول اللہ مستقیم شدہ
باشد بدیگرے شفاعت کند و در ذخیرۃ المملوک مذکور است کہ ہر مؤمن با یکدیگر
چہل کس را از مؤمنان و مؤمنات برادر خواندہ و خواہر خواندہ گیرد کہ فرود قیامت
بصفت شاری ہر یکے را بہ بہشت چنان برد کہ ہر یکے ازیشان پندارد کہ شفاعت
و برکت مست و دیگر از اخلاص کردم نقیض است کہ مری بود بیچ عمل ناخدا چنانچہ طریق
اولیاست نہ داشت کہ ما ہر جا کہ نام انبیا و اولیا و صلحا و علمای شہود می نوشت تا بنایت
نوشہ کہ یاد کردہ بر پشت خود میگشتا ند قضا را روزی در آب غرق شد و از و دفتر آب
برو و او خود دست و پا زدہ بصدد حیلہ بیرون آمد و چون بر ساحل افتاد غمگین نشست کہ
ہمچہ علم نہ داشتم مگر اینکہ از چہ دوستی دوستان خدائی ہما ایشان جمع کردہ بودم این
نیز از دست رفت ہمچون غم در خواب فت دید کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
بجملہ انبیا و اولیا در چارم آسمان نشستہ است او خود را نیز در میان ایشان در آورد و تملقی
و پنهان نشستہ بود ناگاہ دید کہ فرشتگان آمدند و کوزہ انداختہ گرفتند و طہقائے
پراز الوان نعمت آوردند چون بقرب او رسیدہ اورا منع کردند و گفتند کہ شما ازین عمت
نیستید و بزہیزید ناگاہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را بر و نظر اقا و گفت
کہ او را کوزہ دست شستن بدہید و ہمراہ این جماعت بخورد زیرا کہ دوست دارندہ
این جماعت است چون خود دنی را با ایشان ہمراہ خورد و بیدار شد تمام معانی ولایت
در جمع شدہ بود و نیز نقیض است کہ سلطان ابراہیم بن ادہم قدس سرہ الخریز
در وقتی کہ میرن بلخ بود خواب دید کہ دو شخص پیش او آمدند و دست یکے دوات و در
دست دیگرے پارچہ کاغذ گفت شما یان کیا بند گفتند کہ ما یان ہر دو فرشتہ ایم

۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

ام و در وصیت نامه امام اعظم رح آورده است که در هر ولایتی که آثار بدعت و اهل بدعت
 ظاهر شوند قوم آن ولایت را خدا تعالی بدست بادشاه ظالم اندازد و سماعت از
 مرشد محقق قطب الاقطاب سید السادات مستدر علی ترمذی قدس الله سره
 الغریز که روزی خواجه نجم الدین کبیری قدس الله سره بغیر و جد دست مبارک خود
 بالا میگرد و در حالت سخن کردن آورده اند که در آن سال در تمامی بخارا چندان بلاهای
 گوناگون پدید آمدند که خلق از مضرت ایشان اکثر هلاک شدند و اکابر شهر پیش شیخ
 رفقتی را دعوت کردند که مضرت و بلا دفع شود چون شب شد شیخ وضو جدید ساخت و بر پا
 برآمد و عا کرد که معلومند این بلا را دفع گردان یافتی بر سرش آواز داد که این بلا از شومیت
 آن بود که دست را بغیر و جد بالا کرده بودی گفت خداوند بدعت من کردم گناه خلق چیست
 بلا بمن تعلق دارد و فرشتگان از بامش انداختند پامی مبارکش شکست در آن زمان در شهر بیستم
 در دوسری هم مانند علی الصباح خلق را معلوم شد بعبادت او رفتند و گفتند یا شیخ ما شما را
 وسیله نجد میساختیم تا بلا از میان دفع شود از ما دفع شد و شمار سید سبب چیست گفت شومیت ما
 بود بار سید شما خلاص شدید پس ای برادر چون ایمان با کمال دانستی باید که اصول دین بر زبان
 و مجموع او درین حروف شاع است تا عبارت از توحید است یعنی یک گفتن و یک دانستن و
 اعتقاد کردن است و نون عبارت از نبوت است که قول همه آدم صغی الله و آخرا و حتم
 همه محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم هر که چنین نداند از امت محمد صلی الله علیه و آله و سلم
 نیست و عبارت از الف امامت است یعنی کار دین را از کار دنیا مقدم باید داشت
 چنانکه آورده اند که داود طالی قدس الله سره را بهشتاد و درم از میراث پدر
 بدست آمد همه را بدست بادشاه آن زمان داد گفتند چرا صرف فقراست
 و مساکین نکردی گفت حق بادشاه بود زیرا که پدرم قدوسی بود میراث کافران
 و ارثان مسلمان حرام است و تعلق به بیت المال دارد و بهشتاد و هزار درم در خانه
 آن را صرف فقرا کرد گفتند چرا چندین خزائن را تلف کردی گفت فلتی بود باقی کردم
 گفتند چرا برای فرزندان نماندی گفت فرزندانم از دو حال خالی نباشند

یہ سب

اگر دوستان حق باشند حق دوستان خود را ضلح نکند و اگر دشمنان حق باشند
غمخوار می دشمنان حق نخواهم کرد و عبارت از عین عدل است یعنی انصاف هر یک اند
خود و خود بجا آوردن چنانکه با دشمنان برادریت عدل واجب است کما قال علیه السلام
صَاحِبُ الْوُدِّ مَلْعُونٌ وَتَارِكُ الْوُدِّ مَلْعُونٌ چنانکه منقول است در قاطع غراب
با دشمنان بزرگوار است را پرسید که معنی این حدیث چه باشد گفت صاحب و شما بید و
تارک و دمن که بر شما بغیر فرضیه نافله انصاف و عدالتی خلق مقدم است که پیغمبر
فرموده است الْعَدْلُ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ الثَّقَلَيْنِ ایضا الْعَدْلُ سَاعَةٌ كَوَافِي
عَمَلِ الثَّقَلَيْنِ و تارک و دمن که عمل را ترک دادیم گفته اند که خوف بیدل خرابی
ولایت و قاتل و اگر نه خانه را چاره نیست که ضرب شود و در ذخیره الملوك
که وقتی با دوشاه روم که نام او عیسی بود فوت شد و اتفاق کردند که هارون الرشید
را خلیفه باید کرد که مرد فقیه و دوستدار علماء و فقراء است چون هارون رشید خلیفه شد
تمام ائمه اسلام پیش او رفتند و همه را بمفروضات خود قرار کرد مگر سفیان ثوری که پیش
از آن ایستاد و ایام طالب علمی و روشی محبت و دوستی بسیار بود الحال از صحبت او
او ابا نمود و حاضر نمیشد هارون رشید نوشته فرستاد که در دوستی ما و شما چه نقصان
اقاد که دین ایام حاضر نمی شوید اگر قدم شریف خود را بر بنج فرمائی عنایتی کرده باشی
شیخ نیز نوشته فرستاد که در آن ایام که طلب علم میکردی به میراث محمد رسول الله صلی الله
علیه و سلم شسته بودی کما قال علیه السلام الْعُلَمَاءُ وَارِثَةُ الْأَنْبِيَاءِ و در شرح
قصص آمده است کما قال علیه السلام مَا وَدَّ أَنْبَاءُ وَلَا دَرَجَاتُهَا وَلَا دَرَجَاتُ الْعِلْمِ و
الحال به میراث فرعون نشستی را بشما دوستی داشتنی دیگر نشاید چون امیر این سخن شنید در وقت
نیم شب آفتاب را گرم کرد و در راه گذر شیخ سفیان استاد چون شیخ از دروازه برآمد
هارون رشید کوزه پیش داشت شیخ روی انشوی بگردانید هارون رشید بیک دست
دامن را گرفت و بدست دیگر کوزه بدست گرفته استاد شیخ گفت دست خود را از دامنم
بدانکه روی ترا نخواهم دید خلیفه گفت شما را باید که روسه مارانه بنید که روی ما لوث

یہ مضمون کی کتابت کے لئے

فونکمه عیسی بادشاہ دوم فوت شد بعدہ اسکا ریشید خلیفہ شد شیخ سفیان ہمارا اودوسی گذشت بسبب میراث فروونی

و نیات و من و امن شمارا خواہم ماند کہ دامن شما دین است و دست از دین نمی
کشم چون شیخ امین از خلیفہ بشنید روی بد آورد و معانقہ گردید و بگفت کہ شما
لا بجد اسیر و ہم باز از من طمع مجالست ندارید پس مرا ورا عدل یک ساعت بہتر
است از درد و اوراد و درویشان را باید کہ درد و اوراد خود را در میچم حال ترک کنند
مگر بغیر از ضرورت کہ بضرورت فرض نیز ساقط شود و اگر در ترک کند بیلا گرفتار
شود چنانکہ آورده اند کہ نماز تہجد بر محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم در آغاز اسلام
فرض بود و بر اولیاء اللہ کہ در متابعت حضرت اند واجب است کہ بزرگوارے را گفتہ
اند کہ یک شب از وفات شد و آن رفت شستہ بود ناگاہ اسی از بالائے او گذشت
و پاسے او اشکست بیچارہ ہنوز بمصیبت پاسے گرفتار بود و تاپ و پیچ مے کرد
ناگاہ ہاتھے آواز داد کہ باز نماز تہجد را فوت خواہی کرد چندان اندوہ و غمخواری بدو
رسید و تاسف خورد کہ مضرت پاسے را فراموش کرد زیرا کہ ہر کہ امرے را در پیش گیرد
و لائقے آن زندہ باید کہ بچارساند و ترک دہد کہ شرمندگی دو جہانت چنانکہ نقل است
کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ من خواستم از خلاے خود کہ مرا از
گناہ منیرہ و کبیرہ آگاہ کند خدا تعالیٰ بمن نمود حتی کہ از گناہ ذرہ نیز آگاہم کرد پس
گناہی بدتر از آن ندیدہ ام کہ کسی یک آیت کلام اللہ را یاد داشتہ باشد باز فراموش
کند و در شرح مشارق آورده است کہ پیغمبر فرمود علیہ السلام کہ بدترین مردمان
کے است آپخہ بروے فرض نباشد بر خود فرض گردانند یعنی نذر کنند و عہد کنند و عہد
و فاکند و تا جائے نرسانند و آورده اند کہ بہتر یوسف علیہ السلام را طیب پر سید
یا رسول اللہ و پیام کہ بادشاہ مصر نبودی و مرا غلام بچشتند و دوازده ہزار مردمان
و دوازده ہزار زنان و دوازده ہزار دختران بکرہ از شوق محبت شما مردہ بودند و
اکنون نا بجمال جہان شہد باقی نماند است اگر کوئی ہر ضعیفی شما کہ باشد فقیر علاج
کند بہتر یوسف علیہ السلام فرمود کہ ای طیب من محتاج علاج نہ ام و رنج من
ظاہر و دنج من آنست کہ مدت سی سال است کہ من بادشاہ مصر شستم و چہ

قصہ طیب حاذق کہ یوسف علیہ السلام برای معالجہ التجا نمودہ

دہترین دامن آن کسی است کہ تہجد بخورد و ترک کند

و تہجد داند و در فاقہ خود جای نرساند

و عہد و عہد خلائی و غیرہ

قصہ بہتر یوسف علیہ السلام ذکر حدیث انصاف و کتمان جوئی از

نزد حق تعالیٰ و تہجد را بداند و خود را کہ نرسد بداشت

خزائن و اموال و خراجات بیت المال که دارم همه صرف فقرا میکنم و در روزه روزه
میدارم و چون وقت افطار شود نان از مزدوری زبیل بافی که بدست آورده باشم
میخواهم که بخورم در خاطر من آید که مبادا ولایت من فقیر گرسنه خفته باشد و
من از احوال و خبر نباشم و رومی قیامت ما خود شوم پس بموافقت او من نیز گرسنه
خواهم خفت پس درین سال من بنان جوی یک وقت خود را سیر نموده ام این ضعیفی
از آن سبب است ای برادر و فعل است و عدل بر سلاطین فرض است پس ترک
نفل از برای فرض بهتر است از جهت که حج مکة الله اگر چه فرض است اما
از بادشاه و امراء و سلاطین بسبب عدل و انصاف خلق موقوف گردانیده
است زیرا که درین امر حق الناس از حق الله اسبق است زیرا که الله را حمد الرحمن
است اگر خواهد بدیه بخشد و اگر خواهد عتوبت کند و آدمی هرگز حق خود را نگذارد
تقلست که بنحرماضی بادشاه بود از هر جائی قلعه رهنماست بیرون
قلعه زمین بسته بود و سرپائے آن رهنما در درون کشید بسته بود و بیک
جا کرده بسته بود از هر طرف که فریاد خواهی آمد آن رهنما را میجنبا بند بادشاه
اورا در می آورد و کارش بالضاف میرسانید آورده اند که روزی مرکی
از سوداگران آمد و بدان رسن پشت خود را خرید فرمود که مگر فریاد خواه باشد یا نه
چون حاجبان رسیدند دیدند که خر بود پیش کرده بنزدش آوردند و گفتند که بغیر
این خر دیگر نبود چون دیدند که پشت آن خر افکار و زنجی بود فرمود تا پشت او بسته
و ببالیدند زیرا که این خر فریادی پشت خود بود که پشت او را کسی نمی شنید و در
منافقت آورده است که کسیری داشت از طلا و هر روز در هر یک جانب
یک یک را می انداخت و حکم کرده بود تا هر که بگیرد از او باشد ناگاه روزی
این کسیری بر شکم پسر رسید و آن پسر بمر و مادر و پدرش گرفتند و در پیش
او آوردند گفت مرا نیز قصاص کنید همه مردم ازین ابا نمودند که کشتن بادشاه
از جهت یک پسر در شرع روا نیست بعد از آن زود خزان بسیار بر مادر و پدرش

۶۲

در بیان فضیلت عدل که از باوشت صل بر سلاطین و ج ساقط است

داد و راضی گروانند و بعد از آن ترک آن انداختن گرفت و بطریق دیگر مال را
 بفقرا صرف میکرد **بدران** اسے برادر چون عدل را دانستی و بجا آوردی
 احسان را نیز بدان و بجا آر که احسان از قبیلہ عدل است و احسان شفقست کردن
 است بر خلق خدا سے تعلق و خدای را چنان پرستی گویا کہ اورا سے بیٹی و چون اوزا
 دیدی خود را در میان آوردن و شمر و نشتاید چنانکہ ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ
 در وقت سجدہ بر پیشانی گزرمی بگزید و تمام کردن آن نماز کر و در پیشانی ایستادن
 آویختہ بود و در بنی کر و بعد از سلام دور کردش چون خبر بر رسول علیہ السلام رسید
 گفت ای صدیق من فرمودہ بودم کہ **اقبلوا الا سودین ولو کتم فی الصلوة و شما**
 چرا کر و در پیشانی آویختہ بودید گفت حضرت شما این را فرمودہ بودید کہ خدای
 چنان پرستید گویا کہ می بیند اورا پس در مشاہدہ حق دست جنانیدن بے ادبی دیدم
 و نیز این فقیر را حلتے پیش آمدہ بود چنانکہ در نیمشب در مسجد رفتم و تحریمہ
 دو گانہ بستم و آن شب از جهت بسیاری ابر بجا بی تاریک بود و ناگاہ برق
 جہین گرفت بچشم سر دیدم کہ در میان من و سجدہ گاہ من ماری دراز کشیدہ
 افتادہ است و چون نظر در عین الیقین کردم دست دادہ بودم خود را ندیدم و نیت
 صدیق کردم و چون سجدہ کردم اورا خبر نشد و بار دیگر نیز سجدہ کردم بفرمان
 خدای او بجان منی نرسید کہ خبر یا بد و چون از نماز فارغ شدم اورا بحکم
 حدیث **اقبلوا المودیات قبل الا بیدای** فرمودم تا کشندش و اگر در
 سنگام پرستیدن او را بنی بنی او بے شک و شبہ تر اسے بیند از نجات
 است کہ سہیل بن عبداللہ چل سال خواب نکرده بود کہ گفت کہ چرا
 پاسے را دراز نمی کنی گفت شما در نظر بادشاہ مجازی پاسے را دراز نمی کنید من
 در نظر بادشاہ عالین کہ جبّاری و قہّاری صفت اوست چگونه پای دراز خواہم کرد
 و نیز خواہ صیام الدین نقشبند ہمیشہ خواب میکرد و اگر خواب کرے پیشانی خود را بر زانوئے خود
 مے نہادے و گفتی کہ زانو را خدا سے تعلقے براسے پیشانی آفریدہ است

ختم و بیان احسان

ختم و بیان مقام

ختم و بیان مقام

۶۵

ختم و بیان مقام

تقصیر از کلمات بشرعانی رحمت اللہ علیہ

۶۶

گفتند پاسے را چرا دراز نمیکنی گفت هر چه پافتمم از دانا تو یافته ام اما بکلمات مرآت
 پاسے را دراز کرده بودم با یم برود و فرخ رسید و بشرعانی و پاسے برهنه میگشت گفتند
 چرا پای پوش را نه پوشی گفت خداوند تبارک و تعالی زمین را بساط خود خوانده است
 شما یان بر بساط بادشاهان محازی نعلین هر پاسے کرده رفتن نمیتوانید پس من بر بساط
 رب العزت چگونه نعلین بپا ده پاسے گیرم و چون بشرعانی باین مراتب رسید حق تعالی
 چندان نیکنامی و نیک آوازی او در مخلوقات پرانده کرد حتی که چهارپایان مدت عمر خود
 حصار روم سرگین میکردند و روزی دو کا نذرانے اندرون حصار سرگین دید فریاد
 کردن گرفت که مگر بشرعانی در عالم نماند که سرگین اندرون حصار پیدا شد چون تخم کرد
 بر حمت حق تعالی از دار الفنا به دار البقا رحلت کرده بود او را اندر که بادشاهی بود و بعد از
 مدتی باغ در آمد زن باغبان را یافت که بغایتی صاحب جمال بود چون جمالش و دید دلش از
 دست رفت دست بدافش زد که ترا من خواهم گذاشت و آن زن فقیره و پارسا بود
 گفت شکل کن تا در وانه باغ بهوشم چون در وانه را پوشید و پیش او آمد و گفت
 که در وانه را را پوشیدم اما یک در وانه هست که هیچ وجه پوشیده نمیشود و گفت آن
 کدام است عاجزه گفت ای امیر خدا را هنوز نشناخته مک بهفت بینای هیچ
 فده در ممکنات نیست که در نظر حق تعالی مدون و بیرون طول و عرض آن بقدر پسند وانه
 چیز نیست که برود پوشیده باشد امیر چون این شنید گفت ای معصومه تو خواهر منی و من
 برآمد تو و من تو هر کدام و باز گشتم با نخلدای که دانا و میناست فطرت که عینه ملام
 قدس سره یکے از مریدان ذوالنون مصری بود و در ششم روز افطار میکرد و دین هفتہ یک
 وضو میبود گفتند چرا چیزی نمجوزی گفت شرم میدارم از دانا و مینا که در پیش او بول
 و غایط کردن بے بی ادبیت او درده اند که رفدے در بازار می گذشت و
 دکانداری با عصبه گفت که با عصبه گوشت فربه است و لایق شام است گفت که این گوشت لایق
 کسے است که مردم دلدرد من مردم ندارم و کاندار گفت بشما چند فذ نسیمه خواهیم کرد و گفت
 من نسیمه بنفشه خود بکنم هر گاه که مردم یافتم نفس خود را گوشت خواهیم داد و کاندار گفت

ازین است که در وجودت گوشت نمانده است و گفت بزرگواران تو پست
 هم نبودی خوب بودی اما استخوان درونگاه داشته اند و در زمستان سرد و در یک
 پیرهن میروی گاه گاه روت درنگ و تغییر می شود و تمامی وجودش عرق می
 گرفت گفتند چرا گفتی و او ان خوروی گنابی کرده ام اگر چه تائب شدم آه چون یاد می آید
 از ترس خدای بلیخالت می رسم آورده اند که روزی پیرهن نو پوشیده بود و استن
 دراز کرد بعیاری حیرت و والنون مصری را مع هیل عبداللہ با و ملاقات سد هیل
 گفت ای غلام بچه بگرشده میروی گفت چون مرا غلام خدا می گویند چرا بعیاری
 نروم بجز گفتن شوق درو پیدا شد رفیق نه ده بر زمین افتاد چون بتز و کیش رفتند
 و پند که جان بحق تسلیم کرده بود بعد از دفن او را بخواب دیدند که یک جانب وی
 او سیاه شده بود گفتندش چرا گفتی است رفتی از مجلس امام حسن بصری رح
 بخانه می رفتی کودکی آمد و در پیش من آمد و بگوشه چشم در نگاه کردم از تائب
 شدم چون بر لب صراط با او لبیا پر آن می رفت از دوزخ ماری آمد و آن جانب که برای یزید
 آمد کز شده بود در رویم گزید و گفت اگر تمام دیده بودی حال خود را میگریه بد آن ای برادر
 احسان شفت بر خلق خدای کردنت آورده اند که سفدے بادشاه یکے را
 بکشتن امر کرد و آنکس بادشاه را دشنام داد بادشاه گفت چه میگوید وزیر نیک
 محضر گفت که میگوید وَاللَّكَاظِمِينَ الْفَيْضَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
 بادشاه از سر خون او مگذشت ترور سے پیش مرضی علی رضی سخن ممانان سے
 رفت کہ کیا نند از افاو مبارک او بر آمد کہ محسن آنکس است کہ بر روی همان تبسم کند و
 تا من همان مرجبا گوید آورده اند کہ در سرا ہی فقیر کا سادہ ہوو گفت یا
 مرضی گر سنہ ام یک وقتی نان سے باید بنجلام خود گفت این فقیر را نان بدہ غلام
 گفت نان در بارست گفت بار را نیز بدہ گفت ہا بر شترست گفت اشتر ہم
 بدہ گفت اشتر و قطارست جلا نہیں شود گفت تمامی قطار را با و بدہ غلام گفت ہن
 میترسم کہ مرا نہرا و خواہی بخشید کہ از خدمت تو محروم خواہم ماند آورده اند

نحوہ گفتار حضرت علی رضی
 در مجلس است
 حضرت علی رضی
 در مجلس است
 حضرت علی رضی
 در مجلس است

۶۷

ذکر سخاوت حضرت علی اکرم اللہ وجہہ

مذکر معروف و نبی

کلام نادر شود در پیشگاه
 ازین کلام که پیش ازین
 علم ۱۲ علم چون با کلام
 شود خدا نیامده ایشان را
 بنسب و لباس ایشان را
 اشتیاق داشته جلالت ربانی و علوم
 اندر خلقت جاودانی

که روزی عمر بن عبدالعزیز بکشتن یکے جانی امیر کرد و آنکس مدوت کشتن بادشاه
 را دشنام کرد و امیر از سر خون او در گذشت گفتند که اینطور لاین قصاص را چگونه
 بخشیدی گفت چون مراد دشنام کرد و مراد بدشنام خود خشم شد از جهت دشنام
 تر سیدم مباد که از جهت دشنام خود کشته باشم یا از جهت جنایت حال آنکه از
 جهت دشنام کشتن نیامده است نباشد که فردا با خود باشم بخشیدمش و عبارات اند
 امر معروف و ازین نبی منکر بدانکه امر معروف و نبی منکر وضعت هر کس اندر خود
 خود حاکمان را بر دست است چنانکه سیاست و عدو و قصاص و غیر ذلک که بعضی را
 بزخم دده و جوب غیره امر معروف کنند و بعضی را بزخم تیر و شمشیر از نبی باز دارند
 حتی که اگر غنمه را مردم از یک بستیده ترک دهند و یا تراویج را و یا اذان را ترک
 کنند بر حاکم فرض است و لازم است که انوضع را تالیف سازد و قاضی و مفتی را امر معروف
 و نبی منکر بتدیه است و علماء را بگفتار آورده اند که در روز قیامت بعضی علماء را
 بیارند و لجام آتشین در دهن ایشان باشد و منادی بر سر ایشان ندا دهد که این آن عالمی
 که امر معروف و نبی منکر از خلق دریغ داشتند و عمل بحدیث نبوی نکرده اند چنانکه
 در عین العلم آمده است قال من کتم علما الجیم یلبام النار لا عن غیر اهل چنانکه
 اذان گفتن یکے از جمله معروفست چنانکه مدوت رسول هم چون فاطان بیا بنودند
 اذان نیز اندک بود که اصحاب پیش از اذان جمع میشدند و مدوت تابعین اهل منی
 علی الصلوة و حی علی الفلاح و اذان کردند از برای خواندن خلق برای نماز و در
 وقت تبع تابعین اهل کوفه الصلوة خیر من النوم و اذان با مدا و افزودند برای تنبیه فاطان
 و در زمان متأخرین فتوی دادند که موزنان کوچه بکوچه بگردند که ای مسلمانان وای میرا
 وای فاطان بشتابید سوئی نماز که فلاح شماست که بغیر از نماز در روز قیامت نجات
 نیابید از جهت اینکه خلق از طاعت حق روگردان و کابل و کابل و کابل و کابل و کابل و کابل
 مگر آنکه وای ایشان خدا ترسانیده کما قال الله تعالی وَاِذَا ذُکِرَ لِلَّهِ وَجِلَتْ
 فَسُلُوكُهُمْ و آن نادانند پس مر علماء را لازم است که در همه احوال امر معروف

را و ہنی منکر را از دست ندہند چنانکہ در خبر سبت کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ اگر کسی پیش امیر جابر امر معروف نکند ما خود نہا شد و اگر بکند و کشتہ شود ثواب ہفتاد شہیدان یا بد و اگر از کشتن نجات یافت گناہی را بعد از ان نامہ اعمال و نویسند و این فقیر نیز یک چند روز پیش امیر جابر نظر بند بود و آن ظالم ہمیشہ بخون ریختن مردم مشغول بود و ہر روز ہفت یا بیشتر راے کشت بناحق کہ روزی کہ پیش او دانشندان نشستہ بودند و تفسیر حسینی میخواندند چون درین سخن رسیدند کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سوارا ستادہ بود با جمع اصحاب ناگاہ مرکب بول کرد عبداللہ بن عبید کہ منافق بود پیش حضرت استادہ بود چون بول دید بینی خود را گرفت و خود را پس کرد از جهت مرکوب النبی عم حضرت رسالت پناہ فرمودند ہذا طیب من مسیک عبداللہ بن عباس چوب خرما بر سرش زد و و سر او شکست و جنگ بسیار در میان اصحاب و منافقان افتاد و فیما بین بسیار سربا شکستند چون امیر جابر این سخن بشنید خاک در دہن آن سگ ہا دگفت کہ ہنمبر بدگفتہ است و عبداللہ ہم بد کردہ است کہ سرش را شکست و آن استادش از ترس و ہیبت او چیزے نگفت و این فقیر چنانکہ رسم نظر بندان است دور نشستہ بودم و چون این سخن شنیدم آتش غیرت در دلم چنان شعلہ زد کہ از جان خود در گذشتم و گفتم ہر کہ قول ہنمبر را زشت پندارد و زشت گوید کافر گردد و گفتم کہ از جهت این گفتم کہ مسک حلال است و بول مردار پس بول را چون بہتر از مسک فرمود فقیر گفتم کہ حضرت درینجا تخصیم کردہ است کہ بحد سے پلیدی کافران بود کہ بول اگر بر زمین رسد بعد از سه روز پاک سے خود و کافر ہمیشہ پلید است و در نظم امام المؤمنین آورده است کہ دست کافر نتوان گرفت بمصافحت زیرا پنچہ پلید است و اگر بگیرد باید کہ بشوید کما قال اللہ تعالیٰ اِنَّمَا الْمُشْرِکُونَ فَحْسٌ پس چون دست مؤمن و کافر ہر دو خشک باشند و ہر دو

این شکستہ و شکستہ است از سبب آن کہ از نجاستات اجتناب میکنند و این جامع خیر و سودہ کہ خبر العین است

صحنی

۶۹

این آیت در بارہ دفعہ سولہ ہجرت در کلمہ نصف واقع است

بہم متعلق ہونے پلید ہونے و دہمت ہونے کا نتیجہ واجب ہوتا ہے پس بطریق اولیٰ
 پلید ہونے و عید اللہ کہ سر او شکست امر معروف بجا آئے بعد ازاں ظالم بغایتی خوشحال
 شد و قول بندہ را پسندید و اگر اس شخص خود فاسق و فاجر یا شر پس لازم است کہ امر
 معروف نہی منکر کند و قوسے برین فعل است زیرا کہ حق خود اگر بیکت ملنا باید کہ برادر
 مومن را نصیحت کند و اورا از راہ بد و دوردارد و این بمانند کہ سے مت کہ در چاہ
 افتادہ باشد پس امر شاید کہ فریاد کند دیگر سے را کہ شما برین راہ نیا چاہے و اگر
 فریاد نکند دیگر ان نیز در ان چاہا افتند و بال آئن متعاقبان کہ بعد از و در چاہا افتند
 بزور مسا و شود چنانکہ آوردہ اند کہ سر برادران بودند ہر سہ شب کہ چوں شب شد
 ہر سہ چاہا میرفتند آنکا اول میرفت در چاہا افتاد و فریاد کرد و آنکہ عقب و آمد نیز
 در چاہا افتاد و فریاد نکرد ثالث نیز در ان چاہا افتاد پس ہر دو سے اولیٰ ہر امت آن
 ثالث شریک شدند و منقول است کہ در عہد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم جوانے بوفات
 و فاجر شنید کہ اصحاب رسول آمد بر کا فراں ظفر یافتند و قتل کردند و سیران کفار
 و غنائیم بسیار آوردند دل و شاد شد بجزرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نہ آمد
 کہ فلان جوان فاجر را خدا سے سبب نیت نیک بسلیمان داشت پیام زید اس کے
 بدانکہ ہر معروف را در جہ اول آن سے کہ قول اورا قبول کند و از گناہ باز گردد پس امر
 معروف کردن واجب است و نشاید ترک کردن و اگر می دانند کہ قول اورا نیک است خواهند
 و دشنام داد پس ترک افضل است نیز اگر اورا نیت سبب امر معروف و اورا ن
 صبر نخواہد کرد و کار میان ایشان بعد اوت رسید پس ترک افضل است و اگر اورا برتنند
 و صبر می نمایند کرد و شکایت ہم در پیش کسی نکنند پاک نیت کہ اورا باز دارد از نہی منکر
 کردن باز دارد کہ انکار ان بسیار است چنانکہ جر جبین یغیر علیہ السلام کہ در طرہ ہند
 دہ بار میرفت و دعوت میکرد بہتدوان را بہر صعدن خدا سے دعوت کے خوش
 نمی آمد بفت ہار کشندش باز زندہ میشد بامر خدا سے تھا چنانکہ در پیش شیرانند
 و بشمشیر زدند و در آب غرق کردند و باز زندہ میشد آخر الامر اورا باکش سوختند

۹۰ حجت چہ

شہادت یافت و ایشان ایمان نیاوردند باز آن آتش برایشان نازل شد همه ہلاک شدند و اگر میدانند کہ قول او قبول نمیکند و از خدا نمیرسند مجتہد میان ایشان ترک کردن و امر کردن والا امر فاضل است و ابو سعید خدری روایت کرده است از رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام کہ آنحضرت گفت چون یکے را گھنگار بینی پس او را بضرب چوب و غیرہ بازدار و اگر نتوانی بزبان پس اگر بزبان ہم نتوانی ہارسے بدل عداوت او نگاہ دار کہ این خاصیت ضعیفان اہل ایمانست و آوردہ اند کہ امر معروف بدست امر است و بزبان مرعلا را و بدل مرعلا مومنان را کہ گفتہ اند کہ اگر کسی بمسجد برای اداء فریضہ نمی آید و یا در حرب کافران و مبتدعان و شرک مسلمانان شکست اختیار کند و یا برائے کافتن جوئے کہ نفع مسلمانان است نزود باید کہ او را تعزیر باخذ المال کنند و بحکم روایت اخذ آن حلال باشد و اگر میدانی کہ اہل بدعت و ضلالت است کہ امر معروف و نہی منکر را و مسئلہ شرعیہ را طعن سے کنند و محبت در پیش نمی آرند و علم و علما را دشمن سے دارند و بگفتہ عالمان عمل نمی کنند و آتش امر معروف و نہی منکر بر بدعت شان اثر نمی کند پس از ان ترک اولی است و اگر قوت داشتہ باشی پس بپہنبر گفتہ است مَنْ هَدَىٰ دِينَهُ فَاَبْنَيْتُمْ لَهُ يُنَافِقُ و اگر قوت قتل و تعزیر ندارے اگر میدانی کہ بلائیت و خوبی باز گرد پس لاچار است بد و ملائیت کردن چنانکہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را گفتہ اند کہ رفدے سے جوائے کافرے پیش او آمد و حضرت چادر خود را در زیر او انداخت و گفت بشین جوان چادر را برداشت و بمردمک چشم نہاد و گفت کہ یان آدم و بگو ویدم ہاں خلا سے تو کہ ترا بہ پیمبری برخلاف فرستادہ است زیرا کہ شاد دوست خدا باشد و با دشمنان خدای چندین ملائیت کند کہ ایشان شرمندہ شوند و اگر ایسچ نوع باز گردد بگذارش کہ تا مدخری خود باشد چنانکہ گفتہ اند رہا سے آنکہ محرم نیست برہ باش کو + مدعی سے ہاں بے پر باش کو + نو بنادان پند و انالی مدہ + تا قیامت بچنان خراباش کو + کما قال علیہ السلام لا تظروا الذر لک افواہ الکلاب و در وقتے کہ این فہم در قد مبوسی شیخ الشافعی سید

خبریں
من بیچ
بہ جمعہ

خبریں
من بیچ
بہ جمعہ

۶۱

ما فیہ
دہ ہفت

السادات والا ولایا محقق قطب زمان کہف امان مستند علی ہر مری قدس
 البدروہ بودم رندی قضا را در خانہ تثنائی جہان شدیم چون شخص کردم از راہ
 راست مصطفوی بیرون آمدہ بود و مردان خود را ہم بیدین ساخته بہ بند خواری
 و بوزہ خواری و غیر ذلک مبتلا کردہ بود و میگفتند بر شمایان حلال است و پیری
 داشتہ بود کہ اورا امیر نامیدند گئے دعوی کردے کہ من مرتضی علی ام و گئے
 گفتی کہ من خود محمد ام و گئی گفتے کہ من خود خدایم و آن مرتد ز ندیق بد و زخ رط
 کردہ بود و پس خود را وصیت کردہ بود کہ بعد چند سال شمار شاید کہ در دہلی پائی
 و من پسرو و از دہ سالہ بادشاہ دہلوی باشم و من شمار خواہم شناخت و این
 حصہ را آن سگ پیش حضرت ایشان تقریر کرد و گفت کہ دواسپ را گرفتہ
 برویم چون حضرت این سخن را بشنید تاکید بسیار کرد کہ شمار ہزار صدز ہزار
 بروید و مانع نشوید و این حضرت چند کثرت تکرار کرد کہ البتہ البتہ مانع نشوید چون
 از خانہ او بیرون رفتیم فقیر گفت کہ یا بادشاہم حکمت تاکید شمار چیست گفت
 کہ دانستم کہ نقش از سنگ بالماس برود و بدعت و رقص و ناسیحت از
 دل مبتدع و رافضی و متناسخ نرود پس تاکید بر نقش ازان بسیار کردم کہ برو
 و پدر را بنا بد روی سیاہ و شرمندہ و جمل شدہ برگشتہ بیاید و عقیدہ
 فاسد او هنوز فاسد تر و تباہ تر شود و از پدر خود بے اعتقاد گردد ہر کس
 باید کہ در ہنگام امر معروف و نہی منکر توکل بخداے کند و از خدا بترسے
 و از دیگرے نہ چنانکہ او رود اندر کہ روزے اولیا را سد و کوچہ سے
 گذشت و از پیش او مشکہائے پراز شراب بادشاہ سے آمد و ویش چون
 نامشروع دید دست دراز کرد ہمہ در زمین ریخت گرفتارش و در پیش بادشاہ
 بروندش پس بادشاہ از روی غضب گفت کہ شمار چہ کس محسوب کردہ
 بود کہ اجتناب ناموجہ کردید گفت بادشاہ اسلام را بنا بد
 کہ از جہت شیے خبیث بلکہ اُمّ النجاست دل در ویش

بسم اللہ الرحمن الرحیم
 در بیان

۷۲

کتابت شد
 در روز
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

قصہ اولیاء اللہ کہ برکات ان پر کثرت ہے اور دینت الشک ہے اور لب

برنجاند و اگر حساب گوی فقیر حساب یافته است با دوشاه گفت از که یافته گفت از
کسی که ترا با دوشاه کرده است او مرا محاسب کرده است با دوشاه از جرم او در گذشت و اهل
کرد و اگر در آمدن امر معروف و نهی منکر کردن خوف سر و مال او باشد باید که لاف حق
بینی زنده باز نگردد و چنانکه آورده اند که اولیاء الله را گذر بر کافران افتاد و دید که همه
ایشان پیش یک سنگ گرد و فراهم آمدند و او را بخدای پرستیدند و آن را بت دیوی
نامیدند گفت ای بد بختان شما چه حالت است که خدای بمثل و نه نظیر را مانده و سنگ را
بخدای می گیرید و این بیدست و بیربان را معبود و پندارید که اگر شما رخصت دهید من
این را بکشم و او دست من نگیرد و گفتند شتر شما را رخصت دادیم اگر شکستید فیها و الا نه شما را
بکشم و ویش تهر را گرفت و در پیش آن بت شد چون بر بدست بالا کرد دست او خشک شد
دانست که از سنگ چه می آید این نصیب من بود بدست چپ برداشت آن نیز خشک شد
گفت هم نصیب من بود اما باید که بیک لگت بزخم چون لگت بز و همچنان خشک شد
پس چپ را و آن نیز خشک شد دانست که خدا می خواهد که مرا از دار فنا بدر بگذارد
بسبب این بروا تمام را باید که سر خود را بر همین بت زخم یا سرم شکند یا بمیرم و یا بت
شکند در ویش چون اشارت کرد بت پاچه پاچه شد و بر زمین افتاد و همه اعضا را و
حییم شدند بلطف آواز داد که من صدق و یقین شما را امتحان کردم که در یگانگی من چگونه
صدق دارید و الا نه سنگ را باول کرت پاچه پاچه میکردی در معراج نامه حضرت رسالت پنا
صلی الله علیه و سلم خواند ام که حضرت در شب معراج چون بکوه طور رسید بو می مشک از جانب
می رسید گفت یا جبرئیل این بوی مشک از کجا می آید گفت این بو می مشک از غلامان
فرعون می آید و آنچنان بود که زن فرعون را دایه بود مسلمان رفته سر آن زن را شانه میکرد
و شانه از دستش افتاد و گفت لعنت بر فرعون و بر کسی که او را خدا گوید زنش گفت مگر غیر فرعون
خدا می داند و آسمان دانسته کنیزک گفت خدای من از شش جهت منزه و مبراست اما امنت ربنا
و ربک و رب فرعون رب السموات و رب الارض و رب العالمین گفت از میخن باز گردی الا
فرعون را گویم تا ترا چنان عذاب کند که کسی را نه کرده باشد کنیزک گفت آعوذ بالله از خدا می

سبحان رب العالمین
و نکر ویده رب یابان
در ب مرادوب فرعون رانه
رب همه آسمان در دلب همه
زیرینا در لب همه عالم است

فصل در بیان فضیلت و کمالات
مسلک بود و در این

خوانی و خلق را گفتن و خود غافل بودن و محتاجی چیز از کس باشد بقوله تعالی جل
 آتَمَرُونَ النَّاسَ بِالْبَرِّ وَ تَكْسُونَ أَنْفُسَكُمْ چنانکه آورده اند که در یک ولایتی دخت
 بود که جمیع اهل آن ولایت بدان دخت متفق بودند و اقتدای او کردند و زیارتش
 می کردند و در میان عالمی بود که بگفته او ایشان عمل نمیکرد چون شب در آمدن عالم تبر
 را برگرفت و راهی شد که آن دخت را از بیخ برکنم قضا را شیطان در اثنای راه با و
 ملاقی شد و گفت کجا میروی عالم گفت برای قطع آن دخت میروم شیطان گفت من
 شمار نخواهم ماند هر روز خود را آویختند و میان خود و شیگر آمدند عالم بر شیطان
 نصرت یافت و روز شد و شیطان را بر داشته بر زمین مثل پستتاره زد و زیر گرفت
 بعد از آن شیطان مکار بلا میست پیش آمد و گفت هر روز در وقت با ما دوزیر مصلی خود
 بهین که یک بیمار از در مسخ انداخته باشم و این دخت بر من ایمان که بقطع کردن
 او چه خواهی کرد آن عالم برگشت دوسه روز همچنان یافت بعد از چند روز
 و بیمار را نیافت باز آن عالم بهر دست کرده روان شد شیطان در اثنای راه
 با و ملاقی شد و گفت کجا خواهی رفت گفت برائے بریدن دخت شیطان گفت شمار
 نخواهم ماند باز خود با یکدیگر یافت اند شیطان عالم را بر زمین زد و عالم گفت شیطان
 را که اینچه کاریست شیطان گفت اے عالم بعقل اول برائے رضا خدا آمدی و اسحال
 از جهت دنیا پس ظفر نیافتی - و آورده اند که پیروز زنی در پیش امام یوسف خیم
 رحمت الله علیه آمد و پسرک بیمار را آورد و گفت که این پسرک گره بسیار می خورد
 که گره اثر خاک دارد امام یوسف رحمه الله گفت بعد از هفت روز بیمار تا د عاکم
 چون بعد از هفت روز بان آورد امام دعا کرد و در بخش زایل شد و دلش از گره خوردن
 باز ماند گفت سند که یا امام اول چرا دعا نکردی گفت مانیز گره خورده بودم و گره چینی
 دارد و هر چیز که چربی دارد تا هفت روز اثر آن میماند بعد از هفت روز اثر آن برود و اگر
 آنوقت دعا میکردم قبول نمیشد اکنون چون اثر گره گاه دعا مستجاب پس امرونی برین حکم
 است تا هر که امر بجا آورد و از نواهی اجتناب نمود امر و نهی او

ذکر دخت پرستان و عالم دنیا اندر
 د پستواره

۷۵

این آیه در باره
 اول و در بیخ ثانی در سوره
 بقره واقع است

ع
 که از بیخ ثانی
 در سوره بقره

بسیار سخن بدین دوست رود و بدین سخن بدین

۶۶

او دیگر از هزار مرتبه باشد از آن محسوس که میگوید و خود کند و از عالمی نسی عمل امر
و نهی قبول باید کرد و صحبت با ایشان نباید کرد که فائده نیابد و مبادا که بدان
مبتلا شود در شرح **مشارق** آورده است که به سبب یک سخن راست گفتن
به پیش رفت و اگر چه یک کلمه است و از سبب یک سخن صریح به دوزخ رود اگر چه یک
کلمه است پس در سخن گفتن نیز امر و نهی آمده است که غیبت گوئی را منع کند که بزه کاری
از غیبت گوینده بشنوند بسیار است که بر غیبت او میگوید و هزل گوئی را نیز منع کند
که گفته اند که اگر کسی سخن بیاه گوید که در آن کفر باشد و عامه خلق بخندند و گویند
و شنوند همه کافر شوند در **تعریف اللغات** آورده است که سخن بزه بخ
نوع است یکی اجراً گوید چون مسئله شرعی و ذکر خدا و امر و نهی کردن که بر این اجر
و ثواب یابد و دیگر زجراً چون غیبت و غمز و هزل که در حق هزل گو گفته اند که سرنگون
و دوزخ شود که زجر و عذاب یا بدو یک حلال چون سخن لابی چنانکه طلب اکل و شرب
و بازی و فرزند که گفته اند هر که فرزند و طفل را سخن نرم و بخوشی دل گوید همه
تسلیات است اگر چه لایعنی نماید کما قال علیه الصلوة والسلام من لم یترحم صغیراً و
لم یؤلفه کبیراً چنانکه رفته حضرت در جرحه با امیر حسن و حسین شسته بود رضی الله
عنهما و ایشان هر دو بنایت خود بودند حضرت را گفتند که شما اشر شویید تا من سوار
شویم حضرت هر دو دست بر زمین نهاد و پشت را ختم کرد و ایشان هر دو سوار شدند
و گفتند که مانند اشران روان شو حضرت روان شدند گفتند مانند اشر فریاد کن
حضرت دو کت عفو عفو کرد و گفت از بیرون حجره کسی گفت که درون حجره رسول
اشر است حضرت صلی الله علیه و سلم شرم کرد و ایشان را از پشت فرود آورد
در آن زمان هتبر جبرائیل علیه السلام بحکم رب الجلیل پیامد و گفت یا رسول الله چون
دو کت عفو کردی دو حجره امت تو بخشیدم و اگر سه کت کرده بودی همه امت
تو می بخشید **آورده اند** هر که زن را بر دلب و پسر را بر رخ و دختر را بنا صیه
مادر و پدر را بقدیم بوسه بدهد این چهار بوسه بغایت شریف تر اند و پسر بوسه

سکه که در هر دو حجره
میان و بیرون از میان و بیرون
درین بین است من لم یترحم
صغیراً و لم یؤلفه کبیراً
قلین قلیا کسی که شرف
نمود خود و میان را یعنی مسلمانان
و کت مذکور میان را
نیت است از زنده میان را

ہفتاد گناہ از و محو شود و ہفتاد نیکی در دیوان اعمال او بنویسند دیگر مباح و آن
 آن بود اگر کسی ترا پرسد و سوال کند باید کہ جواب او را باختصار و اختصار گوئی و
 دیگر فضول و آن آن است کہ کسی گوید کہ آب بدرہ تا بخورم و ہمیزم میزم و طبق ہوت
 ناری بری و غیر ذلک صریح مختصر نہ گنج کہ فضولی نیز در جانب زجر آرد و کہ گفتہ
 اند از جہت یکے سخن بیہودہ تا نہم روزا در اعلان زمین گرم روز قیامت استادہ
 کنند و آن نیم روز مقدار پانصد سال باشد و گویند کہ چرا گفتی و از اینجا
 ست کہ ہر روز و ہر شب بزبان حال این شخص رائے گوید کہ مارا مہل مگذار
 زیرا کہ من رفتنی ام و آنچه فرما و آید شب و روز دیگر باشد و من گواہ
 شامام در روز قیامت بر اعمال حسنہ و سیتہ و در عجم بہرست کہ روز
 و شب بیت و چہار ساعت اند و ہر ساعت برائے این کس یک صندوق
 راست میکنند پس در روز و شب بیت و چہار ساعت میشود و در روز قیامت
 در ترازو ہمہ را حاضر کنند مثل کوہا نمایند بعضے پر نور و بعضے پر انداز
 و بعضے خالی باشند آنچه در ذکر و فکر و صوم و صلوات و غیر ذلک من افعال
 الصالحہ کردہ باشد پر نور باشد و آنچه در عمل سیتہ کردہ باشند پر نار باشند
 و آنچه در بیچ نکرده باشند آن خالی باشند بسیار تاسف و پشیمانی خورد
 کہ کاشکے اینہارا ہم پر کردہ مے بودم از نور و یحیی بن جبل رضی اللہ
 روزے حضرت رسالت پناہ را گفت کہ یا رسول اللہ مرا پند بدہ حضرت صلی
 اللہ علیہ وسلم فرمود زبان را نگہدار مہ کرت تکرار کرد حضرت صاحب ہمین جواب
 گفت باز گفت باز حضرت فرمود مادرت بمیرد بہتر ازین پندی دیگر نیست کہ
 چون با مادہ کسے بر خیزد تمامی جوارح بزبان حال مے گوید کہ راست باشی کہ
 راستی ما از راستی است و کجی ما از کجی است و در شرح مشارق آوردہ است کہ از
 جہت یک سخن راست نہات با بی و از جہت یک سخن دروغ در ہلک افقی زیرا کہ ایمان و
 کفر بہتر از یک کلمہ بیش نیست کہ سخن گفتن بزبان آسان است و در وزن دشوار

لَقَوْلِهِ تَعَالَى إِنَّا مَسْلُوفِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَلَاثًا اصحاب گفتند یا رسول اللہ قیل چیت
گفت کلمہ طیبہ و سخن راست مومنان را بزبان آسان است و بر وزن تراز و گران کہ
روز قیامت یکے را بیا رند گناہان اوہ پلہ بدی چون کوبہا نمایند و بر پر سند کہ بیج
علمی اری او گوید خداوند تو عالم العنوبی کہ من بیج علمے یاد ندارم کہ نجات من باشد
مقدار دو انگشت کاغذے را بیا رند کہ در و کلمہ طیبہ نوشتہ باشند و پلہ نیکی او اندازند
ہمہ گناہان او مانند پختہ بالا کنند و در حق کلمہ شہادت آورده
کہ در روز قیامت نودہ کتاب بیاہ بدی این کس بمقدار مد بصر بیا رند و در پلہ
بدی او اندازند و بمقدار کاغذے بیا رند کہ در و کلمہ شہادت باشد و در پلہ نیکی
او اندازند کہ آن ہمہ کتاب بیاہ ہو ابرو دارد و او از جاس نہ جنبہ و کلمہ کفر و بیہودہ مر
فاستان را و فاجران را بزبان آسان باشند اما یک کلمہ کفر جملہ اعمال حسنہ و
ایمان و را چون کاہ خشک و آتش بسوزانند و حضرت رسالت پناصلے اللہ علیہ وسلم
را پر سیدند یا رسول اللہ مد قذف کردن حرہ را ہشتاد و زہ لازم است و مد قذف
کردن مملوک حکم چیت در انجہان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر کہ بندہ خود را و نام
و ہرے ماد فلان وای خواہر فلان و یا صد ہزار کنیزک را چنین و چنان گوید اگر
واقعہ راست باشد فیہا و الا اورا در روز قیامت ہشتاد و تازیانہ آتشین بزنند
و بعضی در حکمت گفتہ اند کہ زبان یک و گوش دو برائے این است تا دو بشنوی یعنی
دو سخن یک گوئی یعنی یک جواب اکثر امور است کہ در انجہان حد و تغزیر و قصاص
او نیامدہ است اما در ان جہان ما خود خواہد شد چنانکہ لواطت کہ اورا حد نیست درین
جہان اما پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم گفت کہ خداوند تعالی بعزت و جلال خود سوگند
کرده است اگر ابراہیم خلیل اللہ و موسی کلیم اللہ و عیسی روح اللہ باشد اورا بعین الش
خواہم گذاشت و گفتہ اند و قتی کہ اورا در گور دفن کنند اورا بقالب ہم گرفته بدوزخ
ببرند و در ہمہ روزہ است قال علیہ السلام ناکم اللہ و ناکم اللہیمہ ملعون
و ہمیشہ ملعنت خدا سے باشند اما اگر دست مال نہارد و در وقت

بدی کہ زود باشد کہ با حقیم و منزل گردانیم بر تو سخنی دشواری کاہی شہر تکالیف شاہ کہ گران باشد عمل آن بر مصلحت و تمیز حسینی

۷۸

در بیان آنکہ بسبب آن حد لازم نمی شود

خدا ازینکه در حرام افتد پاک نیست و همین تخیل اگر پدر پسر را بکشد و یا صاحب
 غلام را ادا مصالح نیست و اما اگر این حلال داند کافر شود و در روز قیامت برائے
 این قتل مأخوذ و خونیان باشد و یا پدر کنیزک پسر را گرفت و زنا کرد و او را حد نیست اما
 عقر لازم آید اگر چه تکرار کرده است و اگر پسر کنیزک پدر را وطی کرد و گفتند چرا کردی
 گفت حرام ندانستم حد ساقط شد و عقر لازم شود و بهر دخول عقر جدا گانه است کنیزک
 زن نیز ازین قبیلہ است و اما اگر کسی گمان برد که بسقوط حد این اشیائے مذکورہ
 دین جهان نیز عذاب نیست کافر شود که در زنا کردن با جنبہ و بجمہ علی التامید فرقی
 نیست و وبال اگر کنیزک خود را بغلام خود داده باشد و با و وطی کند و یا مادر و خواہر
 زنا کند و میان ایشان فرق آید کافر شود زیرا کہ فرق بخراین نیست کہ اجنبیہ نہکاح
 حلال شود و مادر و خواہر ہرگز حلال نشود اگر کسی تاسف خورد و بدینا کہ اگر زنا حلال
 بودے کافر شود زیرا کہ در بیج عصر زنا حلال نبود لقولہ لعلک و لا تقر بوا الزنا اِنَّ
 کَانَ فَاحِشَةً و لفظ کان ماضی است یعنی در ہمہ اعصار ما ضیہ زنا منع بود و اگر تاسف
 خورد کہ کاشکے نکاح خواہر و یا خمر و یا فروختن فرزند و یا بیک دیگرے کشتن حلال بودے
 کافر نشود اما عاصی شود کہ دین پیغمبر افضل از ہمہ ادیان است پس گویا کہ تاسف
 آن ادیان منوخذہ کردہ باشد زیرا کہ در زمان ابوالبشر تا وقت نوح علیہ السلام
 نکاح خواہر حلال بود و بعد از ان منوخ شد و خمر در وقت اصحاب میخوردند و در وقتیکہ
 امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ مست بود و در نماز مغرب امامت میکرد و سورۃ الکافرون
 میخواند جلہ لا ہما را گذاشت این آیت نازل شد بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَوٰی بَعْدَ زَاوٰی و وقت نماز سے
 خوردند و سائر اوقات میخوردند بعد از ان چون فتنہ انگیزی بسبب خمر خوردن پیدا
 شد حرام مطلق شد و آنچنان بود کہ روزے جلہ اصحاب در خانہ ہوسے
 نشسته بودند و خمرے خوردند امیر المومنین عمر چون مست شد صراحی را بر
 یکے زد و سرش را بشکست بعد از ان این آیت منزل شد لقولہ لعلک اِنَّمَا الْخَمْرُ

آن کہ بکشد و یا پدر پسر را بکشد و یا صاحب غلام را ادا مصالح نیست و اما اگر این حلال داند کافر شود و در روز قیامت برائے این قتل مأخوذ و خونیان باشد و یا پدر کنیزک پسر را گرفت و زنا کرد و او را حد نیست اما عقر لازم آید اگر چه تکرار کرده است و اگر پسر کنیزک پدر را وطی کرد و گفتند چرا کردی گفت حرام ندانستم حد ساقط شد و عقر لازم شود و بهر دخول عقر جدا گانه است کنیزک زن نیز ازین قبیلہ است و اما اگر کسی گمان برد کہ بسقوط حد این اشیائے مذکورہ دین جهان نیز عذاب نیست کافر شود کہ در زنا کردن با جنبہ و بجمہ علی التامید فرقی نیست و وبال اگر کنیزک خود را بغلام خود داده باشد و با و وطی کند و یا مادر و خواہر زنا کند و میان ایشان فرق آید کافر شود زیرا کہ فرق بخراین نیست کہ اجنبیہ نہکاح حلال شود و مادر و خواہر ہرگز حلال نشود اگر کسی تاسف خورد و بدینا کہ اگر زنا حلال بودے کافر شود زیرا کہ در بیج عصر زنا حلال نبود لقولہ لعلک و لا تقر بوا الزنا اِنَّ کَانَ فَاحِشَةً و لفظ کان ماضی است یعنی در ہمہ اعصار ما ضیہ زنا منع بود و اگر تاسف خورد کہ کاشکے نکاح خواہر و یا خمر و یا فروختن فرزند و یا بیک دیگرے کشتن حلال بودے کافر نشود اما عاصی شود کہ دین پیغمبر افضل از ہمہ ادیان است پس گویا کہ تاسف آن ادیان منوخذہ کردہ باشد زیرا کہ در زمان ابوالبشر تا وقت نوح علیہ السلام نکاح خواہر حلال بود و بعد از ان منوخ شد و خمر در وقت اصحاب میخوردند و در وقتیکہ امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ مست بود و در نماز مغرب امامت میکرد و سورۃ الکافرون میخواند جلہ لا ہما را گذاشت این آیت نازل شد بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَوٰی بَعْدَ زَاوٰی و وقت نماز سے خوردند و سائر اوقات میخوردند بعد از ان چون فتنہ انگیزی بسبب خمر خوردن پیدا شد حرام مطلق شد و آنچنان بود کہ روزے جلہ اصحاب در خانہ ہوسے نشسته بودند و خمرے خوردند امیر المومنین عمر چون مست شد صراحی را بر یکے زد و سرش را بشکست بعد از ان این آیت منزل شد لقولہ لعلک اِنَّمَا الْخَمْرُ

بر یعقوب فرساده چون بکنعان رسید کثیرک پیرے را دید کہ جامہ می شست
و گفت ای مادر پیچ میدانی کہ خانہ ہتر یعقوب کجاست گفت چہ کار داری گفت
خبر یوسف آودہ ام آن پیرہ زن فریاد بر آورد کہ خداوند بامدوغ وعدہ کردہ
بودی پس گفت چگونہ گفت پسرا یعقوب فروختہ بود خداوند بامدوغ وعدہ کردہ بود کہ
تا اول پسر شما نیاید خبر پسرا و بدو رسا نم گفت نام پسر تو چہ بود گفت عزیز گفت
برخیز کہ منم و قتل در وقت قوم ہتر موسی علیہ السلام چون گو سالہ را پرستیدند
برایشان حکم شد **قَاتِلُوا أَنْفُسَكُمْ** ہفتاد ہزار یک دیگر را کشتند بشرط
اینکہ ہر کہ روی از تیغ بگرداند کا فر باشد باز حکم شد کہ یک بنشیند و دیگرے
بگردنش بزدند اگر بطرف شمشیر بہ بیند ایمان او نباشد و این دین را از جہت این
قبول مے کردند کہ بمعجزہ ہتر موسی علیہ السلام کوہی بر سر مجالس ایشان فرود
مے آید و چون آواز شکستن قبر عنہاے ایشان مے شنیدند دیگران دین را قبول
مے کردند پس در زمانم و بیش فرق نیست چنانکہ بعضے عوام بلکہ عالمان جہال
بزن بیوہ حلال داند کا فر مے شود اما کلمہ طیبہ بر کا فران گرانست تا بغایتے
کہ اگر کسی کا فر را بزور گیرد کہ کلمہ گوے والا بکشتت خود را بکشد اما کلمہ را
نمیگوید و گفت **مندر** ہر کا فر این توفیق دست دہد کہ در آغاز سخن و تمام
سخن کلمہ طیبہ گوید اگر وہ ہزار سال عمر او باشد و در ہر روز صد گناہ گناہ او
نویسند پس بر دوستان او آسانست این وید کردن و بر منافقان و کا فران
چنان گرانست کہ سنگ را بدندان گزیدن و سخنہاے ناشایستہ گویند و ازین بعد
مینایند گفتہ اند کہ اگر کسی سخن بازن بیگانہ بشہوت کند یا صد سال در دوزخ بماند
و عبارت از تا تولاست و تا ثانی تیرا و تولادوستی بدوستان خدای تا حدی کند کہ اگر
چاہ آتش باشد خود را بیند از دوستی دوست چنانکہ آودہ اند کہ یہودی بود زن و مخفی اند
ایمان بحضرت رسالت پناہ آودہ بود و ہر فرد آن زن پیش از اکل و شرب روی مبارک حضرت
را میدید و بعد از آن بنخانہ خود میرفت رفتے آن یہود گفت کہ تو ہر روز کجا میروی

۱۲ این آیت ہا تا اول و صد بیج نامی در سورہ بقرہ واقع است

۱۱

۱۲ بشیہ نصیبست خود را بہ صاحب ظان متعلقے اینتا نامین عبادات است

چهار صد سال در صومعه مشغف بود و عبادت اللہ میکرد و فرشتگان گفتند کہ بندہ
 شمار در خدمت شما چیست و چالاک و یدیم اما امتحانش کنیم گفت بکنید
 فرشتگان بحکم رب العزت پیش او لباء اللہ رفتند و گفتند کہ اے بندہ
 چہ مشقت بیفاین میری و رنج بیجمل می کشی عبادت تو بدرگاہ حق مقبول
 نیست گفت چون شمار بندہ گفتید بندگان را خدمت می باید کرد و مقبول
 و ناقبول مرا کارے نیست و ملائیم این ست رباعی و در بخوانی بندہ مقبول
 توام + و در دکنی چاکری معزول توام + بر تو مقبول تو مرا کارے نیست +
 بارے بہر دو حال مشغول توام + بعد از آن خطاب حضرت عزت در رسید کہ ملائکہ
 چگونه دیدید بندہ خاص مرا کہ در هیچ اوقات روئے از من نمیگرداند گفتند
 یا رب العالمین بندہ تو خاص خواص ست و دوستان اورا از جہت دوستی
 او خود را در مجاہدات فراموش باید کرد - چنانکہ ابراہیم خواص قدس اللہ سرہ
 الغیر ذوار دہ سال در بیابان کشیدہ بود کہ برگ درختان قوت می
 ساخت روزے در بیابان درخت انار را دید بخود اندیشہ کرد کہ ازین
 انار بخورم اما نباید کہ ملک غیر باشد از اینجا گذشت کہ حضرت خضر پنمبر با و
 ملاقات کرد و گفت بیا تا دوستان حق بتو بنمایم دستش گرفت و در غارے
 رسید کہ دران غار یکے زندہ پوشے را دید کہ سر پوشیدہ بود و مار
 و کژدم ہر جمع شدہ بودند و میخوردش ابراہیم را گفت برو پایش را
 بگیر چون ابراہیم پایش گرفت گفت اے ابراہیم بن خواص چہ سے طلبی
 گفت از کجادی کہ من ابراہیم بن خواص باشم گفت کسے کہ خود را در تصرفات
 حق سپردہ ست از جملہ ذرات مخلوقات بہر دارد و نہ اینکہ انار را از ترس
 کسے نخوردی کہ ملک کسے باشد و الا حظوظ نفس سے گرفتی چون ازین
 در گذشت حضرت خضر علیہ السلام گفت اے ابراہیم در بیابان دواز دہ
 سال برائے چہ میگذرانی گفت تو کل را بہ دست میگیری خضر علیہ السلام و سلام

شود آنکه اندوختن با آنکه
باشند با خدمت کنند
و سبب ازین کاران پس
آنست که بعد ازین
ازین سبب

گفت توکل این نیست که شما میگویند توکل خود را سپردن است نه خط لغز طلب
کردن بیا تا متوکلان را ببینیم چون رفتند دیدند که کسی افتاده است سر خود را
برنده پوشیده و تمام وجود او را ز نوران مسخ گرفته و به پیش می زدند گفت این
اند متوکلان خدا و مردان خدا ابراهیم را پیش کرد و خود پس استاد چون ابراهیم بطرف
سر میرفت همتی خضر پاسبان مبارک بدو رساند گفت ای همتی خضر چه میطلبی ابراهیم
التفات بوسی کرد که همراه من خضر است و من نمیدانم آن اولیا از و غائب شد چون
باز بدو دید خضر نیز غائب شد بعد از آن ابراهیم از محالها خود پشیمان شد لقوله

عليه السلام كن عالما او متعلما او سامعا او خادما ولا تكن من الخسرين فان تكن خامسا

فهلك زیرا که دوستی با بلایان هلاکت است - بیت سگی که تر شود از بول پاکتر باشد

از آن کسی که کنایه با غامی و در رساله شاه قاسم بدرالذین

کرودی آمده است که مأمون خلیفه هفت روز در خدمت مجالس ابو حفص کبیر حاضر

میشد چون روز هفتم وداع می کرد شیخ گفت از نشستن خلیفه چه سود که درین ایام

از من یک مسئله هم نه آموخت گفت کدام اند گفت اینکه من از شما چهار مسئله آموخته

ام و گفتند که این لا حضرت رسالت پناه فرموده است من بهما نزد عمل می آرم هیچ

گفت کدام اند گفت اینکه شما گفتید که حضرت فرموده است که نظر کردن بر روی عالم

بهتر است از دنیا و هر چه در دنیا است و زائرانشاید که هنگام زیارت در تبسم و تبلی

مشغول شود باز گفتید که رسول گفته است که یک ساعت نشستن با عالمان بهتر است از

آزاد کردن هزار بنده و هزار اسپ کنفی بیل الدبغازیان داده باشد و هزار گرسنه

طعام داده باشد و آب داده باشد و هزار برهنه را جامه داده باشد و حدیث

سیوم گفتید که هر که در حلقه مذاکره عالمان بنشیند و یک مسئله شرعی بداند بهتر است

از عبادات هزار ساله و هر مسئله که در آن مجلس شود سامع با قایل برابر باشد

و حدیث چهارم گفتید که چون کسی زیارت علما رود و روان شود صد فرشته

بفرمان حق تعالی می آیند بسمیت برابر سر او میروند که هر قدم درجه او بلند میکنند

۸۴

در بیان آنکه کسی زیارت عالم و بزرگان برود و ثواب آن

و بیت در پیش او می روند که در هر قدم نیکی در دفتر اعمال او می نویسند و بیت
در عقب او می روند که در هر قدم بدی از نامه اعمال او محو کنند و بیت برابر دست
راست او می روند که در هر قدم میان او و میان دوزخ صند و قمار است میکنند پس چون
بدین راه رسیدند خداوند تبارک و تعالی بیکام و پیربان نداد و بد که گواه باشد که
فرشتگان که در آسمان و زمین هستند که **إِنِّي عَفْرَتُكَ وَلَا تَوَخَّرُ قَبْلَ اِزْنِ** که قدم
در راه میزد و نیز در **خبر مست** که چون مؤمن بزیارت مؤمن روان شود
فرشتگان گویند خداوند آنکه ورا زیارت کرده می شود مرد فقیه و پارسا
ست و این زائر ملوث گناه است پس چه کنیم فرمان رب العزت در رسد که گناه
از او بر دارید و در دوزخ اندازید باز گویند آن عالم نیز تعلقات دنیاوی
در مانع است حکم شود که گناه او نیز بر دارید و در دوزخ اندازید تا هر دو برابر
پاک بهر شوند و هر چند راه که زائر می رود آن زمین تا بهنتم زمین در پله اعمال
او نهت چنانکه آورده اند که در بنی اسرائیل ظالمی بود که نود و نه کس را
کشته بود و از پیش زاهدترین بنی اسرائیل رفت و گفت که گناه بچهارم دارم
که نود و نه کس را کشته ام اگر توبه کنم خدای کریم قبول کند یا نکند زاهد گفت
از پیش من دور شو تا از شومیت تو مرا به عذاب نگیرد و تیغ را از نیام کشید زاهد
را بکشت و بعد از آن به یکی از عالم ترین بنی اسرائیل رفت و گفت صد کس را
کشته ام که یکی از آن مجموعه فلان زاهد است اگر توبه کنم هیچ روستی صلاحیت
دارد عالم گفت پیش اهل صلاح برو توبه تو خداست تعالی بپذیرد از اسخار روان شد
آورده اند که تا بمقصود نرسید و او را در راه مرده
یافتند و دیدند که یکی خطی از غیب بر وافتاده بود
چون **مطالع** کردند چنان نوشته بود که برین کس
فرشتگان رحمت بخت کردند فرشتگان **عذاب**
گفتند که فاسق و فاجر است ما بان ارواحش تبص کنیم

خاکه بر قدم گویند و در پیش راست می کنند و در پشت بر دست چپ و بر دند

۸۵

له تحقیق بنشینم و
را و ما در دوزخ است

و فرشتگان رحمت گفتند کہ زائر و تائب است چنانکہ عزم توبہ کرده بود و احوال
 مایان قبض میکنیم برایشان حکم شد کہ ہر دو طرف زمین را وزن کنند چون وزن
 کردند دیدند کہ یک طرف زمین یک بالشت از خانہ خود بخانہ آن صالح نزدیک
 شدہ بود حکم برین شد کہ فرشتگان رحمت جانش قبض کنند بسبب برکت
 آن صالح آوردہ اند کہ مالک بنار را باد ہریہ منازعت افتاد ہر یکے ہمین
 گشتہ کہ من جہنم چون در میان مردمان جہال بودند اتفافی کردند بقول ہر
 کہ ہر دو را دست بدست بر بندند و در خانہ در آزند و در آسنانہ آتش
 زنند چون چنان کردند خانہ بسوخت و ایشان ہر دو سلامت ماندند
 مالک بنار مناجاہت کرد کہ یا رب مرا با کافر کردی خطاب حضرت عزت
 رسید کہ اسے مالک بنار اورا از برکت شما خلاص کردم اگر تنہا مے بودے
 سوخت و خدمت و مودت بدوستان حق چنان باید کرد **قطب الاقطاب**
 حسین الحقی والدین حسن بنحری در کتاب خود آورده است کہ روزے در خدمت
 مرشد خود شیخ المشیخ والاویا شیخ عثمان ہارونی در سفر بودم از افوا و
 مبارک خواجہ برآمد کہ بقول امام اعظم رحمہ اللہ چون دو کس در سفر
 روند باید کہ یکے را بادشاہ کنند تا خلاف سنت و جماعت نہ باشد پس
 آفتابہ و مصلی ازو گرفتیم و گفتم کہ بادشاہی لایق شماست چون شب شد او
 در خواب رفت بیک ناگاہ باران ہاریدن گرفت برخاستم و زلزلہ خود را بر
 سر او گرفتیم تا با ما در بر و استادہ بودم چون شیخ بیدار شد عالم چنان دید گفت
 چرا گفتم چون شما را بادشاہ گرفتیم پس خدمت بادشاہان چنان باید کرد شیخ
 بنظر نیک در من نگاہ کرد بمقصود رسیدم **اسے عزیز چنانکہ دانستی بدوستان**
 حق دوستی کردن ثواب است پس بدشمنان او دشمنی کردن ثواب است
 و نیز در جات رفیع است و اگر دشمنی بدست نشود بدل البتہ باید کرد چنان کہ
 در **مفتاح الجنان** است کہ جوئے بود فاجر و ظالم کہ در عہ عمر خویش

۸۶

حضرت خواجہ حسن بنحری مدین الدین رحمہ اللہ کہ بکثرت خدمت بر سر او بمقتضی

بجز گناہی کرد و آنهم را باز در یک دفتر نوشت و جمع کر در روز در خوردن
 شراب نشسته بود که کسی به نزدیش رسید اورا گفت که بیا خمر بخور چون آنکس
 ساغر بدست گرفت یا شاه گفت جوان فاجر و است که این کس را فضیلت
 بر دیش زو چون مرد جوان بخود آمد و گفت که نادانسته قتل کرده ام این را
 نیز در آن دفتر نویسم چون در آن دفتر رفت و کشاد دید و هر جائے که خون
 وزنا و خمر کرده بود در آنجا چنان تبدیل یافته بود که این کس چندان برده آزاد
 کرده است و چندان ختم کرده است و چندان گرسنه را طعام داده است پس ہم
 اعمال سیئه او بسبب دشمنی بدشمنان حق به نیکی مبدل شد و در
 رسالہ خوانده ام کہ آسمان وزمین و عرش و کرسی و لوح و قلم نبود کہ دل
 از جان سوال کرد کہ اول کار چیست و آخر کار چیست و ثمرہ کار چیست گفت
 اول وفاست و آخر کار بقاست و ثمرہ کار وفاست گفت فنا چیست و بقا
 چیست و وفا چیست جان گفت فنا از خودی بیرون آمدن و بقا بدو پیوستن
 و وفای میان بخدمت دوستان بستن اگر سائلے گوید کہ چون تیج نمود دل جان
 از کجا بودند جواب این فقیر مے گوید کہ جان مفیض کہ اورا فیض اقدس و
 وحدت و حقیقت محمدی و قبلہ واحد مے گویند و دل اسماء اللہ کہ ہر یک بحسب
 استعداد و اثر خود وجود یافت گویا کہ یکے از دیگرے سوال کرد کہ ارادہ حق بایجاد
 خلق مقصود ہمین است والا خلق در وجود نیامدے و محاضره دوم کہ جان اسماء
 اللہ و دل اعیان ثابت کہ از علم و نور و شہود آمدند گویا کہ آن حقیقت قبلہ
 این موجودات شد و از نیجاست کہ ہمہ مارا قبلہ واحد و موجود گویند کہ چون
 روئے ارادت بد آورد قبلہ واحد شد و چون موجودات از طفیل خود یافتند
 قبلہ موجود شد محاضره سیوم چون از علم و نور و شہود کہ اعیان ثابت معدہ
 ممکن وجود دہنی یافت عیان از جان گویند و چون بصورت خانہ وحدت ہر اسماء
 تحتلے فاضلہ گردید کہ چنین و چنان باید کرد این را بکنہ و ارواح سراچی

سوال دل از جان

۸۷

بیان محاضرات

و دل توان گفت محاضرہ چہارم چون در محل کن و فعل آمدند کہ ہر اسم عقب خود شدند و بحسب استعداد جملہ ذات پلور شدند پس کن را کہ حقیقت کیانی گویند جان توان گفت و موجودات پلوری کہ آزا ہیولی و عرش کل و عقل کل گویند دل توان گفت محاضرہ پنجم جملہ ممکن و پلورات چون در قبضہ الوہیت اسیر اند مغلوب و مقهور اند پس از روی حقیقت از اثر قطع نظر باید کرد و موثر را باید باید پس موثر را جان و اثر را دل توان گفت کہ اَلَا لَہُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ پس خلق چون کیفیات و امر چون روح و ملکوت ہمہ مراد است تو در میان مباحث اے عزیز این راہ بس باریک و خون انابت رنجین است پس تابع کسے باید بود و در خدمت او خود را باید سپرد کہ او خود را بحق سپردہ است و در لبا کر شریعت خود را چنان پوشیدہ کہ بیچس از احوال و خبر ندارد اگر چہ منصور مشہور بود او مستور باشد تا بمقصود برسد چنانچہ سورچہ پیائے خود بجعبہ پدید تا خود را در پر کبوتر تیر و ضم کند رہا سے تو بدین رفتن بمنزل کے رسی + تو بدین جستن بجا صل کے رسی + پس گران جانی و بس اشتر دلی + با سبک و جان بدین دل کے رسی + و چون نظر در عین الیقین و حقیقت کنی الوہیت واحد بیش نیست باختلاف خاصیت موجودات و استعداد ایشان تعدد و اسما شد از انجہت الدر ذات جملہ اسما گویند کہ ذات از صفات ممتاز نیست و چون صفات قدیم اقتضا ایجا و ممکنات کردند از روی نامیدن و تعدد و اسما را اول و غیر ذات گویند اما چون همان ذات است کہ ہر تبتہ تنزل کردہ است و با طواریات سبعہ و تکثیرات مختلفہ پلور شدہ صفات را عین ذات توان گفت کہ قول الشاعر - بروح خود دست فتنہ نقاش + کس نیست مدنیان تو خوش باش + فہم من فہم پس سوال دل از جان اقتضا ہر مراتب و تنزلات خویش و جان کہ مسئول است فیض اقدس کہ بہر مرتبہ نزول و پلور آمدن پس سائل و مسئول واحد بیش نیست چنانکہ

در بیان وضو کہ چند نوع است

۹۰

فصل در بیان بصری قدس و جہا

بہم آشنائی با خدا باید کرد و با خلق نے پس با خدا کنیم و با خلق نکنم جہتر
عیسی علیہ السلام گفت کہ علم اولین و آخرین ہمین است کہ شما را و ما را و ہمہ خلق را
بس است کہ بجای آر و پس حاجت دیگر اموختن نیست زیرا کہ آموختن علم برائے عمل
ست تا عز دنیا و شرف عقبی بدو دست و ہر خوش گفت آنچه گفت۔ بہرست
چو کب علم آردی و عمل کوش کہ عمل بعمل نہرست بے نوش۔ فصل سیوم۔
در بیان وضو و طایم آن ہدائیکہ وضو بر چہار نوع است وضو ظاہر و وضو باطن او
وضو فرض و وضو مستحب ہدائیکہ وضو بضم الواو مشتق از وضاء است و آن
پاکی را گویند و وضو بفتح الواو آب را گویند و وضو بفتح الواو و الہمزہ روشنائی
را گویند و در اصطلاح غسل اعضاء ثلاثہ و مسح الرأس را گویند و چون ظاہر را چنانکہ
شرط است پاک ساختن با طنت نیز منور و روشن گردد کہ از نیتہ وضو ظاہر سے
وضو باطنی دست و ہر چنانکہ از حسد و کینہ و حق و عجب و ریا خلاص یا بے
خوش گفت آنچه گفت بہرست چون بیاری طہارت ظاہر۔ با طنت نیز حق کند ظاہر
جملہ نامشروعات ظاہر را ظاہر باید داشت چنانکہ آوردہ اند کہ شبیبی بی
را بصری قدس و جہا شستہ بود کہ چراغ ہاے بادشاہان افروختن گرفت بی بی
را غرقہ پارہ بود و بدان چراغ و دخت ہر چہ از انوار و اطوار و احوال اولیا و الشہ
بود از و رفت بخود اندیشید کہ چہ نامرعی از من در وجود آمد کہ بمن این حال
رسید بعد مدت مدید در خمیر منیرش آمد کہ خرقہ را بدان چراغ و دخت بودم
آن چراغ از نامشروع بودہ باشد بدکردم آن تار را از خرقہ باز کشید
آنچہ از و رفتہ بود باز بدو رسید و از نیچاست کہ بزرگوار سے پرسید کہ
بمشحلہ بادشاہان چیزے میتوان کرد یا نہ گفت شما کیستید کہ ازین احوال اولیا
الہد و معقیان خبر میجوئید گفت من خواہر بشر حافی ام گفت از شما باید پرسیدن
و حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم مربی بی فاطمہ زہرا را گفت کہ خود
را ہمیشہ خوش بو سے داری گفت یا بابا بچہ خبر گفت با وضو زیرا کہ ہمیشہ در

در وضو باشد تا عرش خوشبوئے او میرسد و نه بخوشبوئے مجازی که هر آن
 زنی که خود را بشک و غیره خوشبونی کند و بوئے او باشد و غیر برسد عذاب زنا
 و نامہ اعمال او بنویسند که رنگ و ابریشم و زر و نرغان است و خوشبونی بمرد
 است و سمرمه هر دو را سنت است - شیخ نجم الدین کبری را
 مریدے بود چنانکه شرط وضو است بجا آورده بود و در آن صومعه رفت چون
 برآمد گفت خداے جهان را دیدم شیخ گفت غلط کرده زیرا که این نور وضو بود
 و وضو را بجنور تمام باید کرد که هفتاد و دو نور سالکان را روئے نماید و همه
 از نتیجه وضو تا آخر سلام است پس چون اول سجاحت انسانی رود باید که در
 آمدن خلا اول پائے چپ پیش نهد و بگوید اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ كُلِّ رَجْسٍ وَنَجَسٍ
 مِنْ شَرِّ خَبْثٍ اَلْحَبْثِ وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ فِتْرَةٍ وَحَاوَةِ وَحِيْنَةٍ وَ
 عَقَارِبٍ و چون بنشیند روئے بچانه آرد که پهلوی چپ او بقبله باشد که
 روی و پشت بقبله آوردن مکروه است و در طرف هندوستان نیز مکروه است
 که حضرت بابا آدم صلوات اللہ علیہ در هند است و خود را بسیار برهنه نکند و
 نور بیائے چپ کند و بول را آهسته رها کند تا رشحہ باو رسد و اگر پشت بقبله
 آرد بغیر برداشتن پاک نیست تا خلاص مردم هندوستان شود و چون بر خیزد اول
 پائے راست بر دارد و بگوید اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَخْرَجَ عَنِّيْ مَا يُؤْذِيْنِيْ وَاَمْسَكَنِيْ بِمَا
 يَنْفَعُنِيْ و سه کرت گوید غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ و چون پیش از خاستن
 خود را بسنگ و کلوخ چنان پاک کند که دل او یقین گیرد و شاید که تمیم زند اگر
 میان او آب مسافت باشد اگر چه اندک باشد چنانکه حضرت رسالت پناه صلی
 علیہ وسلم روزے بول کرد و چون برخاست تمیم زد و یاران گفتند یا رسول اللہ
 آب نزدیک است گفت از آب مرگ نزدیک است و استنجائے نوع است چهار فرض است
 و آن چون پیدی از خج بمقدار مردم شرعی تجاوز کند قوم از جنابت سوگم از
 حیض چهارم از نفاس و سیکه واجب و آن چون مقدار مردم شرعی

در بیان رفتن بجاحت

۹۱

و آن چیز که در صورت نیکو داشت و با آن چیز که نیکو نداشت

۵۰ بنام خداوند تعالی که از چشم پیدی و نجاست و از شر پیدی پدید آید از شر شیطان رد کرده شده و از شر هر آن وقت و از شر هر آن وقت و از شر هر آن وقت و از شر هر آن وقت

باشد و یکے سنت ست و آن چون کم از دم شرعی باشد و یکے مستحب ست
 و آن از بول ست و یکے احتیاط و آن چون بماند شکل اشتر خشک افتد و آلا یتر
 بخرج نشود و یکے بدعت ست و آن چون از جهت باد و گرم خشک پس هر چه فرو
 ست یا آب میتوان شست که فرض ست و دیگران بسنگ و کلوخ و لست که نه
 کافست و چنانکه بعضی عوام میگویند که بستم سنگ سنت ست غلط کرده
 اند زیرا که آن مذهب امام شافعی ست رحمت اللہ علیہ و آورده اند
 که در سلسلہ ابجد هفتاد و هزار سرداران جن آمده بودند و بر رسول با بیعت میگردیدند
 و حضرت رسالت پناه بجابت انسانی میرفت از عبداللہ مسعود سنگ طلب کرد
 و دو دو سنگ یک سرگین داد حضرت سرگین را پرتاب کرد پس امام عظیم ابو حنیفہ
 کوفی مے گوید اگر سہ سنگ سنت بودے حضرت سنگ دیگر را طلب مے کردے
 و امام شافعی مے میگوید کہ اگر سنت بودے عبداللہ سہ سنگ نداده و متاخران
 بر این اند کہ دین زمانہ آب باید شست زیرا کہ دیانت از مردان کم شدہ است
 و زہد و زہدیت اند و عوام الناس کالبہایم اند و از نیجاست کہ گفتہ اند الاستنجا چنانکہ
 مذکور شد و الاستنجا تا حدیکہ دل و قرار گیر و بیای کی او امانہ چنانکہ بمانند عوام
 الناس کہ وسوسہ کنند و آب بسیار برند کہ در کتاب ہائے معتبر از ہفت
 کرت زیادت آب ریختن رخصت نداده اند و استبراء دست خود را بر
 دیوار یا بر زمین بحالہ از بوسے بیزار شود و شاید کہ استنجا با ستخوان
 و حوب و پنبہ و جامہ نو و دست راست نکند کہ مکروه است و نیز بخی غیرے
 نکند چنانکہ از دیوار و زمین غیر کلوخ گیر و نکند و اگر از زمین کسے کلوخ گیر و باز در
 زمین اندازد آورده اند کہ امام شافعی مذهب خود را انتشار کرد و لافے از
 دین مبارک او برآمد کہ اگر من در عصر امام اعظم بودے اورا در اول مسئلہ الزام
 میدادم اسراج سراج المومنین اورا در خواب نمود و گفت کہ اول مسئلہ من این ست کہ
 لا اله الا الله محمد رسول الله الزام بل چون از خواب بیدار شد

کفار را حصار کرده بودند و جاسوس کاfran جاسوسی ایشان میکرد که ایشان
بر کنارۀ جوی نشسته اند و مسواکها را از سر کشیده و ندان خود را شستند و
مسواک را باز در سرها نهادند جاسوس خیال کرد که مگر ایشان سوہان با خود دارند
که و ندان خود را بدان تیر می کنند و بدان نیز خجک خواهند کرد جاسوس رفت و
واقعہ را باز نمود کہ اگر ظفر یا بندر یا یا نرا بدندان بکنند لشکر کفار گر سخت پس انہم
برکت مسواک بود و مسواک را شریک با کس نباید کرد۔ **شعر**

ثَلَاثٌ لَيْسَ فِيهِ إِشْرَاقٌ | الْبِشَاءُ وَالْمِشَا طُ وَالسِّوَاكُ

و نیز باید که بعد از آب در دهن کردن زند که خشک بدعت است و در وضوء زند نه
بغیر وضوء و یک رکعت بمسواک افضل است از هفتاد و یک رکعت بغیر مسواک و مسواک
سنت است زنان و مردان را این در صلوٰت ماچینی مذکور است و اما در صلوٰت مسعودی
میگویند که زنان را کند و قایم مقام مسواک است و خمس الاوقات زند و بقول شافعی
در رمضان در وقت ظهر و عصر نتوان زند زیرا که پیغمبر علیه الصلوٰت و السلام فرموده است
رَبِّهِمْ قِيمَ الصَّيَّامِ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ پس بزودن مسواک بوسه او میرود و بقول
امام اعظم رح در رمضان نیز در خمس الاوقات زند زیرا که وقتی که بوسه بد عند الله
خوش باشد بوسه خوش نیز خوشتر باشد آورده اند که مسواک پیغمبر ان علیهم السلام
از درخت زیتون بود و اگر مسواک نباشد انگشت شهادت نیز قایم مقام
مسواک است و چون دوم کرت و سوم کرت آب در دهن کند غرغره گرداند چون آب
بینی کند گوید اَللّٰهُمَّ اَرِحْنِيْ مِنْ اَذْوَابِ الْجَنَّةِ وَاَذْذِقْنِيْ مِنْ نَّعِيْمَتِهَا و آب در بینی
دست راست کند و بدست چپ پاک کند که بر عکس این مکروه است و
مبالغه در استنشاق چنان کند که آب را بالا کشد تا زرمه و در مضمضه غرغره کند
و این مضمضه سنت است هم در غسل و هم در وضوء غیر صایم را بعده روی شویید
که فرضیت می از دست گاهی بوسه پیشانی تا زیر رخ و از زرمه گوش تا زرمه گوش
دیگر و آنرا که در سرمه نباشد پس حد پیشانی از چهره است که در ایام طفولیت

مفتی محمد امجد علی صاحب

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

در بالائے پیشانی او می باشد و ریش تنگ را پوست بامو می باید شستن
و اما کلان ریش را که پوست رو می را پوشیده باشد شستن پوست سا قط
است و سفیدی که در میان و زلف و گوش است شستن او نیز فرض است
بقول امام اعظم رحم و بعضی متدعان که زیر زخم می تراشد اگر تیرے زخم زاید
باشد و در وقت وضو آنرا نشوید و بمس کردن و یا خشک شدن نماز بگذارد و کافر
شود زیرا که فرض بجائے نیاورده باشد و هر که بکتابتار مو می غسل و وضو
از خشک شدن آن وضو محبوب نباشد پس بے وضو نماز گزاردن کفر است
و فرضیت در مسح ریش در وقتی معلوم شود که رنگ کرده باشد و
خلال ریش از جانب چپ از فرو و دوسو بالائے اوست و در او ان شستن
رو می گوید اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ أَوْلِيَاءِكَ
وَلَا تَسْوَدْ وَجْهِي يَوْمَ تَسْوَدُ وُجُوهُ أَعْدَائِكَ اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي وَتَسْوَدْ
قَلْبِي وَتَصْدِرْ وَتَهْزِقْ قَلْبِي وَأَبْ رَابِرْ رُوَيْ سَخْتِ نَزْدِ وَچشم را کشا
ندارد و نه سخت پدید شد که مکروه است و دست تا آرنج بشوید و سنت این
ست که سه مرتبه بر کف دستها بریزد و تا جانب آرنج کشد که روافض بر آرنج
و جانب کف دست می کشند و در وقت دست راست شستن گوید اللَّهُمَّ
أَعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي وَحَاسِبِي حَسَابًا يَسِيرًا وَدُوسْتَ چپ گوید وَلَا تَعْطِنِي
كِتَابِي بِشِمَالِي وَلَا مِنْ وَدَّ أَنْ ظَهَرِي يَوْمَ يَدْعُوا ثُبُولًا وَتَصِلِي سَعِيرًا
و از سه مرتبه رختن آب کم و زیاده مکروه است بر اندام اما یک بار فرض
است و سه بار سنت است و آب را روان باید کرد تا اگر جای شستن را
مسح کردن یعنی ترک نشود و اگر بایستد را بشوید روا باشد اما بعضی
متکلمان گفته اند آن ترکب المکر و لا یستحق جرمان الشفاعة چهارم حش
مسح سرفرض است و تمام هر مسح سنت است پس شاید که آب نو بگیرد و اگر از جائے
شسته مانده باشد نیز رواست و مسح سر را خپان مسح کند که خضر و بنصر و

۹۹

۱۰۰

تتبع تحقیق کنند کار مکروه مستحی و لاین بین گردد و نایاق شفاعت را

و وسطی از هر دو دست پیرسانند و سبابه و ایهام را کشاده و اردو این ستر
انگشت را بر تارک هند و بالا کشد تا قفای دو و بجهده هر دو کف دست از طرف قفای هر
جانب سرهند تا پیشانی آرد و سبابتین را در اذین و آرد و ابهامین را از هر دو طرف
ایشان بگرداند و مسح گوش بآب سر سنت است و در مسح سر گوید - اللَّهُمَّ
أَحْفَظْ شَعْرِي وَبَشْرِي مِنَ النَّارِ و در مسح گوش گوید اللَّهُمَّ لَا تَمْنِعْنِي غُلْيَانَ
أَهْلِ النَّارِ فِي النَّارِ و باز همان شش انگشت مذکوره را بآب جدید تر کند و متصل
کرده برگردن هند به پشت انگشتان و از موئے گردن مسح نگذارند که بدعت است
زیر که روافض ع گویند که کلام امام المسلمین امیر حسین رضی الله عنه از جانبین قفا
برین اند پس مسح باین طریق نباید کرد و ایشان از طرف حلقوم مسح میکنند و تا
موئے گردن میرسانند و نیت وضو و مسح گردن هر دو مستحب است و در مسح گردن گوید

اللَّهُمَّ اعِنِّي رُقْبَةً أَبَاقِي وَرُقْبَةً أَبَاقِي وَرُقْبَةً أَبَاقِي مِنَ النَّارِ وَالسَّلَاسِلِ وَلَا خُلَّالٍ وَ
 مَسح ریش و خلل ریش گوید اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا شُكْرَ الْمَوْتِ وَبَايَدِ كِه اندام را نیز تر
 تر بشوید که اگر در یک اندام مکث کند ترک سنت نباشد اما اگر یک بشوید و مکث بی مانع کند
 و بعد از آن دیگر بشوید مکرر باشد و نیز ترتیب چنانکه خدا بخواهد خیر و اوده است نگاه دارد
 تا خلاف روافض باشد که ایشان اول پاهای می شویند و بعد دست بعد روست
 استنجا میکنند زیرا که ایشان میگویند که چون اول استنجا کنیم بعد دست را چگونه بر روی
 برنیم اما در قنای سراجی آمده است اگر استنجا فراموش شود بعد از وضو باید کرد

بلا اعداء و ضلوع بقصد نتوان کرد چون پائے راست بشوید بگوید **اللَّهُمَّ ثَبِّتْ أَقْدَامِي**
عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَرَى فِيهِ الْأَقْدَامَ و چون پائے چپ بشوید بگوید **اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِي**
سَعْيًا مُسْكُورًا وَ ضَوْئِي مَقْبُولًا وَ تَجَارَتِي كَمْ بَيُورًا وَ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَابِينَ وَ اجْعَلْنِي
مِنَ الْمُطَهَّرِينَ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ وَ رَغِيبِ الصَّلَاةِ
 آن ده است که خلال انگشتان پائے بخضر دست چپ از جانب پائے راست
 از فرجه که میان خضر و بنصر است از زیر پالاکش و کف دست را در زیر پائے دارد

و نیز در فرجه که میان سبای و ایہام از پائے چپ است آغاز کند و در فرجه خضر و صبر
چپ ختم کند و آورد و دانند کہ امام عظم رحم از بالای بہ پایان خلال میکرد و چون مسئلہ
دید کہ پایان میتوان کرد بیست سالہ نماز را عاودہ کرد چہار گانے را چہار گانہ دو گانے را
و گانہ اما نماز شام را چہار گانی کرد و چون نفل در ہمہ صلوٰۃ سورہ با فاتحہ قرین کرد و آورد
اند کہ منصور علاج در یک وضو خلال انگشت نماز را فراموش کردہ بود در انشب جمال جہان
آراے حضرت را در خواب دید کہ روئے ازوے گشت مانند بود و گفت یا رسول اللہ حل
گفت شمارا باید کہ سنت مارا ترک دہی یعنی بنیاید و شیخ معین الدین سنجی
بہشتی قدس سرہ ترک کردہ بود او نیز ہمین خواب دید و قدرے آب از بقیہ وضو
باید آتش امید کہ در آن شفاست و بر آن آب این دعا باید خواند اَللّٰهُمَّ

لے اینک شفا دہ بشفاء
تو دہ مان کن مارا بداری
تو دنگاہ دلدرا از امان
مہا بسبب رحمت تو ای
مہا سندیہ نہ از ہمہ رحم
کنندہ گلان

اَشْفِنِي بِشِفَائِكَ وَدَاوِيْنِي بِدَوَائِكَ وَعَصِمْنِي مِنَ الْاَمْرَاضِ وَالْاَوْجَاعِ بِرَحْمَتِكَ
يَا اَرْحَمَ الرَّحْمٰنِ و نیز در ہر اندام بہار از دعا کلمہ شہادت تکرار کند و در شرح
اورا و سید علی ہمدانی آوردہ است ہر کہ در ہر اندام شستن اسم اللہ تبارک
تکرار کند بحدیث عدایے ظاہری و باطنی ظفر یا بدو چہار آب استاودہ خوردن افضل
ست آب وضو کہ باقی ماند آب زمزم و آب پخوردہ علما و صلحا و آب کہ سقاء
در بازار سے گردانند و بعد از وضو روی سوئے آسمان کنند و بگویند

اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ وَ اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا
عَبْدَكَ وَرَسُوْلَكَ وَنَبِيَّكَ سُبُوْحِ اَسْمَانِ نَظَرُ كُنْدَ وَہمین دعا کند حق سبحانہ تعالیٰ
بنظر رحمت بر و بگرد و در اوان وضو سلام و کلام منع است تا اگر یکے کے را در وضو
یا در نماز و یا در وقت خواندن امام خطبہ سلام داد برایشان جواب لازم نہ آید اما
گویندہ سلام آثم باشد و دل را چنین حاضر دار کہ روزے امام محمد غزالی
در وضو شستہ بود و در وقت پای شستن کفش خود را دید کہ کہنہ است در خاطرش
گردید کہ بروم در بازار و کفش بخرم در نمیان امام محمد غزالی رحمہ اللہ دید کہ ابدال
وارستہ و دیوانہ کہ خبر دار بود یعنی افعال ذمیمہ او با افعال حمیدہ مبدل شدہ

۹۸

چہار آب است خوردن افضل

بہار از دعا کلمہ شہادت تکرار کند و در شرح اورا و سید علی ہمدانی آوردہ است ہر کہ در ہر اندام شستن اسم اللہ تبارک تکرار کند بحدیث عدایے ظاہری و باطنی ظفر یا بدو چہار آب استاودہ خوردن افضل ست آب وضو کہ باقی ماند آب زمزم و آب پخوردہ علما و صلحا و آب کہ سقاء در بازار سے گردانند و بعد از وضو روی سوئے آسمان کنند و بگویند

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

۱۰۰

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

در آداب شاکرین
در آداب شاکرین

اللَّهُمَّ ذِيْنَا بِزِيْنَةِ الرِّجَالِ وَرَأْسِ كُوَيْدٍ وَوَجِبٍ كُوَيْدٍ اللَّهُمَّ ذِيْنِ الرِّجَالِ بِاللَّحِيَةِ
وَالنِّسَاءِ بِدَوَائِمِهَا وَازْجَابِ رَأْسِ أَزْطُفٍ بِالْأَرِيشِ شَانَهُ دَارِدٍ وَبِهْتَرِ اِنْ سِت
كَشْمَتَهُ بَاشَدٍ وَكُوَيْدِ اللَّهُمَّ مَسْرُجِ لَحْيَتِي وَفَرْجَتِي مِنَ الْهُمُومِ وَالْغُومِ وَازْ
جَانِبِ چپ از فرود به بالا یعنی زیر زخم بسوی خدشده و سوره الهکم التکاثر نیز بخواند بعد
برود و جانبین از فرود و بالا یعنی هر طور که بخوابد شانه کند و سوره و لضمی و الم نشرح یکبار
و انا اعطینا سه بار بخواند و نیز سه کُرت بگوید اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَافِيَةٍ بَعْدَ كُلِّ مَعْلُومٍ
و در خمس الاوقات و هرگاه که وضو سازد شانه کند که در شرح ابوالمکارم آمده است
که حضرت رسالت پناه شانه از استخوان سلجوات در دست داشت و بعد از نماز شام
استاده بود و ریش را شانه میکرد و گفت این را چیزی خوب است و بعد از نماز خفتن
اگر وضو جدید کند چنها و الا نه شانه را ترکند و ریش را ترکند ثواب بجدت و مغفور
گردد و نیز شاید که شانه منکسر نباشد که دروشی آرد بعد از وضو آفتابه بر کند برای
وضوء دیگر که مستحب است و سر او پوشد و در اجتناب الفقر صدق
نبوی مذکور است که هر آوندی و هر مشک که سر و دهن او پوشید و بسته نباشد
شیطان لعاب من خود دران اندازد و هر آفت و درد که آنگس میرسد سبب
ان لعاب شیطان است و نیز آفتابه شکسته نباشد که دروشی آرد و آفتابه را چاه
برای خود کردن بدعت است بدان ای عزیز که وضوء ظاهری صلاح مؤثر
ست لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْوُضُوءُ سَلَامٌ الْمُؤْمِنِ وَمَالِكٌ بَابُ يَدٍ كَيْفَ يَغْسِلُ يَدَيْهِ
از نیک و بد همیشه با نفس خود و شیطان محاربه دارد و در سلسله چشمتان
مرید را مقدم از همه نصایح بدوام وضوء فرمایند حتی که اگر از خواب
بیدار شود بچیز پاک از جنس زمین چون سنگ و کلوخ و غیر ذلک نمزد
و حضرت شیخ المشایخ والاولیا فر زمانه سید علی بنی
که مرشد انفقیر بود قدس الله سره خاصیت این دهرگاه که تعلیم علم تصوف فاکت میشد فی الحال

وضوء جدیدے کرو و میگفت کہ الوضوء علی الوضوء کالتور علی النور
و ان مشکلات راحل میگردان برکت وضوء چون کسی در دوام وضوء باشد
باطش همیشه بحق مشغول و حاضر باشد و در نظر آسمانیان همچون ستاره
روشن مینماید چنانکه اهل زمین آرزوی ستارگان دارند ایشان نیز آرزوی آنکس دارند
پس وضوء باطنی گویا که نتیجه وضوء ظاہری است بدانکہ در اجتناب الفقر آورده است
کہ بعد از وضوء روی را بدامن و آستین پاک نکند کہ در ویشی هر دو جهانت باید کہ
دستارچه را با خود نگاھدار و تا بدان روی پاک کند در خیر است کہ فردا سے
در قیامت اگر بدی کسی بماند کوہا باشد دستارچه را بطرف پلہ بینی نہند آن پلہ بدی
ہمہ بالا شود و باید کہ بدستارچه غیر روست پاک نکند کہ محبت میان ایشان منقطع
شود حتی کہ اگر بحلال خود مجامعت کند ہر یک بہ لہ جلا گانہ اندام خود را پاک سازند
الا عدوت میان ایشان میخیزد و شرعے افتد و چون وضوءے ظاہر را بجای آوردی
باید کہ باطن را از غش و کدورات دنیاوی و از حقد و عجب و کینہ خلق و از ہر چه
ماسوی العزت پاک دارد چنانکہ شیخ شبلج گفته است ہر گاہ کہ میل دنیاوی
بخاطر رسد وضوء جدید لازم می شود اگر میل عقیقہ بخاطر رسد غسل
جدید لازم می شود پس ہر دو را بجای سے آرم و غسل از نیجۃ لازم می آید
کہ در عقیقہ خطر شتر چیز است چنانکہ در بنی اسرائیل پنج
سال باران نہ بارید حتی کہ برگ درختان و نیم گیاه را بمواشی سے داؤد
و ہر روز ہتر موسی علیہ الصلوٰۃ والسلام را باستقا بیرون سے بردند و
بخدای خود مناجات کرد کہ خداوند ما فضاحت کردی زیرا کہ مدت پنج سال
ست کہ دعا میکنم بدر گاہ تو مستجاب نمیشود بیواسطہ ندا شنید کہ تو
در میان خلق بیباخی کہ خوردن و پوشیدن ایشان ہمہ تا موجہات است
و بیابان برو و مردے سیاہ باشد سر و پا سے بر منہ و زنن پوش و موس
سرا و تافتہ باشد و نام او برق است او را بگو کہ دعا کند مستجاب شود

۱۰۱
باید طاعت نیت بالاد
طاعت

باید یک کردن روی بعد وضوء
پس آستین و دستین و در ویشی
در جہانت

از شرک در ویشی
موجب عداوت است

۱۰۱
قلمی معطلہ صفحہ
کند تہذیب از او گذرد و در
و فانی کسی را است
کہ موسی سے داشتہ باشد
و نہ بنی النافین آوردہ کہ
جام قمر زبانتہ و ہمہ
ضمون جلالی بگویند
زمان کردن نماز و دعا
در جہانت

فان فی کل ذلک لعلکم تتقون
فان فی کل ذلک لعلکم تتقون
فان فی کل ذلک لعلکم تتقون
فان فی کل ذلک لعلکم تتقون

کتاب فیہ است اگر بیت
بیت کند جو بیاید و
بیت کند جو بیاید و

چو از مہتر موسیٰ علیہ السلام مدیابان رفت آدمی موصوف را یافت و نام سر
پرسید گفت نام من برق است گفت طلب باران کن کہ حکم است ہمدان جا ستادہ
شد و گفت بطریق ناز کہ ہاد از حکم شما بیرون رفت کہ ابر را پرانندہ نیکند و یا خزائن
رحمت تو خالی شد و یا گنہگار ان را در انجمن عذاب نتوانی کرد کہ درین جهان
میکنی چون ہمد بر جاست زود باش باران بکن ہمدان ساعت چنان باران
باریدن گرفت کہ بندی و پستی ہمد را ہوار کرد بفرمان خدا
در یک روز گیا بہا تا ساق آمدند مہتر موسیٰ علیہ السلام گفت خداوند شما را
چہ خاصہ بندگانند فرمان شد کہ خاص میستند اگر چہ دوازده سال مدیابان
رفته و از خلق علاقہ بریدہ و بمن پیوستہ است اما مد باطن کدورت و چرک دارد
کہ لایق خواصی من نیست کہ روز سے در گرام سخت خرقہ را باز کرد و شمال را بر سینه
خود گرفت زیرا کہ در سینه کہ خیمہ محبت من زودہ باشد از ضرر و نفع دنیاوی خبر نباشد
پس وضو و باطن بسبب این میکند پیغمبر گفتہ است کہ اَلْاَعْمَالُ بِالْاِیْمَانِ و نیز فرمودہ است
کہ حد و کینہ در با عمل ظاہری را چون آتش گیاہ خشک را میسوزاند و در خبر است کہ
ذلت آدم از نفس و شہوت بود آمرزیدہ شد و نعرش ملعون از کبر و حسد بود آمرزیدہ
شد پس چون عمل را بہ نیت بستہ اند بغیر نیت عمل را قبول نفرمودہ اند
اَلْعَمَلُ عَلَیْهِ السَّلَامُ اِنَّ اللّٰهَ یَنْظُرُ اِلَیْ نِیَّاتِکُمْ وَ لَا یَنْظُرُ اِلَیْ اَعْمَالِکُمْ کہ با عمل باشد
کہ خاصہ شد نباشد الا بر یاد و نمایش خلق پس عمل با ریا مذہب امام عظیم رح
کفر است کہ الیاء من الکفر و عمل او عند الناس عمل سے نماید و عند اللہ باطل
پس مرئیت کہ غیر اللہ است فاسد کنندہ وضو و شادی عزیز چون وضو و باطنی را
و انستی و میدانی باید کہ حکایتی چند از اولیاء اللہ نیز بنویسد کہ در خبر است کہ اَلْاَوَّلِیَّاءُ
جَنُودُ اللّٰهِ و نیز فرمودہ است کہ عِنْدَ تَذِکَرِ الْاَوَّلِیَّاءِ تَزُولُ الرَّجْمَةُ وَ تَسْوَدُّ اَبْنَانُ
حکایتی عرض آنست کہ فرزند فقیر الناس آن دارد کہ احوال و اقوال اولیاء اللہ
را قریب بہ عمل توان آورد و تا مگر از فضیلت و ربوبیت ایشان بر دل او

بدرستی کہ خدا تعالی می گردید بہ پیش
شایان و میگرد با عمل شایان
ریاضت کفر است

۱۰۲

اولیاء اللہ است که نیت

وقت باران
اولیاء اللہ است که نیت
و نیت کفر است

عنه که دوست بسیار بودی
در آن زمان

او شود چنان که در تذکره الایات است هر که هر روز دو حکایت از اقوال و احوال اولیای
مذکور سازد بیشک و سه شبه بمراتب ولایت برسد و دوست ایشان گردد که
مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا كَثُرَ ذِكْرُهُ منقول است که در پیش بی بی رابعه بصری هفت
بود بسیار بسیار دنیا را بد میگفت و ذلیل میداشت بی بی گفت ای شیخ چرا این
تجدد دنیا را دوست میداری کسی گفت که بی بی او دشنام میداد بی بی گفت که
ازین حدیث خبر نداری که مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا كَثُرَ ذِكْرُهُ پس کثرت ذکر گو یا که کثرت
دوستی است و بی بی رابعه را عدویه ازینها می گفتند که بغیر الله دشمنی
داشت که **تورن** او را پرسیدند که خدا را دوست میداری گفت
آری پس گفتند که شیطان را دشمن میداری گفت دل من چنان بدوستی است و مستغرق
ست که از دشمنی کسی خبر ندارم پس کم التفاتی بچیز دشمنی باشد و نیز حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که بدو میگفت ای رابعه مراد دوست
میداری بی بی گفت هر آن دل که بدوستی شمانست ترفیده با و اما دلم چنان بدوستی
حق گرفته است که از دوستی غیر خبر ندارم و **تورن** از روی مکاشفه
بهشت را دید خوشحال شد با تفرقه آواز داد که ای رابعه نگفته بودی که بغیر شما
بهر دوست را رضی نشوم و بدیدن بهشت دل شاد شدمی رابعه از هیبت
تپ لرزه در وجود آمد **تورن** امام حسن بصری رضی الله عنه پیش او رفت دید که
با رون رشید خلیفه چهارم دنیا را آورده بود و پیش او استاده بود و او را
رخصت نمیداد چون امام را منت کرد و توضیح نمود که مگر نگفته شما مستوح
را قبول کند چون امام در صومعه درآمد گفت خلیفه زمان تصدق آورده پیش
استاده است اگر قبول شود بی بی گفت بمن در کار نیست باید که تصرف
فقر کند که مراد از **تورن** بهشت دل شاد شده بود خطاب عتاب برهم
آمد این پنج ماه است که از ان هیبت افتاده ام و گفته اند که هم از ان هیبت بحق
رسید **تورن** بی بی گفت که خداوند را هر چه نصیب من است درین

۱۰۳

در ذکر حضرت رابعه بصری

دنیا کا فان رہا و ہرچہ ازان بہشت ہست مومنان زابدرہ مرادین دنیا درودہ
 و دران دیدار تخلص است کہ سلطان العارفین ابراہیم دہم قدس سرہ
 چاروہ سال در راہ کعبہ میرفت بہر قدم رکعتین میکرد تا بہ مکہ المہ رسید
 و بی بی را بعدہ از خرقا فسلہ بود چون سلطان ابراہیم رسید مکہ را بر جا نیافت متحیر
 شد از بالا ہاتفی آواز داد کہ در آخر قافلہ مستورہ است کہ مکہ بزرگارت اورفتہ است
 چون مکہ پیش بی بی رسید بہشت داد و گفت مرا صاحب خانہ سے باید چون برگشتہ
 بخانہ رسیدہ خاطرش آمد کہ حرمت مکہ المہ بر من فرض بود نہ کردم وعدہ کرد کہ
 بہلوی بروم پا بر زمین دراز میکشید و بازمی اشد و دور کعت نماز سے کروم چنان
 محنت کشیدہ بہ مدت ہفت سال از بصرہ بکہ رسید چون بر عرفات برآمد گفت خداوند
 عشقم تمام کن ہاتفی ندا کرد کہ عشق خشکالی ست کہ ہیچ گیا ہی سو زوید چون بطرف
 آسمان نگاہ کرد دریا ہائے خون دید گفت اینچہ دیا ہاست ندا آمد کہ این خون عاشقان
 من ست کہ خون ریختہ رفتہ اند گفت ادنی ترین مقام ایشان
 بہن بنما سے دران زمان بدو حیض رسید ندا آمد کہ کمترین منزل در راہ
 عشق این ست کہ مدت ہفت از برائے دوستی من بزیارت گلرخی آید
 و زیارت آن گل رخ روزیش نگر دامن وا و محنت خود را در میان نہ آرد کہ
 من چیز سے کردہ ام گریان شدہ بازگشت و گفتا سے ملے بر بے نصیبی من
 چون کعبہ بہن آمد و تسبیح بول نہ کردم و چون من آمدم لا یقش نہدم وار کرامت او
 گفتہ اند کہ شبی مشایخان کبار و صومعہ اوجع شد و بودند و چراغ نبود نہشت
 خضر خود دف زدن آتش دروا فروخت و بمانت چراغ در گرفتہ بود آوردہ اند
 کہ روز سے بکہ میرفت کسی گفت بی بی پشت مرکب شمارخی ست تو شہ چگونہ خواہد
 برد گفت بہن چون آن شخص تقصیر کرد فردا دید کہ آن بار برابر پشت آن مرکب
 بہو میرفت آوردہ اند کہ ہمدان سفر از غایت بیطاعتی مرکب لقران
 شدہ بافتا و بیچکس حمایت نہ کرد سے نیز ہمراہ مرکب در بیابان

بیان ماند چون قافله بکمر رسید اورا در مکہ یافتند بامرکش بهم گفتندش ترا چه کس آورد
گفت کسے کہ مرکب غلطانده بود و رفتے ده درویش زیارت در صومعه او
رفت پیش او و دونان جوے بود در پیش آورد ناگاه سائلے بر در رسید و یا اللہ
کرد از پیش ایشان گرفت بسائل فادایشان متحیر شدند و دم نمیکشیدند کہ
کنیز کے از در آمد طبق پر نعمت و دست داشت و پیش بی بی آمد بی بی چون
سرپوش برداشت و دید کہ دونان و حلواست آن نانہا را بشمرد کہ ہشزده
نان است برگشتاں بر کنیزک او چون آن کنیزک در خانہ رسید بی بی اس
پرسید چرا گفت راجعہ میگوید کہ غلط کردہ گفت چرا گفت کہ چند ناست گفت
ہشزده نان است گفت کہ دونان دیگر بہرے و ببر کہ من بیت نان نذر کردہ ام
چون بیت نان برد و کنیزک معذرت کرد کہ من غلط کردہ بودم و وہاں
ماندہ بود پیش ہر یک درویش و دونان و مقداریے حلوا نہاد بعد از فراغ طعام
گفتندش کہ چرا اول مرتبہ این نان باز فرستادی گفت منافذ بیت نان نذر
کردہ بود گفتند از کجا دانستی گفت چون شامہ کس بودید و دونان
بخلے خود سودا کردم کہ یکے را بدرہ دیں بہان و عدہ کردہ است و ہفتصد
ہان جہان پس وہ نان مرا دین جہان دست بدست بداد تا بہان
بہم کہ جہان گرسند زوند چون کنیزک ہشزده نان آوردہ بود
فانستم کہ وعدہ حق دوغ نیست اما کنیزک غلط کردہ باشد
برگشتہ دادم گما قال اللہ تعالیٰ من جاء بالحسنة فله
عشر أمثالها و آوردہ اند کہ امام حسن بصری و مالک دینا
و شقیق بلخی پیش او رفتند بی بی گفت کہ چیزے از عشق بگوئید ایشان
گفتند کہ شما را سخن ما خوش نمی آید خود بگوئید گفت ہاے چنیگر گوئید امام
گفت لم یصدق فی دعواه من لم یصدق علی ضرب مولاہ گفت از سخن شاہوے منی
اید مالک گفت کہ یصدق فی دعواه من لم یصدق علی ضرب مولاہ گفت

کردن که کم ازار می در وزاید و کم ازار را عارف گویند و عارف کسی است که خود را
از همه کس فروتر داند به تمام کذب یعنی دروغ گفتن که راستی در وزاید چون این بهفت
نامرضیات را دور کردی و بهفت مرضیات را دور جاوادی پس دل تو پر نور
گردد و مراد حق را بهیثا شود و کدورت ماسوی الله را بسوزاند و حق را بچو
مشاهده کند و در میان نه اتما وضوئی فرض از برائے پنجوقت نماز و برائے نماز
نماز جنازه و تلاوت قرآن اگر از روی مصحف میخواند و برائے سجده تلاوت
لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ سَجَدَ بِغَيْرِ الْوُضُوِّ فَقَدْ كَفَرَ وَضُوئِ سَجْدِ
چون تلاوت قرآن بے مصحف و برائے زیارت مشایخان و خوردن طعام
که گفته اند چون از استراحت خانه بیرون آید باید که تا وضو نکند بغیر وضو و
تمیم بطرف آفتاب و مابیناب و مشارکان ننگرد و الیچشم بروست و در
و پیر و پیر و استاد ننگرد و چیز است که از نام خدا و آیت کلام الله که در وقت
خلا از خود دور کرده بود بدست بگیرد و بے غلاف تا وضو نکند و یا تمیم زند که وضو
برائے مس مصحف فرض است و در مسواک نیز مبالغه کردن مستحب است چنانکه بی بی
عائشه صدیقہ رضی روایت کرده است کہ حضرت رسالت پناه در هر شب یا زوده کرت است
مسواک وے و چندان مبالغه کردے کہ بدندان مبارک او می ترسیدیم گفتیم مبالغه
برائے چیست گفت یا عائشه در مسواک بیت خصلت محمود است یکے از ان این است
کہ بن دندان محکمے شود و چون دندان بیرون بدو بوس دندان بیرون بیرون
کند و روشنائی چشم را پیدا کند و بغم را کم کند و بر دشمنان دینی و دنیاوی نظر ببارد
و از خواب نشسته و از برائے خواب و از خنده و تمهقه که بیرون نماز باشد و بعد از آن
غیبت و شعر که در ذکر زلف و خال باشد و از جمله سخنان لایعنی وضو کردن نیز
مستحب است بدانکہ ناقض وضو و ظاہری نیز شرذہ چیز است و مجموعہ او درین خصوص
بغومس کینہ زرق ممبد حق عبارت از قب بول است پس وقت
حاجت بول را آہستہ را کند تا ششہ بدو نرسد و نیز بول را در سوراخ موی و غیر

کے کہ جب نماز
پہنچے تو بارشہ پہنچے
پس مسواک کرے

در مذکور خواص مسواک کہ طبیعت اند

۱۰۶

عائشہ صدیقہ رضی روایت
کرے کہ حضرت رسالت پناه
در ہر شب یا زوده کرت
مسواک وے و چندان
مبالغہ کردے کہ بدندان
مبارک او می ترسیدیم
گفتیم مبالغہ برائے
چیست گفت یا عائشہ
در مسواک بیت خصلت
محمود است یکے از ان
این است کہ بن دندان
محکمے شود و چون
دندان بیرون بدو بوس
دندان بیرون بیرون
کند و روشنائی چشم
را پیدا کند و بغم را کم
کند و بر دشمنان دینی و
دنیاوی نظر ببارد و از
خواب نشسته و از برائے
خواب و از خنده و تمهقه
کہ بیرون نماز باشد و
بعد از آن غیبت و شعر
کہ در ذکر زلف و خال
باشد و از جمله سخنان
لایعنی وضو کردن نیز
مستحب است بدانکہ ناقض
وضو و ظاہری نیز شرذہ
چیز است و مجموعہ او در
ین خصوص بغومس کینہ
زرق ممبد حق عبارت از
قب بول است پس وقت
حاجت بول را آہستہ را
کند تا ششہ بدو نرسد و
نیز بول را در سوراخ موی
و غیر

در مذکور خواص مسواک کہ طبیعت اند

فک کنند که اگر مار و یا کژدم بیرون آید ز حمت رساند والا نه که دیو و پری اکثر
ایشان در سوراخ و شکاف میباشند اگر ببول تر شوند مضرت بدور ستانند
بعد از فراغ ذکر خود را تا اخیل بدوشد و پای چپ را بر راست و راست را
بر چپ بند و بهر پیچ خود را همچون عوام الناس روی بخلق دست را یزاد ندارد
واز زمان آنحال دور تر باشد که مکروه است و مکروه ترین مکروه است که کسی دست
در یزار باشد و با کسی سخن کند و عبارت از سخ غایط است و عبارت از هم منی است
ومنی وقتی نکند مروضه است که شهوت نباشد چنانکه از گرسنگی و رحمت
و بعضی گفتاند که منی هرگز بغیر شهوت نباشد مگر وقتی که او را بزور گرفت باشند
و پشماره بارگران در سرا و باشد و کسی از عتب بجوب زند و
از ان هیبت منی آید آن بے شهوت باشد اما اصم قول اول است و عبارت از
وا و ودی است و ودی چیز صفت است که بعد از خروج بول برآید صورت
این مسئله وقتی ظاهر شود که کسی را خلیل بول باشد زیرا که او معذورت
و طهارت معذور بخروج وقت ناقص می شود پس هرگاه که قبل از خروج وقت
دان بول و ودی ظاهر شود ناقص طهارت او باشد و طهارت او بدخول
وقت ناقص نشود چنانکه پیش از ظهر وضو ساخت و ظهر داخل شد وضوئی او نکند
و عبارت از هم دوم ندی است و آن آب سیاه است که در وقت ملاعبت
بزین و بنظر نیز فرو دمی آید و عبارت از **نعل سنگینه** که مردان را از راه بول
می آید و برابر سنگ ریزه زنانه است خاصه است و عبارت از **کرم**
که از پس افتد تا اگر از راه بول افتد ناقص وضو نباشد و عبارت از **سب**
باد که از زیر باشد اما اگر از قبل باشد ناقص وضو نباشد مگر گنده بو باشد و یا
دوره زن یک شده باشد و عبارت از **سخ خواب** بدانکه خواب بهر حال
شکنند وضو نیست اما اگر تکیه زده باشد بیک سرین و یا خفته باشد اندک و
بسیار شکنند وضو میباشد زیرا که توهم باور فتن باشد والا نه محض و

بدانکہ خواب ہر حال شکستہ و مضطرب ہے

خواب نمکنند نیست تا اگر زانو و سرین بر زمین محکم داشته باشد و افتاد از غلبه خواب پس بیدار شد زمین را پیش از آنکه پہلوئے او بر زمین نرسیده باشد نمیشکند و اگر بعد از افتادن بر زمین بیدار شد می شکند و عبارت از آنکه کسی است که طبع و قوت خود بیرون آید و از سر جراحت بسوئے اندامیکه پاک کرده می شود در وضو یا در غسل بگذرد و اگر بر سر جراحت اشاده باشد و بجامه و یا بدت بر داشته شود وضو شکند و نیز اگر دانه پنجه باشد و بران انگشت بند و ریم بیرون آید اگر مادام که انگشت بر و نهاده است بیرون می آید و وقتی که انگشت باز دارد بیرون نمی آید پس بر این طریق هر چند بر آید شکند و وضو نباشد و در زمانه که این فقیر و قد مبوسی حضرت مرشد محقق پیر دستگیر شیخ المشائخ والاویا معدن الاسرار مفصل الاخیار سیادت پناه میر سید علی تبریزی بود و روایتی بر جوبباری رسیدیم حضرت شیخ وضو جدید ساخت و چون متوجه نماز شدیم به پایش دانه بود و او را بزور شپیلیم ریم برآمد از فقیر پرسید که چگونه است گفتم وضو بر جاست گفت اگر وضو جدید کنم گفتم مخیرید حضرت شیخ تا شیط بهر رفت باز برگشت که مبادا خلاف شریعت کرده باشم باز بطرف آب رفت و بکذا چند کرت تا آب می رفت باز می آمد آخر گفت دور کت سجده الوضو بکنم تا از بدت دور باشم زیرا که آورده اند که هر که وضو کند و سجده و وضو گذارد و باز وضو جدید کند بدعت است بعده گفت که سُبْحَانَ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامُ مَعَهُ اَلْوَضُوْءُ عَلَى الْوَضُوْءِ كَالنُّوْزِ عَلَى النُّوْزِ پس نور بر نور زیادت کند و عبارت از آنست که در آب است و علم او چون حکم ریم است اما اگر چشم کسی پنجه باشد و از آب زرد میرود و نیز ناقص باشد و این اکثر و قوی است و النَّاسُ جَنَّتَا غَافِلُوْنَ و عبارت از آنست که پر دهن باشد اگر چنانچه باطعام باشد و اما اگر خون بسته باشد نیز حکم قی پر دهن باشد و اگر خون باریک باب دهن غالب نه آید شکند و اگر خون بر آب غالب بود وضو بشکند و برابر است از برای احتیاط وضو می توان کرد و اگر خون در

چشم آمد و بیرون نه برآمد وضو نکند زیرا که اندرون چشم را در غسل وضو نشسته
فرض نیست و اگر در سر چوب خلال ندان خون ظاهر شود و دیگر پیدان شود
وضو نکند آورده اند که چهار اولیاء الله در مجالس با هم نشسته بودند
شنیدند که حاجبان بیرون ریشد میگردند و میگویند که یکے ازین اولیاء الله
را قاضی میسازیم چون چنان شنیدند ایشان هر چهار مشورت کردند که ما هر یک
بیک حال شویم یکے دیوانه شد و دیوانگی در پیش گرفت و یکے خود را مرده رخت
و یکے گریخت امام عظمی رح بنور بر جلت بود که ایشان رسیدند آن مرده را برداشتند
دیدند که مرده افتاده است باز ماندند و امام عظمی رح و آن دیوانه را پیش بادشاه برد
بادشاه گفت که مرده را ببرید و دفن کنید و دیوانه را پر سید که بیاقضار قبول
کن دیوانه گفت بادشاه همه شران شما کجا رفته اند و علی هذا بادشاه یکے میگفت دیوانه
و گریگفت او را نیز ماندند و امام السالمین را گفتند که قضا را قبول کن حضرت امام گفت
که خوانین شما مرا قبول نخواهند کرد زیرا که من بنده زاده ام در دل گفت که بنده خدایم
ایشان گفتند که بهر حال قبول داریم باز امام السالمین گفت که دروغ گفتم من بنده
زاده نه ام بلکه پسر ثابت ام و دروغ گو سه را قضا نشاید بادشاه او را پنج فقه زده
و گفت که بعد ازین بیستم مسله شرعیہ تکبیر روزی دحض امام خلال ندان میکرد و در سر
چوب خون آمد گفت یا بابا وضو من شکست یا نه گفت مرا بادشاه مرا منع کرده است از برادر
خود پسر این سخن بگوش بادشاه رسانیدند بر بادشاه بنمایست و شوار آمد و گفت یا امام
السالمین اگر شما شرع را بیان نکنید شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم خراب خواهد
شد امام گفت امر شما فرض بود بجا آوردم و حالا چون امر کردید آن نگنجد وضو
نمود اگر در عقب او خون دیگر پیدان شد او را پر سیدند که چرا قضا را قبول
نکردی گفت در روایتی خوانده ام که فردائی قیامت سه علم نصب شوند یکے
از شیطان دویم از بادشاه عادل سویم از حضرت رسالت پناه علیه الصلوات و
السلام پس قاضی را شی و سویم و حکم کنند بهر زیاده علم شیطان باشد

و قاضی کہ حکم کتاب و سنت و کتب فقہ حکم کرده باشد در زیر علم بادشاہ عادل
 باشد و آن عالم کہ با عمل است و قضا نمیکند در زیر علم حضرت رسالت پناه باشد
 پس من احقر از علم شیطان و علم بادشاہ کروم و علم حضرت اختیار کروم و او را
 پرسیدندش کہ امام شما را چنان حالت دیدیم کہ زخم دہ بشما میرسد کہ بیچم بطرف
 نگاه میکنید گفت ما درے داشتیم در دلم آمد کہ مبادا از عالم خبر شود و ناشکری کند
 و کلمہ کفر از وجود او صادر پس لغم او بودم و از آن دہ خبر شدم و امام ہم از
 زخم آن درہ وفات یافت فلایم این سخن آن کہ آورده اند کہ بزرگوارے را
 حجاج بن یوسف حکم کرد کہ پیش شیران انداختندش و شیروان ہر چند شیر را
 در خشم و غضب سے آورد شیر بغیر از بوسے کردن او را در گراسیب نمیرساند حجاج
 متحیر شد و او را بنامد و بعد از آن پرسیدند کہ شما بطرف شیران نگاه ہم نکردید چرا گفت
 در خاطر م آمد کہ لعاب شیران بچدم میرسد بپیدست یاسنے و علماء درین مسئلہ چه خواهند
 فرمود دین اندیش رفتم و از خود خبر نداشتم و آنکہ خود را دیوانہ کرده بود ہمیشہ برے
 سوار میگشت گفتہ اند کہ یکے از جوانان وعدہ کرده بود کہ تا ہفتاد و یک کس را پرسم
 ننم آبخوان ہفتاد و کس را پرسیدہ بود وعدہ کرد کہ یکے مانده است ہر کہ فردا از
 دروازہ آید از آنکس خواہم پرسید پس فردا کسے کہ از دروازہ آمد گویند کہ
 آن دیوانہ بود برے سوار آمد جوان گفت کہ ازین دیوانہ چه پرسم باز گفت کہ وعدہ
 کردہ ام پرسیدش کہ لے دیوانہ زن چگونہ باید کرد گفت باش تا اسپ را بر
 بندم بعد از آن گفت مرأۃ لك و مرأۃ لك و لغیرك و مرأۃ لك و لغیرك باز آن
 نے سوار شد و گریخت این کس در عقبش رفت و گفت نزدیک من میا کہ اسپ را بلکہ زند
 باز جوان گفت کہ بیان کنید کہ چگونہ اند دیوانہ گفت آنکہ مر تر است بگرہت کہ شوہر دیگر نہ
 دیدہ باشد و آنکہ تر است و ہم از دیگرے آن زن بیوہ است کہ از شوہر اول فرزند دارد کہ اگر
 خوشدل باشد از تو و الانہ اول را در خاطر آورد آن کہ نہ از تو و نہ از غیر آن زن بیوہ و
 حقیقہ است و آن جوان دانست کہ سخندانی داشت نہ و خود تن دیوانہ است این چگونہ باشد

باز در عجبش رفت و گفت که احوال خود باز گوی که من فلان کسے بودم که از ترس
 خدا قضا را قبول نکردم از ترس بادشاه خود را دیوانه و چنان ساختم و عبارت از
 هم مباشرت فاحشه چون مرد وزن هر دو بهم اندام را مساس کنند بلا اظهار تری
 و بے دخول نیز ناقض وضو باشد و عبارت از هم چهارم مستی چون شراب و بنگ
 بوزه بخورد و حد مستی آن است که در رفتار او جنبش پیدا شود و درین زمانه فسق
 برین نیز داده اند که طلاق نجی واقع است و عبارت از سب دوم بیہوشی چنانکه
 از خود خبر نباشد و اگر کسے رگ گردن کسے را بگیرد و بیہوش شود نیز ناقض وضو
 باشد و یا جنبی باشد و بیہوش شود و یا در حالت مدیثانہ باشد و بیہوش
 شود نیز ناقض وضو باشد و عبارت از ددیوانگی و عبارت از سب دوم
 خون و بیان و در بیان قے گفته شده است و عبارت از قے دوم قہقه خندہ
 در نماز کسے که ذات الرکوع و السجود باشد پس اگر در نماز جنازہ بخندد تباہ نشود
 وضو او و اگر کودکی در نماز بخندد وضو شکند زیرا کہ خندہ گناہ است و کودک تا
 عاقل و بالغ نباشد گناہ او بر او نوشته نمی شود و در عمدۃ الاحبار آورده است
 کہ چهار خندہ تباہ کنند و ضو نیست یکے از کودک دوم در نماز جنازہ سویم اگر
 در نماز خواب برود و خندہ کرد و چهارم ہر آن وضو کہ در جنب غسل حاصل باشد نیز
 بخندہ شکند و خندہ بر شش نوع است اول خندہ استہراق و آن چون روی
 و پیشانی بدخشد و دندان نماید آن خندہ ایفاست دوم استکشاف و آن
 چون دندان بنماید و آواز نباشد آن خندہ اولیاست برین ہر دو نماز شکند
 و وضو ہم نشکند سیوم تبسم است و آن چون دل و بلرزد و آواز نیاید این
 نیز شکند و وضو نماز نیست چهارم ضحک است و آن چون خود بشنود
 و غیر نشنود پس تبسم خندہ مؤمنان خفے است و ضحک خندہ عامہ مؤمنان
 و آن شکندہ نماز است بغیر وضو پنجم قہقہ و آن چون بے ظاہر کند
 چنانکہ خود شنود و غیرہ نیز و این خندہ عاصیان است ششم استفراق

چون تمام بدن بلرزد و آن خنده کافران است درین هر دو هم نماز شکند و هم وضو و خنده قهقهه بیرون نماز و مسلک زنا شمرده اند احتراز باید کرد که گناه کبیره است و ابوذر غفاری گفت رضی الله عنه که من عجب میدانم از کسانی که خنده قهقهه میکنند و ده فرغ و پیش است که از بیج یک نگذشته است و هر فعلی که از دست و زبان آید میکنند و نمیدانند که کرام کاتبین از و غافل نه اند و خانه ها و کاخ ها بزرگ است میکنند و نمیدانند که منزل ایشان گور است و در خبر است که در بنی اسرائیل اولیاء بود که خانه راست میکرد و منجی از قوم دانیال پنجم بر بد و گذشت و منجم را گفت که به من عمر من چند سال است منجم گفت عمر شما سه صد سال باشد ولی الله دست از گل برداشت و راهی شد منجم گفتش چرا گفت عمر سه صد سال در زیر آسمان خواهیم گذراند و آورده اند هتر عیسی علیه السلام تمامی عمر در بیابان گذرانیده بود و بخلق نه آمیخت و نه در بیابان خفته بود و سنگی را در زیر سر نهاده بود و شیطان از پایش گرفت تا بیدار شد گفت ای ملعون از من چه میخواهی گفت اینکه شما نه گفته بودید که من تارک دنیا ام گفت ای ملعون در پیش من از دنیا چیست گفت این سنگ از دنیا است هتر عیسی علیه السلام آن سنگ را از زیر سر خود انداخت باز وی خود را در زیر سر نهاده و خبر است که مومن را هر چند که از دنیا فراید و در نقصان شود که در تنبیه ابواللیث است که منجم گفت صلعم که خداوند تبارک و تعالی بغیر واسطه مر گفته است که دو تنانم را سه نشان است بمن بیماری و سر انجام کار دنیا و را پیش نکنم و دلش غمناک دارم و دشمنانم را نیز سه نشان است بمن تندرست و کار دنیا وی او با سر انجام و دلش بینم و نیز در خبر است که حضرت گفت علیه الصلوة و السلام که خداوند تعالی بر من وحی کرد که دو نشان خود را چنان از دنیا بگذردم چون شما بیا را که خود را از آب و نیز فرموده علیه السلام الدنیا شین عند الله و ذین عند الناس الفقراء بین عند الله و شین عند الناس حضرت جبرائیل علیه السلام حدیث قدسی فرمود که فقیرانیم رفد پیش از تو انکار آن که زبرد از من افشانند به بیست رسند و آن نیمروز با لفسد ساله باشد

خداوند تعالی در این کتاب از شما خواهد آید

در بیان خدای و اقسام آن

۱۱۳

خداوند تعالی در این کتاب از شما خواهد آید

در بیان خدای و اقسام آن

در بیان واجب غسل

۱۱۴

در بیان حیض و طهر مختل

حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم چنان بخت از خوشی که دشوار مبارکش به
آسمان رسید و گفت که من فقیرم و برادرم سلیمان تو نگر با صد سال پیش از تو
به پشت رسم **غیر چنانچه** تطہیر از نجاست فرض بود تطہیر از نجاست نیز
فرض است و در صلوٰۃ ما چینی آورده است که غسل از شستن چیز لازم شود
اول انزال منی بشوئ و چندی خواب و بیداری دوم غائب شدن حشفه
بنیر انزال و در مرده و بہایم اگر انزال نشود بدخول حشفه لازم نیاید سیوم بعد
از انقطاع حیض کہ اقل او سه شبانہ روز است و اکثر او ده شبانہ روز است و
اگر سه شبانہ روز بمقدار تحریمہ نماز نقص شود استحاضہ باشد و اگر از ده
روز زیادہ شد نیز استحاضہ باشد و در فوز النجاست آورده است
کہ الظہر المختل بین الدّٰمین دّم بدین نوع است کہ اگر زن نے یک روز خون دید
و یک روز طہر و سیوم روز تمام خون دید پس حیض باشد و اگر یک روز خون
دید و سه روز طہر و سیوم روز تمام خون دید پس حیض باشد و اگر یک روز خون
دید و پنج روز طہر باز یک روز اندک و بیش خون دید ہمہ حیض است کہ حیض او
ہفت روز شد و اگر یک روز خون دید و ہشت روز طہر باز یک روز خون
دید ہمہ حیض باشد و شاید کہ این مدت حیض باشد پس معنی **والظہر المختل**
بین الدّٰمین دّم این است و باید کہ اگر مدت حیض او سه روز باشد پس اگر
مختل شد روز سیوم باید کہ تمامہ خون باشد و الا حیض نباشد مگر این کہ آخرین
روز را تمام خون باشد تا غروب این هنگام نیز حسیض باشد و دیگر روز ہا
اگر اندک دید و یا بسیار حیض باشد و اقل طہر میان دو حیض پانزدہ روز
ست و اکثر او را حد نیست مگر در ایام استیمارہ و آن پناست کہ اگر
دو روز حیض دید و منقطع نشد تا دہ روز و یگر آن وہ روز حیض باشد و دہ
استحاضہ پنجم روز طہر دید پس این پانزدہ روز در میان حکم پاکی دارد و اگر بعد
از حیض و از دہ روز طہر دید و سه روز خون این نیز حکم پاکست و اگر دو

و اگر دوازده روز طهر دید و پنج روز خون این نیز حکم پاکی دارد که حیض کم از سه روز
نیست و اگر دوازده طهر دید و شش روز خون پانزده روز طهر باشد و آن
سه روز حیض و استمر آن باشد و اگر در ابتداء استمر از شده ده روز از
هر ماه حیض سمر و بیست روز پگی و اگر معده است ایام معرفه خود را نه
نگهدارد که ده اقل یا آخر یا اوسط است و اگر ایام خود را کم کردند اندک چند بود
و در کدام ده بود برائے هر پنج اوقات غسل کند و از فرائض قراعت که
سه آیت بوده باشد زیاده بخواند و روزه را تمام ماه دارد و بیست و یک روز
قضا کند و بر وایتی ده روز قضا کند و اگر یک کثرت خون دید و شش ماه ندید
بعد خون استمر از شد و آن عادت معروفه را فراموش کرد پس عادت او شرده
ماه و سه ساعت کم باشد که طهر او شش ماه باشد یک ساعت کم و ساعت کم از
همه آنکه مدت حمل او شش ماه است پس طهر او شش ماه است پس طهر او یک ساعت
کم باشد و چنانچه بعد از منقطع شدن نفاس و آن خونست که بعد از
زادن فرزند آید و خون که در حالت زادن پیش از بیرون شدن تمام سر ولد
می آید استحاضه است و آنست از فقیر جمال الحق والدین را پرسیده شد که استحاضه
گفتن این خون چه قید است گفت که هیچ فرض از وساقط شده است و نزدیکی
شوهر با و رواست و اگر سر فرزند ظاهر شد سر و مدیگ بارد و یا پخته در
زمین بکارد و اگر نه به پهلونخته نماز ادا کند و نفاس توأمین از اقل است تا اگر
یک روز بزیاید و بعد از چهل روز دیگر نماز ادا کند اگر خون برود رواست که وضو
بکند و نماز بگذارد و روزه بگذارد و اقل نفاس را حدیث نیست و اکثر او چهل شبانه
روز است چون پاک شود وضو می کند و فائز فرائض نیز کند و در روز
النجات آورده است که اگر از فرزند اقل و چهل روز منتظر شود مستحب
ست و اگر نه عادت معروفه در نفاس کم از چهل روز چون سی مشاء داشت
یک کثرت از روز زیاده شد و اگر در چهل است و فها والا نه نماز ده روزینه

دوازده حیض و نفاس

۱۱۵

را قضا کند و حیض را نیز همین حکم دارد اگر در چهل است و من بعد عادت او چهل باشد و اگر در چهل نه است و آن ده روز است محاضه باشد که در حالت حیض و نفاس شاید که در اوقات صلوٰۃ وضو سازد و رو بقبله نشیند و هفتاد بار بگوید استغفر الله ثواب هفتاد نماز بدو یوان او بنویسند و درین حالین و مانند یرناف از پوسته لمس منع نیست و شاید که ایزار پوشیده همراه شوهر خود خواب کند و زن را درین دو حال از خود جدا نکند همچون رسوم کافران پنج غسل که اکثر قوعها و الناس عفتا غافلون اگر کسی خواب دید و نری ندید غسل واجب نشود و اگر خواب دید و نری یافت و لذت یا دوار غسل واجب شود اگر چه بول باشد و اگر خواب دید و یاد ندارد اما اگر نمی یابد غسل واجب شود و اگر چیزی دیگر یا بد واجب نشود بعضی گفته اند اگر در حالت خواب انتشارالت نشد بود غسل واجب شود زیرا که مگر بلذت آن انتشار پیدا شده باشد والا نه مسئله در کفایت الاسلام آورده است که عبداللہ ابن عباس رضی گفت ہر کہ شب مستمانہ بخورد و مست بخسید پس دیو بچکان با او همان کار کنند کہ باز ن خود کسی میکند باید کہ علی الصبح غسل کند و بنماز حاضر شود والا نہ از جنابت بیرون نیامده باشد ششم را ناورد گویند و آن گم شدن ایام است کماثر بیت ہر زنی را کہ گم شود ایام بہ غسل باید ہر نماز مدام پس جلد عنہا سیرودہ وجہ شد ششم فریضہ مذکور و چہار سنت اقل برائے نماز جمعہ نہ روز جمعہ آورده اند کہ اگر بعد از غسل جمعہ وضو کرد غسل را باز عاده کند کہ پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت زیر عرش زندہ ہر کہ صد ہزار و ہن صد ہزار سزود و در ہر سرے صد ہزار روی داشت و در ہر رویے صد ہزار و ہن داشت و در ہر و ہن صد ہزار زبان داشت و ہا ہر زبان بہ صد ہزار لغت نہ اتر تبسبح و تہلیل می گفت یاران گفتند یا رسول اللہ ثواب آن کرا باشد گفت مکی را باشد کہ در روز جمعہ برائے نماز جمعہ غسل کند و در مسجد حاضر شود و بگوید سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ

در بیان وظیفه مرید

که نصیحت پیر بجای نه آرد و بمراد پیر نرود و مراد خود طلبد گویا که جنب در طریقت
 است و در این عالم **عاشقین آورده است** هر شخصی که مرید
 خود را اول بار بداشتن روزه ایام بیض و بگذار دن نماز و آمین و به نماز تجمد
 و در خمس الاوقات بحضور مسجد و اعراض از هر بنی نصیحت نکند او ضال و مضل
 است چون مرید درین اشیا مستقیم شد و مراد خود را بمراد پیر سپرد بجهده او را خلوت
 و بدر اگر داند که او را از تجلیات شیطان نگاه خواهد کرد که اکثر جهال در خلوت یو
 و پری می بینند و متابعت ایشان میکنند و کافر میشوند و بعضی دعوی سبع
 اطوار می کنند و ندانند که سبع اطوار چیست اگر ذات گویند یا صفات کفر محض
 است چنانکه **سید علی بهمدانی** در او را خود آورده است **يَا مَنْ تَقَدَّسَتْ**

در بیان وظیفه مرید

۱۱۸

عَنِ الْأَشْبَاهِ ذَاتَهُ وَتَنَزَّهَ عَنْ مُشَابَهَةِ الْأَمْثَالِ صِفَاتُهُ زِيْرًا كَمَا هِيَ زِيْرَاتُ صِفَاتِ
 از مشابیهت و در نیستند و بعد از خلوت اگر داند که حرارت ذکر را تحمل تواند کرد
 ذکر الله و هدایای غیر از محققان هر گاه که بمراد خود آیند و مراد حق را فراموش
 کنند خود را جنب دانند که مراد محقق بشک ستر راه اوست چنانکه آورده اند
 که امام احمد خضرویه در حالت نزاع نوشته در پیش بایزید فرستاد و در آن
 نوشته که اگر آسمان و زمین از روئین شدی که از قطره باران نیامدی
 و از زمین گیاه نروئیدی و تمام عالم عیال من بودی پس توکل من بجن
 چنانست که فرده اند و در خاطر من نیامدی حضرت بایزید گفت که مشرک ای
 از آنکه تا این نهایت هنوز در بند نفس خود مانده اید ایشان باز نوشته فرستادند که شما
 را چه حالت است حضرت بایزید **بسم الله الرحمن الرحيم** نوشته فرستاد و چون خواج
 احمد خضرویه دید جان را بجن تسلیم کرد و در تفسیر **ملا یعقوب** است
 که آنچه در همه کتب نزول از روی معنی در قرآن است در سوره فاتحه است و آنچه
 در فاتحه است در **بسم الله الرحمن الرحيم** و آنچه در و است در **بارت حدیث**
قَدْ سَبَقَ لِي كَانَمَا كَانَتْ وَبَيَّ بَيُّونٌ مَا يَكُونُ و ایضا گفته اند **بِالْبَاءِ ظَهَرَ الوجود**

در بیان وظیفه مرید

در بیان وظیفه مرید

عالمی خدایا و صواب
ما بین را دور و دور و در شیطانی
رازان کہ مغزی کرده ماران
اولاد ۱۱

در بیان دخول بآستان منکوحه

۱۱۹

در بیان استعمال آب که غسل در وضو چند باید تا خوب باشد

معنی حق تعالی اضافه ماسوا لمدرا بهستی خود کرد که مقام واحدیت را
حرف با گفت و از آن چنانکه حق تعالی است بارادت وحدت و مرتبای مذکور
را تمام مراتب ظهور خلق ظاهر گشت پس گویا که این زمان جمله ممکن در کنار دایگان آستان
وصفات اند پس سالک که اصناف بخود کند و خود را بخود متوکل گوید مشرب
حقیقت است بر سر سخن باز آیم که در وقت خلوت جمله آداب های بجا آوردن خود
را از مشارکت دیو دور و دار و تا فرزند منی ادب نماید که اول تلقین کند منکوحه را
که میچ سخن در میان نگوییم که ملعون نشویم و نام خدا را بر زبان آریم یعنی بسم الله الرحمن
الرحیم بوقت دخول و در تفسیر خوانم ام که این دعای خیر بخواند اللهم جنبنا و جنب الشیطان
ممن رزقنا و اول بدست راست پای چپ او را در زیر بغل ببرد و بدست
چپ پای راست او را در گردن آرد و باز بدست راست پای چپ در گردن آرد
و اگر در حال لبش بدان گیرد چنان از گناه پاک شود گویا که الحال از ما در زاده
است و چون جدا شود و بروی ساعته در کنار گرفته خواب کند که در خبر
ست که بعد از مجامعت اگر پشت بزن آرد از جهت خاطر زن آسمان بلرزه
شود و از حق تعالی حکم جوید که یارب فرمان ده تا بروا فتم و نیز در حضور آفتاب
و ماهتاب و ستارگان و چراغ و با طلاع کس نکند تا گفته اند اگر غسل در جلای
کند که او را نه بیند و یا آواز غرغره او شنوند گویا که آنکس را بجلال خود شریک کرده
باشد و باید که در حالت مجامعت اسم یا مصور در باطن گوید تا که فرزند صالح
و شایسته زاید و آورده اند که آب در وضو یک و نیم من می باید و من
دو رطل است و هر رطل بیت بهلوی و در غسل یک صاع است و صاع چهار من است
پس در وضو به نیم من استنجاکند و به نیم من دست و روئ شویند و به نیم من
پای را شویند و اگر مسح موزه باشد یک من کافی است و اگر مسح نباشد و
استنجاکند نیز یک و نیم من کافی است و در غسل به نیم من استنجا و به نیم من دست
و روئ شویند و دو نیم من را بر تمام اندام رمانند اول بر کتف راست

بعد برکت چپ بعد بر سر و اگر جا سے گرد آمدن آب باشد از آنجا میسود و بدین
 نیم من باقی پائے بشوید و اگر بر تخته و سنگ باشد شاید که تقدیم غسل بر طین کند و
 اگر در حالت خطاب و سر باشد باید که آب در دهن و دینی کند و بے ترتیب در
 آب آید و در شرح او را در شرح شیوخ آورده است که حضرت رسالت
 صلی اللہ علیہ وسلم فرمود مرا صاحب را که آب در غسل چار من است اصحاب گفتند یا
 رسول اللہ اگر کسی دشت اندام و بزرگ اعضا باشد چکنده حضرت گفت اورا نیز ہمین
 چار من است اصحاب مبالغہ نمودند کہ یا رسول اللہ بعضے کسان بغایت دشت و
 عظیم اندام میباشند ایشانرا چگونه چار من باشد حضرت اعراض کرد کہ فرمان
 حق بر من ہمین آمده است دیگر شما دایند حکایت آورده اند کہ رسول
 علیہ الصلوٰۃ والسلام را پرسیدند کہ اسراف در آب بہت یا نہ گفت بہت اگرچہ در کنار
 جوی روان باشی و آنچه در نام حق گفتہ بہت در تو ای حاجہ برب جوی بہت اسراف
 ہرچہ میشود یعنی اگر سہ کثرت دہتا بغایت پر کرد و بر اندام اندازد با کسے بہت
 اما اگر زیادہ از سہ کثرت اندازد آن اسراف است و اسراف در لغت گذرانیدن چیز است
 از خود و مسرف اگرچہ عبادت کند اما ثایان دوستی خدا نباشد چنانکہ بغیر زاد و رطل
 و امن طریق کسے را نیست کہ عزم بیت اللہ کند و یا بغیر جماعت و شکر و شوکت خود را
 بہ نیت غازی گری بکافران کشد گویا کہ خود را کشتہ باشد و ہر کہ خود را کشتہ بوسے
 بہشت نیابد لَقَوْلِهِ تَعَالَى وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ **تفسیر** کہ رفتہ
 حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم با جمہ اصحاب نشستہ بود کہ جنازہ ہشیدہ
 میگذرایند نہ حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت ہر کہ دوزخی را در چنجان خوابد کہ بہ بیند
 باین کس نظر کند یا ران مخیر شد نہ کہ این مرد صالح را چگونه دوزخی مے توان گفت
 ایشان چنجان مخیر بودند کہ کسے از احوال او خبر آورد و گفت کہ آری این کس
 زخمی یافتہ بود و از بہت کثرت درد و الم خود را کشت و چنانچہ اکثر احادیث واقع
 میشود کہ کشتہ خود بوسے بہشت نیابد چنان گفتہ اند کہ با ہم بشر و سیکہ خاک

وہم مائے یارین صبر
 فی الاضواء الماف قال
 دولت علی شہزاد
 بن جہت غام حق
 کہ تو را خواہد بر سر حق
 نیست الماف ہرہ دینی

۱۲۰

لے تفسیر مذکور در این
 خود بوجہ کثرت نیت
 کہ موقوفہ بر کثرت
 لے ابن آتہ در بابہ دوم
 و سہ نامی در سورہ
 بقیہ است

جناب حضرت علی کرم اللہ تعالیٰ جہاں فرمایا چل با غسل کرو

۱۲۲

اور شرم نہ کرنا اور عرصہ عرصات شرمسار نہ شود چنانکہ آوروں اندر کہ رفتی
حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نشسته بود کہ پیرہن آید و بر کنارہ
مسجد رسید و دست را بر بیرون لب زد و یک انگشت را درون برد حضرت انگشتان
را بر بیرون لب خود مالید و رفت اصحاب پرہیزند کہ یا رسول اللہ اینچہ بود گفت
کہ این را رموز گویند پیرہن از من سوال کرد کہ در استنجازن انگشتان خود را درون
فرج برو یا بیرون من گفتم بیرون منقول است کہ حضرت علی مرتضیٰ کرم
اللہ تعالیٰ وجہ فوت بسیار داشت چنانکہ چل با در یک شب غسل سے کرو
و اگر در آوان صحبت اذان سے شروع سے استاد وزن رحمت سے یافت
بی بی زہرا رضی اللہ عنہا پیش پدید رفت و گفت یا رسول اللہ اگر کسی جنبہ پر از
تیم وارد و بر بدت سے اندازد ہر یکے را جدا جدا باز بسیار و و یا ہمہ را بیکبار
حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت یکبار بسیار و و این رموز بر صحبت سے یعنی یکبار
غسل کند و باز گفت اگر کشتی در دریای رود و طاح اذان شود کشتی را از جریان
استادہ کند یا بکامد بر بہت خود حضرت گفت علیہ الصلوٰۃ والسلام اگر بر کنارہ دریاست
بایستد و اگر داخل دریاست برو و بعد از آن مرتضیٰ علی یک غسل میکرد و در وقت اذان است
نیشد و باید کہ غسل و وضو را تاخیر نہ کند زیرا کہ ہمہ انفاس حیات آدمی محسوب اند
نہ کہ کلام وقت حساب نفس تمام و منقطع شود و اگر در حین موت برو وضو و غسل باشد
از دوستان حق بود کہ ان الله يحب المتطهرين و در حیرت سے کہ اگر در شب با وضو
بخسیدار فلاح اور فرشتگان زیر عرش برند و بخدا سے تبارک و تعالیٰ را سجدہ
کنانند و بایشان نزول رحمت شود و بوقت بیداری روح را باز سے آرند
و اگر بی وضو و غسل نغمہ باشد در فاحش را ببالارہ اندھن پس اسے عزیمت
بہیات اعتقاد بناید کرد و با وضو و غسل باید بود کہ عز ہر دو جہانی است حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم اصحاب را پرہیزند کہ شمارا بر حیات خود چندان
است ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ گفت کہ من چون نماز با مدا و اکتم امیدم

دوست سید کاظم
لے این آیت و عبارت
دوم و سوم و چہاں
سودہ بقسم واقع است

بیان حال حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه الصلوٰت والسلام کہ وہ روزِ قیامت پر کیا فرمایا کرتے تھے

۱۲

در بیان موت کہ یہ خبر آید

امیدم نباشد کہ ظہر را واکنم وامیر المؤمنین عمر رضی اللہ عنہ گفت کہ من چون نماز پیشین واکنم تا
دیگر امید ندارم و ذی النورین رضی اللہ عنہ گفت کہ من از عصر تا مغرب توقع ندارم و رضی اللہ
علیہ گفت کہ من از مغرب تا عشا امید ندارم رسول صلی اللہ علیہ وسلم گفت کہ ای یاران
من کہ بجانب راست سلام ہم تا جانب چپ امید ندارم چنانکہ برادر سلیمان عصا را بزرگترین
گرفتہ استادہ بود خواست کہ نشیند ہم در قیام جائز بحق تسلیم کرد و مدت ہزار
سال مرده استادہ بود بعدہ ابلیس لعین خاک را بر تخت زرین او پاشید تا
عصا و را خاک رساند و بر آن راہ مورچگان ہرخ رفتند و عصا را خوردند
و مہتر جبرائیل اورا خوابانید تا این زمان چلبا پوشیدہ و انگشتی در دست
نختہ است و از ہر طرف تخت دیوان و پریان استادہ اند و سے پندارند کہ
مہتر سلیمان علیہ السلام در خواب رفتہ است مگر الحال بیدار خواہد شد و مایان
منتظر باشیم کہ مگر مایا نرا خدمت فرماید اگر ہم ایشان بدانند کہ مہتر سلیمان ہم
مرده است جملہ دیوان و پریان با دمیان نزاع کنند و تمام عالم را بدی و خرابی
رسانند و چون مہتر علیہ الصلوٰت اللہ علیہ ربی بی بی مریم گروہ
بریان میکرد و سے سخت کہ ہر دو افطار کنیم گروہ ہنوز باقی ماند کہ بی بی مریم جائز بحق
تسلیم کرد و آوودہ اند کہ روزے مہتر جبرائیل مہتر سلیمان علیہ السلام
خبر داد کہ درین ہفت روز عاصف وزیر را عنکبوت بخورد و امیر مہتر سلیمان ہم
زجاجہ را بمقدار و سم خانہ راست کرد کہ در و جائے اکل و شرب و بول و غایط
بود و عاصف را در آن زجاجہ درون کردہ سر پوش کرد کہ راہ سوزن ہم نباشد
وزنش درین روز با پاسبان او بود و روز ہفتم عنکبوت آمد و بطرف شیشہ سے
دوید و آن زن از ہیبت شوہر چوبکے در دست پس او سے دوید و مینو و بیک
ناگاہ شیشہ از زخم آن چوبکہ در دست او بود شکستہ شد و عنکبوت اندرون در
آمد و زنش فریاد کرد کہ عاصف را خورد و چون شیشہ را شکستند اورا مرده
دیدند و ملائم این آوودہ اند کہ وقتے مہتر موسیٰ علیہ السلام

قصہ بلعم با عور

قوم خود را از فرعون خلاص سے کر درخواست کہ بروم برو و شکر اود تیر بود
چون رومیان ٹیند ند جملہ کلائتران و سرنگان پیش بلعم با عور کہ صوفی وقت
اوشان بود آمدند و گفتند کہ پیش ازین خدمت شمائے کر دیم الحال
بخدمت شما کوشیم اما باید کہ شما دعا کنید کہ ہتر موسے در روم نیاید
او گفت کہ من در حق ہتر خدا دعائے بد نکتم ہر چند تضرع و زاری کردند قبول
نیکرد ایشان نمکین شدہ در جاسے خود رفتند و گریہ میکردند زنان ایشان خود را
آراستہ کردند و از در و لعل و جواہر طبقہا پر کردند و نعتہائے گوناگون گرفتند
و پیش زن اور رفتند فتوحات دادند و جاہلے خوب پوشانیدند و نعمت
خورانیدند و الحاح کردند کہ شوہر از زن ناچار سے باشد شمارا باید کہ بشوہر
خود بگویند کہ دعا کند آن زن جاہلے خوب پوشیدہ و خود را آراستہ در پیش
شوہر شد شوہر ش متحیر شد کہ اینچہ فتنہ باشد چون نزدیک رفت و فتنہ
باز نمود و آنچه مکر زنان است از مالیدن اندام و دست اندازی و غیر ذلک
آغاز کرد چون شیخ بر اہتہا غالب شد دست انداخت زن منع کرد و بیرون
رفت باز آمد و گفت دعا کنید شیخ ابا یوسف علی ہذا القیاس چند کرت بیرون
و اندرون سے شد و میگفت اگر این بد باشد بعد از دعا توبہ باید کرد شیخ ناچار
شدہ قبول کرد و عہد کردند و مجامعت کردند بعد از غسل در صومعہ رفت دعا
کرد و عایش قبول شد ہتر موسے علیہ السلام ہفتاد و روز از تہ کوچ میکرد و شہانگاہ
باز ہما نجامے بود مناجات کرد کہ خداوند اینچہ کارست جبرائیل علیہ السلام آمد
و گفت کہ در حق تو بلعم با عور دعا کردہ است و اجابت شدہ است و شمارا باید
کہ الحال در تہ حصار راست کنید و اینجا باشید ہتر موسی علیہ السلام در حق
او دعا کرد کہ خداوند نتیجہ لڑمان از و بستان پس حصار سے راست کردند چون توبہ
بہتر اودوم رسید روز شنبہ جمیعہ ایشان بود و حکم بود کہ در روز شنبہ ہی نگیرند و مال و دنیاوی
را زیادہ از یک فد و خیرہ کنند و در روز شنبہ چندان ماہی سے آمدند کہ

یہ خبر علیہ الصلوٰۃ والسلام منع کر دے کہ وہ بہت ازیمین مسلمانان باکافران
۱۲

روے آب ماہی میکرقتند و بعضی بدبختان روز شنبہ ماہی گرفتہ درانجا آب
نگاہ سے کردند و روز دیگر سے آوردند و در بازار میفروختند و ذخیرہ سے کردند
چهل سال برین گذشت از جملہ شش لکہ خانہ دوازده ہزار خانہ مسلمان شدند
و دیگر ہمہ کافر شدند زیرا کہ میگفتند اگر او پیغمبر بود سے بنا فرمانی بران
بلا سے رسید و انکار نبوت او کفر بود و مہتر داؤد علیہ السلام آن دوازده
ہزار خانہ را بیرون حصار آورد کہ زنان و کودکان و مسلمانان ایشان را
دیدہ کافر شوند ازینجا است کہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم منع کردہ است کہ
مسلمانان با مشرکان و کافران و یک سے نباشند نمازن و فرزندان کافر شوند
و بعد از امضاء مدتے حضرت داؤد و سلیمان علیہما السلام ہمہ آن مسلمانان نیز
کافر شدند و بادشاہ ایشان دعوی خدائی سے کرد و مقصد سال در ایشان
موت پیدا شد و کسی نمر و پیغمبر سے حالظہ نام برایشان مبعوث شد و دعوتش
قبول نکردند و از حصار بیرون کردند و یک کس امت او بود و بر سر کوہ سے
بود و مدت سے صد سال اورا اندامیر ساینده رفتے آن یک کس کہ امت او
بود گفت کہ اگر حق ایشان دے بدکن سید چه شود و حالظہ گفت از چہ خاطر شما
سہ صد سال گذشتہ است چون سہ صد سال دیگر بگذرد و عاکنم دران شب بقا و کس از
کلانتران شہر بگردند علی الصبح چون بیدار سے کردند بیدار نمی شدند و فقہ
را ببادشاہ نمودند بادشاہ فرمود تا بران آتش اندازند و گوشت ایشان را
با بنور کشند ہمچہ بیدار نمیشدند و بعد از سہ روز بوسے بد از ایشان سے
آمد فرمود تا در آب انداختندش بعد از ان در ہر ساعت مردم سے مردند بادشاہ
نیز ترسید فرمود تا کوشکے راست کنند کہ اورا چہار دور بود و در ہر دور
ہم از جوانان ناوک انداز و تیر اندازان شانند و درون کوشک گنبد راست
کردند انند و یکسالہ نفقہ با خود اندیون برد و گنبد نیز اندیون برد کہ مقدار
سہ سوزن راہ گذارست در وقت سحر مہتر عزرائیل علیہ السلام با بیت تمام خود را باو

باموسی در بیابان میرفت و دهنش دید بے عظیم که من اواز از رخسار و بر کھلت اواز
نقره و بر یک تخت زرین استاده بود که هر طرف آن تخت مکتل بزرو جواهر بود و
بر آن بساط از نور گسترانیده بود که استرآن بساطها از استبرق بود بارون گفت
که ساعتی درین تخت بیا سایم بهتر موسی گفت ندانم مگر ملک غیری باشد نخواهم رفت
بهتر بارون نه شنید و بالایش برآمد و سپید بهتر عزرائیل جانفش قبض کرد و آن
تخت بهوارفت بهتر موسی علیه السلام چون در خانه آمد واقعه باز نمود و پچاس گفته
اورا قبول کرد و تمثیل کردند که از جهت میراث اورا کشست و زدوم چون علی الصبح
برخاستند دیدند که آن تخت موصوفه در میان شهر استاده است و بهتر بارون هم
بر روضه تمامی عالم شهربدویدند باز تخت بهوارفت و از چشم ایشان غائب شد
ای عزیز اعتبار سحیات نباید کرد و دل از دنیا باید بردید که دنیا جالس باش نیست
و ضو و غسل را آخرین میتوان دانست که بدست دیگران میسر شدن نامعلوم است
چنانکه شاه قاسم فرماید پیوست ایندم که در رکاب تو ام جانمن نشان +
ترسم که مرگ مان ندهد تا فتنه گر + هر باره من که مردم جان و گره مردم +
احسان نتوان کردن اعجاز مستحارا + پس مراد از موت مؤثرا قبل ان تموتوا
ست چون خود را از ان روسی که واجب تصرف تو بتونداده است لاف خود بینی
تصرف و ملاطم لجه وحدت که اسما اضافی اند در دهن هتنگ الوهیت عاجز و
مغلوب یعنی پس خود را زمل بدان که زندگی عارضی و نادیر است التادیمر کا معدوم
پس در هر مراقبت که خود را چنین دانستی گویا که صدمراته از ولایت اولیا بدست
آوردی که نبوت اشهار است و ولایت انتشار پس از پنجم است که پیغمبر علیه السلام
گفت وَكَأَيُّ أَفْضَلٍ مِنْ نَبَوِيِّيَ يَعْنِي نُبُوتِ مَنْ يَخْلُقُ بِرَوْضَتِنِ هِيَ وَوَلَايَةِ مَنْ
بدست ساختن است از اینکه گفته است صدی السید علیه وسلم أَنَا أَقِلُّ مِنَ رَبِّهِ بَيْنَيْنِ أَيْ
بَيْنَيْنِ أَيْ هُوَ الْقَدِيمُ وَأَنَا الْحَادِثُ وَهُوَ الْفَاعِلُ وَأَنَا الْعَاجِزُ وَصَالِحًا
باین دو اسماء اضافی خود را باید سپرد یکی قابض که اسما جلالیه است

اعلیٰ شہید
فضلاء خود را شہید
انسان کہ بحیرہ

مردودمانند
علم خالص است

تہ از نبوت، ۱۲

176

ما کہ تو دہستم از ب خود
برو طریقہ اس برو صفت
منم و اوفدیمات و ما حات
یا غنویہ منم ۱۲

دوم باسط کما ضافتن بحال است پس ہرچہ در عالم ظاہری برو صادر سے شود جملہ
مضرات از قابض و جملہ منفعات از باسط داند و خود را در میان نداند پس اورا مرتب
حاصل شود کہ اگرچہ نبوت افضل است لاشبہ و لامحال اما شوق ولایت چیز سے
دیگر است ایشان دانند کہ داند آوردہ اند کہ جبریل با نضر سے چند از
اصحاب رضوان اللہ علیہم میرفت شاعر عرب میگفت کہ خاصیت محبوب من است
کہ اگر مردہ در کنار گیرد زندہ شود جبریل فریاد بر آورد کہ آن محبوب من است کہ
مردہ را زندہ کند فی الحال ہر دو رگ شہرگ او بریں شد و بر زمین افتاد و خون بید
از دست میرفت یکے از اصحاب ہر دو شہرگ او گرفت و پنبہ در دہنا و بر خاست و روان
شد و مرتبہ انبیاء پچہل چہار مرتبہ افضل از مرتبہ اولیا است کہ اورا معجزہ باشد و این
را کرامت اما انوار از رو سے شوق و اشتہار گفت کہ احسان نتوان کردن اعجاز
میخاراند از رو سے فضل چنانکہ روز سے امام جعفر صادق رضی جامعہ
ابریشی پوشیدہ میرفت دکاندار سے در باطن اندیشید کہ خاندان رسول علیہ
الصلوات والسلام را با انجامہ چہ حاجت است امام اول اولیا گفت کسیکہ یک کثرت
بمیر و جامعہ ابرشی آنچنان مرا ورا مباح است و منکہ ہر روز صد بار میمیرم چہ لازم نیست
و دست دکاندار گرفت و در آستین برد کہ پاس درشت دلاسترا داشت کہ دست دکاندار
را خراشید و گفت هَذَا لِحَقِّي وَ هَذَا لِلْحَقِّ بِمِيتَةٍ مے ناب عدت کسی فروش
کرد کہ دنیا و عقبی فراموش کردہ و وضو سے اولیاء اللہ فراموش کردن
ماسو سے اللہ تا آنکہ از خود نیز خبر نباشد و آوردہ اند کہ در ایام ماضی و ہلک
بود کہ ہرچہ از ماکولات دید سے میگرفت و میخورد و ہرچہ یزدتہش سے آمد سے
میگفت اہل شریعت اورا نہ پسندیدند کہ سخن نامشروع بسیار از و صادر شد سے
عالمان فرمودند تا نور را گرم کردند و اورا در و انداختند و سر پوش بر آن
ہتا دند و جوانان طالب حق رفتند و تقصص کردند دیدند کہ سلامت نشسته
است و بجانب ایشان دید چندین گفت کہ ایشان ہم چیز سے کردند آن

ان ہر دو مشورت کردند کہ شان خدمت ست و سی سال در خدمت بودند
 او ہمیشہ بخود بود بعد از سی سال از سکر بخود آمد بایشان گفت کہ شمار
 مقصود چیست گفتند دیدار پنهان بیہوش و مدہوش رفت کہ بدتر از اقل
 شد بعدہ دو سال دیگر در خدمت او بودند باز بیہوش آمد گفت دیدار از
 گم شدہ گانت و از اسخاں بدتر شد و آن جوانان دست از خدمت باز
 داشتند آوردہ اند کہ خواجہ کرک دیوانہ بود کہ بدتر بنگ فروش
 عاشق شدہ بود اما دران مجاز بعین حقیقت رسیدن بود و از خود بریدہ
 و بدوست پیوستہ بود و از خود و ماسوس اللہ بخبر و از حق با خبر و از
 اولیاء اللہ و پیش او استادہ بود و او بنگ راست می کرد و
 قبح پر کرد و پیش آن ولی ماند کہ زود باش این را بخور و از ترس
 دیوانہ شدن در گریبان خود بر سخت زد و در خانہ آمد و جامہ را بکنیز او
 کہ زود بشوے کنیزک جامہ را بہ تمام بشست و اما نقطہ از اثر خمر باقی
 ماند کہ زایل نمیشد و آن را بدین می گزید آن چرک از جامہ رفت و از
 خلق آن کنیزک در گذشت چندان علوم ظاہری و باطنی بدو دست داد
 کہ یکے از دوستان حق گشت چون بخانہ آمد بحالت دیر نو و صاحبش پرسید
 کہ حالت چگونه می نماید واقعہ را باز نمود کہ از برکت آن یک نقطہ
 بنگہ یافتہ آن ولی دوین باز آمد و در پیشش استاد و گفت ای برادر
 نصیب ہر کس بر دہی کہ گمان فاسد نکند کہ از دست ہر نامتھے و
 ناتمامی مہنہات باید قبول کرد کہ این طایفہ را لباس دیگرگون است
 چنانکہ طبیب حاذق اگر کسی را زہر قاتل خوراند باید خود کہ ایشان نیز
 طبیبان حاذق حقیقت اند کہ بہر کرشمہ و جلوہ کس را بحق میرسانند چنانکہ خواجہ
 حافظ شیرازی قدس سرہ العزیز می فرماید سبیت بی سجادہ
 زنگین کن گرت ہر منخان گوید کہ سالک بخیر نبودند و رسم منہا + و ایضا

آورده اند که روزی جوئے بخدمت جنید بغدادی آمد و گفت ای خواجه شکایت
 نمیکنم و نمایش عمل نمیکنم اما از سخت بد چیزهای پیش شما میگویم اینکه مدت چهل
 سال است قایم اللیل و صایم الدهر و قاری قرآن و چهل جم و چهل چله کشیدم اما
 هیچ از احوال و حال اولیا و ائمه معصومین نمیشود بشنم امر کرد که امروز بیج مکن جوان
 فرض ادا کرد و بخت آنچه مقصود او بود و دید علی الصبح چون بانه بخدمتش آمد
 گفت دیدی گفت دیدم جنید گفت چه گفت جنید را بگو که بان راه زن چرا
 راه زوی که طالبان مرا از استقامت بسوی کشف و کرامت راه نمونی من
 کنی زیرا که درگاه مرا شان استقامت است نه کشف و کرامت جنید گفت عمل تو
 سدا راه تو بود چون از بندار عمل گذشته بخی پوسی و ایضا آورده اند که
 روزی شیخ بهاء الدین ذکر یا قریشی قدس سره خرقة خود را بخواجه کرک
 فرستاد و خواجه آن خرقة را در آتش انداخت روز دیگر باز شیخ کس را فرستاد
 که خرقة را بن خواجه او را در زیر دیگ بنگی سوخته بود اما باز بدان آتش میگرد
 چون کس رسید و ازو طلب کرد دست در دیگان کرد و خرقة را بر آورد و بر هم
 زد و ازو غبار برآمد و بر آنکس برگشته داد تا شیخ بدید و این رباعی را بزبان
 شرح داد: **له پالعه کرک پوشیده گئی خرقة + ورمونتراشید بگو**
فنده + خرقة چه پوشی چه تراشی ز سر + ازین دو دوکان ست ازین دو گذر +
 ایضا دیوانه زنی را پرسیدند که چرا نماز را نمیکنی گفت من همیشه در نماز
 و هیچ اشتهاست هر دو جهانی و نوران شکسته ام و علامت از نماز و ایم من بعد
 از دفن در قبر معلوم شود آورده اند که بعد از وفات چون او را در تابوت
 نهادند و خواجه کرک رسید گفت ای زن رفتی این مقام را مانی سر بر آورد
 و گفت زوم کرک گفت برو برو بعد از دفن چون به پهلوس راست رو بقبله
 نهادند و دیدند که سرش بجانب قبله و پایش بجانب مشرق برگشته بود و الحال
 در هرگاه مجاوران قبر او راست میکنند باز همچنان میگرد و پیر دستگیر این فقیر گفت

که من زیارت قبرش را کردم که بطرف هند است و ایضا دیوانه بود که خود را برهنه میکرد و در مسجد بول و غایط میکرد و روزی نشسته بود عالمی گفتش که خود را بپوش گفت خاموش باش که پسر ترا شتم کسی خبر آورد که حضرت پسر شامرو گفت رَضِينَا بِقَضَائِكَ وَصَدَدْنَا بِبِلَائِكَ عالم باز گفتش که خود را بپوش باز گفت که پسر دیگر شمارا شتم باز کسی خبر آورد از وفات پسر بکذا العالم راسته پسر بودند هر سه مردند و آن عالم باز گفتش خود را بپوش گفت ملا هر سه پسر ترا زنده کردم کسی خبر آورد که پسران شما هر سه زنده شدند و ایضا وقتی بیست کس از مجذوبان در ولایتش آمدند و از اینها پرسیدند که هر چه از ماکولات میدیدند از حلال و حرام می خوردند و هر چه بزبان شان می آمد میگفتند عالمان حکم کردند تا جاها از ایشان برگیرند هیچ نگفتند و چند چوب و سنگ دند هیچ التفات نکردند گفتند گوشه ایشانشان بریدیم هیچ یک التفات به برنده گوش نکردند مگر یک کس او را از ایشان جدا کردند و دیگران را مانده دادند و مسلمانان آورده اند که مسواک هر خیز خورد باشد استعمال کنند اما چون برابر انگشت شهادت ماند باید که او را به لته پیچیده دفن کنند که در روز قیامت در عرصه عرصات درخت عظیم گردد و بفرمان الله تعالی که او را و اقرباء او را از گرامه روز قیامت در زیر سایه خود گیر و بعد ازین بدانکه در وصیت نامه امام عظیم رحمه الله علیه آورده اند که هر که خاک را در حق طهارت چون آب نداند کافر و دوزیر آیه هر دو بآیه کلام الله ثابت شده اند کما قال الله تعالی وَإِنْ كُنْتُمْ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ فَتَمَيَّنُوا صَدِيقًا طَيِّبًا قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْبَيْتُ طَهُوَالْمُسْلِمِ وَلَوْلَا الْعَشْرُ حَجَّ وَابْنُ تَمِيمٍ مَرَّ وضو و جنب و حیضه و نفاسه را مساوی است فرض اول دو ضرب است یکے برای روی و دویم برای دست و برود دست و بیوم نیت و چهارم خاک پاک و چهارم خیر سنت است انگشتان در وقت ضرب کشاده دارد علی حالها و استقبال و استدر بار یعنی دست را بر زمین نهد و پیش و پس برود بعد بر دارد و بنفشاند

در بیان تمیم
در بیان تمیم
در بیان تمیم

در بیان تمیم و وضو و استعمال مسواک
۱۲۱

در بیان تمیم
در بیان تمیم
در بیان تمیم

در بیان تمیم
در بیان تمیم
در بیان تمیم

آب دار و اما از ترس نفس خود که از ترس گشتگی بپاک خواهیم شد و نیز نیم کند
و براسے نماز جنازه غیر ولی و امام را اداء و بناء رواست از براسے نماز عید اداء
روایت و بناء رواست که این و نماز خلیفه ندارند و از براسے جمعه اداء و بناء
روایت نیز که از خلیفه در که ظلمت و مسائل چند که از جهت شریعت آب حوض
در مجلس نه آوردیم الحال بشنوید آنکه آب اساده هر چند مذک باشد و یقین شود که پلیدی
در نیست و کسی وضو و استنجاء غسل بطریق عوام الناس نکرده است باید که چند آنکه
کسی از کاسه بدست گیرد و درهای دیگر استعمال کند رواست تا آب مستعمل بدو نرسد و اگر
آب حوض عشرانی عشر باشد حکم جاری دارد اگر چه نجاست در افتاده باشد مگر که تغییر کند
یکه از آن و صاف نشد و اگر که طعم و لون و ریح او باشد و دیگر آن که مقصود از مده آن
ست که تمامی نفس آب صد گز بود تا اگر مربع باشد چهار گوشه او مده باشد تا چهل
شود و باز هرگز مده تا دهی دیگر مده شود تا صد گز حاصل آید اگر مده باشد باید
که اگر آب سی و شش باشد تا صد تمام شود و اگر مطول باشد باید که طولاً ۲۰
و پنج گز باشد و عرض او چهار گز باشد تا صد تمام شود و وقتی علی
هذا پس بدانکه عمق او اعتبار دیگر ندارد مگر آنکه گفت اند چون آب بعرفه
گیرد و باز همان زمین را آب میگیرد و شتاب کافی است و بدانکه آب چاه
پاک است و حق وضو و غسل و شرب و آورده اند که اکثر عمر امام محمد رح
بر سر چاه گذشته بود پس از نیت امان و حق چاه فتوای بقول
او قبول کرده اند و سخن او معتبر گفتند بلکه در جمله شرب چنان که
در تحریم عمر و بوز و نیگی نیز فتوای بقول است و در مسائل حیض و
نفاس فتوای بقول امام ابوحنیفه کبیر است پس اگر چاه بر سر راه باشد
که کوکان بدست آب او گیرند و بخورند پلید نشود مگر بدست و پائی این
نجاست حقیقی باشد تا اگر جنب پاس و آب چاه در آورده و پلید نشود و احتراز از
قول عوام الناس که ایشان میگویند تا رسد و دورا ناسته اند از آب پلید شود

۱۳۳

در بیان آب چاه

۳۵

در بیان نماز ۳۵

زیرا که در عرف رس و دلو پذیر نشود و آنچه در نزع آب لازم شود تا هر مقدار که باشد پس به نزع دلو آخرین دلو رس و چاه هر سه پاک شوند و اگر چاه چشمه دار باشد و استخراج جمله آب لازم شده باشد و ممکن نمی شود پس باید دانست که فتوی بقول امام محمد رح است که دو بیت دلو باید کشید بدوے که یک صاع در گنجد و دلو اصغر و اکبر را بدو صاع حساب کنند **فصل چهارم در ذکر نماز**

نماز قال الله تعالى وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ سَلَامًا كَثِيرًا وَلَا تَتَّبِعُوا هَادٍ أَصْحَابَ الْيَمَانِ ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۚ عَمَّا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ سَلَامًا كَثِيرًا وَلَا تَتَّبِعُوا هَادٍ أَصْحَابَ الْيَمَانِ ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۚ علامت ایمان است و اهل کتاب را عین ایمان بود و شان نزول آیت آنست که بعد از ماه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بعد از پیغمبری بجانب بیت المقدس که قبله یهودان و ترسایان بود نماز میگذارند و چون این آیت آمد قَوْلَ وَتَجِدُكَ مَسْطَرًا مَسْجِدًا حَرَامًا رَوے بجانب مکه آورد و بیت المقدس منسوخ شد و بعضی اصحاب در وقت نزول آیت حاضر نبودند و بغزار رفته بودند چون برگشتند و مطلع احوال شدند غمگین گشتند که حال نماز ماے ما که بعد از نزول آیت بجانب بیت المقدس کرده ایم چه باشد این آیت مذکور در شان نماز ایشان نازل شد و وجه تسمیه نماز ایمان این بود که یهودان نماز را ایمان میگفتند پس چون بیت المقدس منسوخ شد مجوسیان مفرح شدند که محکم قبله ما آورد و یهودان غمگین پس چون میان هر دو طایفه کفار اختلاف شد از برای سرزنش ایشان این آیت آمد وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيُّمَا تَوَلَّوْا فَمُوجُهُ اللَّهِ ۚ یعنی قبله مشرق و مغرب هر دو از ان خدای است پس هر کجا که بامر خدای روی آرید همان امر خدای است و شایان تقا و بغیرم شوید بدانکه امر را وجه گفت زیرا که امر کردن کسی بغیر منزهت یعنی روی آوردن نمیشود تا اول کسی که روی آورد بعد از ان امر کند که فلان کار بکن و کسی گوید که صفت روی آوردن بچیز خدا را نشاید زیرا که روی آوردن بچیز بر دو نوع است حقیقی و حکمی پس حقیقی در حیوانات است و محیط است بخانه که ۱۲ تفسیر حسینی این آیه درباره دوم و در کوع اول از سوره بقره واقع است ۲

بارة دوم در ربع اول از سوره بقره واقع است ۱۲
مر خدای راست جای بر آمدن آفتاب و ماهی نور و نفس آن پس هر جا که روی آرید بخانه خدا بختی است یعنی
۱۲
مرازمین سبب که نماز طایفه ایمان است ۱۲
پس هر گاه روی خود را طایفه ایمان است یعنی
۱۲
چهار عبادت اوست ۱۲ تفسیر حسینی این آیه درباره دوم و در کوع اول از سوره بقره واقع است ۱۲

است کما قال الله تعالى قَوْلِ الْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ
 هُمْ يَرَاوْنَ وَيَمْنَعُونَ الْمَسَاحُونَ یعنی واسے مکرسی را کہ فراموش کند نماز را یعنی
 بگذارد نماز را از وقت خویش و بہناہ بسکی گذارند و در روی خلق ثقیل پس یا کرده
 باشد وَالرَّيَاءُ مِنَ الْكُفْرِ رَانْدَانَسَہ اند و مراد از آن سرکے نفس است کہ ہفت اند
 چون ریا و غیرت و کینہ و حرص و ہوا و آند و ہاید کہ ہر ہمہ را در نماز میرند یعنی در خاطر
 آرند تا قبول شود و مراد از **ک** از غیر خدا تو بہ کند و خدا سے را چنان پرستد گویا
 کہ حق را سے بیند و لاحق اورا سے بیند و مراد از **ق** و **ل** است یعنی در دوزخ
 چاہا اند کہ چہل ہزار سال راہ عمیق دارند و از خون و زرداب عاصیان پرانند و
 وعید براسے مصلیان غافل است پس مصلی را ہاید کہ در نماز آن چاہا را در
 خاطر آرد تا غافل نہا شد و مراد از **الف** الله را شناسد کہ کار ساز بندگان
 است از عدم وجود آورد و قابل بشود گردد و مراد از **ج** آنگہ ہمد و
 کوشش تمام در نماز و عبادت خدا کند کہ بندہ مکلف فاعل مختار است و مراد
 از **ب** بدی و خلاف با نفس کردن کہ در حجب است بہر دشمنی کہ نیکی کنی
 بصلہ آید الا نفس کہ ہر چند در حق او نیکی کنی بخلاف پیش آید لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَام
 شَرُّ النَّفْسِ أَنْفُكَ مِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ و مراد از **ف** دل را از ماسوے الله
 فاح کند و چون تکبیر تحریمہ حرام کنندہ ہر فعل ظاہری است چہمان ہر خطرہ
 ماسوی الله حرام داند و مراد از **ح** راحت گرفتن است بیا و خدا چون نماز یا و
 خدا سے است پس نیازا و راحت و مراد از **ض** ضایع کردن نماز است یعنی
 نماز را ضایع نکنند و نماز وقتی ضایع شود کہ در اول نیت مقارن تکبیر و یا
 متصل و یا منفصل بجائے نیارد کہ فلان نماز بہت و معتدی گوید کہ خلف
 امام بہت و در آخر حضور کہ فلان نماز را ادا کردم بجائے آرد ضایع کردہ باشد نماز
 را کہ رسول علیہ السلام فرمودہ است ہر کہ این وہ خاصیت در دل نہا و نہاند نماز
 است اگرچہ نماز میگردد و دوزخی است پس **اے** عزیز ہاید کہ ہمد نماز را

لے پستی غلطی نہایت
 نماز گذارندگان بیان بینی
 اینجا با و صاحب و آنگہ
 ایشان از نماز خود و غیرت
 میکنند آنرا کہ ایشان ریا
 میکنند و در دوزخ ہاید
 ستایش مردم و ہاید نماز را
 مال نکوت را ۱۲ حبیبی

۱۳۶

لے اینجا بہت در بارہ
 بہر ماسوے حاجت
 و بیا از گرفت

زنت از غیر شیطان
 با علم اغری و ارجی د
 لہدی و عافی و ارجی د
 و لہدی و عافی و ارجی د
 عظیم الصلوۃ و السلام
 ۱۲

بند و جهد بسیار بکنی که در روز قیامت از جهت نماز ماندگی و سختی بسیار است
 كما قال الله تعالى كل نفس بما كسبت رهينة الا اصحاب اليمين في جنات
 يتساءلون عن المجرمين ما سلككم في سقر قالوا لم نك من المصلين و لم نر
 که من لا صلوة له لا زکوة له چون در شب معراج حضرت رسالت پناه از دست
 العزت پرسید که یارب در قرآن بقصد جاس نماز بازگشت یاد کردی و جیش چه باشد
 از آنکه یک هائی نیز کافی بودند اندیشید که ای محمد برای بندگان خود وامت تو بهیم
 عملی بهتر ازین ندیدم تا شایان درگاه من باشد از نیت تکرار کردم و از
 جهت یک نماز که کسی بیهاتر کند شش هزار و پانصد سال در دوزخ مجبور
 گردد اما اگر جمع را بینی و تمیز نتوانی کرد میان مسلم و کافر بین که هر که نماز
 کند آن مسلم است و هر که نماز نگذارد کافر است لقوله عليه السلام
 لا فرق بين السليم والكافر الا بالصلوة اما ترک نماز کافر و قتی شود که
 مستحیل ترک باشد چنانچه اگر در معرکه مقتولان بیابی که تمیز میان مسلم و کافر
 نمیشود باید که به بیند که اگر سبقت پست کرده باشد مسلم است و اگر دراز
 باشد کافر است و از جهت مانع زکوات در روز قیامت حال او را اندر و نقره تخت
 با سازند و بروی آتش گرم کنند و روی و پهلوی و پشت او را
 بدان سمت با دغ کنند كما قال الله تعالى ان كثيرا من الاحبار والزهاد
 لياكلون اموال الناس بالباطل و يصدون عن سبيل الله و الذين ياكلون
 الذهب و الفضة و لا ينفقونها في سبيل الله فليس لهم بعد اب اليم
 يوم يجمعونهم في نار جهنم فكلوا بها حب ا هم و جنوهم و طغورهم
 هذا ما كنتم لا تفهمون فذوقوا ما كنتم تكذبون و من مضى
 البحتان آورده است که اگر یک مد هم از زکوات در خانه
 غنی مانع باشد و بیت فرسخ و دوازده کرده فقیر از گرسنگی بمیرد
 آن غنی بخون و س شراب باشد و در حق مواسی آورده اند که اگر زکوات

۱۳۶

این آیه در بیان آنست که هر که نماز را ترک کند و کافر شود و در روز قیامت او را در دوزخ مجبور گردانند و از او بپایان
 این آیه در بیان آنست که هر که نماز را ترک کند و کافر شود و در روز قیامت او را در دوزخ مجبور گردانند و از او بپایان
 این آیه در بیان آنست که هر که نماز را ترک کند و کافر شود و در روز قیامت او را در دوزخ مجبور گردانند و از او بپایان

این آیه در بیان آنست که هر که نماز را ترک کند و کافر شود و در روز قیامت او را در دوزخ مجبور گردانند و از او بپایان

بیان صحیح و حسن و بیہولی

مال بقدر دولت درم رسد صدقہ فطر بر و لازم شود پس صدقہ فطر ادا کنند
 از جہت بندہ و آزاد و کودک و از ہر کسی نیم صاع دومن و من چہل بہلولی و دو کرم
 ہشتاد بہلولی میشود و از جو چہار من و ہر کہ صدقہ فطر را منع کند برابر ہر دانہ مار و
 کر و دم در گور او پیدا شوند و دویج تراویح بیست رکعت بدہ سلام و با جماعت گذارند
 سنت است و نیز ختم قرآن و روی سنت است باید کہ در ہر رکعت آیت چوں سورۃ
 الفاتحہ بخوانند تا ختم محل شود و در ایس الہ اعظین او رزقہ است
 کہ اگر کسی از سورۃ فیل تا آخر قرآن بخواند سست را بجای آوردہ باشد و فردائی
 قیامت مأخوذ شود و اگر جمعی از اہل قبلہ ترک تراویح متفق شوند بادشاہ
 اسلام را باید کہ همان دیہ را تبارزد و تاراج کند بدان ای غریز کہ چون
 وقت نماز آید با اعتقاد در سست ظاہر و باطن را از ماسوی البد پاک کن و غیر از
 الشہ چیری را در دل راہ مدہ چنانکہ شیخنا شیخ المشائخ والا ولیا رئیس سالکان غلام
 زمان کہف امان شیخ عثمان ہارونی قدس سرہ و پیر قطب قطاب شیخ جامی
 شریف زندی ہر دو روایت کردہ اند کہ ہر امامی کہ بداند کہ در سست زیاد است
 و در بار عمر و نماز او نزد سالکان جوی نیر و لیل علیہ السلام الصلوۃ
 مغیرہ المؤمنین من لا صلوات لہ لا مغیر لہ چون نماز کہ معراج باطنی مصلی
 است و ذینہ پایہ است بقرب حق پس بجنور تمام باید کرد و خود را بمراتب
 معیت او در میان نباید دید چنانکہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم در
 معراج ظاہری از حجابات نور گذشت آوازی شنید کہ یا محمد این است خدایت تو
 در نماز است یعنی در سبوح و قدوس است و این را صفات سببی گویند کہ پروانہ عقل و
 وہم و خیال را دین پر سوز و پس حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم چون بالا ر
 عرش رسید و در باطن او قطرہ از جزایات الوہیت وی وحدت بیکیدہ و اورا از شعور
 محری در بود اول ہزار مراتب نورانی کہ بود آسمان رنگ و نامحدود کہ
 آن را سالکان پرورہ ہست نفس گویند ازین و گذشت چوں

۱۳۹

بیان کثرت معراج رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم

سلسلہ نماز در زبان مومنان است ہر کسی کہ نباشد نماز او روا نشد نزد بان اولا

از تن بدل شد مراتب مذکور دید و چون از دل بخوار رسید که محل اخذ معرفت
 است هفتاد هزار پرده های عقیق رنگ که از مراتب قلبی گویند و بدین چون باز
 فواید سر شد هفتاد هزار پرده های سرخ بنایت صاف دید و سر مراتبی است
 میان فواید و روح چون از سر و روح شد هفتاد هزار پرده های سر و دید چون
 از روح بخن شد هفتاد هزار پرده های سفید دید چون از خفا باخوار رسید هفتاد
 هزار پرده های سبز و دید و از اینجا از نفی وجود بود و چون از انا خفا بفرادانیت صرف گذر
 کرد هفتاد هزار پرده های سیاه و پیش بود که آسمان نشان نبوت و شعور را ناپدید
 و اشارات خالفت مخلوقیت مضمحل شد پس بوح قدوس انیمانی وارد که عبادت
 و اشارت را دور از نیست یعنی سرور دنیا و برهان اصغیا و تاج انقیاء محمد مصطفی
 صلی الله علیه و سلم را چون اشارت شد که قربت حق کس تصور به تشخیص نکند
 و قربت جسم بحق کفر حضرت بلکه قربت بمراتب است نه بحکم و حضرت بمراتب
 و پرده های مذکور که معراج باطنی بود و بعد از معراج ظاهری و گفتند ان
 بآلاء فی المبین یعنی چون در افق املاک رسید به شخص مبارک خویش گویا که شخص او
 بالای عرش منع شد از سر جسمیه پس بمراتب مذکور که نفس و دل و فواید و سر
 روح و فنی و اخلاص است و سیر مع السد گرد و دوا این پرده ها را اطلاق بذات و
 صفات حق نتوان کرد که این را عالمی نور و حجاب گویند اگر میان سالک مسلوک
 و نور محمدی و غیر ذلک من کلام گویند و هر پرده از این پرده ها چون هفتاد هزار
 مقدار را بچنانست از روی نمایش در افق املاک یعنی در جای که خارج از کشفیات
 نمایش دارند هر پرده چون هفتاد هزار برابر این دنیا مینماید اما چون از روی مشمول
 ایشان کسی نظر کند که در کل ایشان امتیاز و استخوان دارند پس نامتناهی اند زیرا که
 آنچه اولیاء الله را مینماید در عین عالمی کشفیات مینماید نه خارج از کشفیات و معلوم است
 که چنانکه ذات و صفات باری نامتناهی و نامحدود و محیط جمله ممکنات بغیر انحصار
 و انفصال است و این پرده ها نیز همچنان است و بمراتب اطوارات حق تنزل

اگر غیر مخصوص باشد یا بدل یا به ظاهر خواند باز نباشد

۱۲۲

بیان مصلح و تبیین حروف و طریق قرائت

چون خاتم صاحب و ارنیت متفقان که مبادی اوست ندانی بارے خود را در فهم
 هر کلمه و صلوٰه آید بجا که هر یک چه معنی دارد و میخواستم که از جمیع کلمات از
 کبیر تا سلام فهم سخن گویم اما چون در کتاب ارشاد المریدین آمده بود
 سکوت کردم و باید که بعد از اقتلح شروع در قرائت کنی و خود را در میقات حد
 گاه حاضر دانی و قرائت یک یک حساب باقی دانی و چون قرائت را غلط خوانی
 گو یا که حساب را غلط کرده باشی و در رساله شیخ المشایخ قطب الاقطاب
قطب الدین بنجیاراوشی چشتی قدس الله سره العزیز گفته است که اگر غیر مخصوص
 را بدل معجمه خواند گویند آن را گفته باشد و اگر بظا گوید پالان اشتران را گفته
 باشد پس بهر دو تقدیر ناسد شود و در ترغیب الصلوٰه
 آورده است که اگر در اللهم صل بسین گوید نمازش تباه شود زیرا که استل تیه
 کشیدن را گویند و خوف کفر است و در قنوت اگر ثنی بسین گوید نمازش
 تباه شود زیرا که ثنای معنی ثنایت و بسین معنی فراموشی است و اگر بجای
 ثم سم گوید بسین نماز فاسد شود که ثم براس تعقیب است و سم سو فاع را گویند
 و در محافت قرائت بعد از خواندن که خود نشنود که قرائت و طلاق و عتاق و
 قسم و استثنای تا خود نشنود معتبر نیست و واقعه نشنود پس چون قرائت
 کار صعبترین نماز است پاره از مخارج و طریق خواندن قرائت کلام الله قدر
 امکان خود بالناس فرزند عبد الکریم صلح الله شأنه بیان کنم بدانکه خلیل ابن
 احمد قدس الله سره مخارج حروف را بیان کرده اند هر همره ازین خلق قریب
 بسینه و ه قریب بخلق بالا ترازمهره و عین فرد ترازمهری و ح بالا بری
 و غ بالا ترازمهره و خ نزدیک کام این شش را حروف صلفی گویند و صر بخیر آمده
 است که مخصوص در فایده اگر کسی بارای تبدیل و بدو یا بر عکس نمازش فاسد
 شود و در افان کسی لا اله الا الله چنان گوید که خبر خلق را نشود والا کفر گفته اند و
 هر ایتمام خلق نگوید و در تذکره الاولیاء آمده است که روزی جمیع عجمی از

بسم الله الرحمن الرحیم

سره الغریز امامت میکرد و آن زمان امام حسن بصری رضی اللہ عنہ از جانب و
 رسید و اقتدار و حبیب عجمی الحمد را الہد گفت امام انان نماز و شروع برگشت
 و بہا نماز گذارد و روزی امام را و چہ رویشان پیدا آمد و گفت یارب
 نزدیک خود بمن برآئے ہستے آواز داد کہ نزدیک من یافتہ بودی ترک دی امام
 گفت یارب کہ ام بود گفت نماز خلف حبیب گذاردن زیرا کہ دل او از کد و بدات شہر
 مصفی شدہ بود و خود را بخود با پیوستہ بود چنانکہ در منابت آوردہ اند کہ
 ہر گاہ کہ کلام اللہ خواند میشد حبیب را شوق و جد پیدا شد میگفتند شہر کہ عجم
 را چہ شوق کلام اللہ کہ خواندن نمیدانند گفت لیسانی عجمی و قلبی عزیزی و معلوم
 با و کلین حکایت مفتی علیہ نیست زیرا کہ اگر جانتہ بودے امام نماز بجماعت
 را ترک نہادے و این حالت در ویشان است کہ تعلق بہ باطنہ دارد و نا درستی افتد
 و گفتند کہ التادی سر کالمعدوم اما عامۃ خلق را فتوای برین است کہ اوار
 حروف فرض است چنانکہ اگر قیامک کعبۃ و آیاتک تشعین و کثرت بد بگذار و
 نمازش فاسد شود و آوردہ اند کہ شی قاضی حماد الدین ناگوری امام شد
 و شیخ قطب عالم قطب الدین اوشی و معین الدین حسن بصری و بہا و الدین ذکریا
 قریشی قدس اللہ سرہم اقتدار کردند و ہمہ بیک پای اسنادند تا نیم شب قاضی
 قرآن را ہیک رکعت ختم کرد و جملہ سجدہ ہائے تلاوت و سجدہ ہائے نماز بجا
 آوردند بعد ہر ہائے چپ اسنادند و در رکعت دوم نیز ختم قرآن کردند بطریق
 اقل و بعد از فراغ مناجات کردند کہ خداوند چنانکہ حق شناخت تست و حق عبادت
 تست بجا نہ آہد و ہم ہستے آواز کرد کہ ای محبان کما حقہ عبادت پرستیدید و کما حقہ
 معرفت شناختید شما را و ما شمار بخشنیدم شمار و متابعان شما را نیز بخشنیدم
 تقاضاست کہ رخصتی قاضی شہاب الدین ناگوری وفات یافت و اوراد فر
 کردند منکر و نکیر پیش او آمدند و سوال کردند کہ من شریک قاضی گفت
 این کلام من است چون فرشتہ کا زاعلم خود علم حقیقت نیست در ماندند

کتاب بہار الدین
 در بیان فضائل و مناقب ائمہ
 علیہم السلام
 ج ۱
 ص ۱۲۳
 در بیان فضائل و مناقب ائمہ
 علیہم السلام
 ج ۱
 ص ۱۲۳

و بر گشتند و مناجات کردند که خداوند اینده شما چنین میسر شد خطاب
از حق بر ایشان شد که بروید و جواب گویند زیرا که چندین هزار بنده گان من که
میسرسید جواب میگویند و شما یک بنده مارا جواب نمی توانید گفت چون تضرع
و زاری کردند حکم شد که بگذارید پیش او بروید تقاضاست که روزی چندی
عابد الدین ناگوری قدس سره را باشا گرد و خود شیخ قطب الدین بختیار اوشی
چشتی مباحثه شد که در آخر کلمه شهادت عیده در سوله مطلق است شیخ قطب
الدین گفت نیست و باو شاه زمانه مرید شیخ قطب الدین بود نیز حاضر بود
چون در کتب دیدند حق بجانب قاضی بود اما شیخ لوح محفوظ را نمود که
در و طام مطلق بود قاضی قبول نکرد و گفت خدا را بیا کرد و از جهت شما طاراه
حال دهد که وزیر که در کتب دروغ واقع نشده است باو شاه اعراض کرد که
عجب ازین قاضی که لوح محفوظ را قبول ندارد قاضی را صفت جلایه اثر کرد و
چون شیر شریزه بغرید و غضب تیراژش کرد چون برق بدرخشید و بیاض
و شیخ کفش او را بست کرد و در عقب او دیدن گرفت قاضی روئے در بیابان
هنا و تا آب در پیش آمد همراه کفش هاب رفت و چون برآمد شیخ قطب الدین
دامن او را بالا گرفت و دامن خود را بابت زد و برگردانده ماند چون مسافت
پیش رفت قاضی گفت دست از دامنم بردار که تحت باو شاه بگوشا رکوم
شیخ گفت باو شاه فدای سر تو باد و بر خیز رحم کن گفت شما نیز بعد از
هفت روز خواهید رفت گفت عمرم فدای تو باد و بر ایمان من نظر کن بعد
از آن قاضی گفت که ایمان تو در امان حق باشد چون شیخ بخانه آمد باو شاه
را مرده یافت و بعد از هفت روز شیخ نیز وفات یافت و غرض ازین حکایت
اینکه تا هر کس را لازم است که حین تلاوت در شومد و فهم تمام کند پس مخبر حق
و کد درین کام هر دو را بپایه گویند و است بن کام را گویند چه و شی و می
میان زبان شجری گویند و حق مجله دل را حافی گویند و حافی کس را نه

۱۰۰ کریم سبحان و پاک خیر سبحان

کتابه زبان را برندان ضرب جانب چپ برساند و یازده حروف بر سر
زبان تعلق دارند و مجمعه و ظ این را شویہ گویند یعنی بمحنت دندانها
زیرین و ط و ق بمحنت دندانها علیا این را طبعه گویند و ص و ی
و ن بمحنت سر زبان و میانه دندان و این را سالیہ گویند و سالیہ نیز سر زبان
باشد و و حروف از ان زون بمحنت سر زبان و این دندان علیا و این را
زلیقه گویند و زلق تیزی و و کرانه زبان باشد و از پنجم حروف نیز وقت و الف
و ب و م و و این را شویہ گویند و این شش مخرج بسبب مجری باز آمد مجری
خلق و مجری دیان و مجری لب و بدانکه اگر مخرج و معنی هر دو حرف یک باشد
اگر تبدیل کند نازش روا باشد و اگر مخرج هر دو یک باشد و معنی جدا گانه
نازش فاسد شود چنانکه الحمد الصمد را سم گوید و یا صراط را سطر گوید که
هر دو لفظ معنی بی نیاز و راه دارد پس نازش روا باشد و اگر است علیهم بمصیطر
میسطر گوید ناز فاسد شود زیرا که مخرج و معنی هر دو یک نیست و هر دو بر یک باشد
شده را گویند قال علیه السلام من قرء القرآن علی ذلک فلیتقوه فلیتقوه من
التأدیس باید که کلام الله را در پیش استادی باید خوانند که او نیز پیش استاد
خواند باشد زیرا که اگر کسی صد زبانه القاری بخواند نمیتواند که کلام الله را
ترتیب دهد و آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم
در هر سالی یگان کثرت بر مہتر جبریل میخواند و در آن سال که وفات
میکرد تہ کثرت خواند بود پس قرآن را بالحن مطربان و قاریان خود رو
که غیر ملامد کشند برای تحمیل صوت نباید خوانند که خوف کفر است اما باید
که مزین بر نیت اظهار فاخا و غام و مدو شد و تقییم و ترقیق و قلقله و غشیان
لقله نطق و نقل القرآن و تزیین آیات القرآن ذنبت پس اظهار و آن شش
حرفست که نون ساکن و تنوین را اظهار کنند نون ساکن که مابعد او یکے از
حروف خلق آید محبوبه و اخم حقه اظهار کند چون الا انت ان هذا من

و این مخارج را در کتاب خود شرح فرموده است و این مخارج را در کتاب خود شرح فرموده است و این مخارج را در کتاب خود شرح فرموده است

بسم الله الرحمن الرحیم

و من حیث و من غل الغت علیهم و من خوف و نظائر نون و تنوین سواد
علیهم و مذاب الیم و دغدا حیث شتا محکات هن واجر عظیم و مروف اوغام
که جمع او بر ملون است قیام قن اوغام با غنه و غنه آوازی با یک گویند و تره
آ اوغام بی غنه نظیر نون ساکن بی غنه چون بعد از دل آید چنانکه من دهم من
لدنه و با غنه چون بعد از چهار حروف مذکور آید چون من و مله و من نعه و من
یقول و اوغام با غنه مقدار مد پیدا آرند تا حسن و جمال کلمه ظهور یابد چون ان شاء
الله ان الله نظیر نون تنوین بی غنه چون هدی للمتقین و من ثمره ذقا و نظائر تنوین
با غنه از واجات بصیرت و بعد و برف و سر و ده نظیر و آیه مکان و حروف اخا پاره
اند و چون بعد از نون ساکن تنوین یکی از ایشان آید نون را اخا باید کرد و اخا را
غنه و اکسند حروف این است ت ت ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق ی و
نظیر نون ساکن انفسهم من قبل ان کنتم فمن ثقلت من جاء من دون
الله من ذا الذی ان زواجه من شر من سبیل من قبل من ضل ان طلقتم
من تھیل و نظیر تنوین چون د ک ا د ک ا صفا صفا قوم یجعلون و ذ قاکم و بعد
در عجم میسألون و در عا و مانون ساکن است اوغام با غنه باید کرد و هر جا که بعد
از نون ساکن و تنوین حرف با آید قلب برسیم باید کرد با غنه چون من بعد
بصیرت یجعلون بدانکه هر جا که بعد از سیم ساکن چون هم و کم و لم حروف آید اظهار
باید کرد و دیگر همه جا اخاست چون الله یتهم و هم و بعد هم و تمیم بحاجه و بعد هم
و طفیا هم و بدانکه دال ساکن در هشت جا اوغام باید کرد و درت چون قد تبین و ورد
چون قد دخلوا و در حیم چون قد جعل و در سین چون قد سمع الله و در ش
چون قد شغفها حنا و در ص چون قد صدق و در ظا چون قد ظم و در ذال
چون قد ذهب و بدانکه ز و د و در ظا اوغام شود چون اذ ظلموا و اذ
ذهب و در ج چون اذ جعل و تا تائیت مد و در ط و ت اوغام کنند چون جیت
دعوتکما فانت طائفة و ط ساکن و ت اوغام کنند چون بسط و ان

فرطتم ولام بی و هل و قل و لام و را او غام کنند چون بل بر فضل الله و هل لکم و
 بل لکم و قل ربی و هر جا که دو حرف از یک جنس بهم آیند اول آن ساکن و هم متحرک
 اول را در دوم او غام کنند چون ید رکب الموت و اینها یوحیه و من یکرهن و ما لم
 یسطع علیه و من و را بهم محیط مگر در محلی که حرف اول آن ساکن حرف علت باشد
 چون الذی یوصو و الذی یکذب و و رکب الموت و خلقکم قاف و رکب الموت و غام شود
 بالاتفاق فقط و ت و رت او غام کنند اگر ت ساکن باشد چون کم لبثت قال لبثت
 لا یفتوح و مرفوع را تفخیم باید خواند یعنی بر باید خواند و نیز اگر با قبل او مفتوح و مرفوع
 باشد و او ساکن باشد تفخیم باید خواند چون رتبتنا ربکم خیر و الم تر
 و کیف و کنت ترابا و نظیر را ساکن چون ارجلکم و قل ناعربها و اگر میوه و یا ساکن با قبل
 مکسوف باشد ترقیق باید خواند چون عسر یل و ساکن چون فرعون و ارجی مگر آن که
 بعد از حرف استعلا واقع شود و آن طاء و صاد و قاف است چون قرطاس و مرصع
 و ضرة و لفظ الله اگر با قبل او مفتوح و یا مضموم باشد باید خواند چون والله و کان الله
 و الله و اگر قبل او مکسوف باشد ترقیق باید خواند چون الحمد لله و بسم الله و هر چه
 که در آیت و وقف منون و غیر منون قاری رسد اگر مابعد ایشان الفی ساکن نباشد
 اگر با حرکت رفع بود اشام کند و اگر ساکن باشد روم کند چنانکه نستعین و اجر عظیم
 اشام با شامت لب اندکے رفع را بوی بدر چون قل هو الله احد و روم در
 کسره است یعنی اظهار حرکت کند و با آواز نرم چون مالک يوم الدين و در آیت مفتوح
 فتح را بهیم طریق ظاهر نکند و در آیت مجرور بهیم و جی نیست فی مدونی اشام مگر که
 انقطاع دم آستگی کنند و بعده بیشتر بخواند چنانکه فحدث و تو ابا و احدی در بیان
 و قوف منزل م لازمست و گذشتن از و کفرست و آن در قرآن نود جا ط مطلق
 است گذشتن از و مطلق روانیست متر جایزست و ستوی بین طرین است
 اما وقف اولی و صو مجتهد بر وجه مساوی و نجت حص علامت رخصت
 است گذشتن از و اولی ق علامت قبل یعنی اختلاف قاءه براسے

۱۴۷

تفخیم

در بیان اوقات و زمان مجید

آیت است و معلوم باد که وقت نفس کشیدن است اما نه چنانکه ساکن شود
 بلکه چون طرقة العین نفس کشد و باز قراءت کند و بدانکه حروف قطعه نیم اند و
 بر ویست شش اند و قطعه بطریق دوم اظهار کردن حرکت را گویند اما البتة اظهار
 کند اول تب چون والتراتب دوم سج چون پیچ سیوم و چون یوم الوعد چهارم
 ظ چون فی لوح محفوظ پنجم ق چون من علق و در ضمن اختلاف و قطعه در کسر می
 باشد در حالت و فنی چون تب ط ج ط و ط ط ط ق ط ص ط و بعد ازین
 معلوم باد که جمله ملات بر هفت وجه اند اول متصل چون ما قبل همزه یک از حروف
 می آید و حرکت ما قبل آن حرف علت موافق می کنند چنانکه قَالُوا امَّا
 بِنَا اَنْزِلْ قَرْمًا اَنْزِلْ وَحِیْ اَنْفِیْکُمْ و در متصل چون یثاء و ما سواد و حی
 و متصل آنرا گویند که حرف مد و همزه در یک کلمه باشند کما تروید
 مشد و و این را ضروری نیز گویند چون قَالِ الصَّالِّیْنَ وَحَاطِبِیْزِیْمِ وَکَا
 حَاطِبِیْنَ وَحَاطِبِیْنَ چنانکه بر نده در هوا باشد و آهستگی زمین فرو آید چنان
 نفس را بالابر و فرو آید چون وَمَا مِنْ دَابَّةٍ وَّمَدَّ قَائِلَانِ وَنَضَّاحَتَانِ وَصَادَّ
 و شاید که این را ضروری بغیر از باب افعیلال نیامده باشد و در قَالِ الصَّالِّیْنَ
 دو ملات یک ضروری دوم از برای وقت آیت و در حالت وقت آیت
 چون نزدیک طرف اخیر حرف علت ساکن واقع شود نیز باید کرد چون
 تَسْتَعِیْنُ وَالْمُؤْمِنِیْنَ وَاُولَئِکَ هُمُ الْکَافِرُونَ و در تنجی که در اول سورت
 از مقطعات واقع میشود اگر در لفظ او حرف علت آید چون اَلْمَوْصِیَّ
 وَن و اگر در لفظ او حرف علت نباشد مذکور نخوت و در عین کبعض و جمیع
 دو وجه است هم مد و هم قصر و ضمیری چون مابعد ضمیری همزه باشد و ما قبل
 او ساکن نباشد چون مَنْ تَقْسَمُ عِنْدَکَ لَا یَذِیْبُ و اگر ما قبل او ساکن باشد مد
 نباید کرد چون اَنَا اَنْزَلْنَاهُ و عنه و فیه و اگر مابعد ایشان همزه آید مد نباید کرد و در متبدل
 آنرا گویند که بدل از همزه و یا از تنوین باشد در حال وقت چنانکه اَمْنُوا فَاَمْنًا و بِنَاءً

آخر دعوت الیمع باشد اتصال باشد کند و اگر دم باشد اتصال عوض لغت

۱۴۹

وَسَوَاءٌ وَدَّ بَعْضُ الْقَاوِلِ چوں دو حرف علت بهم آیند نیز می کنند چوں این
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اما اندک می کند منفصل و متصل چهار الفی اند
و در ساکن سه الفی و در مبطل همزه یک الفی و در تهجی با اتفاق سه الفی است و در
آیت و وقف با اتفاق قراء سه الفی است و در فوائد السالین و در فتاوی عرب
آورده است که در آخر آیت که وقف میشود به نیم که آخر برائے مدح است یا برائے
ذم اگر از برای مدح و فرج است شاید که نفس نکشد و تکبیر رکوع گوید و اگر نفس
کشد نمازش فاسد شود و کافر گردد و چون کَفُوا أَحَدَ دُومِینَ وَصَلِیْنِ
وَقَدْ خَلَّی فِی عِبَادِی وَادْخُلِ جَنَّتِی و اگر آخر سورت برائے ذم باشد شاید
که نفس نکشد بعد تکبیر رکوع آغاز کند و اگر دم نکشد نمازش فاسد شود و
کافر گردد و چنانکه وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ وَكَافِرِينَ وَظَالِمِينَ وَمُشْرِكِينَ
عَلَى هَذَا الْقِيَاسِ آیت و عد تعلق بهم وار و چون فَنَنْكَانَ بِرَجْوَالٍ فَاَمَّا
رَبِّهِ قَلْبَعْلٍ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا بُشْرًا بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا وَقَوْلُهُ لَعَنَّا وَآخِرُ
دَعْوَاهُمْ اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَآیت و عید تعلق بهم وار و چون وَقَوْلُهُ
النَّاسُ وَالْجَانَّةُ اُعْذِبْ لِلْكَافِرِينَ وَابْنًا فِی عَمَلٍ مَّحْدُودٍ وَآمَّا يَنْعَزِدُ رَبِّكَ
تَحَدُّثٌ وَآمَّا اَدْرَهَاتِ مَا هِيَ نَارُ حَامِيَّةٍ وَفِي صُحُفٍ اِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَآلِ
الْقِيَاسِ و در اعراب نیز تصحیح بخواند زیرا که اگر اعراب از جاس خود تغیر کند معنی
او نیز تغیر شود کافر گردد و قوله لَعَنَّا وَقَوْلُهُ اَوْجَلُوتُ اگر داود که فاعل است
بفتح خواند و جالوت که مفعول است بفتح خواند نمازش فاسد شود و کافر گردد و در
كَلَّمَ مِنَ الظَّالِمِينَ لَنْتَ لَفْخَ تَاءِ فَوْقَانِيَه و یا ظلمت نفسی بضم تاء فوقانیه گوید و یا
خشی الرحمن بضم نون گوید نمازش فاسد شود و کافر گردد و اگر مینها الرحمن را بکسر
یا بضم خواند رواست بدانکه حروف مشدود سیرده اند چون یکے از الف
لام ایشان ما بعد الف لام در میان می ماند و مذکور نمی شوند چون ت ت ذ ذ
س س ش ش ص ص ط ط ظ ظ م م ن ن چوں النَّاسُونَ اِنَّ الَّذِیْنَ قَفَعَالِیْنِ

بنیان چهار رکن نماز

خند و همت در عین سحر اولی ناقص و وضو نیست

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الرَّقَالَ كَمَا اسْتَلَامَ الشُّكُورَ الصَّبْرُ وَلَا الصَّالِحِينَ
 الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَاللَّيْلِ وَالنَّاسِ وَبَعْدَ ذَلِكَ مَعْلُومٌ بَادُكُمَا زَرْجَارُ كُنْ
 است قیام و قنات و رکوع و سجود و اما قنات رکن اصلی نیست که امام از مقتدی
 بردارد و آن ثلثه دیگر برداشته نشود و نیز در نماز سه گانی و چهار گانی مکرر نمی شود
 و این را رکن متصل میگویند و کبیر اول را نه متصل و نه منفصل میگویند از جهت اختلاف
 او در داخل صلوٰه و خارج صلوٰه تا اگر در عین کبیر خنده تهنیت کند وضو نکند و
 قنات آخره را رکن متصل گویند اما در عمده الاسلام آمده است که تکبیر اول و قنات
 اخیر فرض اند اما رکن نیستند و ترتیب را رکن اتحادی گویند چون رکوع در هر
 رکعت یکبار را واجب است خود باید کرد تا اگر قنات را فراموش کرد و بر رکوع آمد و
 یا و شش آمد باز کرد قنات تمام کند و رکوع بار دیگر کند و اگر از رکوع بسجود آمد عمداً و
 خطاء نمازش فاسد شود و در همه نماز آنچه یکبار میشود ترتیب و نیز فرض است
 چون تکبیر اول تا اگر تکبیر در آمان قیام گفت و تکبیر گویان بر رکوع آمد نمازش درست
 نباشد و قنات آخر نیز ترتیب و فرض است تا اگر از جای خود تغیر دهد و رکعت
 نماید شروع کند اگر آن نماید را تا بر داشتن سراز سجده اول قید نموده
 است باز کرد و قنات بجاء آورد و الا نمازش فاسد شود و قنات را از حق
 و انداختن مالک بنابر گفته اند که اِيَّاكَ تَعْبُدُ وَاِيَّاكَ تَسْتَعِينُ را تا صد و بیشتر
 میگفت گفتند که تکرار برای چیست گفت که صیغه مخاطب است تا اول بحضور مطلق
 مشغول نشود چگونه گذارم و آورده اند که بزرگوار است بود مالک یوم
 الدین را مالک یوم الدین گفت بحرف الف دهان شب حضرت رسالت
 پناه صلی الله علیه و سلم را در خواب دید که روی زوی گشت مانده بود گفت یا رسول
 الله عرض را برای چیست گفت هر که در نماز من قرآن میدانند برابر هر حرف که ذکر می
 کند از زیاده او کوفت در پیش پدید میشود و هزار نیکی در دیوان اعمال او نوشته میشود
 و کونیز نیکی و هزار کوفت از اعمال خود کم کرده و او امام عظیم ابو حنیفه

کوفی رحمه الله گفته است که قرائه ختم قرآن را در ده روز تمام باید کرد و تا در هر
کلمه قاری را پند و عبرت حاصل شود و در نماز عبرت گرفتن لازم دانند که راز
حق است آورده اند که صدیق رضی الله عنه در نماز با مد و سوره الحاقه ما الحاقه
میخواند تا بجای رسید که خذوه فخلوه ثم الجیم صلوة بیوش شده افتاد و چون
روز بیوش شده افتاد بود چون بیوش آمد گفتندش که یا صدیق حال چه بود گفت
چون خطاب بود که بگیرید و بنحیر در گردن اندازید و آتش دوزخ بدو رسانیدند و من
که سگر بنحیر در گردنم کردند و آتش انداختند و الا یصا امام حسن بصری رضی الله عنه
اند که در نماز با مد و سوره یا ایها المزل میخواند چون با بنجار رسید که قطعاً ما ذا عصمت
و عذاباً یا ایها آب بن در حلقش بایستاد که فرود و بالا میرفت سه روز بیوش افتاد
بود چون بیوش آمد گفتند که چه حال بود گفت چون وعید بود که میوه دوزخ در دهن
کند هزار سال در گلو اساده باشد که فرود و بالا نرود چون بشکم رسیده باشد
نزد من افتد باز برای عذاب بروید پس داشتم که دهن من کردند گلوی من گرفت
شد آب دهن فرو میرفت چون قرائت را تمام کرد گویا که از حسابگاه قیامت
فارغ شدی و از گرانی بار سر فرو کرده بر کوع آبی که امام عظیم گفته
است که رکوع را چنان کند تا سر برین او برابر باشد تا اگر قرح آب پر کرده بر
پشت او ننهد نه ریزد و اگر همچنان نکند خوف از زوال ایمان است و چون بتومر
رو سمع الله لمن حمده گوید و با در قیامت تمام کند باید که به جزم ها گوید و بگویند که آن
مذیب امام شافعی است زیرا که الوقت لتفیل الکلمین و بتول حمده گوید و چنانکه بعضی
عوام در قوم بعد از حمده نفس نمیکشند و سجده میروند بزه گاری بسیار است
و بعضی گفته اند که خوف کفر است و باید که را اکبر را در سجده تمام کند
و بعد از آرام دو در حلقه تمام کند و از سجده دوم چنان برخیزد گویا که در
زیر پیشانی او انگشت سرخ بود و صد کعبت دوم برین شوق آورده اند
که در آن روز که حکم شد با دم علیه السلام سجده بکنسید اقل مهتر اسرافیل

[illegible]

در شرح مختصر آورده است هر که عالم بقنوت نباشد نماز سر
 درست نباشد و گواهی او قبول ندارند و اگر این را ندانسته باشد سه کثرت
 یارب یارب گوید بنا بر ضرورت و اگر آیت رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
 الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ بخواند بهتر از قول ثانی باشد و آن نکند
 چنانکه عوام الناس سه کثرت سوره اخلاص خوانند زیرا که قنوت بی محل لازم می آید
 و واجب را ترک داده باشند پس ترک واجب حرام و فعل حرام در نماز آوردن مصلی آثم
 میشود و نمازش نقصان شود و سجده سهو نمازش راست نشود که سجده سهو از سهو
 و خطا لازم آید نه از عمد و بعد از فراغ وتر سه سجده نهد و پنجبار سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ
 رَبَّنَا وَدَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ یَکُوید و سر بر دارد و آیت الکرسی بخواند و سجده
 دوم کند پنجبار بخواند و در دستور القضاات آورده است که حضرت
 رسالت پناه صلی الله علیه و سلم نبی بی فاطمه را گفت که این وظیفه بهتر است شمار از
 هزار رکعت نماز و هزار ختم قرآن و هزار برده آزاد کردن و هزار اسب بغاز بان دادن
 فی سبیل الله و هزار گرسنه را طعام دادن و هزار برهنه را جامه دادن و
 بداند که نماز جنازه فرض کفایه است تا اگر اهل قریه بجانه آرند ایشان آثم شوند
 و تا سه روز یا سه مردم بر دیگران فرض گردد چنانکه غرابکا فان که نزدیکان
 بجانه آرند آثم شوند و تا سه روز یا سه مردم بیایند و جنگ کنند فرض کفایه
 اهل این است که تمام اهل قریه بجا آرند و اگر بعضی بکشند و بعضی نهند آن
 ناکندگان بزه کار نشوند و این است نیت کردم تا ادا کنم چهار تکبیر
 نماز جنازه فرض کفایه حمد و ثناء مرخدا ی را و در محمد مصطفی را علیه السلام
 ثواب چهار تکبیر این نومرده نادر می آوردیم بجهت خانه کعبه که کعبه مومنان
 است التذکر و مقتدی را شاید که لفظ اقتدیست گوید و بعد ازین بخواند سُبْحَانَكَ
 اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَجَلَّ شَأْنُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ
 یا تکبیر گوید بلا فحیدین و بخواند اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَسَلَّمْتَ وَبَارَكْتَ

در سال ۱۲۰۴ هجری قمری در باره ۳۰ در کعبه یا ایها الذی آمنوا واقع است ۲

مدبران سر نهادن بسجده بعد از فراغ وتر

از بعد مسافت او در زیر عرش ستونے ست از نور کبریا او در تحت التری است
و آن مرغ سینه خود را بران ستون نهاده است و ناخن شانگ آن مرغ هنوز با سب
رسیده از جهت کلائی او در روز و شب ہفتاد و کرت باران مشک و عنبر بر آن مرغ
بار و چون وقت نماز شود آن مرغ بالہائے خود را می افشانند و آن مشک و عنبر
از او می ریزد و بدینخت طوبی میرسد و برگہائے درخت طوبی چون گوشتہائے
فل ہستند و در میان آن برگہا چون سرودہی آدمی نقش راست میشوند و ازان ثناء
حق می آید پس در آنوقت ثنا با ازان برگ و از جملہ ملکوت میخیزد کہ بندگان بنماز
مشغول اند پس بندہ را شاید کہ نماز را کما حقہ بجا آورد تا در نظر ملکوت شرمندہ نشود
و باید کہ نماز را بجماعت ادا کند و در مسجد بجا آورد چنانکہ در حلیہ ص ۱۵۷
شَدَّ شَدَّ فِي النَّارِ یعنی کسیکہ تنہا گذارد نماز را تنہا رود بدوزخ و
در شرح مشارق آورده است کہ اگر کسی نہا شد شاید کہ
زن و یا کودک و غنیمت را تعلیم بخاند کہ وضو کند و از دو الی ستادہ باشند
نمازین و عید خلاص یابد و در غیب الصلوٰۃ آورده است کہ اگر عباد
تمام اولاد او را بجا آورد و نماز را جدا ادا کند جای او در دوزخ است آورده
اند ہر کہ یک نماز تنہا بگذارد چون چہل ہزار کرت با منکر و نکیر سوال کند انمقدار
خدا با و برسد کہ یک سوال ایشان چہ دشواری دارد چنانچہ امیر المومنین
عثمان ذی النورین رضی اللہ عنہ گفت کہ من ایشان را دیدم کہ سر ہائے ایشان
مثل کوه اند و رؤہا ایشان سیاہ تر از شب تار و آواز ایشان بمانند آواز رعد
و دندانہائی ایشان مانند برق و چشمان بمرخ کہ شرازہ آتشین از چشمان و دندان
ایشان میریزند و گرز با بدست گرفتہ کہ اگر تمام عالم با ہم شوند یک گرز ایشان بالا
کرده نمیتوانند و امیر المومنین عمر فاروق گفت یا رسول اللہ احوال مومنان چہ باشد
در ہنگام سوال حضرت فرمود کہ بغیر عنایت اللہ کاری نیست و معلوم باد اگر نماز خلف فاجع
از عید جماعت خلاص شود اما آنمقدار ثواب نیابد کہ خلف متقی و عود است زیرا کہ پیغمبر

کلمه بر آنکه سوم او
در سال علامت است از کتب
علامه با اینجه پوست است
فصار از جانب چپ دست
قول حق لی این است که
در نگاری یکصد هزار از هزار
شماره پنجم از سوار از فرشتگان
نشان کنندگان در بیان
خود را ۱۲
فیبر چینی

۱۵۸

در بیان دستار بزرگ

کلمه در بیان نماز
و از خدمت من ایک

فرموده است کسیکه خلف متقی ادا کند گویا که خلف پیغمبر ادا کرده باشد و مقتدی اگر
یک کس باشد بدست راست امام بایستد و اگر زیادت بران باشد بیرون دست بایستد
و باید که کوشش بطرف راست کند که اگر یک کس در بسیار باشد و دیگران به در زمین و ایا باشد
زیرا که اول رحمت بر امام نازل میشود و بعد بر کسانی که طرف دست راست امام استاده باشد
و بعد بر کسانی که طرف دست چپ اند و در خبر است که روزی یکی از صحابه نخست
رسول الله صلی الله علیه و سلم آمد و گفت یا رسول الله اگر کسی چهار وقت نماز خلف
امام ادا کند و خفتن تنها ادا کند حال او چگونه باشد حضرت گفت هُوَ فِي النَّارِ
همچنین سه کثرت سوال کرد حضرت میگفت هُوَ فِي النَّارِ بدانکه در وقت نماز با دست
باشد که سنت موکده است و اعلم ان السُّنْمَ هُوَ رَسَالُ الْعَلَاَقَةِ مِنْ تَحْتِ الْعِمَامَةِ
مِمَّا بَلَغَ الْقَفَاءَ مِنْ جَانِبِ لَا يَسُرُّ وَمِنْ كَوَلِهِ تَكُنْ هَذَا يَدُكُمْ رَكْعَتَيْنِ عَشْرًا لَا يَكُنْ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ وَهُوَ مِنَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ سَنَدٍ هَدَى وَمِنْ فَضِيلِهِ
قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ رَكْعَتَانِ مَعَهَا أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً يَدُ وَهِيَ وَأَنَّ
عَلَيْهِ السَّلَامُ أَرْسَلَهَا فِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ إِلَى عَالَمِ السَّيْرِ وَهِيَ ثَلَاثَةُ أَلْوَاءٍ قَبْضَةٌ وَقَبْضَانِ
وَقَبْضَاتٍ حَتَّى الْقَبْضِ الْأَوَّلِ لِضَعْفِ الْإِيمَانِ وَالثَّانِي لِتَوَسُّطِ الْإِيمَانِ وَالثَّالِثُ لِكَمَالِ الْإِيمَانِ كَالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْفَضَائِلُ فِي حَقِّهَا
كَثِيرَةٌ لَكِنْ لَوْ بَسَطْنَا فَمَا سَبَّحَ الْأَنْوَارِ وَهَذَا فَقَوْلٌ مِنْ بَشَرٍ الْمَشْكُورَةِ فَقَوْلٌ
مِنْ شَرِّهِ الْمُسْتَمْتَعِ بِالطَّبِيعِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ جَبْرِ قَالَ سَمِعْتُ عَنْ أَسَازِيٍّ أَسَاسَةً رَضِيَ
وَهُوَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَفَّ الْعِمَامَةَ عَلَى رِجْلِهِ أَوْجَةً لَعَلَّهَا
سُفْلٌ أَوْ عَلَوٌ وَبَعَلَا قَائِنٌ سُفْلٌ وَعُلُوٌّ وَيَعْدِمُ الْعَلَاَقَتَيْنِ أَنْ يُرِيدَ الصَّلَاةَ
وَقِيلَ لَهُ الْقُرْآنُ سُفْلٌ وَأَنْ يُرِيدَ الْقِرَاءَةَ عُلوٌّ وَأَنْ يُرِيدَ أَحْكَامَ الشَّرْعِ فَيُكَلِّمُهَا
وَأَنْ يُرِيدَ السَّيْرَ وَالصَّيْدَ بَعْدَ هَاجَا جَامِعِ الْعَرَبِ مِنْ مُصَنِّفَاتِ الْأَمَامِ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنِ
السَّبَّاحِ قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَكْعَتَا بَعَا مَةٍ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً لَخَيْرِ عِمَامَةٍ وَكَفَّةٍ
وَرَدِّ دَسْتَارِ بَيْتِنِ وَهَ سُنَّتِ سُنَّتِ أَوَّلِ أَنْكُمْ سَفِيدٌ خَالِصٌ بِنْدِ دَوَفِ طَه

بستن بدست است دوم دستار دواز با بدنه عریضه جهت آنکه هر عقد ثواب یا بد
سیوم آنکه بزرگ باید تا کفن شود و **والیضا** اگر در حیات پوشد دفع گراما و سرما
کند و در ترغیب **الصلوة** است که دستار حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم در میان هفته بست و هر روز هفت گز بود و آنکه در جمعه و عید بست
و از ده گز بود پس دستار که کمتر از هفت گز بود ادا سنت نکند چهارم آنکه با طهارت
بند و و تخم رو بقبله بند و ششم در هر عقدی در دو فرسند بر محمد علیه الصلوة والسلام
هفتم استاده بند و در خبر است که **ان مؤجبات الفقر تگوید العامة جالسا**
هشتم هر جا که خواهد که ویران کند و از سر بند و باید که عقده عقده کشاید چنانکه
بسته بود و در یکبار بر زمین نه انداز و بهم آنکه در آئینه بعد از بستن و یا در آب
بیند و راست باز و دهم بافش بند و در طبیبی و در شرح مشکوٰۃ مذکور است
که فش ماندن از سببهای مؤکده است و در ترک او و عید بسیار واقع است

هذه المسائل مذکورة فی کتف الاخبار من مصیفات الایام الغرامیج قال
صلی الله علیه وسلم **اللبسوا من ثیابکم البیض و کفوا عنها موتکم** و قال علیه
السلام **ان الله خلق الجنة بیضاء و ان احب الثیاب الى الله تعالی البیض فلیسوا**
احیائکم و کفوا موتکم و چون وضع دستار از برای این است که تا کفن شود و مفید
بودن دست است اگر چه یک بار سیاه نیز منقول است و دستار بستن سنت
است و فضیلت او بسیار است **فضیلت مسجد** بدانکه پنجم فرموده است
علیه السلام هر که پیوسته در مسجد ادا کند نماز یک از شما به ثبوت ایمان او
گواهی دهد **قال علیه الصلوة والسلام المؤمن فی المسجد کالسهم فی البحر**
و المنفق فی المسجد کالطیر فی الفس چنانکه مکه الله همیشه در عصمت الله و اهل
او بمنین و اهل مسجد آن همیشه در عصمت الله باشند حتی که چون دجال لعین و یا جوج
و ماجوج بیایند هر که در مکه الله و در مسجد داخل شود خلاص شود و **الیضا** هر که عدس
سیاه در خانه داشته باشد آن نیز خلاص شود و از نجات عدس سیاه را در کفن

از فضیلت است و در کائنات
ت گفته است و در کائنات
علیه الصلوة والسلام
پوشید از جاها و شما بآن طهارت
سفید کفن پوشید و در کائنات
جاها و سفید است و در کائنات
و **الیضا** گفته است و در کائنات
علیه الصلوة والسلام
تخلط طالع بد اندوه است
را سفید و بدیشتی که تکیه از
جاست نماز و دعا و تکیه از
۱۵۹
بنازندگان خود را و کفن
پوشید از جاها و شما بآن طهارت
سفید کفن پوشید و در کائنات
جاها و سفید است و در کائنات
و **الیضا** گفته است و در کائنات
علیه الصلوة والسلام
تخلط طالع بد اندوه است
را سفید و بدیشتی که تکیه از
جاست نماز و دعا و تکیه از

انداختن ثواب بسیارست مریت را و در عوارف المعارف
 است که چون حکم باری شد که آدم را پیدا بکنم او دوست من باشد و من دوست او
 باشم بهتر جبرائیل و میکائیل را فرستاد که تا از زمین خاک بگیرند از نفس مکمل
 برآمد آواز که شما را بخدا سوگندست که از من خاک نگیرید چون بازگشتند حکم
 شد که چرا نگرفتید گفتند که یارب از امر شما سوگند شما دشوار پنداشتم
 نگرفتم باز بهتر اسرافیل را فرستاد و نیز همچنان بازگشت باز بهتر عزرائیل را فرستاد
 و زمین باز سوگند بخدا دادش قبول نکرد و گفت خاموش باش که من نخواهم
 گذاشت و آورده اند که پوست از وی گرفت و جمع کرد آدم را از آن آدم گویند
 که اویم پوست را گویند چون بهتر عزرائیل بدگاه حق آمد حکم شد که چرا گرفت
 گفت از سوگند شما مرا محکم دانستم و گرفتم حکم باری برو شد که چون حی
 کرده قابض ارواح بنده گان که ازین آفرینم تو باش و چون بابا آدم علیه السلام
 را آفریدند سر او در مکه بود و پائی او در طایف که همگی سه صد فرسنگ بود
 و در عین هما بخاک الحال مکه است توده خاک باقی بود و آن توده را یکم
 نامیدند الحال بابا بهیم بدل کردند مکه شد و آورده اند آنچه آواز می
 کرد و سوگند بلائکه میداد خاک حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله
 بود و سوگند از جهت این میباید که ازین خاک بندگان پیدا شوند و ایشان
 بیقرمانی کنند خدای را و مستحق عذاب شوند و چون بابا آدم علیه السلام
 از بهشت برآمد در نماز روی خود بجانب همان توده میکرد تا زمان ابراهیم
 خلیل الله بعد از آن بهتر ابراهیم مکه الله را بر آنجا راست کرد و بعد از آن مدینه
 اسرافیل بهتر او و بیت المقدس راست کرد و در زمان طوفان نوح علیه السلام
 آن توده خاک در تمام عالم پراشان شد و آن خاک حضرت رسالت پناه
 نیز از آنجا مدینه آمد تا روضه مبارکش در مدینه شد و در آنجا که بابا آدم محراب
 راست کرده بود و آن محراب را در چهارم آسمان بردند و الحال در آنجا در چهارم آسمان

و بیان خلقت آدم
 صلی الله علیه و آله

از ان کعبه را ساخته اند که یک آنه مروارید است و او را بیت المعمور نامند
و آن کعبه فرشتگان است که هر روز هفتاد هزار صفت ملائکه بطواف میسرند
هر صفی هفتاد هزار فرشته میباشد که تا قیامت هیچ فرشته نوبت دیگری نگیرد
و آن خاک باقی در تمام عالم پراکنده شد تا هر جا که مسجد راست میشود آن خاک در
هما بنجاست و آورده اند که در روز قیامت مکه الیها ندر کشتی که تمام عالم و
عاجیان در و گنجند و از پل صراط گذرند و در اجتناب الفقرا آورده است
که چون کسی در بیابان رود پس در وقت نماز باید که مسجدی راست کند و
در نماز گذارد و چون راست کند هفتاد هزار فرشتگان در و قیام نمایند
و عبادت اللہ میکنند و تا روز قیامت هما بنجا میباشند و مغفرت آن شخص از
اللہ تعالیٰ میخواهند و چون راست بکند شاید که زیاده از پنج سنگ باشند
زیرا که پنج سنگ و یا کمتر طریق بُت پریشان میشود و در مفتاح الجنان
آورده است که شخصی عاصی و فاجر بود اما خاصیت داشت که چون جائے
خوب میدیدے و انجا مسجدی راست میکرد و بعد از وفات او را به
دوزخ بردند دید که آن سنگها همه جمع شدند و در جائے دوزخ را گرفته بودند
و او را بنی مانند و حکم شد که برگشتانده به بهشت برید و ایضا
آورده اند که چون حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در معراج
بآسمان چهارم رسید فرشته دید که یک پراورد زمین بنی گنجید و چشمان
او مثل سارۃ آسمان بود و چندان گریسته بود و میگفت که از هر چشم
او جوئے روان می بود چون حضرت علیہ الصلوٰت والسلام رسید و سلام
گفت او را بیچم خبر نبود از بهت اشتغال و بگریه بهتر جبرئیل خبر کردش که محمد آخر
الزمان بتو سلام کرد و بعد از آن جواب سلام داد حضرت پرسید که گریه چراست گفت
هر چه حق آفریده است و من آفریند حساب او بمن حواله کرده است
و حساب او منم و دهم اما چند چیز را هرگز حساب نمیتوانم کردی که

بنا از افغن در مسجد
که در آن است

مصلی انداختن به
بعد یا مکروه است

۱۶۲

در بیان بادشاه یوسف نام

ثواب کسی که بعد از نماز ده بار و در وقت صلی الله علیه و آله و سلم فرستد دوم
ثواب کسی که از ده همان زیاده در خانه او آیند سیوم آنکه در نماز خلف
امام ده یا زیاده مقتدی استاده باشند ثواب آن امام و آن مقتدیان
نمی توانم در حساب آورد و جای تو دیگر آورده اند که خصوصاً در منافع ختن
چهار کس غیر از امام همین علم دارد و معلوم باد که چنانکه مکتب الله از هفتم
آسمان در گذشته است مسجد نیز همچنان تا آنکه آورده اند اگر کسی داخل مسجد
باشد و از دون مسجد آب و هن اندازد و تا بیرون رود و با نهد باشد اگر چه بیرون
افتد زیرا که این هوانیز حکم مسجد دارد پس باید که بکناره مسجد آب و هن
اندازد که آب مسجد و مکتب الله را بگردد داشتن لازم و اند تا آنکه آب و هن جانب قبله
و جانب راست و جانب آسمان انداختن گوید که جانب چمن انداخته باشد
و اگر جانب دست چپ و در زیر پای و پس پشت اندازد گوید که بر روی شیطان
انداخته باشد و در ترغیب الصلوة منقول است که در مسجد
بر زور یا متصل افکندن مکروه است یکی آنکه بی ادبی است و دیگر آنکه سجده
کردن بر چیزی که متصل بر زمین باشد افضل است چنانکه سجده کردن بر زمین
افضل است از همه سجده ها حکایت موافق این بشنوا آورده اند که
در زمانه ماضی بادشاه بود یوسف نام چون وفات یافت و پسر خلف
او ماندند یکی حجاج نام دوم مہناج جمله ارکان دولت پسندیدند که میان
ایشان قرعه اندازیم تا بر سر که بر آید بادشاهی از او بود و هر دو را گفتند که شما
نیت خود را ساز کنید که تا بادشاهی چه خواهید کرد مہناج در نیت گرفت
که اگر بادشاه شوم عدل و احسان و شفقت و رحم بر مسکینان و مدرسه عالمان را
خنوع و تواضع خواهم کرد و حجاج در نیت گرفت که اگر بادشاه شوم تمام ستیزان
و اکابران اهل دین را بکشم و خرابی عالم کنم بعد از آن ارکان دولت و دستنگ
گرفتند یکی سیاه و یکی سفید و در آوند آب انداختند گفتند هر دو شما

دست اندازید بدست ہر کہ سفید آمد بادشاہی اور است آلودہ اند کہ چند کرت
 انداختند ہر کرت سنگ سفید بدست حجاج سے آمد پس نال چار شدند اور بادشاہ
 گرفتند و رایام سلطنت چندان ظلم کردی کہ اگر کسی نزدیک او نشستی اثر ظلم برو
 شدے و نود و نہ ہزار اولیاء اللہ را کشتہ بود کہ اکثر ایشان سیدان بودند خصوصاً
 روزی امام جعفر صادق **رضی اللہ عنہ** را طلبیدن گرفت و جلاور گفت کہ چون امام
 جعفر صادق اندرون مآید من دستار را از سرش بگیرم و تواز قفا گردنش بنم
 چون امام داخل شد حجاج کرسی زدن خود را پیش امام انداخت و جلاور را از پیش
 زدن منع کرد بعد از ان از و پرسید کہ شما علم کشتن کردہ بودید انقدر کفر
 من برائے چه بود حجاج گفت چون داخل شدی ثعبانی دیدم وہاں باز
 کردہ گفت اگر امام را کبھی ترا فرو خواہم برد و بار دیگر ہزار و دویست سیدان
 را جمع کرو کشتن فرمود چون ہزار کشتہ شدند غبار سے پیدا شد کہ هیچ
 احدی دیگرے را میندید و آن دویست کس بجانب روم رفتند تا چہار روز
 غبار سے بود بعد از ان خبر ایشان رسید کہ بجانب روم رفتند حجاج بد بخت
 رومیانرا گفت کہ ایشانرا اگر بمن فرستادید فہما والا نہ شما یان را خراب اہم
 ساخت پس رومیان بخود اندیشہ کردند کہ اگر اولاد رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام را
 کشتن بدہیم فرمای قیامت بحضور رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام چه جاپ خواہیم داد
 و مولایت روم دویست کس روان بودند پیش ایشان رفتند و گفتند کہ شما قاتل شوید
 بستیدی و بروید کہ شما یانرا حجاج طلبیدہ است و عیال شما را انقدر اند بدہیم کہ ہفت
 پشت بخورند والا نہ شما را ہنام دندان کردہ کشیم و عیال شما را بفروشیم تا چار
 شدہ بیچارگان قبول کردند پس ایشانرا ای کردند چون ایشان در ول
 خود فکر کردند کہ یارب العالمین یا ان بعوض اولاد رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 خود را بقتل دادیم کہ فردا از شفاعت رسول محروم نہائیم بد گاہ حق تعالی
 دعای بیچارگی ایشان قبول شد کہ تہ ذہ در میان مانع بود کہ خبر آمد کہ

حجاج در جهنم شد و مرایشان از طفیل رسول الله و از اولاد امجاد خلاص شدند بازگشته بولایت خود آمدند و دست بوسی و تعظیم میکردند که سیدان اند خود باشند مینا چگونه خود را بستیدی قرار داده بودند و بدعتها را از بهار کردند از برای حاصلات دنیاوی فریب ساختند و اقوال بقا بر فرض از اینها صادر شدند آورده اند که الحال اکثر مردمان که خود را سید میگیرند و خود را بر فرض میکشند و سب اصحاب میکنند و خمر خوردن و زنا کردن بخود حلال میدانند و سب و است نمیکند و همراه علم و علما دین که ثبوت شریعت است دشمنی میکنند و خود را شاه خوانند و میر نامند ایشان اولاد همان فرزندانند و صحیح النسب نیستند بلکه نسب خود را تبدیل کرده اند و پیغمبر فرموده است که

ایشان بوی بهشت نیابند لقوله عليه السلام من بدل آباءه بغیر آبائه فالجنة عليه حرام ایضا امام حسن بصری را بلا سب کشتن طلبید کسان او گفتند امام حسن نه اگر بختن گرفت و در صومعه خود آمد چون ایشان رسیدند حبیب عجمی که مرید امام بود بر روی صومعه نشاده بود گفتند امام چه شد حبیب گفت که درون صومعه هست چون آمدند هر چند گردیدند امام را نیافتند گشته رفتند چون امام برآمد از حبیب پرسید که دیوانه چرا مرا نمودی حبیب گفت یا امام این برکت راستی بود که خلاص شدی و الا نه نمیدانم که چه میشد الغرض چون حجاج بمرد خواب دیدندش بمانند مشک پر از آب افتاده بود گفتند که خدا با تو چه کرد گفت مرا پیامرید گفتند چرا گفت بد و خاصیت یکی آنکه بغیر از خاک سجده نمیکردم حتی اگر درشتی میبودی و یا بر زلیچه میفرمودم که خاک را در سجده گاه من اندازید و دیگر آنکه سنت نماز عصر را وقت نکرده بودم و آن سنت عصر چهار رکعت است بیک فاتحه و یکا خلاص مسئله اگر زمین پلید باشد و جامه بر و اندازد و دلچ کرده اگر از طرف بالا اثر نکرده است نماز رواست و اگر جامه یکطرف پلید و یکطرف پاک باشد اگر پوسته نباشد حجت آنکه

لا
ای که بدل نمودند ایشان خود را پیغمبر حلال
۱۹۲
و در این باب نیز جمله کتب معتبره
از آن کس علامت
اللعنم خلفی و ولایتی

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطاهین

قبا باید که همان طرف پلیدی بر زمین کند و طرف پاک بالا کند و بدانکه اگر جامه
در زمین اندازد برای نماز چنان کند که گردن او را زیر قدم و دامنش را بسجده
گاه برد و همچنان پوست حیوان را در زیر قدم اندازد و اگر کله همراه باشد یا نباشد
بهر طریق طرف سر پوست حیوان را در زیر قدم اندازد و طرف ذنب را جانب
قبله کند **مسئله** اِذَا صَلَّيْتَ فِي جِلْدِ الْحَيَوَانِ فَشَرِّطْ أَنْ يَجْعَلَ رَقَبَتُهُ تَحْتَ قَدَمَيْهِ
فَإِنْ كَمْ يَجْعَلُ لَا يَجُوزُ صَلَواتُهُ و مضمرات است **مسئله** بدانکه پنج
بنای مسلمانی بر دو گونه است بعضی بالفعل اند و بعضی بالقوت اند بالقوت چون حج
و زکوة و بالفعل چون نماز و کلمه و روزه پس اگر خواهی غلام را گوید که بر تو کار من فرض
است و کار حق را باید گذاشت و یا غلام گوید که کار خواهی بر من فرض است و کار حق نیست
کافر گردند زیرا آنچه فرض خدا را آنچه بالقوه است تا مستحق آن نگردد لازم نشود و آنچه
بالفعل است لازم است پس هر کس از آزاد و بنده و مرد و زن بر همه فرض عین است
و فرض عین آنست که هرگز از کسی ساقط نشود و خوش گفت آنچه گفت بر میت

طاعت اوست فرض عین شود | بر همه خلق همچو دین شده

مسئله در بیان اوقات خمس صلوات اول وقت صلوة فجر
طلوع فجر و بومی است و آن سفیدی است در افق آسمان از جانب مشرق یقولیم
عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَغْرُنْكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ و آن چنان بود که در زمان رسول علیه الصلوة
و السلام و اذان بودی در شب اول اذان بلال میگفت برای انتباه خلق تا
اکل و شرب کنند در رمضان و یا بجهت کنند و غفلت نوزند در سایر ایام و در وقت
باید اذان این مکتوم بود پس حضرت صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فرمود
که باذان بلال فرقیته مشوید که آن هنوز شب است و اقل وقت نماز پیشین نزد
برگشتن آفتاب است و آخر وقت او و چندان گشتن سایه هر چیز
تا بجز سایه اصلی که جبرائیل علیه السلام امامتی رسول علیه الصلوة و السلام دوایم
کرده است و اول روز و یک برگشتن آفتاب و در آخر نزدیک دو چندان بودن

لے وقتی که قصد اولین نماز کرده شود بر پوست حیوان یعنی جانور پس لازم است که گردانیده شود

خوردن و نرسیدن باید از شایسته اوقات حضرت بلال
صلوات الله علیه

سایہ ہر چیز سے بود جز سایہ اصلی و اول وقت پھر بیرون رفتن پھر است و آخر
او غروب آفتاب است و اول وقت نماز مغرب غروب آفتاب است و توقف میان
غروب مغرب چندان کند کہ کسی نہ رکعت نماز بجای آورد حتی کہ اگر شروع کرده باشد
در نماز و یگر و آفتاب غروب شد و او یک رکعت کرده باشد و نہ رکعت مانده است نمازش
فاسد شود زیرا کہ بعد غروب انیمقدار وقت بحساب عصر است و آخر وقت مغرب غائب شدن
شفق است بقول ابو حنیفہ رحمہ اللہ علیہ و آن شفق سفیدی است در کنار آسمان و
اول وقت عشا از غائب شدن شفق است و آخر وقت او تا طلوع فجر ثانی کہ آنرا
صبح صادق گویند بدانکہ اصعب ترین اوقات در حق معرفت وقت پھر است زیرا کہ تعلق
بحسابات شہور و ادریس ششم از ان بیان کنم انشاء اللہ تعالی چنان و چنان ۔

اسد	سنبہ	میزان	حرب	نوسر	جدی
سا دون	اسو	کنک	مگر	ہوہ	ماہ
۵	۶	۷	۸	۹	سرطان
					ساون
دلہ	حوت	حل	نور	جذا	نست
ہماکن	ہیستر	ویساک	جیہ	بار	

۱۶۶

بدان کے عزیز کہ انیمقدار و اسنن از حسابات فرض عین است تا
ہر کسی کہ بداند وقت نماز را شناختہ باشد زیرا کہ شناختن وقت یکے از فرض
عین نماز است بدانکہ این دائرہ شمال کوہ قاف وار و زیرا کہ کوہ قاف گرد و پنج
ست ازین زمین و آفتاب بر آسمان میرود و این شب سایہ ۱۲ است و در
زمستان آفتاب بخارہ آسمان میرود و دوسے گند و در تابستان در
وسطی آسمان میرود و روز کلان میشود و در کنارہ کوہ قاف زود برگشتہ می
آید شب خودے شود و در زمستان از کوہ قاف دور ترے رود شب
کلانے شود و در وہ اندر کہ ہفت طبق زمین در نظر آسمان دنیا چون حلقہ
در بیابان است و این آسمان در نظر آسمان ثانی چون حلقہ در بیابان است
از کلانی و ہذا تا ہفتم آسمان و باز بالائے ہفتم آسمان دریای است کہ آنرا بحر الجہان

نامند هفت برابر آسمان و زمینهاست و این همه که مذکور اند در نظر کرسی چون
 حلقه در بیابان است از کلائی او و باز کرسی در نظر عرش چون حلقه در بیابان است
 ذکر عرش و کرسی و بهشت لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَرْضُ الْجَنَّةِ كُوفِي وَ سَقْفُهَا
عَرْشُ الرَّحْمَنِ و کرسی از در سرخ است و در و مرغزار باست که هر روز مرغزار برابر
 این دنیا کلان می شود و در آن مرغزار برآنها اند که هفت برابر این زمین در زیر
 یک شمشیر ایشان می شود و عرش را شصت هزار پائے است و از یک پائی او تا
 پائے دیگر چهل هزار ساله راه است و در هر پائی او هفتاد هزار میدان است از میدان
 تا میدان و دیگر هفتاد هزار ساله راه است و در هر میدان هزارستان اند و نوری و در
 هر نوبستان هفتاد هزار شهرستان و در هر شهر هفتاد هزار ستری است و در هر ستری هفتاد
 هزار خانه است و در هر خانه هفتاد هزار زاویه است و در هر زاویه هفتاد هزار تخت
 و در هر تخت هفتاد هزار حور اند و در و اند که چون عرش عظیم با خدای عز و جل
 آفرید با او بهم فرشته را بیا فرید که سر او بالای عرش و پائے او در تحت الشری
 آن فرشته بحضرت عز و جل التماس کرد که رتبا فرما نموده تا بگردد عرش عظیم بگرم
 حق سبحانه و تعالی فرمان داد که بگردد و دیدن عرش گرد و آن فرشته همیشه گرد و
 عرش تا روز قیامت میگرد و در هر قدم ده هزار ساله راه است که منقطع میکند تا ابد
 الا با و از اینتهای عرش خبر نشود و از آن جایگاه را ہی شده است باز بهمان جای
 رسد و پیغامبر علیه السلام فرموده است که حَوْلَ الْعَرْشِ مَنَابِرٌ مِّنَ النُّورِ فِيهَا
تَخْلُقُ مِّنَ النُّورِ که همه چیز را کس ایشان نورانی باشد و آن منابر از انبیاء و شهیدان
 نباشند بلکه انبیاء و شهیدان نیز آرد و برند بآن منزلها یاران گفتند یا رسول
 الله از که باشند گفت آن کسی را باشد که خاصه بشد خدمت عالمان کرده باشند
 و همیشه در صحبت ایشان باشد صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْعَرْشُ گرداگرد زمین کو ہی است قاف پنج مقدار این زمان بالائے
 سر و است و سر و نزدیک بعضی متصل آسمان است اما اهل دین گفته اند

۱۴۶
 در زمین جنت کرسی و نصف و عرش الرحمن عجل الله بهت
 اگر با و عرش نبیهاست ساخته شده از نور و در آنها خلق است پیدا شده از نور

که در میان او و آسمان فرجه است و اگر دآن کوه ماری پیمیده است
 و مقدار یک شبر و نوب خود را در دهن گرفته است و آورده اند که چون
 عالمی در جهان وفات یابد چهل روز فرشتگان جامه های سیاه پوشیده
 می آیند و ماتم می کنند که خرابی دین پیدا خواهد شد و تمام حیوانات روی
 زمین از وفات او خبر میشوند و اندوگین می شوند حتی که آن مار را نیز خبر می
 شود از هیت همان ذنب خود را میخورد و باز زور کرده مقدار شبر دیگر بدن میکند
 از نیت است که زمین خورد میشود و ولایت های بعید بیکدیگر نزدیک می شوند
 و رومی کوه قاف زمین است کشف مقدار ده هزار برابر این دنیا که بر ویاج و
 و ما جوج می باشند و ایشان از اولاد یافت اند و هر یکی از ایشان میرو
 تا اولاد ایشان چهار هزار پیدا شوند و خوردنی ایشان مار می باشد چون
 سال مخط باشد بر سر ایشان یک مار می بارد و چون فراخی شود مار و همه ایشان
 کافرانند که بومی بهشت نیابند و قد ایشان بعضی از هر بلندی بلند و بعضی سه گز
 بلند و یک و نیم گز صد دارند و صد من سنگ صد گز دور می اندازند و بعضی
 بقدر یک شبر و پوشاک ایشان گوش ایشان است یک گوش در ته می اندازند
 و یک گوش بالای خود می پوشند و تمام وجود ایشان همانند خاک است و در آن
 هوا هشتاد زمین سفید اند که آن را هوا گویند و لطیف اند و فرشتگان بر آن
 اند که اگر سوزن از آسمان بیاید راه نیابد از کثرت ایشان و همگی ایشان کالاه
 اکالاه محمد رسول الله گویند و را ایشان هفتاد هزار زمین از نقره خام
 است و هفتاد هزار از طلا و هفتاد هزار از مشک سفید و هفتاد هزار از مشک
 سیاه و هفتاد هزار پرده کبود و هفتاد هزار از عقیق رنگ و هفتاد هزار از زر
 سرخ خالص و هفتاد هزار زرد و هفتاد هزار سفید و هفتاد هزار سبز و
 هفتاد هزار سیاه بعد از پیغامبر علیه السلام گفت که ملاک حق نامتناهی است
 اگر بیان کنم زهره های بترقد و رومی ایشان جلال و جمال حق است که بیان نتواند

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَوْ كَانَ أَجْمَرٌ مِثْلَ دَلِيلَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْجَحْرُ قَبْلَ أَنْ
 تَنْفَذَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا و این آسمان دنیا از همه
 زمینها گذشته است و آفتاب صد و شصت برابر این دنیا است و الحال
 بر آسمان چهارم است و پانصد گوشه دارد و هر گوشه پانصد زمام دارد و در هر
 زمام پانصد فرشته موکل اند که او را بگردن میکشند و بساعتی میگذرانند و زوده
 اند اگر اسپ تازی در دوایندن از زمین پایی بگیرد آفتاب هزار ساله راه دور
 میرود چنانکه حضرت رسالت پناه روزی وقت پیشین از هترب جبرائیل هم پرسید که
 هست یا نه جبرائیل گفت لا و نعم حضرت گفت واقعه باز گو گفت که چون گفتم لا هزار
 ساله راه بگذشت وقت شد بعد از آن نعم گفتم آورده اند که در زمستان از آنجا
 سر میآید که بهشت شمال دریاها بسیار اند و بعد ازین معلوم باد که نماز فجر را اول
 وقت تاخیر میتوان کرد ثواب بسیار است حتی که آورده اند چندان تاخیر کند که
 میان طلوع شمس و فجر صد آیت خوانده شود و این بطریق است که در نماز پنجاه
 آیت بخواند و نمازش فاسد شود و تجدید و صو کند تا باز پنجاه آیت خوانده شود
 لقوله عليه السلام اسْفِرُوا بِالْفجر فَإِنَّ آعْظَمَ أَجْرٍ و در نماز پیشین و عصر تعجیل فصل است تا
 بخلاف ادا شود و در اختلاف امامان و صاحبان نیت و در نماز مغرب تعجیل بکنند آورده
 اند که روزی امیر المومنین عمر رضی الله عنه نماز مغرب ادا کرد و از مسجد برآمد متوجه
 و دیگر یک برده را کفارت آزاد کرد و گفت که تاخیر کردم لقوله عليه السلام لا يزال العبد
 بالخير مَا لَمْ يَصِلِ الْمَغْرِبَ بِأَشْيَابِ الْجَوْشَمِ و زوده فرق و فصل متفق اند
 بر نیکه نماز شام تا تاخیر کنند و افطار و طلوع بخوم کنند پس کسی که بگوید که تفاوت
 ایشان کند و در قیامی نوا در آورده است هر که نماز را از وقت
 خود تغییر دهد عذاب سی و شش برابر زنا و زنا مایه اعمال او نویسند و در
 نماز خفتن تاخیر تا ثلث لیل اولی بود و پنجاهم فرموده که اگر برود هفتاد و شش
 نبود و فرموده تاخیر تا ثلث لیل اگر دندی والا عايز نباشد

و دیوان کدانی و شهابی آفتاب
این آیه حدیث است که بکف طاهر است

درین افراتیم استیسی شیرین
و با نذر علم آفرید گامین و از رخ
و خاندان دیار پیش از آنکه بیاید
سیاهی بلای و نشستن سخنان
محمد اگر باشد دیاری عید
سلام بجوای

۱۹

سلا
مجموعی در دوشانی یادیداد
چهارم بدست او بنامت در
او و خواب «صلح» یعنی
بشاید که کار فرمایان او
در اینک است بمانند مرام
و فی سوره یوسف

پیغامبر فرمود کہ ای کم بختان شما از بت پرستی باز گردید و الا شما را ہلاک نما
 کرد ایشان فرمودند کہ ہلاکی مایان بچہ خواهد شد **ہود علیہ السلام**
 گفت شما را باد ہلاک خواهد کرد آن سگان بقتل در کوفہ ہارفتند و بر سر آنکوبہا
 و یوارہا مہیا کردند بنایت کلان و گفتند کہ ازین دیوار ہا باد نگذرد و روز جمع
 شدہ بہ پیش **ہود** آمدند کہ باران نمی شود اگر شما پیغامبر ہستید باران از
 خدای خود بخوابید و ابر پیدا کنید **ہود** علیہ السلام گفت اگر چہ پدید آید و گفتند
 سیاہ باشد در ازمان بحکم باری تعالی ابر سیاہ پیدا شد مقدار سر سوزن از ان باد
 بیرون آمد کہ ہمہ ایشان را بر ہم زد و آوردہ اند کہ یک بد گیرے دست
 میگیرفتند و می استادند و سنگ و چوب و خاک بالائی ایشان می پاشید
 و در زیر سنگ میشدند و در زیر زمین دوم خلق خدای اند کہ قامت ایشان
 بمانند قامت گوسفند است و سر ہاے ایشان بمانند سر آدمی است آوردہ
 اند کہ از ہر حیوان یک نشانی در ایشان ہست حضرت رسالت پناہ صلی اللہ
 علیہ وسلم را پرسیدند کہ آدمی زاد اند گفت نہ بلکہ در روز قیامت خالی شوند و
 الحال یکے از ایشان عاصی نشدہ است ترس سنگہائی گرم دوزخ کہ در اصر
 چہارم است و آن سنگہا را اکبرویہ نامند اگر یک از ان سنگہا گرم و فسخ کہ در
 جہان آید ہمہ کوفہ ہای روی زمین چون موم بگدازند و آب از روانش خود بایستند
 و در زمین پنجم ماران و دوزخ اند و در زمین ششم گژدمان و فسخ اند بمقدار شتران
 کلان و در زمین ہفتم تخت شیطان است و شیطان را گفته اند کہ یک اندام او
 نرہست و یک اندام او مادہ چون یک اندام را برد و بگرداند از مادہ سے زند بہر زونی
 او دہ نفر بزنند و سخت او را بچین نام اند و آن بچین سنگی است کہ برابر ان
 دنیا است و میان کاواک و بالائی او سنگ دیگر بطرح سر پوش بر و ہساوہ اند
 و ارواح را بخواران و اسباب بندست و این ہفت زمین بدست یک فرشتہ است
 کہ آن فرشتہ ہفت برابر آسمان فزمین است و پاسے او در ہوا مانع بود

(۱۷)

زمین

میان زمین و آسمان است و از دست ایک طاووس

در بیان گاو که جهان را بر پشت او نشاند

۱۷۲

در بیان گاو که جهان را بر پشت او نشاند

بفرمان حق از بهشت یک تخمه آورده شد از یاقوت بیخ که هفت برابر آن فرشته
 زمین و آسمان کلانی دارد و آن فرشته پائی پروانه و آن تخمه بر پشت گاو
 است از بهشت که کلانی از خداوند و چهار سر و هشت شاخ دارد و این تخمه از
 بندگ زن او با سر وی رسیده است **آورده اند** که رفته رفته شیطان رفت
 و بدو و سوسه کرد که چه بار را بر پشت خود گرفته اند از تا خلاص شوی چون عزم
 کرد که اندازم پشه بکلم خدای تعالی آمد و در دماغ او دوا کرد و به نیش زد و هفتاد
 سال بیوش افتاده بود چون بیوش آمد زود تر نگریت که مگر عالم خراب شده
 باشد اما چون همه بر جاسه بودند خطاب حضرت برآمد که اینقدر ملاک من بچه
 چیز است او اند که تو گمان فاسد بخود بروی که مگر ملاک خدا را من گرفته ام پس
 چون این فکر شیطان را بخود له داده جزائی توانست که فرار روز قیامت برآید
 بندگان خود ترا ذبح کنم **آورده اند** که از ترس آن خطاب هیچ گاه چشم بر چشم نزده
 و آن گاو یک بر یک نمناک است و آنرا زاری گویند هفت برابر گاو کلاست و آن
 یک بر پشت مای است و آن مای از آن رنگ خمر ندارد **چندین آورده اند**
 که روزی مهتر عیسی علیه السلام گفت که یارب آن مای را بمن بنمای حکم شد
 که برو نزدیک کوه قاف آنجا غاری است که آب تمام جهان از آنجا جمع میشود و در
 درون غار شنگی است برابر این دنیا و از آنش و فوخ چون سر سوزن بدو تاب میرسد
 و این دنیا مای دنیا همه بر آن سنگ میرسد و چنان تافته است که کسی بر تابه تافته
 قطره آب اندازد بلکه زود تر از و خشک میشوند و اگر این آب نبود می تمام عالم از
 تاب آن سنگ میسوختی و چون مهتر عیسی بد آنجا رسید مای دید که از تیر تیر تر می
 رفت و یک مای او سه روز میگذشت اما چون نگه کرد همه روزهای یک چشم او نه
 گذشته بود بعد از آن مهتر عیسی گفت که آمنتان مای مین است از حضرت
 عزت نداشتند که کابل این طور ما بیان یافت و هزار ایشان یک لقمه آغای خوار
 شد و آن مای در ریاست که آن دریا از آن مای خمر ندارد و آن مای را پشته در بر

گرفته است و در زیر آن پشته تاریکی است که انبساط او خداوند و در زیر آن تاریکی
 دریا است که ده هزار برابر این دنیا است که عرض و طول و عمق او برابر است و
 زیر آن زمین است سفید رنگ که از کف دست هنوز همواره ترست و در روز قیامت
 همان زمین را بیارند تا این مخلوقات در گنجد و در زیر آن زمین نیز دریا است
 که در زیر آن باز زمین است و علی هذا القیاس هفت دریا است و هفت زمین آمده
 اند که در این زمینها مخلوقات اند که حسابات آنها خداوند که سوزن در آن زمین گنجد
 و **عبد اللہ انصاری** رضی اللہ عنہ از حضرت علیہ الصلوٰت و السلام پرسید
 که آدمی را داند حضرت گفت از آفریدن آدم خبر ندارند و **ایضا** گفت که شیطان
 با ایشان حرکت میکند گفت لا بلکہ از خلقت شیطان خبر ندارند **الغرض** سال تمام
 بران مردمان و دوازده روز میباشد یعنی سی روز این جهان یک و از آن مخلوقات
 میشود بکلیت الہی و در زیر آن زمینها دریائے است که ده هزار برابر این دنیا است
 و عرض و طول و عمق او برابر است و آن دریا را حمیم نام اند که از خون و ریم و زرد
 آب عاصیان است و سخت جوشیده است و ارواح آن خون کشنده گان
 بناحق در آن دریا است آورده اند که در روز قیامت نشانه هر طایفه جدا
 باشد اما چهار طایفه را نشانها برابر باشد اول زنا کنندگان و صیقل فروزان
 و خمر خواران و کسیکه مزدوری مزدور نا حق کند هر روز راه حرم ایشان
 درشت باشد و در میان هر دو کفت ایشان چون مانند کشتی جا بهائے
 ماران و گزردمان باشد و اینها می ایشان چون جبل احد کلان باشد و پیشانی
 چندان کلان شود که سه روزه راه سپ تازی دوان دوان بران رود و
 سر با سے ربا خواران چون کوبها کلان شوند که طاقت استادن نداشته
 باشند بلکه بر سر خود بایستند و پایها بالا کنند و مانع ز کوفت را و کسی را
 که در تجارت مال خود را بکند بتایش اند شجرهای ایشان چون کوبها کلان باشد
 و پراز ماران و گزردمان **لحم** است که روزی یکبار از صاحب اثر فروخت

بسوم چون این خبر بهشام که یکی از اصحاب بود رسید و عجب آن سودا
 گرویدن گرفت چون رسید گفت اشترا برای کشتن خریدی یا برائے بار گفت
 برائے بار گفت برای باز نیست زیرا که شتم او سوراخ دارد چون آن رو میباید کرد که برایت
 صد درم کم کرد بدو صد درم خرید صاحب شتر و پیش بهشام رفت و شکایت کرد که
 چرا صد درم مرا نقصان کردی بهشام گفت که من خود را و شمارا و اهل قریه را از عذاب
 خدای خلاص گردانیدم زیرا که حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است
 که چون بمبیعه عیب ناک باشد و صاحب مال آن عیب را به تاجر نه نماید و مطلع نه
 کند عاصی شود و هر که اهل قریه بدان خبر باشند همه ایشان عاصی شوند
 پس من متابعت حضرت کردم الغرض در روز قیامت برای این طالعہ ہائے
 مذکور و برای کفار و برای جملہ عاصیان و جانی کہ بی توبہ مرده باشند پیالہ ہارن
 دیارند و چون در پیش آند از سختی و گرمی آن زرد آب گوشت روی ایشان
 بریزد و در آن ساعت از برای عذاب آن گوشت باز برود و چون فروکشند
 تمامی گوشت و پوست ایشان بریزند و باز برویند و بخلاف این بد سنجان
 در عرصات مرتقیان را و ثابان را و جملہ صلاح کاران را پیالہ ہائے از بہشت بیارند
 کہ از مشک خوشبو تر باشد و از برف سفید تر و از مسکہ نرم تر چون فروکشند آن
 پنجاہ ہزار چون یک ساعت برای ایشان بگذرد و در زیر آن دریا زمینی است از برف
 و ژالہ و کلانی اورا گفتم اندکہ وہ ہزار سال کہو تر تیز رو بیکدم از طرف تا طرف
 دیگر برسد کہ اگر آن زمین نبودی جملہ املاک از گرمی و دوزخ بسوختہ و در زیر آن
 سر پوش دوزخ است کہ طول و عرض و عمق آن خدا داند و در زیر آن ہفت دوزخ
 است کہ اول ایشان حجیم نام است و دوم جہنم و سیوم لطلی چہارم سقر
 و پنجم سعیر و ششم زہریر و ہفتم باوہ کہ ہمہ دوزخیان بدان گرمی می نموند و
 در باوہ منافقان و برہمنان کہ کسیکہ سوگند بخدا بکذب کند و را فضی و کمانیکہ
 دین حق را تبدیل دہندہ باشد و در زیر ایشان ہفتاد ہزار پردہ ہائی کہو دانند کہ ہر پردہ

۱۴۲

در بیان دوزخ ہفت اند

هفتاد هزار برابر این دنیا است و وزیر ایشان هفتاد هزار پرده های عقیق رنگ اند
 علی هذا المقدار و وزیر ایشان هفتاد هزار پرده های سبز خالص اند علی هذا المقدار
 و وزیر ایشان هفتاد هزار پرده های زر اند علی هذا المقدار و وزیر ایشان هفتاد
 هزار پرده های سیاه اند علی هذا المقدار و بعد از آن حضرت رسالت پناه فرمود که
 جلال و جمال حق است که در حصنه آید و نه در بیان آید و بطریق دیگر گفته اند که بر پشت
 ماری است و آن مار دوزخ است و نام او یلیخا است و در تمام سال دو نفس میخشد
 چون باد در بینی راست او رود گرمی باشد و تابستان میشود و چون از بینی چپ
 رود سردی باشد و زمستان می شود و معلوم باد که آفتاب در نیمه ان بکلت
 الهی یکسان نمی تابد چنانکه آورده اند که بطرف شمال ولایتی است که نماز
 عشا بر ایشان نمی باشد زیرا که چون با آواز آواز کنند و ظهر و عصر و مغرب باز
 صبح صادق میدرد و نام آن ولایت سیاه است و مردمان آن ولایت نهایت
 ظریف اند و بطرف یمن خیمه است که بغان نام اند که در تمام سال چهل روز
 بر ایشان نماز عشا نمی باشد زیرا که طرف نماز وقت است پس بعد از وقت عدم
 نماز لازم آید و بطرف مشرق ولایتی است که شش ماه در آنجا شب می باشد
 و شش ماه روز که اصل همه دریاها از آنجا راهی شده است و همه ولایت پر از برف
 است حتی که آورده اند هر زنده سر از حیوانات که در آنجا رسد برف میشود
 و در شش ماه تابستان چون آفتاب در میان آسمان می باشد بر آن ولایت روز
 روز می باشد و برف میگذرد و دریاها گلان میشوند و شش ماه زمستان چون آفتاب
 بر کناره آسمان رود بر آن ولایت شب باشد و برف می بارد بدین حکم
 نماز ساقط گردانیدن اوست از دمه خواه به او خواه بقضا یعنی اگر در وقت آورده
 شود ادا شود و اگر بعد از وقت آورده شود قضا شود پس مؤمن متقی را باید که
 اوقات را بنگهدارد و تا آنچه معلق بوقت نیستند در آن شب تمام
 بایستد کرد که هر نفس که بر می آید گویا که یک سنگ دیوار عمر تو خراب گردد و هر شب

در بیان ماری که دوزخ بر پشت است

در بیان آنکه مردم که نماز حق را نیت

۱۶۵

در بیان آنکه شش ماه در آنجا شب است و شش ماه روز است

و هر شب که می آید میگوید که من فردای قیامت گواہ توام هر چه از عبادت میکنی بگو
و هر روز نیز بچنان میگوید و هر قدم که گرفته میشود گویا که بجانب قبر میرود چنانکه
بزرگوار می را گفته اند که درون خانه قبر را کاوین بود علی الصبح غسل میکرد و فرزند
میپوشید و در آن خواب میکرد و میگفت یا رب امروز هلمتم ده که توشه اینجا بیارم
تا می روز و شب بعبادت الله صرف میکرد و میگفت ای بدن کابلی مکن که
فردا ترا نخواهد ماند بگذارد تمام عمر چنان میکرد حکایت یازدهم در عبادت
رساله خود آورده است که بلی در باغ آشیان داشت و در ایام بهار عمر خود را بنجوشی
و خوری و لذت و شوق گل میگذاشت و تا چون باد خزان دست نظم دراز کرد و
تا می باغ را بے برگ و گل ساخت و آشیان از اینجا خراب شد و در زیر آن درخت
خانه مورچه بود که در تمام ایام صیف توشه در زمین جمع کرده بود و در زمستان بفرغت
شد و از خانه بیرون نمی آمد بلیل ناچار شده صیفش آموخته رفت و سوال کرد که ای
یار قدیم مدت مدید در اینجا بهم گذراینده هم الحال چون کم خرجم چیزی بمن ده
تا غذا کنم مورچه گفت ای بلیل بمقتل به بهار غره نمیتوان شد زیرا که باو خزان در پیش
است و نمیکند و بهار بخیزی خود میکنند باید که بمن چنان زیرکی کند که آن
مورچه کرده بود که خزان در پیش است ۲ و ایضا حکایت بیستم در عبادت
که غلام بن خدمت خواجه حست بود چون خواجه را بر و رحم آمد او را آزاد کرد و پاره نند
به و داد پس غلام راه کعبه الله گرفت چون در کشتی درآمد بقدرت الهی کشتی شکست
و بر یک تخته ماند و آن تخته بر جزیره بیرون آمد چون چند روز در آنجا ماند
بنایت گرنگی و شناسایی کشیده ناگاه دید از طرف جمع سواران پیداشدند و
اول لباس خوب پوشانیدند و طعام و شراب خورانیدندش و بر اسب سوار
کردند و راهی ساختند پس در شهری رسیدند بنایتی آبادان و زیبا تخت نقش و
آراسته و او را بر تخت نشاندند و چند هزار شکر بجد و جو بداران و غلامان
پیش او استاوند غلام بنایتی متحیر شد گاهی گفتی که مرده ام و بدین درجه

بار بخواند و در آب اندازد فی الحال کم کرده خوش بیاید و اگر بعد از صبح صادق
بست و پنج کرت بخواند ثواب بسیار است و چون بجانب مسجد رود برای اولی
فرض فجر و در راه آیت الکرسی بخواند و سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ اسْتَغْفِرُ اللَّهَ صَد بار
بخواند و ایضا صد کرت اسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَالْقَوُّبُ إِلَيْهِ
وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ وَهُتَادَكَ وَتَقْدِيرَكَ وَالْغِنَى وَالْجَلَالَ لَا تُخْصِمُنِي يَا اللَّهُ
خَفُودٌ رَحِيمٌ بخواند حق تعالی فرزندان او را محتاج کسی نکند و صد بار یا بصیر بخواند
و صد بار یا سمیع بخواند و چهل بار یا عزیز بخواند که حساب هیچ نعمت از حق نماند
نخواهد و صد بار بخواند غریزه هر دوسرے گردد و چهل و یکبار یا خیر یا قیوم یا
حَسَنُ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ أَنْ
تُحْيِي قَلْبِي بَعْدَ مَعْرِفَتِكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَكْرَمَ الرَّاحِمِينَ
و پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است که خانه های خود را پر نور کنید یا ران گفتند
یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ السلام چگونه باشد گفت بدو چیز یکی سنت با مدد در خانه ادا کنید و
فرض در مسجد و دیگر فرض عشاء در مسجد و در در خانه آورده اند هر که وضو کرده بجای
مسجد را بی شود ثواب حج قبول را برابر هر قدمی یا بدو ثواب هاجران میاید و بعد
از ادائیگی فجر اگر امام باشد روی بجانب مشرق آرد و اگر مقتدری باشد روی بسمت قبله
نشیند زیرا که پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است هر که بعد از ادائیگی فجر روی بقبله نشیند و
اوراد و تسبیح و تهلیل مشغول شود تا بر آمدن آفتاب خدای تعالی ده کار بر او آسان
کند اقل مدد دنیا و امداد آخرت و در دل جمله مومنان و خلائق دوست گردد و تلخی
جان کندن بر او آسان شود و سؤال منکر و نکیر را نیکو جواب دهد و قبر او در وضو
بهشت شود و از گمراهی قیامت در سایه عرش نجات یابد و نامه اعمال او
بدست راست او دهند و از پل صراط چون برق جهنده بگذرد و به نعمت بهشت
بیمانگی مانند ویدیه چون خود روزی گرداند و در قوای مبری و مفتاح الجنان و خست
الفرسوس آمده است که هر که هفت کرت بعد از نماز فجر بگوید بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بعد از فجر روی سوی قبله نشیند

الحمد لله الذي جعلنا من عباده المخلصين
 في الدنيا والآخرة
 ۱۸۰

لا اله الا الله محمد رسول الله هفت کار او بحق تعالی دست میشود اقول
 تار یکی گور بروی آسان شود و ماران و گز و مان بروی اثر نه کنند و قبر و هفت
 از شرمندگی و فزع بروی به بندند و حساب قیامت بروی آسان شود و کتاب
 اعمال او بدست راست دهند و بر پل صراط چون برق بگذرد و نیرودین دنیا محنت
 کس نگردد و دست بردار و این مناجات بخواند الهی ملکا بادشاها این عاصی و
 جانی را با همه مسلمانان با ایمان داری و با ایمان بری و از شرمندگی و خلق اولین
 آخرین و دیر پناه خود نگا هداری و بجاعت محمد علیه السلام حاضر گردانی و غایت
 گردانی و بیدار چون و بیگون مشرف گردانی و از پل صراط باسانی بگذرانی و بهشت
 خویش را کرامت گردانی و سکر الموت و تلخی جان کنان و تار یکی گور و سوال منکر و کبر
 آسان گردانی الهی ملکا بادشاها بدان زمان که ملک الموت صد جان کند و ابلیس لعین
 صد ایمان بگذران را و پدید و مادر و همه مسلمانان را از غایت مرود و دیر پناه خود نگا
 داری الهی از جواب خلاصیت ده و دیداری منت ده و شوق بشارت ده و رضا با قلت و
 تنعم بی علت ده غازیار از فتح و نصرت ده و کافران را مغلوبی و هلاکت ده و عاجیان را سلامت
 و علان را علم و آخرت ده و عاصیان را مغفرت ده و زنا را شرم و عافیت ده و
 رنجوران را صحت ده و زندگان را سنت ده و مرده گان را آمرزش ده و مغفرت ده
 رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ يَا خَيْرَ الْبَصِيرِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
 بعد ازین اگر کسی مرد و او را داشته باشد و اجانت از شیخ خود داشته باشد
 بگذرد و اگر کسی بے اجانت شیخ خود اگر کسی روزه نفل نماز نفل و کند و انباشد
 و ثواب نیابد و در تفسیر ملا یعقوب کابلی آورده است که روزی
 مردی از شیخ نجم الدین کبری بجنود شیخ رسیدند شیخ گفت مرخا و ما را که آب
 خوردن بیارید مگر باران تشنه ماندند یکی از ایمان گفت که حضرت من روزه
 دارم شیخ گفت که نه اجازت مرشد روانیست روزه نوافل را اظهار کرد و از
 سلسله چشمتیان و سلسله شطاری باین فقیر خندید و او را در سیده است

بیان کنم اول سرگزشت استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم والتوب
 الیه واستأله التوبة بگوید و بعد سی و سه بار سبحان الله و
 سی و سه بار الحمد لله و سی و سه بار الله اکبر و سی و سه بار لا اله الا الله بعد
 حلقه شده نشیند و اسم الله بر زبان راند تا بر آمدن آفتاب بعد سوره
 یس بخواند بعد سوره کافرون و اخلاص و معوذتین هر یک سه گان با
 بخواند و سوره الفجر و لیل عشر بخواند و از سلسله کبرویه از سید علی همدانی
 مرشد محقق بخواجه اسحاق قتلانی و از دبستید السادات سید احمد فند بخش و
 از و بفرزند خود سید یوسف نور و از و بفرزند خود سید السادات شیخ
 المشایخ والاویا قطب الاقطاب فوزمانه سید علی رزمی قدس
 الله سره الغریز اجازت سلسله و اولاد به سید علی همدانی رسیده بود و از و
 باین فقیر مصنف رساله رسیده است تا اگر کسی اجازت این سلسله یافته باشد
 بعد از فجر بدو مشغول شود و این اولاد از هزار و چهار صد مرشد گرفته است یعنی
 و در یکی راجع ساخته مجمل کرده است و امیر سید علی همدانی گفته است که چون این
 را جمع کردم بطواف مکه زیارت قبر حضرت رسول رسول یافتم چون زیارت
 قبر کردم حضرت در خواب از چادر خود این صد کشیده بمن داد چون بیدار شدم و دستم
 بود و دیگر روایت آورده است که لایل چون از ولایت خود برآمد بسبب آنکه
 آورده اند که امیر هرگز روی بمشرق نمی نشست بلکه همیشه روی بقبله
 می بود و در وقت خلیفه زمان اولاد دعوت کرد و عویشا اجابت نه نمود خلیفه خود آمد
 و عویشا و بنشست امیر روی از قبله گردانید خلیفه گفت هرگز روی از قبله نگیر و بنشین
 الحال چرا گفت از روی شما روی گشتا ندم خلیفه گفت از ولایت من بدو
 امیر گفت بوقت ظهر خواهم بولایت کو ظهر نمود چون وقت ظهر شد بوقت ظهر
 امیر را پی شد بهمدان رفت بزیارت قبر با آدم صلوات الله رسید و در
 زیارت قبر با آدم گفتا ند که فی الحال خوبی و فزشتی کسی پیدا می شود زیرا که

در انجا زمین شگاف می کنند و دست در آن می برند اگر مروی خوب باشد طلا است
او میرسد و اگر زشت باشد آهن بدست او میرسد چون امیر در انجا رسید خواب شد
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم را در خواب دید که این او را از چادر خود
کشیده بدو داد و گفت ای فرزند بر که این را بخواند ثواب اولیا را بدو هر که باطل است
تمام این را بشنود ثواب انبیا یا بد اگر در هر لفظا و نظر کند عبرت گیرد چون امام بیدار شد
در دست یافت و از انطرف بکشمیر رسید و مدت مدید در کشمیر بود و از انجا با جمع صحابه
راهی شد و در ولایت پشت رسید مدتی چند در انجا متکلم بود که در آن ولایت کثرت
حق از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود چون این خبر بولایت ماورد لهنر رسید
مردان انجانی او آمدند و او را کشیدند میخواستند بکشند ایشان مردم این ولایت و آن
شکر نزاع شد آن لشکریان ظفر یافتند بعد امام در خواب نمودش که اندرون
من در بنجا دفن کنید و قالب من در انولایت برید همچنان کردند چون بعد دیگر دیدند
همچو زخم و شق برو نمود چون بولایت بلخ رسیدند مردان بلخی او را نزاع کردند باز آن
شکر ظفر یافتند امام در خواب نمودش که مرا در همین جا دفن کنید دفن کردند چون
رفتند دیدند که بر سر تابوت نهاده بود و از انجا بولایت خود بروندش معلوم
با و که تسبیحات بانگستان حساب کردن افضل است و آن نیست که تمام انگشتان
حساب کنند که آن رسم یهودان است و تسبیحات پیغمبر است که ب انگشت میکند
و بد انگشت حساب نمیکند یعنی بنصر و بنصر وسطی میکند و بانگشت شهادت
و ابهام حساب نمیکند و آن چنانست که اول خنصر و کف دست کج کنند و بنهد بعد
بنصر بنهد بعد وسطی بنهد باز اول خنصر بردارد و باز بنصر بردارد و باز بنصر بنهد
وسطی بردارد و باز بنصر و خنصر بنهد و بردارد و هفت می شود باز بنصر بنهد خنصر
بردارد و باز وسطی بنهد باز خنصر بنهد تا ده شود و این هنگام انگشت سبابه
بر ابهام بنهد یعنی بر سر ابهام بنهد که این موضع ده است و چون حلقه هذا الحساب
ده و بجز زیاده شود سبابه بر این ناخن ابهام بنهد تا بیست شود چون ده

۱۸۲

در بیان تسبیح بانگستان شلش

در بیان وظیفه برای کشایش رزق
در بیان وظیفه برای کشایش رزق
در بیان وظیفه برای کشایش رزق

دیگر زیاده شود سر انگشت ایهام مداخل بنده انگشت سبابه بند تا سی شود و باز
ده دیگر بر بند دوم بند تا چهل شود بعد سر انگشت ایهام در بند انگشت پنجم
بند تا پنجاه شود بعد باطن راس سبابه بر ظاهر راس ایهام بند تا شصت
شود بعد سر انگشت ایهام را برین سبابه بند تا هفتاد شود بعد باز سر سبابه
درین ناخن ایهام بند که اول در حساب نیست بود الحال هشتاد شود بعد
سابه را مداخل بند ایهام بند تا نود شود بعد سر سبابه درین ایهام بند تا صد
شود علی هذا المثال با انگشت نهم نزدیک نهادن غیر برداشتن ایشان اما
مداخل برداشتن رفع خنصر چهار و رفع بنصر پنج می شود و این در حساب است و در سائر
کرات نیست مگر باز حساب ده دیگر شروع کند و همچنان هر کرات ده حساب کند و
بگرداند تا ده در ده صد شود و این تسبیحات بچیز است که از چوب کردن و غیره گرفته
باشد و در آیام رسول الله علیه الصلوات و السلام نبود و نیز در آیام شافعی روان نیست
اما نزدیک علماء است که این را بدعت حسنه گویند آورده اند که جنید بغدادی
از دست خود نمی انداخت یکی از صاحبان پرسیدش که ظاهر را باید انداخت و باطن
باطن باید مشغول شد گفت من از برکت این ظاهر به باطن رسیدم از نیجت دوست
دارم بعد از ادای بامداد ده گان یا ز راق بخواند و بطرف مشرق ببرد و
آورده اند که حق تعالی انا بنجت رزق و بندش که او را از و هیچ خبر نباشد و دست
راست در سینه بند و هفتاد بار العظیم الذی یعظم السر و الاخفی بخواند هر چه
بشنود یاوش شود و صد کرات اسم یافت شام دست راست بر سینه نهاده بخواند
هر چند کند و همین باشد سینه اش روشن گردد و بعد از مستحبات عشر
بخواند كما سئذ کره ان شاء الله تکافی الا حیات صد بار لا اله الا الله
الملك الحق المبين بخواند بعد صد بار اللهم صل على محمد و على آل محمد و بارک
وسلم علیهم و بعد صد بار سورة اخلاص بخواند بعد صد بار عالم
الغیب و الشهاده بخواند باطن او چنان منور شود که هر چه بشنود یاوش

در بیان وظیفه برای کشایش رزق و هر چه بشنود یاوش کند

۱۸۳

طاهر بن محمد غایب

ایضا یادداشت
در بیان وظیفه برای کشایش رزق

بسم الله الرحمن الرحيم

یا دیش آید و بفتاد و بار لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و پنجاه بار
الحمد لله علی کل حال حساب جمله نعمتها بر و آسان شود و صد بار یا زحمن
و صد بار یا زحیم بخواند و شک و حسد و کینه از دل او برود و با هیچکس عداوت
نماند و صد بار یا قاریث بخواند و صد بار یا واثب و صد بار اسم الباری
اگر بخواند آورده اند که هفت روز بیشتر او را در قبر نماند و بقالب همراه در آسمان
برند با بد که عقب هر نماز بخواند و بعد از سلسله هر صدی که باین فقره رسیده است
سه هزار بار اسم الله بخواند و اگر در عقب هر نماز سه هزار کرات اسم الله بخواند
تا پانزده هزار شود او را آسمانیان ذکر اگر گویند و بعد از برآمدن آفتاب نماز
اشراق کند و در رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه پنج کرات اخلاص بخواند بعد
شکر روز بر همین تقریر بعد از دو رکعت نماز شکر الله بر همین تقریر و او کند یعنی یکبار
فاتحه پنج کرات اخلاص بعد از دو رکعت نماز استخاره او کند و در رکعت اول
بعد از فاتحه یگان بار سوره کافرون بخواند و دوم بعد از فاتحه سه کرات اخلاص
بخواند و دعا را در او و ادعیات خواهم بیان کروا نشاء الله تعالی بعد از دو رکعت
نماز استنحابه بخواند و در هر رکعت بعد از فاتحه سه کرات اخلاص و در عوارف
المعارف آورده است که در یک کرات اول این نماز سوره واقعه تمام
کند و در رکعت دوم سوره بسم اسم ربك الا على الذی او کند بعد از دو رکعت
حقوق والدین او کند و روزه اند که هر چند که پدر و مادر را رخصت نین
باشد خوشنود شوند و هر چند گناه کار باشد آمرزیده شود و در رکعت اول بعد
از فاتحه یگان بار سوره ایه الکوسی بخواند و سه گان اخلاص و در رکعت ثانی
علی هذا القیاس و هفت کرات این **عَاللّٰهُمَّ بِالطَّيِّفِ الطَّيِّفِ بِوَعْدِی**
بِطُفِّكَ الْخَفِيِّ كَمَا حَبَّبْتَ وَ تَوْضِی بِنَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ و یک کرات
در سبب نزول این دعا گفته اند که روزی خطاب و عتاب حضرت عزت
بر موسی علیه السلام شد که ای موسی در حضرت من سخنان دلاور نمیتوان گفت

تقریرات از دست اندازنده با مدد هیچکس نیست و بقیه دعوات با مدد هیچکس مگر بهت با مدد خدای بلند
آنچنان که دوست میداری تو در دست من است و ای رحیم ترا هر دم کند گان ۱۲
و بزرگ ۱۲ ای مدعی خدایا ای هر نا مهر باقی بکنید و در مادر و پدر ما بسبب لطف تو که پنهان است

که من قها و جبارم هتر موسی پغمبر گفت یارب من کلیم شما با شتم مرا هم ترسی هست
 در گاه شما خطاب حضرت عزت شد که ای موسی مانند شما کلیم را چندان ترسیست
 که کسی در شب تاریک رود و اسباب جنگ نداشته باشد و همراه هم نداشته باشد
 و هفتاد جایی که شیران آدمی خوار راه او گرفته باشند حال او چگونه باشد
 هتر موسی سوال کرد که یارب مانند من کلیم را جان کردن چگونه باشد خطاب
 شد که ای موسی مانند شما کلیم را چنان بود که کسی گویند زنده را از پوست بکشند
 و باز بر ویانند و باز بکشند بکذا ما هفت کرت بر ویید و بکشند هتر موسی از هول
 آن خطاب چندان گریست که سینه مبارکش گویا که ترقیدن گرفت و بعد
 از آن خطاب حضرت عزت رسید که ای موسی هر که این دعای مذکور بخواند جان
 کردن او چنان آسان کنم که چون کودک پستان مادر در دهن گرفته باشد
 و در خواب رود بعد از آن پانصد کرت یا ظاهری بخواند و صد کرت یا باطنی
 بعد از چهار رکعت نماز بگذارد که ثواب او از حد و عد بیرون است در رکعت اول بعد
 از فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص هفت بار باز در دوم بعد از فاتحه و اشمس و
 ضحی یک بار و چون از قعدہ اولی برخیزد در ثالث و رابع بعد از فاتحه یگان بار
 آیه الکرسی بخواند و سه رکعت اخلاص بعد نماز بنشیند بگذارد و اگر روز یک نشیند باشد
 چهار رکعت یک سلام در رکعت اول بعد از فاتحه امن الرسول تا آخر یک بار
 بخواند بعد صد بار این تسبیح بخواند لا اله الا الله العزیز الجلیل یا عزیز
 یا جلیل و در روز دوشنبه دو رکعت اخلاص و معوذتین سه گان بار
 بعد از سلام این تسبیح بگوید صد بار اللهم صل علی محمد و آل محمد و در روز
 سه شنبه دو رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اذ جاء نصر الله و در سه گان بار و
 بعد از سلام هفت بار سوره فاتحه خواند و باز دو رکعت و در هر رکعت بعد از
 فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام صد بار لا اله الا الله خالصا مخلصا
 و در روز چهارشنبه و اوده رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین

در بیان آسانی جان کردن و دعا آن

۱۸۵

در بیان نماز و تسبیح

در بیان نماز چهارشنبه

معلوم باد که نماز یکشنبه و پنجشنبه واقع است باید بد

در آن شب که در مسجد اقصیٰ، در شب جمعه، در روز نهم ماه رمضان، در روز...

سه گان بار و بعد از سلام صد بار لا اله الا الله خالق کل شیء قدیر و در روز
پنجم شب و در رکعت بعد از فاتحه کافرون پنجگان بار و اخلاص سه گان بار و بعد
بار بعد از سلام این تسبیح بخواند سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله أكبر
و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و در روز جمعه اول نماز اعرابی ادا کند
و آنچنان بود که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرمود هر که پنج جمعه
بمسجد جامع حاضر نه شود کافر گردد و اعرابی در انبیا حاضر بود گفت یا رسول الله
فقیر بغایتی و درست از مسجد منبر خدا فرمودش هر که بعد از اشراف روز جمعه این
نماز بخند اول و در رکعت اول بعد از فاتحه سوره فلق یکبار و در دوم
بعد از فاتحه سوره خناس یکبار و بعد از سلام هفت بار سوره فاتحه بخواند بعد
هشت رکعت بدو سلام در هر رکعت بعد از فاتحه ادا جائیکبار و اخلاص بیست
و پنجبار بعد از سلام هفتاد بار لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم پس حضرت
علیه السلام فرمود که گذارن این نماز نیر و تا جای خود در هشت نه بند و بیاید
بمقدار ثواب مقتدران و امامان که نماز جمعه ادا میکنند او را اعطا کرده شود
آورده اند که چون ثواب این نماز حضرت رسالت پناه علیه الصلوٰة و السلام
بمجد و عد فرمود جمله صحابه چنان خوشحال گشتند که شتران و گوسفندان و متاع
و نیاوی که داشته بودند اکثر بآن اعرابی دادند که از سوال شما مایان را نعمتی عظیم
بدست آمد و خبر شدیم و بعد ازین نماز چهار رکعت حفظ ایمان بیک سلام ادا
ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه یازده بار اخلاص بخواند و بعد از سلام صد
بار لا حول و لا قوة الا بالله بخواند بیستم گناه زوال یابن نشود و بعد از چهار رکعت
خوشنودی خصمان در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص یازده بار و در دوم
قل یا ایها الکافرون سه بار و اخلاص یازده بار و در سوم بعد از فاتحه ایتها الکافرون
سه بار و اخلاص پانزده بار و در چهارم بعد از فاتحه ایتها الکافرون سه بار و اخلاص
بیست و پنجبار بعد از سلام لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین

در میان نماز روز پنجشنبه
در میان نماز روز جمعه

در میان نماز برای خوشنودی خصمان و حفظ ایمان

در آن شب که در مسجد اقصیٰ، در شب جمعه، در روز نهم ماه رمضان، در روز...

باشد و بعد ازین دو رکعت دیگر بگذارد و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص ده بار بعد ازین ده رکعت نماز خضر بگذارد و این را نماز وصال نیز گویند یعنی هر که بجا آورد وصال حق رومی کناند و بهتر خضر علیه السلام را مشا بده کند در هر رکعت بعد از فاتحه هر چه از قرآن بخواند اما افضل آنست که از سوره نیل تا آخر قرآن در هر رکعت یگان سوره بخواند و بعد از سلام دست بردارد و دعا بدرد بر ایمان بخواند این است **لَبَّيْكَ** **لَبَّيْكَ** **اللَّهُمَّ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ يَا نَسِيبُ أَنْتَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ وَاشْهَدُ أَنَّكَ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ كُفُوًا أَحَدًا إِنَّكَ أَنْتَ عَفْوٌ رَحِيمٌ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ** و بعد ازین تسبیحات نماز پیشین خواندن گیرد آورده اند که حضرت بی بی فاطمه در خانه خود دست با آسیا پنهاده بود و بدان غله خوردنی بدست خود آورد میکرد و از کثرت استعمال دستهای او آبله شده بودند زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم کار را مناصف کرده بود میان ایشان آنچه تعلق باندرون خانه داشته بی بی زهرا بجا آوردی و آنچه بیرون خانه بودی آنرا مرتضی علی کرم الله وجهه بجا آوردی روزی خدمت حضرت رسالت حاضر شد و چگونگی حال خود را نمود حضرت فرمود که من دردی را بشما آموزم که از خلائق دارین بهتر باشد بی بی در طلب شد گفت اول اینکه بعد هونج وقت نمازی و تسبیح بار سبحان الله و تسبیح سوره بار الحمد لله و تسبیح سوره بار الله اکبر و یک بار لا اله الا الله و حذک لا شریک لک الله الملک و له الحمد یحیی و یمیت و هو علی کل شیء قَدِیرٌ یا این را بگویی تا هر که در کند اگر گناه او بعد و نجوم نکوت و دیگر بیابان برگ درختان باشد آزرین شود و دعا را خیره گفته اند که اگر در بامدادان و شبانگاه ده کرت بگوید برابر ثواب و ثواب کسی نباشد مگر آن کسی که او نیز گفته باشد و بعد از صد کرت صد گوید و صد کرت اخلاص صد کرت یا عالم الغیب الشهاده و صد کرت یا رحمن و صد کرت یا رحیم و صد کرت یا هارمی و اینها را عقب هر نماز بگوید یگان کرت

معیان و طیفه فرموده حضرت مر بی فاطمه

در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص ده بار بعد ازین ده رکعت نماز خضر بگذارد و این را نماز وصال نیز گویند یعنی هر که بجا آورد وصال حق رومی کناند و بهتر خضر علیه السلام را مشا بده کند در هر رکعت بعد از فاتحه هر چه از قرآن بخواند اما افضل آنست که از سوره نیل تا آخر قرآن در هر رکعت یگان سوره بخواند و بعد از سلام دست بردارد و دعا بدرد بر ایمان بخواند این است **لَبَّيْكَ** **لَبَّيْكَ** **اللَّهُمَّ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ يَا نَسِيبُ أَنْتَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ وَاشْهَدُ أَنَّكَ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ كُفُوًا أَحَدًا إِنَّكَ أَنْتَ عَفْوٌ رَحِيمٌ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ** و بعد ازین تسبیحات نماز پیشین خواندن گیرد آورده اند که حضرت بی بی فاطمه در خانه خود دست با آسیا پنهاده بود و بدان غله خوردنی بدست خود آورد میکرد و از کثرت استعمال دستهای او آبله شده بودند زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم کار را مناصف کرده بود میان ایشان آنچه تعلق باندرون خانه داشته بی بی زهرا بجا آوردی و آنچه بیرون خانه بودی آنرا مرتضی علی کرم الله وجهه بجا آوردی روزی خدمت حضرت رسالت حاضر شد و چگونگی حال خود را نمود حضرت فرمود که من دردی را بشما آموزم که از خلائق دارین بهتر باشد بی بی در طلب شد گفت اول اینکه بعد هونج وقت نمازی و تسبیح بار سبحان الله و تسبیح سوره بار الحمد لله و تسبیح سوره بار الله اکبر و یک بار لا اله الا الله و حذک لا شریک لک الله الملک و له الحمد یحیی و یمیت و هو علی کل شیء قَدِیرٌ یا این را بگویی تا هر که در کند اگر گناه او بعد و نجوم نکوت و دیگر بیابان برگ درختان باشد آزرین شود و دعا را خیره گفته اند که اگر در بامدادان و شبانگاه ده کرت بگوید برابر ثواب و ثواب کسی نباشد مگر آن کسی که او نیز گفته باشد و بعد از صد کرت صد گوید و صد کرت اخلاص صد کرت یا عالم الغیب الشهاده و صد کرت یا رحمن و صد کرت یا رحیم و صد کرت یا هارمی و اینها را عقب هر نماز بگوید یگان کرت

۱۱ سجده که در سجده است و هر که در سجده است و هر که در سجده است و هر که در سجده است

یک رکعت پرده ایشان نگاه داشتیم و ایشان پرده من میدهند و آن ساعت
 میان عصر و غروب است و نیز پنجشنبه علیه الصلوات والسلام فرموده است هر که بعد از هر نماز
 سه رکعت بگوید **اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّیْ مِنْ كُلِّ نَبَاٍ اَخْرَازَ مِنْهُ شَوْهَةً کُتِبَ لَهَا وَ قَبُولِیْ**
 نماز او چون قبولیت نماز من باشد و چون فرضیه نماز شام او کند و منتش باشد به تمام
 رساند رکعت اولش را بسوره کافرون بعد از فاتحه در دوم اخلاص باید که بویسته
 بدین سنت اقدام نماید بعد نماز و آیین بگذارد که اکثر اوست رکعات است بیک فاتحه
 و یک اخلاص و اقل و شش رکعات است در هر رکعت بعد از فاتحه سه رکعت اخلاص و آیین
 نام موازیه بهشت است تا هر که این نماز را او کند بر آن مدد آید و آن مدد باز شود و مصلحت
 این نماز در پیش شوند و بعد ازین دو رکعت نماز نور بخواند بعد از فاتحه شش آیت از
 سوره انعام بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه بخواند **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ**
وَالْاَرْضَ مَا کَانَ اَوَّلَ شَیْءٍ مِنْ وَاٰخِرَتِیْنَ و در رکعت دوم بعد از فاتحه این آیت بخواند
اَلَمْ یَرْحَمِ اللّٰهُ اَهْلَکَنَا مِنْ قَبْلِیْهِمْ اِلٰی خَاقٍ بِالَّذِیْنَ سَیَّرُوْا مِنْهُمْ مَا کَانَ لَهُمْ لَیْسَ مِنْ وَاٰخِرَتِیْنَ
 پنجشنبه فرموده است که گذارنده این نماز شفاعت من بیا بد اگر چه قاتل اولاد من
 باشد **اَوْفَرِیْ** اند که بزرگ بد بخت همین تفکر بخود برود که اولاد او را بکشم و این
 نماز را فایده چون از نماز شام فارغ میشد خداوند تبارک و تعالی از شومیت
 آن تفکر و دوسر بر و مستط میگردانند نماز شام میگذشت و بعد ازین دو رکعت نماز
 بروج بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه سوره **وَالسَّمٰوٰتِ الْبُرُوجِ** بخواند و در
 دومی سوره **الطَّارِقِ** بخواند این را نیز نماز نور گویند و مصلی این را ثواب مذکور
 باشد و نیز دو رکعت نماز نور در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص ۱۵ یا زده رکعت بخواند
اَوْفَرِیْ اند که چون مصلی این نماز محشر برانگیخته شود و روی او چون ماه شب
 چهاردهم تابان باشد و خلق اولین و آخرین در نظاره او شوند و همه بپندارند
 علی الله است و یا شهید است و یا نبی است و از همه بگذرد و در زیر سایه عزت
 ایستد و بواسطه کلام حق شود که این دوست من است زیرا که مصلی فلان

و در هر رکعت اول و دوم بعد از فاتحه سه رکعت اخلاص و آیین و در هر رکعت دوم بعد از فاتحه سه رکعت اخلاص و آیین و در هر رکعت دوم بعد از فاتحه سه رکعت اخلاص و آیین

۱۲ همه ستایش مریدان است و مرتبه همه شایسته حضرت کبریا است آن خداوند کبریا قدرت کامله بیا فرید

قصه وفات حضرت
علی کرم الله وجهه
و شهادت آن بزرگوار

۱۹۶

لَحْدَتْ سَعْيَ فَرِحَتْ برای حاجت آزموده است و دیگر چهار رکعت شپلیدن
گور و وکرت من عند الله نازل شده است **اورن** اند که چون مادر امیر المومنین
رضی علی کرم الله وجهه وفات یافت و نام او نیز فاطمه بود بر رسول خدا ایمان آورده
بود حضرت مصطفی را ایشان پرورش کرده بودند چون او را در گور نهادند حضرت
قیص خود را بدو پوشانید و بیک دست بیک طرفش گرفت و دست دیگر بدگر
طرف ساعتی برین بود چون دست بالا کرد یاران گفتند یا رسول الله دستها را
برای چه گرفتند گفت بشما معلوم بوده باشد که چون آدمی را در گور نهادند اقل از
هر طرف از زمین زود میکند و او چون نیشکر در جوانی پیچید و بعد از آن عذابها را
دیگر می یابد خواه مسلم باشد خواه کافر و در بهار خود را گرفته تا او را بمن بخشید
یاران چنان گریستند که گویا زهره های ایشان ترکیدن گرفت و آن زمان
جبرائیل حکم رب الجلیل آمد و این نماز را آورد و گفت یا رسول الله صلی الله علیه و سلم هر
این نماز را بگذارد از شپلیدن گور نجات یابد و کثرت دیگر آن که چون سعد بن عبد الله
وفات یافت حضرت میگفت مریاران که بر سر انگشتان پای روید و آبسته روید
تا فرشتگان از زیر پای خود نهند زیرا که بسیار نازل شده اند چون او را در
گور نهادند رنگ روی مبارک حضرت تغییر گشت و گریه کرد یاران گفتند یا رسول
الله چرا گفت اگر کسی از شپلیدن گور خلاصی یافتی سعد بودی یاران چندان
گریستند که شج نتوان کرد باز همین نازل شد پس یاران گفتند یا رسول الله
سبب چه بود مرعذاب او را گفت با اهل خویش بدگوی قتلخ گوئی بود ازین
واسطه **اورن** اند هر که مرتزک و غیره را دشنام دهد که چندان کس شما
را و طی کرده است اگر راست گوید فیها والا بهر سخن او را تازیانه بزنند و موافق
این حکایت **اورن** اند که چون معاویه وفات یافت چندان
فرشتگان منزل شدند که گرد و غبار دوزخین پیدا شد از کثرت ایشان یاران
همه سلاح را گرفتند که مگر شکر گفتار آمده است حضرت فرمود که شکر نیست بلکه

در بیان فضیلت سورۃ واقعہ شریف

فرشتگان بزیارت معاویہ آمدند و یاران گفتند یا رسول اللہ چه فضیلت است
گفت سورۃ اخلاص اکثر بخواند و ہمہ حال و ترک نمیکرد و نماز این بہت در رکعت
اول ہفتاد کرت اخلاص بخواند و در رکعت دوم بعد از فاتحہ شصت کرت اخلاص
بخواند و در رکعت سوم چهل کرت و در رکعت چہارم بیست کرت بخواند و در
انکہ ہر کہ بعد از نماز شام سورۃ واقعہ بخواند ہرگز در مان نہ نشود چنانکہ
آوردہ اند کہ چون حضرت امیر المومنین عثمان ذی النورین رضی اللہ عنہ طاعت
میکرد و دختران بسیار داشت کسی گفت بد دختران خود وصیت یہم نمیکنی گفت من
کر وہ ام و آن آن است کہ چون کسی عقب نماز شام سورۃ واقعہ بخواند ہرگز در دنیا
فقیر و ماندہ نشود و ذکر نماز و تسبیح نماز شام باید کہ بعد از ہر خمس صلوٰت سی و سہ
بار سبحان اللہ و سی و سہ بار الحمد للہ و سی و سہ بار اللہ اکبر بگوید و یک بار

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
بخواند و این تسبیح را پنج گنج ازان گویند کہ بی بی فاطمہ چند کرت شکایت سختی
و نبوی پیش حضرت کرد و ہر کرت این میفرمود کہ بعد پنج نماز این را بخوان کہ ترا
بہترست از جملہ خزان دنیا و صد بار کلمہ طیبہ بخوان و صد بار و دو ہفتست و صد
بار اخلاص بخوان و صد بار یا زحمن و صد بار یا رحیم و این نامہا را ہر کہ بعد از
ہر نماز صد کرت بخواند کہینہ او برود و ہفتاد بار بگوید سبحان اللہ و الحمد للہ و
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ و صد بار عالم الغیب و الشہادۃ و معلوم باد کہ اینقدر تسبیحات
عقب ہر نماز میتوان گفت آوردن اند کہ روزے بہتر موسی علیہ السلام
از حضرت رب العزت سوال کرد کہ یا رب من در تور است خواندہ ام کہ قوم
از آدمیان باشند کہ چون چشمان بپوشند در بہشت آیند ایشان را از امت
من گردان خطاب مد کہ لا بلکہ ایشان از امت محمد مصطفی باشند بہتر موسی
گفت یا رب چه غایت داشتہ باشند گفت بعد از نماز شام نوافل را بخوانند

فراخوانان باقی منہ گذشت بہت ۱۲ رب غفرلی و لستیم
ص نماز شبیدن قبر

۱۹۷

۱۷ فراویس

۱۲ منی او گذشت بہت

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

در بیان نماز هفت صلوات بر پیغمبر و آل او

۱۹۸

صلوات بر پیغمبر و آل او

که وقت عشا داخل شود و خاصیت دیگر آنست که هر یک در مسجد هر چند سختی باشد
 بروند یا موسی چون چشمان پوشند و از مردم غائب شوند ایشان را در حوران
 به بهشت و آرام بعد ازین نمازهای هفت ادا کند در شب یک شنبه چهار رکعت بدو
 سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام هفتاد و کرت بگوید
 اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَالنُّبُّ إِلَيْهِ وَاسْأَلْهُ التَّوْبَةَ
 و این راست است مغفار گویند و باید که هر کاتب این را بنحوی کلان نویسد تا
 مشهور شود و در شب دو شنبه دو رکعت ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه الکافرون
 و فلق و الناس هر یک را پانزده بار بخواند بعد از سلام پانزده بار آیت الکرسی
 بخواند و ثواب این نماز مذکوره در **خبر آورن** اند که ثواب این نماز
 اگر مرد یا مادری گردند و گاه و درخت قلم گردند و جمله انس و جن نویسنده گردند
 هرگز تمام نشوند در شب سه شنبه شش رکعت با سلام در هر رکعت بعد از فاتحه خلل
 و معوذتین یگان بار بخواند و در شب چهار شنبه چهار رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه
 اخلاص چهل بار و در شب پنجشنبه هشت رکعت چهار سلام در هر رکعت بعد
 از فاتحه اخلاص ده گان بار و بعد از سلام صد کرت بگوید لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ
 الْحَقُّ الْمُبِينُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَنَبِيُّهِ رَكْعَتِ حَقِّقْ وَالِدِينَ در هر رکعت
 بعد از فاتحه آیت الکرسی و کافرون و اخلاص و معوذتین پنجگان بار و بعد از
 سلام پانزده بار و پانزده بار اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
 وَالنُّبُّ إِلَيْهِ وَاسْأَلْهُ التَّوْبَةَ **آورن** اند که گدازن این نماز
 را بمقدار هر حرفی که ذکر کرده است در آن نماز گناه او یک یک کم شود و ثواب
 او یک یک نوشته شود و مادر و پدر او اگر زنده باشند خوش شود و در دنیا
 مزاحم نشوند اگر مرده باشند فرشتگان بی عدوبی آیند و با هر یک طهارت
 باشند و بر قبر وی بپاشانند و جمله اهل مقبره خوش شود و در شب جمع
 رکعت به نیت آسانی سوال منکر و نیک در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی

سکنت هم در آنجا که بخواهد باشد و بهر که خواهد بود و اگر چه استیجاب آنجا که خواهد بود ۲۵

یکبار و افاز لزلت الارض سه بار و نیز در رکعت بدین نیت مذکور در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص صد بار و بعد ازین دو رکعت دیگر بار و احواح ما و و پدر و یا هر نو
مرده که باشد در رکعتی اول بعد از فاتحه آیه الکرسی پنجبار و در رکعت دوم آیه الکرسی
و کافرون و اخلاص و معوذتین یگان بار و بعد از سلام سر بر زمین نهد و سه
بار گوید **وَاللّٰهُ غَالِبٌ فَوْقَ عِبَادِهِ** و ثواب این را بدان مرده بخشد در
حال و راحتی تعالی خوشنود گرداند و دو رکعت دیگر را گفته اند که اگر ما بین مغرب
و عشا بخواند در شب جمعه ازین جهان نرود تا جائی خود را در بهشت نه بیند در
رکعت اول بعد از فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص بیت و پنجبار و در رکعت ۲
بعد از فاتحه کافرون یکبار و اخلاص بیت و پنجبار بعد از سلام بفتاد و بار **کَا**
حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ بخواند و در رکعت اول بعد از فاتحه بفتاد
بار اخلاص بخواند و بعد از سلام بفتاد و بار **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ** بخواند
حضرت فرموده است اگر مصطفی این نماز امت من از الله تعالی بشفاعت خواهد
خدای تعالی بدو بخشد و دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه رتباتنا تا آخر
بخواند بفتاد و بار و بعد از سلام صد بار **اللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ النَّارِ يَا مُجِيبُ دُعَائِ الْمُسْتَغِيرِ**
فرموده است که برابر هر حرفی که ذکر کرده است ثواب یکسج در نامه اعمال او
نوشته شود و دو رکعت دیگر بعد از فاتحه آیه الکرسی پانزده بار و بعد از سلام
سه صد بار **اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ** حضرت رسالت پناه را در خواب بیند
وَالْيُسَا اگر بغیر این نماز همین در دو مذکور در شب جمعه هزار بار بخواند
حضرت علیه الصلوة والسلام را خواب بیند و اگر کسی برآمدن حاجات در
شب جمعه صد بار بخواند حاجت او بر آرد و خیر گردد و دو رکعت دیگر
در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هزار بار و اگر این نماز بعد از غسل کند حضرت
را در خواب بیند و منغیره این **شعب** گفته است هر که در شب جمعه
این دعا را چهل و یکبار بخواند هر حاجتی که داشته باشد تا جمعه آید و دیگر دست آید

له ترجمه خدای تعالی جل جلاله غالب است بالای بندگان خود ۱۲

بناب محمد مصطفی و آل محمد علیهم الصلوات والسلام ۱۹۹

و بدانکه آوردن اندک هر که شد دید مصور بگذارد کافر گردد و نمازش تباه شود
و بعد از ادا فرض عشا دو رکعت سنت در رکعت اول بعد از فاتحه فلق یکبار در
دوم بعد از فاتحه و الناس یکبار بعد از چهار رکعت سنت به نیت قیام اللیل و نماز
حاجات نیز گویند در رکعت اول بعد از فاتحه آیه الکرسی سه بار و در رکعت دوم بعد از
فاتحه اخلاص سه بار و معوذتین یکبار و بعد از تیشهر رکعت سیوم چون دل در رکعت
چهارم چون ثانی و اگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار بخواند نیز رواست و بعد
از سلام بیست و یک مرتبه یا گویم یا گوید و سه سجده بند و سه رکعت این دعا بخواند

سُبْحَانَ الْقَدِيمِ الَّذِي لَمْ يَكُنْ سُبْحَانَ الْعَلِيمِ الَّذِي لَا يَجْهَلُ سُبْحَانَ الْجَوَادِ الَّذِي لَا يَجْهَلُ سُبْحَانَ الْحَلِيمِ الَّذِي لَا يَجْهَلُ وَحَاجَتِ خَوَابِدُ وَعَرْضُهُ كُنْدُ بَرِّ آوَرْدِهِ
شود و نیز چهار رکعت برای قیام اللیل و حاجت در رکعت اول بعد از فاتحه کافرون یکبار در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص یکبار و در سوم بعد از فاتحه فلق یکبار و در چهارم بعد از فاتحه والناس یکبار و سر سجده نهد صد بار یا سُبْحَانَ
يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ حاجت خود عرضه کند محترّب است که بر آورده مخیر گردد و
بعده دو رکعت بار و اح ام المومنین بی بی عایشه رضی الله تعالی عنهما در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص سه بار آوردند که بی بی عایشه رضا از حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم سوال کرد که یا رسول الله من فزئذ ندرم چگونه باشد
فرمود هر که این نماز ادا کند از فرزندان شما باشد و او را فردا ص
قیامت یثوب بخشد و الیینا دو رکعت نقصان و تقصیر نماز در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص سه بار بخواند جمله تقصیرات او بر جا شود و کمال پذیرد
و دو رکعت دیگر در رکعت اول بعد از فاتحه آمن الرسول یکبار و اخلاص
پانزده بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه آخر سورة کعب از ان الذین امنوا و عملوا
الصالحات تا آخر و اخلاص پانزده بار و این را نیز حفظ ایمان گویند و این چهار
رکعت نماز سعادت آدم اند که در هر شب ادا کند و الا در هفتمه و الا در هر ماه

۴۰ نوشته شده است به زیاده

در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت

در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت

در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت

۲۰۲

در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت
در بیان نماز سعادت

والا در هر سال والا در تمام عمر که مراد کافی است و اگر این نماز را بعد از هفت
وضو را داد یعنی وضو کند و تحیت وضو بگذارد و باز وضو کند و با
تحیت وضو بکند بکذا هفت کرت هر حاجتی که داشته باشد بے شک
رواگرد و اما باید که در جائی کند که کسی او را نه بیند و فقیر و هر شب این
را ترک نمیکند در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص ده بار و در دوم بعد از فاتحه
بیت بار و در سوم بعد از فاتحه سی بار و در چهارم بعد از فاتحه چهل بار و بعد از سلام
پنجاه و یکبار صلوات فرستد و پنجاه و یک بار سید استغفار گوید تا ذکر نافی بنده
الفصل و پنجاه و یکبار و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم بخواند و سر بر
سجده بند و بقیه بار بیا و هات گوید و اگر سر بر زمین کند افضل است و یکبار
گوید اللهم اسعیدنی لیسعادة الدنیا و الآخرة بِرَحْمَتِكَ يَا ارحم
الراحمین ذکر تسبیح من از خفتن آورده اند که بعد
از عشا سورت تبارک الذی بیده الملك بخواند چون در گور نهندش منکر
از و سوال کند و نکیر او را منع کند که این شخص سورت تبارک الذی عتب
عشا میخواند نمیتوان پرسید و شاید که سورت فاتحه نیز یک بار بخواند و شتر
آیه از اول کلام الحمد تا و ما هم بمومنین و آیه الکرسی تا خالدون و آمن الرسول
و آیه شهد الله انه لا اله الا الله تا ستریم الحساب و بعد از قل اللهم مالک المملک
تا یغفر حساب و این در سورت آل عمران است و شاید که این مقدار
از کلام الحمد عتب هر نماز بخواند و الا یصن شاید که در عتب هر
خمس صلوات این آیت بخواند که ثواب ایشان از حد و عد بیرون است
و در قلم تحریر و زبان تقریر نه گنجد فبما کان اللوحین تمسّون و حین
نضیبن قاری العالمین بخواند و در خفتن شاید که بعد از پنجم گنج صد
بار کلمه تمجید و صد بار و دو صد بار اخلاص و غیره از من المذکورین بخواند
و در خبر است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم

در هر وقت از این نماز بیدار شد

۲۰۴

هفت بار بخواند **يَا اَللّٰهُ يَا ذِجْنُ يَا رَحِيْمُ يَا عَزِيْزُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا
سُلْطَانُ يَا سَبَّحَانَ يَا دِيَانَ يَا شَكُوْرُ يَا فَالْجَبَلَالُ وَالْاَكْرَامُ بِرَحْمَتِكَ يَا
اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ** و دیگر بعد از نماز شام شاید پیش از آنکه بکسی سخن بکند
هفت بار گوید اللهم اجو من النار اگر در آن شب بمیرد از آتش و دوزخ نجات
یا بدو در روز قیامت در آن روز بمیرد نیز خلاصی یا بدو شاید که میان مغرب
و عشا خواب نکند **اَوْقِنْ** اندک که در دوزخ آبی اند بنایت سیاه و بدو
که اگر قطره از آن آب در دنیا آید تمامی دریاها را عالم بدبوی و تلخ شوند تا هر که
از آن دریاها بچشد بمیرد و آن آب لقیب کسی باشد که میان مغرب و عشا خواب کند
و ایضا فرشتگان بعد از عشا و قریب آن او را از نیک و بد با آسمان میبرند و
عرضه کنند پس چون کسی در بحالت خواب کند آن فرشتگان گویند که بلیغ
خدا باشی و میان بهشت و دوزخ معلق گردی چنان که ما را معلق ساختی
بر خیز و عشا او کن تا ما میان نیز را بهی شویم **وَالْيُسْرَا** حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه و سلم فرموده است هر که در بحالت خواب کند آتش دوزخ
بمقدار یک گز نزدیک او میرسد و در زمین محلی حکم خدا این نیست میگرد
اَوْقِنْ اندک که دو جوانان ازین حدیث انکار نمودند و در خواب رفتند
و چون بیدار شدند گفتند که یک گز زمین را در زیر خود بکاییم تا به بنیم **اَوْقِنْ**
اندک که چون یک گز زمین بشکافتند آتش چنان شعله زد که هر دو ایشان
سوخته و گداخته ناچیز گشتند و در رکعت نماز بعد از قیام اللیل و این را نیز
نماز حاجات گویند و اگر در شب قدر بگذارد ثواب شب قدر بیا بدو باید که
هر شب را شب قدر داند و بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص هفت
بار و در رکعت ثانی چون در اول ادا کند و چون کسی در خواب میروند شاید
که بطهارت باشد و الا شاید که بتجذیر وضو بکند و الا تیمم را البته ترک
نکند و بعد از تحیت وضو بستر رود و سه رکعت بگوید **اَسْتَغْفِرُ**

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وده کرت کلمه طبعیه گوید
آوردن اندک که آدمی راسه صد و شصت و یک در دل اند و بر هر رگ ده
 و ده شیا طین او نخیست پس چون علی الصبح کسی کلمه طبعیه و شهادت گوید
 و سه کرت تجید و سه کرت اللهم اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ
 بِهٖ وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا اَعْلَمُ بِهٖ نَبْتُ عَنْهُ وَرَجَعْتُ عَنْهُ وَاَقُوْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ
 رَّسُوْلُ اللّٰهِ و سه کرت سید استغفار گوید و سه کرت رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا
 وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ و سه کرت رَبِّ اِنِّیْ
 ظَلَمْتُ نَفْسِیْ فَاغْفِرْ لِیْ فَاِنَّهٗ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ و در مفتاح
ابحسان آوردن است که در جبر است از حضرت رسالت
 پناه صلی الله علیه وسلم که حق میگوید که قریب و نزدیکتر بمن از آن کس نیست
 که در سجده همین آیت مذکور بخواند و ایضا هفت کرت گوید رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا
 بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا اِنَّكَ مِنْ تَدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ اُخْرِیْتَهُ
 وَاَلِیْظَالِمِیْنَ مِنْ اَضَارِ رَبَّنَا اِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِیًا یُنَادِیْ بِالْاِیْمَانِ اَنْ اٰمِنُوْا
 بِرَبِّکُمْ فَاٰمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَکَفِّرْ عَنَّا سَیِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنا مَعَ الْاَبْرَارِ
 رَبَّنَا وَاِلَیْنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰی رُسُلِکَ وَلَا تُخْزِنَا یَوْمَ الْعِیَابِ مِثْرًا اِنَّکَ
 لَا تَخْلِفُ الْمِیْعَادَ **آوردن اندک** که این آیه را در آن حالت بخواند هر
 گز فرزندان او را حق تعالی محتاج کسی نه کند و آیت آخرین ایشان اگر که
 در اوقات تکرار کند فواید قیامت هیچ گناه مأخوذ نشود این آیه را در سوره
 عمران است نزدیک سورت سباء و یک کرت گوید رَبَّنَا اَفْرِغْ عَلَیْنَا صَبْرًا
 وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْ عَلَی الْقَوْمِ الْکٰفِرِیْنَ وَیَجِبُ اَنْ رَبَّنَا غَفِرْ لَنَا وَاِخْوَانِنَا
 الَّذِیْنَ سَبَقُوْنَا بِالْاِیْمَانِ وَلَا یَجْعَلْ فِیْ قُلُوْبِنَا غِلًا لِلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا رَبَّنَا اِنَّکَ
 رَوْفٌ الرَّحِیْمُ و سه کرت لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَکَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِیْنَ
 فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا کُلَّهَا صَغِیْرَهَا وَکَبِیْرَهَا سِرًّا وَعَلَانِیَّةً

این کلمات را در هر روز و هر وقت بخواند و در هر رگ ده و ده شیا طین او نخیست پس چون علی الصبح کسی کلمه طبعیه و شهادت گوید و سه کرت تجید و سه کرت اللهم اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ بِهٖ وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا اَعْلَمُ بِهٖ نَبْتُ عَنْهُ وَرَجَعْتُ عَنْهُ وَاَقُوْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ و سه کرت سید استغفار گوید و سه کرت رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ و سه کرت رَبِّ اِنِّیْ ظَلَمْتُ نَفْسِیْ فَاغْفِرْ لِیْ فَاِنَّهٗ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ و در مفتاح ابحسان آوردن است که در جبر است از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم که حق میگوید که قریب و نزدیکتر بمن از آن کس نیست که در سجده همین آیت مذکور بخواند و ایضا هفت کرت گوید رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا اِنَّكَ مِنْ تَدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ اُخْرِیْتَهُ وَاَلِیْظَالِمِیْنَ مِنْ اَضَارِ رَبَّنَا اِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِیًا یُنَادِیْ بِالْاِیْمَانِ اَنْ اٰمِنُوْا بِرَبِّکُمْ فَاٰمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَکَفِّرْ عَنَّا سَیِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنا مَعَ الْاَبْرَارِ رَبَّنَا وَاِلَیْنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰی رُسُلِکَ وَلَا تُخْزِنَا یَوْمَ الْعِیَابِ مِثْرًا اِنَّکَ لَا تَخْلِفُ الْمِیْعَادَ آوردن اندک که این آیه را در آن حالت بخواند هر گز فرزندان او را حق تعالی محتاج کسی نه کند و آیت آخرین ایشان اگر که در اوقات تکرار کند فواید قیامت هیچ گناه مأخوذ نشود این آیه را در سوره عمران است نزدیک سورت سباء و یک کرت گوید رَبَّنَا اَفْرِغْ عَلَیْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْ عَلَی الْقَوْمِ الْکٰفِرِیْنَ وَیَجِبُ اَنْ رَبَّنَا غَفِرْ لَنَا وَاِخْوَانِنَا الَّذِیْنَ سَبَقُوْنَا بِالْاِیْمَانِ وَلَا یَجْعَلْ فِیْ قُلُوْبِنَا غِلًا لِلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا رَبَّنَا اِنَّکَ رَوْفٌ الرَّحِیْمُ و سه کرت لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَکَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِیْنَ فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا کُلَّهَا صَغِیْرَهَا وَکَبِیْرَهَا سِرًّا وَعَلَانِیَّةً

حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام کہ مجاہد ایشان
دوازده رکعت و دوازده سجده

عمران ست گفته ام و دو رکعت دیگر همان رہنا مذکور کہ بعد از ایشان گفته ام و
بدانکہ نماز تہجد را ثواب از حد بیرون ست اما گفته اند کہ چون مصطفیٰ این نماز
سرا از حد بردارد و روز حشر دوازده کس برابر این دوازده رکعت در پیش او شاد
باشند چہار پیمبران مثل اول آدم صفی اللہ دوم ابراہیم خلیل اللہ سیوم
موسیٰ کلیم اللہ چہارم عیسیٰ روح اللہ پنجم محمد رسول اللہ و چہار فرشتہ
مقرب اول ایشان جبرائیل دوم مہتر میکائیل سیوم مہتر اسرافیل چہارم مہتر
غزرائیل صلوات اللہ علیہم اجمعین و چہار خلفاء الراشدین اقول ایشان
چون ابو بکر صدیق بن قحافہ دوم عمر خطاب سیوم عثمان چہارم علی ابی طالب
رضوان اللہ علیہم اجمعین و بہرکت شرافت دیدار ایشان از جملہ مہولہائے قیامت
خلاص یابد و بہ بہشت برسد آوردند کہ جنید بغدادی قدس سرہ
در خواب یک کسی دید پرسید کہ چہ چیز بشما نفع کرد گفت نمازی کہ در
شب کردم و وہل انکہ کہ نماز تہجد بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
فرض بود و بر امت نفل اما ہر طالبی کہ دم از طالبی و سالکی زنداورد واجب ست
و در ترک آنم بلکہ آوردہ اند کہ کسی کہ دردی از او را و خود را بے عذر ترک دہد
از شومیت او آن ولایت تمام خراب گردد و الا اہل آن قریہ و الا آن خانہ والا
خودش مطلق ضرر یا بد چہ انکہ شیخنا شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ سید ترمذی قدس سرہ رفتہ از جانب مسجد وقت صبحی برخواست
و بجانب خانہ خود میرفت و فرزندش میان مصطفیٰ قدس سرہ با او ہمراہ
بود و مصطفیٰ او بردست گرفتہ می رفت چون حضرت شیخ رحمہ اللہ تعالیٰ
در تنگنای رسید حکم الہی میان دو گاو مست جنگی افتاد تا کہ یکے را زبون کردہ
پیش ہاند و بر شیخ چنان زدش کہ تمام روی و پیشانی و بینی شیخ جراحات
شد چون حضرت بخانہ آمد یادش آمد و فریاد برآورد کہ من دانستم کہ امروز
بر من بلا خواہد رسید چون میان مصطفیٰ رسیدش کہ چہ بود گفت ای جان پدر

۲۰۹

در شب تہجد
چند رکعت

ہ بیان آن کہ ہر دو نفر
رازی کہ

بر آنکه من مشرب از سبب نابرداری نماز تہجد را فوت کردم تا بچنین حال رسیدم
 و ایضا مادر این فقیر سخی اللہ ترا با وجہ الجنة مٹوا با را خاصیت این بود کہ دایم
 المدام میگفت یا رب فرزند نام را بسیرت نیک دار و الا عمر شان کوتاہ کن و کہتہا
 نیز ہچنان دیدم کہ مادر و پدر و حق فرزند چنان دعا کنند پس معلوم شد کہ آنچہ
 برکت دو جہانی باین فقیر رسیدہ است از دعا و مادر است روز سہ علی
 الصبح چون برویش نگاہ کردم دیدم کہ چشم راست او کبود محض بود
 پرسیدم کہ امی مادر مشفق حال چیست گفت امی جان پدر چون معلوم شما
 ہست کہ پدر من مردی زاہد و سحر خیز بود انا یا م طفولیت کہ بنماز استادم و با و
 ہمراہ نماز تہجد میکردم تا این زمان ترک بغیر غدر نکردہ ام اما دین شب و خمر
 شمار و بخل داشتم چون بوقت سحر میخواستم کہ برخیزم گریہ کرد آہستہ آہستہ
 او را قرار میکردم و چشمان را می غنودم دین حالت انگشتی دیدم و شخصی اندویدم
 کہ آمد و در چشمانم دو کہ پشت برآید چہ می پوشی برخیز کہ بعد از چہار سال
 وفات خوابی یافت چون در آن سال چہارم وفات شد همان چشمم ہنوز کبود
 بود و بعد از نماز تہجد سہ ہزار زمین ہند و صد و بازوہ یار یا صمد گوید حشر
 او یا صدیقان باشد و صد بار سبحان اللہ العزیز العظیم و تحمید و استغفر
 اللہ ربی من کل ذنب و اتوب الیہ و صد بار استغفر اللہ الذی کا الہ
 الا هو المحی القیوم و اتوب الیہ طسآلہ التوبۃ و صد بار کل طیبہ
 و بعد از آن دو رکعت نماز صلوٰۃ العاشقین ہر رکعت اول بعد از تکبیر ثنای لا الہ غیرک
 گوید و بہ پنج دم اللہ اللہ گوید ہر چہ کہ تواند و بعد از تہجد و تسبیح فاتحہ
 بخواند و بعد از فاتحہ پنج بار خلاص بعدہ بسہ دم اللہ اللہ گوید کہ تکلیف تمام
 بکند و نفس گرفتار و در رکوع بعد از تسبیح رکوع بسہ دم اللہ اللہ گوید و بقومہ آید
 بسہ دم اللہ اللہ گوید و بسجدہ رود و بعد از تسبیح بسجدہ بسہ دم اللہ اللہ گوید و
 بجلسہ آید بسہ دم اللہ اللہ گوید و در سجدہ دوم بعد از تسبیح بسہ دم اللہ اللہ

کلیتاً
 پانی بیگویم پانی خدای کہ
 غالب معانازت و شایان
 بیگویم شایان و طلب آنست
 بستم از خدای کہ بر ہندہ
 است از بر شاہ و جامع
 میگویم بویا و

کلیتاً
 بخوانم از خدای کہ بزم

۲۱۰

بسیار سجدہ بخواند
 اگر کند زندہ و اگر نکند از زندہ
 است و طلبش بیگویم
 و بخوانم از تو و بویا و

صلوٰۃ العاشقین

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ لَا يَمُوتُ وَلَا يَمُوتُ سُبُوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ أَزَلٌّ أَنْتَ كَرِيمٌ

سُبْحَانَ خَالِقِ الْمَوَدِّ بَعْدَ السَّلَامِ وَبَعْدَ زَلَامِ يَكْبَارِ سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ

وَالْمَلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِي الْغُرَّةِ وَالْعُظْمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْهَيْبَةِ وَالْجَلَالِ وَالْجَمَالِ

وَالْكَامِلِ وَالْبَقَاءِ وَالنَّائِي وَالضِّيَاءِ وَالْأَلَاكِ وَالنَّعْمَاءِ وَالْكَرِيَمِ وَالْجَبَرُوتِ

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَمْدُ الَّذِي لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوتُ سُبُوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ

رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ أَزَلٌّ أَنْتَ كَرِيمٌ

نماز را در هر شب ادا کند و الا در هفته و الا در هر ماه و الا در هر سال و الا در تمام

عمر بخواند که حق تعالی از برکت این نماز او را و مادر و پدر او را و اولاد او را آمرزش دهد

گرواند و از آتش و دوزخ نجات یابد و دیگر چهار رکعت نماز نیکو گشتی

امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت که چون آنرا و پدر و مادر و خیر البشر میگویم در حال این نماز

را بخوانم حضرت رسالت را بخواب می بینم و امیر المومنین ابوبکر الصديق رضی الله عنه

گفت که از حضرت پرسیدم یا رسول الله چون آنرا دیدار شریف شما محروم میمانم چه

چیز آسایم و ملاسای ما چه شود فرمود چون آنرا دیدار من کنید این نماز را

حال ادا کنید مرا بخواب بینید و هر رکعت بعد از فاتحه سورت انا انزلناه و ده بار و

و کلمه تمجید تا اکبر یا نرو ده بار چون سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَأَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

در رکوع روید و بعد از تسبیح رکوع تمام تمجید ده بار و بعد از تسبیح و تمجید در قومه

تمجید تا اکبر سه بار و در هر دو سجده پنجبار تسبیح سبحان ربی الاعلی و پنجبار تمجید

تا اکبر و دیگر رکعات تا هذا القیاس و بعد از سلام ده بار سورت فاتحه و ده

بار سورت انا انزلناه بخواند و سی و سه بار تمجید تا اکبر بعد یکبار این صود بخواند

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ خَيْرِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ عَنَّا مَا هُوَ لَهُ بِرَحْمَتِكَ يَا

أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ و دیگر چهار رکعت نماز صود معلوم باشد که نماز صود و تمام نماز تسبیح

میماند اما در اینجا کلمه تمجید میگفت و درین نماز این صود بخواند اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَخَلِيفَتِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ و باید که هر شب ادا

کند و الا در شب جمعه البته ادا کند که بنایت ثواب است و در خبر است که چون

در بیان اذکار حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در این نماز و در هر رکعت و در هر سجده و در هر رکوع و در هر قومه و در هر نماز و در هر روز و در هر شب و در هر ماه و در هر سال و در تمام عمر بخواند که حق تعالی از برکت این نماز او را و مادر و پدر او را و اولاد او را آمرزش دهد و از آتش و دوزخ نجات یابد و دیگر چهار رکعت نماز نیکو گشتی امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت که چون آنرا و پدر و مادر و خیر البشر میگویم در حال این نماز را بخوانم حضرت رسالت را بخواب می بینم و امیر المومنین ابوبکر الصديق رضی الله عنه گفت که از حضرت پرسیدم یا رسول الله چون آنرا دیدار شریف شما محروم میمانم چه چیز آسایم و ملاسای ما چه شود فرمود چون آنرا دیدار من کنید این نماز را حال ادا کنید مرا بخواب بینید و هر رکعت بعد از فاتحه سورت انا انزلناه و ده بار و کلمه تمجید تا اکبر یا نرو ده بار چون سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَأَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ در رکوع روید و بعد از تسبیح رکوع تمام تمجید ده بار و بعد از تسبیح و تمجید در قومه تمجید تا اکبر سه بار و در هر دو سجده پنجبار تسبیح سبحان ربی الاعلی و پنجبار تمجید تا اکبر و دیگر رکعات تا هذا القیاس و بعد از سلام ده بار سورت فاتحه و ده بار سورت انا انزلناه بخواند و سی و سه بار تمجید تا اکبر بعد یکبار این صود بخواند اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ خَيْرِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ عَنَّا مَا هُوَ لَهُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ و دیگر چهار رکعت نماز صود معلوم باشد که نماز صود و تمام نماز تسبیح میماند اما در اینجا کلمه تمجید میگفت و درین نماز این صود بخواند اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَخَلِيفَتِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ و باید که هر شب ادا کند و الا در شب جمعه البته ادا کند که بنایت ثواب است و در خبر است که چون

نماز نیکو اگر علم علیہ الصلوٰۃ والسلام و نماز نیکو گشتی

سیدنا محمد بن عبد اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم
جل جلالہ

سیدنا محمد بن عبد اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم
جل جلالہ

۲۱۶

سیدنا محمد بن عبد اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم
جل جلالہ

بنده مومن درود فرستد و سائر ایام مہتر جبرائیل بہین خبر اورا بحضرت رسالت
پناہ میرساند اگر بنده لایق باشد حضرت نیزے گوید کہ رحمت خدا بروے
باو چون از زبان مہارک رسول اللہ بر کسی رحمت آید آتش دوزخ نہ سوزد
اما چون در شب جمعہ بگوید الصلوة والسلام علیک یا رسول اللہ حضرت
بگوشے نشود و بر رحمت میفرستد و دیگر نماز حاجات آزمودہ است و ہر
رکعت فاتحہ چہار بار بعدہ اذاجا سہ بار و اخلاص نیز سہ بار و درود و بر وایت
دیگر خواندہ ام کہ یک بار فاتحہ و نہ بار اذاجا سہ بار و اخلاص و تسبیح رکوع و
سجود ہفت بار گوید و این فقیر رندی برای حاجتی کردہ بود بقول دل در حال برآمد
بعدہ دعائے نور بخواند و اسناد دعاے بزرگوار روزے حضرت
رسالت پناہ مہتر جبرائیل را گفت کہ یا اخی جبرائیل چنانکہ ہیئت و صورت است
ہم بنمای صورت خود را جبرائیل گفت یا رسول اللہ در بیابان بدو شو چون حضرت
در بیابان رفت مہتر جبرائیل ہر دو بال خود را بریشان کرد از مشرق تا بمغرب
رسیدند حضرت بیہوش افتاد چون بیہوش آمد گفت یا اخی از شما کسی کلانتر باشد
گفت از من مہتر میکائیل کلانتر است زیرا کہ اورا ہفتصد پرست و ہر پر او چون
تمام جبرائیل کلانی دارد و مہتر جبرائیل گفت کہ اگر من بہین میکیل کہ مرا ہست
ہزار سال و بینی او بہریم از طرف تا طرف دیگر اورا خبر نشود حضرت فرمود
یا اخی از مہتر میکائیل کسی کلانتر باشد گفت از مہتر اسرافیل کلانتر است کہ
ہفتصد پر دارد و ہر پر او چون تمام میکائیل است اگر مہتر میکائیل بغفلت خود
در گوش مہتر اسرافیل درود ہرگز از طرف تا طرف دیگر نہ رسد و اورا خبر نہ
شود حضرت فرمود از مہتر اسرافیل کسی کلانتر باشد گفت مہتر عزرائیل چنانکہ
مذکور بالا یک دیگر و از و عرش خداے کلانتر است کہ شصت ہزار پایہ دارد
و از پایہ تا پایہ دیگر چہل ہزار سالہ راہ است روزی از حضرت رب
العالمین مہتر اسرافیل سوال کرد کہ یا رب اگر عرش خود را بہین بنمای در حال

خطاب حضرت عزت برود شد که برو بین آوردن اند که هفت هزار سال
 بیک نفس پدید آید پریش کهنه و شکسته شده افتادند باز التماس کرد
 پریش نو میدند باز هفت هزار سال پدید باز پریش افتادند باز التماس کرد باز
 پریش نو میدند باز هفت هزار سال پدید باز پریش افتادند باز التماس کرد باز
 پریش نو میدند میخواست که باز به پریش خطاب حضرت عزت برود شد که بهین که چند
 سال پدید گفت هر چه بیت و یک سال گفت پس بین که چند بالا رفته چون
 نگاه کرد و تاساق نرسیده بود پس خطاب عزت در رسد که ای اسرافیل تو
 باین عظمت مدت بیت و یک هزار سال پیدی اما چند کثرت پریش تو
 افتادند و تاساق او نرسیدی پس بر ما فوق او تا ابد الابد و نرسی الحال این
 تو این است که فرود روی پس اسرافیل عاجز شده باز گشت حضرت رسالت
 پناه گفت یا اخی جبرائیل از عرش چیز کلا ترست گفت یا رسول الله چون
 عرش بعظمت خود بنام پر خداوند تبارک و تعالی مارے پید کرد و بین باز کرده
 که عرش در میان دمان او چون سپند دانه می نمود خدای تبارک و تعالی این
 اسماء بد و نمود از هیبت این اسماء معظم یک طرف دمان او بالا و یک طرف پایان
 ماند و خشک شد و عرش چون سپند دانه در کام و می نمود و فضیلت این
 دعا بسیار است اما مختصر کرده شد **لَبِّمُ اللّٰهُ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ اَللّٰهُمَّ يَا نُورُ**

**تَنُوِّرُ بِالنُّوْرِ وَالنُّوْرِ فِي نُوْرِ نُّوْرِكَ يَا نُورُ اَللّٰهُمَّ يَا عَزِيزُ تَعَزَّزْتُ بِالْعِزَّةِ
 وَالْعِزَّةُ فِي عِزَّةِ عِزَّتِكَ يَا عَزِيزُ اَللّٰهُمَّ يَا جَلِيلُ تَجَلَّلْتُ بِالْجَلَالِ وَالْجَلَالُ
 فِي جَلَالِ جَلَالِكَ يَا جَلِيلُ اَللّٰهُمَّ يَا جَمِيْلُ تَجَمَّلْتُ بِالْجَمَالِ وَالْجَمَالُ فِي جَمَالِ
 جَمَالِكَ يَا جَمِيْلُ اَللّٰهُمَّ يَا وَاحِدُ تَوَحَّدْتُ بِالْوَحْدِ اَيْنِسَةٍ وَالْوَحْدُ اَيْنِسَةٌ
 فِي وَحْدَانِيَّةِ وَحْدَانِيَّتِكَ يَا وَاحِدُ اَللّٰهُمَّ يَا فَرْدُ تَفَرَّدْتُ بِالْفَرْدِ اَيْنِسَةٍ
 وَالْفَرْدُ اَيْنِسَةٌ فِي فَرْدَانِيَّةِ فَرْدَانِيَّتِكَ يَا فَرْدُ اَللّٰهُمَّ يَا عَلِيْمُ تَعَلَّمْتُ بِالْعِلْمِ
 وَالْعِلْمُ فِي الْعِلْمِ عِلْمِكَ يَا عَلِيْمُ اَللّٰهُمَّ بَرَفِيعُ تَرَفَعْتُ بِالرَّفْعَةِ وَالرَّفْعَةُ فِي**

وَعَالِي نُوْرِ تَسْرُخُ شَدَّ

رَفَعْتِ رَفْعَتِكَ يَا رَفِيعُ اللَّهُمَّ يَا خَفِيفُ خَفِيفَتِكَ بِالْخِفْطِ وَالْخِفْطُ فِي حِفْظِ خِفْطِكَ
 يَا خَفِيفُ اللَّهُمَّ يَا وَصِلُ وَصَلْتِ بِاِوَصِلُ وَالْوَصْلُ فِي وَصْلِ وَصْلِكَ
 يَا وَصِلُ اللَّهُمَّ يَا فَاعِلُ تَفَعَّلْتَ بِاِلفِعْلِ وَالْفِعْلُ فِي فِعْلِ فِعْلِكَ يَا
 فَاعِلُ اللَّهُمَّ يَا فَارِضُ تَفَرَّضْتَ بِالْفَرَضِ وَالْفَرَضُ فِي فَرْضِ فَرْضِكَ يَا
 فَارِضُ اللَّهُمَّ يَا حَلِيمُ تَحَلَّمْتَ بِالْحِلْمِ وَالْحِلْمُ فِي حِلْمِ حِلْمِكَ يَا حَلِيمُ اللَّهُمَّ يَا
 عَظِيمُ تَعَظَّمْتَ بِالْعِظَةِ وَالْعِظَةُ فِي عِظَةِ عِظَتِكَ يَا عَظِيمُ اللَّهُمَّ يَا مَالِكُ تَمَلَّكَتْ بِاِ
 الْمَالِكِ وَالْمَالِكُ فِي مَالِكِ مَالِكِكَ اللَّهُمَّ يَا قُدُّوسُ تَقَدَّسَتْ بِالْقُدُسِ
 وَالْقُدُّوسُ فِي قُدُّوسِ قُدُّوسِكَ يَا قُدُّوسُ اللَّهُمَّ يَا رَحْمَنُ تَرَحَّمْتَ بِالرَّحْمَةِ
 وَالرَّحْمَةُ فِي رَحْمَةِ رَحْمَتِكَ يَا رَحِيمُ تَرَحَّمَتْ بِالرَّحْمَةِ وَالرَّحْمَةُ فِي رَحْمَةِ
 رَحْمَتِكَ يَا رَحِيمُ اللَّهُمَّ يَا حَنَّانُ تَحَنَّنْتَ بِالْحِنَانِ وَالْحِنَانُ فِي حَنَانِ
 حَنَانِكَ يَا حَنَّانُ اللَّهُمَّ يَا مَنَّانُ تَمَنَّيْتَ بِالْمَنِّ وَالْمَنَّانُ فِي مَنَّانِ
 الْمَنَّانِ فِي مَنَّانِ مَنَّانِكَ يَا مَنَّانُ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ
 وَإِلَيْهِ أُنِيبُ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
 و در آوان خواندن این دعا دست برواشته باشد و چون تمام کند سر بر زمین
 بند و حاجت خواهد روا کرد و بفرمان ابد تعالی و چهار رکعت دیگر نماز حاجت
 در رکعت اول بعد از فاتحه اذکار بضر ابد تا آخر سیزده بار و در دوم بعد از فاتحه
 اذکار تا آخر یازده بار و در سیوم بعد از فاتحه تا آخر نه بار و در چهارم اذکار
 تا آخر هفت بار و بعد از تشهد و دو رکعت و بکبار اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 اَلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ و در چهل و یکبار اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 اَلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ و بکبار اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ و در سیوم
 زمین بند چهل و یکبار بکبار اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ و در چهارم
 احد گوید و سر بردارد و بجانب چپ سلام دهد و حاجت عرض کند بر آورده
 شود بکلم ابد تعالی و دیگر چهار رکعت نماز حاجات آورد و اندک که حدیث

مد بیان دعائے نور
 این دعا را در هر روز
 چهل و یکبار بخواند
 حاجت او روا شود

این دعا را در هر روز
 چهل و یکبار بخواند
 حاجت او روا شود

۲۱۸

نماز حاجات

بسم الله الرحمن الرحيم
 اللهم صل على محمد و آل محمد
 و بارک و سلّم علیهم
 و بعد از آن دعا را بخواند

افمن لکمه بار بار

مد بیان نماز قضا عمری

قضا عمری ۲۲۰

زندگی ای نگارنده
افانید حاجت مراوی
براه سازید از ماسوی
خود

و شنیدن و دیدن و نذا کردن نمیدانند مگر از و که خود بخود میگوید و می شنود
و می بیند و نذا میکند اما این کار سر بازان است و هر کسی را درین دخل نیست
مگر عارف حق و درویشان عارفان گفته اند همیشه اگر زکوه فرو افتد آسیا
سنگی + نه عارف است که از راه سنگ برخیزد + زیرا که لغز اینده و آوردن این
سنگ نیست مگر حق پس هر چه از حق آید راضی باشد والا دعوی عارفی نه کند بحال
نماز بار بیان میکنم که در هفته ادا کرده می شود اول در روز جمعه بعد از ظهر چهار
رکعت در هر رکعت ده کرات فاتحه و کافرون و فلق و والناس نیرو ده گان
بار و بعد از سلام هفتاد بار استغفار خواند و هفتاد بار درود و هفتاد بار
حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ و ثواب این نماز بغایت بسیار است و آنچه
در نظر فقیر آمده است در شان این نماز مقدار هشت صد و حدیث بنوی صلی
الله علیه وسلم وارد است که درین مختصر نه گنجد و پیش از ظهر چهار رکعت نماز
قضا عمری و نیت چنان کس نیت کردم تا ادا کنم چهار رکعت نماز کفایتی نماز
که از من فوت شده اند در همه عمر در هر رکعت بعد از فاتحه آیه الکرسی یکبار و انا
اعطینا تا آخر پانزده بار آوردن اند که بعد از وفات در میان صحابه خلاف
شد بعضی گفتند که از حضرت چنان شنوده ایم که بیست ساله قضا من از
بر جای شوند و بعضی گفتند که چهل ساله قضا من او بر جا شوند اما بی فاطمه
زهرارضا الله تعالی عنها گفت که من از حضرت چنان شنوده ام که چهل ساله
قضای او بر جای شود پس پرسیدم یا رسول الله اگر این مقدار از وفات نه
شده باشند گفت از پدر و مادر او بر جا شود و تسبیح نماز جمعه بخواند یا تسبیح
یا قَبِيْهُمُ اسْتَغْفِرُكَ أَنْ تَقْضِيَ حَاجَتِيْ وَاعْنِيْ عَنْ مَنْ سِوَاكَ صد بار بخواند
و برای کفایت همت هر دو جهان صد بار بگوید سَتَبْنَا سَبَبًا يَا مُسْتَبِيْ
اَلْاَسْبَابِ وَاقُمْ لَنَا يَا مُقِمُّ الْاَبْوَابِ و در شب جمعه باید که این دعا را
بخواند و در ترغیب الصلوات آورده است که اگر کسی نماز را بسیار فو

سازید مرا سبب ای سازنده اهاب و بکشاید مرا در طریقی کاشانده در دوازده

فوت شدہ باشد در روز جمعہ بعد از نماز ظهر و از وہ رکعات نماز بگذارد و بسلام و بعد از فاتحہ در ہر رکعت اخلاص پانزدہ بار کفایت ہمہ نماز ہائے او شود و ایضا در خبر است کہ عبداللہ انصاری از حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم پرسید کہ اگر کسی را نماز ہا بسیار فوت شدہ باشد چہ کند حضرت گفت باید کہ در روز و شب نہ نیت روزہ کند بوقت صبحی و در بیابان رود غسل بکند و دو رکعت تحیت و وضو بگذارد و پنجاہ رکعت نماز بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص یکبار باید کہ ہمہ را رکعتین بگذارد تا بایست و پنج سلام شود ایضا آندہ اند کہ شخصی بخدمت حضرت رسالت پناہ آمد و گفت یا رسول اللہ گناہان بیحد دارم چہ باید کرد حضرت فرمود توبہ کن گفت یا حضرت گناہان من بناایت بسیارند حضرت ہر چند می گفت توبہ کن و سے ہمین گفتی کہ گناہ بیحد دارم بعد از آن حضرت گفت کہ در بیابان برو و غسل کن و دو رکعت تحیت و وضو بگذارد و ہر چند کرت کہ توانی از وہ تا بایست یا بیشتر کلمہ طیبہ تکرار کن و توبہ کن از گناہان گذشتہ و آیندہ و چون در خانہ بیانی چیز صدق کن ہمہ گناہان تو بفرمان اللہ تعالیٰ آمرزیدہ شود و در نظر آمدہ است کہ پیغمبران ماضی کہ پیش از حضرت رسالت پناہ بودند ہر روز امت ایشان در پیش ایشان میشد کہ در کتابہا دیدم کہ در شبہائے دنیا یک شب است کہ در وہ ہمہ گناہان اولین و آخرین بخشیدہ میشوند اگر در آن شب بطاعت اللہ تعالیٰ میباشند ایشان مے گفتند کہ آنشب از ما بآن پوشیدہ است و آنشب بہ پیغمبری کہ بعد از ما مے آید کہ نام او محمد علیہ السلام باشد بدو خواهد نمود زیرا کہ گناہان امت تو بسیار باشند تا در آن شب آمرزیدہ شوند و چون محمد آخر الزمان صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث شد اصحاب در پیش او شدند و گفتند کہ آنشب بمایان نامی کہ کدام است در آن زمان ہر چہ از لیل علیہ السلام از رب الجلیل در رسید و گفت یا رسول اللہ خدای تعالیٰ بر شما تحفہ در دو لطیف العروہ فرستاد و بعد از آن آن کہ مژدہ و خوشی و شمارا

در بیت و بیستم و بیست و نیکو است و بیستم و بیست و نیکو است و بیستم و بیست و نیکو است

وامت شما که آن شب لیلۃ القدر نامند و آن شب بیست و سیوم ماه
شوال است هر که از امت شما در آن شب دو صد رکعت نماز بگذارد بعد سلام و هر
رکعت بعد از فاتحه خلاص یکبار یا رسول الله برابر هر حرفی که مصلی این نماز
درین نماز یاد کرده است نیکی او نوشته شود و برابر ایشان بدی او دور شود و برابر ایشان
برای او کوشکی در بهشت مهیا کنند و اگر جانور چون شتر و گاو و گوسفند و مرغ را ذبح کند
برابر هر موی که بر آن جانور است چندان نیکی او نوشته شود و چندان بدی او
دور شود و چندان کوشکی برائی او در جنت بنا کنند و اگر غله ناپخت را تصدق
کند نیز علی بنده القیاس ثواب دارد و اگر در آن شب سورت روم و سورت عنکبوت
بخواند خواننده و شنونده را با شش کار نباشد و نیز این سورتها را اگر در شب
بیست و سوم ماه رمضان بخواند نیز همین حکم دارد و در ساله شیخ نور قطب
عالم دیده ام هر که در هفته این نماز بخواند هر حالتی که داشته باشد خواب
بیدار باید که در شب او کند پیش از آن که خواب کند شش رکعت نماز در رکعت
اول و شمس بار و در دوم و اللیل اذا بغیثی هفت بار و در سیوم و
الضحی هفت بار و در چهارم هفت بار الم شرح و در پنجم و الین هفت
بار و در ششم انا انزلناه هفت بار بعد از این دعا بخواند اللهم یا رب
ابنوا هیم و موسی و رب انشاق و یعقوب و انت یا رب منزل الصلوة
و منزل النودات و الانجیل و الزبور و الفرقان آری فی مناجی
هذه الیلۃ امرنا انت به اعلم ذکر نمازهای که بعضی شهرها و روزه
های بزرگ یاد کرده میشود اول ذکر شب قدر بدانکه شب قدر از نبوت قدر گفته
اند که هر چه در آن سالها میشود از رایتدن و مردن و کل مخلوقات و افعال
ایشان در آن شب مقدر میگردد و فرشتگان آسمان و زمین بتمامه در آن شب
در مکه معظمه جمع میشوند و آن کسان را از حق آمرزش میخواهند که در آن شب بطاعت
و تصدق و غیر ذلک من عبادات الله مشغول باشند و در حیرت است که خدای

عالم دیده ام هر که در هفته این نماز بخواند هر حالتی که داشته باشد خواب بیدار باید که در شب او کند پیش از آن که خواب کند شش رکعت نماز در رکعت اول و شمس بار و در دوم و اللیل اذا بغیثی هفت بار و در سیوم و الضحی هفت بار و در چهارم هفت بار الم شرح و در پنجم و الین هفت بار و در ششم انا انزلناه هفت بار بعد از این دعا بخواند اللهم یا رب ابنوا هیم و موسی و رب انشاق و یعقوب و انت یا رب منزل الصلوة و منزل النودات و الانجیل و الزبور و الفرقان آری فی مناجی هذه الیلۃ امرنا انت به اعلم ذکر نمازهای که بعضی شهرها و روزه های بزرگ یاد کرده میشود اول ذکر شب قدر بدانکه شب قدر از نبوت قدر گفته اند که هر چه در آن سالها میشود از رایتدن و مردن و کل مخلوقات و افعال ایشان در آن شب مقدر میگردد و فرشتگان آسمان و زمین بتمامه در آن شب در مکه معظمه جمع میشوند و آن کسان را از حق آمرزش میخواهند که در آن شب بطاعت و تصدق و غیر ذلک من عبادات الله مشغول باشند و در حیرت است که خدای

رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم فرمود اگر تمامی دنیا پر کند از طلا و نقره و همه را در
 راه حق بدر بهتر از ان این باشد که اگر در آن شب نہ کرت انا انزلناہ تا آخر بخواند
 قال اللہ تعالیٰ لیکلہ الف قدر خیر من الف شکر و انہ کہ چون از حضرت
 عزت خطاب چنان آمد کہ شب بہتر است از ہزار ماہ پس معلوم شد کہ طاعت و تصدق
 و دوسے نیز بہتر باشد از طاعت و تصدق ہزار ماہ و آرد کہ اگر کسی در ہزار
 ہزار صلہ و ہزار شتر و یا ہزار گا و یا ہزار گوسفند و یا ہزار مرغ و یا ہزار نان و غیر ذلک
 متاع الدنیا بہ ہدیہ بدر و یا در ہزار رکعت نماز بگذارد پس بہتر از ان این باشد
 کہ یک چیزی ازین چیز ہائے مذکور بدر و یا یک کعت نماز بگذارد و منقولست از
 حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم کہ سہ شب در سہ ماہ پوشیدہ شدہ اند اقل شب
 معراج در جب و شب برات در شعبان و شب قدر در رمضان پس بندہ مومن شاید کہ
 در ہر شب از شبہای این ماہ ماچیز تصدق و عبادت بکند تا مگر شب قدر را یافتہ شد
 و یا شب برات و یا شب معراج را یافتہ باشد و فضیلت این شب آن است کہ اقل کلام اللہ
 در و نازل شدہ است بر حضرت رسول علیہ السلام و انس بن مالک عبد اللہ بن مسعود
 چنان گفتہ اند کہ ما بان خادمان حضرت رسالت پناه بودیم و در ماہ رمضان اورا
 دیدیم کہ بعد از گذشتن نوزدہ روز حضرت رسالت پناه در سہ شبہا بیدار بود و بخوابگم
 نیرفت تا بیت و نہم روز اتفاق ہمہ صحابہ رضوان اللہ علیہم اجمعین بر آن است کہ
 شب قدر بیت و ہفتم باشد و درین شب نوزدہ رکعت نماز و در ہر رکعت بعد از فاتحہ
 انا انزلناہ دہ بار و اخلاص دہ بار و بروایتی بیت رکعت و بروایتی صدر رکعت
 ہمہ بقررت مذکور و اگر ہمہ در یک شب شوار شود پس باید کہ درین شب ہائے
 کہ از نوزدہ تا بیت و نہم است چند چند رکعت ادا کند و اگر شب روز عید فطر و عید
 بکسر العین چیزے را گویند کہ کسی را از اندیشہ آفات و بلیات باز دارد و ایضا
 شکر مسلمانان را نیز عید گویند و فطر از ان جهت گویند کہ صائمان ماہ شریف را در و
 افطار می شود و آپنہان بود بود کہ در ہم ماضیہ سی و پنجاہ و دین زمین ہزار

۲۲۳
 بہتر است از ہزار ماہ
 از انزلناہ واقع است

۲۲۳

در بیان عید الفطر

روز عید فطر برایشان قیامت صغری شده است و بر وایتی پنجاه بار چون
طوفان فوج و مسخ قوم و غیر ذلک من آیات تمسح برین محمد آخر زمان صلوات الله علیه
مبعوث شد غم و اندوه از برکت او بر طرف شد زیرا که جهودان و ترسایان این زمان
که این شب و این روز بیاید در دست شب و روز و گریه و زاری و تضرع می باشند که مگر باز
مبادا بلای برایشان نازل شود پس هجر جبرائیل آمد که یا رسول الله حق تعالی آنچه بود
میفرستد بعد از آن مژده آن که غم و اندوه را من از امت تو بلکه از برکت امت تو از تمام عالم
برگرفتم پس شاید که برخلاف ایشان درین روز و شب شادی و طرب گائی و بپاید که شما
و امتان شما درین روز چیزی تصدق بکنند تا از شر این روز خلاصی یابند و آن صدقه
فطر گویند و در شب عید فطر دو رکعت نماز در رکعت اول بعد از فاتحه آیه الکرسی صد بار
و در دوم بعد از فاتحه خلاص صد بار و دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه خلاص
چهل بار بخواند و این دو نماز باید که در شب عرفه که نهم ماه ذی الحجه است و در شب عید صبحی
نیز بخواند و در روز عید فطر نیز غسل کند و خوشبونی بر بدن بپاشد و جامه نو و پاکیزه بپوشد
و اگر نو موجود نباشد شسته بپوشد و غسل کرده بپوشد اول صدقه و در بعد از آن بعد
گاه رود و در شرح مختصر ابو علی رود و بار می دیدم که نماز جمعه را بغیر از امام
یعنی بادشاه و امرا کسی را نشاید از روستایان و صحرائشینان که ادا کنند اما اگر نماز
عید را مردمان روستایان با اتفاق جماعتی ادا کنند روا باشد زیرا که نفل است و لهذا
از جهت او تیمم زدن رواست که خلیفه ندارد و باید که پیش از نماز عید نوافل بخند
از جهت وضو و اشراق و غیر ذلک زیرا که مکروه است و نماز هر دو عیدین دو رکعت
ست و هر دو رکعت نه تکبیر باید بقول اصح نزوایی خلیفه یک تکبیر تحریمیه و دو تکبیر کوع
و شش زائده و آنچه آنست که بعد از تکبیر اول دست را لقان دارد و زیر ناف
نه بندد و شش تا غیر یک بخواند باز دست بردارد و تکبیر گوید دست را لقان کند باز
بردارد و تکبیر گوید لهذا تا سه کرت و بعد از تکبیر سیوم دستها را زیر ناف بندد و
نعوذ و سیمه خواند و فاتحه با سوره بخواند و پنج تکبیر رکوع است گوید و در رکعت ۲

۲۲۳

مدبران نماز عیدین و
صدقات آن

دوم اول ابتدای فاتحه با سورت کند و بعد از تمام قرئت دست بردارد و دست
را لقان دارد بگذراناسه تکبیر گوید نهم تکبیر رکوع است بگوید پس بزمب ابی حنیفه
نماز هر دو عیدین برین طریق است و تکبیرات تشریق از بامداد عید فطر تا عصر و
عقب هر نماز گوید در راه برای عیدگاه رفتن نیز تکبیرات تشریق گفته باشد و تکبیرات تشریق
در اضحیٰ از بامداد و در عرفه تا عصر روز نحر بقول امام اعظم بگوید تا هشت نماز شود و در
روز عید فطر و در رکعت نماز دیگر بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه انا اعطینا سه بار و اگر
کسی را قوت قربانی نباشد در روز اضحیٰ باید که همین نماز مذکور را ادا کند ثواب
قربانی بیاید و نیز در هر دو عید چهار رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد از
فاتحه سبح اسم ربک علی الذی و در دوم بعد از فاتحه و شمس و در سیوم بعد از
فاتحه و التلیل و در چهارم بعد از فاتحه و الضحیٰ و اگر این سوره‌ها را نداند باید که در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند و چهار رکعت نماز خوشنودی خصمان که در
روز جمعه گفته شده باید که در هر دو عیدین و نهم ماه ذی الحجه و ترویبه که هشتم
اوست و عرفه که نهم اوست و در آخر جمعه ماه رمضان وقت چاشت بگذارد و
هر چند که خصمان بسیار داشته باشد خوشنود شوند قصه عید اضحیٰ و آن
آنست که بابا آدم علیه السلام در بهشت به نعمتهای گوناگون پرورده شده
روزی در پیش او و حمی پرید بابا آدم چون او را دید از شوق و محبت او مست
شد و در محبت او دوید هر چند بابا آدم بدو بیشتر می شد اما از او میگریخت
تا که بابا آدم بنیاتی دلگیر شده افتاد و در خواب شد آفرین اند که ائمننا
حوا از پهلوی چپ او پیداشد چون بابا آدم بیدار شد او را در پیش خود نشسته دید
گفت من انت یعنی کیستی تو گفت انا حواک یعنی حوا توام بابا آدم
خواست تا دست بدو نهد و بدین بود هر چه جبرائیل آمد که بغیر نکاح دست
دازی نمی باید کرد که خدای عزوجل بخودی خود بی کام و بی زبان نکاح
اصحاب بیت و فرمود الکبریا و دماحی و العظمه ازادی و الخلق کلهم عبیدی

۲۲۵

بیان قصه عید اضحیٰ

آنچه من گویم اگر قبول کنی شمار نه کشند امنا حوا گفت بگو پس شیطان گفت اگر
 درین درخت که در دلبیز شماست بخورید شمار را بیرون نه کشند و آن درخت گندم
 بود چون اما حوا دست بردار داشت درخت خود را بالا گرفت حتی که امنا حوا از جابرجا
 درخت هنوز بالا نرفته امنا حوا دست انداخت پنجه دانه برید اما در نهنگام دست انداخت
 او و دوست و تا آنچه و پای و تا شتالنگ و سر او تا فرق منکشف شد ازین
 جهت است که این اندام را در وضو شستن فرض کرده اند چون بابا آدم
 آمد از سیل بهشت امنا حوا بدو نمود بابا آدم دلیل که مگر این درخت که در دلبیز
 من است این حرام است و ندانست که این از نفی جنس است و بعضی گفته اند که فراموش
 کرد از جهت است که او را انسان نامیدند که مشتق از انسان است و
 آن فراموشی را گویند سر دانه بابا آدم خورد و دانه امنا حوا در حال حله با
 بهشت از ایشان پریدند و هر دو برهنه محض ماندند حتی که اگر نزدیک خانه و درخت
 میرفتند آن نیز از ایشان میگریختند ناگاه عیب انسانی که غایط باشد از ایشان
 پیدا شد گرفتند و در غل و شرمگاه خود پنهان میکردند از جهت موی زشت برین
 پیدا شدند و چون بدرخت انجیر پناه گرفتند انجیر برگ خودش را دامنا پنج برگ
 بود و امنا حوا پوشید و دو بابا آدم علیه السلام خطاب حضرت عزت بر انجیر
 شد که این مقدار درختان بهشت با ایشان برگ ندادند تو چرا دومی انجیر گفت
 یا رب آری همچنان است اما من همان سخن قدیم یادداشتتم که شما گفت بودید
 که در زمین دوستی را بیا فرستم و اول خلیفه خود خوانم از جهت دوستی شما و آدم
 پس خطاب حضرت عزت در رسید که باز گشت فینک که در میان کوا استخوان را
 پیدا نه کنم و هر مومن که از شما بخورد او دوست من است اول در بهشت چهار نفر
 بودند و بوقت برآمدن پنجم نفر شدند اول شیطان برآمد بعد مار بعد طاووس بعد
 امنا حوا بعد بابا آدم پس حکم باری تعالی شد بر مار که برو تو دشمن فرزندان
 آدم باشی و ایشان دشمنان تو باشند و طاووس را نیز همچنان گفت پس میان

۲۲۷

شمارت با این مبارک
 شستن و وضو

در باره آدم و حوا

لذت

این روز عید شهادت بی بی زینب عید اولاد است

۲۲۸

در بیان و جتسیایام بیض

بابا آدم که وقت افتاد باها آدم نه صد سال در سرنذیب روی بر خاک نهاده
افتاده بود که هرگز درین مدت بالاشده بود و آنکه که رفتی و کنجشکان
بر گذر کردند آب چشمانش چون دوجوی روان شده بود آن کنجشکان از آن
آب خوردند با یکدیگر گفتند که چه خوش آبی و چه خوش بوی و لطیف است با با
آدم گفت یارب کار بنده را چنان کردی که کنجشکان با حوال فقیر می خندند و
حال بهتر جبرئیل آمد و گفت ای آدم کنجشکان و غمی گویند بلکه شما نعم جنت
خورده آید آب چشم تو از آن خوشبوی است در آن حالت سر بالا کرد و وقت صبح صادق
بود چون نظرش بر عرش رسید و نوشته دید که **وَبَشِّرِ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ إِذَا أُدْعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ الْأَئِمَّةَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ**
بابا آدم گفت یارب اینچه نام است که متصل بنام شما نوشته است گفت این نام
یکه از اولاد شماست که اگر او نبی بود شما را پیدانمیکردم و پنجاه و دو پشت پس از
تو بیاید بابا آدم گفت یارب بحرمت آن نام خطای مرا بیامرز خطاب بر او شد
که شفیع نیک آدمی جرم ترا بخشیدم و جود بابا آدم دست سیاه بود اما سه
روزه داشت از ایام بیض چون اول روزه داشت سیوم حصه و جود او میگذشت
و در روزه دوم دو حصه و بر روزه سیوم تمام وجود نیک میگذشت ازین جهت
ایام بیض خوانند و چون از سرنذیب بعرفات آمد آنجا عوار یافت خوشحال شد
ازین جهت آن موضع را عرفات گویند فرشتگان طبعها را باز و جواهر و گل و ریاحین
آمدند و برایشان پاشیدند و گفتند **هَذَا عِيدُكَ وَعِيدُ أَوْكَادِكَ إِلَى**
يَوْمِ الدِّينِ یعنی تا قیامت پس عید ضحی از آن پسمانده است در نیجکایت
قول بابا حقیان است که ایشان گویند دنیا بمانند گلزار است و زنان بمانند گل
هر که خواهد گل را بویذیر که چون یک بابا آدم و یک ما حوا بود که خاص بر او
آفریده شده بود و نیز بنی نکاح زن نکرد پس بدین اگر شهرت با خود باید بعد از اداء
نماز ضحی قربانی بکند و اگر روشائی باشد هر وقت که خواهد بکشد و با یکدیگر صحبت
خود و بکند و منقول است از بی بی فاطمه زهرا رضی الله تعالی عنها

که حضرت رسالت پناه چون قربانی میکرد و تمام اهل عیال خود را حاضر می کرد و میگفت هر که این خون را به بند آمرزیده شود **آوردن** اند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم یک وزه قربانی صد اشته را خوا بانیده بود و شصت و چهار را خود آنحضرت بدست خود ذبح کرد و مابقی را مرتضی علی فحیح کرد حضرت رسالت پناه دو جانور قربانی میکرد یکی از برای خود و یکی از برای امت خود و میگفت بهترین امت من آنکس است که دو جانور قربانی بکند یکی برای خود و یکی برای خیمه را باید که بعد از عید نیر میتوان ذبح کرد اما اگر خریده بود و ذبح نکرد تا گذشتن ایام بعد از آن بهر با فقیران تصدق کنند و الا قیمتش را تصدق کنند **آوردن** اند اگر کسی مالک انصاب شود و زکوت و مال او تلف شود تمامه زکوت از ذمه او ساقط شود اگر مالک انصاب قاصد شده بود و صدقه و قربانی نه کرده بود از ذمه او ساقط نشود و ذکر عاشوره که و بهم ماه محرم است باید که تمام شب بذر و فکر زنده دارد و خواب غفلت نه کند و در شب میاید که پس از سه رکعت بخواند یکی در اقل شب باز در میان شب و آخر شب و چون روز شود در وقت صبحی غسل کند و بعد از تحیت و حضور چهار رکعت نماز بگذارد و هر رکعت بعد از فاتحه دو آیه بار اخلاص یا رواج امام حسن و امام حسین شیم سفیان ثوری گفت که من این نماز را در حق ایشان یاد کرده بودم ایشان را در خواب دیدم که روی از من بگشتند و گفتند که یا امیر زاده گان گنا من چیست گفتند شمارا بر ما یان حقی است که شمارا بهشت بریم از حق شما شرم داریم و معلوم باد که این ده روزه ماه محرم بر ما هم ماضیه فرض بود و بر ما نفل و در روز عاشوره حضرت فرمود که روزه دارید که دین رسالت بر ما نفل نیز به پیکان خود شیر نمیدهند و اگر یک روزه عاشوره تنهایی بگذرد باید که یازدهم روز نیز روزه دارد که ثواب بسیار است و آن نیست که بعضی روافض میگویند که این ده روز روزه است از بهت جنگ و صل بودن صحابه است باید که بموافقت ایشان مانع گیرند با شیم و بدانکه نوع و دشمن دین نه روز که فی شب طعام خورد و نه روز عادت و رسم روافض است

مردان

۲۲۹

سیان نماز عاشوره

صیام الدین
ذی الحجه
اول روز

و در روز عاشوره چشم سیاه کردن نیز سنت است تا خلافت روافض شود که ایشان
میگویند که یزید چنان خود را بخون امیر حسین سرخ کرده بود این محض مدح عزت
و باید که روزه آخر ذی الحجه روزه داشته باشد و روزه دار باشد که ماه محرم را بپسند
اول روزه محرم را نیز روزه دارد **و آرد** اند که این کس ثواب صیام الدین هر یک
که سال گذشته او را هم بروزه نویسند و آینده را هم بروزه نویسند که درین دو
روز دو سال تفرقه حاصل شود و در سال تمام شش روزه است که هر یک را ثواب
صد هزار ساله است یک از آن روزه با بیت و دوم ماه محرم است که اول حضرت
رسالت پناه در آن روزه امامت میگرد و **و آرد** اند که بهتر جبرئیل مد و پیش
حضرت استاد امامت کرد و گفت هر چه من کنم بهمان روش بکنید پس حضرت مر
قوم را گفت که خلف من باشید و هر چه من کنم بهمان روش بکنید زیرا که قوم
بهتر جبرئیل را نمی دید و معلوم بود که جبرئیل امام نبود بلکه معلم بود و الا نماز قوم بدو
امام جانشین بودی ذکر صفر بدانکه صفر ازین جهت گویند که همه انبیاء درین
ماه رحمت میرسید و رنگ ایشان زرد میشد و چون ماه صفر در آید شب اول
او یک هزار بلائی نازل میگردد و در دوم دو هزار و در سیوم سه هزار و در چهارم
چهار هزار و در پنجم پنج هزار و در ششم شش هزار پس باید که در اول شب شش رکعت
نماز بگذارد بدو سلام اول چهار رکعت یک سلام و باز دو رکعت یک سلام و در هر رکعت
بعد از سلام فاتحه و اخلاص سه بار بخواند و منقول است که روزی حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه و آله وسلم را در همین ماه صفر وجد پیدا شد و آرزو کرد
که اگر از جانب حق رحمت میشود که از دار الفنا بدرالبعث بروم تا دیدار بچون
بیچگون او را ببینم در آن زمان بهتر جبرئیل علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله
خدای تعالی گفت که رحلت شما در ماه ربیع الاول باشد حضرت خوشحال شد
و گفت هر که آن ماه را بمن بنماید من او را مرده بهشت بدهم و آن ثواب تمام آن
زمان باقی است هر که آن ماه را اول به بند ثواب یا بدو هر که در روزه دوازدهم

۲۳۰

صفر

علامت کیم درین
معون کن

ماه شعبان کیم درین

درین ماه شعبان کیم درین
۲۳۲

درین ماه شعبان کیم درین
درین ماه شعبان کیم درین

درین ماه شعبان کیم درین
درین ماه شعبان کیم درین

و عبادت حق مشغول باشند اما اتفاق بر آن است که شب بیست و هفتم ماه رجب
ست و یک نشانه او آن باشد که آفتاب در آن روز بوقت برآمدن شعله و شعاع نه
داشته باشد و نماز و لیلة الرغائب و رکعت بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهل
بار بخواند و در شب معراج صد رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص پنجاه
و بعد ازین بدانکه درین سه ماه چون رجب شعبان و رمضان این اورد و در هر بار
و شبانگاه بخواند اول سه رکعت فاتحه و سه رکعت اخلاص و سه بار سورة الفلق و سه
رکعت سورت والناس و سه رکعت کافرون و سه بار آیه الکرسی و سه رکعت سبحان

اللّٰهُ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ
الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ و سه رکعت اللهم صل على محمد و على آل محمد و على كل طاهر و
نبي و سه رکعت اللهم اغفر لي و لوالدتي و لوالدي كما دبتا في و سه رکعت
اللهم اغفر لي و لوالدتي و للمؤمنين و المؤمنات و چهار صد رکعت
کلمه استغفر الله تکرار کند و ثواب این از حد و عد بیرون است اما باید که در هر
بار اورد و هر عصر خوانده باشد و ایضا هر که در ماه رجب این دعا هزار بار بخواند

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ + مِنْ جَمِيعِ الذُّنُوبِ وَ الْإِثْمِ حضرت
عزت قسم بخدای خود کرده است که آنکس اگر نه آمرزم آفریننده او نباشم و
باید که در هر روز صد بار بگوید سه هزار سال میشود و ایضا در رجب هفتاد هزار
بار این دعا بخواند استغفر الله جمال محبوبی گوینده این دعا نیز آمرزین گردد و
ذکر ماه شعبان و شعبان در لغته شاخ زدن را گویند یک آنکه جمله گناهان
در شاخ میزنند و دیگر آنکه جمله نیکی های او در شاخ میزنند یعنی پدید می شود
در اول شب شعبان و از ده رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه پانزده
بار اخلاص بخواند و در آن اند که عطا کند خدای تعالی او را ثواب و از ده هزار
شهیدان و بنویسند مرا در ثواب و از ده سال عبادت و بیرون آید از گناهان
کلی که الحال از ما در زائیده باشد تا بهشت ما در فرود هیچ گناه نه نویسد و در شب

شفاعت ماه رمضان
الشیخ الاسلام
دعای قبول النعمان

۲۳۳

و اگر در ماه رمضان دو رکعت نماز ادا کند هر رکعت بعد از فاتحه اما مفتوح
بخواند تا سال دیگر آنکس انگاهبان حق تعالی باشد و بعد از زود باران از آسمان
بخواند و ده بار درود فرستد حق تعالی حساب بروی آسان کند و در تحفه
المنکورین آورده است که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه روایت
که خواجه کائنات علیه افضل الصلوات فرموده است هر که بگذارد دو رکعت نماز
در هر شب ماه رمضان بخواند هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار حضرت
فرمود بدان خدای که برابر استی بخلق فرستاده است پینهمیری هر که بگذارد و این
نماز را بفرستد حق تعالی بسوی او هر رکعتی ازان به مقصد فرشته که بنویسند
برای او حسنت و در دوزخ و سیات و برآورد برای او درختان و
بناکند برای او شهرهای و قصرهای در بهشت یاران بطریق تعجب گفت این
قدر بیا بد فرمود آری و جز این هم بیا بد هر رکعتی بفتاد و جم پذیرفته و این نماز
را با مامت میگذارند بعد از تراویح اما در قرآن خوانی آمده است که امامت
جایز نباشد و در دستور القصاص آورده است که میتوان
با مامت کرد زیرا که حضرت رسالت پناه فرمود مر عبد الله مسود را که این
نماز را خلف امام بن آورده اند که در روز قیامت ماه رمضان
صورتی پیدا کند و در زیر عرش بسجده افتد فرمان حق بر او شود که ای ماه رمضان
چه میخواهی گوید یا رب صامان من بسیار محنت کشیدم اندر و طاقت دوزخ
ندارند ایشان را از دوزخ نجات ده حکم باری تعالی شود که نجات دادم
صامان ترا بعد از ان گویند نشانه اندک شراب ظهور را بنوشانند بن باز گویند گرسنه
اند طعام بهشت بخوراندش بعد از ان گوید برهنه اند حلهای بهشت پوشانندش
بعد از ان گوید پیاده اند برافشای بهشت پیش ایشان بیارند و سوار کنندش باز
گوید یا رب بیا ریچون تو میخواهند گوید خوش که من و پدر خود را وعده کرده ام
بر ایشان بعد از ان را رضی شده سر بردار و مستور

بیان احکام سفر

که پنجمبر علیه السلام فرمود هر که بگذارد شب عید صبحی و از ده رکعت نماز و هر رکعتی
بعد از فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص پنجبار بیرون آید از گناهای چون مار از
پوست و بنویساند برائی او هفتاد ساله عبادت و بنا فرماید مرا و را در جنت
الفردوس هزار شهر و در هر شهر هزار خانه و را اگر داند او را خدا ی تعالی
او را هزار حاجت و ثواب نماز زوال که ماول نوافل گفته ام یا بد در کتب الاخبار
مذکور است که عطا کند خدا را و را بهر موی که در تن او است هفتاد هزار مرتبه
سپید و از دنیا بیرون نرود تا حاجت خود در بهشت نه بیند و کرا احکام سفر
اول چون کسی عزم سفر کند باید که چهار رکعت نماز بگذارد بعد از نیت و ضرر
در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و بعد از سلام صد بار و در فرستادن
سر بر زمین نهد و دعا را طبر بخواند و این دعائی طبر را امام عظم رضی الله تعالی
در هر شب میخواند و خواننده این دعا را ثواب همان مرغ روزی شود و سنذکره
فی ادعیات و چون بسفر رود اهل بیت را بحق تعالی سپارد و حق تعالی تا آملین
او اهل بیت او سلامت دارد و حکایت چنان آمده اند که شخصی عزم
سفر کرد چون روان شد زن او حامله بود گفت حمل ترا بخدا سپرده ام چون از
سفر باز آمد زن خود را مرده یافت گفت بار خدا یا پنجمبر شما مرغ نه گفته بود که
هر که اهل بیت را بخدا سپارد سلامت یا بد زن من وفات شد چگونه است
با تفسیر آواز داد که آری پنجمبر مرغ نه فرموده است شما حمل را بخدا سپرده بودید
نه زن را بر و گور او را شکاف کن چون آن شخص گور را شکاف کرد زنش مرده
و فرزندش زنده بود شیر میخورد و چون پای در کاب نهاد سوره کافرون و
اخلاص و فلق و الناس را بخواند و بجانب بین بدد باز بخواند بجانب شمال
بدد باز بخواند بجانب مشرق بدد باز بخواند بجانب مغرب بدد حکایت
آمده اند که سوادگری بر شب بین چهار سورت میخواند و چهار جانب میدید یکی شب
فراموش کرد و همدان شب ضحان بر و تا خنند و مالش را بغنیمت برد و ند

و همان سال را گفتند که امی سال را کاروان شما را چه قدرت بود که در هر شب در
 هر مرحله منزل و قلعه راست میکردی بیاوشی بد گفت آری بد بختی من امشب همان
 او را و فراموش کردم که قلعه من همان بود و چون کس در سفر رود باید که تنها نرود
 و دو کس نیز نرود که ثالث ایشان شیطان می باشد که سه کس رود که ربیع ایشان
 حق تعالی است و باید که در میان دو مسافر و سه و بیشتر یکی را با دوشاه کنند و حکومت
 او را قبول کنند حکایت آمده اند که رفی شیخ معین الدین بنجری چشتی
 قدس الله سره العزیز با شیخ عثمان هارونی که مرشد او بود در سفر بودند شیخ عثمان
 هارونی گفت که حدیث نبوی چنین است که دو کس در سفر روند یکی را بیا و شاهی
 قبول کنند شیخ معین الدین گفت شما دوشاه باشید و من خادم جای مصلا و آفتابه
 او را گرفت و راهی شدند چون شب شد هاران هاریدن گرفت شیخ هارونی در خواب
 رفت و شیخ معین الدین چادر خود را بر سرش گرفت و استاد چون علی الصباح
 شیخ هارونی بیدار شد حال چنان دید گفت شما را چه بود که در تمام شب محنت
 کشیدید گفت خدمت با دوشاه را چنان میتوان بجا آورد شیخ دعا کرد و حال
 صاحب باطن و علوم اولین و آخرین شد و مسافر را باید که در سفر جاس مصلا
 و آفتابه و مقراض و استره بخود همراه داشته باشد و مسافر را باید که در سفر نیک
 محضر و نیک خاصیت و حسن الظن بوده باشد تا به نیت نیک خود دنیا داشته
 حق تعالی شود چنانکه آن سوداگر را که حسن الظن با آن مذکور بود و برویت
 نعمتهای بهشت مشرف شد حکایت کرده اند که در زمانه ساسانی
 هندی بود هندی مشهور که تمام آن ولایت از بدی او بجان رسیده
 بودند شبی هندی میرفت گذرش بمقصوده بیوه زنی افتاد که خود بعبادت
 الله تعالی مشغول بود و فرزندانش بگریه و فریاد که ای مادر از گرسنگی می دیم
 و این شب بیوم است که مایان گرسنگی بیوه زن گفت ای جان مادر فدای
 انشا الله تعالی در بازار بگردم اگر جای مردانگی یابم بیارم برای شما بدرهم

حکایت نیک
از کتاب
ارشاد الطالبین
جلد اول
صفحه ۲۳۹

والا دیوزده و فقر کرده بیارم چیزی را چون فدا میشن شنید آتش شفقت
دولش اثر کرد که عاخره باین عجز عبادت تبارک تعالی میکنند و من بوجود این
قوت عصیان میکنم اما چون در خانه چیزی ندارم فاما جای فدوی کرده بیارم
و باین بویه زن بدهم در حال رفت و در خانه چودے درآمد اول چیزی اندک
را گرفته زود تر آمد و در خانه آن بویه زن بویه گفت کستی گفت فقیرند شما چیزی آورده
است پس آرد و بروداد و در پیشم توبه کشید که من بعد فدوی نکنم
اما فکرے یکدانش که ز آن چود را نیز بیارم و باین بویه زن بدهم و آن
چود آگاه شده بود که فدو چیزی نبرده است باز خواهد آمد شسته بود چون فدو
آمد فی الحال گرفتارش و کشتند و در میانداختند قضا را چون فدو در وریا بود
ناگاه دید او را بر کتاسه انداختندش ناگانه کاروانی داننا چیر بود و فرود آمد سالار
کاروان مروی پارسا بود نماز جنازه بجای آورده و کفن کرده دفن کردند چون
کاروان کوچ نمود و در تر رفت سالار کاروان گفت که صیرفی من یعنی همیان من
به همراه مرده در گور دفن کرده شد به همراه یک نفر برگشته آمد و گورش را شکاف کرد
او را نیافتند اما بجانب مغرب رفتنی شده بود و در آن قبر سالار گفت من درین
دفن در روم نفر منعیش کردم منع نشد چون سر در دفن کرد سر او بر ولایتی
برآمد و آن قدر را بر تختهای بهشت که مظلوم ز رویا قوت بود شسته دید و
منفی و سرودیان در پیشتر نشسته و یک حور عین در پهلوی نشسته و کاسه
شراب بر دست چون سالار را دید گفت مرحبا خوش آمدی بیا و این امانت خود را بگیر
همیان را بدوداد و گفت برو سالار گفت قصه خود را بگو که بچه سبب بدین درجه
رسیدی فدو گفت روزی با بر شما بسیار خواهد گذشت سالار گفت اندک بگو در
حالی اندک چه دیر میشود فدو حال خود را از اول تا آخر گفت چون سالار بر خات
فدو گفت برای چه میروی دنیا اندک مانده است سالار گفت درین ساعت
حکامم چه گذشته باشد فدو گفت اگر قدم را نوشیده می بودی

هرگز بیرون نرفتی چون سالار برآمد نه اسپ و نه نفر بود و دهان ولایت بر
 ویرانی و خرابی پیدا شده بود سالاران برآمد و چون مردمان را دیدند کار
 میسر سید که کاروان فلان کس بکجارت پیچکم خبرند و چون در شهر رسید
 که کاروان فلان کس بکجارت گفتند ای مرد دین ولایت الحال راه گذر
 کاروان نیست و آن فلان سالار را شنیده بودم که در قبر رفت و بود
 بیرون نیامد گفت آن سالار منم چون عالمان حساب کردند سیصد
 و نه سال گذشته بود و چون مسافران سفر باز آید با یکدیگر رفتند بیاد خانه و
 در شب نه آید و بهتر آنست که اول مسجد رود بعد از آن بخانه رود و چون خانه
 برسد اهل بیت را سلام دهد و ایضا چون عروس با در خانه آید با یکدیگر پاشای
 عروس بشوید و آن آب را در چهار گوشه بیندازد برکت و افزونی دهان خانه
 پیدا شود و با یکدیگر پیش از خواب رفتن طهارت بکنند و یکطرف چادر بر زمین
 اندازند و دیگر طرف بر سر عروس باشد و بر آن نیت وضو بگذارند و بعد
 از آن در خواب رود بعد از این معلوم بادای فرزند که نازد و نعل و عاوا و
 بسیار است اگر زیاده میخواهی و دیگر کتاب با بهین اما این مقدار چون
 وارد فقیر شود بالتماس شما در تحریر آوردم و زیادت از آن خود نه نوشتم
 زیرا که **آوردن اند** هر کاری که ناصح و واعظ خود نکند آن
 وعظ و نصیحت او به کسی دیگر استقامت پیدا نمیکند کقول الشاعره **مَنْ لَمْ يَكُنْ**
مَالًا لَمْ يَكُنْ بِمَرْءٍ وَمَا نَشَقَّتْ فَمَا قَوْلِي لَكَ شَقِيمٌ آوردن اند که روزی من
 کوک خود را در پیش امام یوسف آورد و گفت یا امام فرزند من شکر می خورد
 و از بسیاری شکر خوردن زحمت پیدا کرده است و حق او و عا بن تا دلس
 از آن برگرد و امام گفت که بعد از یک هفته او را در پیش من آورد و چون بعد از
 هفته آمد دل کوک از آن برگشت یا ران گفتند یا امام روز اول چای
 دعا نکردید گفت دهان روز با من نیز شکر می خورد و

و علم به این
 سوره بود و او را خواست
 خال الله تعالی غافله
 است و حال نیت این
 از مردم را کار بند
 و نیت این نیت
 و نیت این نیت
 و نیت این نیت

بیان ادب آوردن و
 و نیت این نیت

و نیت این نیت
 و نیت این نیت
 و نیت این نیت
 و نیت این نیت

و دعای من و دواثر میگوید و الحال چون از شکم من برآمد دعای من قبول شد
بدان ای عزیز در ساله ششم فرید الدین عطار قدس سره خوانده ام که شب رفتن
خلیفه یکدیگر اندر حکم حتی که اگر او در شب فوت شود در روز میتوان بجا آورد
اگر روز فوت شود در شب میتوان بجا آورد و با یکدیگر در وقت بیدار شدن از
خواب وقت صبحدم و در وقت رفتن و خواب وقت خفتن سر کلام خود را کلمه طیبه
غیره من الادعیات یعنی آوردن اند چون کسی از خواب بیدار شود و زبان
خود بکلمه و دعا گوید و دست روز بوقت باشد باز بوقت خفتن
اسم الله بر زبان راند آنچه در میان است همه آمرزید شود و اگر
اول و آخر سخن زشت باشد همه ادعیات قبول نشود و اختلاف
مدان است که اگر در او زیاده و کم شود بقول امام شافعی هر چه شود قبول
شود و بقول امام ابو حنیفه رضی الله عنه باید که از آن مأمور نه کم کنند و نه
زیاده زیرا که او را و بمثال آنست که کسی به کسی گنجینه نشان دهد که در فلان
موضع زیر فلان سنگ گنجینه هست پس اگر آن کس بعین همان سنگ از
جای بیجای کند گنجینه بیا بد و الا محروم ماند و اگر در آن زیاده
و کم شود باید که سجده سهو بجا آورد و اگر سجده سهو بدان ای عزیز
که سجد سهو در نماز بسیار جای واقع می شود اما عوام را ازین معنی خبر نیست
و در قدر و زنی آوردن است که سجده سهو واجب می شود زیاده
کردن در نماز چیز را و یا به نقصان کردن در نماز چیز را پس زیادت بر
نیم اسم می است تقدیم رکن تاخیر رکن تکرار رکن تاخیر واجب قرائه بی محل و
نقصان را نیک نام چون ترک واجب پس بوجود این اشیاء اگر سهو واقع شود سجده
سهو بیارد و اگر بعد بکند سجده سهو لازم نه گردد و نماز درست باشد اما به نقصان
اگر بار دیگر او کند نمازش روا باشد اول بیان تقدیم رکن چون تکیه تحریمه گویند
مکه کعبه آید باز گردد تحریمه او باطل شد زیرا که وقت تحریمه قیام است

۲۴۱

بیان سجده سهو

توضیح بیان

سین

اما اگر تحریر بست در حال قیام و قرائت فراموش کرد رکوع آمد باید که برگردد و دو
 قرائت بخواند رکوع بار دوم کند و سجده سهو بیاید و اگر رکوع را ترک کند سهو و
 سجود و نمازش فاسد شود زیرا که ترتیب فرض است بیان تاخیر رکن چون قرائت
 تمام کند و بمقدار سه بار گفتن تسبیح تاخیر کند بعد از آن رکوع آید سجده سهو آورد و علی
 هذا المقدار اگر رکوع باشد و در قومه رفت و تاخیر کرد نیز سجده آورد و علی هذا المقدار
 اگر در جبهه تاخیر کند سجده سهو آورد و در قعدة اقل اگر اللهم صل گفت سجده
 سهو لازم نیاید و اگر اللهم صل علیه و آله و سلم گفت سجده سهو لازم شود که
 تاخیر رکن حاصل میشود و چون از سجده اخیره بازگردد و سجده دوم بجا آورد قیام بعد و اگر
 دانسته رود درین میان قرائت خواند اگر بفراموشی بخواند سجده سهو آورد و اگر
 عمداً کند نمازش نقصان پذیرد و در بیان تکرار رکن چون رکوع را در رکعت
 کند سجده سهو لازم آید و اگر سجود را مکرر کند نیز سهو واجب آید بیان تاخیر
 واجب چون بعد از شمار و تعوذ بخواند اما بمقدار گفتن تسبیح تاخیر کند بعد
 از آن فاتحه بخواند سجده سهو لازم آمد و اگر در میان فاتحه و سورت مکث کند نیز سجده
 سهو لازم آید و اگر تکرار کند فاتحه را بی تفصیل اگر دو رکعت اول است سجده سهو لازم
 شود که یکبار خواندن واجب است و اگر دو رکعت آخر تکرار کند لازم نیاید زیرا که
 مخیر است میان خواندن و ناخواندن و یا با تفصیل خواند در رکعتین اولین چون فاتحه
 خواند و ضم سورت کرد باز فاتحه خواند و ضم سورت کرد و سجده سهو لازم نیاید زیرا که
 گویا طول قرائت کرده باشد و تاخیر سلام چون قعدة اخیره تمام کند و سلام زود
 تر ندیده سجده سهو لازم آید و اگر قعدة اخیره تمام کند و برخیزد و پندارد که مگر قعدة اول
 است تا رکعت دوم را به سجده مقید نه کرده است بشیند و سلام دهد و سجده سهو
 آورد و اگر مقید کرد و سجده باید که یک رکعت دیگر هم بخند که دو رکعت نفل شود و آنچه
 اول فرض سجده سهو آورد و اگر قعدة اخیره نشیند و برخیزد اگر رکعت دیگر را
 قید نکرد است بشیند و قعدة تمام کند و سجده سهو آورد که تاخیر رکن شش است

در بیان تاخیر رکن

در بیان تاخیر رکن

۲۴۲

در بیان تاخیر واجب

و اگر قید کرد سجده باید که یک رکعت دیگر هم بگذارد تا هر نیمه نفل شوند و فرض از سر
 گیرد **بیان قرائت بی محل** چون بجای تشهد فاتحه خواند و یا بجای
 قنوت سجدت خواند چون اخلاص و غیر فلک و اگر تشهد تکرار کند و یا قنوت را تکرار
 کند سجده سهو لازم نیاید زیرا که جای دعاست گویا که دعا را دراز کرده باشد اما چون
 تشهد را بجای فاتحه خواند اگر در رکعت اول بخواند سجده سهو لازم نیاید که در محل شهادت
 پس این را هم ثنا گفته باشد و اگر در رکعت دوم بخواند سجده سهو لازم آید
 زیرا که در محل دعاست و اگر در رکعت سوم و چهارم بخواند سجده سهو لازم
 نیاید زیرا که مصلی همان دو رکعت مخیر است **انشاء قرآن** شاکست
در بیان ترک واجب چون در دو رکعت اول بخواند و در آخر
 بخواند سهو لازم آید زیرا که قرائت در دوی اول واجب بدانکه قرائت فاتحه هم فرض
 است و هم واجب و فرض بدان معنی که سورت قرآن است و واجب بدان معنی که واجب
 است که از تمام قرآن بخواند چنانکه تکبیر تحریمیه را فرض آنست که شروع کند بیک نام
 نامهای خداوند تعالی چون الشاکل و الله عظم و غیر ذلک اما واجب آنست که الله
 اکبر گوید که لفظ تکبیر واجب است پس اگر ترک کند فاتحه را و چیزی دیگر بخواند و یا لفظ تکبیر را
 واسم دیگر بخواند سجده سهو لازم شود و اگر فاتحه پیش از سوره بخواند نیز سجده سهو لازم شود و اگر
 ضمیم کند سورت بعد از سوره سهو لازم شود و اگر ترک آید قعدۀ اول را نیز سجده سهو لازم شود
 و اگر فراموش کرد و نزدیک بقعودت بنشیند و سجده سهو آورد و اگر بقیامت باید که بنشیند و
 اگر شسته است هم سجده سهو لازم می شود و اگر نه شسته است هم سجده سهو لازم
 میشود و ترک تشهد و قعدۀ اول یا هر دو قعدۀ نیز سجده سهو لازم می
 شود و در تعدیل ارکان اختلاف است چون در رکوع و سجود آرام نه گیرد
 بقول امام عظم رحمه الله سجده سهو لازم نمیشود و بقول امام محمد رحمه الله لازم
 میشود و بقول امام ابو یوسف و شافعی رجها الله نماز را از سر گیرد که تعدیل بقول
 ایشان فرض است **مسئله** ترک عار قنوت در وتر سجده سهو لازم نشود و در

در بیان قرائت بی محل

در وقت بی محل
 اگر غایت بخواند اگر
 خواهد خاموش باشد

در بیان ترک واجب

۲۴۳

در وقت بی محل

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمین

ترک بند خواندن امام در سه نماز سجده سهو لازم می شود اما منفرد مختیر است
 و نیز در ترک آیه خواندن امام در دو نماز سجده سهو لازم می شود و امام را مقتدی
 را و سهو مقتدی لازم کنند سجده سهو نیست نه بر امام و نه بر وی بدان که در
 سجده السلام آوردن است اگر کسی را در قعدۀ اول شک شود که
 قعدۀ اول است یا آخر یا گوید آخر است باز گوید اول است پس گویا که بمقتدر
 ثلث تبیین بکند سجده سهو لازم شود و در ترک تبکیرات عیدین از دو باید در گوید
 اختلاف است اما صحیح آن است که سجده سهو لازم نشود از جهت بسیاری
 مردمان در سیدن محنت بامام و بایشان بدان ای عزیز اگر ازین
 بیست و هشت صود که بر هر یک از ایشان سجده سهو لازم می شود یکی در نماز
 صادر شود یا همه بیاید براس همه همین دو سجده کافی است چنانکه کفارت میفان
 اگر یک روزه را اظفار کرد و دست عمدا یا همه را یک کفارت لازم می شود و معلوم
 که سجده سهو از نماز است تا اگر در عین همین دو سجده کسی بدو افتد آن کس
 مقتدی گردد و قال علیه السلام لا یستأنس من الخطاء ولا یستأنس من
 کسی را در نماز نیامنی و سهوی واقع شود و نماز او نقصان شود باید که آن نقصان
 را به همین دو سجده بر بندد و از نه جهت سجده را جبر نقصان گویند و جبر بر بستن را
 گویند چنانکه جبر بر شکسته بسته را گویند و حق را نیز جبروت گویند و جبروت
 آنرا گویند که لا ممکن لا ممکن گرداند اگر معلومات قدسیه حق بود اما مقام احدیت
 چون سائر صفات عین ذات یگانه اند پس لا ممکن اند و از آنجا جبر کرده به ممکنیت
 روی نمود پس جبروت نام یافت و چون مصلی از نماز فارغ شود دست بر دارد
 و آنچه داند از حاجات دینی و ایمانی بخوابد خاصیت آدمی آنست که از چیزی
 خوابی سخت گوید و خاصیت حق آنست که از چیزی خوابی نگیرد و الله العقیق
 و انتم الفقلاء و گفته اند که دعائمان مفرق صفات دعاء الایمان و دعائمان للسلطان
 و این مناجات را اکثر بخوانند که دوازده اولیاء الله این را از عربی بفارسی

۲۲۲

دو سجده
 وضو کرده است
 بلخی خطایان و دیگر دعا
 برای شاه عادل

مدیان دعا در نماز

شایان عبادت مگر خدای معبود که اوست رحمن رحیم و در قرآن نهاده و چنانچه علی
 اول اثبات بعد نفی است چون **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** **هُوَ اللَّهُ** **الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** **الْعَزِيزُ**
الْحَكِيمُ و آنچه گفته اند که نماز عبادت است و کلمه نیز عبادت چون بگذارند نماز
 پاک شود عبادت کلمه قبول **قَدْ قَبِلَ اللَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا**
لَطِيبٌ **مَسَائِلُ شَتَّى** بدانکه در عوارف المعارف آمده است که حضرت
 رسالت پناه فرموده است صلی الله علیه وسلم چون بیاقتد هر یکی از شما را
 حاجتی پس بگذارید دو رکعت نماز را در رکعت اول بعد از فاتحه قل یا ایها
 الکافرون یکبار در رکعت دوم اخلاص سه بار بعد از قل یا ایها
 المشک بر آورده گردود و دعا استخوانه این است **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَ**
أَسْقِدُكَ بِقُدْرَتِكَ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ
وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ **اللَّهُمَّ أَنْتَ تَعْلَمُ لَنْ كَانَ هَذَا آخِرًا بَابُ**
أَنْ حَاجَتِ رَابِعِينَ بَابُ خَيْرِي فِي دِينِي وَفَعَالِي وَفَعَالِي أَمْرِي فَأَقْدِرْ لِي
بَارِكْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ تَوَلَّيْتُ (در ششم ضیاء الدین ابوالنجیب بهرودی روایت
 کرده که جابر گفت رضی الله عنه که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم این دعا
 استخاره بایان چنان تعلیم میکرد چنانکه کسی سورت قرآن را بکسی تعلیم بنماید تا در
 زیر و زبر و ضم کسی غلط نخواند و **ذکر احوال مرده** بدان که مرده را در لحظه
 توان نهاد که امام اعظم ابو حنیفه رحم فرموده است **اللَّهُمَّ إِنَّا وَالْشَّقَّ الْخَيْرَ فَإِنَّكَ**
أَنْتَ که بطرف قبله یکجانب گور را پاره کند و شق آنست که گور را در میان پاره کند
 که آنرا سامی گویند پس بقول امام اعظم رحم فرموده میتوان کرد که سامی بقول امام شافعی
 است و چون مرده را در قبر نهید باید که اقل رویش برهنه کند و کفن و در کند
 تا قبر خود را به بنید بعد از آن بپوشد و روی حضرت رسالت پناه را بعد از آن عیان بر
 برهنه کرده بود گفت چون بازگردم لبان مبارکش می چسبند چون گوش خود را
 نزدیکش بروم امتی امتی میگفت و دستهای مرده بر سینه نهانند بلکه فداش شد

عام فوہیں بدست
 نو فوہیں بدست
 ہر یک و تو علم ہستی و ما عاجز
 عاجل ہستم و خاص تو
 و غازی بر او غائب
 از میان ای باری خدایا
 تو سوائی از این کار غیر
 میباشد مراد پیدا کردن
 من فتنہ گان تین و دو
 سکر ختم کار من بلی مصلحت

ارشاد و الطریق

۱۳۸

کران این کار ملک
 و در کردن کار غیر مراد
 جابر باشد از برای اینکہ
 از شوقی جان
 احوال مرده در سینه

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 أجمعين

عین الجہان
نور العین
فی الجہان
نور العین

۲۵۳

اور بیل آتشین میکشیدند گفتم چرا گفت نامحرمان را نظر میکردم و پنجم
روی او را آبلہ ہائے سیاہ دیدم گفتم چرا گفت روئے خود را بیاراستی
واز نامحرمان پوشیدے ششم بانور آتشین دلہ او را میبردند و
زبانہ از پس پشت کشیدہ بودند گفتم چرا گفت شوہر را بد میگفتم و آزار
میرساندم ہفتم بزنجیر ہائے آتشین بستہ و بچود ہائے آتشین بر سرش میزدند
گفتم چرا گفت مال شوہر را بی دستوری او بجا میدادم ہشتم دو مار سیاہ دیدم
در پستان او آویختہ و میگزیدند گفتم چرا گفت پستان خود را بی دستوری
شوہر بکودکان بیگانہ میدادم نہم شکم او چون طبل برآمدہ و از و آواز
مے برآمد گفتم چرا گفت حرام خوردہ بودم و آن آن بود کہ شکم من سبز بود خوردنی
دیگر میخوردم برائے فرہی دہم بند ہائے آتشین بر پاے او ہنوادہ
کہ نمیتوانست جہیدن گفتم چرا گفت بی دستوری شوہر از خانہ بیرون می آمدم و
مرا گفت ای در رسول خدا را بگو کہ زنان را ازین خصلتہا آگاہی کنند کہ دیگران
ترک کنند و شوہر مرا بگوے تا مرا بکل کند چون پیرہ زن این بگفت چند کسر
بیہوش شدند و رسول صلی اللہ علیہ وسلم از ان جوان بکل خواست جوان ندان
کہ مرا بسیار رنجانیدہ است رسول عم فرمود اگر شفاعت من امید داری
آن فقیرہ را بکل کن جوان بکل کرد شب و دم در خواب بیدار بخت ہائے
پشت شستہ و تاج مرصع بر سر ہنوادہ مادر را دکنار گرفت و گفت سلام بر
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم برسان و گفت کہ چون چشم مبارک پر آب کرد سیلی آمد و عذاب مرا
تخفیف کرد و چون شوہر مرا بکل کرد بدین وجہ رسیدم و در اجتناب الفقرا
آفودہ است کہ حضرت دم نماز ہارا بہ شب در روشنی میگذارد و چون نماز را تمام
میکرد چراغ را میکشت آورد اند کہ ابراہیم خلیل اللہ علیہ الصلوٰۃ والسلام خواب
دید کہ پسر را بکش بہتر اسماعیل علیہ السلام گفت این جزائے خواب است اگر خواب نمیکردے
چرا بہین طوطی میدیدی ذکر صاحبان بدانکہ حدیث صحیح وارد شدہ است

ثواب روزه ایام بیضی

که پنجم فرموده است صلی الله علیه وسلم هر که در گرامی سخت یک روزه بدارد و او را
بگوید روزه کاری نباشد و در انیس الواعظین مذکور است هر سیر و مرشد که
مرید خود را اول با ذکر و نماز و ایضاً بجماعت و باز بدون از مناسبت و با ذکر و نماز
اولین روزه داشتن ایام بیضی نفرماید و ضال و مضل است و اگر داند که قبول نه
کند از امرید نگیرد و الا در گناه مرید شریک است و در رساله امام جعفر صادق
مذکور است که غسل طریقت پس از آلودن است هر مریدی که پس از
بجای نیارد و طریقت جنب است و بعد از آن نصیحت مذکور اگر داند که مرید لا یو
ست او را خلوت دهد و در خلوت هر کسی داخل نشود که پنجم فرموده است هَذَا آيَةُ وَالْخُلُوةِ صَلَاحٌ و اگر بعد از خلوت داند که مرید حرارت ذکر را تواند
بگذاشت بعد از آن ذکر بدهد و این در ویش علی هذا الطريق استقامت دارد و اول
ایام بیضی را نگذارد و ایام بیضی را بیضی از آن گویند که با با آدم چون این هر سه روزه
بگذاشت تمام وجود مبارکش بماند بیضیه میگردند پس همچنان بگذرانند این
روزه با از گناه چون بیضیه از موی پاک شود و در مفتاح الجنان آمده است
که سیزدهم روزه است هزار ساله عبادت را ثواب است و چهاردهم روزه سی هزار ساله عبادت
است و پانزدهم روزه است چهل هزار ساله عبادت است و در عرصات چون پنجاه هزار سال
مردمان بیک پله استاده شوند روزه داران ایام بیضی و استغفار گویان وقت
سحر بر آستان بهشت سوار استاده باشند و در اول ماه رجب اگر تا هفت روز
روزه دارد و هفت روزه برو حرام شود و بدو شش هشت روز روزه بهشت برو
مباح گردد و حضرت رسالت پناه فرمود صلی الله علیه و آله وسلم که درین ماه رجب
و شعبان هر روزه را ثواب هزار ساله میبندند سلمان فارسی گفت یا رسول الله
من هر دو ماه را تمام بگذردم حضرت فرمود شما را قوت آن نیست اما باید که سه روزه
از اول ایشان سه روزه در میان ایشان سه روزه و آخر ایشان نگاهداری ثواب همه روزه ها
روزی لو گردد و در ایام بیضی اگر قوت روزه داشتن ندارد باید که درین سه روزه بجای

۲۵۲

باید روزه را در ایام بیضی
اصلاً و خلوت بیاید
باید روزه را در ایام بیضی

او چهار رکعت نماز بگذارد و بعد از ظهر و در هر رکعت بعد از فاتحه آیه الکرسی بجا آورد
 اخلاص بیت و پنجبار ثواب او را گفته اند که هنوز از جای برخاسته نباشد که آمرزیده
 گردد و اگر نهم روزه دارد و هم نماز را ادا کند فضل باشد و در مفتاح الجنان
 آورده است که اگر کسی آیه الکرسی نداند باید که بجای آیه الکرسی سه رکعت اخلاص بخواند
 در هر نماز یک باشد بعد از این بل ام نم که در سال تمام شش روزه است که روزه شکر
 هر یک ایشان از ثواب صد هزار ساله است اول هفتم ماه رجب که اول مهر جبرائیل بر
 محمد صلی الله علیه و سلم در آن روزه نازل شده بود و **قصه** او آنست که حضرت
 رسالت پناه با دختران بی بی حلیمه و غیره در ویرانه ها و خانه ها ویران گوسفندان میچرانیدند
 مهر جبرائیل و میکائیل علیهما السلام هر دو بصورت دو جوانان در رسیدند در دست
 مهر جبرائیل کار بود و بدست مهر میکائیل طشت بهشت پر از آب بهشت بود حضرت
 رسالت پناه را راستان خوابانیدند و سینه اش را بره کردند و دلش را کشیدند و دل را نیز
 پاره کردند و اندرون آنرا آب شستند تا درونش یک قطره سیاه ماند
 بیچم نوع شسته میشد آوردند که آن رشک نان بود زیرا که از جانب نان
 هرگز دلش آرام نمی بود چنانکه رفتی حضرت رسالت پناه از جای بیامد چون به نزد
 دروازه سلس رسید غلام از سلس رسید غلام از سلس بیرون شد حضرت فرمود
 کجا بودی گفت اشتر بستم حضرت ابنتاب آمد و در پیش هر زن خود شد که فلان
 غلام بچه کار آمده بود گفتند که خبر نداریم باز دلش آرام نکرد باز پس غلام بیرون
 رفت بر سید که اشتر بکدام خانه و بچه رس بسته گفت در فلان خانه و فلان ریمان
 حضرت در آمد و نشانی را تحقیق یافت دلش آرام شد دختران بی بی حلیمه چون از
 ملا دیدند گر خسته و پیش آمدند زن بی بی حلیمه در حال پیش رفت او را شسته یافت
 چون نگاه کرد بر سینه مبارکش نقش منسج بود و حال خود را بدو نمود و غیر ازین چند
 معجزه دیگر بی بی حلیمه از دیده بود چنانکه آورده اند که بی بی حلیمه شیر نداشت چون
 ملا گرفت چندان شیر پیدا شد که هفت کودک دیگر را هم شیر مبارک او پس میشد

۲۵۵

در بیان معجزه حضرت
 سید محمد علی اکرم
 علیه السلام
 فضل احد

و چون او را بخانه خود میبرد یوسف کا بن بر سر راه نشسته بود گفت که محمد
آخر الزمان بهین کودک است ایضاً بی بی حلیمه را یک بزر بود چون او را در خانه آورد
از برکت او صد بزر شدند و ایضاً یک اشتر بود در خانه او از برکت او صد
اشتر شدند و در شک دیگر از عمر زنان آنکه شبی از حضرت رسالت پناه بگویم همراه
میرفت بی بی عایشه بر شتر سوار بود و اشتر از راه برگشت از قافله جدا ماند
حضرت علیہ السلام چون شخص کرد بی بی را ندید پس برگشت که از آن طرف یک
نفر حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود چهار اشتری بی را گرفته آمد منافقان بد بخت
بدان سبب چند گوی سگ میخوردند و حق بی بی عایشه حضرت از آن تهمت کردن
ایشان بنایتی نمکین شد بیت آیت از حق تم آمد و در شان پاک بی بی عایشه که
هیچ زن پنهان هرگز زنا کار نبوده اما حضرت رسالت پناه را گاه گاهی در خاطر
آمد که کلام اللہ مشک بر حق است راست است و لے یک نام خدا
ستاره است مگر شاری او میکند **آورد** اند که روزی رسالت پناه
با نکس همراه براسے خرمارفتند و آن کس را فرمود تا بر درخت سوار شود و خرمار
را بنیگند چون رسم عرب است که آزار ندارند پاک لنگ زده بود ناگاه باد
پیداشد خرمار بباد افتاد حضرت گفت که فرو آئی چون حضرت بالا دیدند
یک ناگاه چادر را که لنگ او بود باد برداشت آلت و ذکر او را بنمود حضرت
رسالت پناه متحیر شد حیران ایل از رب الجلیل در سید که یا محمد من بعلم قدیم خود ازین
تهمت خبر داشتم از آن آلت ذکر او را پیدا نکردم دوم روزه بیت و هفتم روز
رجب که معراج حضرت دم همان بود نهاده اند **سوم** هفتم روز
الحجه که سنگ اقل براسے عمارت مکہ در آن روز نهاده اند چهارم
بیت و دوم ماه محرم که اول امامت حضرت همان روز بود پنجم دوازدهم رجب
الاول که حضرت رسالت پناه در آن روز از دار الفنا بدر البقار حلت نمود و اگر در شب
دوازدهم تصدق و خیر کند بهتر باشد ششم هفتم ماه جمادی الآخر که مولود حضرت

در آن روز بود و گفته اند که مولود او در هفتم ربيع الاول بود و شش روز از اول ماه
شوال بعد از روز عید فطر اگر کسی بگذارد ثواب صایم الدهر باید و هر که صایم الدهر
باشد او را در قبر نماند بلکه بصورت همراه بالا برسد و دیگر اگر نه روز از اول ماه ذی الحجه
نگاه دارد حضرت رسالت پناه فرموده است که او را آتش و زنج کاری نیست و اگر بمه
نگاه نکند باز هفتم و هشتم و نهم را البته نگاه دارد ایضا **آوردیم** اند اگر روزی خیر تا صبحی
روزه دارد ثواب هزار ساله عبادت می یابد و در بیان روزه های ممنوع بدانکه
تمام سال پنج روزه داشتن ممنوع است دو روز عیدین و سه روز بعد عید صبحی که آنرا
ایام شریق گویند و گفته اند که اگر کسی ایام بیض نگاه دارد پس سیزدهم عید صبحی را
نگاه دارد محسوب بعید است و اگر درین روزهای ممنوع کسی نیت روزه کند بر او
لازم است که افطار بکند اما قضا را ورا میتوان نگاه داشت که به نیت کردن بر و لازم
شده بودند و اگر کسی نذر کند صوم تمام سال را صوم بر و لازم شود و این پنج روز را افطار
کند باز قضا نگاه دارد **مسئله** اگر کسی نذر کند که تمام سال شمسی را روزه بگذارد
و حال آنکه او بسان قمری یعنی دوازده ماه روزه داشت پس دوازده روزه دیگر
نیز بر و لازم است که نگاه دارد زیرا که سال شمسی ^{دوازده} از سال قمری کلان است در تفسیر
آمده است که روزه صمت در زمان هجر عیسی عم بود اما الحال منوخ شده است
پس معلوم میشود که الحال روزه صمت روزه نیر و مهر جان که هر دو عیدین کافرت
کسی نگاه ندارد اگر متابعت ایشان نگاه دارد و کافر گردد و اگر از برای حاجت
نگاه دارد عاصی گردد ایضا بعضی جمال در روز هفتم روزه نگه دارند و بوقت بر
آمدن ماهتاب افطار میکنند مکره است زیرا که افطار از وقت شام نذر اندیدن مکره است
و اگر گویند که پیش از بر آمدن ماهتاب بشکنم حاجت روا شود این شرک محض است
و اگر به پیش ماهتاب سجده کنند کافر گردند و روزه داشتن روز شک مکره است
و **آوردیم** **مسئله** عاصی گردد و لقوله علیه السلام
مَنْ صَامَ يَوْمَ الشَّكِّ فَقَدْ عَصَى وَ رُفْدَ شَكِّ بَيْتٍ وَ دَهْمُ شَعْبَانَ

۲۵۷

دعای حاجت

بر آورده گردید و آنکه فرمای قیامت بهتر جبرائیل ابراق و دست
گرفته بیاید و فریاد کند کجاست آن کسی که دشمن خود بازده بار این دعا گفته است
اللهم ربنا و لك الحمد و برحمتهك يا ارحم الراحمين ما اورا ابراق سوار كنم و در پیش محمد
مصطفی بر مش و دیگر هر که این دعا بخواند و بجانب آسمان نگرود حق تعالی به نظر
رحمت بر و نگرود و عا این است اَشْهَدُ اَنْ لَكَ بَأَوْ خَالِقًا اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي و دیگر
در چشم باشد باید که این آفتون ابر خاکستر بخواند و خاکستر را بر گرداگرد چشم خود
بمالد و رفع شود و آفتون این است تَرَبَّتْ نَفْسِي و دیگر حضرت امام عظیم رَحْمَةُ مِصْرَ بَدِيدِ
این دعا عتبیه نمازده کرت بخواند جمله علم اولین و آخرین بدر روشن شود و من این
علم را از برکت این دعا یافته ام این است اللَّهُمَّ تَشْعِينِكَ بِعَلِيٍّ طَاعَتِكَ
و دیگر آوردن آنکه که سلطان سکندر ذوالقرنین چون بادشاه تمام عالم شد
تمام عالمان زمانه را جمع کرد که برای من چیزی پیدا کنید که مرا احتیاج به قلعه
باشد کرده اند که همه عالمان متفق شدند برین اسماء که هر که این اسماء هر روز هفت بار
بخواند او را احتیاج قلعه نباشد و حق تعالی فرمان میدهد هشتاد هزار فرشتگان را تا چهل هزار
او را صدف نگاه دارد و چهل هزار شب بعد از آن ذوالقرنین قلعه راست نمیکرد و صدف
آبَرَصًا سَعْرَصًا و دیگر هر که را دیده تاریک شود هر روز این دعا بخواند چشمان
او روشن شوند و عا این است يَا قَرِيبُ يَا مُجِيبُ يَا مُسْمِعُ الدُّعَاءِ يَا لَطِيفُ
يَا نَسَاءُ أَخِظْ عَلَيَّ بَصَرِي و دیگر هر که بوقت سحر یازده کرت این دعا بخواند و
نظر بسوی آسمان کند الله تعالی به نظر رحمت بر و نگرود و عا این است اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ
الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ و دیگر هر که وقت سحر یازده کرت بگوید
اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ ضِيقِ الدُّنْيَا وَ عَذَابِ الْآخِرَةِ وَ دُنْيَا بَيْسِي وَ سَهْمِ آفَاتِ
دنیای من مفرم نشود و آخرت از عذاب سردی خلاصی یابد و دیگر هر بار دوازده بار
بار این اسماء بگوید حاجتش برآورده گردد یا اَللهُ اَلْاَكْبَرُ الرَّحِيمُ جَلَّالُهُ و دیگر
اگر کسی را دشمنی صعب پیدا شود هزار غلوه آرد و بمقتدر در حبه کند و بر هر غلوه

ای خطایای بی گناه
ما این خاص است
و شماره ۲۵۹
گواه هستم که برای اد
برای دای آسمان پروردگار
و آفریننده هست ای بار
خدا یا پیامد زما ۱۲
افزون شود
۲۵۹
مبین در سلطان را
ای خطایای طلب
خجسته و بان طاعت
یکبار از تو بود و طاعت
دین دعا را دانی
مبین است
ای خطایای بی گناه
ما این خاص است
و شماره ۲۵۹
گواه هستم که برای اد
برای دای آسمان پروردگار
و آفریننده هست ای بار
خدا یا پیامد زما ۱۲
افزون شود
۲۵۹
مبین در سلطان را
ای خطایای طلب
خجسته و بان طاعت
یکبار از تو بود و طاعت
دین دعا را دانی
مبین است

کتابخانه ملی ایران
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
کتابخانه آیت الله العظمی بروجردی

یکبار بخواند یا بی و آن کرد و در پیش مرغان اندازد در حال دشمنان بپاک شوند و بگویند
اگر هر روز سه مرتبه گوید اللهم باریک لی فی الموت و فیما بعد الموت ارحمی هون علینا
سکرات الموت بهتر عزرا بیل را بچشم خود نه بیند و تلخی جان نکند نه چشید چنانکه طفل شیر
ماصله و دهن گرفته در خواب و دو اگر هر روز این دعا بیست و پنجبار بخواند ثواب

شهبان یا بد آورد اند که رقی حضرت رسالت پناه صلعم مراتب شهیدان در
پیش بی بی عایشه بیان میکرد بی بی گفت برابر ثواب ایشان ثواب کسی باشد حضرت
فرمود آری ثواب کسی که در روز و شب بیست و پنجبار موت را یاد کند و دیگر هر که هر
روز بیست و پنجبار این دعا بخواند ثواب تمام اولاد آدم را یافته باشد و عا این است

اللهم اغفر لی ولوالدی کما ربیائنی صغیراً و کبیراً و جمیع المومنین و المومنات
و المسلمین و المسلمات الاحیاء و الا موات برحمتک یا ارحم الراحمین و نیز باید
که در آخر قعده بعد تشهد و بعد دو و خوانده باشد همین دعا مذکوره را دیگر اگر
قعده آخر بعد دو و این دعا بخواند هیچ ظالم را برود و ترس نباشد انیت رب

انی ظلمت نفسی انک انت الغفور الرحیم فاغفر لی ذنوبی فانه لا یغفر الذنوب
الا انت ظلمنا کثیراً و دیگر هر که حاجت واقع شود و غمخیز فرموده است علیه الصلوات و
السلام که در مقبره مسلمانان رود و صدی بمشرق و پشت بمغرب فاتحه خواند حاجت
خواهد پیشک و اگر دو و آنچه بعضی مردمان خوردنی را به همراهیت برای گور کنندگان

میبرند بعضی گفته اند که جایز باشد از جیت عموم البوی و اگر شیرینی بکنند بار روح
کسی ثواب یا بد آید باید که در خانه فقیران تصدق کند و در مقبره برون مکر و باشد
بلکه جائز نباشد و آنهم گردد و دیگر هر که حاجت واقع شود باید که این اسم را شفیع آرد و
حاجتش برآورده گردد و در عایش مستجاب شود و هر که همی در پیش آید بزوج

النشان نذر کند حاجت او بر آید آورد اند که چون غل غل جنت بی بی فاطمه زهرا
وفات یافت بامیر المومنین رضی علی کرم الله وجهه وصیت کرد که غیر ما در
و پدر و حسن و حسین و حضرت شما کسی دیگر مرا ندیده است باید که بدست نخورد

کتابخانه ملی ایران
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
کتابخانه آیت الله العظمی بروجردی
کتابخانه آیت الله العظمی خراسانی
کتابخانه آیت الله العظمی تهرانی
کتابخانه آیت الله العظمی قمی
کتابخانه آیت الله العظمی تبریزی
کتابخانه آیت الله العظمی مشهدی
کتابخانه آیت الله العظمی رازی
کتابخانه آیت الله العظمی کرمانی
کتابخانه آیت الله العظمی اهلی
کتابخانه آیت الله العظمی یزدی
کتابخانه آیت الله العظمی خراسانی
کتابخانه آیت الله العظمی تهرانی
کتابخانه آیت الله العظمی قمی
کتابخانه آیت الله العظمی تبریزی
کتابخانه آیت الله العظمی مشهدی
کتابخانه آیت الله العظمی رازی
کتابخانه آیت الله العظمی کرمانی
کتابخانه آیت الله العظمی اهلی
کتابخانه آیت الله العظمی یزدی

کتابخانه ملی ایران
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
کتابخانه آیت الله العظمی بروجردی
کتابخانه آیت الله العظمی خراسانی
کتابخانه آیت الله العظمی تهرانی
کتابخانه آیت الله العظمی قمی
کتابخانه آیت الله العظمی تبریزی
کتابخانه آیت الله العظمی مشهدی
کتابخانه آیت الله العظمی رازی
کتابخانه آیت الله العظمی کرمانی
کتابخانه آیت الله العظمی اهلی
کتابخانه آیت الله العظمی یزدی

۲

۱۔ بخدا یاد فراق
مکن تو میان ماں باپان
و میان دوست
نبی محمد صلی اللہ علیہ
وآلہ وسلم ۱۲

اخلاص بخواند و بدرد و گره کند و بکند و بخت گره کند و برپایه ستور بند و
 شاد گردد و دیگر گفته اند که اگر کسی صدزنا کرده باشد این دعا را یکبار بخواند
 و بروی خود بدرد آفریزد گره و بفرمان خداست یا سبحان الله یا ستاد
 سبحان الله یا جبار سبحان الله یا قهار سبحان الله یا عزیز سبحان الله یا اول سبحان الله یا آخر
 سبحان الله یا ظاهر سبحان الله یا باطن سبحان الله یا رب سبحان الله یا خالق سبحان الله
 یا ذوق سبحان الله یا رحمن سبحان الله یا رحیم یا ذا الجلال و الاکرام و لا حول و لا
 قوة الا بالله العلی العظیم بر خمتک یا ارحم الراحمین و دیگر هر که در تمام عمر خود یکبار
 این درود بخواند پیشک به بهشت برسد این است اللهم لا تفرق بیتی و بین
 حبیبک محمد صلی الله علیه و سلم و علی ال محمد بر خمتک یا ارحم الراحمین و دیگر
 هر که این نامه ای نزد گوار را در پیش خود نگهدارد و هیچ دشمن بر او ظفر نیابد و هیچ
 جادو بر او کار نکند و هیچ دیو و پری بد و آسیب نرساند و هیچ زهر بر او کار نکند و از
 دنیا بی ایمان نرود الهی بحرمت عیسی و روح الله الهی بحرمت موسی کلیم الله الهی
 بحرمت ابراهیم خلیل الله الهی بحرمت محمد رسول الله بر خمتک یا ارحم الراحمین و دیگر برای دفع
 شیطان بنویسد و بخواند و دفع شود بفرمان الله تعالی سبحان الله الرحمن الرحیم هذا کتاب
 من الله العزیز الحکیم و من عبد محمد بن عبد المطلب الهاشمی الی الحمی الف حرها
 من حیم و بردها من رخصه بر فاذا کتابی هذا فاخرجنی من جسد فلان بن
 فلان و لا تأکل لحمی و لا تشرب دمه حبیبی الله حبیبی الله و دیگر برای دفع
 رزه باید که بر برگ بید بنویسد و صاحب بیت بلیساند بحرمت یا نعمتی یا شعونا
 یا شعلتنا بر خمتک یا ارحم الراحمین و دیگر برای کابلی نماز باید که نوشته و گوی آن کس
 بند و اللهم یا غافر الذنب و قابل التوب شدیدا یعطی الطول لا اله الا الله
 مخلصین که الدین ولو کبر کلش کون ما غرا و بنویسد بتم کابلی فلان بن فلان
 مسئله و خبر صحیح طر دست که اگر کسی صائم نوافل باشد و او را دعوت کند رفیق
 او را حاضر شود بر صیافت رفیق اگر داند که اگر افسار نکند رفیق را بنجید

۱۴ شکران اخلاص در ۱۵

شود میتوان افطار کرد حتی که اگر حال جانین جهانی باشد و معلوم است از
 و افطار کند ثواب شصت هزار صوم یا بدو اگر معلوم سازد و افطار کند ثواب
 چهل صوم یا بدو چون قضاء این صوم بجای آید ثواب هزار ساله یا بدو اگر او
 معلوم کند و افطار نکند ثواب یکروزه یا بدو بلکه عاصی شود که دل برادر بخاند
 است و اگر داند که با افطار کردن او مفرج نشود بهتر است که با افطار کردن ناید و
 و شاید و صاحب جناب الفقیر آوردیم است که اگر کسی بر ضیافت حاضر
 شود و میداند که صاحب خانه بخوردن او ناراضی است اما بطریق جهال کشم
 میکند اگر این کس حاضر آمده صایم نباشد باید که بگوید که روزه دارم و باین کذب
 اثم نشود چنانکه آوردیم اند که روزه حضرت رسالت پناه را یکے از
 اصحاب دعوت نموده بود چون حضرت اجابت نمود یاران دیگر بے دعوت
 بسیار حاضر شدند و آن صاحب خانه مرغ و نان حاضر نه داشت ولیکن دلگیر شد
 حضرت این حدیث فرمود که هر که ناخوانده برود و شکم او را از خبال آتش پر کنند و خال
 خون بریم عاصیان را گویند ایضا روزی امیر المومنین عمر رضی را کسی دعوت
 نموده بود حاضر شد و هتاهے مبارک را بشت و چون طبق در پیش
 نهاد امیر گفت بسم الله یعنی پیش آید همه دست انداختند اما چون ضیافت
 خاص برای امیر المومنین عمر نبود دست خود را برداشت و منع شد گفتند چرا فرمود
 شما بخورید من روزه دارم مسئله در آداب ضیافت گفته اند که اگر جهان در غلغله
 کسی حاضر شود خدمت همان کردن بهتر باشد از نماز نفل او کردن فرموده اند که
 اگر همان تا سه روز در خانه او باشد خدمت او بجا آرد و نوافل ترک دهد
 و اگر بیشتر از سه روز ماند بعد از آن نوافل او اندک که این زمان او را از اہل بیت
 شمرند اند چنانکه آوردیم اند که عی شریبوی ابراہیم خلیل الله که ای
 خلیل بر تو باد که همان خود را و جهانان را کرامت کنی خلیل الله عرضه نمود که یارب
 جهانان ماکیت و جهانان شاکیت حکم شد که همان شما آنکه او را دعوت بخانی

مقامی و همان مآلک بے دعوت حاضر شوند چون همان خود را خدمت بچی درجه
بهشت رومی گردانمت چون همان مرا خدمت کنی دیدار دہمت آورد اند کہ
روزے کافرے بضیافت ہتر ابراہیم خلیل اللہ حاضر شد گفت یا خلیل اللہ اگر ستم
خلیل گفت خوردنی من یق کافران نیست کافر برگشت دران زمان خطاب
عتاب رب الخلیل بر خلیل و ارد شد کہ امی ابراہیم مدت ہفتاد سال است کہ من این
کافر پروردم کہ بیچ وقت اورا از در بار خود نراندم و چون برای قوت روزینہ
پیش تو استاد زجرش رومی خلیل اللہ در عقب آن کافر وید و اورا بیاورد و خدمت
بسیار کرد و گفت حال چیست کہ مرا انقدر کرامت میکنی و اول رانده بودی خلیل
گفت کہ چون ترا راندم عتاب حضرت عزت بر من چنان شد کہ فرگفت پس
وای بر من کہ از جہت اینچنین دشمنی کہ من ہاشم بر اینچنین خلیل کہ تو با شتی عتاب
رسد ایمان را عرض کن در حال مسلمان شد و ایضا آوردہ اند کہ روزے
ابراہیم خلیل اللہ صیافت کردہ بود جماعتی از یہودان حاضر شدند خلیل اللہ خدمت
ایشان بسیار کرد و گفتند یا خلیل اللہ انقدر خدمت برای چیست گفت رومی
جہت یک کافر چنان عتاب بر من شدہ بود انان میترسم چون طعام خورد
خلیل گفت ہاری یک بجد و بخت خدای من بکنید چون سجدہ کرد و خلیل دست
برداشت کہ یا اللہ العالمین شہر البفرمان من فرود آوردند و قلوب ایشان
ہدست توست چون سر برداشتند ہمہ مسلمان شدند ایضا آوردہ اند کہ
روزی مرتضیٰ رضی اللہ عنہ در راہ میرفت از یہودی سفیر ریش و گذشت
چون بہ پیش حضرت رسید گفت حضرت مسلمہ میرسیدم فاما فراموش شد
گفت در راہ خطا سے از تو در وجود آمدہ باشد مرتضیٰ علی گفت از یہود سے
در گذشتہ حضرت فرمود برو خاطرش بدست آر مرتضیٰ آمد و رامتش نمود یہود
گفت مسلمان را چہ کرامت یہودست واقعہ باز نمود یہود در حال مسلمان
شد و ایضا آوردہ اند کہ ابراہیم خلیل اللہ علیہ السلام ہرگز بی ہمان

۲۶۵

افطار نیکو دس روزہ خانہ اوجہان نیامد ہرگز سر رخصت افطار نہ کرو روز سو یکم مکان
 آمد افطار کردا مابعل خود متعجب بود کہ مانند من کسی نہ کردہ باشد دران زمان
 بہتر جبرائیل علیہ السلام آمد کہ چون این خطر را بخود راہ دادی برو ہندگان
 خدای را بہ من چون سر در بیابان نہاد ہر ویشی رسید کہ در غارے نشستہ
 بود و عبادت الہ می کرد و ویش گفت مرحبا کہ وقت افطار من ست تا بشما ہمراہ
 افطار بکنم و این روز چہلم روز ست کہ من روزہ دارم و حال دوانا رہیدہ
 شد ندیکے را خود خورد و یکی را بخلیل داد چون از آنجا برآمد و ویش دیگر یافت
 کہ عبادت الہ می کرد گفت مرحبا کہ وقت افطار من ست تا ہمراہ تو افطار
 بکنم و امر فرشتہ رفت کہ روزہ دارم و آنجا گیا ہی بود خوشبوئی برو
 از ان خوردند چون فل را پر سیدہ بود کہ از شما زائد تر در عالم باشد او بدرین
 شخص فرستادہ بود این را نیز پر سیدہ این گفت کہ پیشتر برو دیگرے را یافت
 او نیز گفت مرحبا کہ افطار کنیم و این روزہ نو در روز ست کہ من روزہ دارم دران
 زمان رمہ آہوان میگذاشت یکی از ان را فرمود کہ بیا آمد و گفت بھل شو بھل شد
 گفت بریان شو بریان شد گفت در خوان شو در خوان شد گفت در پیش من
 آئی آمد ہر دو از ان خود دند باز گفت برو آہوی مردہ زندہ شد و رفت خلیل
 گفت چون مستجاب الدعوات مینائی در حق من نیز دعا بکن آن کس گفت
 کہ چہل سال است کہ دعای من قبول نہیں شود خلیل گفت اینچنین کرامت را چہ گوئی
 گفت آری یکے عازم مدت چہل سال است کہ مستجاب نہیں شود و آن آنست
 کہ روزے در بیابان می گذشتہم پانصد رمہ ویدم کہ ہر رمہ را پانصد شبان نگاہ
 میداشتند و بدست ہر شبانی چوب زدن بود و عقب ہر شبان پانصد سنگ میبودند
 و بگردن ہر سنگ حلقہ زدن آویختہ بود و گفتم کہ مال از کہ باشد گفتند از ابراہیم
 خلیل الہ بہت عجب پنداشتہم کہ این طور کس چگونه خلیل باشد و او را
 بمن بنمای ابراہیم گفت کہ دعائے تو مستجاب شد و آن منم گفت پس یکے

۲۶۶

زمان باش و در کعبه نماز و اگر در هر روز زمین نهاد و وفات یافت الهی
 کافتن زمین از عیب پیدا شد قبرش کافتند و او دفن کردند و از زمان برآید
 حیل الدار اعمال خود پشیمان شدای عزیز معلوم باد که این هفتده را کسی گمان نبرد
 که عابدان از بنمیران بهتر بودند کافر شود زیرا که اقبیا از هر اولیا چهل و دوم مرتبه
 افضل است چنانکه او پس قرنی را تعریف بسیار میکنند کس تو هم نه کند
 که او پس قرنی از خلفاء را شدین فضل داشت آورده اند که حق تعالی شانه
 وحی کرد بموسی علیه السلام که ای موسی چند چیز را من در چند چیز نهاده ام
 و مردمان بجهت طلب کنند نیاید اول بزرگی را تواضع نهاده ام و اگر کسی
 در کبر طلب کند نیاید و دوم تو نگری در قناعت نهاده ام اگر کسی در حرص طلب کند
 نیاید بیستوم علم در طلب شکم خالی نهاده ام اگر کسی در بی طلبی و شکم سیر طلب کند
 نیاید چهارم قبول ادعیات را در هر چیز گاری و لقمه طلال نهاده ام اگر کسی بغیر این
 کند نیاید و یگر این دعا را بعد از صبح صادق بخواند بسم الله الرحمن الرحیم اللهم ارزقنا
 من خیر الصّباح و خیر المساء و خیر القضا و خیر القدر و خیر ما جرى به القلم
 اعوذ بالله من شر الصّباح و من شر المساء و من شر القضا و من شر القدر و من
 شر ما جرى به القلم اللهم انی اسألك عیشاً بلا بلاء و دليلاً بلا هواء و رزقاً بلا فناء
 و عملاً بلا خطأ و جنة بلا حساب و رؤية بلا حجاب اللهم نجنا من النار سالین
 فلا تخلصنا الجنة امین و تو قنا مسلمین و اخلصنا بالصالحین اللهم ربنا انا فی الدنیا
 حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار اللهم غفر لی و لیوالدی کما ربنا فی صغیرنا
 و اغفر لجمیع المؤمنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات الاخیاء منهم و الاقرباء
 بمخیمک یا ارحم الراحمین و یگر اگر کسی را خرام و برضی یکد این دعا را چهل روز ببرد
 بخواند هر روز هفتاد بار بخواند المجید الذی تجدد نفسه تمجیداً و نیز اگر چهار روز
 فرض و سنت بامداد هر روز چهل و یکبار فاتحه بخواند و برص بخواند و دفع شود و یگر اگر
 مبارک سید السادات شیخ المشایخ فوزمانه مرشد محقق شیخ علی بن قنبر علی قدس سره

این دعا را هر روز چهل و یکبار بخواند و دفع شود و یگر اگر
 مبارک سید السادات شیخ المشایخ فوزمانه مرشد محقق شیخ علی بن قنبر علی قدس سره
 این دعا را هر روز چهل و یکبار بخواند و دفع شود و یگر اگر
 مبارک سید السادات شیخ المشایخ فوزمانه مرشد محقق شیخ علی بن قنبر علی قدس سره

این دعا را هر روز چهل و یکبار بخواند و دفع شود و یگر اگر
 مبارک سید السادات شیخ المشایخ فوزمانه مرشد محقق شیخ علی بن قنبر علی قدس سره

در بیان اسناد سید عالم که در این کتاب مذکور است

در بیان اسناد سید عالم که در این کتاب مذکور است

و دیگر آورده اند که روزی حضرت سالت پناه در مسجد حرام نشسته بود شیطان
 را نیز در اینجا مشاهده کرد حضرت سالت پناه فرمود ای بد بخت اینجا می نیت برائی
 استلوه شیطان گفت ای سرور کائنات من بد بخت نبوده ام زیرا که دعا گزیده و دعا
 بیاوم هست که از برکت آن به بهشت خواهیم رفت حضرت سالت پناه بنایت متحیر شد
 و از زمان بهتر خبری نداشت از آنجا که رسید گفت که یا محمد علیه السلام شیطان راست میگوید
 باید که همان دعا را از وی بیاخذ اما پیش از وفات او که هنوز سی سال مانده باشد این دعا را فرمود
 خواهیم کرد تا بشوید تحت بدو رخ رود دعا عظیم و مکرم این است بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا
 إِلَهَ الْبَشَرِ يَا عَظِيمَ الْخَطَرِ يَا مُرَاعِي الْظَفَرِ يَا مَعْرُوفَ الْأَرْوَاحِ يَا عَزِيزَ الْمَنِّ يَا
 مَالِكَ يَوْمَ الدِّينِ يَا قَاتِلَ نَسَبِكُمْ وَأَيَّامِكُمْ تَسْعِينَ وَخَمْسِينَ يَا أَوْحَى الرَّحْمَنِ و دیگر
 هر که این استغفار را هر روز سه مرتبه بخواند حق تعالی او را در دوزخ و بهشت و در آخرت بزرگوارند استغفار الله
 الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ اسْتَعِذْهُ وَاسْتَغْفِرْهُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ
 هر که بعد از هر روز یکبار این آیت بخواند ثواب بیست ساله عبادت یا بدو قل قَبْلِ غَفْرِ الْأَثَمِ
 وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنَاجِينَ | **اسناد سابع** اسماء الله حضرت که حضرت
 رسالت پناه صلعم مرزفی علی را فرمود که یا علی مرا بد تعالی را بهشت نام ست و گنج عرش که
 بیست و هشتگان آسمان و زمین و حاکمان عرش است و هر آن بنده موصوفه که این نامها بخواند
 او را بیست پنج چیز کرامت شود اول از آفتها و بلاها و دینی و دنیاوی امان یا بدو و دوم
 در نظرو زنگان عزیز شود و سیوم مطیع حق تعالی باشد چهارم بخت دولت بدو و رفتی
 دارد و پنجم در حرب کافران منصور باشد ششم در صف مردان سرخروست باشد و هفتم
 بلا و ناگهان و از بیم سلطان و از بیم دشمنان و از تیغ بران و از تیر بران و از آتش
 سوزان و از آب و آن و از آسیب دیوان و پریان و از گناهایان صغیره و کبیره و از صحبت
 بدان و از حرکت پنهانیان بدو از شر ظلمات باری تعالی خواننده و نگاهدارنده
 این اسماء نگه دارد و هشتم دعا را در مستجاب گرداند نهم مهابت او آسان
 گردد و دهم بزرگ مناجات نمید و یازدهم گوی بروی روضه بهشت گردد و دوازدهم

از توبه کنیم و بهشتی او توبه قبول کنند هر آن که ۱۲ مرتبه ۱۲

سوال منکر و نیکر بروی آسان گردد سیزدهم باینکان برانگیختن چهاردهم نامه
 اعمال بدست راست او دهند پانزدهم عذاب دوزخ بروی آسان گردانند شانزدهم
 ثواب چهار پنجمین مرسل بایندهم از لغات آن تا زمین قباب تو سین محروم نمایند نهم
 روز قیامت روی او چون ماه شب چهاردهم تابان باشد نوزدهم او را شراباً بطور
 بخوراند بیستم ثواب چهل شهیدان و چهل علمائے فاضل یا بدست و یکم فرشتگان
 شرافت دهند بیست و دوم بنفقا و فرشته با طبقهای پر نور و طلا که بر سر هر حله این
 نامه نوشته باشد در قبر او نازل شوند بیست و سوم بریل صراط چون برق بگذرد
 بیست و چهارم ثواب فرشتگان مقرب یا بدست و پنجم هشت در بهشت برو
 کشاده گردد تا هر یک که خواهد آمد یا علی اگر بیمار بخواند و یا بر خود بدارد شفایا بد اگر بر
 کوه و دماز جای بچند و اگر با عقاد بر نیستی بخواند دفع شود و اگر غازی بخواند و بر خود
 بدد اگر بنفقا و شبا زود با کافران جنگ کند یکتا رموی و بقدرت الهی کثر نشود و
 اگر فضیلت این تمامی نوشته شود زاهدان و عابدان و ستمنا از زهد باز دارند و بخوانند
 این مشغول شوند یا علی هر که در عمر خود یکبار بخواند جمله گناهای صغیره و کبیره او بپزد
 یا علی اگر گیاهی روی زمین قلم گردند و برگ درختان کاغذ و همه آمو میان و پریان
 بنوشتن ثواب این نامه مشغول گردند تمام خواهند کرد حضرت رسالت پناه بدینجا
 رسید ابو بکر صدیق برپای خاست و گفت یا رسول الله جان من فدای تو باد مرضی
 علی را بفرمائ تا این را بنویسد و بخواه وصیت کند تا بخواندن و نوشتن این اسم تعصیر
 مدد ندایم چون از جهان فانی رحلت نماید با او در گور نهند که استخوان او برهنه نشود و
 بنده از بندها جدا شوند و مشعلهای نور بدان گور فرو آیند وصیت کرد محمد مصطفی صلی
 الله علیه و سلم مرضی علی را بر که شکارد و فرود و اسناد این اسم بسیار است اما مختصر
 کرده شد **اسم اول** یا یکم و ما غازی هر اسم بسم الله الرحمن الرحیم بخواند اللهم یا
 جلیل تجلّت بالجلال و الجلال فی جلال جلالک یا جلیل یا مد تم المقبول و یا
 منعم الخوز یا من لا اله الا انت یا احکم الحاکمین اسم ثانی اللهم یا لطیف یا و صاف

۲۷۱

این اسم را
 در هر روز
 صد بار بخواند
 در هر روز
 صد بار بخواند
 در هر روز
 صد بار بخواند

یا علی
 یا علی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الْمَلِكِ الْحَيِّ الْمُبِينِ مِنَ الْعَبْدِ الذَّلِيلِ إِلَى الْمَوْلَى الْجَبِيلِ مَسْنِي الصُّنْ
 ا بَتَّ أَذْخَمَ الرَّاحِلِينَ وَبِكَرٍ هَرَكَةٍ بَعْدَ زَمَانٍ بِأَمْرٍ وَصَدْرُكَ أَيْنَ عَابِجٍ وَدُرِّمَا
 وَأَمَّا مَنْ نَظَرَ بِدَاسِبٍ دِينِي وَدُنْيَا وَيَ أَوْرَاقِ تَعَالَى نَبَا وَدَايْنِ سِتِّ يَا
 سَبِّبْ لَنَا سَبَابَ يَا مُفْتِحَ الْأَبْوَابِ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ يَا ذَلِيلَ الْخَيْرِ
 الْغِيَاثِ الْمُسْتَجِيبِ تَوَكَّلْتُ عَلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
 الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَبِكَرٍ آتَمَدَ أَمَامَ عَظَمِ كُوفِي رَضَ نَبْرَكَتِ خَدَايَ رَاوِ خَوَابِ يَدَا مَا مِغْنَتِ
 بَارِبِ وَجْهِ زُرْدِي خُودِ بَيْنِ بِنَامِي وَنَبْرَكَتِ بَيْنِ حَوَابِ شِينِدِ كِهْ بِلُومِي سُبْحَانَ
 اللَّهِ أَنْتَ الْأَنْزِلُ سُبْحَانَ اللَّهِ الْأَبَدِيِّ الْأَبَدِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ سُبْحَانَ اللَّهِ
 الْفَرْدِ الصَّمَدِ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي رَافِعِ السَّمَاوَاتِ لِغَيْرِ عَمَدٍ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَخُنْ
 صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ وَبِكَرٍ
 دَعَا عَهْدِ نَامَةِ آتَمَدَ هَرَكَةٍ دَقِيرٍ بِأَخُو دِهْمَاهُ نَبْرَكَتِ وَبِكَرٍ حَوَابِ نُوْشْتِ رَاوِ بِنِينِدِ
 وَدَاوِ نَبْرَكَتِ بَاوِدِ كِهْ عَهْدِ نَامَةِ سُبْحَانَ رَسَالَتِ نَبَاهُ بِأَخُو دَاوِ وَاسْنَا وَبَارِسْتِ
 بَاوِ وَبِكَرٍ نَظَرِ كُنِي بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا فَاطِمَةَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَةِ الْغَيْبِ وَ
 الشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَخُودُ إِلَيْكَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا بِأَنِّي أَتَقَدَّرُ
 بِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ فَلَا تَكُنْ
 لِي نَفْسِي فَإِنَّكَ أَنْ تَكُنْ لِي نَفْسِي مِنَ الشَّرِّ وَتُبَاعِدْ عَنِّي مِنَ الْخَيْرِ فَإِنَّكَ لَا أَشْتَقُ
 إِلَّا بِرَحْمَتِكَ فَاجْعَلْ لِي عِنْدَكَ عَهْدًا حَتَّى تُؤَفِّقَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَإِنَّكَ لَا
 تُخْلِفُ الْمِيعَادَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَذْخَمَ الرَّاحِلِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ خَيْرُ
 نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَبِكَرٍ دَعَايَ جَبِيهٍ رَاوِابِ بَارِسْتِ أَرَا سَاوِ
 وَدَاوِ بِيَانِ كُنْ دِينِ مَخْصَرِ نَجْمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَيْنَا وَ
 قَمِّمْ عَنَّا بَلَدَنَا يَا زُفَّ لَبِّكَ وَارْحَمْ لَبِّكَ وَاسْقُمْ لَبِّكَ وَإِنَّ اللَّهَ يَنْبَغُ مِنْ
 الْقَبُولِ بِمِيعَاتِكَ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى خَيْرُ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ

در خودم

دعای زیادت عمر

۲۷۴

معبود حق قدیم است
است نبی ذات احدی است
دوست و یار و یاور است
دوست و یار و یاور است
دوست و یار و یاور است

و بیکر بر که ایند عار هر روز سحر کث بخواند و بداند اگر چه تقدیر اجلش رسیده
باشد بحکم الهی عمر او زیاده گردد و اگر بر بیمار چهار کث بخواند شفا یابد و
این است بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُ قَدْ يَمُوزُ أَنْ يَنْزِلَ الْعِلْلُ وَهُوَ قَدْ يَمُوزُ أَنْ يَنْزِلَ
بِأَلَانِيَةٍ لَمْ يَنْزِلْ وَلَا يَنْزِلُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَلْقِهِ
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ و بیکر بر که این دعا را هزار بار برای حاجات بخواند برآورده گردد
مُبْتَكَاتُ اللَّهِ الْقَادِرِ وَالْقَاهِرِ وَالْكَافِي مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ
تَسْتَعِينُ و بیکر چون ماه نوبه بند یازده کث این دعا بخواند التَّاسِطُ و
انگشتان و ششمار بدرد و انگشتان را بر ششمان بنهد رزق حلالش از ان جانب
کشاده گردد که او را خبر نباشد از ان واسطه و الايض چون ماه نوبه بند باید که
کث فاتحه و چهار کث سورت قدره کث درود و ده بار خلاص بخواند تا ثواب
جزیل یابد و آن ماه بخوشحالی بگذرد و بیکر برای حاجت باید که در وقت سحر و
کث التَّاسِطُ و یازده کث یا رحیم بخواند و یکبار یا رحیم بر حنک یا رحیم
الرحمن بخواند برآورده گردد و بیکر برای حاجات این اسما را بدرد
ترتیب بخواند برآورده گردد و اول هشت کث یا اللہ و هره کث یا جلیل و
کث یا رفیع و هشت کث یا جلال و هشت کث یا متین یا ذوالجلال و الاکرام
بر حنک یا رحیم الرحمن و بیکر برای مهمات و وجهانی این دعا را یکبار بخواند کفایت
شود و اگر کسی را خرام و برص و پیش باشد باید که این دعا را هفت کث بر باد
آب خوانده و در آفتاب سحر که نو باشد اندازد و آن آب آنکس هفت روز نوش
باشد هر علت که داشته باشد دفع گردد اینست بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيمُ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاسِعُ الرَّحِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ بِحَقِّ إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ تَسْتَعِينُ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى النَّبِيِّ الْأَمِيِّ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ و بیکر در
مجا

پیش از سنه ۱۲۶۴
از اندوه و حال اینی و آری
فکر بجا سبک که می بود
و چون می ماند و گریه
صبر

۲۷۶

نویسند
یوسف حبیب
کتابخانه
۱۲۶۴
ایمانیه

عمان بود که کشتی بکست و آن دخترش غرق شد و آن شخص بر یک تخته ماند
بنحانه رسید جوان گفت آمد دختر را من آورده ام و حال خبر بپایان رسانیدند
مادر و پدرش از غایت فرحت پای برهنه بیرون دویدند و دختر را بنحانه بردند و
آنجا را نیز جاسه معین کرده بنشانند و با انواع نعمت می پرورند و منتش بجای
آوردند چون روزی چند بدین بگذشت مادر و پدرش بدین متفق شدند که دختر
از جهان چگونه خلاص یافته باشد الحال نکاح کرده بدو سپاریم چون مادر از دختر کیفیت
احوال پرسید دختر قسم بخدای یاد کرد که ای مادر ازین جوان پارسا تر ده عالم نه
دیدم ام که بهر زمان جز خواهر گرفتن نام من بزبان نمیانند چون این شنیدند غمناک
ایشان بغایت محکم تر شد هر دو را بنکاح بیکدیگر ساختند روزی صبر و زان
و شوهر با یکدیگر گشتند بودند و بدان صدف باز می کردند گفتند که صرف
بشکنیم و به بینیم که کرمان در میان ایشان چگونه میباشد چون بشکستند هر
یک چندان گوهر شب چراغ بودند که تمام پر نور شد و هر یک کلم عالم را قیمت داشت
بسیب این آیت بدین وجه رسید و اگر کسی راه می پیش آید سه کت و دو دوسه بار بخند
و سه کت این آیت را بخاند و با آسمان بدو بیشک حاجت او بر آید مجرب است و بسیار
آورده اند که گوشت و پوست حافظ قرآن هرگز نریزد و استخوان هم نریزد
اما اگر تمام کلام الله یاد نداشته باید که سوره یوسف را البته یاد باید کرد که نیز
حکم او این است که استخوان و گوشت و پوست او نریزد و دیگر این را گفته اند
که هر که این آیت را یاد کند عذابش نباشد آورده اند که بزرگه را مرید سه روز
وفات یافت بعضی از ان جماعت گفتند که ندانم حال او چه باشد شیخ گفت فلان
کس از نیکبختان است او را ترس نیست مریدان گفتند از کجا میدانی شیخ گفت صدق
صحیح دیدم ام که حافظ این آیت را عذاب نباشد و این در آخر سوره عمران است
ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْإِيمَانِ أَمْنًا مِّنَّا لَتَأْكُلَنَّ طَعَامَكُمْ وَطَائِفَةٌ مِّنَّا
بِذَاتِ الصُّدُورِ و دیگر هر که این آیت را یاد کند ثواب بسیار است

این است لکن الایفون فی العلم منهم ما قد ضلوا ضللاً بعيداً ویکر درین این
چندان پنجمین مرسل ذکر کرده اند هر که این آیت را بار بار بخواند بعثت او با پیغمبران
مذکورین باشد آیت این است وَ تِلْكَ جُمُتُهَا اثِمَاتُهَا اِذْ اَلَّحِمَّ عَلٰی قَوْمٍ مِّنْ اَیْکِ
صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ویکر بعد از عید فطر تا عید صحرای باید که در وقت بامداد سوره فجر
یگان بار خوانده باشد ثواب بسیار است اما اگر در نماز فجر بخواند بهتر باشد تا همه اهل
بهشت را ثواب حاصل شود و در بیان افنونهایی که سرخ باد و خبر است که رفتی
حضرت رسالت پناه فرمود که افنون حرام است یکی از آن برخواست که یا رسول
الله من افنون مار گزیده میدانم ترک هم حضرت فرمود این انشطاء اخذ منکم
ان یقع اخاه فلیفعل یعنی اینیقتله که نفع برادر مسلم شود بکینه پس در نتیجه
الانوار آورده است که سرخ باد و هزار نوع میباشد هزارش را هیچ
فایده نیست و هزارش را این افنون در کار است که مشائخان کبار گفته اند
که بیشک دفع گرد و بیم الله الرحمن الرحیم سلام علی موسی و هارون سلام
علیکم طیبم فادخلوها خلدین آخر باذن الرحمن یا سرخ باد آخر باذن
الرحمن یا سیاه باد آخر باذن الرحمن یا سفید باد آخر باذن الرحمن یا زرد باد
آخر باذن الرحمن یا سبز باد آخر باذن الرحمن یا خام باد آخر باذن الرحمن
یا پلید باد آخر باذن الرحمن یا هفت رنگ باد آخر باذن الرحمن یا همه بادها
بحق و نازل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین و لا یزید الظالمین الا خساراً
و بجرمت جلاله و جماله و عز کبریاته آخر باذن الرحمن و بجرمت تودیت موسی
و انجیل عیسی و زبور داود و فرقان محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم و بجرمت طه
و لیس دفع شوبقران خداست و بجرمت لا اله الا الله محمد رسول الله بحق اعوذ
بکلمات الله التامات من شر کل ما خلق و من شهاته و من شر کل عین و لا منه
یعنی اشیاء شرهیا از دنیا خبا و ث یا عافری یا غفور یا غفار دفع شوبقران که
الله الا الله محمد رسول الله بر خیمت یا ارحم الراحمین ایضا افنون دیگر

اینست لکن الایفون فی العلم منهم ما قد ضلوا ضللاً بعيداً ویکر درین این
چندان پنجمین مرسل ذکر کرده اند هر که این آیت را بار بار بخواند بعثت او با پیغمبران
مذکورین باشد آیت این است وَ تِلْكَ جُمُتُهَا اثِمَاتُهَا اِذْ اَلَّحِمَّ عَلٰی قَوْمٍ مِّنْ اَیْکِ
صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ویکر بعد از عید فطر تا عید صحرای باید که در وقت بامداد سوره فجر
یگان بار خوانده باشد ثواب بسیار است اما اگر در نماز فجر بخواند بهتر باشد تا همه اهل
بهشت را ثواب حاصل شود و در بیان افنونهایی که سرخ باد و خبر است که رفتی
حضرت رسالت پناه فرمود که افنون حرام است یکی از آن برخواست که یا رسول
الله من افنون مار گزیده میدانم ترک هم حضرت فرمود این انشطاء اخذ منکم
ان یقع اخاه فلیفعل یعنی اینیقتله که نفع برادر مسلم شود بکینه پس در نتیجه
الانوار آورده است که سرخ باد و هزار نوع میباشد هزارش را هیچ
فایده نیست و هزارش را این افنون در کار است که مشائخان کبار گفته اند
که بیشک دفع گرد و بیم الله الرحمن الرحیم سلام علی موسی و هارون سلام
علیکم طیبم فادخلوها خلدین آخر باذن الرحمن یا سرخ باد آخر باذن
الرحمن یا سیاه باد آخر باذن الرحمن یا سفید باد آخر باذن الرحمن یا زرد باد
آخر باذن الرحمن یا سبز باد آخر باذن الرحمن یا خام باد آخر باذن الرحمن
یا پلید باد آخر باذن الرحمن یا هفت رنگ باد آخر باذن الرحمن یا همه بادها
بحق و نازل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین و لا یزید الظالمین الا خساراً
و بجرمت جلاله و جماله و عز کبریاته آخر باذن الرحمن و بجرمت تودیت موسی
و انجیل عیسی و زبور داود و فرقان محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم و بجرمت طه
و لیس دفع شوبقران خداست و بجرمت لا اله الا الله محمد رسول الله بحق اعوذ
بکلمات الله التامات من شر کل ما خلق و من شهاته و من شر کل عین و لا منه
یعنی اشیاء شرهیا از دنیا خبا و ث یا عافری یا غفور یا غفار دفع شوبقران که
الله الا الله محمد رسول الله بر خیمت یا ارحم الراحمین ایضا افنون دیگر

مجلس اول در بیان ادعیات

افسون بخواند

سرخ باد و اگر سرد باد باشد باید که بر پارچه سندی که کسی آنرا گزیده باشد و
به دندان نگرفته باشد بخواند و بعد از آن سندی را آس کرده در آب اندازد و آن آب را
از چادر بکشد و در بینی اندازد و در دفع شود و بر خباد و در خمس اوقات بخواند این است
ابر سرخ بیامد آب سرخ بیاید گیاه سرخ برود نیز سرخ بیاید گیاه سرخ را بچریه تصاب
بیامد کار سرخ را بیامد و گوی سرخ نزد برید این سرخ با و آن سرخ باد بهر باد دفع
شوند بحضرت زبور داود و تورات موسی و انجیل عیسی و فرقان محمد مصطفی صلی الله
علیه وسلم بر حمتک ارحم الراحمین ایضا افسون از برای سرخ باد و در خمس اوقات بخواند دفع

گردد بسم الله کم بلا بسم الله کم بلا بسم الله شافی بسم الله کافی سرخ باد و خوشتر
باد هر باد بقتاد و دو فریق باد بیرون شوی بیرون شوی باز نشوی بحق سیدمان
پیغمبر بن داود علیهما السلام بر حمتک یا ارحم الراحمین دیگر آورده که روزی حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر کناره آبی رسید چون مدت مسم منقضي شده بود موزه
کشید و در آن جا نگاه چهارت جدید ساخت و عبد الله بن سعود با او همراه بود ناگاه غنی
از هوا فرود آمد و موزه مبارک را بقتاد گرفت و با لابر د از میان موزه ماری افتاد
عبد الله گفت یا رسول الله اگر این باغ موزه را بالانمی گرفت مار باندام مبارک شما
گستاخی میکرد حضرت فرمود که نمیکرد زیرا که مرا جبرائیل گفته است که هر که هر روز
سه بار این دعا بخواند هیچ مار و گزوم و شیر و پلنگ و غیر ذلک بدو زحمت
نرساند دعا اینست اللَّهُمَّ إِنِّي أَخُوذُكَ مِنْ تَمَشِّي عَلَى لَبَنِيهِ وَمِنْ شَرِّ

۲۶۸

این دعا را هر روز بخواند و اگر مار و گزوم و شیر و پلنگ و غیر ذلک بدو زحمت نرساند

مَنْ تَمَشَّى عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ تَمَشَّى عَلَى أَرْبَعٍ إِنَّ اللَّهَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ و دیگر آورده اند که در خانه شخصی آتش افتاد تمام
کتابخانه او بسوخت بلکه کلام الله نیز بسوخت مگر یک سطر که بر آن آیت نوشته بود
ماند آورده اند که خواننده و نگاهدارنده پاک بنظر بیننده این آیت را احتمالی
از جمله آفات و بیایات نگاهدار آیت اینست نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَكُمُ قَرِيبٌ قَالَ اللَّهُ
خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَحْمَرُ الرَّاحِمِينَ و دیگر آورده اند برای اجابت دو جهانی بخواند

این است سکل سولهن لشکچوک لشکا کوک تنه بچی لولک سکن هارا کوسی
 بھوک جھار یادی سر پر مھوک دل گلهی جادی سولک لشکا و پر پڑه پڑه بھوک
 دیگر این افسون بلفظ هندوی را خاصیت بغایت بسیار است چنانچه اگر ژاله را
 باید که خاکستر را در غریب انمازد و این افسون را بر آن بخواند و انرا از غریب
 در ژاله اندازد و دفع شود و از برای جله دانه با کافی است که حساب آن دانه با در هر
 نیاید و این افسون از گشتار شیخ شیخ میسر است بدین طریق بخواند بسم الله الرحمن
 الرحیم افسون شیخ میسر قدس سره اما سات سمند کوکراه باره داس و
 بھوت اھس سات دندت یس گردیو تا چولاسی سرش جو کفی هشت
 کالی ناگ هر سی سکت بھن دیودان بھون پلید را کھن جان بنان کیتا کرا و الا
 لکا و ادینا و لاموند کو دپت سر پال کو هکند پا کافر کا و جون قهری
 دتھوی کدی بنای خرو و اکھورا کتھوری کتا تانبل لوت کوت دریا
 کوت پلیدن بیک منتر بیک صاحب کجای دھای انکا کار کس با قه بجزاب
 سه سرا با جل بھوند مخومی دلائی جا بجزاک بجز کو ار بھرموند رس دیو دکت دت
 دکت دت دکت پت پنچی تا سیم متریان بکیا وان رکن پکن پال چلم ماس طو
 هد کر هبا کلی منکریت اون کنت چه کر ت ت ت مرت الت بیدا اخی او پره
 پرت دو هائی سلیمان بن دوله و هائی جن هس جو لاند جو مید جن سهرس
 جا جا ه پاف جن برس سالت ددم ک پا چاسد سیمز کھوک سکت شیخ میو کی
 بگت بھید کس مخی بھت کال هس نریه دھس میدی ستر بیک ساری
 بری زلیس هوی سدره و الیم اگر کسی را با و اثر کرده باشد نیز بران عھنو
 بدرد و یا سرحد باشد و یا کسی را مار گزیده باشد و یا شکم درد باشد و یا دگر
 و دندان باشد و یا اگر کسی دل آدمی را گشوده باشد بران کس بخواند و لش باز آید و بر
 همه علتهما بخواند این افسون مذکور را همه علتهما دفع شوند دیگر اگر کسی را سار بجزو
 و افسون خوان نزدیک نباشد باز بر سر او بدان جاسے گزیده آرد باید که بالا

در بیان این افسون را بر خاک بخوانند و بند و بد یعنی آن خاک را بر گرداگرد
آن عضو ببالند و هر از آن نه گذرد و ده سنگ بر موند و اگر دین کھا و جو سنگ جو کو جو
بسی با سنگها و لنبوا دھول دھقوبندا برھندا سری کل سری پری ترھندا سری
ایست کند مایری نمائد خھایی دیس و بدین نوع افسونھای بلفظ ہندوی
سیارست اما از آن کہ کسی خواندن این نمیتواند و دشواری آید ترک و دم این
افسونھا مذکور بغایتی مجرب بودند ازین جهت مذکور شدند کہ مگر بعضی از
عالمان ہند بخوانند و نفع اکثر مسلمانان حاصل شود دیگر بزرگوار سے
فرمودہ ہر کہ این دعا را علی الصبح بعد از نماز با مداو سہ کرت بخواند اگر عمر او
صد و بیست سال نہ شود فردائے قیامت چنگ او در دامن من باشد
و ما این است لا الہ الا اللہ بعزرتک و قد ریتک لا الہ الا اللہ بحقیق و
سبحتک لا الہ الا اللہ قسیم ہی و غمی و دیگر ہر کہ بعد از نماز با مداویکا
این دعا بخواند ہمہ قضائے گذشتہ او بر جای شود لا الہ الا اللہ اھا و اھدا و
اھن لہ مسکون لا الہ الا اللہ اھا و اھدا و اھن لہ مؤمنون لا الہ الا اللہ
اھا و اھدا و اھن لہ مخلصون لا الہ الا اللہ اھا و اھدا و اھن لہ عابدون
لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ و دیگر با دیگر کہ این دعا را پوسہ عقب ہر
نماز بخواند مستجاب گردد و حشر او باین طایفہ گردد کہ ذکر می شود دعا این
اللھم اجعل دیننا دین البتین و ایمانا ایمان المؤمنین و اسلامنا اسلام المسلمین
صلواتنا صلوة الخاشعین و رکوعنا رکوع المتواضعین و سجودنا سجود الخائضین
و تشھدنا تشھد الملائکۃ المقربین و نیاتنا نیات الفائزین و اعمالنا اعمال الصالحین
و بستان ذنوبنا مستغفرین فاللہ خیر حافظا و هو ارحم الراحمین برحمتک یا ارحم
الرحمن و دیگر دعا طبر و ایحی و اواز ملوئب حدیث ایجا و سائر ممکنات
اللہ تعالیٰ یخلق ما یشاء و اللہ علی کل شیء قذیر و قال علمہ
مکمل و السلام کان اللہ ولم یکن معہ شیء و هو الان کما کان

بسی محمود و بی ہمت
از بیتم حفظ و او ہر بیان از
ہر مانان است ۱۲
بیا بیکند مذایا کما آیت
رضای او باشد و رضای
تعلی بر ہر چیز مخلص است ۱۳
علی بعد مذای تعالی و
خود ہر او ہر

و در تفسیر ابواللیث سمرقندی آورده است که صدیق رضی
 و قیل علی رضا از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم سوال کرد که یا رسول الله
 این کان زینا قبل کیمیا و السموات و الارض قال مع کان فی السماء لا تحت و لا فوق
 هو انما اختلفوا فی السماء بعضی گفته اند که عمار کوری را گویند که عقل و افهام از کس
 آن حقیقت بجز کوری نصیبی ندارد و میگوید که ما تعلیم نقل و مقام تعلیم نقل و این
 قول قریب به نجات است که عامه خلق در ضلالت انداختند و صوفیان گفته اند که
 عمار و ندن و سحاب ابر را گویند اما مراد از ابر باریک است که اندک قرص آفتاب
 را پوشد و آن مراتب را وحدت یعنی چون جلال و جمال هر دو بهم مصداقست و
 جمال بطریق احدیت که آنرا بحت و سازج و صرف و غیب الخیوب و ازل الازل نامند
 میرود و ازل را که واجب تعالی ازل الازل و قدیم الاقدم است تا یقین وحدت
 بهمین بود پس چون جمله اسماء و صفات قدیم اند جمله بحیثیت و میل و وحدت
 نزول کردند که احدیت را ذات صرف و سازج گویند که جمله اسماء اگر چه قدیم
 اند اما در استغنائش قدیم اند ازین عراقی فرماید بیست و پنجی آن که نو
 نامی نداری + بجز نامی که داری سر بر آری + و وحدت را ذات باقضا
 صفات و حقایق ایمان نام اند که در اینجا مصراع ثانی عمل با پدر یعنی پدر نامی که داری
 سر بر آری + چنان که در تفسیر جواهر افغانی آورده است التضادیت الجلال
 و الجمال بولا حقیقتا ایمان و وحدت تجلی اول و مجمل است و از وحدت جمله
 اسماء و صفات تنزل بر مراتب احدیت کردند که آنرا تجلی ثانی و مفصل گویند یعنی هر
 اسم اقتضای مقتضای خود کرد و چنانکه خالق مخلوق است که میتوان آفرینش کرد و در
 بمرئوبیت که متقیان پروردگار و مومن با ایمان و بادی هدایت و غیر ذلک
 من صفات الهاری که وحدت حقیقت ایمانست و ازین اراغ ایمان
 و مومن که المؤمن مرآت المؤمن ازین مرآت و ازینجا است که حضرت رسالت
 پناه صلی الله علیه و علی آله و صحابه و ازواج و سلم فرمود که انفقوا من

لا ملکم جلود
 یا مننه یا بیان بیانی از
 کتبی می باشد و در اینجا
 او تعالی و عمار و ندن
 عمار و ندن و عمار و ندن

و بیان عمار که گفت اندمان عمار

رَأْسُ الْمُؤْمِنِينَ قُلُوبُهُمْ يَنْظُرُ بِنُورٍ مِنَ اللَّهِ مَرَاذِينَ نُورِ سِتِّ وَنُورِ دِينِ خُودِ
 غیرے را گویند چنان که معلومات در باطن و معلومات عارضی است که
 باشد از جای دانسته شود و معلومات او ثبوتی است اما چون نقد بودند با
 آوردند و از اینجا است که حضرت رسالت پناه از نور خدای است و بعضی گویند
 که آن نور نور است مخلوق ماین قول اول نقد است و صوفیان مراتب
 واحدیت سه مراتب دیگر را نام میبرند یکی علم و نور و شهود یعنی چنانکه وحدت
 مراتب اسم الٰه است که جمله اسماء و صفات تعلق بدو دارند چون بدین مراتب
 رسید جمله اسماء متکثره و متعدده تعلق بعلم دارد و نور شهود ازین دو نام اند که معلومات
 در مراتب احدیت معلوم و معدوم چون اندر دین مراتب علم معلوم و مفہوم
 کشند یعنی چنان و چنین میتوان کرد ممکنات را چنانکه عزم در باطن قاصد
 و نیز این مراتب را ثابت گویند یعنی اگر چه ثبوت قدیمی بود اما دین مراتب
 چنان خود بخود دید و مقید کرد که از ازل تا ابد لا با و پاسے مورچه از ان کم
 و بیش نه شود و چون اصل جمله شیا ثابست کرد و جمیع کرد یعنی از باطن علم
 بنظر علم آمد و جزو کل در یک مراتب معین بدو گردان را توحید و صور خانہ
 وحدت و تخالقی کیانی و غیر فلک من کلامم گویند و چون از ان بر مراتب کن رسید
 که آنرا علم فکان گویند و روح سلجی و مکتبه گویند گویا که کاف تا نون ز سیدم
 است که هر چه بودنی و شدنی است شدند و میشوند و معلوم باد که این شش مراتب
 مذکور از احدیت تا روح سلجی بر پیچ یکے را از دیگرے امتیاز نیست و صفات از
 ذات استخراج نمود مگر به تعدد که ذات بلا تعدد و متقطع الاشارات والسمات و صفات
 تعدد دارند از جهت اختلاف تا اثر هر صفت را جدا مینامانند و از پیچ صفت از صفت
 دیگر نیز امتیازی ندارد پس چون از عالم باطن به عالم ظهور رسید پرده آفرید
 بنعایتی سیاه که چون ذات بار بتعالی حد و حدودے ندارد که ذات و صفات
 بار بتعالی محبوب بدان است و از اسرار پرده وحدت نام اند و این

۲۸۳

نور

از آنست که نور
 نورانی است
 که در باطن
 و در ظاهر
 و در عالم
 و در دین
 و در دنیا
 و در آخرت
 و در هر جا
 که نور است
 و در هر جا
 که نور نیست
 و در هر جا
 که نور است
 و در هر جا
 که نور نیست

از صفات رحمان است
از عین عبادات شیطان
ت

نمایند بعد ازین ده هزار پرده های که بود آفرید همچنان نامتناهی و میان
آفرید یک پرده تا آفرینش برین دیگر تا دوازده سال میشود که آلتانی من
لَوْحْنِ وَالْعَجَلِ مِنَ الشَّيْطَانِ از معنی است بعد ازین بیوی آفرید که از عقل کل
وام کتاب می نام اند و بعد هر شی که نمودار و بود و یعنی لطیفه است که در
ولس نیاید و کلام در اینجا ثابت است هر حرف کلام الله بهتر که کوه قاف
شده و دیده میشود و بعضی گفته اند که لابل تمام ممکنات در دوزند که سین است
و یک ندان او خالی مانده است و بعد از آن عالم کیفیات هشتاد و شهر همانند
و برابر این دنیا آفرید و بعد از آن هزار شهر در هر شهر یک آدم آفرید اما
نوری بودند و خالی بودند و آدم سیاه را گویند یعنی یک را پیدا میکرد و بعد
از هزار سال در شهر دیگر آدمی دیگر آفرید تا هشتاد و هزار سال شوند
و در نهمت بیچ یک از ایشان عاصی بودند پس در میان یک از ایشان
عاصی شد غضب الهی در کار شد آن شهر را باقی آدمیان بهم فانی
و مضمحل ساختند آدمی فرزندی سخن از سرعت کتابت و از تعجیل اقوال و
احوال از حد و رگدشت و حکم این حدیث که لا یشان مُرَكَّبٌ مِنَ الْخَطَا
وَالنَّسِيَانِ حکایت را فراموش کردم زیرا که اول درین شهر با مرغ را پیدا کرده بود
و بعد از مرغ هزار سال آدم را آفرید قصه مرغ اینست که حق تعالی چون این
شهر را آفرید همه را از سپندانه سفید مملو پر ساخت و بدان میان مرغی را پیدا
کرد و حکم بار خدای شد که این سپندانه رنگ توست بعد از تمامی ایشان موت
تو باشد **آورد** اند که آن مرغ سپندانه را بغایت اندک اندک می خورد و در خوردن آن
تا خیر تمام میکرد حتی که بر خوردن بهر آن این مرغ میخواند و بعد از آن این دانه را
خورد و میرد **آورد** اند که آن شهر را مملو از سپندانه همه را تمام را تمام کرد
و یکدانه باقی ماند آن را هزار سال در گروی خود نگاه کرده بود و چون او را به هم مناجات
کرد که یارب اگر باز همچنان مرا بخیاست ثانی چندان شاد تو گویم در حصر نیاید

سپندانه سفید
سپندانه سفید
سپندانه سفید

فرمان حضرت عزت شد که ای مرغ هر چند که بجات باقی مالی از ان سیرت کردی
 و این عمر تو در حسابی عدد نیاید و لیکن تو مخلوقی و مخلوق باید پیش ازین بجا باشد
 و چون جان میداد و میگفت که بیبایات بیبایات جان کندن چه سخت است و بعد
 از ان همان آدمیان مذکور در ان شهر را می آفرید تها می که بعد از هزار سال
 و غیره می آفرید و باز بجنب خود مضمحل کردندش و عار طبر نامه این است
 که حضرت امام عظمی رضی الله عنه در هیچ شب ناغہ نمیگردد و ثواب این دعا بجا می
 بسیار است اما مختصر نموده شد بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَللّٰهُمَّ اِنَّا عِبْدُكَ مِنْ عِبَادِكَ
 وَ سَوْءٌ مِنْ سَوْءِكَ وَ رَقِیْقٌ مِنْ اَرْقَائِكَ وَ نَعْرِفُ بِمَعْرِفَتِكَ بِرَغْبِ الْخَلَائِقِ
 اَلَيْكَ كَرَمًا وَ جُودًا فَانْتَ مَوْضِعُ السَّائِلِیْنَ وَ مَنَیِّ الرَّاغِبِیْنَ لَا تَاْخُذْ فَاْیْضًا
 الْكِبْرَیَّةَ وَ لَا تَقْضُحْنَا بِسَوْرِیْنَا الْقَبِیْحَةِ وَ اسْتَجِبْ دُعَانَا وَ ارحم نَضْرَعْنَا وَ قَا قَتْنَا
 وَ ارحم لِقَلَّةِ حِسَابِنَا وَ جُدْ بِحِلْمِكَ عَلَیْ جَهْلِنَا وَ بِاحْسَانِكَ عَلَیْ فَاْتِنَا وَ بِمَعْرِفَتِكَ
 عَلَی قُلُوْبِنَا وَ قَدْ سَوَّجَبْنَا الْعُقُوْبَةَ مِنْكَ فَصَدِّ نَرَى مَكَانَنَا وَ كَسَمْعُ كَلَامَنَا
 وَ لَا یُخْفِیْ عَلَیْكَ شَیْءٌ مِنْ اُمُوْرٍ نَسْأَلُكَ بِاَللّٰهِ بِالْقُرْآنِ حَرْفًا وَ آیَةً اَیَّةً
 وَ سُورَةً سُورَةً وَ بِالْكِتَابِ الْمَكْنُونِ الَّذِی لَا یَمْسُرُهُ الْمَیْطُورُونَ وَ نَسْأَلُكَ بِالتَّوْرَةِ
 وَ الْاِنْجِلِ وَ الزَّبُوْرِ حَرْفًا وَ آیَةً اَیَّةً وَ سُورَةً سُورَةً وَ نَسْأَلُكَ بِمَا اَوْجَبْتَ لِلْمُؤْمِنِیْنَ
 عَلَیْ اَنْفُسِكَ اَنْ تُدْرِكَنَا بِرَحْمَتِكَ وَ تَجْعَلَنَا فِیْ جَوَارِكَ وَ لَا تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَ لَا
 تَسْلِكُنَا بَعْدَ بَیْكَ وَ تَجْعَلْ اَمْوَالَنَا مَرْحُوْمَةً وَ اَعْمَالَنَا زَكِیَّةً مَقْبُوْلَةً اِنْ كُنَّا صَادِقِیْنَ
 فَاسْتَجِبْ دُعَانَا وَ اِنْ لَمْ نَكُنْ كَذٰلِكَ فَاجْعَلْنَا صَادِقِیْنَ وَ اجْعَلْ كَلَامَنَا خَالِصًا
 لَوْجْهِكَ الْكَرِیْمِ وَ زَیِّنَا بِزِیْنَةِ الْاِسْلَامِ وَ اجْعَلْنَا هِدَیَّةَ الْمُصْطَفِیْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ
 اَسْأَلُكَ بِمَا تَاْمِنُ الزَّلَّاتِ وَ مِنْ حَرِّ السَّمُوْمِ وَ الْفَوْزِ یَوْمَ الْقَضَاءِ وَ النُّوْرِ یَوْمَ
 السَّرَادِ وَ الْمَغْضَةِ یَوْمَ الْحِسَابِ وَ الْجَنَّةِ یَوْمَ النَّارِ وَ الظِّلِّ یَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّكَ
 عَرْشِكَ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِیْ الْاَمَانَ مِنْ شِدَاكِ اِلَهَوَاكِ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِیْ الْاَمَانَ
 یَوْمَ تَخْرُجُوْنَ اَهْلُ الْقُبُوْرِ وَ یُغْضَوْنَ الثَّرَابُ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِیْ الْاَمَانَ اِذَا

بابت این دعا...
 این دعا را در هر شب بخواند...
 و در هر روز...
 و در هر وقت...
 و در هر مکان...
 و در هر حال...
 و در هر وقت...
 و در هر مکان...
 و در هر حال...
 و در هر وقت...
 و در هر مکان...
 و در هر حال...

و سه نهار ساله راه دلد و اسلر فیل نیز بالای کرسی است و صور را بدین گرفته
استاده است و صور را هفت شاخ است و طول و عرض او بمانند قلم است و در
وقت نفخ ثانی که برای بعث بودار و احان هفت بیتم کنند و یک شاخ
صور را و احان انبیا باشند و در دیگرار و احان مومنان متقی و در دیگرار و احان
عاصیان و در دیگرار و احان کافران و در دیگرار و احان دیوان و پریان و
در دیگر جمله مواشی چون خرنم و پرند و بهایم هر همه ساله ملان شاخها جمع
کنند و چون نفخ کند هر ار و اسع بقلب خود بشتابد و چون قلم را بیا فرید
فرمان حضرت عزت در رسید که اکتب ما هو کائنات و در آن اند که چون قلم
تقدیر الهی روان شد از اول تا آخر پیچیده نیست که نه نوشت و چون با حوال امتان
ماضی رسید که بعضی از شومیت گناه در آب غرق شوند و بر بعضی آتش بسیار و بعضی
مسخ شود و غیر ذلک من القصص المشهورة قلم روان بود اما بر امت نبینا محمد
مصطفی صلی الله علیه و سلم در رسید دید که گناهان این امت از امتان ماضی بسیار
بودند نیک متحیر شد که باری در حق این امت چه خواهی کرد و از غایت بیست
سرش بفرستد اما فرمان حضرت عزت برین شد که اکتب یا ائمت عبا کما کنون
و انا الملائکة العفود و دخت طوبی نیز بر بالای کرسی است و بیخ او در صحن دخت
و حویلی رسول کریم علیه الصلوة والسلام است اما بیخ حویلی در پشت نباشد که شاخ دخت
طوبی در آن حویلی رسید باشد و این چهار جوی که یکی از شیر و دیگر از غسل و دیگر
از شراب و دیگر از شراب خالص از شکاف پنج دخت طوبی برآمده است و روزی
جبرئیل گفت که در شکاف آورتم در اینجا که آغاز این جویها بود و دیدم بسم الله
الرحمن الرحیم نوشته بود و این چه دجوس از سه میم و از چهارم با الله رو ان
بود و طوبی را شصت شاخ کلان است که از بیخ جدا شده است و شاخ و شاخچه
و و صنف میوه باشد که هر یک بلون دیگر و طعم هر یک متفاوت باشند
و سده الهی نیز بر بالای کرسی است و آن دخت بخار است و هر

در شام طوبی

۲۸۸

در شام طوبی

در شام طوبی

ورق او چندان طول دارد که اگر ایست تازی سه روز بیانی برند از زیر سایه
 یک برگ بیرون نرو و آن مقام جبرائیل است علیه السلام و در میان کرسی
 آن دیار بحر الحیوان آسمان است که آنرا فلک طلس نام اند و در میان آن دریای
 و کرسی بیت هزار ساله راه است و مهتر عزرائیل علیه السلام بر آسمان چهارم است
 و تخت را در زیر بغل خود گرفته نشسته است که طول عرض او پانصد ساله راه است
 حضرت رسالت پناه در شب معراج از او پرسید که هنگام موت چگونه خبر می یابی
 مهتر عزرائیل گفت که دین قریب من درختی است که آن را شجرة الیقین می نام
 اند تا هر که در دنیا تولد شود او را و رزق او را در برگ این درخت نوشته می
 شود و چون اجل این شخص نزدیک برسد آن برگ زرد می شود و بفرشتگان
 می رسد تا آن برگ را شسته در طعام و شراب آن کس بدر که بخورد
 و بهیچ تدویر صحت نیابد و ایضا به برابری هر شخصی دو
 روزن است دین قریب که از یک اعمال او بر می آید و از دیگر رزق
 او در میرود چون نزدیک موت شود هر دو بسته میگردند حضرت فرمود
 که ارواح را می بینی گفت لابل دست من ثقلت و گرانی پذیرد و بفرمان خدا
 اگر صالح باشد زیر عرش می مانم و اگر بد بخت باشد با نفل افسوس
 میفرستم و از چگونگی حال او خبر میگویم که خدای تعالی با او چه میکند و ایضا در آسمان
 چهارم حضرت صلی الله علیه و سلم بمعراج میرفت دید که قطار اشتران می رود
 اما اول و آخر آن قطار دین نمیشد از جبرائیل پرسید که یا خدی ایچہ قطار
 باشد جبرائیل گفت از آن پس که آسمانها زمینها آفریده شده اند این
 قطار میرود و من نیز از آمدن و رفتن او خبر ندارم که از کجا می آیند
 و کجا میروند و بر هر شتر دو صندوق بسته بود فرمان رب العزت شد
 که یکے ازین اشترانها بشانید و یک صندوق در باز بکنید مهتر جبرائیل و حضرت
 رسالت پناه همچنان کردند و در میان آن صندوق در آمدند هفت عالم مانند این دنیا

ویدند همه نورانی حضرت فرمود که یا اخی بهشت این باشد جبرائیل گفت لایکه این را
 خدای قیامت از برای امتان تو بگسترانند و در بالای این آسمان نیا فرشتگان
 اند که همه از شدت گریه و سجود افتاد اند از جهت دیدن اعمال این بندگان
 که بار خدایا باین بندگان چه عذاب خواهی کرد اگر گریه ایشان از این آدمیان
 بشنود همه را زبهره بترقد و در میان این زمین و آسمان دریای ست روان
 و در میان آن دریا مرغان اند سفید رنگ و بیضه را بر بالای دُم خود می کنند
 و از آن چنده بیرون می آید و این چهار دریای دُم دنیاوی از آن اصل دارند
 یکی رود نیل و سیحون و حیون و داتون بدان امی فرزند اگر چه از روی ایجاد
 اول سبع السموات بودند بعد از ایشان عرش اتا در اراده عرش مقدم بود
 سبع السموات طفیل بودند عرش را چنانکه فرشتگان و دیوان مقدم بودند
 اما انسان در اراده مقدم بود و سائر جنس طفیل بودند چنانکه از طفیل هیولی فرشت
 و کرسی و فلک اطلس و سبع السموات و این عالم از عالم علوی نام اند و از روی
 سبع ارضین تاثر است این را سفلی نام اند و تا اسفل السافلین که اینان سبع
 باشند همه سفلی اند و الاصلی چنانکه انسان از روی مراتب تعلیم
 بوحسب دار و تعلق با اسم الله دارد پس چنانکه الله اسم ذاتی است که
 مجمع جمیع صفات است و خلیفه اسما صفات است همچنین انسان از لوازم اوست و
 از طفیل انسان ملک و از طفیل ملک پری و از طفیل پری دیو و شیاطین و از بندگی
 انسان مؤمن ایجاد کافر و از بندگی ایشان سائر حیوانات چون بهایم و غیره
 و پرند و حمله در تصرفات الهی مستغرق اند قال الله تعالی خلق السموات و الارض
 فی ستة ايام **اور** اند که چون زمین پدید شد از ثمر آب آرام میگرفت گوشتا
 را بد و از پر تا میخ او باشد و خلق الارض فی یومین و هما الاعداء و الاشجار و خلق
 الجنان یوم الثلاثاء و خلق یوم الاربعاء النجم و المائ و العرآن و الخرباء و خلق یوم
 الخميس السماء و خلق یوم الجمعة النجوم و الشمس و القمر و الملائکة و خلق آدم

و اما در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره
 در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره
 در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره

در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره
 در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره
 در بیان پیداکردن سبع سموات و آفتاب ستاره گان و غیره

یہ اربع ساعۃ من ساعات الجمعة بدانے فرزند کہ آنچه حق تعالیٰ از برکت
ثواب و عذاب آفریده است چہار طائفہ اند فرشتہ آدمی و دیو و پری اما از
روی آفرینش اگر چہ ان مقدم بود و ارادت با آفرینش موخر اند تا ختم و انتہا
و خلیفہ کل ممکن و افضل ایشان چنانکہ محمد رسول اللہ از روی مراتب مقدم
بود اما در آفرینش موخر آمد تا ختم انبیا و اکمل ایشان باشد کہ بعد از وی کسی
نہ ہرہ چون چہرا نباشد پس اول آغاز ایجاد بلائیکہ کرد چنانکہ در حین خلق شدن
عرش عالمان و خلق شدند و در حین خلق کرسی کر و بیان خلق شدند و در
اندر کہ چون حضرت رسالت پناہ در شب معراج میرفت بر ایشان سلام کرد ایشان
چنان بگفتن لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ مشغول بودند کہ آواز آنحضرت نہ شنو
ہمتر جبرائیل گفتش کہ جواب سلام این شخص را باز گوئید گفتند کہ این کیست جبرائیل
گفت کہ این محمد آخر الزمان است کہ شما کلمہ را و را میگوئید بعد از ان جواب دادند
و همچنین با سماع السموات ہر چہ در ایشان است از فرشتگان آفریدہ و چون زمین
ہتیا کرد آنچه از وحوش و طیور است در آفریدہ اما سیزدہ سال ہجنان افتادہ
بود و بعد ازین حکومت بادشاهی زمین را بفرشتگان تحویل نمود کہ میان سائر
حیوانات حاکمی و عدل بکنند و تحت ایشان بر ملتان بود و نام ملتان را شام
بود نہادہ بودند بادشاهی ایشان مدت شانزودہ لک و بیست و چہار ہزار
سال بود و بعد از ایشان بادشاهی زمین را سلب کردہ بدیوان و پریان
داو قال البدر لکما خلق الجنان من ماریج من نار یعنی چون بہم شرارہ زوار
سر آتش و و جانور آتشین آفریدہ یکے را نام مارجہ و دیگرے را مارج مارجہ صورت
پلنگ داشت و ذنب او چون ذنب کژدم و مارجہ بصورت گرگ بود و ذنب او
چون ذنب مار جہ ماوہ بود و مارج نہ بود و ہر دو مہامت کردند فرزند ایشان کہ
زلیخہ نام اورا ابلیس کردند اما بقدرت الہی ابلیس از ان بیرون کشیدند
و چون از فرود بالائی آمد بہر طبق زمین میرسید مدت ہزار سال عبادت میکرد

چہرہ بادشاهی بر سر زمین

آغاز بادشاهی بر سر زمین

دیوان خلقت جن

در عبادت ابلیس
در عبادت ابلیس
در عبادت ابلیس

۲۹۲

در هر زمین و چون بدین زمین رسید صوفی استرآن را ببرد و نذر ساخت و
مدت ده هزار سال عبادت اله تعالی کرد نام او را ابلیس کردند و بعد از آن او را بر
آسمان بردند چون به مقسم آسمان رسید معلم فرشتگان گشت و درس میگفت نام او
غزایل کردند اما در متابعت او مامورش و پدرش را نیز بدین زمین رسانیدند
پدرش اسیر شد و نام مامورش را زبئی گشت وایشان را بهشت پسردیگر تولد
شدند تا که بادشاهی زمین بایشان شد و چون آن حاکم بدید بخت بیقرمانی
کرد و سجده نکرد و او را از آسمانها انداختند تا نام او شیطان شد و شیطان انداختن
را گویند و چون پیغمبر ما تولد شد یعنی محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم او را از رفتن با آسمان
منع کردند نام او رحیم شد زیرا که پیش از پیغامبر ما سیر آسمانها میکرد و سکونت
مدت شانزده لک و سیزده هزار سال بادشاهی دیوان و پریان بود و تخت
ایشان بملتان بود وایشان نام ملتان را پهلپور کردند بودند و چون از
ایشان سلب کردند بادشاهی زمین را با سپان داد و تخت ایشان نیز
بملتان بود و نام ملتان حسن نور کرده بودند و مدت شش لک و هشتاد
هزار سال بادشاهی اسپان بود و در بادشاهی اسپان آغاز ایجاد آدم
بناد و خاک او را جمع کرد و در میان طایفه مکه در اند نهاد کما قال الله تعالی
تَحْمِلُكَ طِينَتُ آدَمَ اَنْ تَبْعَيْنَ صَبَاحًا پس معلوم باد که وجه شرافت آدم بمسبوقین
مذکورین از اینجا معلوم است که ایشان بجزوکن شدند و آدم را بچهل روز بتانی
و آرامی پیدا کرد تا سلسله یجهم و یجونه و رو باشد **اورف اند**
که فرشتگان خاک اگل میکردند شیطان بد بخت در پیش بادشاه اسپان میرفت
ای اسپ پیچ از احوال خود خبر داری که ازین خاک شخصی پیدا خواهد کرد و این را نسل
پیدا شود که بر نسل تو سواری بکنند و بر همه وحوش و طیور والی باشند و همگی
از دست ایشان بقتل وند و زحمت بینند خیر الحال این گل را خراب کن
زمان فرمود تا جمع وحوش و طیور جمع شدند و آن خاک را در زیر پلهای خود

۲

آوردند و مالیدن گرفتند تا بمانند سفال کہ از زیر سم ایشان برآید سوخته و
تافتہ میگشتند و آتش را در بالای آن سفالها سے افروختند تا بغایتی سوخته و
ناچیز می گشتند بکذا ہفتاد و بار همچنان کردند قال اللہ تعالیٰ و لقد خلقنا الانسان
مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ و حاکندہ بوی را گویند و ایضا قال اللہ تعالیٰ لَمَّا خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ
صَلْصَالٍ کَالْفَخَّارِ و صلصال گلی را گویند کہ از میان دو سم جانور برآید و خشک شود
یعنی گل همچنان خمیر میشد کہ گندہ بوی را پیدا میکرد و ایشان چنان مالیدند کہ بمانند
صلصال میگشت آن گل چون ہفتاد و کرت چنان کردند فرشتگان بغایتی در ماندہ
شدند گلی بنیاد نہادند و چندان گرفتند کہ ہا بہ چشم فرشتگان آن سفال گل شدند
گلے صعب ناک بہایم بعد از آن درآمدن نہ توانستند زیرا کہ اگر درآمدند در آن گل
در ماندند و بیرون آمدن نہ توانند بعد از آن حق تعالی بہ یہ قدرت اورد
ہتیا ساخت از گوشت و پوست و استخوان اما روح بنور دروے داخل
نہ بود اول شیطان در آن درآمد بعد از مدتی برآمد جملہ ملکوت و حوش
و طیور از دہر رسیدند کہ شیخنا و وہمہ چیز دیدید شیطان گفت کہ اورا عالم
صغری سے بینم سائر تن او چون زمین ست و بر زمین او موی ست برابر
گیا ہی کہ بر زمین ست و سر او مانند آسمان ست و چشم و شنوای گویائی
او چون سارگان اند و عرق او چون جو بہا روان اند اما در اندرون گندی
دارد و ہر چند گردیم راہ آمدن نیافتیم پس معلوم میشود کہ آنچہ وجہ شرافت
او بر ما بیان باشد در آن گندہ مخنی ست و چون ہتیا شد حق تعالی
قطرہ از رحمت خود بہد فرستاد و آن قطرہ را چہار جوی کرد بیک قطرہ وجود
اورا مزین کرد و قطرہ دوم بینائی چشم اورا حاصل کرد و قطرہ دیگر اورا عامل
کرد تا حق را بشناسد و آن قطرہ دیگر همچنان معلق ست کہ بوقت عا
مومنان نازل ست شود و چون ارواح بہ نزو کشش بروند پنداشت کہ این بہ
جلے با فراحت ست مگر درینجا دیدار اللہ تعالی بہ بنیم چون درآمد و جس شد

از کل کائنات بوی
از جہنم بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی
از قعر زمین بوی

۲۹۳

۲۹۳

بافز
بافز
بافز
بافز
بافز
بافز
بافز
بافز
بافز
بافز

«فمن کان منکم»

گفت کاشکے بال پر مرا شکستہ بودند سے تا بدینجامی آدمیم حضرت بابا آدم
در حال از جای بچنید و نبشت عطسه آمد چون عطسه کرد گفت الحمد للہ اللہ تم
گفت یرحمک ربک فرشتگان گفتند یارب دیندت مایان سبح قدوس تو
میگویم یک کرت بمایان رحمت نہ فرستادی و برو انا قل فطرت رحمت فرمودی
فرمان شد کہ ای ملائکہ کسی کہ داول فطرت مرا شناسد و حمد من گوید برو چگونہ رحمت
کنم و در میان دو گفت بابا آدم ہنوز سوراخی ماندہ بود جملہ ارواحان بنی آدم را از ان
سوراخ بطن آدم وارد شد تا ہای شان عقد کنند و ایجاد ارواحان بیست ہزار
سال قبل از صورت بابا آدم علیہ الصلوٰۃ والسلام بود و قسمت و نصیب
ہر شخصی از خیر و شر پنجاہ ہزار سال پیش از ایجاد ارواحان بود کہ الحال بوقت
میرسد و حق تعالی سہ عقد کردہ است بار و احان اول عقد استعدادیہ کہ در وحدت
بود کہ مؤمن ارادہ مومنی کرد و مضل ارادہ ضلالت و عقد دوم در بہشت گنبدی
ست حصائر العدس نام کہ مسکن ارواحان مؤمن و رانجا ہا شد کہ ہر سوزہ
نیامدہ اند الحال نیز دانست و عقد سیوم در بہشت بابا آدم تا او را بر فرزند
خود شاہد گردانند اما چون درآمدند کافران مؤمن و مؤمن از کافران صیت مجاز
گرفتند تا الحال در مؤمن کبر و منی و بدی از ان اثر است و در کافران سخاوت و طہمی
و رحمی از ان اثر مؤمنان است و چون ہر یک بعد از استخراج بخود بینی مشغول شدند
و در خود دیدند و تعجب کردند گویا کہ حق را فراموش کردند پس از اللہ تعالی
ند آمد آلت بر یکم قالوا چون در رسید حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
گفت بلی یعنی بلکہ ہستی خداے مایان و در متابعت و جملہ انبیا و اولیا و مؤمنان
اما از گفتن کافران سکوت کردند یعنی هیچ نہ گفتند در ان زمان عہد نامہ را
بنوشت و در بہشت درے بود سفید رنگ ران بہاوند نوشتہ را و آن در را از
برائے بنائے کتبہ اللہ فردا داند و نہ کہ الحال از سنگ اسودے نامند بقایے سفید
اما چون دست عاصیان بدو میرسد سیاہ شد و طول او بہشت در غم بہت بہ بین

در بیان غفلت ارواح
و قسمت کہ از ارواح
پنجاہ ہزار سال پیش
پیدا شد و نہ بود

۲۹۴

در بیان غفلت ارواح
و قسمت کہ از ارواح
پنجاہ ہزار سال پیش
پیدا شد و نہ بود

میکرد و سنگ نگارهایی میکرد و **افریقا** اندک که از مناجا و پانصد کثرت و قیل چهار
صد کثرت جفت جفت زائیده بود اول قابیل و اقلیمه و سبک شکم تولد شدند
و در شکم دیگر بابل و دومیه تولد شدند پس حکم باری تعالی بر آن بود که دختر اول
را به پدر دوم و دختر دوم را به پدر اول داده باشند قابیل قبول نکرد و کابل
اقلیمه بن همراه زائیده است از من باشد فرمان حق برین نیست باک شما
را میکنید میان ما و بابل و اقلیمه بصورت امنا خوا بود با با آدم علیه السلام
که هر دو سوگند بخورید و سوگند ایشان آن بود که هر یک از منی و مدعا علیه و
طبق آتشین میکشیدند یکی را بر صفای نهاد و دیگری را بر مرده کسب که بر حق
می بود طبق او می سوخت و کسیکه ناحق می بود طبق او رو میشد و ایشان هر دو
برابر طبق گوشتند آن مانند زنگوشتند بابل غائب شد و آن گوشت را بهنگام فرج
اسماعیل نازل کرد و گوشت قابیل رو شد قابیل هنوز قبول نه کرد و بابل را
کشت اما بر پشت خود برداشته میگشت رفت و دید که در خانان زاسمان
فرود آمدند و یکی را کشتند و در خاک دفن کردند ایشان هبم دفن کردن آن
دانستند و بابل را دفن کردند و چون با با آدم را بغایت هرم حاصل شد و
کوز پشت گشت و از اولاد او چهل هزار خانه شده بودند نماز با ملا و امیکرد تا وقت
شام در اینجا افتاد بودی و طفلان در میان قبر غه و پهلوی او میدویدند و بزرگان
در پیش او میشدند و طفلان را منع میکردند و میگفتند یا ابوالبشر خدای بشتما و
و پاسه دایم است طفلان را بیگن و از جلای بیجا شو تا ایشان دانند که زنده است
گفت ز بهشت از جای بیجا شدم از شو میت آن بدینجا رسیدم و اگر درین
دنیا از جای بیجا شوم مبادا که با سفل السافلین بروم و نور حضرت رسول
در در سفید و زیر عرش بود روزی جبرائیل آن نور را از اینجا کشید و در پیشانی
با با آدم ماند آن در از فراق دو پارچه شد پارچه در بیت المعمور افتاد و پارچه
دیگر بر نهج شد از اینجا پیغمبر علیه الصلوات و السلام فرمود که اگر از منی یعنی بر

حکایت بابل و قابیل
و نوح زائیدن امنا خوا
و فصل اول

از من است امتا حوا گفت یا آدم امروز از پیشانی تو چنان نوری می تابد که من
 بگز در ایام جوانی ندیده بودم بهتر جبرائیل در آن زمان نزل شد که ای آدم این
 نور از محمد آخر الزمان است که در اولاد تو پیدا می شود و ختم جلد انبیاست با با آدم
 گفت که من و حوا از قوت رفتن ایم الحال کار مجامعت از میان نمیتواند بجای آمد
 جبرائیل سبب از جنس بریاورد و نصفی از آن هر یک بخورد و در حال چون نخچه خراش
 را قوت پیدا شد با هم فرا هم آمدند و سوای نام چشمه است هر دو در آن غسل
 کردند باز از آن نور در پیشانی امتا حوا می تابید و بعد از تولد شیث آن نور
 در پیشانی شیث می تابید و قیل شیث بالتار والنقطتین تولد
 شد امتا حوا جنس نداشت و یا او همراه دختر نژاد حوا و او را بهتر
 جبرائیل علیه السلام حور سے بیاورد که نام او لباته بود و بهتر
 جبرائیل گفت مرا با آدم را تا به شیث عهد کند که او نیز با فرزند خود
 عهد کند تا زمان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم که بیچر احدی خواه
 و کفر خواه در اسلام چونکه این نور بخود همراه دارد بنا محرم دست نه انداز
 با با آدم با شیث همچنان کرد او با فرزند آن تا رسید زمان محمد مصطفی
 صلی الله علیه وسلم از بهتر شیث اشمول زایشه و آن نور در پیشانی او
 می تابید و بر حواست نام اشمول نوس است و زوقیان تولد شد که آن
 نور در پیشانی او می تابید و از و مهادئیل تولد شد باز آن نور در پیشانی
 می تابید بکذا تا آخر فرزند می رفت و مهادئیل بنایتی خوب صورت بنا
 امتا حوا بود و یوسف بنیامیر نسبت بصورت امتا حوا هم بهتر زیباتر داشت
 و در هنگام مهادئیل و لا و آدم پانصد کف خانه بودند همه مسلمانان و ایمان
 به غیرت مهادئیل می آوردند و پیش او سجده می کردند و قیل اسم مهادئیل
 مهادئیل چون مهادئیل فات یافت فرزند آن و بنایت مغیر بودند شیطان با عمر
 او آمد بصورت پیر فروت و نوحه آغاز کرد که یہاات رہاات خداے

بیت بالمر
بیت
ممنوع

چگونه دوستان خود را بخت و بخت اند و فرزندانش صغیر مانند همگی برو غضب
کردند و تقش گفتند که ای بد بخت تو مگر شیطان تدریدی که قیامت استول
و شیت و آدم همه رفتند و نیز رفتی ایما از ان رفت و بصورت فقیر صوف پو
آمد و سر انجام خانه هدا ئیل صیش گرفت بخاری که خانه از غم و اندوه و تیاوی
بر آمد و اما آن ندر و هدیه که در زمان هدا ئیل سے آمد و نو و لغت سے مرا این کا
گفت که اگر کاری بکنم که باز تمام آوا و آدم صیش شما بیایند و ندر و هدیه
بیارند شمار ضا و ارید کو دکان از اینجا که کو دکی ایشان بود گفتند که کرم کرد و پیشی
کے ترا شد و بت راست کرد و دشار و هانه هدا ئیل صو و پوشا یند
اول ایل بیت ادا به بت بعد مکون فرمود و بکذا تا تمام ولایت خبر شدند
که هدا ئیل زنده شد چون مردمان صیش بت می آمدند شیطان بخت
بر ویش سے نهاد و خود در دین بت می نشست و سخن میکرد و علم تخاص
بیان میکرد که آس من هدا ئیل بوده ام اما سخنی نبوده ام بر بصورت آدم
و بخت و دفع و بخت نیست اگر عمل نیک می کنید بصورت نیکی با بخت شوید
و اگر عمل بد بکنید بصورت بدی با بخت شوید پیش از ان نام و نشان کا قری
نبود اما شیطان بد بخت آن پانصد لک خانه همه را کافر گردانید بعد از ان به
هزی که از ایشان بت تراشیده و او که در خانه خود بد و سجده کرده باشد تا حاجت
شایان روا گردد و چون اخوخ کلان شد آن نور و پیشانی او سے تا بید و
اخوخ مدد سرا پیدا کرد از اینجا نام او در پس شد و سلاح حرب نیز او را ست کرد و
کافران نیز او جنگ میکرد و جاها را نیز اول و راست کرد و پیدا کرد و چون
او پس بخت رفت شیطان باز بظاهر پیدا شد و در گوشه نشست ایل محله
بد و رجوع کردند بکذا باز تمام آوا و آدم در پیش او شدند و این بد بخت مکار
طعام نمیزد و شراب نمی آشامید گفتندش که شما چه حال است که طعام و
شراب نمی خورید شیطان گفت این حالت صو ایشان است و من صو ویش

بوده تا هر که بدین حالت می رسد از طعام و شراب بازماند شمارا باید که خانقاه
برای من راست بکنید و با نصد جوان مرد من بدید تا ایشانرا ببانند خود
به کنم ایشان همچنان گردند چون بخانقاه آمدند لعین اسباب ملاهی چون
چنگ و رباب و غیر فلک پیدا کرد و اعمال آن جوانان آموخت حتی که بعضی چیز
مکاشفات نیز بدیشان نمود چنانکه حور و قصو و برق و طعام لذیذ و چراغها و دهنها
و جایها خوب بلند و میوه های گوناگون و تنه های فیح بلکه بر تخت و پورانشانند
و میگفت که این خدای است ایشان سجده میگردند و سبکی بدین نوع کافر
شدند و این احوال در میان صوفیان جاهل و عامی تا این غایت باقی است برا
که جا بلان را در خلوت درآیند و رقص و سماع و سرود کنند بعضی گویند که ذات
خدا دیدیم و بعضی گویند صفات خدا دیدیم و بعضی گویند که حور و باغ دیدیم
پس برینیر بکنید از صوفیان جاهل که از شیطان بدتر اند بلکه خود شیطان
اند که حق تعالی در کلام خود شیطان جن و انس یاد کرده است قال الله تعالی
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ و چون بعد مدت مدید شیطان از خانقاه برآمد تمام
برنمه و سرود شد و رقص و سماع گشت آن تمام اولاد او کافر شدند و متابع او گشتند
و چون کل کلان شد آن نور در پیشانی ادم تا بید و از نوح بنی الله تولد شد
باز آن نور در پیشانی او تا بید و قیل نوح بن لام و لام بن ملک ملک بن نوح و این
پیغامبران بودند از پشت به پشت آدم علیه السلام و چون نوح علیه السلام مبعوث
شد به پیغمبری جبرائیل علیه السلام آمد که بحال نکاح کردن خواهر حرام شد و پیش ازین
را بود چون نوح دعوت نمود کفار همه انکار کردند که چند پیغمبران گذشتند نکاح
خواهر حرام نکردند و شما حرام کردید و هر روز نوح بنی اسحاق کافران می بستند و
نشان میکردند و میردند و چون نوح بنی الله از میکرد دعوت می نمود آواز او از مشرق
تا به مغرب میگذشت و کافران چهره را در گوش می نهادند پس از آن نوح علیه الصلوٰة
و السلام مناجات بحضرت ذوالجلال کرد که یا سب دشمنان تو مرا بغایت

هلاک رسانند هترو جبرائیل دانه دانه بهشت آورد و گفت که این را بنهال کن
تا کلان شود از کشتی بساز و تو در کشتی سوار شو و کافران در آب غرق شوند
بعد از سه صد سال در وقت کلان شد و آنرا پایه پایه کرد یک ملک و بیت و چهار
هزار تخته برآمد اما کشتی هیا نی شد و بر هر تخته نام پیغامبر ک نوشته بود بعد
از آن هترو جبرائیل از دریا بر همان درختی برآورد و پایه پایه کرد و از آن چهار تخته
برآمد و بر هر یکی این چهار بار نوشته بود کشتی بملک چهار تخته سرانجام یافت
آورد اند که چهل کس آدمیان بدو ایمان آوردند و چهل کس در کشتی
شدند و از حیوانات از هر جنس یک نر و یک ماده با خود همراه گرفت و منانکه شیطان
آمد و دست را به پیشانی قیل قیل نمود موش از بینی او افتاد و کشتی را سوراخ کرد
گرفت هتروف دست را بر پیشانی نمید کشید عطسه زد و گریه پیدا شد و در
لبین موش نشست کقول الشاعر مصرع گریه را از عطسه شیر آورد
و چون برآمد از کشتی همه آدمی زاد مرد و زن و پسر و دختر و نوزاد و نوزاد
علیه السلام نیز کافره شد و نوح را آدم ثانی گویند که بعد از آدم علیه السلام
تمام مردمان از نسل نوح اند کقول الشاعر ابوالفرس ابوالثرك و ابوالهند
مستی و آن سام و یافث و حام اند و چنین مسطور است که
نوح بنی البدر و خواب رفته بود و اندام نهانیش برهنه شد یافث رسید
خنده کرد و حام رسید خاکستر بر و انداخت سام رسید هر دو را سقط گفت او
اندامش را پوشید و پدر را بیدار کرد و حضرت نوح علیه السلام در حق یافث بدعا
کرد یافث را بهشت پسند و هترو جبرائیل شش پسر یافث را در کوه قاف انداخت
و آن دو پسر او در دنیا ماند الحال همه کافران و ترکان اند مگر غیر ترک باشند
و از پنجاست که در ترکان در هیچ زمانه پیغامبر مبعوث نشده بود و
و بعضی گفته اند که شود پیغامبر ترک بود و هتروف حام فرمود که رویت
سیاه بود او سیاه شد و الحال او را دو سیاه میزنند و در باب

٣١

شد و آن نوزد پیشانی مادر سے تائید و از دالیاس تولد شد و آن نوزد دالیاس
 الیاس سے تائید و از دمدکت تولد شد و آن نوزد پیشانی مدکت سے
 و از حرمیر تولد شد و آن نوزد پیشانی حرمیر سے تائید و از وکتانہ تولد
 و آن نوزد پیشانی وکتانہ سے تائید و از وکتانہ تولد شد و آن نوزد
 صلی اللہ علیہ وسلم گاہی گاہی بہ کنانہ سرفرازی میکرد کہ من از فرزندان
 ام بنامتی الدار و منی بود و از و نضر تولد شد و آن نوزد پیشانی نضر سے
 و از و قتی تولد شد و آن نوزد پیشانی قتی سے تائید و از و منار
 تولد شد و آن نوزد پیشانی منار می تائید و از و باشم تولد شد
 و آن نوزد پیشانی باشم سے تائید و از و عبد المطلب تولد شد و آن نوزد
 پیشانی او سے تائید و از و عبد اللہ تولد شد و آن نوزد پیشانی او سے
 حکایت آمد و اند کہ عبد المطلب تذکر کرد کہ اگر مرادہ پس تولد شود
 آخرین امہ عمرانی کہ عبد بکشم نہ سپرد و از یک ماہ بودند و عبد اندران
 دیگر کہ صغیر ترین جمہ پس ان بود کہ خواست تا او را بکشد اما چون فرزند
 صغیرش عالم ان زمانہ رفت و کیفیت حال پر سید ایشان گفتند کہ
 کتاب ہامی چنان نوشتہ است کہ وہ اشتر را تذکر کن و بر اشتر و پسر قریش
 مایہ ہر کہ بر آید آنرا فتح کن عبد المطلب ہچنان کرد و فرعہ بعد اللہ بر آید
 باز وہ اشتر و دیگر را بر وافرود باز فرعہ بر عبد اللہ بر آید ہچنان تا ہاں
 وہ وہ می فرود اما چون پانصد رسید فرعہ بر اشتران آمد عبد المطلب قبول
 کہ چندان کرت بر عبد اللہ آمد یک کرت بر اشتران بر آمدہ باشد چہ شود ہچنان
 تا ہفتاد کرت دیگر فرعہ انداخت بر اشتران بر آمد بعد از ان پانصد اشتران
 کرد و از نیجاست کہ پنجم فرمود علیہ السلام انا ابن الذبیحین یعنی اسماعیل
 عبد اللہ کہ اسماعیل بہ کیش بایل نجات یافت و عبد اللہ بہ پانصد اشتر بعد از ان
 حضرت رسالت پناہ نفیع روز جبرائیل محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم

کہ عبد اللہ
 بعد از ان
 پانصد اشتر

۳۰۲

کہ عبد اللہ
 بعد از ان
 پانصد اشتر

در بر زمین آمد آن نور او که ودیعت بود به نزدیک کافر و مسلمان بد و
 بد که گفته اند که از عهد پست آدم تا عهد عبداللہ پیچ احدی نبود که بنا محرم
 کرده باشد خواه مسلم خواه کافر مرد و زن هر دو بصحت آبی بودند و
 این انبیا که جد و جبر حضرت رسالت پناه بودند نجات از کافران بر لب
 نور یافتند و معلوم باد که این نور در پیشانی انبیا بمنزله عاریت بود و در پیشانی
 انبیا بمنزله ودیعت و ولادت حضرت رسالت پناه
 علیہ السلام در اثر است که زنان جمع آمدند و ولادت او گواهی می
 کردند بجز در قریه آمدن او چنان نور پیدا شد که مایان خانه را شام می
 شد و عبدالمطلب گفت چون علی الصبح در آن خانه میرفتم دیدم که از روزنه
 ایستاده تا بد کیفیت پرسیدم گفتند که از آن عبداللہ پسر است و در آن خانه این نور از
 زمان ولادت حضرت رسالت پناه در روم نوشیروان بادشاه
 و اکثر اوقات حضرت رسالت پناه سرفرازی می کرد که من در زمان
 شاه عادل تولد شده ام و نوشیروان را حصار می بود و از سرب که بمقتل
 من می آمد و هر رن چون ده قدم مرده بود و دست چپ او به سج
 حصار بر افتاده و ده میل آواز آن افتادن و صد رفت و ولادت
 در میان سمیت زده پریشان شدند که یکی پدری که آیمخت و مادر و
 حلال فرزند و فرزند را از احوال ایشان خبر بود و میخواستند که آتش افروز
 آتش بمنزل آب گشت اندوی سردی که دست ها آتش نمیوخت و آتش
 و نیزم اثر میکرد و ساه نام می بود که درون حصار میرفت تمامی
 آن خشک شد و اندک آب در چرخه اساده بودند چون کافران و سبت
 آب میگردند آب چنان گرم بود که در سبیل سوخت که قول ایشان عرکان
 و ما بالما بین بل و حزننا و بالما بین ما بالما بین صرم و صرم سوخت
 و پس میگی شده و پیش کابنان رفتند که کیفیت حال پرسید کابنان گفتند

که معلم مایان نازل شد که چه واقعیهست و معلم ایشان شیطان بود زیرا که در آن
از منته شیطان امور غیب را بمر و مان بیان میکرد و کافران میان پندبران کاهن
فرق نمیکردند و اقل ایجاد شیطان بدست تا بهشت گند کرد که با با آدم
را از بهشت بیرون کشید اما چون بهتر ابراهیم خلیل الرحمن تولد شد تا
آسمان چهارم میرفت و چون بهتر عیسی علیه السلام تولد شد تا آسمان نیامیت
و می برآمد و این اطلاع شیاطین بر غیب بر آن است که آنچه درین زمین از نیک
بد ظاهری می شود و آوازه آن اول بجا ملان عرش میشد بعد از آن بر تمام ملکوت
و این شیاطین از فرشتگان می شنوند و بکاهان میگویند اما درین زمان
نزدیک آسمان میروند و در میان ملکوتیان سخن می کنند اندک از امور غیب
می شنوند و صد هزار کذب همراه کرده میگویند بکاهنان و چون حضرت رسالت
پناه تولد شد کاهنان چشم بر راه ایشان داشتند که شیاطین بیایند تا مایان
را خبر کنند ناگاه چون بجانب آسمان دیدند تمام روی آسمان شعله آتشین
گرفته بود که شیطان را با شک و آواز آسمان دنبال میکرد و از بهشت زمین گند ایندند
بکاهنان پیچ نه گفت حتی که نیک متحیر شدند و این شعله از ستارگان بود و
تا این غایت چون دیوان و پریان بر فتنه های خود می شنوند و بالاسی
و هر گاه که نزدیک آسمان میروند از ستاره شعله می خیزد و اگر بر ایشان برسد
مانند خاکستر میگردند و بر زمین می آیند و اگر خلاص شوند صد هزار دروغ حاصل
میکند قال الله تعالی و لقد نزلنا السماء الدنيا بقصا یح و جعلنا من جواهرها لیس
و اعتدنا لهم عذابا شعیرا و چون روز شد دیدند که مرغان و دیوانه گشتند
و می گفتند که ای بد بختان من شما خراب شد که من بعد تقویم و محمد آخر زمان
پیدا شد کقول الشاعر من بعد ما اخبوا لا قوام کاهنهم + یان درهم المومنین
نعمهم + و لیکن تمیق و لا توار مساطعه + و الحق یظهر من معنی و من کلام
و چون در پیش بتان شدند و دیدند که بتان پارچه پارچه افتاده اند چون بتان

کافران بگذشت بعد از آن یک نور سبزه تابید که مردمان شام استرآن بصیر
 میدیدند و نوشیروان عادل و و شتر بارند به پیش عبدالمطلب فرستاد که این
 پسر همنمبر شود من بدست او مسلمان شوم و در قصص و احوال او دست که
 چون همتی عیسی علیه السلام نازل شود و نوشیروان عادل را و والدین حضرت ابا بلیط
 را و حاتم زریز را و والدین خلیل الله را با فتح گفتن زنده کند و ایمان آرند باز
 بمیرند و حال و دره بوستان ابواللیث سمرقندی و اوست
 که چون مادر رسول الله حامله شد پدر و عبد الله بمرد و عبدالمطلب وفات
 یافت در آن زمان که حضرت بهشت ساله بود و نگا و میگرداورد ابو طالب
 پدر علی رضی الله عنه و اسم امیئة بنت وهب فتوفت امیئة و هو ابن
 سنة اشهر و الطیر التي ارضعت حليمة فاحي الله نعم اليه و هو ابن اربعين
 سنة فاقام بعد الوحي بمكة ثلثة عشر سنة ثم هاجر الى المدينة فاقام
 بها عشر سنين فتوفت و هو ابن ثلث و ستين سنة و انچه بخانه آورده بود
 از زنان نه زن بود و پنج زن خواسته بود و جميع ما تزوج من النساء اربع
 عشر نسوة اول امیئة تزوجها حديجة بنت خويلد و هي سيدة النساء
 وكانت اقبل النساء اسلاما و دیگر زن او سوده بنت زمعه بنت عایشه بنت
 ابوبکر تزوج هو لثالثة بمكة و تزوج بالمدينة خصة بنت عمر و ام سلمة بنت امیه و
 اتم حبیبه بنت ابی سفیان و این شش زن قریشی بودند و جویرة بن العطف و صفيه
 بنت حمی بن حطب و زینب بنت جحش و این زن زید بن حارث بود و يقال
 لها ام المساكين اسما و بها و هی اول نساء ماتت بعد رسول الله صلى الله عليه
 و ميمونة بنت الحارث و این خاله ابن عباس بود و زینب بنت خزیمه
 و امرة من بنی طلال و امرة ابن بنی کنده و هی التي طلعتا النبي و امرة من بنی
 كلب و حضرت رسالت پناه را چهار دختر و سه پسر بودند فاول ولادة لقاسم
 ثم ابنت زینب ثم ابنة طاهر و این طاهر بعد نزول وحی تولد شد

Marfat.com

از آن اوطا بر نامند ثَمَّ ابْنَةُ اُمِّ كُلُومٍ ثَمَّ ابْنَةُ فَاطِمَةَ ثَمَّ ابْنَةُ رُقَيْةَ
 قَوْلًا كُلُّهُمْ وَلَدُوا مِنْ خَدِيجَةَ ثَمَّ وَلَدَ بِالْمَدِينَةِ ابْنُهُ ابْرَاهِيمُ مِنْ سُرَّتِهِ
 يُقَالُ هَا مَارِيتُ الْقُبَيْطِيَّةُ وَذَوْجُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَذَوْجُ رُقَيْةَ
 مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانٍ فَاتَتْ بَعْدَ مَا نَزَّحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى غَرَّةِ
 بَدْرٍ فَلَمَّا رَجَعَ مِنْ بَدْرِ زَوْجَةً اُمِّ كُلُومٍ وَهَذَا اسْمُ عُمَانَ كَذِي السُّوْدَيْنِ رَضِيَ
 مِنْ أَبِي الْعَاصِ ابْنِ الرَّبِيعِ وَفَاتَتْ لَوْلَا دُرُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ قَبْلَهُ
 فَاطِمَةُ فَاتَمَّ عَاشَتْ بَعْدَهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَمَعْلُومٌ نَادَكَ اَلْإِسْرَافِيَّانِ حَضْرَتِ صَلَواتُهمْ بِشِانِ زَوْجِ
 وَفَاتِ شَدِيدِي قَالِ وَقِيلَ مَرَدُّهُمَا بِدَمِشْقٍ زِيَادَةً لِمَنْ طَوْرُ خَمِيرٍ بِإِسْلَامِ جُلُوسِهِ
 بِخَمِيرِ اَنْ نَشُونَ دَعَالِ اِنْ يَكُنْ خَمِيرِي بَعْدَ اَزْوَاجِهِ بَنُو ذِي اَوْثَمِ اَنْبِيَا بُوْدَ اَزْوَاجِ
 بِحَيْثُ وَفَاتِ اَيْشَانِ مَقْدَمِ شَدِيدِي اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ بِرَحْمَتِ دَوْلِيدِ مَلِكْتَدِ اَنْ
 كِهْ مُحَمَّدِ اَلْإِسْرَافِيَّانِ بِمَرْوَدِ اَوْدِيْنِ اَوْ خَرَابِ خَوَا بِدَشْدِ وَدَرْ عَرَبِ كِهْ
 لَكِهْ فَرْزَنْدِ شُوْدَ اَوَّلًا اَبْتَرُ كُوْنِيْدِ وَمَلِكْتَدِ كِهْ مُحَمَّدِ اَبْتَرِ سِتْ اَزْ حَيْثُ سَرْزَنْشِ اَشَانِ
 حَقِّ تَعَالَى فَرْمُوْدَ اَنَا اَعْطَيْتُكَ الْكَوْثَرَ فَضَّلْتُ لِرَبِّكَ وَالْخَيْرُ اِنْ شَاءَ تَعَالَى
 هُوَا اَبْنُ اَيْسَى لِي مُحَمَّدِ بِدَرْ سِتِي كِهْ تَرَا حَوْضِ كُوْثَرِ عَطَا كِرْدَمِ وَتُوْ بَاوَكِهْ مَنَ اِيْزِ
 اَزْ بِلَايِ پَرِ دُوْكَارِ خُوْدِ بِجَا آريْ وَاشْتَرَانِ رَا خَرَكْنِيْ وَبِدَرْ سِتِي كِهْ وَشَمَانِ
 تُوْ اَبْتَرَانْدِ وَبِرْ فَايِ اَقْرَبِ اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ رَا اَوْلَادِ مَنَ اَنْدِ وَبِرْ وَتِ
 وَبِگَرِ اَقْرَبِ اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ اِنْ اَرْجِهْ مَانْدِ وَبِگَرِ نَامِ وَنِشَانِ اَيْشَانِ نِيْسِتِ
 جَنَانِ خَمِيرِ حَضْرَتِ رَا مَعْلُومِ سِتْ كِهْ هَزَارِ دَهْ هَزَارِ سِتْدَانِ دَعَالِ اَلْكَتَدِ اَنْدَكَ
 وَكَانَتْ نِسَاءُ كَاهِنٍ نِسْبَاتِ اِلَّا عَائِشَةَ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ
 وَبِجِيْ جِهَادِ هِيْ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَكَانَتْ عِدَّةُ نِسْعَا وَكَانَ فَتْحُ خَيْبَرَ بَعْدَ الْحَرَمِ
 وَبِجِيْ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَفَتْحُ الْمَكَّةِ بَعْدَ الْحَرَمِ بِيَمَانِ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَكَانَتْ وَفَاتُهُ يَوْمَ الْاَضْيَانِ
 فِي شَهْرِ رَجَبِ اَوَّلِ وَالتَّارِيخُ الَّذِي تُوْخِ بِالْكِتَابِ اِلَى يَوْمِنَا هَذَا اِنَّمَا هُوَا مَارِجُ
 الْحَقِّ اَلْمَرْحُومِ عَمْرِو بْنِ الْخَطَّابِ اَنْ يَحْيَى السَّارِيخُ مِنْ وَفَاتِ الْحَقِّ بِشَاوَدَةِ اَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ

بسم الله الرحمن الرحيم
 در بیان دختران آنحضرت علیه السلام
 از آن اوطا بر نامند ثَمَّ ابْنَةُ اُمِّ كُلُومٍ ثَمَّ ابْنَةُ فَاطِمَةَ ثَمَّ ابْنَةُ رُقَيْةَ
 قَوْلًا كُلُّهُمْ وَلَدُوا مِنْ خَدِيجَةَ ثَمَّ وَلَدَ بِالْمَدِينَةِ ابْنُهُ ابْرَاهِيمُ مِنْ سُرَّتِهِ
 يُقَالُ هَا مَارِيتُ الْقُبَيْطِيَّةُ وَذَوْجُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَذَوْجُ رُقَيْةَ
 مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانٍ فَاتَتْ بَعْدَ مَا نَزَّحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى غَرَّةِ
 بَدْرٍ فَلَمَّا رَجَعَ مِنْ بَدْرِ زَوْجَةً اُمِّ كُلُومٍ وَهَذَا اسْمُ عُمَانَ كَذِي السُّوْدَيْنِ رَضِيَ
 مِنْ أَبِي الْعَاصِ ابْنِ الرَّبِيعِ وَفَاتَتْ لَوْلَا دُرُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ قَبْلَهُ
 فَاطِمَةُ فَاتَمَّ عَاشَتْ بَعْدَهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَمَعْلُومٌ نَادَكَ اَلْإِسْرَافِيَّانِ حَضْرَتِ صَلَواتُهمْ بِشِانِ زَوْجِ
 وَفَاتِ شَدِيدِي قَالِ وَقِيلَ مَرَدُّهُمَا بِدَمِشْقٍ زِيَادَةً لِمَنْ طَوْرُ خَمِيرٍ بِإِسْلَامِ جُلُوسِهِ
 بِخَمِيرِ اَنْ نَشُونَ دَعَالِ اِنْ يَكُنْ خَمِيرِي بَعْدَ اَزْوَاجِهِ بَنُو ذِي اَوْثَمِ اَنْبِيَا بُوْدَ اَزْوَاجِ
 بِحَيْثُ وَفَاتِ اَيْشَانِ مَقْدَمِ شَدِيدِي اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ بِرَحْمَتِ دَوْلِيدِ مَلِكْتَدِ اَنْ
 كِهْ مُحَمَّدِ اَلْإِسْرَافِيَّانِ بِمَرْوَدِ اَوْدِيْنِ اَوْ خَرَابِ خَوَا بِدَشْدِ وَدَرْ عَرَبِ كِهْ
 لَكِهْ فَرْزَنْدِ شُوْدَ اَوَّلًا اَبْتَرُ كُوْنِيْدِ وَمَلِكْتَدِ كِهْ مُحَمَّدِ اَبْتَرِ سِتْ اَزْ حَيْثُ سَرْزَنْشِ اَشَانِ
 حَقِّ تَعَالَى فَرْمُوْدَ اَنَا اَعْطَيْتُكَ الْكَوْثَرَ فَضَّلْتُ لِرَبِّكَ وَالْخَيْرُ اِنْ شَاءَ تَعَالَى
 هُوَا اَبْنُ اَيْسَى لِي مُحَمَّدِ بِدَرْ سِتِي كِهْ تَرَا حَوْضِ كُوْثَرِ عَطَا كِرْدَمِ وَتُوْ بَاوَكِهْ مَنَ اِيْزِ
 اَزْ بِلَايِ پَرِ دُوْكَارِ خُوْدِ بِجَا آريْ وَاشْتَرَانِ رَا خَرَكْنِيْ وَبِدَرْ سِتِي كِهْ وَشَمَانِ
 تُوْ اَبْتَرَانْدِ وَبِرْ فَايِ اَقْرَبِ اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ رَا اَوْلَادِ مَنَ اَنْدِ وَبِرْ وَتِ
 وَبِگَرِ اَقْرَبِ اَنْدَكَ اَلْجَاهِلِ اِنْ اَرْجِهْ مَانْدِ وَبِگَرِ نَامِ وَنِشَانِ اَيْشَانِ نِيْسِتِ
 جَنَانِ خَمِيرِ حَضْرَتِ رَا مَعْلُومِ سِتْ كِهْ هَزَارِ دَهْ هَزَارِ سِتْدَانِ دَعَالِ اَلْكَتَدِ اَنْدَكَ
 وَكَانَتْ نِسَاءُ كَاهِنٍ نِسْبَاتِ اِلَّا عَائِشَةَ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ اَبْنُ فَاتَمَّ
 وَبِجِيْ جِهَادِ هِيْ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَكَانَتْ عِدَّةُ نِسْعَا وَكَانَ فَتْحُ خَيْبَرَ بَعْدَ الْحَرَمِ
 وَبِجِيْ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَفَتْحُ الْمَكَّةِ بَعْدَ الْحَرَمِ بِيَمَانِ سِتَّةَ مِائِيْنَ وَكَانَتْ وَفَاتُهُ يَوْمَ الْاَضْيَانِ
 فِي شَهْرِ رَجَبِ اَوَّلِ وَالتَّارِيخُ الَّذِي تُوْخِ بِالْكِتَابِ اِلَى يَوْمِنَا هَذَا اِنَّمَا هُوَا مَارِجُ
 الْحَقِّ اَلْمَرْحُومِ عَمْرِو بْنِ الْخَطَّابِ اَنْ يَحْيَى السَّارِيخُ مِنْ وَفَاتِ الْحَقِّ بِشَاوَدَةِ اَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ

همه اند علیہ وسلم بدانکه انسان بر خید نوع اند بحداب و ثواب کار دارند
چهار طایفه اند ملک و جن و دیو و انس هر سیم را ده حصه میتوان کرد آن نه حصه
ملک اند و آن یک حصه این سه طایفه اند که مذکور اند باز این سه طایفه
را ده حصه کنند آن نه حصه جن اند و آن یک حصه دیو و انس اند باز این دو را
ده حصه کنند آن نه حصه دیو اند و یک حصه انس اند و انس صد و بیست و پنج
نوع اند صد نوع همه بطرف هند اند و همه بالوان مختلف اند بعضی را نافه
گویند که در سینه چشم دارند و بعضی را مالو گویند که گوش ایشان چون گوش
فیل و بعضی را سگسار گویند که سر پائے ایشان چون سر سگ اند و بعضی را
دوال پائے گویند یعنی بهر طرف که پائے ایشان می رود می جنبند و اختیاری
ندارند و بعضی بمانند سگ اند و سر پائے ایشان چون مورچه اند اما خوردن شراب
ندارند مگر جماع که دایم المدام بجماع گرفتار اند و علی هذا الالوان و این بر الوان
دفع اند و دوازده نوع بطرف شمال اند چنانکه عروس و عروس و دیشکی و تنگ
پشمان و یهود و ترسا و شمال چون کسی رو بقبله و پشت بمشرق بنشیند
بفتح شین دست راست را گویند و بکسر شین دست چپ و اینجا بفتح شین
مراد است و شمس نوع بطرف شمال اند و اینجا بکسر شین مراد است که
ایشان از زنجبار و برکات گویند بعضی در جزیره عمان و بعضی در دریای
عمان آوردند اند که باد شاه برکات مدت دوازده سال در سفر بود و در
بادشاهی خود میرفت که در جهان بغیر از من بادشاهی باشد تا من با او
جنگ کنم بعد از دوازده سال امرار خوانین او عرضه کردند که بغیر از شما بادشاهی
نیست و شمس نوع در کوه قاف اند که ایشان را با جوج و ترک خرد و
ترک مرز و غیر ذلک گویند و این همه در دفع رفتند که بوی بهشت نیابند و باقیان
یک نوع که لا اله الا الله محمد رسول الله میگویند و این طایفه هفتاد
و سه فرقه شده اند و ائمت مہر موسی ہتھاد و یک فرقه بود و ائمت مہر علی

این حدیث را
در کتب معتبره
نمی بینیم

باشد و او همیشه یاد کند نزدیک خداست نه بنزدیک مردمان آن صغیره گردد
و اگر صغیره باشد و او فراموش کند شاید که کبیره گردد و آنچه از گنا بان و حال
شد به آن ترک دهد و آنچه استقبال است از آن توفیق بر اجتناب آن جوید
قال الله تعالی التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ يَدْرَأَنَ مِی فِرْزَنَدَ که توبه مقدم آمدن
عبادت زیرا که هیچ عبادت قبل از توبه قبول نیست اما بعضی مفسران این را
خاص برای نوافل کرده اند که نوافل بغیر از توبه قبول نشود زیرا که نوافل چیزی
است که بر کسی لازم نیست و لازم میشود وقتی که شروع کرد پس اگر بوجه
احسن او کرده شود قبول افتد و الا مردود باشد و نفس او بمنزله زمین
غیر مکروه به که بر او اجناس نبات منبت شده باشد و این چنین زمین
شایان زراعت نباشد تا مکروه به نباشد و چون مکروه به گرداند
باید که آن نبات لایعنی را از او بردارد تا بعد از آن صلاحیت زراعت
بکند و آنچه فریضه است بمنزله دین است و دین از دوست و دشمن بهر تقدیر
قبول میتوان کرد و قبول توبه وقتی باشد که خمس جوارحه را از آن نامرضیات
نگاهداری اول نه باز از شعری که در ذکر زلف و خط و خال باشد و کذب
و فحش و بناحرمان سخن کردن و از سخنان لایعنی و از غیبت نگاهداری و
بدانکه غیبت بر چند نوع است اقل چنانکه کسی افعال مذمومه داشته
باشد و یا در عبادت تقصیر کند چنانکه در نظر مردم بهتر او کند و در نظر خدا
گاه خوب کند و گاه نکند و این کس گناه خود را پوشیده میدارد و غیبت کننده
آنرا پیش مردمان اظهار بکند و دوم چنانکه کسی در وجود عیبی داشته
باشد و یا این کس بصورت پابمال و یا به توانائی و یا بجوانی و یا به برادری
از آن کس بهتر باشد و آن شئی ناقص او را در میان مردمان ذکر میکند
تا مردم او را با بهتر از میگیرند و درین صورت گناه غیبت کننده و شنونده
برابر باشد زیرا که این کس بر غیبت سامع رجعت می کند

۳۱۳

این حدیث را
در کتب معتبره
نمی بینیم

نفس لاشعری

و انظار نمیکند و در کس آن بدعت و جاهل دیگر ذکر کند غیبت نباشد بلکه ثواب

یا بد لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مَنْ أَهَانَ لِأَهْلِ الْبِدْعَةِ آمَنَهُ اللَّهُ مِنَ الْفِتَنِ
 الْكَبِيرَةِ وَ دَر خمر است هر که بعد از غیبت پشیمان شده این بخواند هر دو آمرزش
 شوند اَللّٰهُمَّ غَفِرْ لَنَا وَلِمَنْ اِغْتَبَاهُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّحْمٰنِ جوارح دوم آنکه نظرها
 از جمله ناوید بر نهایی باز دارد و قَالَ اللَّهُ تَعَالٰى كُلُّ الْمُؤْمِنِينَ يَعْضَوْنَ مِنْ ابْصَارِهِمْ وَقُلْ
 الْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُنَ مِنْ ابْصَارِهِنَّ قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ زِيَا الْعِيُونِ لَظَرٌ
 وَاَيْضًا قَالَ يَمُ الْبَصَرُ مَرَّتَيْنِ مَرَّةً مِنْ سَيِّئِ الشَّيْطَانِ جوارح سیوم آنکه گوش را
 از جمله آواز با حرام نگا ندارد و چنانکه آواز زن بیگانه لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اصْوَاتُ
 الْبَشَرِ لَفْتَةٌ و آواز نوحه که نوحه کننده و شنونده هر دو بعلت او مستغرق اند و آواز
 مایه که حرام اتفاقی است لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْمَلَاهِي حَرَامٌ وَالْجُلُوسُ عَلَيْهِ
 فِسْقٌ وَالْمَلَكُ ذُو بَيِّنَاتٍ جوارح چهارم آنکه دست را از گرفتن محرمات نگا ندارد
 چون بمس زن بیگانه و یا آلت مایه مسطور است هر که آلت مایه را در دست
 گیرد و چنانکه ذکر رنگ را بدست گرفته باشد پس بهتر آن باشد که دست را
 بشوید و طے ندارد دست را از زنجار بندن خلق نگا ندارد جوارح پنجم آنکه پای را
 از رفتن بنام رضیات از در آمدن به مجالس جنگ و باب سر و ذکا ندارد که هر
 قدم او در تپه بدری باشد و بنابر شریعت پنج بناء اند و چون این مذکور را کس نگا ندارد
 و هر دو همراه شود پس بیگي و چیز شوند و این اَلْمَالُ شَرِيعَتٌ كُوفِيْدٌ و اینچنین کس را
 اگر کسی طریقت و حقیقت و معرفت گوید روا باشد زیرا که طریقت عین شریعت است
 و معرفت عین حقیقت عین معرفت کقول الشاعر بلیت شریعت را مقدم دار
 اکنون به طریقت از شریعت نیست بیرون به بدانکه نفس نیز بر چهار
 نوع است اقل نفس اماره دوم لواحه سیوم ملهمه چهارم
 مطمنه در یاب ای فرزند بایزید بسطامی قدس سره فرموده است
 که خاصیت است وجود آدمی که آدمی که طبیعت او بدو دکان میماند پس نفس اماره را

و ان کسانا که غیبت کردیم
بیان آنها ۱۲

جمع غیبت است
و این غیبت است
و این غیبت است

۳۱۵

نظر بر آنکه گوید
از این غیبت است
و این غیبت است

جمع آواز مایه است
و این غیبت است

و این غیبت است
و این غیبت است
و این غیبت است

ناله سازه

مستی

و فانی

من ازین

از دور

را و نه

را و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

و نه

گویند که هر چه زیان بنده باشد او بدان رجوع میکند چون حسد و قتل و غش و ریا و فحش و حرام و زنا و غیر ملک من الکبائر و همیشه بر کسی سستی پیدا میکند پس لایق این نفس است که هوادار همیشه قطع و منع میتوان کرد و کقول الله عز و جل
 هَوَاهَا وَحَاذِرُهَا إِنَّ تَوَلَّيْتُهَا إِنَّ الْهَوَى مَأْوَى لِقَوْمٍ يُفْسِدُونَ + یعنی بشکن
 هوای آن نفس را و حاذر باش تا بر تو والی نشود بدرستی که اگر هوای والی شود
 تو را بپاک و عیب ناک سازد و هر وقتی که نفس را از هوای او منع کردی شیطان از
 تو دور تر گردد زیرا که نفس بمنزله دعوی کننده است و شیطان هر وقتی که نفس از
 تو چیزی طلب کند شیطان گوید میتوان داد که قوت آبادانی تو نفس است اگر
 نفس را خراب کنی تو خراب شوی پس از دعوی نفس از حکومت شیطان اجتناب
 تمام حال کن کقول الله عز و جل لَا تَطِيعُ مِنْهَا خَصْمًا وَلَا حَكَمًا + فَاَنْتَ تَعْرِفُ
 كَيْدَ الْخَصْمِ وَالْحَكَمِ + یعنی فرمانبرداری خصم را و حاکم را که بدی و بدو ظاهر
 است نفس را رز و میکند که طعام و شراب میباید شیطان گوید بدو چون کس
 بدو بد نفس رنج و بیماری آغاز و شیطان میگوید که زبان تو چیزیست و دیگر
 گوید و دل تو بجای دیگر یک ساعت فراغت و بعد از آن عبادت الله سبحانه و تعالی
 اگر حلال نباشد نفس طلب جام کند شیطان حکم بر آن کند که آری قوای روح تو است
 هنوز و رتبه باز است میتوان کشید آوری اندر که اکثره ایشان نفس را
 میدیدند بعضی بصورت سنگ بعضی بصورت مار بچه و بعضی بصورت شغال
 چون از او پرسیدند که گیتی میگفت که من نفس توام در ویش در حال سنگ
 و چوب بید رنگ برو میگوشت اما هر چند که میزد و کلا نتر میشد و منی مرد و بچه
 زخم بسیار در ویش میبرد که بد بخت بچه خواهی مرد گفت باین نیمه بگو
 اگر گفته مرا قبول نه کنی گو علی هذا مذکور است که شیخ احمد خضرویه در خلوت
 نشسته بود که کوس غازیان کو فتن گرفت تا هر که غزا میرود اسباب را متیاکست
 نفس شیخ را گفت که شمار این میباید که لغزای کاوان توجه نمائی شیخ گفت ای

تومی پنداری که در خلوت طعام و شراب نمیدهم در انجای نیز نخواهم داد و نفس
گفت قبول کروم و لے باید رفت گفت ای نفس در خلوت از مردمان جدائی در
انجا نیز جدا باشم گفت قبول کروم و علی هذا القیاس هر چند که میگفت نفس قبول مسکود
شیخ عاجز شده از دست نفس فریاد برآورد و از خلوت بیرون دوید و مناجات
کرد که یا رب نفس از من چه میخواهد ما تفسی آواز داد که اندرون خلوت بخشین و از نو
پرس تا بتورا است گوید نفس گفت یا شیخ دو عرض داشتم اگر شمشیر میزدی و
خنگ خوب میکردی هر کسی تعریف تو میکرد من کلان میشدم و یا اینکه ترا می
کشت من خلاص میشدم زیرا که من هر روز صد مکر پیدا میکنم و همه را تو قطع میکنی
اگر یک سر تو بریده شود خوب میشود پس هر که امید منقذت کند متابعت نفس را

ترک و بدر لِقَعْلِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ الْأَحْمَقُ الَّذِي دَخَلَ نَفْسَهُ وَهَوَاهَا وَطَمَعَ
الْمَغْفِرَةَ نَفْسُ وَشَيْطَانُ هَرُودِ وَفَدْرَانِ اَنْدِ چُونِ يَكِ فِدْرَانِ مُحْكَمِ بِبَنْدِي دِزْدِ
وِگِرِ اَزْ تَوْبَتِرْسِدِ بِدْرَانِ اِمِي فَرْزَنْدِ كِه اِيچْنِيْنِ نَفْسِ كَشْتِهْ تَشْوَدِ مَكْرُوبَتِهْ كِه تَوْبِهْ
عَامِ اَوَّلِ اَزِ يَنْ نَفْسِ مِي بَايْدِ كِرْدِ وَ هِرْ كِه بِرِيْنِ مُسْتَقِيْمِ نَكْرُودِ وَ سُرْا وَ اِيْرَهَشْتِ نَهْ كِرْدِ
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَآتَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى فَإِنَّ الْبَغْيَةَ هِيَ الْمَأْوَى تَوْعَدِيْكَ تَوْبَةُ خَارِ
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوَجُّوا إِلَى اللَّهِ تَوَخُّتَ تَصَوُّحًا يَعْنِي تَوْبَةً وَبَا
گشت كِنْدِ هِكِي اَزِ نِيْجَا سَتِ كِه حَضْرَتِ رَسَالَتِ صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِرْ رُزْدِ هَفْتَا وَ كَرْتِ
تَوْبِهْ مِي كِرْدِ يَعْنِي اَزِ جِلْدِ خَطْوَنَاطِ لَذَاتِ نَعِيْمِ دُنْيَاوِي وَ اِيضًا كَفَشِ حَضْرَتِ
پَا رِهْ شَدِ پَا رِيْدِهْ كِي رَا وَ خَتَنِ گِرِفْتِ بِيْدِ اَزْ دُخْتَنِ بَا زِ پَا رِهْ كِرْدِهْ مَانْدِ كِه مِي بَا دَا
خَا طَرِ مِنْ اَزِ خَطْ دُنْيَا جَمْعِ شُودِ وَ بِدِيْنِ مَفْرَحِ شُومِ وَ اِيضًا رُفْدِ حَضْرَتِ جَاهِلِيَّةِ
سِيَاهِ پُوشِيْدِهْ بِي بِي عَائِشَهْ گِفْتِ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ هَذِهِ شَرِيْفَتُ شَا اِيْنِ جَابِهْ بَهْتَرِ نَمَايْدِ
اَنْدِ بِرْ خُودِ كَشِيْدِهْ اَنْدَا خَتِ كِه اِيْنِ خَطْ دُنْيَا سَتِ وَ اِيضًا رُزْدِي حَضْرَتِ رَسَالَتِ
نَمَاهِ دِرْ سِيْدِ دِيْدِ كِه بِي بِي عَائِشَهْ پَارِچَهْ نَمِدِ جِيْبِ خُودِ مِي دُخْتِ اِيْنِچِهْ كَارْتِ
گِفْتِ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ شَا لِهْ هَامَهْ دُخْتِهْ خُوشِ مِي آيْدِ اَزْ اَنْاَنْ وَ دُخْتِمِ حَضْرَتِ

پیش از آنکه
در مع ذلک امیدوار منتظر
بکنند نفس و هوای خود را
حق آن مرد است

دینی کرده باشند نفس
فوق از اندوختن می بیداری
که بهشت آن آرام جای
اوست ۱۲ حسینی

716

صلوات اللہ علیہ

عبدالله بن محمد

مغنی
۱۰ غاصص
کشتی
نعلانی باز
بختای
کوید
ایرمان
کوید
انجام
ترجمه

لن نجعلنك من الذين ينادون بالعدل وهم انفسهم الظالمون

نفسه و توبه از آب و غیره

چندان بستم کرد که دندان ضرس او نمایان شد و گفت یا حمیر الحال اسعاج محمد
 را قبض کردی که از لذات دنیاوی او را بازداشتی بدان که توبه عام از حرام
 است و توبه خاص از حلال و این را نابه گویند لَقُولِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ تَرَدَّ
 شِرْقَبَةً يَتْبَعِهَا كَلِمَةً خَرَّ مِنْ خُورٍ مِنْ نَفْسِهِ خَرَّ مِنْ تَوْبَةٍ وَ دَفَعَ كَنْدَ خُوبٍ خُورًا
 فَاذْجَرِبْهُ لَيْتَنِي نَحْوُ دَكْبَشٍ كَرِهَ خُورًا لَيْتَنِي مَصَاحِبَانِ وَ بَدْرُ جَوْعٍ كَتَبْتُ سَاعِدَ
 قَوْمٍ بَيْسٍ بَيْتٍ وَ سَرُ قَوْمٍ خُودِ شُودِ مَدِينٍ هُنْكَامِ تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ بَكْتَرِ وَ لَوَامِرُ آتَا
 گونید که طاعت آرد نفس آماره و خودش را برادر شود و مدین هُنْكَامِ نفس
 بمنزله بهایم فرمانبردار میگردد پس نفس آماره از آن عاصیان است
 و لوامر از آن مؤمنان مطیع است تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ
 هُنْكَامِ تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ تَوْبَةٍ مِنْ نَفْسٍ لَوَامِرُ
 ایمان ربانی اخلاص دل پیدا به کنید تا شمارا نفسی کند وای مؤمنان از
 اعمال ریاضات گشت با خلاص کنید و خلوط نفسانی شکنند وای مخلصان اعمال
 خود را از عجب و پندار نگا بدرید و امام جعفر صادق رضی الله عنه فرموده است
 که عاصی بعذر قریب بر حمت و مطیع است و مطیع بعجب بعید از رحمت و عاصی است
 و طالب را باید که از احوال آدم و شیطان خبردار باشد زیرا که گناه آدم از
 شهوت بود آدم زیده شد و گناه ابلیس از عجب و پندار عبادت بود که
خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَ خَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ وَلَئِنْ خِلْتُمْ أَنِّي تَابَلْتُ ابْنَ آدَمَ
 سرمدی گرفتار شد و خطاب عَلَيكَ كَعَمَلِي إِلَهَ يَوْمِ الدِّينِ بر و فرو آمد و
 ویرین هُنْكَامِ نفس لَوَامِرُ گویند که هرگاه که نفس عجب و پندار عبادت پیدا
 کند از آن توبه و استغفار کند کَمَا قَالَ اللَّهُ لَعَلَّ قَاتِلَهُمَا فَجُورٌ هَا وَ تَقْوَاهُمَا يَنْبَغِي
 طالب را باید که همیشه در غم و اندوه گناه آن نفس باشد هرگاه که نفس عجب آرد
 از آن به تقوی بگردد بلکه کشف و کرامت و خلوت نیز حظ نفس است ازین و گذر
 و در عوارف المعارف مسطور است هر که به نیت کشف در

در بیان توبه خاص

سایه ایمان آمده اید

۳۱۸

عجب و پندار عبادت

عجب و پندار عبادت

در بیان توبه خاص

حد و مشور و باعنا و مختار کونا کون دیدیم و بعضی از ان گویند پیغمبر و چار بار
 و سائر پیغمبران و پیران را دیدیم و بعضی گویند که صفات حق را دیدیم و بعضی گویند
 ذات حق را دیدیم و از ہتر موسی و گند شتم او صفات دیدہ بود و ما ذات را دیدیم
 بلکہ دین زمانہ بعضی سنگ سیرتان گوہ میخورد و عامیان جاہل کہ بدتر از کافران
 اند باور میکنند کہ ما از مقام محمد مصطفی و گند شتم و ازین خبر ندارند کہ ہر انبیا چہل و
 چہار مرتبہ و از اولیا فاضلتر است و جای کہ انہما را اولیا است ابتدائی انبیا است
 و در جای کہ ابتدائی محمد رسول اللہ است انتہائے سائر انبیا است
 فرزندان نہ ہزار صد نہ ہزار کہ از مرشدان این زمانہ دور تر باش تا ایمان
 خود را بہلاکت نہی و گمراہ نگردی و عادت این ناصقان این است
 کہ گفتار و کردار بر مخالف شرع سے کنند و میگویند کہ کنیۃ مرید ما ہر است منصور
 حلاج رسیدہ است و از احوال منصور خبر ندارند کہ او را بسنگ و چوب میگویند
 بجز بستم و خندہ چیزی نمیگفت و اگر ایشانرا کسی چیزے گوید کہ افعال شما ناموافق
 است بجز تہ و غصہ کاری ندارند و شمشیر را محکم میکنند و میگویند کہ اگر عالمان
 شستہ میشوند دین حق اظہار یا بد پس این ہنگام کافران باشند قصہ منصور
 حلاج بشنو کہ نام او حلاج بود و نام پدرش منصور بود و ما چون حق تعالی
 بدو یاری کرد نام او را نیز منصور کردند و آمدہ اند کہ از اول استقامت این شہید
 اما در ہشتاد سالگی در طلب رزدی گذرش بر ستوبہ افتاد کہ المداہم بجا
 اللہ مشغول بود چون شب شد دید کہ جامی از عیب پیدا شد و آن مستورہ
 نوشیدن گرفت و منصور از عجب فریاد زد کہ فقیر را بے نصیب مکن قطرہ
 از ان در کام او انداخت چنان بحالت استغراق رسید و در توحید مستغرق شد
 کہ ندید مگر حق را و حال انا الحق گفتن گرفت و بعد از ان پنجاہ سال در
 حال بود و در پنجاہ سال بہ پنجاہ اقلیم راندہ شدہ بود یعنی از یک اقلیم عالمان
 او را میبراندند با اقلیم دیگر میرفت و چنان توحید پرور شدہ بود و سرت کردہ بود کہ رزدی

در بازار میگذشت توده پنبه به نظر دید بعض نظر پنبه جدا شد و چون چوب خشک را
 را میدید در حال سبز میشد و خرما پخته شده میریزید و مردیان میخوردند و
 گاهی که مردیان گرسنه میشدند و امن را میگویند خرما از ان می بارید بعضی
 مردیان میخوردند و بعضی را توده کرده بر جامها میماندند روزی هشتاد مردیان او بدو
 همراه بودند یکی از ایشان گفت که آندو میداریم که اگر سرگوسفند بریان می بود
 در حال بعد هر شخصی دو نان و یک سر بریان از غیب پیدا شد گفت که من همراه
 شما و شما گرسنه باشید و گاهی دست را از کزدم پر کرده میگرفت و ریش را شانه
 میکرد و دو سال مجاوری حضرت مکہ مبارک کرده بود از شدت گرما پوست و
 گوشت او میترکید و از وریم میرفت او را اندک که او در بیچ مذہب نبود بلکه
 هر کاری که در هر چار مذہب گران میبود همانرا عمل می آورد آورده اند که رفیق
 قاضی زمانه او را سیصد چوب دوازده چوب آواز می آمد که لا تخف قاضی
 همچنان بر یک قرار میزد و حاجه عثمان یکی که مرشد او بود و پدر مشکوٰۃ او بود
 میگفت که من از منصور بغایتی معتقد تر گشتم که از هر چوب آواز لا تخف می شنید و
 بدان کرامات و اتفاقات میکرد و همچنان بطریق شمع او را میگوشت روزی جنید بغدادی
 گفت که ای منصور ازین سخنان برگرد و الا برادر خواهی شد گفت وقتی که من برادر
 شوم تو مفتی خواهی شد مسطور است که یک لک و بیایا مال جمع شده بودند
 و جنگی فتویٰ بقتل او دادند و از زمان بادشاه یاسون رشید بود قاضی
 امام یوسف ج بود او را گرفته در بند بجانہ انداختند و دست و پایی در آنرا نخیرو
 چوب محکم بستند چون درآمد چهار صد کس در بند بجانہ بودند گفت ازین خانه بر
 آید ایشان گفتند بستانیم جنیدن نمیتوانیم چون به نظر غضبشان دید همه
 آلات آهن گذاشته شدند گفتند راه نیست چهار صد جامی خانه سوراخ شد گفتند باز شناخته
 پیانند زنگهای همه ایشان مختلف شد که سچکس ایشانرا نمیشناخت حتی که در خانه
 آمدند بعد هزار علامت و نشانه اهل بیت ایشانرا مشہول میکردند ایشان

نمونه از علم پیران می باشد که در این کتاب مذکور است

مذکوره موصوف باشد پس او را از چهار شرط که بین المشایخ متعارفت
پرس اگر بر جاے دارد همه شروط را پس او کامل و مکمل است و اگر یک شرط
ازین شرطها نداند پیشوائی را نشاید شرط اول اینکه بعد از علوم ریاضت
بجای آوردن که العلم للعلم کالتدریج یعنی صیقل آتش مجاهدات نفس را
که اختن و در مصباح نظر حق بین ماسوی الی در اسوختن شرط دوم آنکه بعد از
ریاضت در پیش مرشدی رود که او نیز همچنان باشد و تربیت آن و حق این کس
انواع بوده باشد یعنی با انواع انواع خدمت فرماید و تربیت هر تا پنجگی پیدا کند
شرط سیوم عنایت یعنی چون این کس بنایت ریاضت و اکثر خدمت بحد
رسد که عنایت الله بر و نازل گردد و آن مرشد با حواله آگاه شود که این
کس عنایتی گشت که من بعد تعزیش نیابد و نه کس را نترند سازد و اگر اجانت
داود شود و مرید را بجای خواهد رساند شرط چهارم اذن
کامل است و آن آنست که آن پیر اذن نیز از جاے آورده باشد و دست
بدست تازمان محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم و آن نیست که سید زاده و یا
شیخ زاده و یا ملا زاده کامل و مکمل باشد بل کامل کسی است که از خدمت
اذن حاصل کرده باشد و معلوم با و سلسله فرزند که بغیر این شرط اربع
کس پیری را نشاید و آن نقل که در اکثر جا مسطور است مَنْ لَا شَيْخَ لَهُ فَشَيْخُهُ
الشَّيْطَانُ آن در شان کسی است که خود پیری و پیشوائی کند و اذن از کسی آید
باشد پس اینچنین کس را شیطان گمراه خواند کرد و اگر مشایخان کبار چون
قونی و غیر ذلک اگر چه مستجم این جمله شرط بودند از علوم و ریاضت اما
اذن شیخ بر ایشان نبود و از ایشان خوانده نماند قال الله تَعَالَى فَإِذَا فَعَلْتَ
الصُّورَ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ یعنی در روزی که صور بدمرگفته نشود که فلان پسر
و یا فلان شیخ زاده یا فلان عارف زاده بیاید بلکه گویند آنچه عمل کردی
در حساب آرید قال علیه السلام مَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يَسْرَحْ بِهِ قَسْرُهُ

کتاب کبیر بنیاد پیران

۳۲۲

کتاب کبیر بنیاد پیران

کتاب کبیر بنیاد پیران

مراد از طایفه
رینجا و از آن است نه نفر
سیدان کذا سمنان عن جعفر
الاحباب ناقل صاحب
الصوت علیه الرحمة و
البرکات

یعنی هر که عمل از دست رفته نسب او را و شکی می نکند خصوصاً درین زمانه قضا
که اکثر آدم صورت و شیطان سیرت بر سجاوه پدر و پدر کلان خود شسته اند
و در پیر و پیشوائی جهال ساخته اند و از جهت جمع کردن آل و ناموس دنیاوی تن
خود را در باخته اند و از جهت ازدیاد و رغبت بمریدان بعضی میگویند ما در یائیم شما جاهل
اید چون ما به بدریارسد بشیک پاک گردد و هر که که گناه در وجود شما آید روی دیده
پاک شود پس هر مریدی که بدین اعتقاد کند که فرگرد و علی هذا القیاس اکثر مشائخ
جهال چهار رکن شریعت را خراب میکنند و بعضی پان با دشامان بر تخت می نشینند و مریدان
بفوج فوج و هجوم در پیش او میشوند و چون یکی ازین جهال شود سائر پیران زمانه
را بدشمنی گیرند و گاهی از پیری دست بکشند و بمرید دیگر اعتقاد میکنند و از آن خبر ندارند
که بایزید ببطامی هفتاد و پیر خدمت کرده بود و در آخر امام جعفر صادق بر و اذن
پیری داد و معلوم باد که فوج فوج بدعت است که در هیچ از منته چنین نبود و این اولیای
سلف بعضی را دوازده و بعضی را بیست نفر مرید میبودند و ازینجا مشائخان سلف
گفته اند که هر پیری را که خلیفه بسایا باشند نشانی او اعتزال است پس ای فرزند
اگر تو به از گناه خواهی کشید در جای که دو مسلمان دوست شده باشند ایشانرا بر خود
گواه کن توبه تو قبول شود حاجت رفتن به پسندار و کما قال انتم شهداء الله فی
الارض و اگر عزم آننداری که من نیز میروم پس اول این چهار علم مذکور بدست آر
بعد از آن در خدمت پیر کامل شو چنانکه بایزید ببطامی را پرسیدند که بچه بزرگترین
عارفان شدی که سلطان العارفين نام تو شد گفت آنچه از علوم است بتمامه دادم
بعد از آن خود را بخدمت پیران کامل به پروردگار تا بمقام عارفی رسیدم و ای فرزند
اگر در پیش نظر پیر توبه بزرگان گوسه و چون بر شستنی آینه الوام
ذنوب و عصبیان است از تو دور و خود آید بجز ضلالت
جمل نه آری و بعضی خانقاه راست کنند و مریدان را در
خلوت در آرند که محض عامی و جاہل باشند یکی از آن جاہلان گویند

اگر اعتقاد بران داشتہ باشند کافر شوند زیرا کہ شان نزول این آیت بجائے
دیگر بہت پس پیر و انا باشد باین قصہ تامل و تدبیرش نیابند و علم
فقہ را بتامہ دانستہ باشند حتی کہ اگر یک مسئلہ فقہ ندانستہ باشند شاید کہ بر
خلاف آن کاری بکنند پس ہر کرا خلاف شریعت قلیل و کثیر ظاہر شود اورا
مشائخان کبار و مسلک پیران نشہ و اندیشہ خاشاکہ در ذمہ ماضی و دہشت
بود بکرامت مشہور تا کہ اگر کور و لنگ و بین و نظر او گذشتی صحت یافتہ
بایزید سبطامی با جمع اصحاب بزبارتش روان شد اما چون برو حیرہ اش
استاد آن شیخ از خانہ برآمد و بطرف قبلہ آب دہن انداخت بایزید سبطامی بدو
دستگیری نکرد و از انجا برگشت یارانش گفتند چرا گشت از ادب شریعت خبر ندارد
اینہمہ کرامات و مکر و استدراج بہت زیرا کہ پیر تا خود دانا نباشد و خود را نجات

بہشت و شوق بن علم فقہ

۳۲۲

ندہ پس مریدان را چگونه بیا گاہا نند و نجات دہد قال علیہ السلام یکل شیء
عِماء و عِماء الذین فہم پس پیر عالم باشد باینکہ اگر آیت کلم اللہ و حدیث
نبوی بہم مخالف باشند شاید کہ عمل با حدیث کنند زیرا کہ او را کہ او در کتب حقیقت
قرآن نمیرسد کقول الشاعر جمیع العلم فی القرآن لکن ۛ تفاء صرحہ افہام التجار
و حضرت رسالت پناہ را خود بیان بود و اگر احادیث نبوی و روایت فقہ
اختلاف شوند عمل بر روایت فقہ میتوان کرد زیرا کہ احادیث نیز اشکال دارد
و محمول بیان از ادماک آن معانی کوتاہ بہت و اما مان ماضی کہ قریب
بحضرت بود قریب بر حمت بودند و عالم تر از مایان بود و نہ
عمل گفتہ ایشان میتوان کرد سیوم علم مناظرہ را نیز دانستہ باشند
تا عتیدہ شود را و عتیدہ مریدان را از فنا و آن نگاہ کند و ہر کہ بہ بد مذہبی
با او بحث و مناظرہ کند بعلم مناظرہ او را رد کند و یا مرید او قوالاً و اعتقاداً
نغزش یا بیدان باز آرد زیرا کہ اکثر مریدان بد بخت این زمان چنان
بقول پیر اعتقاد دارند کہ اگر ایشان کلمہ کفر تلقین کنند یقین خواہند کرد

و کین کوتاہ از ان حکما کے
برہم مذہبان
روان ۛ

پس پیر را باید که اول ایشان را ازین بیاگاهانند که اگر من گمراه شوم شما از
من بازگردید و متابعت من نه و نپذیرد چنانکه بایزید بسطامی مریدان خود را
میگفت که اگر من سخن ناموافق شرع گویم مرا بکشتن دهید و باید که مرید بالهام
فریفته نشود که الحال الهام را رواج نیست و الهام خاصه بمنبران بود و در عمده
العتقاد آورده است ^{الهام} لیس سبباً للمعرفة و کذا تقلید الشیخ الجاهل و
اگر علم نحو و صرف را نداند جمله علوم ناقص باشند زیرا که هر دو عیه که درین زمانه
مقرون با جهالت نیست از آن است که اعراب غلط خوانده میشود و یا کلام الله
را بخوانند چند جای در کلام الله باختلاف اعراب کفر لازم میشود چهارم
تعاظم ذاتیه باشد و آن سر نفس و روح را گویند تا از آن نیز خبر باشد
زیرا که در اکثر اوقات چون کشف اطوار روح شود مرید آنرا صفات یا
ذات داند کافر شود و یا چون ذات روح را به بیند گوید که ذات حق را دیدم
کافر شود پیر عالم با این مراتب باشد تا مرید را غرض ندید که ^{و صول} بین الحق و العبد
و صول پنجم نیست بلکه وصول مراتب است و حق تقرب چون جسم و جوهر نیست
ضد جسم و جوهر نیست که وصل و فصل ندارد و ازینجاست که وصول جسمین بهم
ممکن که الصندان لا یجتمعان و شناسائی ذات و صفات باشد زیرا که
هاری تعالی جسم نیست و وصول او بحجم فهم کرده باشد بلکه وصول او
بصفات اوست و صفات او از ذات امتیازی ندارد پس وصول او بیوصل و بیفصل
باشد زیرا که اگر او را امکان وصول گویی کفر محض است که اشارت بدو
در جهت کربه باشی و اگر وصول او قید در مکان گویی بدعت کرده باشی
زیرا که مکان حادث است و او قدیم و تدویم را در حادث بقید آید و کفر
محض است و چون دو جسم باشد وصول او به جسمین باشد که ذات و صفات از یکدیگر
امتیازی ندارند و وجه عدم تسمیه صفات بعین غیر از آنست که او تعدد دارد و ذات
او تعدد و ملاخبر یکیش نیست ای فرزندان چون پیری یابی که بدین اوصاف

کتاب ۳
پیرایه مقتضای حایل چنانچه
و چنین نیست از قبیل اشتباهات
احکام شرعی با و بنا بر
احکام مغیر اورالینی اثبات
ولی نیست سبب شناختن
سبب شناختنی نیست الیوم
و چنین متابعت شیخ جلیل
الحال الیوم نیست شناختنی

FF

اصول الفقه من توضیح و
تألیف و تفسیر مسطور است
در فصول مختلفه و در
یک جا

لا کلمه بگوید
چون از خداوند بگوید
حق تعالی را از نشان که

۳۲۸

سجده
نمودن خود را پیش
پیش

گفتند یا منصور مایا ترا خلاص میکنی تو چرا میروی گفت شما به شومیت نفس گرفتار
شده اید و من بواسطه محبت از محبت کجا گیرم مدت سه ماه در بندگی خانه
بود هر کس را که در بندخانه میکردند در کل اوقات طلبهای پیران الوان نعمت می آید
و آن بند یوانان میخوردند اگر حکم کشیدن میشد از جهت فراغت بیرون نمیشدند
روزی صاحب سخن رسید و دیگر که زنجیرهای آهنین بر جای و منصور رفته و چشم
را به بادشاه باز نمود و گفتند مگر کذاب بود گر بخت بعد چند روز صاحب سخن رفت و دید
که آن بند یخانه منحل شده است که نه نام دیوار مانده است و نه نشان خانه واقع
به بادشاه باز نمود هر چند شخص کردند بند یخانه را بر جای نیافتند بعد از آن چند روز
صاحب سخن رسید و دید که منصور زنجیرها دست و پایی شسته است و عمارت بنا
بر جای است ایشان از او پرسیدند که دیوانه رفند اول تو کجا بودی و روز دوم عمارت
کجا بود گفت روز اول به پیش خدای رفته بودم و روز دوم خدا آمده بود از خانه
بجای اعمار بند یخانه غائب شده بود و بعد از آن شب چون منصور حلاج
در خواب شد و دید که خیمه است و سر آن خیمه قریب با آسمان است و دامن آن
خیمه تمام دنیا را گرفته است اما حضرت عم در آن خیمه شسته است گفت یا رسول
خدا اینچه خیمه است گفت این خیمه شریعت است گفت در سر این خیمه سوراخ می نمای
چراست گفت چون مانند تو امت من از شریعت بگردی سر این خیمه سوراخ میشود
گفت یا رسول الله این سوراخ بچه پوشیده شود فرمود هر که سر خود را در آن پهن
پوشیده شود منصور گفت سر من فدای این باد چون روز شد باز برید ببطای
بر و آمد در حال پیش او سجده کرد و منصور گفت مَنْ سَجَدَ لِعَبْدِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ
به پیش من سجده کردی باز پرسید گفت من به پیش تو سجده نکرده ام بلکه تو آیت
بودی در توحید را دیدم منصور گفت چرا به قتل من دستوی نمیدی گفت یک
فتوی من چه باشد که یک کم صد هزار فتوی جمع شده اند کاغذ را از او برگرفت
و فتوی بدست خود نوشت که مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوْهُ باز پرسید پیش امامان

حکایت اول
 حکایت دوم
 حکایت سوم
 حکایت چہارم
 حکایت پنجم

حالت است گفت فتوای بخود نوشته و او صد ہزار اولیاء اللہ بیک کرت
 روان شدند بجزو روان شدن ہما نا الحق میگفتند چون بنزد یک بندہ نجانہ
 رسیدند منصور زنجیر ہائی آہنیں شکستہ بیرون آمد گفت مرغ بنودہ ام مرا بستہ بیز
 آور بہ پنجاہ سن بستند و ہر رسن را دو سر مانند تاصد کسل را گرفتند و چون نزد
 بدار رسید ہر ہمہ را بسمانرا بگسلانید و بر سر دار نشست پس رش رسید کہ من چکار کنم

..... گفت ہمانکہ ذرۃ من عظیم الباطن یواری عمل الثقلین و ہی عظیم فی الحقیقہ
 و مریدش پرسیدش کہ چکنم گفت بر نفس خود زور آور باش والا نفس بہ توز و زور آدمی کہتہ
 و دیگر کس از و پرسید کہ عشق چیست گفت امروز فردا پس فردا خواہی بد یعنی امروز بہ
 بردارم و فردا ریزہ کنند و پس فردا آب اندازند پس ہر کہ دعوی عشق و عاشقی
 کند تا بدین حال راضی نشود و قول الشاعرمصرع اسرار خدای چون بسرار میگویند +
 چون بردار شد چنید از و پرسید کہ ہر شب پانصد رکعت نماز میکردی و درین شب ہزار
 رکعت چرا تو خود را بخدای میپرسی گفت در میان او و سریت کہ شمار بدان اطلاعیست
 یعنی برای او ادا میکردم بعد از ان اول و ہتہائی او را بریدند خندہ کرد گفتند چرا گفت
 برای مناجات بودند حق مناجات ساقط شد و چون پایش بریدند نیز خندہ کرد
 گفتند چرا گفت کہ این برای عبادت بودند حق عبادت ساقط شد و چون ہاتھ
 بریدند ہم خندہ کرد گفتند کہ چرا گفت برین حق ثنا بود ساقط شد و چون
 ہر و سنگباران کردند ہر سنگ نا الحق میگفت و آن دارا نا الحق سے
 گفت و ہر قطرۃ خون کہ از و سے افتاد صورت انا الحق نوشتہ میشد و
 ہر نلذہ سنگ و نظارہ کنندہ گان نیز انا الحق سے گفتند و ناخال
 ہتہائی را بروی مالید گفتند چرا گفت مرقہ زہر روی سے باشد
 من زہر روی نباشم و دوستہا را بر یکدیگر مالید بہانہ ہمارت کردن
 گفتند کہ چہ میکنی گفت ذکعتان فی العشق لا یصم و وضوءہ الا بصد ام
 کہیں و دوسے بقبلہ آورد و مالید کہ بر گفت جان بحق تسلیم کرو

۴۲۹

در رکعت ہفت
 دست بستہ و سر را
 بالا بردن و در

و این بد بختان در میان جمع مردم از زنان و مردان و صغیر و کبیر بجا می
آیند بلکه زن و مرد و کودک را در قفس میدارند چگونه از دریا خالی باشند و چگونه
از ضلالت نجات یابند شرط هشتم اینکه بر دبار و علیم باشند یعنی اگر کسی بر
ایشان بدگوید آن کس خصومت کند بکنند بلکه گویند ناجائز است و مایان خود
سیدانیم که خلاف شرع است و مایان ابابین اختیاری نیست زیرا که اگر با اهل شریعت
و دعوی خلافت کنند کفر است و معلوم نیست که ایشان حجت قوی بیارند مگر
در رساله و بر رساله عمل نیامده است زیرا که بایت کلام الله و بحديث رسول
الله عمل کرده نشود بکتب فقهی و اختلاف مینهم کرده شود پس چه جایی آنکه
بر رساله عمل کرده شود بکتب فقهی و هر که از کتب فقهی بازگردد و قرار بر رساله
کند گویند که فقه را منکر شده باشد و منکر فقه کافر و منکر رساله مسلم و در
عوارف المعارف سری سقطی فرموده است که اگر
رقص کنند و بشمشیر بروی زنند و او را از ان خبر نشود پس این بیگام فخر
و سماع کند شرط نهم اینکه اگر مریدان و یا غیر ذلک مردمان حالتی او را انکار
کنند پس شیخ چنان قوت داشته باشد که در حال ایشان از احوال بیگانه
چنانکه حماد الدین ناگوری را گفته اند که در روم بمنزل مرید خود فرود آمد گفت
ای مرید آنچه لایق حال من است پیدا کن گفت چه باشد گفت آلات ملاهی
گفت درین ولایت عالمان اکابر منع میدارند گفت من دایم حجت ایشان را
مرید در حال از هر گوشه پیدا کرد باین شرط مذکور در گوشه رفتند اما
چون فتنه پوشیده نمی ماند در حال ایشان را عالمان شنودند و به باد شایه
زمانه بردند بادشاه فرمود تا او را بیاورند چون رسول آمد برخواست و بیعت
قدم روان شد باز برگشت و نشست گفت امر بادشاه فرض بود بجای آدم
و رفتن پیش بادشاه فرض نیست رسول رفت بادشاه با جمیع عالمان بنزد کثیر
آمد همه مردمان ترسیدند عالمان گفتند شمار ایشان را که خلاف شرع پیدا میکنند

گفت اگر چه خلاف شرع است ولیکن من مرض دارم که بغیر ازین صحت نیابم
و این در کتب فقه مشهور که از برای تداوی حرام حلال گردد اگر طبیب عاقل
فرماید گفتند مایان از مرض شما خبر نداریم شیخ در حال قوالا نرا بیرون
کشید و آلات ملاهی را بیجائی جمع کرده نهاد و بر بالای ایشان چادر انداخت
از زیر چادر چندان نغمه گوناگون پیدا شد که بادشاه و عالمان جمع بیک کرت
در رقص شدند و بهیوش افتادند از آن حالت که ششم را بود از وصول مکان
خبر شدند و چون بهوش آمدند گفتند که این خاصه شما باشد و کسی دیگر نه کند
اما همگی غسل کردند که در شریعت جنب شدیم که این خلاف شریعت است
شرط و هم اینکه از بهفت مراتب خبر باشد که بدان مانند بهفت ترکی جامه می پوشند
و ترکی پاره جامه را گویند و آن چنانست که جامه سفید را می پوشند و بر آن جامه
رنگ جامه را بدوزند اقل پارچه کبود و کبود مراتب نفس است که در مراتب
و غیر مراقبه تکلیف کرده کل سوی الله را سیر قدرت داند دوم پارچه عقیق
رنگ بدوزد که این مراتب میل میماند که در هر حال از اکثر دل برداشته دارد
و نظر بوجدت کند و در چارناچار پاس انفاس کند کقول الشاعر فرود بر خیال
غیر حق را خدوان + این ریاضت سالکان را فرض دان + پارچه سیوم
سیخ خالص دوز که این بمراتب نوادمی اند و درین مراتب سالک را چار
سبک بوده باشد زیرا که الصوفی صاحب الوقت که در کل احوال هر چه بیند
همان معلومات قدیم داند که بشود انگیزی عشق نام غیریت یافته است پارچه
چهارم زرد باشد و این بمراتب سر میماند که میان روح سلجی و روح انسانیست
و اینها درین نوادوست و آن جامه سفید که تمام وجود او گرفته است
بمراتب روح میماند هر گاه که سالک این مراتب روح سلجی را استغراق یابد
علم لدن برو کشاده گردد که هر دقیقه برود و آید از مسائل مشکل فی الحال بخشد
چنانکه امام اعظم رح میخواست که علم عطاست گاه است باشد گاهی نباشد پس

در بیان قصه چهل تن

مهم غلط گفته باشد و برخلاف فقیهان مسئله آورده باشد و آن کذب محض است و قصه چهل تن این است که ایشان از امت مهتر عیسی بودند بلکه امت ازین بیشتر نبود آورده اند که رفندی مهتر عیسی برکناره دریا می گذشت نه کس مضاربان دکان نواحی جامه می شستند چون مهتر عیسی را دیدند تمامه ایمان آوردند و چون برکناره دریا زمانی بگذشت که کس مضاربان از اینجا مسلمان شدند این همه یک کم چهل شدند و یک کس تلمان بود که چون مهتر عیسی در گهواره سخن میکرد زنی با پسر بغل در پیش او اساده بود گفت عجب مکر است مگر زنان که پسر را در سخن فرارند و ایشان ساکت نشینند فرزندش در حال گفت لا اله الا الله عیسی روح الله ای صمیمین که سحر کرد مادرش گفت چه خوب است در انساعت مسلمان شد و آن فرزند را نیز همراه عیسی علیه السلام نهاد و آن بهم چهل کس شدند و در گنبد دواری بودند چون حضرت رسالت پدید آمد در شب معراج میرفت در انجار سید در آن گنبد را کوفتن گرفت گفتند کیستی گفت منم محمد نقند در میان مامنی نمیگنجد جبرائیلش گفت بگوی منم خادم الفقار چون حضرة چنین گفت در را باز کردند حضرت درآمد گفتند که چون خادم الفقار باشی دانه بخر و بهایان بخش کن جبرائیل تعلیم کرد پاره آب را گرفت و آن دانه را در آن آب مالید تا آب شد و آن آب هر یک افه فده چشایند گفتند آمتا خادم الفقار بوده بعد از آن یکی از ایشان طاس را در پیش نهادند و رگ و دست به کشاد در حال از هر چهل کس همان رگ کشاده شد و خون به سر در طاس فرو میشد حضرت رسالت پناه را از یگانگی ایشان بغایت شوق پیدا شد سر را جنبانید حتی که دستار مهار کش بجانب قفا آمد و نیم سر او برهنه شد بجزو برهنه شدن تارک سر آن گنبد بسوخت و مهتر جبرائیل آن دستار را محکم گرفت نه افتاد گفت یا رسول الله اگر تمام سر شما برهنه شده میبود تا سبع سموات و عرش و کرسی همه سوختند و این تبیه است هرگز سر حضرت از

۳۳۲

روی شوق و محبت برهنه شده بود و نه جامه او بر زمین افتاده بود زیرا که
 رقص کردن و سر برهنه ساختن جامه را از تن بدر کردن خلاف شرع است و
 خلاف شرع هرگز از حضرت در وجود نیامده است و ایشان حجت می آرند که
 فلان مشایخ رقص و سماع را رواج داشته است ایشان اقرار بدان مشائخان میکنند
 پس ایشان را نیز حجت آن مشائخان میتوان بجای آورد که آن صاحبان نه
 دیدند مگر حق را چنانکه بایزید بسطامی را کار و اثر نمیکرد و از آن اولیاء اللہ
 منقول است که سماع را چند شرط است اگر تمام بر جای باشند متابعت بیان کن
 والا ضلال و مضل باشد شرط اول آنکه همه مجالس اهل علم باشد حتی که مسطور است
 کسیکه حافظ قرآن نباشد و ارمیده نمیتوان گرفت و در عوارف
 المعارف آوردن است مرید وقتی مرید گردد که در بسیت
 سال هیچ گناه او نوشته نشود یعنی هیچ گناه از او در وجود نیاید شرط
 دوم اینکه همه اهل آن مجالس فانی از خود باقی بچون باشند و فانی
 ایشان وقتی معلوم میشود که هیچ تنگی بر او اثر نکند و هیچ بغض و کینه
 دل ایشان نباشد کقول الشاعر و زورفت مسعود بیک جمیع صفات بشر
 چونکه همه صفات بود باز همان فانی شد یعنی چنانکه کل و شرب اثر تیغ بر او نماند
 پس این هنگام اهل گردند و یا شیخ کامل در آن داشته باشد که او بصفت
 مذکور موصوف باشد پس ایشان متابعت او میکنند و مذہب و ایشان
 پاک ندارد سیوم شرط اینکه اقوال و لغت گوی نیز همانند ایشان باشند
 که هیچ طمع دنیاوی نداشته باشد و از خطوط لغتانی خبر نیابد شرط
 چهارم اینکه هیچی ایشان با طهارت باشند که أَوْصُوهُ سَلَامَةَ الْمُؤْمِنِ وَ لِي سَلَامِ
 فیضان بایشان کارزار بکند شرط پنجم آنکه در میان ایشان جوانان مرد نباشند
 شرط ششم آنکه در آن میان زن نباشد و نه آدی که زن آن را بیند شرط هفتم
 آنکه در جای باشند که رعدن نداشته و در پوشیده باشند بلکه آواز ایشان نیز کشی نشود

بیان کردن سرود

۳۳۳

در بیان شوق

روز دوم او را پارچه پارچه کرده در آتش انداختند آتش نیز انا الحق میگفت و
 نپسوست روز سیوم او را در آب انداختند و دریا تمام برگشت که مردمان را بپاک کند
 اما چون پیش ازین مرید خود را آگاه کرده بود که برین چنان چنین کند و بر تو باد که
 خرقه مراد بر روی دریا بری تا عامه حق را مضرت نرساند مریدان خرقه را بر روی دریا
 انداختند و دریا برگشت و گوشت باقی ماند بعد از آن نماز جنازه اش بجای آوردند
 و دفن کردند بعضی از مشائخ آن در خواب دیدندش گفتند خدا با تو چه کرد گفت مرا
 بیامرزید گفت اقل در پیش تو که حاضر شد گفت اول شیطان آمد و گفت ای
 منصور من نیز دعوی بهتری میکردم و تو دعوی خدای من مردود و تو مقبول
 چرا گشتی گفت ای ملعون تو دیشب دوی بودی خود را بهم میدیدی تا او را بهم آتا
 من خود را نمیدیدم مگر او را گفت کسانیکه ترا میزدند ایشان را چه حال باشد و کسانیکه شما
 را زدند حال او شان چه باشد گفت آنانکه میزدند او شان را دو بهره شریکی از
 شریعت که شریعت من کثر بود دیگر از حقیقت که همگی انا الحق میگفتند و آنانکه نمیزدند
 ایشان را یک بهره شد از حقیقت و از شریعت نشد زیرا که ایشان حقیقت من می
 دیدند و از شریعت محروم ماندند پس بدان ای فرزندان بد بختان که خود
 را بمنصور حلاج نسبت میدهند منصور از سر و سر ستافت و با این زشتی که بر وجود
 او میرفت آزار خلق را نمینخواست تا بدین بپاک نشوند و این بد بختان را اگر کسی
 بکشت بزند اگر فوت داشته باشند بمقابله آن رخم شمشیر کنند و الا دو صد فرسنگ
 دور تر بگریزند و منصور بنده را می کشید و خود بیرون میشد و بعضی ازین
 بد بختان سر و دولاپی را حلال دانند و گویند که ما یان عاشقانیم این محض کفر است
 لقوله علیه السلام الملاحی حرام و الجاوس غیبا حق و المثلک ذبها کفر
 و ایشان استماع ملاهی را طاریند بلکه رقص کنند و شوریده حال پیدا کنند
 که ما را حال دست داده است و در میان ایشان از چیز از غیب مکاشفه
 میشود چنانکه هیئت و فرخ و کرسی عرش و این همه اطوار است شیطان است و

و در شرح مشارق مسطور است کہ رقص حرام اتفاقی است
و در قبال البدر است آورده است کہ شیطان انگشت خود را
و بر آن کس می کند پس او مست میشود و بستی شیطان و گریه آغاز میکند و
نعره میزند و بر زمین می افتد و عامه خلق ایشان را عاشق میدانند و حرام اتفاقی
را حلال میدانند کافر میشوند و بعضی ازین طائفه آلت ملاهی او در میان نه آرند
بلکہ جوایز امر و نه را در پیش خویش آرند و یا غیر از امر و از وی غزل و خوش
آغازی میشوند این نیز حرام اتفاقی است زیرا کہ اصحاب سول رفع صوت را
بتلاوت قرآن و نزدیکی ب کافران منع میکردند چگونه برین جا بلان بدست
روا باشد و وجه تحریم این رجله و اکثر کتابهای فقه مسطور است نظر باید کرد
چنانکہ مختار الفتاوی و تفسیر کشاف و سایر تفاسیر و تنحی الفقه و بوستان
ابواللیث سمرقندی غیر ذلک من الکتاب المشہور و در قبال البدر است
آورده است کہ آنچه بعضی صوفیان جاہل در سالها آورده اند کہ در پیش حضرت
رسالت پناه دف زده اند و حضرت رقص کرده به و این لفظ محض کفر است
و اقتراب بہتان می گویند بر حضرت زیرا کہ اگر چاہد مبارک حضرت از تن افتادی
تا بضع سموات سوخته میشد چنانکہ در قصہ چهل تن قصہ این گفته شود
انشاء اللہ تعالی دیگر اگر رقص را حضرت کرده میبود بر ما واجب و یا سنت
میشد زیرا کہ آنچه پیغمبر علیہ السلام کرده است از لمس و قبیل و یا غیر ذلک بر ما
سنت است یا مستحب پس رقص سنت میبود و حال انیکہ در کتابہا رفت تمام
اتفاقی است و آنچه در بعضی رسالہ ما نقل از کشف المحجوبین کرده اند کہ امام
اعظم رحم سماع را حلال داشته است و شیخ الاسلام لہا نوری قدس سرہ
میفرماید کہ تمام کشف المحجوبین را از اول تا آخر فضل افضل بلکہ کلمہ و حرف
بحرف در تحت نظر آید و دوم در دینم اگر در و بودہ باشد ہم دروغ
باشد زیرا کہ در صد ہزار کتابہا رقصہ حرام نوشته اند و اگر در وی حلال باشد آن

میدان رقص کردن کہ
حرام اتفاقی است

۳۳۱

بر شما با و که هر یک بقدر امکان خود فتویٰ و روایت و ہدیہ و علم لدن آنرا
گویند کہ او را بہ نزدیک خدای چنان مراتب پیدا شود کہ اگر مسلمہ شرعیہ و شوار آیہ
او فی الحال حل کند پارچہ پنجم سبز میاید و آن بمراتب خفی میماند کہ کم شدن و ختم انبیا
در آن ست پارچہ ششم سیاه میاید و آن بمراتب اخفا میماند کہ کم شدن حضرت
رسالت پناه و راست کہ میگویند **لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ لَمَّا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ**
نَفْسِي از آن حالت ست شرط یازو ہم اینکه ازین اسما خبر باشد و طریق نقل
و عروج او دانستہ باشد کہ برود ویش کہ عالم باین مراتب باشد جلد سومی الہد
را در خود بیند از طفیل این اسما زیرا کہ ہر چہ ہست ازین اسما خارج نیست یعنی چنان
از انزل الازل از مراتب احدیت کہ آنرا اخفا گویند کہ این بود و نابود خود
خوش خفتہ بود بخفی رسید کہ آنرا مراتب وحدیت می نامند و از آن بواسطہ
کہ آنرا ذات با صفات میگویند و از آن بعلم نور و شہود کہ آنرا کثرت اسما و
عیان ثابت و ظہور علم گویند و از آن بتوحید کہ آنرا تمانہ وحدت و حقیقت مختلف
اشیاء کہ مبتیاشد برای ظہور باشد و از آن مجمل کن کہ آنرا مکتبہ و سر اجی و غیر
ذلک از آن بروح انسانی و از آن بسر کہ میان روح و فوادست و از آن
بفواد کہ مثل اخذست کہ آنرا اخفا ربنده میگویند و از آن بضمیر کہ آن را سر ربنده
میگویند و از آن بقلب کہ دین صفت مومنی و کافر می باید و از آن بصدر
کہ در آن صفت اسلام می باید و از آن بتبارک و از آن بدماغ و از آن اثر
و جوارح پیدا شود تا در عمل آیند و از دماغ بجواس خمس استعمال می یابد پس ہر
چہ سمع ست الحال بہ سمیت او سمیت وارد و بصر بہ سمیت بصارت و بصیرت
وارد و کلام بہ سمیت صفتی تکلمی او تکلم وارد پس چون سر و اخفا در علم او مبرز
ست در جایگہ علم ست بصیرت و در جائے کہ بصیرت ہمہ ست و زندگی کل اشیا
زندگی اوست و قیام ہر شئی بقیومی اوست و قیام و دوام ہر شئی بقیام و
و مومیت اوست پس چون بے سمع و بی بصر و بی تعلیم بی پیشی بی میطش و ہستی

۳۳۴
حکایت
در شہود و حقیقت
و عیان ثابت و ظہور علم
گویند و از آن بتوحید کہ
آنرا تمانہ وحدت و حقیقت
مختلف اشیا کہ مبتیاشد
برای ظہور باشد و از آن
مجمل کن کہ آنرا مکتبہ و
سر اجی و غیر ذلک از آن
بروح انسانی و از آن بسر
کہ میان روح و فوادست
و از آن بفواد کہ مثل
اخذست کہ آنرا اخفا
ربنده میگویند و از آن
بضمیر کہ آن را سر
ربنده میگویند و از آن
بقلب کہ دین صفت
مومنی و کافر می باید
و از آن بصدر کہ در
آن صفت اسلام می
باید و از آن بتبارک
و از آن بدماغ و از
آن اثر و جوارح پیدا
شود تا در عمل آیند
و از دماغ بجواس خمس
استعمال می یابد پس
ہر چہ سمع ست الحال
بہ سمیت او سمیت وارد
و بصر بہ سمیت بصارت
و بصیرت وارد و کلام
بہ سمیت صفتی تکلمی
او تکلم وارد پس چون
سر و اخفا در علم او
مبرز ست در جایگہ علم
ست بصیرت و در جائے
کہ بصیرت ہمہ ست و
زندگی کل اشیا زندگی
اوست و قیام ہر شئی
بقیومی اوست و قیام و
دوام ہر شئی بقیام و
مومیت اوست پس چون
بے سمع و بی بصر و بی
تعلیم بی پیشی بی
میطش و ہستی

کل یوم یخوف فی شأن شود و چون به پائزده مراتب مذکور سمعیت و بصیرت برآید
 یافته بدینطور ظهور ظاهر شده خود جهتی ندارد و بخود قیام ندارد و سالکان حق از او
 شنوند و از او بینند و از خود بدر روند و خود را و غیر را البطل میکنند اگر بدر میجوید
 سماع کنند و او باشد و درین اشکال نظر کن تا اسما را فهم کنی و این شکل مرغ
 بمنزل قلب تار قلب خود این اسما را گوشه گوشه چنانکه نوشته
 شود به بینی و همه را از بینی و خود در میان نه و در گوشه شهابی دل
 بدین ترتیب بگردانی تا مَنْ أَحْتَصَمَ بِاللَّهِ فَتَدْنِیْ مِنْهُ نجات یابی
 و اسیر شیطان نگردی و در حالت استغراق با وستی نیز از دست
 مده مگر خود رفته شود شرط و از دهم آنکه اینچنین شخص را لازمست
 که فده از فروض و وجوب و سنت از و ترک نرود تا اگر فده از شریعت
 بجای نیامده باشد و او را حال بدین احوال باشد همه مکرز بانی و استیلا
 شیطانی بود چنانکه منصور و بایزید بسطامی و غیر ذلک اگر چه سخنان با موافقت
 مشرع میگردند اما در حال غیر حال آداب شریعت را از دست نمیدارند
 و در رساله ابو علی روید باری مسطورست که اگر سالک اینجاست
 استغراق دست دهد فرض را ترک دهد یا نه گفت فده آداب شریعت را از
 دست ندهد زیرا که به برکت ظاهر به باطن رسید و دیگر اینکه متابعت
 حضرت رسول الله است اگر از یک کس برداشته میشد از حضرت رسول الله میشد
 و چون از او برداشته نشد و او ترک نکرد و چگونه ترک بیهیم که مایا نرا بهره از
 باطن نمیشد مگر بمتابعت او پس بدان ای فرزندان که از درویشان خام طبع
 و صوفیان جاہل و درمانی تا دوست شیطان نگردی و باز مره عالمان
 متقی و پرہیزگار نشینی تا دشمن شیطان و دوست حمان شوی چنانکه در خبر
 صحیح واردست روزی شیطان موہبهای ریش خود کند و بدیده بخند دست
 رسول علیه السلام حاضر شد حضرت رسول گفت ای ملعون چرا ریش آکنیدی

این کتب
 سنت نبوی
 نجات یافت

گفت یا رسول اللہ حق تعالیٰ بر من خطاب کرد کہ برو پیش حبیبکلمن آنچه از تو پرسد بد و راست گوی و راست گفتن بمن دشوار بود بنا بر آن ریش را کندم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت بجوی اول اینکه دشمن تو کیست شیطان گفت دشمن من تویی و بعد از تو عالمان امت تواند حضرت از شادی چنان پرید کہ گاہ سہارکش ہا آسمان رسید و گفت کہ دشمنان تو دوستان خدای تعالیٰ باشند و دوستان من بمنجان و عیب گویان و برہمنان و آنچه معلمان کفراند و شیطان گفت آری و امت تو شیخان جاہل و صوفیان نارسیدہ کہ از حقیقت روشی و تصوف خبر نہ داشتہ باشند چیزے از مکاشفات برایشان نمایم و عتدہ ایشان تباہ کنم حضرت سلمیٰ گفت راست بجوی کہ ہا امتان من چہ خوابی کرد گفت متقیان را در وقت نزع ایمان سلب کنم و اکثر عاصیان را گفت ای بدبخت متقیان را چگونه فریب دہی گفت جاہل باشند وقت نزع بعضی دیو و پری را بصورت حور و براق و صورت و بہشت کنم و اورا مبارکبادی گویم آن جاہل بعمل خود غرہ شود و گوید چنان و چنین می بینم و بعضی را دیو و پری بصورت پیر و مرشد و عزیزان او میدارم و ایمان در میان خوف و رجاست خوف از او کم شود و کافر گردد و لقولہ تعالیٰ وَلَا يَأْمَنُ مَكْوَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ و ایمان عاصیان را بدان سلب کنم کہ ایشان از غایت گناہان خود در بہیت باشند من دیو و پری را بصورت مار و کر و دم و دوزخ و شرارہ کنم و امیدارم و منقطع می شود از رحمت خدا نا امید میشود کافر گردد و لقولہ تعالیٰ إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّ مِنَ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ بدان ای فرزند کہ شیخ زاوہ شیخی را شاید و سید زاوہ پیری را شاید و در شرح مشارق آئودہ است ہر کہ شیخ زادگی و سید زادگی پیری کند او ضال و مضل است و لہذا ہر پیری کہ خلیفہ بسیار داشتہ باشد نیز نشانی گمراہی است و مشائخان کبار از و احترام نمودہ اند و حضرت شاہ ناصر و راہب خلیفہ بود از ان اورا

بی این نشو و نما کفر را
مگر گوی را با عالمان
آیت ہذا بارہ پنجم در سلسلہ
مع دار سنا
اندکست و دفع خدا را کرد
ناگردد بدان
آیت ہذا بارہ سہار کو
فعل است با شیخا

مشائخان ہنول میندارند و یکی از جملہ خلیفہائے او شیخ نصر الدین بود کہ تمام ولایت ماوراء النہر را بہلاکت رساندہ و قتل عالمان بجائے آوردہ بود پس ہرچی کہے شاید کہ دست ہر دست تا عہد رسول اللہ از پیر کامل آوردہ باشد چنانکہ این فقیر خاکپائے صغیر و کبیر را از سلسلہ اجازت از حضرت پیر خود رسیدہ است و از مرثیہ خود ہمگی این مشائخان را از ہر سلسلہ بطریق مناجات و تحریر خواہم آورد تا ہر کہ طالب این سلسلہ باشد شاید کہ اسماء شریف ایشان را بیاورد تا در نہنگام مضیقت احوال عند اللہ تعالی شفیع آورد و حاجتش بیشک بر آید کما قال علیہ الصلوٰۃ والسلام مَنْ احْتَبَّ شَيْئًا يَكْثُرُ كَوْنُهُ آتِيًا وَهُوَ آتِيًا بِرُفْدٍ وَحَکَايَتِ اَزَادِیَا رَاضِی مَذْکُور کُنْد و یا بشنود بیشک بر خاطر او ارشاد الہی پیدا شود اقول شجرہ چشیتہ اہل بہشت کہ این فہیت جہتہ مسمی بکلا دیو زہ ننگہناری از حضرت شیخ المشائخ والا ولیامی پیشوائے زمانہ شیخ یگانہ فرو الزمان بمنزلت عین الانسان حضرت شیخ علی ترمیزی بن قنبر علی قدس سرہ آوردہ است و حضرت شیخنا را بیت نفر و الشمنان مریدان بودند کہ بغیر از اہل علم شخصی را مرید نمیگرفت و تلقین ذکر نمیداد اگرچہ عامی محض و خدمت اوروزی چند میکرد را بنید از برکت شیخ چنان موثر میگشت کہ دین زمانہ فساد دہ از شریعت مصطفوی تجاوز نمئی نمود و نخواہد نمود انشا اللہ الہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علی بن قنبر علی قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سالار مد عطا اللہ ربیۃ اللہ رومی قدس سرہ کہ با تو داشت منشا امانیکہ عوارف المعارف اچنان شرح فرمودہ است کہ یک کسر تواند برداشت و عالمان زمانہ در علم فقہ و الامام عظم ثانی سے گفتند عیسیٰ بخو اورا شہاب الدین ناگوری سے گفتند آئندہ اند کہ روزے دانستہ ان ماوراء النہر در خدمت او حاضر شدند و میان ایشان مباحثہ در مسئلہ افتاد

۳۴۰

در مناقبت بہا والدین صامت
قدس سرہ

شیخ خراچی را فرمود تا فلان کتاب ابیارند و کس برداشته آوردند
شیخ در حال بکشد و انگشت را بر آن سطر نهاد و انشمال رحال عذر
تقصیر است بجای آوردند و مریدی او اختیار کردند و ایضا آوردند کہ چون
ہمایون بادشاہ ولایت ہند را مسلم کرد و بعد مدت شکر افغانان بدو مقابلہ نمودند
بادشاہ از برای استعانت عارشیہم بجانب اجمیر متوجہ شد وقت ضحی بود کہ رسید
چون شیخ سر از مراقبہ بالا کرد اہل مجلس واقفہ را باز نمود کہ بادشاہ زمانہ
قیامی دارو گفت کہ چہ میخواہد بادشاہ گفت ملک میخواہم شیخ در مراقبہ
شد کہذا سہ کرت سر بالا میگرفت و طریق حاجتش نہ رسید باز در
مراقبہ شد بعد از مراقبہ سیوم دست بر آرد کہ نہایت سلامتی سر بادشاہ
فاطمہ خوانند حضرت ہمایون بسبب ہمان عار از عدو نجات یافت بعد
از نجات از موضع لاہور دو واسپ را بہدیہ شیخ فرستاد و ایضا آوردہ اند کہ
رفدے فرزند ایشان شیخ حسین بہوا فرستاد جوانی در سیر خرابات
بیرون شدہ بود و ندان چند از ہر طرف بدو سختند و شمشیر چند بروی زدن
اما بوجوش اثر نمیکردند چون در خانہ آمد شیخ برو قہر و غضب تمام فرمود
و گفت کہ فقیران را سواری و سیر چہ کار گفت ای پدر طریق اثر ناکردن
شیخ چہ بود شیخ دست مبارک خود را بدو نمود کہ کبود شدہ بود باز شیخ
را از آنجا کہ عادت در ویشالنت از ظہار کرامات عار پیدا شد سر بزین
نہاد و از دار فنا بدر البقا رحلت نمود الہی بکرمت را زو نیاز شیخ اسلام
و انسایین شیخ بہا والدین صامت قدس سرہ کہ باتو داشت و او را از پنجاصات
گویند کہ در بیچ احوال بغیر لابی تکلم نمیکرد و نہ فرزند صغیرش را بہتر و کثر
را کردند تا مگر باین فرزند تکلم کند طفل اورا بغایت ملاحظت رہانند چنانکہ
از ریش و تسبیح اورا میگرفت و بدو ملاحظت میکرد و شیخ دست را بطرف
زمین اشارت کرد سر را بران او نہاد بعد از مدتی چون دیدند طفل جان را

کرامات علی صراط
و نیاز آن کرامت نبوت
پیر و نیاز خداوندان بخشند
خدمت بستند

شیخ حاجت علی
و نیاز حاجت علی

بحق تسلیم کردہ بود آورده اند کہ روزی از مریدان او انکار نمود و مباحثہ
کرد کہ فی زمانہ کرامت نیست شیخ گفت ہست کلاماً اُولَیِّیْنَ دَاوِدُ نَبِیًّا
لَهَا کُوْنٌ فَمَنْ اَھْلُ النَّوَالِ یعنی کرامات اولیاء حق است مرید گفت اگر کسی
داشته باشد پیدا کند و برین مبالغہ تمام نمود شیخ دو رکعت نماز بعد از تجدید
وضو بجای آورد و گفت از زبان بہتر شیخ نیست و سرزمین نہاد و رحلت
نمود الہی بحرمست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین سید حامد الدین قدس سرہ
کہ ہا تو داشت الہی بحرمست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ حسام
الدین قدس سرہ کہ ہا تو داشت و بعد از بیعت ایشانرا از خدمت منع کرد و انکہ
سادات بودہ اند و ادب سیادت او نگاہ میکردند اما حضرت سید
حامد الدین از عمر عدم خدمت بغایتی دلگیری بود و از عدم خدمت
پیر خود عدم سعادت خود را قیاس میکرد و جد بلا غایت و جہد بلا نہایت
مینمود کہ مگر وقتی از وقتہا بہ یگان نوع خدمت مشرف شود قضا
شبہی حضرت شیخ حسام الدین قدس سرہ بر بام بود چون میخواست
کہ فرود آید حضرت سید حامد الدین قدس سرہ خود را در طاقچہ زینہ پا بہ پہنان
ساخت کہ مگر پای مبارک ایشان بر بدن ایشان برسد ہمدان بود کہ
حضرت پائی را بر پشت ایشان نہاد اما چون دانست کہ آدمی است در حالت
زودہ فرود آمد گفت کیستی گفت منم فرمود غرض چہ بود گفت خدمت دیگر میر
نمیشد این را ہم نوعی از خدمت دانستم پس حضرت شیخ حسام الدین
قدس سرہ خواست کہ او را اذن ارشاد بدہد اما بخود اندیشید کہ اگر
قمیص خود بدہم در وقت پوشیدن دامن ہالائے سر ایشان خواہد
آمد و اگر دستار بدہم نیز بر فرق او قرار یابد و این را بے ادبی میدانم
کہ لباس من بر فرق سادات قرار یابد اما بہتر آنست کہ سر او را بر فرق خود
بدہم تا وقت پوشیدن دامن بر پایے ایشان نہ آید چون حضرت

۳۴۱

مناقب شیخ نور قطب عالم

شیخ حسام الدین سراویل اور بدوشیدہ داد حضرت سید حامد الدین از اسحاق
 کہ صد خندان آداب مرشد سے بار عایت میداشت سراویل اور گرفت
 بر سر خود بست بعد چون حضرت شیخ حسام الدین بی النسب کہ در اخلاص
 بلند ہمت ست و در خدمت ثابت ست شفقت بلا ہنایت در شان
 پیدا کرد و مراتب ازان اللہ تعالیٰ درخواست کرد و اولاد از ارشاد واد پس لایق
 حال طالب اینست کہ اگر چه سید زاده و شاہ زاده و خان زاده باشد خدمت
 از دست نہ بر الہی بحر مست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ نور
 قطب عالم قدس سرہ کہ باتو داشت در مناقب او آفرودہ اند کہ وقتی بادشاہ زمانہ
 ناگور را در تحت حکم آمد در قریب شیخ زہ نے بیوہ بود کہ خود را در حفظ و موقوف
 میداشت سپاہیان بدو مزاحمت میرسانند و اموال او را بے تکلف
 میخورند بیوہ زن استعانت بحضرت شیخ برد شیخ در پیش ظالمان شد
 کہ قیما زرا بغایت مظلوم نمیتوان ساخت ظالمان خندہ آغاز کردند کہ قطب
 جامی نیمخیز و شما چگونہ آمدید شیخ گفت مگر خواستہ باشم ایشان فی
 الحال کس را بہتر لش دو آیند گفت کہ در خانہ ہم نشستم است و در بخا
 ہم حاضر است ظالمان ترسیدند و انا بخا بیجا شدند و این احوال را بادشاہ
 نشان دادند بادشاہ را پانصد مردان خوانین بودند فرمود تا پانصد مسجد و پانصد
 ہمانی مہیا کنند و بادشاہ نیز مسجد و ہمانی تیار کرد و این ہزار و کس بیک
 کرتا و را دعوت نمودند در یک ساعت در ہزار و دو جا سے پیدا بود و
 بر تخت خود نشیبتہ بود و در بعضی جا خوردنی میخورد و در بعضی جا نماز را امامت
 میکرد پس ہر کہ دعوی قطبی کند از چنین طلب کن الہی بحر مست راز و نیاز
 شیخ الاسلام و المسلمین شیخ علاء الدین اسعد بہا نوری قدس سرہ کہ باتو داشت
 الہی بحر مست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ سلج الدین قدس
 سرہ کہ باتو داشت الہی بحر مست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین

۳۴۲

مناقب شیخ نور قطب عالم

شیخ نظام الدین اولیا، احمد و محمد بدوانی قدس سرہ کہ با خود داشت و در مناسبت
 او آورده اند کہ روزی در تنگنا سے میرفت سگ بچکان را افتاده و دید
 کہ بی طاقت شدہ فریاد میکرد و ندگفت مادر ایشا ترا چہ شد گفت کہ درین شب
 که دو بجز و گفت فریاد بکنید مادر ایشا ترا چون فریاد کردند حال از کوه بیامد
 بران بچکان خود ایستاد ایضا آورده اند کہ شیخ را پانصد قوال بود کہ ہر روز
 برقص و سماع میرفت روزی عالمان زمانہ جمع شدند و شیخ رکن الدین بشتی
 را در پیش کردند تا با او مباحثہ بکنیم چون شیخ در رسید ہر دو با ہم مرحبا کردند
 و شیخ در رقص شد قوالان را فرمود کہ چشتی قرار نینہاشد قوالان سرودنوا ختند
 چون بجانب شیخ رکن الدین رسید از دافش بگرفت و بنشانندش باز برقص
 شد بکنان تا شش کرت او را منع کرد چون بکرت ہفتم برقص شد شیخ رکن الدین
 روان شد و جملہ عالمان متابعت او کردند بعد از ساعتی پرسیدند
 کہ یا شیخ چرا رہا کردی گفت من با او چہ سخن در ماطن کردم کہ شمار بدان
 اطلاع نشد اما دین شش کرت کہ میگرفتیم در ہر کرت با آسمان سے برآمد
 و در کرت ہفتم بجای رسید کہ مراد ان مجال نبود آورد اند کہ چون مفتاح
 انجمن را تصنیف میکرد یک مسئلہ بر مصنف دشوار آمد مرید خود را فرمود
 تا فلان وظیفہ در کنارہ در یا بخوان کہ خضر علیہ الصلوٰۃ والسلام بتو نماید مشکل را
 حل بکند مرید پہچنان کرد خضر علیہ السلام را دید گفت یا نبی! سد بار دیگر کجا
 باشی گفت در مجلس شیخ نظام الدین خواہی یافت آورده اند کہ مرید بگرفت
 مشکل افتاد ہمان مرید مجلس شیخ نظام الدین رجوع کرد چون پرسید دید کہ شیخ برقص بود
 و ہنر خضر موضع رقص او را بدامن پاک میکرد مرید در شک افتاد کہ شیطان بہم
 یا حضرت خضر باز گفت کہ شیطان بصورت پیغمبران نشود دین اندیش بود کہ
 خضر علیہ السلام در پیش او آمد و مشکاش را بیان فرمود مرید گفت یا پیغمبر خدا سے
 اینچہ حالت است گفت اگر چہ ناموافق شریع میکند اما طالب مخلص است کہ طلب

با خلاص دایم میر چون این شیند بیامرد پیش نظام الدین استاد
از فراغ شیخ طلب انا به کرد و در طلب شجره شد شیخ گفت که است
شما مشرع است شجره مراتب بول نکند اما چون آنکس الحاح بسیار کرد و کلام
و شجره بدو داد چون در پیش استاذ شد واقعه باز نمود استاد بدو قهر و غصه
تمام کرد و فرمود که شجره را بدو برگشته بده مریدان با نمود که من شرم دارم بعد از این
هر دو روان شدند چون رسیدند دیدند که شیخ باز در رقص بود ایشان در
مجلس او استادند چون شیخ بطرف ایشان آمد هر دو استاد و شالار داد و مصافحت
کردند اما رنگ روی مریدش بغایتی تغیر شد شیخ گفت اگر چیزی باطن
داشته باشید والا کار شما بظاہر نیست و حضرت شیخ را گفته اند که چون به نظر تیر
مکس نگاه میکرد و حال هر ش از تن جدا میشد بعد از فراغ مریدان پرسیدند که یا
شیخ مایان چندان تیر باران باطنی کردیم برای ایشان چرا اثر نکرد شیخ گفت که من
چندان تیر طریقت برای ایشان ندادم اما جنبه غریبت چنان پوشیده بودند که
تیر طریقت در جنبه شریعت اثر نمیکرد ایشان شجره را بدو دادند شیخ
گفت من چه گفتم بودم اما شیم شما بی طاقی کرد و درین حال من مخیر
ام اگر مرا بیا بید بکشید بجزو این گفتن باز در رقص شد تمام آن
مجلس یک کرات کار زدند اما در هیچ اثر نه کرد بعد از فراغ مغذات
نمود ایشان گفتند که اینچنین کار خاصه تو باشد و کس دیگر را نشاید
مناقب دیگر آورده اند که باو شاه زمانه را در هر وقت پالضد
طبق لصدق می برآمد شیم را نیز پالضد طبق می برآمد باو شاه را غیرت بکام
شد که لصدق او بمن برابر و مساوی میباشد آنچه از اموال و اطلاق شیخ داد
بود همه را مالغت نمود اما شیخ بعد از آن دو چندان طبق میکشید باو شاه
چون بدید که باین نمی ایستد مریدان او را کار بیگار میگرفت بزور و ستم و
قلعه دلی را راست میکرد روزی مریدان این واقعه را به شیخ بازگفته شیخ گفت

۳۴۳

در شاہ طالعین

این قلعہ بر باد شاه حرام است او بمیرد و درین قلعہ خزان بچند چون قلعہ مہیا
 شد و بادشاہ بطرف قلعہ سوار شد مریدان گفتند کہ یا شیخ شما چہ گفته بودید
 شیخ گفت دہلوی دورست بکذا چون بادشاہ بدروازہ رسید مریدان
 تجمیل کردند کہ یا شیخ درآمد گفت ہنوز دورست آوردہ اند کہ چون بادشاہ
 بدروازہ می آورد واز بالائی دروازہ بقدرت اللہ تعالی سنگ از دیوار جدا
 شد حتی کہ بر سر بادشاہ رسید و مغز او برآمد الحال تا این زمان ہرگز خرم میشود
 و قلعہ دہلی مے یا بدلاھی بچہ مرست راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ
 فرید شکر گنج مسعود سلیمان چشتی قدس سرہ کہ با تو داشت در منافقت آوردہ
 اند کہ شیخ فرید و بہا والدین ذکر یا ہر دو در پیش شیخ شہاب الدین بہروردی
 آمدند و سید جلال بخاری و شہباز قلندر ہر دو نیز ہمراہ بودند اما شیخ فرید را در
 دل خطرہ آمد کہ شیخ را سینہ بغایتی کلان ست بمانند زنان چہ واقعہ باشد
 حضرت شیخ شہاب الدین دریافت اما ہر چہ ادا یگان مرغ بداد و گفت این ا
 در جای فسخ کنند کہ کسی نہ بیند ہر سہ کس مرغ را کشند اما شیخ فرید برگشتہ
 آورد و گفت چہا گفت بیچہ ہای نیست کہ او نمی بیند بعد از آن حضرت شہاب الدین
 او را فرمود کہ برو مردان خدای را طلب کن کہ ترا بہن کاری نیست و از عہدہ
 تو خواہم برآمد شیخ فرید گفت کہ بارے کسی را بہنار فرمود و در پیش قطب
 عالم شود و طلب او شد چون بہ نزدیک شہر قطب عالم رسید و دید کہ با کوہ دکان
 ہازی و لعب میکنند و چون بہنزلش آمد و دید کہ بر تخت شستہ است اما چنان
 گاہ شد کہ یکی در انہیان کوہ دکان بہن شخص بود زیرا کہ مراتب طلبان است
 کہ در یک ساعت بہزار کرشمہ بنمایند قطب عالم او را بخدمت آفتابہ
 مستطاکر و شبی آتش کردن آفتابہ از و نا چیز شد و در جائی بہند شمع را
 دید کہ افروز و در حال بدان جا نگاہ روان شد و دید کہ دختر صاحب جمال و
 سرخسہ قوم کلام اللہ را میخواند آتش طلب کرد و مبالغت فرمود و گفت

در مناقب شیخ فرید گنج شمس
در مناقب شیخ فرید گنج شمس

اگر چشم خود را کشیده بمن بری آتش بدیم شیخ در حال کار و بار گرفت
چشم مبارک کشیده بدو داد و آتش را روان کرد بعد از گرم کردن آفتاب
قطب عالم بیرون آمد و مهارت بجو فرمود فرید چشم توجه حال کرد گفت
حضرت مدد میکند گفت بجشای که بانگم چون بجشاد آمد که بودا تا کرمی داشت
نشانه مردان کم نشود علی الصباح همان دختر جمله مال زردا گرفته و پیش قطب عالم
شیخ آن اموال را بقدر الصدق کرد و او را بشیخ فرید تزویج کرد و از آن
ازدواج بجا نباشد فرستاد اما ولایت پنهان با اقبال جوگی گمراه ساخت
بود و قصه ازان بود که روزی با دوشاه پنهان در شکار شد اما در میان
درخت گل بنیادی مصفا دید فرمود که تا او را از اینجا برکشند چون زمین را کاوه
درخت از خانه سر کشیده بود چون همان خانه را خراب کردند دیدند که جوگی در
خانه نشسته است و بنیخ آن درخت در کاسه اوست با دوشاه بدو معتقد
شد جوگی چون برآمد علم ناسخ را بیان کرد تمام ولایت را گمراه ساخت
چون حضرت شیخ فرید در آن نواحی رسید گوشه را بخود قرار داد و در آن
زمان تمام نظر مردمان بدان جوگی میرفت آورو که اندر که شخصی را از آن محل
ماده گاوشیر داری استاد و پیش شیخ رفت که ای گوشه نشین دعا کن
تا ماده گاوشیر و پدر شیخ دعا کرد و چنان شد بکذا تا اهل محله بدو رجوع
کردند چون شهرت یافت سخن را با دوشاه رسانیدند با دوشاه شیخ را دعوت
فرید علیه الرحمته حاضر شد و گفت اینچنین مسلمانان را شاید که دین محبت
مصطفی صلی الله علیه وسلم را تبدیل دهد با دوشاه گفت که جوگی چنان چنین
کرامت دارد اگر شما بدو برابر ای کنید از وی برگردیم شیخ فرمود خدا آسان
خواهد کرد چون در رسید شیخ را گفت تو که باشی شیخ فرمود صاحب این ولایت
جوگی گفت مرا با شما کار مسلم و حجت نیست بلکه کار بکرامت است جوگی
مسلمای خود نشست و در پناه شیخ هر دو کفش مهارت در بالا انداخت

اعمال صحت جوگی چنان رفتہ بود کہ دیدہ نمیشد و آن کفش را بر سر زده باز آورد
بعد از آن شیخ فرید بالا پرید جوگی نیز در عجب او بالا رفت بعد از ساعتی جوگی
فرود آمد بعد شیخ فرود آمد جوگی در اقدام شیخ افتاد و توبہ کشید و مسلمان شد
گفت چرا گفت مرا برکت عمل بود تا با آسمان رفتم و بالا راه نداوند تا او را برکت
عمل و ایمان بود از من در گذشت و در کنگرہ بہشت رسید تمام عالم
مسلمان شدند و شیخ الحال را بنجا آسوده است و او را از بنجا شکر گنج گویند
کہ روزی ہار ہارے شکر از او میگذشت گفت چیست یکی از اہل من بیان
گفت خاکست فرمود خواهد شد بعد از مدتی چون دیدند ہمہ خاک بود ہار ہارے
راہ آوردند گفت شیخنا شکرست گفت خواهد شد باز شکر شدند و آوردہ اند کہ
روزی بر مقبرہ نشسته بود و مرید خود را دفن میکرد چون دفن کرد رنگ
و رویش متغیر شد باز ہار ہارے شد گفت یا شیخ چہ حال بود گفت گنہگار بود
عذابش میکردند من ہشاعت استادم ہنوز سخن تمام نکرده بود کہ
قطب عالم در رسید و او ہنوز در کلام بود کہ شیخ معین الدین جمہری
در رسید و او ہنوز در کلام بود کہ آواز نعلین شیخ عثمان ہارونی پدید آمد
ہا گفت بر ملائکہ آواز کرد کہ بنظر دیوانہ خوابید سوخت والا بگریزید یا ران گفتند
یا شیخ اگر بدو نمی بخشید تا حضرت رسالت پناہ صلعم ہمہ حاضر می شدند
الطی بحرم راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ قطب قطب
الدین بختیار اوشی چشتی قدس سرہ کہ با تو داشت در مناقب او آوردہ اند
کہ روزی شیخ فرید شکر گنج در وقت ہمدار و ہمدلی از سنت فجر در خواب رفت
و اہل میان اہتمام شد شیخ فرید مخیر شد قطب عالم آستین را در پیش او داشت
شیخ فرید در میان آمد و لایستہ را دید کہ جایہا سے لطیف و حوضہا سے
کوناگون است شیخ فرید در آن غل کرد ہار ہارے آستین برآمد و فرض با مداد
بجای آمد و ہذا منابت ہر یک چندانست کہ در تحریر نیاید اما بعضی را کہ بیاو

۳۴۷

قطب قطب الدین
بختیار اوشی چشتی

داشتیم بگویم ابراهیم بن محمد بن ابی بکر مریم راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ حسین
الدین حسن بن سحر جی چشتی قدس سره که با تو داشت مناقب او آورده اند که
روزی بندگان هند و میهن خود بتمام سوخت اما یک دست او بهیچ وجه
نی سوخت مردم نیک متحیر شدند ناگاه از جانب قبر شیخ آواز برآمد که
این دست را نزد یک من دفن کنید زیرا که روزی من در وجد بودم و
را بالا کردم او نیز از برای موافقت بطعنه دست را بالا کرده بود از آن نسی سوزد
و مناقب شیخ اگر بتمامه نویسم درین مختصر بجزد اهل حق بجز مریم راز و نیاز
شیخ الاسلام و المسلمین شیخ عثمان مارونی قدس سره که با تو داشت اهل حق
بجز مریم راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ حاجی شریف
زندنی قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین
مطلب الدین مودود چشتی قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز شیخ الاسلام
و المسلمین شیخ ناصر الدین ابو یوسف چشتی قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز
و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین خواجه قدوة الدین ابو محمد چشتی قدس سره که با تو داشت
اهل حق بجز مریم راز و نیاز خواجه ابواسحاق شامی چشتی قدس سره که با تو داشت
اهل حق بجز مریم راز و نیاز خواجه ناصر الدین چشتی قدس سره که با تو داشت اهل حق
بجز مریم راز و نیاز خواجه مشاد علودینوری چشتی قدس سره که با تو داشت
و بدانکه سلسله چشتیه از خواجه مشاد ارتفاع یافته است اهل حق بجز مریم راز
و نیاز خواجه ابو میره بصری قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز
خواجه ابو حفیظ مرعشی قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز
خواجه ابراهیم بن ادیم قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز
نیاز خواجه فضیل بن عیاض قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز
و نیاز خواجه عبدالواحد بن زید قدس سره که با تو داشت اهل حق بجز مریم راز و نیاز
و نیاز خواجه امام حسن بصری رضی الله عنه که با تو داشت و بدانکه امام حسن

بصری پس متفقہ را جہانی بود روزی در کنار جہانی بود نشسته شد آفتاب بر
 حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم پر آب برای طہارت بود ازان آب
 بخورد حضرت گفت کہ این آب چه شد گفت این پس بخورد حضرت فرمود حسن یعنی
 نیکو کرد و گفت بمقدار این آب از من برکت هر دو جہانی ہر دو چون بزرگ شد
 سوداگری میکرد و نام او ابو سعید بود چون حضرت حسن گفت نامش حسن کی نہ
 و مر و اید میفر وخت او را حسن لولوی می گفت نہ در سالے از کنار دریا
 بار بارے مر و اید حاصل کرد و در روم برد و با یک از کلانتران روم آشنائی
 داشت بار بار خانہ او نہاد و روزے آنکس گفت کہ بادشاہ مایان را
 درین روز سیر بیابان ست اگر میخواہید شما نیز با ما بروید امام
 رفت در بیابان خیمہ دید بغارتی کلان استادہ اول چہار ہزار کنیز کان
 صاحب جمال ہر یکی با طبقہاے مر و اید در دست ازان بر گشتند و روان شدند
 بعد ازان چہار ہزار سفید ریش ازان گشت کردند و روان شدند بعد ازان دو ہزار
 طیبان و بیران ازان خیمہ گشتند و روان شدند بعد ازان دوازده ہزار شکر ازان
 خیمہ گشتند و روان شدند بعد ازان بادشاہ دوازده کس خوانین دکان خیمہ درآمد و
 آن خان کہ آشنائی او بود او را نیز درآمد و بادشاہ گفت ای منہ زند اگر بہ کنیزان
 و زر و خزان نجات می یافتی میدادم چنانکہ دیدے و اگر برو دارے
 سفید ریش ازان نجات می یافتی آورده بودم و اگر بطیبی بی طیبان نجات
 می یافتی آورده بودم و اگر بجنگ و حرب نجات می یافتی میسر و دم
 و اگر بزادہی ما و خوانین نجات می یافتی آورده ام اما کار بخداے ہست
 کہ ازین بیج چیز قبول ندارد و بعد از بر آمدن امام ازانکس سوال کرد کہ بیخبر
 کارست گفت بادشاہ را پرفات یافتہ ہست در ہر سال ہچنان
 میکند امام ہم از اسجار و ان شد گفت کہ بار بارے مرا بر ضاے خدا
 بصدق کن کہ اینچنین خدای قادر کہ ازین چیزهای بیج قبول ندارد

چگونه طلب اور ترک ہم و طالب بنیاد سے فانی بنائیں و از اسباب کہ رجوع
کرد بعد از طواف در طلب علم شد تا امام زمانہ گشت اما چون اصحاب کم شدند
و در ہر روز حلت مینمود مگر مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ ماندہ بود امام حسن
بالتفاق صحابہ و پیش مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ شد و بیعت کردن خواست
و گفت کہ حضرت رسول علیہ السلام فرمودہ است اَصْحَابِي كَالْجَمْعِ بَابِهِمْ اِقْتَدَانِي
اَقْتَدَانِي ثُمَّ اَتَتْهُ تَوَازُ حَضْرَتِ اَمُوْحَہٗ بَابِنِ فَتَعْلِيْمِ كُنِ مَرْتَضٰی فَرَمُوْدَ كِه رَفْدٰی وَرَعْدٰی
رَسُولِ اللہ شستہ بودم حضرت فرمود چشمان مرا بہ بین کہ چگونه می پوشم چشم
پوشید و گفت لَا اِلَهَ اِلَّا اللہ باز مرا فرمود کہ چشمان بپوش و بگوی گفتم کہ حضرت
رسالت پناہ فرمود و یا فتی مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ همان روش ہر چہ
از ذکر و فکر بود ہمہ تعلیم کرد و تا این زمان همان روش در میان صوفیان
رواست و اورا سہ صد کس مرید بودند ہر تہہ مانند او گشتہ بودند و از ان میان بدو
کس اجازت داد یکی لعبد الواحد بن زید و دیگر بہ حبیب عجمی و نہ خانوادہ از حبیب
عجمی ایجاد شد و پنج خانوادہ از عبد الواحد بن زید و از میان یک مرید امام
نخزیدہ بود و اہل نام بن حارث و تھنہ اورا در منزل ایمان مذکور کردم باز نہ
اورا براہ آورد آورده اند کہ روزی زنی سر بر منہ میرفت امام گفتش ای
زن سر بپوش آن زن از خود خبر شد سر پوشیدہ گفت ای امام من از محبت
آدمی چنان مستور عقل بودم کہ سر پوشیدن را فراموش کردہ بودم و تو
دعوی محبت خدائی میکنی چگونه بر منگی سر مرا دیدی امام واقعہ باز پرسید
گفت شوہر سے دارم کہ در چند سال محنت کشی او کردہ ام اما چنان محبت او
اقتضام کہ از محنت او خبر ندارم ولیکن دین ابام میخواہد کہ زن و دیگر بگیرد و ہر چند
صبر میکنم این محبت او نمیتوانم صبر کرد امام فریاد برآورد کہ این قھتہ بجنوب
من میگردد و او در کلام مجید خود فرمودہ است اِنَّ اللہَ لَا یَغْفِرُ اَنْ یُّشْرَكَ
بِهٖ وَ یَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِیَنْتَظِرُ الْحٰی بِحَمْرَتِ رَاوِیَا زَامِرِ الْمَوْتِ

صحاح اصحاب رسول
بہر آنکہ این کتاب
در مناقب امام حسن
بصری رضی اللہ عنہ
است

۳۵۰

نسخہ ای بخط کمالی
آوردہ با ووی بخط کمالی
کسی تا کہ خواہد
این آیت در بارہ ۵۰
کعبہ یا ایہ الذین

بجستش
از باطنان تو کمال

علی مرتضی کرم الله وجهه که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز سهروردی کمال
خلاصه موجودات شفیح روز جزا محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم که با تو داشت الهی
بحرمت ذات مقدس و مطهر خویش که مرادات و مشروعات این دریاچه
برآورده خیر گردانی بمنتک و کمال کرمیک من خودیدم فقراتک فلان شجره دیگر
از سلسله سهروردیه که تعلق به ابوالنجیب سهروردی دارد
که حضرت شیخنا از اذن داشت و از و باین فقیر ملا در ویزه تنگناری رسید
الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ علی ترمذی
که با تو داشت بدان امی و نرسند که ارواح جمعی است لطیفه که تعلق دارد
به بدن انسانی تعلق تصرف و تدبیر و ارواح غیر نفس است و نفس غیر ارواح
نرسد که در هنگام خواب بیرون میرود و نفس بر جای میماند بقوله علیه الصلوة
والسلام النوم اخ الموت و در حدیث دیگر در مشرق آورده
است که ان الله یقبض ارواحکم حیث یشاء و یرد علیکم حیث یشاء
یعنی قبض میکند در خواب و باز میگرداند در بیداری چنانکه روزی
این فقیر از حضرت شیخ پرسید که بد بختان چه میگویند که ارواح صورت
ندارد حضرت شیخ فرمود که محض غلط میگویند و این در اکثر جایها مسطور است
اما چون در رحم منزل میشد هم از یاد میدارم که ارواح ما را بمنزل مسور حیات
پرورده بود و مصنف این رساله نیز نشانه گفته بود که ما در خود و استعداد
نکرد که لایل دران ایام من دختر بودم پس فقیر نیز از انصاف نام خبر دارد
و برادر فقیر از ان احوال خبر داد که گفت چون من از رحم فرود آمدم
مرا در فلان چیز نهاده بودند الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
و المسلمین شیخ سالار بده عطار الله بته الله روی قدس سهر که با تو داشت الهی بحرمت
راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ قطب الدین مهاجری قدس که با تو داشت
الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ نظام الدین

۳۵۱

بگویم و ارواح شما را بر جای
که ظاهر و باطنی در پیش
هر جایی که در ضا بود

بهاجر سے قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بکرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ محی الدین مجوبی قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بکرمت
راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سید جلال الحسن الحسینی البخاری
قدس سرہ کہ با تو داشت و پسر سید جلال بخاری اول ست کہ این جہانیا
گویند الہی بکرمت راز و نیاز شیخ رکن الدین قدس سرہ کہ با تو داشت
تقلست کہ شیخ پانزدہ ماہ در رحم مادر بود بعد از ولادت جدا و
شیخ بہا والدین ذکر یا از و در گوش پر سید کہ انیمقتلہ چارہ رحم ویرماندی
گفت مدہر ماہ دو سپاہ از کلام الدیاد میس کردم ازان ویرماندم و
اوان پر خود اذن آفودہ بود الہی بکرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ صدر الدین عارف قدس سرہ کہ با تو داشت واونیر
اذن از پدر خود آفودہ بود الہی بکرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ بہا والدین ذکر یا قریشی قدس سرہ کہ با تو داشت و ذکر یا نام پدر او
بود منقول ست کہ شیخ را حضرت شہاب الدین عاکرودہ بود کہ ہرگز
بہ بیند و بعد از تو جنازہ توبہ بیند و ہر کہ بعد از تو جنازہ تو منارہ ترا بہ بیند یعنی
کنند ترا اورا بدوزخ کارے باشد چون این سخن بشیخ فرید شکر گنج رسید
در خاطر گذرانید کہ مرا شیخ قطب عالم ہیچ دعا نکرد قطب عالم در
یافت و حق او دعا کرد کہ ہر کہ مرید تو شود و مرید مرید تو تا روز قیامت
ہر کہ دین سلسلہ تو اقتدا کند اورا از آتش دوزخ خلاصی باشد و شیخ
رکن الدین آفودہ است کہ در شب حق تعالی را در خواب دیدم بمن چنان بنمود
و گفت ہر کہ بہ کرت این تکرار کند اورا بتو بخشیدم از برکت این اسماء
یعنی شیخ رکن الدین شیخ صدر الدین و شیخ بہا والدین باید کہ این سہ
کرت تکرار کند الہی بکرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ شہاب
الدین سهروردی قدس سرہ کہ با تو داشت منقولست کہ معراج حضرت ہرودہ

سال بعد اما چون بر ششم آمد جلای خواب هنوز گرم بود و این را طلسمات الہی
 گویند کہ بر بعضی یکساعت میباشد و بر بعضی چند سال شیخ شہاب الدین را
 در دیدی بود مؤذن ہر روز در تہمین التماس میبود کہ اگر من طلسمات الہی را میدیدم
 روز جمعہ در مسجد دمشق کہ آنرا معاویہ میخوانود ہست در سید و در آن مسجد
 جوئے آب میرفت در حال جامہ کشید بعد از آن در آب درآمد چون سر بالا
 کرد در ولایتی بیرون شد کہ نام آن ولایت نمی شناسخت ہچنان بر زمین
 بر سر آب نشسته بود ناگاہ یکدیگر رویش نیک محضر برو پیش آمد گفت
 چہ شخصی واقعہ باز نمود او را در خانہ برد بعد از مدت دختر بدو نکاح کرد
 فرزندان چند از و تولد شدند بعد از آن رفتی نیز برای غسل جان جا نگاہ
 جامہ کشید چون در آب درآمد سر بالا کرد و دید کہ باز در ہما مسجد بیرون شد
 و جامہ ہائے او ہچنان نہادہ بود و مردمان ہنوز در مسجد حاضر شدہ مؤذن
 جامہ پوشید و در مسجد متخیر شدہ بنشست بعد از آمدن شیخ بمسجد چون نماز ادا
 کردند شیخ بدو قسم کرد کہ متخیر مباشی میخواستی دیدی کہ آن مقام را بدو معاینہ کرد
 پوشہ گرفته روان شد کہ بعد از سہ ماہ در آنجا رسید زن و فرزندان خود را بیاورد
 احمی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ ضیاء الدین ابو النجیب
 عبدالقادر سہروردی قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بحرمت راز و نیاز
 شیخ الاسلام و المسلمین و جیل الدین ابو عمر سہروردی قدس سرہ کہ با تو داشت
 الہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین محمد بن عبد اللہ معروف
 بعبودیت سہروردی قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بحرمت راز و نیاز
 شیخ الاسلام و المسلمین شیخ احمد اسود و علودینوری قدس سرہ
 کہ با تو داشت الہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ
 محمد اسودینوری قدس سرہ کہ با تو داشت الہی بحرمت راز و نیاز
 شیخ الاسلام و المسلمین شیخ جنید بغدادی قدس سرہ کہ با تو داشت

در قلعه البدر عتبت شیخ الاسلام لهاوردی آفریده
 که آنچه بعضی صوفیان گویند که شیخ جنید رکعت میبرد و سماع میکرد راست
 است اما ما آخر عمر تائب شد و توبه کرد و آورده اند که شیخ خواب بر زانو
 حضرت سری سقطی بود و در پنج سالگی نماز می گذارد اما سر را نزدیک
 نهاد و روزه سری سقطی گفتش که سگ پسر سر را و در میباید نهاد گفت
 آری روایت میخوانست اما سر من از مکه باشد می گذارد و طایان نزدیک می بهم
 روزه می بهمه سری سقطی بطواف کعبه میرفت و مسجد حرام چهار صد و سیصد
 را بافتند که همگی در بیان شکر بودند چون سری سقطی را دیدند معسج شدند
 که از و جواب احسن شنویم سری سقطی اشارت بجنید کرد که از و پرسید شیخ
 جنید گفت شکر گفتار زبانی نیست بلکه شکر آن بود که چون نعمت منعم را صرف
 خود کردی پیش قوت آنرا در عبادت او صرف کن یا به نعمت دیگر طلب تا شکر
 بجا آورده باشی همگی پسندیدند روزه در بازار می گذشت کو دوکان و در
 به سنگ کلنج میزدند گفت بسنگ زیند که پائے من میشکند و از شکستگی
 پائے نیمه رسم بلکه از عبادت محروم مانم الهی بکرمت روزه نیاز شیخ
 الاسلام و المسلمین بتری سقطی قدس سره که با تو داشت الهی بکرمت روزه
 نیاز شیخ معروف کرخی قدس سره که با تو داشت منقول است که روزه
 سز مرا بته شسته بود سر بر آورد تبسم کرد و باز بمراقبه شد باز سر بر آورد
 در گریه شد مردیلان پرسیدند که چه حال است گفت در هر زمانه چهار سال
 مردان عینب میباشند و عینب آن را گویند که هیچ فقه از شریعت و اطفال و احوال
 تجاوز نکرده باشند ولیکن از مراتب خود نیز خبر نداشته باشند و نه مردان دیگر
 خبر داشته باشند و نزدیک خدای صاحب مراتب باشند و در هر زمانه چهار صد سال
 میباشند و امام شافعی ابدال بود و مظفر دیار کسی پرسید که امام شافعی از کجاست
 است گفت ابدال است و از مالک دینار پرسید که چه حال دارد گفت بعد از و

در بیان مناقب شیخ جنید
 بغدادی قدس سره

۲۵۲

۲۵۵
در بیان مآل و مقادیر و غیر ہر ماضی اسد علیہا
در بیان مآل و مقادیر و غیر ہر ماضی اسد علیہا

مانند کسی نباشد و ابدال آنرا گویند کہ صاحب مراتب صاحب علم باشد کہ از
علم لغزیدنی خبردار باشد و نیز قیام زمین بایشانست کہ گفتہ اند کو لا الہ الا ہذا
لخفت الارض و ما فیہا و در ہر زمانہ چہل اوداد میباشند و مراتب ایشان
علی ست از مراتب کہ فی کل شیئی انتباه دارند و در ہر زمانہ چہار نقباء باشند کہ ہر
چہار گوشہ دنیاوی برایشان آبادان میباشند و ایشانرا نقیبان حق گویند
و خاصیت ایشان آنست کہ ہر چہ خواهند شود اگر آفتاب و شب باز آہند
برگشتہ باز آہند زیرا کہ وجود ایشان از خود قانی و بحق باقی چنانکہ آہن را
کے باتش گرم کند تا سنج شود بعد از آن ہر چہ باتش میوزند بدان آہن
سوختہ میشود از خشک ہر زمانہ دو نفر نجیب میباشند کہ ایشانرا بنجا گویند
و معنی نجیب در صلاح بیان کردہ است نجیب پوست پیراستہ
و پیوستہ را گویند چنانکہ میوہ چہار مغز پس گویا کہ پوست اول ایشان شریعت
است و پوست دوم بمنزلہ طریقت و مغز بمنزلہ حقیقت پس معلوم باد کہ
تا کسے بشریعت آراستہ نباشد بحقیقت نرسد زیرا کہ ابتدا و انتہا ہر چیز
بشریعت است کہ متابعت حضرت رسالت پناہ است چنانکہ اول پوست پیدا
میشود و بعدہ مغز و ایضا نجیب گرامی شدہ را گویند و بنجا جامعہ و انتخاب
برگزیدن را گویند و معنی نقیب نیز بیان فرمودہ است نقیب ستودہ
مردم و شکی افعال و اقوال و دانندہ و بہتر قوم و نقباء جامعہ و ایضا نقیب
نفسی را گویند کہ محمودہ صفات باشد چنانکہ سگے کہ برہ صاحب خفتہ باشد و
مردم را بہ بانگ کردن نہ آزار داوران نیز نقیب گویند و ہر دوی بند را گویند و مرد
نیک دانا و نگاہ نگار و پاکسی و نقیب در شہر ہا شتن را گویند و او تا در
میخ را گویند و ایضا کسے را کہ ذکر خود را ہمیشہ از دست ندہد و ابدال و گنج
کردن را گویند قولہ تعالیٰ من الخوف امنای یعنی از خوف بیوی امن برآمد و ایضا
الہ ہذا قوم من الصالحین لا یخلو الذنبا منہم اذ مات طحطا بکل اللہ تعالیٰ

۲۵۵
در بیان مآل و مقادیر و غیر ہر ماضی اسد علیہا
در بیان مآل و مقادیر و غیر ہر ماضی اسد علیہا

مکانه با خنجر چون یکی بمیرد بر جای او دیگر می نشاندند و در هر زمانه یک نفر قطب می باشد و قطب آنرا گویند که جمله فداآت دنیا وی را چون خرد و کف دانا باشد و در هر زمانه یک نفر غوث می باشد که از احوال این جمله خبر دارد و ایشان از مراتب احوال او خبر ندارند و غوث فریادش را گویند هرگاه که مرتب قطب نقصان یا بد غوث از حق تعالی میخواهد و نزدیک بعضی محققان پیری و رانسانید مگر قطب پس شیخ فرمود که هرگاه کسی که از ایشان بمیرد بجای او دیگر برامی نشاندند خاتم غوث بمیرد و بر جای او قطب سامی نشاندند چون قطب بمیرد بجای او نجیب سامی نشاندند و چون یکی از نجبا بمیرد و بر جای او نجیب سامی نشاندند و چون یکی از نجبا بمیرد بر جای او اوتاد بر جای او و ابدال را می نشاندند و چون یکی از ابدال بمیرد و بر جای او یکی از مردان عین سامی نشاندند و علی هذا القیاس مراتب همچنان از یکی بر دیگری میرسد یعنی چون غوث بمیرد بر جای او قطب نشاندند پس بجای قطب غالی ماند بعد از آن یکی از نجبا بجای قطب میرد پس نجیب یک کس کم میشود یکی از نجبا بجای نجیب میرد پس نجیب سه کس میشود یکی از اوتاد بجای نجیب میرد یعنی بمراتب ایشان میرسد پس اوتاد از چهل یک کم میشود و یکی از ابدال بمراتب اوتاد میرساند پس ابدال یک کم میشود از چهار هزار یکی از مردان عین بمراتب او میرساند پس مردان از چهار هزار یک کم میشود و یکی از عامه خلوق را بمراتب او میرسانند درین زمان یکی از مردان عین بمراتب ابدال برده خاطر داشت که مگر مرا بجای او خواهد برد اما هندو سکن زنا را در زنا بر برید و بمراتب او رسانند ترسیدم که مبادا آن زنا را در گردن من اندازند از آن در گریه شدم بدان می فکر زنده که شیخ از نجیبان بود و عادت درویشانست که خود را از هر چیز فرو در می بیند و در خوف می باشد از آنچنان گفت و اینان یکی از مردان سوال کرد که قطب در کجا وفات یافت که این اولیاء

بجای
اعضا
وعد
نکات

مذکورین بمراتب یکدیگر رسیدند گفت قطب در روم و هند و در گجرات
بود و من مدد کن بوده ام گفت در روم و گجرات چه مقدار مسافت باشد
گفت سه ماه مرید سوال کرد که یا شیخ از اطراف عالم چون خبر داری ازین
سه مسلم نیز جواب بده که مرد تمام و نیم مرد و ناقص کیانند گفت فردا بیا
چون آمد شیخ رحلت نموده بود او متحیر شد اما بسر قبرش رفت و فریاد
کرد که اینخواجہ آواز بجشد باز گفت ای پسر خواجگی شایان کس است
که زوال ندارد و گفت جواب دینی میخواهم گفت دیرینه روز نه گفتم
که هنوز متحیر بودم اما امروز از حیرت خلاص شدم و مرد تمام منم
که ایمان را سلامت آوردم و نیم مرد قوی که ایمان تو در خطر
است و مرد ناقص کسی است که از پیچ بلاهای قیامت نگذشته و لا
میزند چنانکه ابو بکر الصدیق رضی اللہ عنہ میگفت من حیرانم بدانسان
که از ابوالقیامت نگذشته اند و خنده فیهقه میکنند یعنی مرد ناقص
آنست که از هولها نگذشته باشد و لاف مشا بده و در پیشی و شخی میزند و
بعضی گفته اند که مرد تمام آنست که کار را بکسی اظهار نکند که فلان بکنم اما بروت
خود او را موجود آورد و نیم مرد آنست که اظهار کند که میکنم ولیکن از وجود
آید و ناقص آنست که اظهار کند که میکنم ولیکن از وجود نیاید و شمرند
شود که المنافق اذا وعد خلف و بین ترکیب مکر است ابی بکر
راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ داود طائی قدس سره که با تو
داشت آمد اند که روزی تشنه شد و صحن شخص را آمد و طلب
آب کرد کنیز آب آورد خورد و گفتند چرا گفت بخواجه این کنیزک روزی
تعلیم کتاب کرده بودم مبادا که با جرآن تعلیم برسد و از ثواب محروم مانم
مذکور دیگر مار سخت عراقی نشسته بود مادرش در رسید گفت چرا در
سایه بنی نشستی گفت در عراق ناشائستینها میدیدم و عاگردم

۳۵۷

در منافقین
علی قدس سره

که خداوند پائیم بستان تا از جمعه و جماعت باز ما هم و این بالشینهانه بیستم
الحال نمیتوانم جنبید و بعضی گفته اند که بوقت آمدن او در مسجد خلق چنان بر او
استقبال توجه مینمودند که بعضی مر بعضی را زیر پای میگرداند شیخ دعا کرد و ای کثرت
خلق نوعی از انواع دنیاوی است مرا از من کن تا برایشان نروم زمین شد
و دیگر آورده اند که در هر خانه که میبود تا آن خانه خراب نمیشد بخانه دیگر نمیرفت و تا در
بهری دیگر نمیرفت و باز راست نمیکرد گفتند چرا گفت بحث بدای عهد کرده
ام که از من در دنیا آبادانی نماند و چون وفات شد خانه آخرینش خراب شد
و دیگر آوردند که بعد از وفات او در راه رسید و امام یوسف هر دو خلوت
رفتند از آن بدخول نکرد و او را شمع آتش و در پستان بالا کرد که بحق
همان شیرے که از پستان من خورده که ای شازا اذن ده گفت یارب
رضائے تو در رضائے مادر است والا اذن میداد و بعد از دخول چون بفرست
شیدند وقت برآمدن مبلغ زید پیش کرد و قبول نکرد گفت من از میراث پدر خانه
فروخته ام و دعا کرده ام که یارب هرگاه که این نفقه حلال من صرف شود و رحم قضا
کن یاربون رشید از مادرش پرسید که شیخ کجا باشد گفت در دکان فلان
بقال یاربون رشید از آن بقال پرسید که نفقه شیخ چند مانده باشد
گفت ده یا دوازده دم مانده است و هر روز نیم دانگ میخورد و خلیفه آن را
حساب کرد که این مقدار روز عمر او باشد چون رفت آخر شد بعد از سلام با او پشت
بقبله آمد و گفت که ای یاران داود طائی نماند که من میدانم که دعا را و مستجاب باشد
چون کسی را فرستادند مادرش گفت دست شب نماز میگذارد و در وقت سحر بعد از وتر
سر بر زمین نهاد و وقت بامداد بیدار کرد و مرغ خوش پریده بود و او از شاگردان
امام عظم بود رضی الله عنه الهمی بحکمیت راز و نیاز شیخ الاسلام و السلام
شیخ حبیب عجمی قدس سره که با تو داشت آورد که آمد که حال را با خود
بود و او را حبیب را بخوار میگفتند مال را بفرستد ازان میداد و هر چه بزرگ

۳۵۸

در مناقب شیخ حبیب عجمی

از و میثافت از میز و طعام و شراب و گوشت بر با می گرفت روزی از خانه
 قرضدار سرگاو و بیاورد بر با و از خانه قرضدار دیگر همزم بر با بیاورد و سر را در
 دیگ پارچه پارچه کرده انداخت ناگاه فقیر از در آمد و یا الله گفت مرزن خود
 را فرمود تا از آن گوشت بد مرزن چون سر پوش باز کرد و دید که سرگاو و تمام
 همیا شده و پوشش بر و گسوده است زن بگریخت جیب مدتش آمد و دید که
 پنهان است سر فریاد کرد که از خدا شرم نمیکنی چند گرفتار نفس باشتی جیب از
 اخال بی طاقت شده بجانب حسن بصری و دید چون در راه میرفت کودکان
 از و بگریختند که از شومیت او بایان خواهم سوخت چون توبه کشید و انست
 صیت و آواز او تمام عالم پراگنده شد که جیب از ما نیان واصل است
 چون از آن طرف پرشته آمد طفلان بدو نزدیک شدند تا سایه او بر ایشان
 افتد و به برکت او آمرزیده شوند و آن اموال را تمامه بقرضداران بخشید و
 در خانه نیز چیزی نماند و رفتش فرستاد که مائے مزدوری کرده بیا پیش
 رفت جایی دید که آب سبز بنیابتی خوش بودند و آنجا دست عبادت الله
 کرد و وقت شام بخانه آمد زانش گفت چه کردی گفت وعده کرده است که فردا
 بیجا بر هم بکند و سه روز میرفت و خالی می آمد روز چهارم زانش اینان
 بدستش داد که فرزندان تو از گرسنگی مردند و باید که امروز خالی نیایی باز و آنجا عبادت
 الله کرد و وقت شام هانبا از سنگریزه پر کرده از جهت اینکه دل نین آرزو ده
 نگردد چون بخانه رسید بوی طعامش بهشامش رسید و وزنگ روی خانه
 لباس و بگردید گفت چه حال است زانش گفت کسی بلکه تو مزدور شده
 چه مرد بامروت بوده است و نیکو کار و نیکو سخن بوده است امروز شتر
 را با طعام و لباس و بار و زربار کرده آورد و گفت که جیب را بگو آنچه تو میکنی
 ترک ندی که من مزد تو هم چنان میدهم جیب قصه حال باز نمود و چون آن سنگریزه
 ریختند همه مردم وارید بودند و ایضا فدای رابر سر را بالا کشیده

دید پایہا به وسعی بوسید گفتند چرا گفت و طلب خود رفت من و طلب خود
 روم یا نه اهل بصری است راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ حسن
 بصری رضی اللہ عنہ کہ با تو داشت آفوده اند کہ رفتی جلستے ہر کار کہ ہم
 از زنجی از و وجود نیام بود و بحالت نزع رسید امام برو حاضر بود و غفلت
 زبانش بستہ بود ناگاہ امام تبسم کرد گفت ند کہ جائے تبسم است گفت این
 جوان و خاطر آفودہ کہ امی پروردگار انس و جان افعال من بد و اقوال من
 زشت خصوصاً دین ہنگام جملہ اعتقاد باین دارند کہ فلان بد کردار بد رفتہ
 رفت و من نیز میدانم کہ جائے من و دفع است زیرا کہ دیدہ و دانستہ
 بدی میکردم اگر صفت رحیمی تو در کار شود کہ گمان مردم بجائے دیگر ماند و
 مرا بجائے دیگر باری ہیچ از رحمت تو کم نشود اللہ تعالیٰ بجز و خطہ را بد بخشید
 ازان تبسم کردم در انشبہ چہل کس اولیاء اللہ اولیہ خواب دیدند کہ آمرزیدہ
 حق شدہ است آفودہ اند کہ در قریب شیخ مجوسی آتش پرست بود
 رفتہ بحالت نزع رسید امام برو حاضر شد گفت ای شمنون چوئی
 گفت چنانکہ داند گفت چنانکہ رضا را دست گفت چونت رضاے او گفت
 چنانکہ نمرائی ماست شیخ گفت کہ ازین سخن بومی آشنائی سے آید و
 شمارا چہر ابیگاہ سے گردید گفت مرا خاصیت شما مسلمانان بیگاہ کردہ
 است میگویند کہ دوزخ بہت و گناہ سے کینہ و میگویند کہ بہشت بہت
 و تصدقات نمیکیند و میگویند کہ دیدار حق است و بغیر او دوستی میکنید
 امام گفت بقدر گناہ عذاب کردہ شویم و بہرکت ایمان بگذریم شمنون
 گفت من نیز بہت عبادت آتش کردہ ام مرا نخواہد سوخت امام آتش طلب
 کرد و دست در آتش زد و هیچ سوخت گفت تو نیز انداز و قبول نکرد گفت
 من عبادت اللہ کردہ ام از آتش نمیترسم و تو عبادت آتش کردہ از و سے
 ترسی شمنون گفت ایان آرم بہ شرط اگر رضا من شوی اول نابودن عذاب

و مناقب من بطری رضی اللہ عنہ

خلاص من غلظت کرمی
تعالی شایسته خلاص کرمی
نور از اندوه و غم

بهر و نجات از دوزخ دوم رسیدن به بهشت سیوم دیدار بار خدای امام فرمود
قبول کردم گفت نوشته بمن بده تا با خود در گور برم همچنان کرد شمنون مسلمان
شد چون مرد بعد از دفن کردن امام بنیاتی دلگیر شد و از وجد بیرون آمد که
بدکار کرده ام بدرگاه کم یزل ضامنیت نوشته فرستادم از کثرت غم و اندوه
در خواب رفت دید که شمنون حلما سئ پوشیده در بهشت امام متحیر آمد و گفت
ای شمنون چوئی گفت چنانکه می بینی فرمود خدای تعالی با تو چه کرد گفت از
برکت ایمان و ضامنیت شما عذاب قبر نکرد و از دوزخ خلاص شدم و بخت
رسیدم و وعده دیدار کرد و تو الحال از ضامنیت خلاص شدی نوشته خود را
بگیر امام چون بیدار شد نوشته را در دست خود یافت و بطرف دیگر
آن نوشته بود بطریق مذکور که نَجَاكَ اللَّهُ كَمَا بَخَيْتَنِي مِنَ الْهَمِّ وَالْغَمِّ إِلَهِي
بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین امیر المومنین مرتضی علی
بن ابی طالب کرم الله وجهه که با تو داشت و درین شجره صوفیان
را همه شیخ مینویسند الهمی بحرمت راز و نیاز خواجہ کائنات و خلاصه
موجودات زبده ممکنات شفیع روز جزا حضرت محمد مصطفی احمد مجتبی صلی الله
علیه وسلم که با تو داشت الهمی بحرمت ذات مقدس و مطهر خویش که مراد است
و مشروعات این بیچاره بر آورده خیر گردانی بنک کمال کریم شجره سیوم
از سلسله کبر و به از آغاز و بعث و بیان رسول الله کنتم تا آخر نبایت قال
عليه السلام كُنْتُ نَبِيًّا وَادَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ بدان ای فرزند که او
قبل از ولادت و بعد از ولادت همیشه منجم بود چنانکه هر سنگ و رخسار
بدو سلام میکرد از ایام طفولیت باز آورده اند که اول سلام بدو درخت
باز نجان کرده بود از آن خوردن باز نجان ثواب است اما جبرائیل در چهل سالگی بر او
تازل شد و پیش از چهل سالگی همیشه زنده پوشیده در کوه حارون غار بود که با ایتها
المدثر و شان اوست رعدی جبرائیل بصوت آدمی در آن غار بدو در آمد و گفت

۳۶۱

ع
حال آن بود که آدم علیه السلام
در آنوقت در میان آدم و ذل
بود یعنی او تا پس از آن
نزد بود و کامل شد

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ بِحْمِرٍ وَكُنْتَ مِنْ
آيَاتِ لَوْحٍ مَكْنُونٍ لَوْحٍ مَحْفُوظٍ فَذَهَبَ مِنْ فُضَائِلٍ أَوْ بَدِئَهُ كَلَامُ اللَّهِ أَنْ
أَقْلَ تَأْخِرُ بِيَادِهِ ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ بِهِرَ حَادِثَاتِ لَفْزِهِ أَمَّا مَا نَجَّحَ حَضْرَتُ
رِسَالَتِ بِنَاهُ يَكُ كَرْتِ زَجْبَرِائِيلَ مِثْنُودِ بَرِگزَاوَرِ فَرَامُوشِ نِیْکَرِ وَلَقَوْلُهُ نَقَالَ
سَقَرْتُكَ فَلَا تَكُنْ فِي رِشْمَانِ أَوْسَتْ وَأَسْجَحَ مَكْتَبِ مَسْطُورِ سَتِ كَمَا فِي قُرْآنِ بِلَدِهِ
الْقَدَرِ نَازِلِ شَدَّ أَنْ زَلْجُ مَحْفُوظِ بَاسْمَانِ دُنْيَا نَازِلِ شَدَّ وَفَرِشْتَمَانِ
أَوَّلِ بَرِگِ دُخْمَانِ يَاقُوتِ نُوْشْتِ وَأَنْ قَبْلَ انْزَايَا دَاوَمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بُوْدَ جِبْرِائِيلَ
از و غائب شد حضرت رسالت فرمود که آنچه باشد که بیاید من شد میباید که مگر من
شاعر گشتم از آن اندوه خواست تا خود را از کوه اندازد سلطان آواز کشید که
ای محمد از کونشاید که شاعر گردی موت توبه که شاعری تو حضرت چون نزد یکتا
رسید جبرائیل را دید و هوا بصوت اشر که پائے راست را بر چای چپ نهاد
و میگفت که یا محمد رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَا جِبْرِائِيلُ وَهَذَا
عَدُوُّكَ الَّذِي أَخْرَجَكَ مِنْ الْجَنَّةِ وَابْنِ فَرَادِ كُنْ سَدَّ دُشْمَنِ بُوْشْتِ
با آواز او فریفت مشو بعد از آن حضرت رسالت پناه بطرف خانه خود آمد بی بی
خدیجه کبری رهنه منتظر وحی و بود چون این بشنید گفت صدقت که در پیغمبری
تو هیچ شک نباشد ما پان پیش ازین دانسته بودیم بی بی گفت باش تا نوافل را
بپرسم و نوافل عم خدیجه بود و عالم زمانه بود که هر سه کتاب مسبوحن بی در حفظ داشت
خدیجه چون قصه حال هر دو گفت نوافل گفت صدقت که در پیغمبری او شک نباشد اما چون
او بگوید که جبرائیل آمد مرا بحال تو سر خود را بریده اگر جبرائیل باشد شرم کند و بیرون رود
و اگر شیطان باشد بیرون نرود بی بی چون سخنان رسید هتتر جبرائیل از درون
خانه درآمد حضرت گفت باز آمد گفت و دوست یا بیرون گفت اندر و نوست
بی بی سر را برهنه کرد هتتر جبرائیل بشتابان خانه بیرون شد گفت چه شد
گفت بیرون شد چون سر پوشید باز آمد خدیجه گفت آمانا که تو پیغمبر گشته

کتاب ایامی العبد
و در سواد خداوند سواد
خداوندی و در جبرائیل پیغمبر
جانب دینی نشان که پیغمبر

۳۶۲

آمدت پیغمبر از بی بی
علیه السلام را از جنت

من نوقل چنان گفته بود بعد از آن چون خدیج ایمان آورد در شب ہفتاد و ہزار
 سالاران قوم جن آمدند و ایمان آوردند بعد از آن مرتضیٰ علی رضہ کو دیکھ و اکثر
 اوقات در خانہ حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم میبود روزی چون بخانہ او
 میرسید وقت ضحیٰ بود کہ حضرت با خدیجہ بروضی میگزاردند بعد از سلام حضرت مرتضیٰ
 سوال کہ کہ اینچہ امرست حضرت گفت یا علی من پیغمبرستم گفت چند سال است کہ بان
 چشم بہ نبوت تو داشتیم راست باشد گفت ایمان بیا گرفت باش تا مادہ و پدر را پیغمبر
 بروایتی گویند کہ مادہ را پیغمبر اما اصح آنست کہ چار قدم بجانب خانہ برداشت باز تفکر
 کرد و محمدا علیہ الصلوٰت والسلام برگرد و غلوی نبود برگشتہ ایمان آورد و از آنست
 کہ و داد چہارم ہا ذکر میکنند و مراتب او سہ مراتب از دیگران کم شد روز
 سیوم ابو طالب از مادہش سوال کرد و مادہ مرتضیٰ نیز فاطمہ نام داشت
 از مرتضیٰ او ایمان آورده بود اما بہ ابی طالب نمیگفت از ترس کہ مرتضیٰ علی رضہ
 کجا باشد گفت ندانم مگر در خانہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم ہووہ باشد چون ابو طالب رسید
 وقت ضحیٰ بود باز رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در نماز بود بعد از سلام پرسید کہ می
 بگر گوشہ اینچہ امرست گفت یا عم من رسول گشتم گفت راست باشد چند سال شد کہ منتظر
 وحی تو بودیم اما چہ اظہار میکنی گفت از فتنہ و غوغاے قریش میترسم گفت از مرگ من
 شنیدہ چہ گفت پس ایمان آر گفت اخذت النار علی العار یعنی از بہت ننگ کافری
 آتش بہ قول دارم لیکن از بہت تو شمشیر زخم بعد از آن بہ مرتضیٰ گفت کہ چہ مے کنی
 گفت پاسبانی مے کنم تا کافران نہایند گفت از مرگ ابی طالب بگر شنیدی کہ
 از قریش میترسی ایمان بہ پیغمبری آور گفت من آمدم تو نیز آر گفت اخذت
 النار علی العار لیکن شمشیر از ہدائی شما خواہم زد بعد از آن چون رسم عرب است کہ
 عین فرج و شادی آواز ہند میکنند ابو طالب آواز کشید مردمان گفتند کہ در قبیلہ
 عبد المطلب چہ آواز شادی است خبر یافتند کہ محمد علیہ السلام بہ پیغمبری مبعوث شد
 بہ حال پدرش و سائر قریش لشکر کشی کردند اما حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را ندانند ہوفند ہمہ

استادند و هر همه بمنزله شیران بودند که به چکس بصدرت ایشان می افتادند
آورده اند که ابو بکر الصدیق را در ایام جاهلیت چنان عادت بود که هرگز از زبان
دروغ نمی آمد و تمام عرب بر سخن او استواری داشتند صدیق رضوان زمان
کفار را نصیحت کرد که ای بد بختان پیش ازین که یک حمزه بود هیچ کفر بر مسیکن
الحال نه شیران غران استاده اند بهیم قریش را خواهند غرض اینکه من در
پیش او روم اگر او پیغمبر بود خواهم شناخت قریش داشتند قتل
او را چون ابو بکر الصدیق رضای بجانب رسول الله می آمد و در ننگتای با حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه و سلم پیش آمد حضرت فرمود تا رسول الله گفت صد
صدقت صدقت و ایمان آورد تمام لشکر کفار بر هم زد بعضی مسلمانان شدند
و بعضی در دشمنی ماندند بعد از آن لشکر امیر المومنین عثمان بن عفان و وزیر
عبد الله بن مسعود و طفل نابالغ در سفر بسوادگری رفتند بودند چون از سفر باز آمدند
اموال دنیاوی چون اسب و سوار و غیر ذلک من لغیم الدنیا
هر یک بمقدار کسوفانی تحصیل کرده آمدند ابو بکر الصدیق را مقدم
ایشان پیشتر شد گفت مرده شما را که محمد علی سلام به پیغمبری مبعوث
شد هر دو بر شتران سوار بودند و شتر را بخوابانیدند و از پشت شتر جفتند و
واز شادی آواز بلند کشیدند اما امیر المومنین عثمان فرمود که این اموال من بهر
تعلق بقرارداد و در حال فقیران آن اموال را غنیمت کردند و در پیش حضرت
شدند و ایمان آوردند پس درین هنگام صد و سی و سه کس اصحاب پیدا
شدند اما در زمین چاه کاویدند و نماز را انجام می کردند از جهت اینکه کافران
بر ایشان مکر نه کنند زیرا که چون ایشان بنمازی استادند از خود خبر نمی بودند پس
درین هنگام اکثر کافران بر ایشان غلبه می کردند و توبه نداشتند و حکما گفتند که سه
چیز از سر کس هرگز نمیرود اول مکر از کافران دوم ظلم از سپاهی سیوم
جمل از افغانان و حضرت نماز بجانب بیت المقدس می کرد و در کعبه الله

کافران بتان بناده بودند روزی ابو جهل در پیش امیر المؤمنین عمره شد و
گفت یا عمر از غم فاندوه محمد بر خاطر من چنان باز شسته است که شرح نمیتوانم کرد
بغیر از شما پهلوان و مقتدر روی زمین نمی بینم اگر کلمه محمد نعوذ بالله منه خاک
و بن و باد بیاری صد شتر سرخ و یک ختر خودت بدهم و دختر او صاحب کمال بود
امیر المؤمنین عمر قبول کرد ابو جهل و شراب خوراند و مستش کرد و گفت بیا سوگند
به بتان بخور که خلاف نخواهی کرد چون در پیش بتان شدند جمله بتان گفتند لا اله الا الله
محمد رسول الله ابو جهل و پامی امیر افتاد که این سخن را در پیش کس مگو روز دوم
نیز شراب خوراند اما بتان همچنان کلمه طیبه میگفتند که اگر تمام عالم بر هم زند یک
سرموئی او نقصان ندهد بگذارد سیوم چون شراب خوراند و مست شد
سوگند بلات و عزت یاد کرد و از انجا شمشیر آبیخت و علم کرده روان شد که
درین زمان کلمه محمد را خواهم آید و در راه دوید و میرفت اما دو فرشته گان
بصورت گوساله شدند و دو بصورت آدمی همان گوساله را می گرفتند نمیتوانستند
چون امیر المؤمنین عمر رسید گفت یا امیر اگر گوساله را گرفته بدی کرامت کرده باشی
امیر و عتب ایشان دویدن گرفت حتی که بغایتی مانده شد و قوتش از دست
رفت بعد از آن یکی از آن گوساله گفتش یا عمر تو ما را گرفته نمیتوانی و او را که معصوم
حق است چگونه ضرر خواهی ساینده سخن دل مانده شد اما از جهت همان عهد
ابو جهل آهسته آهسته میرفت از پیش و جوانان رسیدند و غرضش پرسیدند
که عزم تا کجا داری واقعه باز نمود گفتندش ازین عزم برگرد که او معصوم بعصمت
الله است و دین او در تمام عالم پراکنده شد و او را هر تو نیز مسلمان شدند
امیر گفت مسلمان نباشد گفتندش شما بدست خود مرغ بختید ایشان بدین دخل
نیکند مسلمان شدند و الا کافر باشند امیر چون بخانه رسید مرغ را بشمارید و بخواب
و او که این را برای خوردن جای کن او دست نبرد که این مرد است و دین محمد علیه السلام
شمشیر بر سرش زد و سرش شکست و از کثرت اندوه و خواب شد

ایمان آوردن حضرت
امامی العزیز

آورد اند کہ در زمان حضرت رسالت پناہ کلام اللہ صریح و صریح کردہ
مسلمانان میفرستادند مادرش گفت ای دختر همان صریح را بیا تا بخوانیم کہ تاویذ
محمد صلی اللہ علیہ وسلم پوشیدہ نمایند ہر دو چون کلام اللہ آواز کردند او بیدار شد ایشان
بیت زدہ گشتند و تغافل در دیدند امیر المومنین عمر فاروق رحمہ اللہ گفت کہ ای محمد
تفضل کفر از خزائن دل من در شد رسیمان در گردنم انداز و در پیش محمد صلی اللہ
علیہ وسلم روان کن کہ در حق او بی ادبی بسیار کردہ ام خواہرش گفت یا عمر در سنیہ
پاک او کینہ نباشد دست بدست گرفتہ روان شدند آورد اند کہ امیر المومنین
عمر فاروق رحمہ اللہ چون در قہر شد زمین از قہر او میترقید کہ قول اشعریت

ابو بکر صدیق شیخ صحاب	کز بود اسلام رافتح باب
دوم دان تو فاروقی را فرق از	ز قہرش تبرقید روئے زمین

حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہمیشہ میگویند کہ اگر عمر مسلمان شود دین حق اظہار یابد
در زمان ہتر جبریل نازل شد گفت مژدہ شما را باد یا محمد آنچه میگوئی گفتہ روتہ
قبول شد و عمر مسلمانان آمد حضرت از کثرت فرحت استقبال نمود و معاقت کرد
وامیر را بنزدیک خود بنشانند و اسلام عرض کرد بعد از عرض اسلام امیر گفت یا محمد
پیش ازین از شما دشمن تر کسی را ندانستم و الحال از شما دوست تر کسی را ندارم
چون ابو جہل منتظر کلمہ توبت بیاتنا از جہت شما کلمہ اولہ ہرم در زمان بیک کرت
روان شدند ہفتاد کس کافر از کشتند و لشکر کفار شکست یافتند و ہر مہبت
شدند امیر المومنین عمر بن خطاب شمشیر آہنچہ در بیت اللہ آمد و بتان را گفت کہ ناچیز
شوید و کلمہ رسول من بگوئید من نمیخواهم بدست خود شکست در حال ریزہ ریزہ
شدند و باد پیدا شد بمانند خاک ایشان را بیرون برد و مکہ اللہ را از بتان
خالی کردند بعد از آن نماز باراد مسجد میگزاردند و بانگ سابلت در دند العصر
ابو جہل بد جہل کس را بجانب باد شاہ بین روان کرد کہ اگر توبہ نمایند در جہا
والادین پدر کلان و پدر شما خراب گردد باد شاہ ہفتاد و نہار سوار

نوبه نمود و بر کناره کوه آمد فرو و آمد حضرت رسالت ^{صلی} و اصحاب از آنجا که خلقت
انسان است بیست خوردند مهتر جبرئیل با هفت هزار فرشتگان فرو آمد و بر
تخت جبرئیل نیزه بود که یکتا را و مشرق و شاخ و یگرش بر غریب و گفت یا رسول الله
حق تعالی میفرماید که یا محمد ابو جبرئیل شکر بای روی زمین جمع میکند و نصرت رتو
شکر بای آسمان فرستادم اگر میگوئی دشمنان تو بپاک شوند بپاهاست این نیزه
بعضی را بطرف مشرق و بعضی را بطرف مغرب اندازم و الا من میدانم که بمکلی مسلمان
خواهند شد و از تو معجزه شکافتن با بتاب طلب کنند بنور ما بتاب را آفریده بنوم
که معجزه تو در و نهاده ام حضرت مفرج شده با و شاه بوقت صبحی رسول الله را طلب
ابو بکر صدیق و عمر خطاب و با و همراه روان شدند و بی بی خدیجه بر در خود ایستاده
بود میگرفت و میگفت که یا الله العالمین محمد را بتو سپرده ام از شکم او آواز برآمد که
محمد مصوم خدایت اگر تمام بر هم زدند یک سر موی او کسر نه کند بعد از آمدن
حضرت بخانه بی بی خدیجه رضی الله عنها از و سوال کرد که اینچه آواز بود مهتر جبرئیل
گفت ترا دختر باشد نام او فاطمه است که در روز قیامت شفاعت مردان بتو
باشد و شفاعت زنان با و آورده اند که در دنیا سه نور و روشنائی
چنان تا بیده اند که روشنائی آفتاب را ناچیز کرده اند اول آنکه چون مهتر
ابراہیم خلیل الله بطرف روم میرفت و کافران بدو دخل کردند بی بی سائر
را از صندوق کشیدند چنان نود تا بید که روشنائی آفتاب را ناچیز کرد و دوم
آنکه چون بوقت طلب کردن کافران معجزه را از موسی خواستند او
دست بالا کرد و سیوم آنکه چون حضرت بطرف این بادشاه روان شد
در پیشانی او چنان نود تا بید که روشنائی آفتاب را ناچیز ساخت و حضرت
رسالت پناه کرد اکثر جا چنان میشد مسطور است که ابو جبرئیل بادشاه را چنان گفته
بود که در پیش او بپایه مشو و در سخن نرم گوی و او سحر است خاک در دهن او
و تو سحر نه کند نفوذ با الله منها چون روی حضرت را دید گفت این روی خالی

از رحمت و برکت نداشتند فی الحال قیام نمود و کرسی زرین ابرو پیش کرد
 بر کرسی دیگر بنشست دل ابو جہل مثل موم گذاختہ شد از غم گفت تو محمد آفرینانی
 گفت آری گفتند پیش از تو ابراہیم بود کہ آتش براو گلزار شد و ہتر موسی سہدو کہ
 عصاے او ہمر خیر مارا فرو میبرد و اقل معجزہ ہمہ انبیاء بیان کرد بعد از ان گفت
 ترا نیز معجزہ می باید نمود تا ایمان آریم گفت ہر شکل بر خداے آسان است گفت
 اقل این بگوی کہ در دل من حبیب جبرائیل آمد گفت دختر کردار و بلا موزون
 کہ مردم از و میترسند او میخواہد تا دحق او دعا بجنی حضرت سالت پناہ صلی اللہ
 علیہ وسلم همچنان تقریر کرد و دعا کرد منقول است کہ خان صاحب جمال گفت
 کہ تمام خانہ از وی تابید تا بدادشاہ گفت معجزہ دوم اینکہ امر فرما از ماہ بیت و نہم
 و ماہ غائب است در وقت اظہار ماہ و شگافتن آواز تو میخواہم حضرت صلی اللہ علیہ
 وسلم قہل کرد گفت بمنزل خویشین و در خانہ شو چون حضرت روان شد ابو جہل
 گفت ای محمد بر زمین سحر تو میرود بہ بنیم کہ بر آسمان چگونه رود حضرت صلی اللہ علیہ
 وسلم توقف کرد تا با وی چیزے گوید ابو بکر الصدیق رنہ منہم کرد کہ باین سگ حاجت
 سخن نیست چون وقت شام شد بادشاہ گفت چنان تاریکی پیدا کن کہ کسی ندیدہ
 باشد بعد از ان چنان روشنائی پیدا کن کہ کسی ندیدہ باشد از تاریکی و درخ مقدار آنکہ
 از سوراخ سوزن بیرون شد همان چنان تاریکی کہ کافران فریاد برآوردند کہ نہ
 مایان ترقید یا رسول اللہ دفع کن بعد از ان بمقدار سوراخ سوزن نور بہشت تابید
 روشنائی پیدا شد کہ تا مشرق و مغرب پدید میشد و دیدنیہا بعد از ان گفت
 ما ہتتاب حاضر کن تا معجزہ آن از تو میخواہم از طرف مشرق برآید و تا نیمہ
 آسمان بالا آید بعد از ان فرود آید و بہفت کشر و طاز مکہ اللہ برگردد و در وقت
 در و در فرستد بعد از ان ہتتاب و نیمہ شود نیمہ جیب تو را آید از آستین تو
 برآید و نیمہ دیگر از طرف دامن درآید و از جانب جیب تو برآید بعد از ان
 باز ہم متصل شود و بطرف مغرب فرود آید باز از آنجا طلوع شود

و چون بنیمه آسمان برسد چنان کلانی پذیرد یعنی از میان بشکافد که تمام کنار
آسمان را حلقه گیرد یعنی گرداگرد آسمان بگیرد و آسمان خالی باشد باز بیجا شود و
بطرف مشرق فرود رود ابو جهل لعین خوشحال شد که اینچنین نتواند کرد اما
از جهت سرزنش ابو جهل و بازگشت ملامت بسوی کفار حق تعالی در حال این
معجزه را بسرانند و اظهار یافت تمام کافران شرمند و متحیر شدند اما باو شاه
گفت ای بد بختان چه سخت دل دارید که اینچنین کس را به پیغمبری قبول نمی
کنید بقتاد و هزار لشکر تمامه مسلمان گشتند ابو جهل گفت ای محمد من
پنداشتم که سحر تو بر زمین روانست و ندانستم که ساحری توبه ازین بر آسمان
است بعد از آن مسلمانی رفتند بر دوازده فرس گرفت اما کافران نیز هر طرف
حجم کردند حتی که شهر مکه الشریک بدریغ جنگ میکردند بعد
حکم بار تعالی بدان شد که یا محمد ترا میباید که بطرف یثرب و ان شوی
و یثرب قیم وزشتی را میگویند یعنی جمله عصبیان در و پیدا میشد چون از مکه الشریک
بیرون شد بهتر جبرائیل فرمود که درین نواحی مکه الشریک روز بر جای باش
و بر تخت خود مرتضی علی را بنشان و گوید درین سه روز بطرف کوه برو و در نهان شو
که کفار بتو مکر خواهند کرد حضرت سالت پناه و ابو بکر الصدیق هر دو روان شدند
و صدیق شهبان خود را فرمود که در غلان غار هر روز شیر ملا آوده باش چون حضرت
با صدیق در غار شد کافران مدپی او شدند اما بحکم الهی غلبوت بر روان غار فزاید
شد و کبوتر بر آن در مضیقه نهاد و سینه خود را بر آن مالیدن گرفت تا چوڑه برین
کنند کافران گفتند که درین غار کسی نباشد اگر بودی با فل خراب میشد و کبوتر
از آن برخاسته میبود ابو بکر الصدیق گفت که پایهای کفار بر سر ما میرسد
یا رسول الله اگر نظر کنی مندا یا نرا خواهند دید و ما دو کسیم حضرت فرمود ما
دو کس نیستیم بلکه سیووم بماند است منقول است که در انغار بقتاد سوره
بود و حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم در خواب شد ابو بکر صدیق خرقة خود را باز

تنگ غار میگویم اما شرط دیگر آنکه فردا جنگ میکنم اگر ظفر یا فتم هم ایمان آورند
ظفر تو یافتی هم ایمان آورم اما باید که آنچه صفایه من بیاید و آنچه در مکہ العظمیٰ آید
همانرا من در حضرت قبول نمود علی الصبح ابو بکر الصدیق رهن چهار هزار سوار
از شهر دگدشت و دو هزار سوار بغاروق همراه بود و دو هزار سوار بزی النور من
و دو هزار سوار بفریضی علی این هشت هزار سوار بروئے دشمن روان شدند
و حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم با دو هزار سوار میدان استخوانه صحاب
نشد چون جنگ کردند قوت کفار بسیار بود ایشانرا اندک شکست دادند اما ابو بکر
صدیق از انطرف یکبارگی تاختند کفار را شکست دادند آوردند که اسبانرا
بر دگان میدوانیدند و زنان کفار بر غاها جمع شده می استخوانه و دهنه
حضرت میگفتند و دهنه بعضی یاد میکردند که حضرت خواهرزاده من است و یا عم ترا
و یا خاله زاده و غیر ذلک من الانساب ما است معلوم باد که
در نواحی مکہ التدریج کشیدن حرام است اما دکان رفد طلال شکوه بود از
جهت ضرورت سلیمان پارس که بالائی بام کعبه می آمد بتا زاده زیر می انداخت
و ابو بکر الصدیق اولی شمس شکست بعد از فتح برائے جنگ خین روان شدند
درین هنگام پانزده هزار اصحاب بودند و خین سه میل از مکہ و در است محول الشار
فَقُلْ حَتَّىٰ تَبْذُرُوا وَتَسْلُحُوا ۚ فَصَوَّلْ حَتَّىٰ لَعَمْرُؤِ مِنَ الْوَحْمِ ۚ
بعد ازین رفد بروز و ماه بماه و سال بسال دین حضرت رسالت پناه اکمال
مینمود و در چهل غزا حضرت خود همراه بود و دیگرانرا اصحابی که بودند و حج
و داع چون حضرت رسالت پناه بر عرفات برآمد جبرائیل نازل شد
این آیت آورد که الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي فَقَضَيْتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا ۚ حضرت رسالت پناه دانست که نعمت الهی
کلام الله بود و چون کلام الله تمام شد عمر من مد و نیا نباشد زیرا که من بغیر از
کلام الله سخن نمیگویم پس بنا بودن کلام الله بنا بودن سخن من باشد

الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله
والحمد لله رب العالمين

۳۷۲

الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله
والحمد لله رب العالمين

و بنا بودن سخن نابودن عمر من باشد بقا و استمرار و ان مکہ داد کہ این امان
ضعیف این عاصیان نجف کہ در دنیا و آخرت از اندوہ و غم ایشان بنجیم نمودہ ام
الحال وقت رحلت من است از جملہ اصحاب بلکہ از سنگ چوب بیت اللہ
غریب و نالہ برآمد بعد از ان رخ بدینہ نہاد و چون در پراسامت رسید تب محرق
اورا پیدا شد سیصد کس اصحاب را در ان محل ذکر و فکر تلقین سے کرو و
فرمود اَصْحَابِي كَا يَوْمٍ بَايْتُهُمْ اَقْتَدَيْتُمْ اِهْتَدَيْتُمْ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى
اِذْ بَايَعْتُمْ تَحْتَ الشَّجَرَةِ و معجزہ ہائے سرور کائنات صلی اللہ
علیہ وسلم بحضرت کہ در حضر نہ آید بعد ازین بدان ای فرزند
کہ فضیلت ترین بعد از انبیا و رسل ابو بکر صدیق است رضی اللہ تعالی عنہ چنانکہ حضرت
رسالت پناہ میفرماید در شان او کہ تا طلوع و غروب شمس نیست افضل بشر بعد از انبیا
مگر ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ زیرا کہ مرتضی بہ پر سیدن دو پدر چار قدم برداشتم
انان پہلارم مرتبہ ذکر سے شود و بعد از ایمان او دین نبوی مطلق بود و مجرد
دیدن رسول صلی اللہ علیہ وسلم ایمان نیاوردہ بود و ابو بکر صدیق رضی اللہ
تعالی عنہ مظهر دین بود بعد از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم زیرا کہ مجرد گفتن
رسول کہ انار رسول اللہ و تصدیق کرد و بسبب ایمان او اکثر ایمان آوردند
منقول است کہ چون جبرائیل بخدیمت رسول اللہ علیہ وسلم
نشستہ میبود کہ اگر اصحاب نشستہ سے آمدند برقرار میبود و چون ابو بکر صدیق
رضی اللہ تعالی عنہ می آمد جبرائیل علیہ السلام قیام نام مینود حضرت رسول
صلی اللہ علیہ وسلم از او پرسید کہ وجہ قیام تو خاصہ ہائے ابو بکر صدیق چیست
انست در وقتی کہ حق تعالی فرمود اِنِّیْ جَاعِلٌ فِیْہَا لَآدَیْنِ خَلِیْفَۃً و فرشتگان
تحتہ اَجْمَلُ فِیْہَا مَنْ لِّیْسَ فِیْہَا وَ یَسْفِکُ الدِّیَارَ مِنْ نِیْزِ خَاسِطٍ مَا یُکْوِمُ اَمَّا
روح صدیق اکبر من باز نمود کہ مگوئے سترے ایشان آنست کہ دیدار حق تعالی
نہ بینند و تو خواہی دید پس انان باز او استاذ من است

در بیان فضیلت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ

در بیان فضیلت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ

۳۷۳

در بیان فضیلت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ

نجم امینی

در بیان فضیلت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ

که دوست پیدا بد خدا را
بیاوردی پس بگو
خبر ازین آیت بخواه
پایه ۳ در کلام از کلام

و دیگر آنکه صدف قیامت برپا است و بخوبی که یاربهاست محمد رسول الله را
 بمن بخش والا از جنت ایشان مراد بدخ روایان کن خطاب حضرت عزت برود شود
 که ای صدیق تو صد دنیا جان مال را از برای رسول خدا بخشیده بودی و حال نه جان
 خود را از امت آدمی بازی بر و آنچه دوستان محمد و دوستان تو باشد تو بخشیدم
 آورده اند که ابو بکر صدیق را پیام جاہلیت نیز عبادت الله میکرد و محروم نبود
 زیرا که حق تعالی بر او فرشته را آفریده بود تا عبادت الله بکسے میکردند
 است که جبریل علیه السلام گفت یا رسول الله از ابو بکر صدیق پیر من که چهار
 چیز را پیام جاہلیت از وجود خود نیامده است و نه کسی اظهار کرده است حضرت
 از و سوال کرد گفت اگر سائل رسول الله میشود دیگر کس نمیتوانم اقل اینکه دو غ
 نه گفته بودم زیرا که مرد بدو غ گفتن انگشت نمائشود و دیگر آنکه عمر نه کرده
 بودم که نیز سبب شهرت است که فلان غماز است سیوم خمر نخورده ام زیرا که
 شرف آدمی بقفل است و این را ایل کنند عقل بود چهارم آنکه زنا نکرده بودم
 زیرا که بخود ایدیشیدم که اگر کسی بخوابد و دختر من زنا کند او را چگونه عذاب
 کنم پس خوابد و دختر هر کسی را همچنان دیدم و این چیز را کافری طعم
 نه بود بلکه من بسبب عقل ازینها باز نمانده بودم و در شرح مشارق معارج
 هر که صدای را دوست میدارد و مراد دوست دارد و گفته تعاقل ان کنتم
 حَبْرَةَ اللَّهِ فَإِنَّ شِعْرِي وَهَرَكَةَ مَرَادِوَسِي كَيْدِ بَرَوَسِي لَزِمَ اسْت
 ابو بکر صدیق را دوست دارد که خلیفه من است و دوست من است
 و چاه صاحب همه دوستان من اند اما ابو بکر دوست من است چنانکه امیر المؤمنین علی
 وقت خلافت خود گفت مرا سائر اصحاب که ابو بکر صدیق را خلیفه میکنند که او خلیفه
 رسول بود مرا خلیفه گویند و یا بلقب دیگر خواہد لقب کند و اثر مان عبد الله
 خود گفت هَلْ أَنْتَ أَمِيرُنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ هَلْ خَنْ مُؤْمِنُونَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْتَ
 الْمُؤْمِنِينَ فَقَبِلَ قَوْلَهُ عُمَرُ وَمَا يَنْبَغِي لِحَاجَةِ مَا يَنْبَغِي لِبَعْضِ رِوَاظِ كُونِيْدَ كَرَضِي عَلِي

۲۶۲

گفت حضرت عمرؓ یا ابی بنی اسلم
عبداللہ یا ہشتم ماہیان
موسان گفت حضرت عمرؓ
ابی گفت عبداللہ ہی نہی
نوامیر المونین ہی قبول
نمود قل عبد اللہ را حضرت
عمر و باقی اصحاب او ۱۲

بیشتر زن بود حضرت رسالت پناه مد حق او فرمود کہ تیغ صدیق زبان اوست
 کہ جملہ ہماجر و انصار بعد از صدق او ایمان آوردند و آنچه کہ مرتضی علی اول ایمان
 آوردہ بود بعضی دانشمندان گفتہ اند کہ ایمان او منظر دین نشد و صدیق اکبر مشکل
 دین شد و مذہب آسمان و گفتہ اند کہ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ الرِّجَالِ أَبُو بَكْرٍ وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ
النِّسَاءِ عُمَةُ وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ النِّسَاءِ خَدِيجَةُ وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ الْمُتَعَبِينَ زَيْدُ
بَنُ أَبِي بَكْرٍ وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ الْعَبِيدِ ^{ابن} وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ مِنَ الْعَبِيدِ أَبُو بَكْرٍ صدیق رضی اللہ عنہ برحمت رب العالمین
 رحلت نمود امیر المومنین عمر فاروق بر خلافت بنشست و او را دو چندان علم بود
 زیرا کہ یک حصہ از حضرت حاصل کردہ بود و یک حصہ از صدیق حاصل کردہ بود
 بعد از مراتب ابوبکر بر سائر بشر بعد از انبیاء مراتب فاروق فضل دارد اگرچہ امیر
 المومنین عثمان و ایمان سابق بود اما در حین ایمان ایشان نماز را بدون غارمی
 گزاردند و بوقت ایمان فاروق بتنازل از بیت اللہ بیرون کردند و اذان را با قاف
 بلند میخواندند و از جملہ صل و یکی آنست کہ ابو شحمہ ملکہ فرزند او بود چگونه بجزائش
 و قصہ او مشہورست و او را از انجا فاروق گویند کہ روزی دو نفر بہم دعوی کردہ
 میرفتند امیر المومنین از ایشان پرسید کہ چہ حالت است یکی ازان گفت کہ این شخص را
 پیش حضرت ملزم کردم و او ازان دعوی خود باز نمی آید فاروق گفت کہ
 توقف نمیکنی گفت اگرچہ حضرت گفتہ است اما بار دیگر شما میان طعنا بکنید گفت
 و بہ نزدیک بیا چون نزدیک شد بشمشیر چنان بر سرش زد کہ مرده بہ
 زمین افتاد و گفت ہر کہ سخن رسول را قبول نہ کند قضای من نیست و او را ازان
 مدعی نامیدند کہ فرق میان حق و باطل و قتل آنکس در شرع روا بود و قولہ علیہ السلام
مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوْهُ ہر کہ دین زمانہ سخن قاضی و عالم را قبول نہ کند کا کفر و
 کفر او در شریعت روا باشد پس چگونه باشد حال کسی کہ قول صاحب شرع را قبول
 نہ دہد چون بر خلافت نشست شخصی را نافرود کردہ با ہتھامی بکوفہ فرستاد
 شخص چنان بکوفہ رسید بعد چند روز لشکر را ماندہ تنہا خانہ خبر فاروق رسید کہ فلان

حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ
 اول از اطفال کہ ایمان آوردہ
 بود حضرت علی کرم اللہ وجہہ
 بود و اول از زنان کہ ایمان
 آوردہ بودند بی بی خدیجہ
 بود و اول از بندگان کہ ایمان
 آوردہ بودند حضرت بلال

۳۷۵

کہ ایمان آوردہ بودند
 زید بن ثابت رضی اللہ عنہ
 و اول از غلامان کہ ایمان
 آوردہ بودند حضرت بلال

در فہرست حضرت
 عمر رضی اللہ عنہ

بی بی شکر آمد اور طلب کرو گفت چرا گفت من بادشاہی شمار قبول ندارم از جهت
 اینکه دو کار را برخلاف سنت مصطفیٰ کرده یکی آنکه حضرت را بیدار کردی که چون
 پیش امیر فتم از بود یا میخواست که بر پهلوی او اثر نماند یا بودی و تو بر ملا
 بود یا چیزے نرم انداخته بودی گفت واللہ باللہ ثم باللہ ازلان باز کہ من پر رسول
 الصلی اللہ علیہ وسلم ایمان آورده ام هرگز بد و چیزے شستہ ام گفت دیگر
 آنکه رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دو چیز را از کتخ یکجا نخورده بود و تو جرات و دغ
 و برنج را یکجا کرده میخوری گفت قول اول محسن و دغست و قول ثانی گمانت
 زیرا کہ روز پنجشنبه مرا با دوا اثر کرده بود و گفتم روز جمعه خلبه چگونه خواهم خواند
 بلیب فرمود کہ بخیستہ مرغ را بشکن ندی او را جدا کن و هر دو نان با نیکت
 باز هر دو را همراه کرده بخور اثر را دفع شود همانرا کسی دغ و جرات خیال
 کرده است منقول است کہ علی مرتضیٰ کرم اللہ تعالیٰ وجہہ در پیش
 بی بی فاطمہ لاف میزد کہ دین زمانہ میچکس باز وی مرا بقوت خواهد گرفت
 بی بی در دل گذراند کہ چرا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را استخوانی که
 این سخن را بحضرت پناصلی اللہ علیہ وسلم رساند کہ مرتضیٰ شمارا استخوانی که
 توقف کرد روزے مرتضیٰ رضی اللہ عنہ از شهر برآمد چوں برب جوی آب رسید
 شخصی را بغایت هيب استاده دید گفت چه شخصی و چه خواهی گفت مرتضیٰ علی
 میخواهم گفت منم مرتضیٰ گفت از جوی بگذر و لیکن همان کنش مرا گرفت بسیار
 مرتضیٰ در و کرد و بیدار نتوانست مرتضیٰ علی را غضب و قهر در کار شد
 فریاد برآورد و بہ ہر دو دست بالا کرده تا زانو در زمین رفت اما انہما
 را جنبانید پاسے را از زمین کشید و بخانه روان شد مسجد محمد رسول
 اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را شستہ یافت ہیبت زده در پیش او شد گفت
 یا رسول اللہ واقعہ چنان دیدم اگر آن شخص کافر باشد دین حق ما مبطل گرداند
 حضرت گفت یا علی آن شخصی است کہ قوام دین باوست مرتضیٰ رضی اللہ عنہ

۳۷۶

مد بیان قوت حضرت
 علی کرم اللہ وجہہ

دانست که حضرت بود و لکیر شده بنشست حضرت فرمود یا علی حق تعالی تمام
 قوت زمین را در تعلین من نهاده بود و تو تعلین را اجنبایندی مرتضی از آن مفر شده
 فخر می کرد بر سایر اصحاب امیر المؤمنین عمر فاروق گفت قوت و زور مردان در قبر معلوم
 خواهد شد چون فاروق وفات یافت گفت گرز مرا بمن همراه بنهید بعد از دفن اصحاب
 برگشتند و مرتضی برای تلغین بر فرش ایستاد و دید که زمین از هر طرف بچپید
 تا او را بشکند و بشپارد امیر حیان زد و کرد که از هر طرف سر بر گرفت و از
 هر دو جانب پهلوی گرفت و از طرف پائین راه پائین گرفت ساعتی برین بود تا زمین
 بیاساید باز منکر و لکیر آمدند و در ترایستادند و گفتند من یک فاروقی گفت من
 نمی شنوم نزدیک بیایند اما ایشان گرز را دیده می رسیدند نزد یکتر نیشدند
 امیر گرز را گرفت و بنشست تا بر ایشان نزد قبر خند فرسخ کشاده شد و ایشان
 بگریختند گفت شما که در تمام عمر دین میگردیدید خدا را می شناسید و من بمقدار
 یک گز از زمین فرود شدم خدا را فراموش کردم مرتضی چون این را بدید آن
 شهزادگان را فرمود تا او را دفن نه کنند و در ایام خلافت فاروق در پیش خود کسی را
 استاده نمی ماند و خواه آزاد خواه بنده و می گفت که پیغمبر فرموده است
 هر که اهل دوزخ را در دنیا دیدن خواهد پس گو به بنده شخصی که را که او سر دار
 دنیاوی باشد و شخصی دیگر از جنت دنیا در پیش او استاده باشد و
 اول شسته باشد و چون تیر میزد پائین برهنه خود میرفت و می آورد چون
 فاروق بر حجت حق پیوست امیر المؤمنین عثمان بن عفان معدن
 حیا بر خلافت نشست و از کثرت حیا هرگز اندام خود را ندید بود چنانکه روزی
 رسول الله با اصحاب ثلثه یک چادر پوشیده نشسته بود خبر آمد که عثمان آمد
 در حال حاجه طلب کرده پوشیدنی بی عالتش بر سرید که با اصحاب ثلثه
 همچنان بودی و بچین آمدن او حایه چادر پوشیدی فرمود ثلثه همه می نشینند
 و از غایت حیا هرگز نه نشسته بودند آنان پوشیدیم و اینها

و به شرافت او بر مرتضی آن بود که بجز و شنیدن خبر نبوت خود طاعت را نداشت
و تمام اموال خود را از فرج به تصدق داد و مرتضی را آورد و اندک بعد ایمان
چون پدرش آمد امتحاناً یا اعتقاداً از او پرسید که من ایمان آورم یا نه پدرش گفت
آری ایمان بر بنیبری او بسیار و دیگر معلوم باد که چنانکه ایشان بمراتب است
مرتبه ایشان بیلائی مرتبه یکدیگر است هر که چنان نداند که مرتبه اسطی ایشان
اعلی و اسفل ایشان اسفل او کافر است و او را الزام **ذوالنورین** گویند
که مرتضی یک دختر رسول الله آورده بود و او دختر رضی الله عنها آورده اند
و منقول است که روزی رسول الله با سی سه هزار صاحب ذوال
النورین دعوت کرد و حضرت اجابت نمود و غلامان را فرمود که قدمهای مبارک
حضرت را درین راه در شمار آرید جمله بقیاد قدم شده برابری هر قدم یک بند و لایق
کرد و همه صاحب را با لوان نعمت خوشنود کرد ازین عمر مرتضی عمکین شد فاطمه زهرا
رضی الله عنها گفتش یا علی چرا عمکین بوده گفت یک در رسول منم و یک امام عثمان چون
او چنان بهمانی کرد من شرم میکنم بی بی گفت برو رسول الله با همه صاحب او
دعوت نماے گفت ده خانه بیچ نیست گفت ترا بنا بودن کاری نیست چون مرتضی
بطرف رسول الله روان شد بی بی سر را برهنه کرد بر سجده افتاد که یا الهی مرا از
مرتضی و مرتضی ملازم رسول الله شرمند مکن بختایت ایشان طعام بفرست و حل
خوانی فرود آمد چون مرتضی بخدمت رسول حاضر شد گفت یا رسول الله ده خانه
بیچ ندارم ولیکن دختر شما چنان میگوید حضرت با تمامی صاحبها اجابت نمود
آنخوان چنان کفایت نمود که از تمامی اصحاب بگذشت جبرائیل فرود آمد که ای
محمد از جهت خاطر علی عثمان نعمت دنیا بخورایند بعد من طعام بهشت بخورایند
قدمهای تو درین راه نیز بقیاد شد چون او غلامان آزاد کرد من به برابر هر قدم بقیاد
نیز عاصیان را آزاد کردم **بدان** می فرزند که حضرت رسالت پناه را حضرت
سال عمر بود و در بیت رسول بنیبری کرده بود پس درین بیت سه سال

یک سخن را بغیر نزول جبرائیل و بغیر آیت سعادۃ منکلمت و اکثر آیتها مخصوص در آن وقت بودند کہ عمل بدان مدین زمانہ نمی بود و چون جبرائیل آیت می آورد حضرت رسول شہرہ کاتب را میفرمود تا شہرہ جائے بنویسند بعد از رحلت رسول اللہ ابو بکر صدیق و فاروق شہرہ کلام اللہ را یکجا جمع میکردند و روایت را در آن می دیدند و چون بخلاف عثمان آمد شہرہ را یکجا جمع میکرد و آنچه حاصل بودند از وعدہ و وعید و حلال و حرام جمع کرد و آنچه مخصوص در آن زمانہ بودند آنرا ہمہ با شش سوختند و کاغذ را از پوست آہوان بگرفت و این کلام را بر آن پوست بنوشت و پیش ازین در عهد رسول اللہ یک مصحف را رسول اللہ سوخته بود و آنچنان بود کہ یکی از کاتبان آنصحبہا در عهد رسول اللہ عبدالرحمن بود چون آیت از رسول می شنود چیزی را در میان از خود می در آورد چون تحقیق کردند زیادتی نوشتہ بود حضرت خواست تا او را بکشد تا اگر سختہ در مسکن عثمان درآمد و عثمان را شفاعت البتادہ کرد رسول فرمود علیہ الصلوٰۃ والسلام من بدل فیہ فاقتلوہ عبدالرحمن گفت توبہ کردم اولاً بخشید و مصحف حضرت خود سوخت چون این خبر بفروزند ابو بکر صدیق رسید کلانتر از ایشان محمد نام از آنجا بیامد و عثمان را از ریش گرفت گفت اگر صدیق اکبر زندہ میبود تو مرا از ریش بیکر رفتی محمد بیوش شدہ افتاد و بعد از آن گفت کہ از شما سہ خطا واقع شدہ است از آن گرفتہم گفت پس مرتضیٰ علی را در میان آریم تا در میان ما و شما مناصفت عدل کند چون مرتضیٰ آمد محمد گفت یکی آنکہ در فلان مرحلہ تو مسافر بودی و نماز را میمانہ کردی چرا گفت من صاحب لشکر بودم فرمودم تا درین منزل بآنزدہ روز متقیم باشم چون نماز بجا آفردم فاقعہ دیگر افتاد و روان شدم مرتضیٰ قبول کرد گفت دیگر آنکہ پیغمبر فرمودہ بود کہ بر جائے من کسی نہ نشیند و شما بر منبر رسول برآمدید گفت آری بد و دلیل یکی آنکہ اول حضرت را یک منبر بود و صدیق را دو شدہ و فاروق سہ کرد اگر من ہم منبر راستی کردم مرتضیٰ ہم راست میکرد و بعد از آن ہر بادشاہ منبر راست میکرد و پس منبر از مشرق

کہ از جانب شما هجوم کنند و از بیطرف من تا فرزندان ابوبکر صدیق را بکشیم و
 بنیگین عثمان بران خط مہر کرد و بکسی ادا کہ مسجد ایشان برود و مکر و مکاری کند
 تا ایشان ادا جاسوس خیال کنند و چون ترا محکم گیر و خط را بدہ کہ من رسول
 عثمان ام اتما بدی شما میخواستم و ابوبکر صدیق را فرزندان بسایا بودند باز محمد
 از انجالتش کر کشید چون نزدیک آمد ذوالنورین با مقصد غلامان سلاحدار بودند
 ہمہ ہیا بجنگشتند امیر منم کرد و ہمہ را آزاد کرد و گفت مرا بکشتن مکاری نیست
 چون محمد رسید امیر کلام اللہ میخواند و سر بالا نکرد و محمد شمشیر کشید و بر گردن
 امیر دین آیت بود کہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بر زمین افتاد آن سر برین آیت
 تمام کرد و من احسن من اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم علم بود یکی از رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم را و حصہ از شیخین رضی اللہ عنہما از ان جامع کلام شد و چون ذوالنورین
 بر حمت رب العالمین رحلت کرد امیر المومنین و حیدر المسلمین اسد اللہ الغالب علی برا
 ابیطالب کرم اللہ وجہہ بر خلافت نشست و او را چارہ حصہ علم بود یک حصہ از رسول
 صہ از ثلثہ و او را از ان حیدر نامند کہ چون تولد شد اہل ہما نے او را در کنار میگرفت
 و نگاہ میکرد و اکثر اوقات و ذی دست داند کرد تا بگیرد امیر دست انداخت
 و دست او را بناخن کند اہل ہما نے گفت ہذا حیدر و حیدر شیر ہے گویند و بعد از
 انبیا و اصحاب ثلثہ افضلترین بشر امیر المومنین علی مرتضیٰ بود رضی اللہ
 عنہ منقول است کہ چون بر خلافت نشست سلمان فارسی را
 با جمع لشکر با حکومت مکہ فرستاد بعد مدتی کسی خبر کرد کہ سلمان ستہ
 پشانی را بہ بیت المال خرید و از ان خانہ عمارت کرد و چون تحقیق کردند او را نہ
 سراسر سے اخراج نمود و گفت کہ خانہ کے کفار اندک ماندہ بودند کہ تو بیت المال سلف
 میگردی بعد از ان شخصے دیگر را فرستاد ب حکومت مکہ از و نیز کسی خبر کردش کہ او
 بر دعوت ہما نے حاضر سے شود کہ تو نگران خوردنی سے خوردند و
 فقیہان اسنادہ سے باشند او را نیز اخراج کرد

۳۸۱

بیان خلافت
 حضرت علی کرم اللہ وجہہ

رفتہ در خانہ امیر حسن بہانی فرود آمدہ بود بعد از نماز شام چون مردم
از مسجد پراگندہ شدند آن شخص آخر ہمہ برآمد دید کہ در گوشہ مسجد فقیرے زندہ پویش
نشستہ است و یکشت آرد جو دست دارد و میخورد چون این شخص برآمد پانہ
اعلا دادا گرفتہ در خانہ آمد چون امیر حسن با ملا القاع نعمت و پیش آمدہ
واقعہ باز نمود کہ در مسجد خان نشستہ است کہ آرد جو از غربال ناکشیدہ می
خورد و افطار صوم میکند امیر حسن تبسم کرد کہ آن خلیفہ زماست کہ این ہمہ تعلو
برد و دارد و بر ضامے خود ترک دادہ است فان امیر المؤمنین علی رضی اللہ عنہ
و صحابہ بیت المال با و اخرج لا بر خود حرام گردانیدہ بودند چنانکہ روزی فاروق
دستش بر دهن چراغ چوب بود آنرا بر سر فرزند مالید باز بخاطرش رسید سرش
را بتراشید کہ مہا و ازین نفع گرفتہ باشم و امیر المؤمنین مرتضی را از ان باب للعلم
میگویند کہ بعد از امضائے تلمذ اعلم اہل زمانہ بود و هیچ سخن او ہم نمیشد
چنانکہ او میگفت کہ حضرت رسالت پناہ چند علوم را بخود ہمراہ برد از جہانکے کسے
نہ میدید تا از سخن او ہم داشتہ باشد و من نیز ہزار مسئلہ از رسول صلی اللہ علیہ وسلم
شنیدہ ام بجسی نخواہم گفت زیرا کہ کسی را ہم آن نیست ابو الحسن خرقانی از طلا
روم سوال کرد کہ منصور فدہ از جام محبت نوشیدہ پویشہ بگفتن انا الحق کو شید
و حضرت رسالت پناہ را ہر چند بیش میشد طلب میکرد کہ ہل من مزید گفت
چہ عجب است کہ آوند منصور صغر ترین آوند ہا بود و آوند او اکبر تر از آوند ہا کہ دیدہ
ہا بیکدم فرودے برد بلکہ خود دیدہ بود چنانکہ در روز و شب چند ہزار دیدہ ہا
در دیارے عمان میروند اما آوندہ از ان بزرگ شود و نہ از ان خرد شود بعد ازین
بدان کہ دہ نفر از اصحاب را بشارت جنت است اول ابو بکر صدیق دوم عمر فاروق
سیوم عثمان ذوالنورین چہارم علی مرتضی پنجم طلحہ ششم زبیر ہفتم ابو طلحہ
ہشتم سعد نہم سعید دہم عبدالرحمن و منقول است کہ ہر کہ رسول اللہ را بخوابد بند
آتش و زخم بر و حرام گرد و پس چہ شک است و سنانکے اورا بصورت دیدہ

دیدہ بودند و ایمان آورده بودند که ایشان مطلق بهشتی نباشند اما چون بعض
 عیالیت شده اند سکوت کرده اند **آورد** اند که چون صدیق مسلمان شد
 والدین را گفت که من صدیق اکبرم نزدیک است پس مانند مرا چگونه مالد و پدر بدو
 و ندید بیا نیت مسلمان شود و مادرش از اول مسلمان شد اما پدرش از دیگر بختی در خانه
 دیگر رسیده در آن خانه درآمد صدیق اکبر بحق مناجات کرد و رسول خدا نیز دعا کرد
 بعد از آن چون صدیق بر در آن خانه رسید پدرش قحافه از خانه بیرون شد و بی تکلف
 کلمه گفت و مسلمان شد و فاروق را مادر و خواهر مسلمانان بودند و مرتضی را نیز
 مادر مسلمان بود و معلوم باد که چون کسی نام پیغمبر ذکر کند در دوسه توان
 محبت و چون نام صاحب ذکر کند رضی اللہ عنہ میتوان گفت و چون نام اولیا
 ذکر کند رحمت اللہ علیہ میتوان گفت پس اگر شخصی بر یک کس از آل رسول یا اولیا
 دید و فرستد منی بود مثلاً شخصی گوید زین العابدین سامع گوید اللهم صل علی محمد
 و علی آل محمد و بارک وسلم علیہ تو هم رخصت زیرا که در وقتی روا بود که نام
 پیغمبر ذکر شود و این نام پیغمبر ذکر شد و این **آورد** اند که اگر بزرگواران
 ملکی رطلج دادن سودا و یا فتهار از برای رطلج دادن فته و رخصت خلق
 و یا بر آئینده بر بندگی درود گوید مکر و همت زیرا که پیغمبر درودشایان
 است و فتهار از آنگویند که خوشبختی را در آتش بسوزاند و یا بر کسی اندازد و بسال
 بدلان که این صاحب اربعه را نسبت نیز بحضرت رسالت پناه است
 زیرا که ایشان نسبت دارد چنانکه ابوبکر صدیق بن قحافه بن عامر بن عمر
 بن کعب بن ریح بن عبد المناف و عمر بن خطاب بن قیل بن عبد الغیر
 بن صعصع بن عبد المناف صدیق بن قحافه و عمر بن خطاب روح یحکا
 نند و عثمان بن عفان بن ابی العاص بن ابی امیه بن عبد الشمس بن عبد
 مناف و علی بن ابی طالب بن مطلب بن باشم بن عبد المناف و زید بن معاویه
 بن سفیان بن حرب بن عبد المناف و زید بن کلبش ان در عبد الشمس

۳۸۳

در حدیثی که در این باب است
 که در حدیثی که در این باب است
 که در حدیثی که در این باب است

یکجا میشوند و از جمله او در آن رسول الله و مسلمانان بودند یکی حمزه که اول آقا
 مسلمان بود و عباس را آخر عمر مسلمان بود **منقول است** که چون حمزه را
 کافران کشتند او را بنهادند و کشته کردند و او را کشتند و او را کشتند و او را کشتند
 بزدان کشید که ازین دل چه بگوید و دیده ایم گفته اند که حضرت همیشه انگشت را بزدان
 میگزید که اگر بنهاد کافران را زنده جدا میکردم دل من قرار میشد بهتر جبرائیل
 فرو داد که حق تعالی زنده را بنی کرده است اگر دل تو قرار نشود مرده را بنهاد و جاس
 بکن چنانکه بی بی عائشه را افضلترین بنا بود و در بنا حضرت صلی الله علیه و سلم
 از بی بی خدیجه کبری رضی الله عنها و بر بعضی خاصیه های بی بی فاطمه را نیز فضل
 داشت و بر زنان فضل از آن بود که اول دختر صدیق را بود که او را صدیق گویند
 بلقب پدر و دیگر آنکه زنان همه میوه بودند و دیگر عقد نکاح او بهتر جبرائیل در شب
 معراج بر آسمان چهارم بسته بود آوردند که حضرت صلی الله علیه و سلم میفرمود
 علی ذکر علی چنان کن که هر کس که ترا بیند و یواند نه پندارد تا ترا حضور دست ندانند
 الحان این شجره کبرویه **منقول است** نوای فرزندان که حضرت رسالت پناه صلی الله
 تعالی علیه و سلم از صحاب اربعه را تلقین ذکر و فکر داده بود اما چون حضرت علیه الصلوة
 والسلام رحلت نمود ابو بکر صدیق کم چون خلیفه رسول بود با امیر المومنین فاروق
 بنیز که ذکر و فکر میدادست آموخت چون صدیق را رحلت نمود امیر المومنین عثمان را
 ذکر و فکر از فاروق آموخت آنچه آموختنی بود چون عثمان را رحلت نمود مرتضی انابت
 ذکر و فکر از ذی النورین آموخت آنچه آموختنی بود و این بنا بر رعایت ادب بیکدیگر
 بود که دست بدست بر رسول الله صلی الله علیه و سلم بر سید و چون همه صحاب رفتند
 مرتضی تلقین اجازت را بحسن و حسین و ادو امیر حسین را اجازت بفرزند خود و ادو علی
 صغیر بلقب بن العابدین و ادو ابوزید خود امام محمد باقر و ادو ابوزید خود امام جعفر
 و ادو و و سلسله پیدا شدند یک اذن با بازید بسطامی و ادو
 یکس اذن بفرزند خود موسی کاظم قدس سره و ادو و ادو

برادرزاده خود داد و او بابو علی بن موسی رضا داد و او به شیخ معروف داد قدس سره
 و او بستر می سقطی داد قدس سره و او بجنید بغدادی قدس سره و او بابو علی رودباری
 داد قدس سره و او بابو طلی کاتب داد قدس سره و او بچمان مغربی داد قدس سره و او
 بابو القاسم کرمانی داد قدس سره و ابو بکر المنجاج داد و ابو امام احمد غزالی داد قدس سره
 و از و دو سلسله پیدا شدند یکی از آن بخواجہ فریدالدین عراقی داده بود و دیگر
 بابو النجیب سمرقندی داده بود قدس سره و او شیخ عمادالدین یادبوسی داده
 قدس سره و او شیخ نجم الدین کبری قدس سره و او بستید علی بن لا قدس سره
 و او شیخ محمدالدین بغدادی قدس سره و او شیخ احمد سرفانی قدس سره
 و او شیخ نورالدین عبدالرحمن السنواری قدس سره و او بطار الدولت قدس
 سره و او شیخ محمود فرقانی قدس سره و او شیخ الاسلام والمسلمین علی الشافعی
 بستید علی بیدانی قدس سره و او بابو اسحاق خستانی قدس سره و او بستیدان
 است بستید احمد نوربخش قدس سره و او و او بفرزند خود یوسف نور داد قدس سره
 و او بنیره خود یعنی فرزندان حضرت شیخ علی بن قنبر علی قدس سره و از و باز
 خادم الفقراء و المساکین بنده ناچیز که نیز نزدیک پشیر و دوزخ تنگنهار می آید
 سرور و از کس بخدمت شیخ پاره میوه آوردم بمثال قره قدس حضرت شیخ
 دانه از آن میخورد و با انگشت وسطی شکم خود را زیر میس کمر و گفتم شیخنا باین کسی
 سیر نمیشد و گفت اگر چه سیر نشود اما اشهادی نفس بجانب میوه بسیار است
 پس هوای نفس را بر جاس آورده باشم حضرت فرمود که پیغمبر مثال حجه بستان می
 باید که اگر یک حجه بشکند کس فی الحال دست دردیگر آویزد یعنی کامل العلم بود
 که مگر مرید و بلغز و بلیل واضح راه او را بگیرد و او مرید صاحب علم باشد که دلیل او را
 نفس دهد و در حال دلیل دیگر بیارد تا به پیچ و دراجت و دلیل نماند شخصی الا نفس
 دنیاوی ترست باید که معرفت الله بیان نکند زیرا که تا غایت نخواهد رساند و بجز این
 خواهد افتاد حضرت مولانا جامی قدس سره نصیحت لطیف میفرماید

مد بیان چهار علم و علایم آن
از سوی جانی قدس سره

۳۶۶

سخت و پخت و آتش و آتش هر روز
بود معلوم هرگز از او و بند
نیا بدست چکس عمر و دوباره
چو کسب عمل کردی در عمل کوش
چه حاصل زانکه دانی کیمیا را
عمل کن معنی اخلاص عاریست
ز کار خام کس سوسه نداده
بکن بن کارخانه با کتب و ی
ز دانا یان بود این نکته مشهور
بود بی فرومنت او شایسته
گهی اسرار قرآن باز گوید
در دن تیره از میل رخ خارف
معارف گر چو موبار یک باشد
مکن با صوفیان خام باری
طریق پخته کاری را ندانند

ز جیل ابا و نادانی بدر شو
که نادان مود و لذات است زنده
بهر سر رو گزانت نیست چاره
که علمی به عمل هریت بی نوش
مس خود را نگر دی زده سارا
بند و پخته کاران خام کار است
چو علو خام باشد علت آرد
خیال خویش را ده با کتب غی
که دانش در کتب اناست در گوید
ز دانش بخت هر دم کشاوی
که از قول پیبر را ز گوید
زبان بکشی از جنس معارف
چه حاصل چونکه دل تاریک باشد
که باشد کار خامان خامکاری
بنحای میوه باعث فشانند

چو در پیش روی ستمی است
درست اندک تلاج سعادت

منه درست بی از بیم و انداز
بخود دست میرسد هرگز

ز جیل خویش آن منور و بیدار
باز تا قیامت نازید

اگر این شجره را کسی بطریق مناجات خواند باید که تا شیخ معروف کرمی شیخ الاسلام
گفته باشد و ده فوق را امام و مرتضی را امیر و حضرت را خواجہ فضل سیوم
مد بیان چهار علم و علایم آن بدان که فرزند که چار علم بطریق
اختصار بیان کرده شد اما آنچه باقی مانده که از دانش آن لابد است بطریق مختصر
بیان کنم تا این مختصر بتطویل نه اسخامد اول علم توحید پس نزدیک بعضی اهل
تصوف توحید بر پنج نوع است اول توحید ایمان دوم توحید علم سیوم توحید
تکلیفی چهارم توحید تعین پنجم توحید عزیزی بدانکه در علم آورده است
که ایمان و توحید نزدیک بعضی یک است و آن بعضی اهل اعتزال اند و وجه صریح

ما گفتن ایشان از برای مشهور بودن قول ایشانست زیرا که اگر توحید و شناخت
 خدا تعالی ایمان بودی پس اهل کتاب را ایمان بهتر از ایمان مسلمانان بودی زیرا که
 ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی
 ناطق است **يَعْرِفُونَ كَمَا يَفْقَهُونَ** و این قول شیخ صحیح است که سر
 صدر رساله بدین طریق است کرده است بلکه ایمان اگر ویدن است چنانچه
 در عمده آوردیم است اول چیزی که بر بنده واجب بعد از بلوغ
 پیش از جمله فرائضها شناختن خداست و ایمان آوردن بدو تا اگر کسی بمان
 نه آورد شناخت مسلمان نشود و **وَمُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ** **قَالَ اللَّهُ تَعَالَى**
إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ بدان که فرزند عالم آنرا
 نه گویند که صد نفر مسئله شرعی را داشته باشد بلکه عالم آنست که سعی بلیغ کند بجانب
 خیرات از جهت و عدم وجود و ساز ماند از معاصی از جهت و عید مذکور که کلام رسول
 بدان ناطق است **كَمَا قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ السَّيِّئَاتُ إِلَيَّ الْخَيْرَاتُ دَلِيلُ الْمَعْرِفَةِ وَالْهَيِّ مَعْنَى**
السَّيِّئَاتُ دَلِيلُ الْمَعْرِفَةِ و ایضا **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حُرُوكَةُ الطَّاعَةِ دَلِيلُ**
الْمَعْرِفَةِ گمراهی که انجام دهنده دلیلی الحیات یعنی هر که بتدریج باور و اعتقاد خود عمل
 می کند و اگر یقین صحیح داشته باشد پس عمل او ساعت بساعت می آید و اگر
 یقین او ناقص باشد عمل او بر وزن نقص پذیرد و **قَالَتِ الرَّابِعَةُ الْعَدْوِيَّةُ** اگر آخرت از
 خاک میبود و حکم او بر بقا میبودی و دنیا از طلا بودی و حکم او بر فنا بودی پس عالم فلان را
 بایستی که باقی را بگریزی و فانی را ترک آوی که فانی دل تشنگی را نشاید و من
 مجب می دارم این مردمان را که آخرت از طلا و دنیا از خاک و فانی را بسبب آن
 ترک نمیدهند **وَلَوْ** نام شخصی بود رفیق غلامی را بخرید و گفت
 ای غلام چه خوری گفت هر چه خورانی گفت چه پوشی گفت هر چه پوشانی گفت چه
 کار کنی گفت هر چه فرمائی گفت چه خواهی گفت غلامی خود سپردن را گویند
 و غلام را اختیار نمیدهند **وَلَوْ** و سبب فریاد بر آورد که من حق را

۳۸۷

شناختن خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است
 ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است
 ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است

شناختن خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است
 ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است
 ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و حق ایشان کلام الله تعالی ناطق است

کا فری از سخن باز میگفتند آن توحید برایشان عزیز بود یعنی دشوار بود که اگر
 ایشان به تحقیق عدلے لای شتاختند هرگز سرکشی نه می نمودند
 روزی از حضرت شیخ پرسیدم که شیطان از حقیقت چه گناه بود
 گفت لا بکمه در حقیقت گنهگار بود زیرا که چون کاتب عزم کتابت کند بر
 الف اقتضای این میکند که من در از کشیده بلا کسر واقع شوم و
 وال اقتضای برین میکند که من بهر دو طرف کسری داشته باشم پس اگر کاتب
 وال را در از کشد نام والیت از او میرود و در حق او ظلم کرده باشد و اگر
 الف را کسر کند نام الفیت از او میرود و در حق نیز ظلم کرده باشد و برین
 بدستمان آنچه عزیز تر است تصدیق رسل است ابو جریل را گفته اند
 که در دوزخ بانگ وادیا کند و میگوید که کارهای تعالی همه حق بودند
 اما محمد رسول الله نبود نعوذ بالله منه و نعوذ بالله منه و نعوذ بالله منه حق بود اما
 ابی بکر خلیل الله نبود و ورم علم نماز است بدانکه آنچه در نماز فرض است و سنت
 آن نیز فرض است و دانستن سنت نیز سنت است و دانستن واجب نیز واجب
 است و دانستن مستحب نیز مستحب است و دانستن مباح نیز مباح است و
 ندانستن مکروه نیز مکروه است و ندانستن حرام نیز حرام است باید
 که مکروه و حرام را بدانند تا بدان نادانستگی بدان نیفتند و دانستن معصیت
 نیز فرض است زیرا که بسا وقت من از جهال فاسد و ایشان بدان خیر نباشند
 بدان لای فتنه نمند که آنچه در بعضی نسخها گویند که هر که حکام و ارکان
 نماز ندانند کافر گردان بنابر انکار است یعنی اگر کسی منکر شود کافر گردد و اگر کسی
 بر گزیند ندانند و معصیه نماید اما اقرار و تصدیق دارد مسلمان است زیرا که
 عمل خیر است و ایمان غیر عمل آنچه گفته اند هر که احکام و ایمان ندانند کافر است
 است است زیرا که حکم ایمان میان خوف و رحمت است و آن هر هر
 سکتی از مومنان را است و رکن ایمان و است

اقرار نربان و تصدیق بدل این نیز در مومن موجود است الحال بشنود که از طاعت
 نماز گفته است و آنچه مابقی باشد سائر کتب فقهیه یا مؤلفه اما از اذان چیزی خوانده
 گفت که از دانستن اذان لایقی است زیرا که چند بار اذان بکفر لازم میشود و مؤلف
 جلال نزل خبر ندارد و منقول است که ابو سیوط حضرت را در خواب دید
 حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم اذان را دست گرفت و بر کنار دوزخ
 رساند و دید که دوزخ پر از آدمیان است گفت یا رسول الله ایشان کیانند گفت
 ایشان مؤمنان است من را ندید که اذان را نادانسته غلط می گفتند گفت یا
 رسول الله توبه ایشان راضی شوی و شفاعت ایشان خواهی کرد فرمودی گفت
 خدای تعالی از ایشان راضی شود فرمودی و الا صیغ گفت کسیکه در مسجد و
 اذان غلط گفته میشود و او منع نکند بلکه تمام ایل آن مسجد از شفاعت من محروم مانند
 نعوذ بالله منها و صفت اذان این است **الله اکبر الله اکبر الله اکبر الله اکبر الله اکبر الله**
ان لا اله الا الله اشهد ان لا اله الا الله اشهد ان محمدا رسول الله
اشهد ان محمدا رسول الله حتى على الصلوة حتى على الفلاح حتى على الفلاح
الله اكبر لا اله الا الله
 بدین که در اذان چند جا کفر لازم میشود که اکثر مؤمنان بسبب آن دوزخ روند و
 به دانستن آن عاقل کنند و اگر کسی گوید که اذان را خوب ندانسته به سلسله خصوصت او را
 بزنند و اگر ایشان از ثواب عذاب در غلط و صحیح ما خبر میروند هر آینه مالی تمام در طلب دانست
 او میبودند که مؤمن مصحح یعنی صحیح خوان را گفته اند که هر چیز از نباتات حیوانات و جمادات
 که آواز او را می شنوند فردای قیامت بر ایمان او گواهی دهند و دیگر آنکه در عرصات
 سایه عرش باشد که بوم لاطل لاطل غلظ منقول است که روز جمعه جمله ملکوت بر بیت المعمور
 جمع میشوند و بهتر جبرائیل علیه السلام اذان میگوید و بهتر اسرافیل امامت میکند
 و سائر ملکوت اقتلا میکنند بعد از فراغ بهتر اسرافیل می گوید من ثواب
 امامت را با ما مان است محمد صلی الله علیه و سلم و دوم بهتر جبرائیل گوید که من ثواب اذان

صلی الله علیه و سلم
 اذن یعنی باب کفر
 و بیعت غلطی که باعث
 است

بموزنان است محمد صلعم دادم و مقتدیان گویند مایان ثواب اقتدا بمقتدیان
 است محمد صلی الله علیه وسلم دادیم و شاید که موزن مرد صالح و متشجع بوده باشد
 زیرا که اذان امر معروف است و امر معروف اثر نمیکند مگر از مرد صالح و درین ماه
 فساد شاید که کوچه بکوچه بگردد و مردمان را دعوت نماید و از برای مقتدیان تحمل تمام
 بجزد حتی که آوردند که اگر امام در رکوع آید و از پس آواز نعلین کسی را
 شنود و آن شخص را بینداند که کسبت هملت بجزد تا او در نماز شریک شود و اگر
 میداند که فلان کس است هملت نکند که خالی از ریای نباشد و این روایت در تہذیب
 مسطور است و شاید که موزن وقت شناخته باشد حتی که اگر قبل از وقت اذان را عام
 لازم شود و شاید که موزن یکی باشد و امام دیگر اما اگر موزن امام یک شخص بود
 باید که در وقت اقامت گفتن امامت و در تررود بعد از اقامت بموضع امامت
 آید و سنت این است که در وقت صلوات و فلاح روی را بگرداند و میباید
 شمالاً و انگشتان را در هر دو گوش خود سخت کند یعنی سبابین و اگر مسجد
 رفیق داشته باشد سر از وزن بکشد و باید که بلا ترجمیم بخواند اما اگر بغیر
 تبدیل کلمہ الحان بکند و است لقوله علیہ السلام **ذَیْنُوا لِحَاکِمُکُمْ** منقول است
 که دختر از اہل فرمہ ہمیشہ در آرزوی ہمین بود کہ اگر از مادر و پدر خلاصی یابم
 مسلمان خواہم شد بلکہ از ایشان فرار کنم و مسلمان شوم روزی موزن بد آواز
 اذان میگفت دختر رسید کہ این چه باشد کافران گفتند کہ بہترین کار ہائے مسلمانان
 ہمین است دختر از ان آرزو ماندہ شد و بمسلمانی نرسید و منقول است کہ
 در اول آغاز اسلام از برای طلب کردن مسلمانان بنماز اصحاب مختلف شدند کہ
 چگونه میتوان خبر کرد و طلب کرد بعضی گفتند کہ در وقت نماز علم استادہ بکنیم باز گفتند کہ
 این رسم یہودان است نمیتوان کرد بعضی گفتند کہ شاخ سوراخ کردہ میتوان او میدہان
 گفتند کہ این رسم یہودان است بہر انشب امیر المومنین عمر با چیل نفر از اصحاب
 اذان را در خواب دیدند کہ همچنان میتوان گفت **عنه** را بر رسول اللہ علیہ السلام

۳۹۱

در بیان اذان
 در بیان اذان

مد بیان آنکه داذان کافر
میشود

رسانند حضرت فرموداری در شب معراج مهر جبرائیل علی مر بچنان تعلیم کرده
امامان زمان اذان اندک و چون غفلت و غافلی در میان مردمان خاتم انست
عالمان کوفه حتی علی الصلوة حتی علی الصلاح بیان فرمودند بعد ازان چون
شایعتر گشت الصلوة غیر من النوم بیان فرمودند و آنچه داذان موزون کما
میشود این است اقل اینکه و آفان الله کب الف را مکشد و بالالف استغنام
حاصل و بیار و دوم چون اکبر را اکبار گوید که اکبار نام شیطانست بیوم
انکما شهید را مکشد بمتار یعنی اشتهار گوید و یا بهذف الف یعنی شهید
گوید زیرا که صیغه ماضی است و اشتهاد گواه گردانیدن را گویند پس معنی چنین
میشود که کسی گواهی داده است و یا شما گواه باشید پس گویا که خود ازین
قول استبعاد می نماید که اشتهاد صیغه مستقبل است و یا اشتهاد است
و چشم را بجای طعنی تبدیل بدینی باشد گوید که این از معنی بر آید پس گویا
که سخن لغو گفته باشد و یا اینکه دو کلمه می شود چنانکه آتش خویش را میگویند و
باز گردانیدن مخالفت را گویند کما قال الله ان الذین یجادون الله ورسوله
ای بخالفون پس چنان گفته باشد که خوش مخالفت کنید توحید باری تعالی را
چهارم آنکه لا اله الا الله بے تشدید گوید زیرا که الا از برای اثبات مابعد
و نفی ماقبل است و بی تشدید بمنزله الی غایت که سر من البصرة الی الکوفه نام
میشود پس معنی چنان می شود که نیست الله باطل تا آنکه آله حق نیز نیست و ازین
صریحتر کفر نباشد پنجم آنکه محمدا رسول الله گوید زیرا که نام حضرت محمد است
و محمد کسی را گوید که خصایل پسندید او بسیار باشد و حمد تا بیژان
گویند و محمد بالفتح همچنانست محمد کبر المیم الشانی خلاف مذمه پس
اینچنین نام شریف را تغیر داده باشد بنام دیگر و دیگر اینکه محمد ستوده شده
را گویند و محمدا ستاینده را گویند نیز معنی تغیر میشود و یا اینکه محمد را هم
گویند زیرا که مبدء فرو میرانیدن آتش را گویند و الصفا جامه

۳۹۲
مد بیان آنکه داذان کافر
میشود

مد بیان آنکه داذان کافر
میشود

در بیان حیلہ مطلقہ ثلثہ

در بیان حیلہ مطلقہ ثلثہ

۳۹۶

بر حق اند و دانستن ایشان فرض است و اختلاف در میان ایشان اختلاف
بر حمت است نه اختلاف بعد از آنکه اختلاف را حقه و حقی مذہب انشاید که گوید
مرا بشافعی چه کار است زیرا که در هنگام ضرورت از مذہبی بزمذہبی انتقال کرده
میشود چنانکه کج رفتن پیاده بزمذہب امام غنیفہ روایت پس عالمان حاجی مامی را
بزمذہب مالک میبردند که در مذہب مالک و زکوات شرط نیست و چون بعرفات حاضر شد
باز بزمذہب ابو حنیفہ میگرد و **والیعت** چون کسی مطلقہ ثلثہ را حیلہ بچند باید
که او را از احکام و ارکان ایمان ببرد اگر بدین عالم باشد باید که احکام و ارکان
نماز و ببرد تا بی تحلیل نکاح جدید کند و اگر بماند و نیز میداند باید که او را
بزمذہب امام احمد و اگر در مذہب مالک و حق تعالی را بدلت و صفات شناختن فرض
است اگر آنرا نمیداند نکاح جدید کند و اگر آنرا نیز میداند این هنگام تحلیل باید
کرد **والیعت** چون کسی جنس را بغیر جنس از غله بفروشد اگر بیاید باید باشد
روایت است اگر چه زیاده بگیرد و نسبه روایت است اگر توده گندم درون خانه
و توده جو بیرون خانه باشد نیز نسبه است و اگر جنس مع الجنس بفروشد چنین
یاد باید باشد روایت و درین زیاده گرفتن روایت است اگر نیم سوخته باشد
چنانکه اگر کسی مثقال را بمشقال میفروشد اگر چه در یک مثقال زرب بسیار
باشد و یا در یک اندک غش باشد باید که برابر بگیرد و زیاده روایت است پس
اگر این را نسبه میدید بقول ابو حنیفہ مطلق روایت است اما متاخران فتوی
داده اند بر جواز نسبه و این مسدود است از مذہب امام مالک پسندیده اند
والیعت چنانکه اسپ بقول ابو حنیفہ رحم روایت است اما بقول شافعی رحم روایت
و اصحاب ابو حنیفہ رحم بنا بر ضرورت فتوی بر عدالت آن داده اند و در شام
بمذہبی آورده است که ابو حنیفہ رحم قبل از موت خود بسمه روزانه
قول خود برگشت و گوشت اسپ را حلال گفت و همچنین از مذہب بزمذہب
انتقال کرده می شود بدان **اسک** فرزند که دوستی

چهار مذهب چون دوستی چهار یار از دست مرده زیرا که سحرة شریفه شریعت بیاعمال
ایشان کمال یافت کقول الشاعری بیت **ایکه سر و سر فرازی دین حق است**
شد. چارتن هم از ره تحقیق هر یک باغبان. ابو حنیفه رح نامش نعمان بود.
کقول الشاعری بیت **اگر ذکر نعمان کثرت آن ذکره**. هو المیک که ذکره میخواند
و نام پدرش ثابت بود و در شرح مختصر امام محمد کوhestانی آورده است که پیغمبر صلی الله
علیه وسلم فرموده است که از بعد من شخصی پیدا شود که نام او نعمان بن ثابت باشد
اگر من پیغمبری مبعوث شده نبودم او را پیغمبر میکرد پس اگر شخصی که بجام مذهب همچنان
بوده میباشد گفته که اگر این آیت اودشان آورده شود هیچ عجب نیست قال الله تعالی
کَنتُمْ خَيْرَ طَائِفَةٍ صَلَّاهَا ثَابِتٌ وَفَرَعَمَاءُ السَّمَاءِ زَيْرٌ اَلِ وَثَابِتٌ رَسُوْلٌ وَفَرَعٌ اَلِ
باستمان است که در این صورت همراه باستمان بودند و ثابت بن زوطی بن هاربا
و چون عمر رضی باخر رسید ثابت نعمان را در کنار گرفته و پیش او برآمد و عرضی
حق او دعا کرد و او علم از هفت کس اصحاب گرفته است یکی از انس بن مالک و عبد الله
حسن زبیر و عبد الله بن جریج و عبد الله بن ابی اوفی و عبد الله بن ابی
اوف و ثالث الاقصم و جابر بن عبد الله رضی الله عنهم جمعین و از بعضی زنان
صحابه نیز گرفته است چون عایشه بنت عیوذ و ابو حنیفه رح علم ملازم بیشتر اصحاب گرفته
اما او را نسبت در فقه بسوی حماد میکنند و او از شاگردان ابراهیم بن یزید بود
او شاگرد علقمه بود و او را سواد و از شریح قاضی گرفته بود و ایشان هر دو از
فاروقی گرفته بودند علم را و فاروق از رسول صلی الله علیه وسلم قبل مات ابو حنیفه
و هو ابن سبعین سنه بکایح سنه خمین و مایه مناقب ابو حنیفه رح روایت
کرده شده است که امام اعظم ابو حنیفه کوفی رح چون حج و فاع کرد و در کعبه آمد
و در رکعت نماز گزارده در میان دو ستون در رکعت اول بر پای راست ایستاده تا نصف
قرآن بخواند و رکوع و سجود کرد و در رکعت ثانی بر پای چپ ایستاد تا قرآن مجید را
ختم کرد و چون سلام داد و بگریست و مناجات کرد و گفت اهل بی

مرزبان ۲

۳۹۷

در جمعه مانند روضی
بال غار و زمین استوار و
علم و شایسته بنده
فیم صینی آینه که زین
ان سحر و جادو
۱۳۵۵ ر کور

تألیف
دفاع الشیطان

مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ وَلَكِنْ عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ فَهَبْ لَنَا مِنْ جِوَارِ
 مَعْرِفَتِكَ مَا تَقَرَّبُ مِنْ جَانِبِ الْبَيْتِ يَا أَبَا حَنِيفَةَ قَدْ عَرَفْتُ وَأَخْلَصْتُ الْمَعْرِفَةَ
 وَخَدِمْتُ وَأَحْسَنْتَ الْحِدْمَةَ فَقَدْ عَفَرْنَاكَ وَلِمَنْ تَبِعَكَ وَكَانَ عَلَى مَذْهَبِكَ
 إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ مَعْنَاهُ بِالْفَارِسِيَّةِ أَيْ إِلَى ذَوِ الْجَلَالِ أَيْ بَادِشَاهُ بِالْجَمَالِ وَهُوَ
 موجود لا یرل پرستید این بنده ضعیف و امین وجود نجیب ترا ای ذات لطیف
 اللطیف چنانکه حقیقت و سر اواری پرستیدن تو است ولیکن بشناخت ترا چنان
 حق شناختن تو هست پس به بخشای نقصان خدمت را بجمال معرفت بروی یافته
 آواز داد از گوشه خانه که ای ابو حنیفه ما را بشناختی و خدمت کردی آمرزیدیم ترا و
 کسی را که متابعت تو کرد و بود بر مذہب تو تا روز قیامت و ایضا مسطور است کہ روزی
 ہتر عالم صلی اللہ علیہ وسلم در مسجد شمشہ بود اعرابی آمد و کاسہ خرمای پیشتر
 بہنا و گفت از راہ دور آمدہ ام چون رسول اللہ نمیہ خرمای بخورد عبد اللہ بن مسعود
 رضی بر پای خاست و گفت یا رسول اللہ دوش خوابی دیدہ ام عجب تعبیر فرمائی گفت
 چنان دیدم کہ ستارہ از آسمان بر زمین فرو آمد از نور آن ستارہ تمام عالم منور شد
 رسول صلی اللہ علیہ وسلم متفکر شد ہتر جبرائیل بفرمان رب الجلیل ہر رسید و گفت ای رسول
 اولین و آخرین و ای سرور دنیا و دین تعبیر خواب این مسعود آنست کہ بعد از حلت
 تو بدار الفنا بہشت تا دسالت ہشت روز مروی بیرون آید از کوفہ کنیت و ابو حنیفہ
 ہمہ دنیا را بنور علم او منور کند و نہتہائے ترا بجمال رساند رسول علیہ السلام خوش
 دل شد و انس بن مالک رضی اللہ عنہ پیش خود خواند و قدری از آب زمزم خورد و بہ
 کام او رخ بست و او را گفت کہ عمر تو دراز خواهد بود و تو ابو حنیفہ را خواہی دید سلام
 من بہ و رسان و بگو کہ عطائی تحفہ محمد ترا مبارک باد و نیم خرمای کہ در دست و ہشت
 در حریر کرد و بعد عبد اللہ مسعود داد و گفت دست بدست تو این خرمای را بجان دہ تا
 با ابو حنیفہ برسانند چون رسول علیہ السلام بدار الاخرت خرمای عبد اللہ مسعود رضی
 امانت انجمن داشت تا آخر عمر خود انکاہ بشاگرد خود علیہ رضی و او و قصہ آن بگفت

چون علقه را وفات نزدیک آمد بشاگرد خود ابراهیم مخفی داد و قصه آن گفت
و چون ابراهیم را وفات نزدیک آمد بشاگرد خود حماد و قصه آن گفت و بعد
وقت ابو حنیفه رحمت ساله بود و شاگردی حماد میکرد و هشتاد و سال عمر او بود و
آنچه او میداد انت ابو حنیفه رحمت در یک سال از او بیاموخت و حماد هر روز خرمائی
نیم را از صندوق بیرون کردی و بردست نهادی و گفתי بحضرت عطا دهنده
این خرماکه او را بمن بماند و روزی ابو حنیفه رحمت نزدیک او آمد و گفت
آن امانت را بمن ده و کسی آنرا نمیتوانست خورد و حماد بوسه داد در حال بخورد و
حماد سر او را در کنار گرفت و گفت میدانم که نیم خرمائی رسول اللہ امانت تو خواهد
بود و تو میدیدی مرا مبارک باد و قصه خواب عبد اللہ مسعود با وری گفت و چون
حماد وفات یافت پدر ابو حنیفه رحمت که ثابت نام بوده است تصدیق کرد و ابو حنیفه
را با خود برد و در محکم خیمه دیدند زنده و گرد آن خیمه آدمی ایستاده ابو حنیفه رحمت گفت
بدانجا رفتم پیر را دیدم سالخورده و نعلانی گفتم این کیست گفت انس بن
مالک است و آمد و بروی سلام کردم چون آواز من شنید گفت این آواز آشنا
ست آید و مرا گفت از کجایم آنی گفتم از کوفه گفت کینست تو چیست گفتم ابو حنیفه انس
بن مالک رضی الله عنه گفت ابرو را بالا بگیر و بالا کنی تا من او را ببینم که صاحب
مذہب بزرگ است آنگاه مرا گفت نزدیک من آی تا امانتی که دارم تسلیم تو
کنم چون نزدیک او رفتم قدری آب دهن به دهن من کرد و گفت این آب دهن
مصطفی است صلی الله علیه و سلم چون آن آب دهن خورد و ملاوت عظیم یافت
انس بن مالک گفت اکنون چون آب دهن مصطفی علیه الصلوات و السلام
خوردی خود را چگونه می بینی نشان آن با من بگو ابو حنیفه رحمت برپای خاست
و زبان برکشاد و گفت ای انس این ماعت خود را چنان بینم که اگر انواع
حکمت و انواع علوم در هر یک از اینان روئے زمین جمع شوند و هر یک از
من هزار مسئله با امتحان به پرسند بتوفیق حق تعالی شانه

انہم با جواب ہائے با صواب ما جو یکم و ازہم یکس نمیشم و اندیشہ نمیکند و ازہم
 زیادہ ہم و مذہب من بہم آفاق برسد و دیگر در مناقب او خواندہ ام کہ جمعی
 از یہودان بغداد آمدند از وی سوالات کردند و از حلقہ سوالات یکی این بود کہ
 عالم شہریت و آن شہر شصت محلہ دارد وستی محلہ از وی روشن بہت و سی محلہ
 تاریک و آن سی محلہ تاریک یک محلہ بہتر از ہزار بہت آن شہر کدلم بہت و
 آن محلہ کدلم جواب فرمود کہ آن شہر ماہ رمضان است کہ سی محلہ روز
 روشن و سی محلہ او شب تاریک و آن یک محلہ تاریک بہتر از ہزار شہر بہت
 شب قدر است کہ لیسلۃ القدر خیر من الف شہر چون این بیان کرد بسیار
 از یہودان مسلمان شدند و دیگر وہ فرمایند پھر یہاں آئند و وہ بہت
 کہ روزی شخصی بمسجد درآمد و سوال کرد کہ چہ میگویند و حق مردے کی کہ
 کہ از بہشت امید میدارم و از آتش و دوزخ نمیشم و مردہ و خون بخورم و
 بدایچہ ندیدہ ام گواہی میدہم و از خدا نمیشم و زن را نکاح نمیکم و صحبت
 کردن با وی حلال میدارم و نماز بارکوع و سجود نمی گذارم و فتنہ را دوست
 میدارم و حق را دشمن میدارم و از رحمت خدای گریزم و یہود و ترسار
 راست گوے میدارم و از جنابت غسل نمیکم امام رحمت اللہ تعالی فرمودی
 یاران و مسئلہ امتحان چہ میگویند گفتند کہ این شخص کافر باشد امام
 اعظم گفت ای یاران این شخص مسلمان باشد و مستم کرد و گفت آنچه گفتہ بہت
 راست است از بہشت امید میدارم و از آتش و دوزخ نمیشم از خدا امید
 میدارم و از وی میترسد آنچه مردہ و خون بخورد گوشت ماہی و کپرز و جگر بخورد
 و آنچه گفتہ بہت بدایچہ ندیدہ ام گواہی میدہم یعنی کلمہ شہادت سے گوید
 و خدا را جل جلالہ و رسول خدا را ندیدہ است و آنچه گفتہ کہ از خدا نمیشم یعنی
 ظلم نمیکم و آنچه میگوید کہ زن را نکاح نمیکم و صحبت با وی حلال سے
 و انہم یعنی کنیز داشتہ باشد و آنچه گفتہ است کہ فتنہ را دوست

میدارم یعنی فرزند و مال را دوست میدارد و آنچه گفته است که حق را دشمن می
دارم مرگ را گفته است و آنچه گفته است که از رحمت خدای تعالی میگریزم بار
گفته است و آنچه گفته است که جوهر و ترسار را و اشگو میدارم یعنی دین و قل
و قالت اليهودی لیسست النصری علی شیء و قالت النصری لیسست اليهودی علی
شیء و آنچه گفته است از جنابت غسل نمیکند یعنی تیمم میکند وقتی که آب نباشد و
دیگر از مقامات اورد رحمة الله علیه آنست که روزی جوهری با او همراه شد جوهری
را گفت چرا بدین محمد و نه آئی گفت یا امام مسلمانان من گرسنه ام اگر دین
محمد حق است دعا کن تا خوانی از آسمان فرود آید و هر دو از آن طعام سیر
بخوریم آنگاه بدین محمد در آئیم برین جمله عهد کردند ابو حنیفه رحمة الله علیه و
برکت نماز گزارد و روی بزمین نهاد و گفت یا رب مرا در پیش این بیگانه
بخل مگردان خوانی فرود آمد جوهری گفت سر بر آرد که کارت بر آمد و طعام سیر خورد
امام گفت بجهت خود وفا کن و ایمان بیا گفت ای امام صبر کن تا من نیز دعا کنم
اگر مثل تو نتوانم که خوان فرود آورم مسلمان شوم و اگر نه نشوم و جوهری دانست
بود هر دو قدم خود بر قدمگاه امام عظیم و هر دو دست خود بجای دستهای
او نهاد و گفت یا رب بحق این امام که خوانی همچنان فرست آید است و حال
خوانی دیگر فرود آمد ابو حنیفه متحیر شد جوهری گفت ای امام از تو دو کرامت
دیدم یکی آنکه تو نمودی و دیگری آنکه من نمودم هم ترا شفع آوردم تا کارم
برآمد و در حال مسلمان شد و دیگری آنکه مقامات او این است که چهل سال شب
تخت و بوضوئی نماز ختن نماز با مداو گزارد و سه صد و هشتاد هزار مسئله
حجاب فرموده است و چهار هزار مسئله با حجاب توقف داشته است اقل
مسئله دهر است دوم غشی مشکل سیوم مسئله محل اطفال کاوانست که در
مشت باشند یا دوزخ زیرا که محل صالح ندارد که گویم به بیشتر روند و عمل بی
ند که گویم بدوزخ پس توقف کردن بهتر باشد چنانچه

گفته است جوهری
در بیان
نیتند از دین و گفتند
در بیان نیتند جوهری و آن
نیتند جوهری

۱۰۰

آنست که در بیان اول
در بیان اول

وقت ختنه کردن زیرا که اگر گویم بخورده کی ختنه کنند نارسیده را سبب
 رسانیدن باشم و اگر گویم به بزرگی ختنه کنند عورت او را دیدن روانیست
 ناظر و منظور هر دو لعنت میباشد و بعضی علما گفته اند که ختنه در خورده گی با
 کرد اما موئی لب را زدن در مسلمانان ثواب زیاده از ختنه کردن است
 علامت مسلمانان است و دیگر از فضل و بزرگی امام اعظم رح است که چهار
 شاگردان را بدرجه فتوی رسانید الصغار فذکر از بدبختان آن زمانه باشد
 از اصحاب امام مباحثه کرد که امام قهر داشته باشد اصحاب گفت نداشته باشد
 آن بدبخت گفت پس من با امتحان بروم رفت نزد یک دروازه امام
 کو فتن گرفت که امام را بیا گانید تا بیرون آید چون بیرون شد بعد از آن که
 از طلبیده ام باز درون رفت بکنار تاسه کرت بیرون شد بعد از آن گفت
 طلبیده ام ترا ستمه پرسیدی دارم گفت اینکه فرة پلیدی آدم چگونه است
 امام فرمود چون دشمن بود ترش باشد و چون بیرون آید تلخ گردد گفت یا امام
 از آن چشیده نغوذ باشد من به قول الله شدید امام گفت لابل صد وایت چو
 دیده ام بعد از آن گفت یا امام من شنیده ام که تو مادر سے داری فرمود
 آری بغایتی صاحب حسن است که روی او چنان زیبائی دارد و پائی و چنان
 دست او چنان و موئی او چنان دندان و لب و هین او چنان زیبائی دارد
 که آن بدبخت اندام نهائی را نیز یاد کرد که چنانست امام فرمود هر چه هست
 خداست گفت غرض اینکه من میخواهم تا بنکاح خود در آرم امام فرمود حاکم
 است باش تا او را پیرسم چون برگشت سر آن بدبخت از تن جدا شد و بر
 افتاد همه عالم متحیر شدند گفتند یا امام این چه بود فرمود تیغ صبر من گزید
 او را بزد ایضا آورده اند که در قریب او جهودی متوطن بود هر روز
 خود را میرفت و آن روفته را در صحن امام می انداخت امام از آنجا می
 و بیرون میکرد روزی که امام محمد با د شاه زاده بود و در مدرسه نشسته

بود کہ آن یہود آن روفتہ را باز در صحن امام انداخت امام محمد علیہ الرحمہ منقطع
 گفت و قہر و غضب تام نمود خواست تا او را تخریر کند اما چون امام ابو حنیفہ
 رضی اللہ عنہ ازان خبر یافت گفت ای فرزند مدت ہفتاد سال است کہ او
 ہجمنان میکند و من تحمل میکنم زیرا کہ حق ہمہ سایہ ہجمنان است و شما در یک منزل
 او را رنجہ نمودید چون یہود ازان احوال خبر شد در حال مسلمانن را قبول کرد و
 ایضا آفودہ اند کہ قریب او دخترے بود ستورہ کہ بغیر از شب در روز بیرون
 نمیشد اما در ہر شب کہ بیرون میشد بر بام امام ستون استادہ میدید و ہمین است
 کہ آدمی باشد بعد از وفات امام چون بیرون شد آن ستون را ندید از
 پدر خود سوال کرد کہ در ایام امام ستون میبود اما درین شب نیست چہ شدہ
 باشد پدرش گفت ای جان پیر آن ستون دین بود افتاد یعنی امام عظیم
 بود کہ ہر شب نماز میکرد یکس از منابت و انیکہ در ماہ رمضان شصت و
 یک کسرت قرآن میخواند یک کسرت در روز میخواند و یکبار در شب میخواند و یک
 کسرت در تراویح ختم میکرد و دیگر انیکہ ہرگز با آسمان و آفتاب نیز نظر نمیکرد و
 میگفت کہ تا سفت ازان عمر گذشتہ کہ با آفتاب و آسمان نیز نگریستم روایت
 کردہ بودم کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم ہرگز با آفتاب و آسمان نمی
 گریست زیرا کہ ہر دو مونث محوی اند و آسمان مزین است بزینت کواکب و
 دیگر آنکہ از منابت و اینست **در خبر ہفت** کہ حضرت رسالت پناہ علیہ
 صلوات و السلام فرمودہ ہر کہ سر او دل خود را بنا محرم بخشادہ باشد اگر عورت بدرد
 گر قرار شود ہمان شخص از فلان خانہ در نظر دارد و فی الحال خلاص شود پس
 ام لا حق تعالی چنان پاک آفریدہ کہ نظرش بنا محرم نمی افتاد چون عورت
 بدرد نہ میشد او بلا از روزن خانہ میدید خلاصی می یافت و دیگر آفودہ
 کہ روزے در راہ میگذشت طفل دکان راہ میرفت با او ہمراہ شد امام
 است ای طفل پاسے لا محکم نہ و طاقت باش کہ راہ علیس است تا نہ افی

طفل گفت ای امام اگر من بیغم باز برخیزم تو وقت باش که اگر بیتی ساعده را
بر تو افتند و زیر خواهی شد و همه مردم پاک شوند امام دانست که طفل دانا است
زیرا که پیغمبر فرموده است قل عالم عقل عالم یعنی نغزیدن عالم گمراهی را
بسیب است تا تمام عالم گمراه شود پس امام در گریه شد و چون ماتم نعه باصحاب
خود پیش آمد کیفیت احوال پرسیدند باز نمود امام گفت بر شما باد که هر یک
بقدر علم و دانش خود علم بیان کنید و فتوای دهید که راه شریعت راه
سخت است و دور و دراز است بعد از آن اختلاف پیدا شد و همه مذہب
امام شافعی رحمہ اللہ علیہ فہو بن عبد اللہ بن محمد بن ادریس بن عباس بن عثمان بن
شافعی بن شاہب بن عبید بن یزید بن ہاشم بن عبد اللہ بن عبد المطلب بن عبد
المناف و ولد بقرب من ست و خمسين و مائة و عاشر ربيع و خمسين و مات يوم الجمعة
و د فن بمصر رحمۃ اللہ علیہ و اذہ قد اخذ العلم من مالک بن انس و محمد بن الحسن و
بن عباس و اصحابہ یصفونہ فی مسلم بن خالد بن مسلم الزہری عن خلف بن ایوب
واللہ لک جعل العلم بعد نبیہ فی اصحابہ ثم بعدہم فی التابعین ثم بعدہم
فی ابی حنیفہ رحمہ و اصحابہ من شاء فلیرض و من شاء فلیض منقول است
کہ حضرت امام شافعی چنان ذکر بود کہ در ہیچ احوال سراز جنبیدن قرار نمی کرد
روزے حجام سبست او را پست میکرد گفت یا امام سراز باز دار تا لہائی تو
بریدہ نشوند گفت لب بریدہ بہ کہ ذکر خدا فراموش کردہ آورده اند کہ مدت
سال در رحم مادر بود و در حالت ولادت مادرش قریب نزع شد زیرا کہ طفل سالہ
و نہ دانش و تیدہ بود اما در زمان امام عظیم از دار الفنا بدر البقار جلت نمود
بخازہ او را از روزن خانہ مادرش بنمایند در حال خلاص شد از آن شافعی نامیدند
کہ شفاعت ابو حنیفہ تو کرد شد مناسبت دیگر امام شافعی آورده اند کہ امام
احمد حنبل را سہ لک حدیث نبوی یاد بود اما در اکثر اوقات در پیش امام شافعی
میرفت و مسئلہ سوال میکرد و امام احمد پیر بود و امام شافعی ہنوز طفل بود

در بیان مناقب امام شافعی رحمہ اللہ علیہ

اصحاب امام احمد بن حنبل عار کردند و گفتند یا امام شما را سزاوارک حدیث زیاد
 است و پیش این کودک برای چه میروید گفت چنانست ای اصحاب آنچه میبینم
 پوست مسئله میبینم او مغز آن مسئله میداند و دیگر آورده اند که روایت
 امام شافعی را چهار جایها متصل بر روایت امام عظیم رده آرند و روایت امام مالک
 و امام احمد را گاهی گاهی می آرند گفته اند که ما و امام شافعی بغایت صاحب حال بودیم
 و در ایام جوانی بیوه شد خواست تا امام یوسف را شوهر کند چون امام را از کار خیر
 عار نبود و زنی امام شافعی خود با امام یوسف گفت که ما درم چنان اختیار دارم امام
 یوسف خود اگر او را میدیدم بهتر میبود از روزن خانه بدو و نمود امام یوسف قبول
 کرد چون نزد یکم کرده بدو سپرد و در انشب امام شافعی دعا کرد که یا رب این شب کلام
 کن آورده اند که انشب دو از ده ساله شد اما بر سائر مردمان یکشب بود امام شافعی
 در کتبخانه امام عظیم رده آمد و کتب امام عظیم در پیش امام یوسف بود و کتب را مطالعه کرد
 در هر روایت که مخالفت میدادست مخالفت انداخت از آن مشهور عالم گشت دیگر
 آنکه بعد از امام ابو حنیفه بود و در اطراف عالم میگشت مردم را نهضت خود می
 آورد سیوم نایب امام مالک رحمته الله علیه و او ابن انس بود
 و انس بن مالک بود و دیگر آنکه در ایام طفلی مدت هشت سال در عیال رسول بود از آن
 منفی اصحاب گشته است انس گفت رفتم در درخت خرمافه افتاده یا فتم
 از آن میخوردم که رسول الله صلی الله علیه وسلم در سید گفتم یا رسول الله از آن خرمافه
 میخورم یا نه حضرت صلی الله علیه وسلم تبسم کرد و دست مبارک بر شکم من نهاد
 و گفت اشبع لطنک یعنی سیر کن شکم خود را که بهرین بخور نه شوی از درخت میخوردی
 که آن تنبگنی و بخوری و ایضا رفتم رسول الله صلی الله علیه وسلم سوار می مرو
 بی بی فاطمه را چنان که عادت طفلان هر دو استقبال نمودیم حضرت بر اسب نشسته
 سوار کرد و بی بی فاطمه را در پیش خود گرفت چهارم نایب امام احمد بن حنبل
 آمده است که امام احمد مرده و گوشه نشین بود که بغیر از خدمت بیرون نمی شد

در کتاب مالک

۲۰۵

در کتاب امام احمد

ایمان اقرار است و
تصدیق بعمل و اعتقاد
بیک مذہب

عقل و قلب و زبان
بیک مذہب و شریعت
و سنن

۲۰۶

سے آکر کریمہ
در پارہ چہارم در
رکوع و اذا ضربتم

بیک مذہب و شریعت

ای فرزند کہ ہر چہ مذہب را بر حق دانی و در حقیقت ایشان شک نیاری حتی کہ اگر
شخصی از یک مذہب منکر شود کافر گردد و گفته اند کہ شروع را چہار رکعت است ہمین
چہار مذہب اند ہر کہ ازین خارج است خوارج است پس بدان کہ ایمان
بقول الی حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ ایمان مجمل پسندہ است کہ گوید قبول کردم دین
مسلمانی را و آنچه در ولایت و سیرارم از کفر و کافری و آنچه در ولایت و گفتہ اند کہ
الْإِيمَانُ إِقْلَادٌ بِاللِّسَانِ وَتَصْدِيقٌ بِالْقَلْبِ فَلَا يُعْتَقَادُ بِالْجَنَانِ جَنَانُ مَيَّةٍ
دل را گویند زیر کہ او ہرگز از جاسے خود تغیر نمی یابد و آنچه گفتہ اند کہ اصل
تصدیق است و آن تصدیق مختص بجماعت چنانکہ اگر بر زبان و دل سخن
ناشایستہ بگذرد تا جان او بر جاسے باشد کافر نہ گردد و قلب گردندہ را گویند
یعنی در اکثر اوقات بر دل اندیشہ ناموافق سے آید تا با و در جان اندیشہ
را دخل نمیدہد اما کافر از ایمان اصل کہ جان باشد نیست اگر بر دل ایشان اندیشہ
مسلمانی آید چون اصل نیت غلط میشود و ایمان بقول شافعی و اقرار باللسان
و تصدیق بالقلب و اعتقاد بالجماع و عمل بالارکان است کہ بقول او نماز جوازہ
بے نماز درست نمیدارند تا عالمان متاخران و اصحاب و فتویٰ بر جوازہ
کرده اند تا سنت و جماعت خلاف نشود و اللہ اعلم **فصل چہارم** در ذکر
قال اللہ تعالیٰ فَاذْكُرُوا لِلّٰهِ قِيَامًا وَّصَوْدًا وَّعَلَىٰ جُوهَرٍ اَحْمَرٍ اِنَّ ایت
شان نماز است در حین حربا تا کلام اللہ اصل است بہر طرف کہ عالمان راسخ
میکشند معنی او میرود مگر وقتی کہ معنی او محض غلط کند این ہنگام تو ہم کفر است
بقول الشاعر
جَمِيعُ الْعِلْمِ فِي الْقُرْآنِ لَكِنْ تَقَاعُصُ عَنْهُ اَقْصَامُ الْعِلْمِ
قال اللہ تعالیٰ النَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ و در لفظ **مفسر**
در شان این آیت آورده است کہ خناس نام شیطان است کہ سر قلب آدمی را
در دین خود گرفتہ است و می مکد از ان لعاب پیدا و در دل مومن جملہ انواع مصیبت
سے افزاید تا چون اللہ تعالیٰ را بر زبان راند خناس از دے سے گریزد پس چون

طایفه مشغول بطلب از دیار ملتها ندکما قال الله تعا طالذین جاهدوا فینما
 تعذیبهم سبکتا پس ایشان اول شریعت را مستقیم میدارند بعد از آن هرگز
 دنیاوی چون مال و فرزند بدو پیش می آید تکلیف کرده از آن میگذرند کما قال
 الله تعا المال والبنون زینة الدنیا والباقیات الصالحات الاخرة زیرا که ایشان
 هر خطوظ نفسانی و دنیاوی را گویند که فراموش کرده اند زیرا که اگر باین جبهه علائق و
 حضوری را نشاید پس ذکر که بغیر حضور باشد فایده و نتیجه ندارد کما قال الله تعا واذکر
 ربک اذا نسیت یعنی ذاکر باش حق را چون فراموش کنی ماسوی الله را والا ذکری
 را نشانی و ذکر آنرا گویند که ظاهر و باطن او در ذکر مساوی باشند چنانکه شیخ الاسلام
 و المسلمین حضرت شیخ علی ترمذی قدس سره میگوید که ذکر اللسان بغیر ذکر القلب
 لقلقه و ذکر القلب بغیر حضور الرب و شوقه اگر چه ذکر لسانی را ثواب بسیار است
 چنانکه منقول است که مردگان میگویند اگر باز خدای تعا ما را زندگی
 میداد و تمام عمر اگر یک کث کلمه الله را میگوئیم بسنده بود اما در مذہب صاحبان
 تاول فکر را بخود مسلم و لازم نگیر و نتیجه ندید و باز گفتند که اگر نه هزار کث ذکر را
 زبان گوید و یک کث بدل ثواب این افضل است و آنکه وایم حضور اند ذکر
 قلب را بے حضور چیزی نمایند زیرا که آنچه نتیجه و مقصود باشد حاصل نشود
 پس صاحبان ذکر لسان را قبول ندارند و حاضران ذکر قلب را قبول ندارند
 ایضا شیخ میگوید که در ایام جوانی در ولایت بند و طلب علم بودم و نواحی را بچو
 شیخ سیلونه را محقق و مدرس یافتیم تا کافیه و هدایه و وقایه در پیش او گذراندم
 بعد از آن شیخ را ذکر و دیدم خواستم نماز و تلقین ذکر و فکر بگیرم شیخ التفات
 نکرد گفت من از عمر دست انا بهت بدون بسیار استعجال و میبایم زیرا که
 دین راه خطر است عظیم است ما هم پیرایه دارم بیاتنا و پیش او برم شیخ
 فرمود که بعد از آن مرا بشیخ سالار بدو سپارید تا بدین درجه رسیدم و از مراتب شیخ
 سیلونه میگویم که چنان ذاکر بود و روزی بر هام نشست بود و ذکر بر و غلبه شد و

اما فتا واما بوجودش نتیج زحمت نرسید وایضا فرمود اگر دس میگفت یا خواب میکرد
 همیشه انگشتان شلش بطریق تسبیح می جنبید رفتی در بیان مسائل بود و بخلوت
 امر معروف میگفت یکی از هفتینانش اندیشه کرد که الحال شیخ غافل باشد و حال
 گفت که من غافل نیستم مرید خجل شد وایضا رفتی در خواب بود باز مرید اندیشید
 که مگر غافل باشد باز شیخ گفت غافل نیستم سیوم ذکر خاص الخاص بدانکه در بدن
 آدمی سه چیز را سه نوع رزق مقدر است چنانکه نفس را اکل و شرب سر را مشا هده و قلب
 را ذکر پس چون طالب بحال استغراق رسید نفس را اکل و شرب سر را مشا هده و قلب را
 ذکر باز میماند که وا ذکر ربک فانسیبت و در مذهب ایشان ای تسبیح الاکل والشرب
 والمشا هده والذکر پس این هنگام بحقیقت مذکور رسیده باشی و الا بهجوری کسی
 حضور را نشاید و چون ناگاه از نیراتب باز آمد تکلیف کرده باز همانرا جوید و فقیر
 را برادی بود در زمستان عرق عرق میگشت از احوالش پرسیدم که هرگاه چگونه
 بدست می آید ای برادر شنیده که الصوفی صاحب الوقت ای مراتب تکلیف مر
 است اگر تمام عمر در با ششم چهارم ذکر خاص الخاص و این ذکر را حد و نهایت نمیشد
 و این گم شدن از خود است بهیست تو در و گم شو که تو حید آن بود و گم شدن
 کم کن که نفر بدان بود و وا ذکر ربک فانسیبت و در مذهب ایشان این با خطابه است
 یعنی چون فراموش کنی تو نفس خود را پس این هنگام ذکر و مذکور نباشد مگر واجب
 تعالی که اذ انکسرت السفینة بن کبة البحر که او را بحر برداشته است منقول است
 که مجنون در عشق لیلی فتهی شد رفتی لیلی را برو گندم افتاد گاهی سرش را
 در کنار میگرفت و گاهی پایش را میمالید و گاهی ستهایش را پیش میکشید بکذا تا
 از حالی بحالی بگردانید مجنون تو کیستی که مرا تشویش میدی گفت منم لیلی
 گفت لیلی کیست گفت معشوقه مجنون گفت کیست مجنون گفت تویی گفت من
 خود لیلی شده ام مجنون و لیلی را نمیدانم پس این هنگام که العلم حجاب الاکبر است
 چنانکه ان بدست که علم دانش از انیت را گویند لیلی از زمین

بیان ذکر خاص الخاص

۴۰۹

بیان ذکر خاص الخاص

در بیان ذکر خاص الخاص

لے فرزند که اسمای حق تعالی آنچه بر پیغمبر ما نازل شده اند جللی بود و نه اند
 و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بهما را با اصحاب بطریق ذکر و فکر تلقین کرده
 بود بعد از اصحاب مشائخان کبار و در هر سیم که پیغمبر می یافت بهما را پیش میگردفتند
 و بدان روش می نند از ان چهارده خانواده موجود شد و این مشائخان کبار
 اسی را برای پیغمبر خود تخصیص کرده اند اما اشتراک هم دارند و همه اسم که همه را بزرگ
 میگویند تا صافیت اصل شود خصوصاً لا اله الا الله و همه سلسله مشترک
 است که از آغاز حال مریدان تلقین میکند از جهت بسیاری برکت و پدران
 ای فرزند که اول مرید را از جمله معاصی باز دارد و از معروفات دارد و بعد از ان
 اگر مرید را از تجلیات شیطانی باز خواهد کرد و نگاه خواهد داشت و مرید نیز مشغول
 باشد و از خلوت و آلود چون از احوالات خلوت نجات یافت بعد از ان که قوت
 حارث ذکر دارد و او را ذکر دهد و معلوم باد ای فرزند که ذکر امانت است و در
 است و در دمان هر گز نمیتوان انداخت و لا تَطْرُقُ الْوَالِدُ فِي أَفْوَاكِ الْكَلَاةِ
 ز نهار صد زنه که ذکر خاص است و عام نیست هر کس نمیتوان داد که طاقت
 ذکر نخواهد آورد و آیات سماوی برین جمله ناطق است که أَنْ تُؤَدَّ الْأَمَانَةَ إِلَى
 أَهْلِهَا و باید که ذکر را در گوشه تاریک که هیچکس نباشد بپایند و سخن تصوف را
 نیز در جایی بگو که هیچ مخلوق نشود منقول است که عبد الله شطاری مریدی
 را از مریدان خود ذکر تلقین میکرد اما در آنجا که اسباب استاده بود از تلقین باز نماند
 و گفت این نیز حیوان است مباد که طاقت شنودن ذکر نیارد فریاد بر آورد و
 ایضا روزی این فقیر در قدیموسی شیخ المشائخ والا ولیا سید اداوات میان
 سید علی ترمذی در بیابان میرفت سخن از تصوف افتاد شیخ دین مبارک را
 بگوش فقیر نزدیک رسانید و مقصود باز گفت اگر چه در میان جرمین و او شخصه بود
 اما ادب مشائخان بجای می آورد و مرشد فقیر آنچه ذکر داده بود زبان خود
 پنج یا شش نفر از دانشمندان که کمینه ایشان این فقیر است و الا مراد مریدان

لے بیفکند در
 در زبان بیان

مستند و اینها با هم
 در بیان

۴۱۰

در این کتاب
 در بیان

را برائے تلقین این فقیر را اذن میداد و هر چند ما لغت مینمودیم قبول نکرد و میگفت که قبول کردن امر مرشد واجب است و بعد از وفات اذن مصلی و سجاده بغیر از فقیر دیگر کس نکرد و فرزند از انیر اذن نداد که قوت آن نداشته برخلاف این بنا فساد که چون پدر بگردد سر پیشوائی جهان میگردد و چنانکه با دشمنی از پدر بهر میماند محض صدمات است و ذکر نیز برخلاف این طایفه میتوان بمرید تلقین کرد زیرا که بجز در سیدن جابل بهر نافع که بمیراث شسته باشد بمرید تلقین ذکر کند کنند و پیش هر جائے آوردن آداب مشائخان او را مرید و ذکر میگویند و او هنوز در معاصی مستغرق و غرق و حالت او را در تمام پراکنده می کنند و از آن خبر ندادند که در عوارف المعارف آورده است مرید آن را گویند که تا بیست سال کراما کا بتین هیچ ذره گناه او را ننویسند و الا مریدی را تا بعد از آن چون بکسی تلقین ذکر کند اول نیت و اراده هر کلمه بدو بیاورد و ریاض بدو بنماید که فلان خطره ریاست و فلان صفاست و فلان تجلی رحمان است و فلان شیطان است الحال چون فقیر معروف بسلسله چستیه است سخن چندرے که از حضرت شیخ در رسیده است بیان خواهم کرد اما بدان شرط که هیچ احدی بغیر از تلقین کامل در و خوضی ننماید و الا گمراه گردد و نیز بدین شرط که این کلمات را بدست شخصی و شیخ و هر عالمی که از احوال اینجالت نادان باشد نمیتوان داد حضرت خواجہ حافظ دین بیت خوش میفرماید بلیت بیانا در می صفت نراند و هر بنمایم بشرط آنکه نمانی بکثر طبعان دل کورش زیرا که ایشان در نیل است چون به طفل شیر خوار انداقل مرید را بفرمای تا سه روز روزی دارد و درین روز یک لک کلمه استغفر الله تکرار کند بعد از آن غسل و یا وضوئی جدید کرده و پیش آید اما شرط اینست که غسل بکند شرط دوم روی بقبله مرید را بنماید یا مربع یا بدوزانو و بهتر آنست که مربع بنشیند و رگے پائے چپ با انگشتان سبابه و ابهام بگیرد و دست چپ را بر دست راست بنهد و معنی

۴۱۱

مرید را تا بعد از آن
چون بکسی تلقین ذکر کند اول نیت و اراده هر کلمه بدو بیاورد و ریاض بدو بنماید که فلان خطره ریاست و فلان صفاست و فلان تجلی رحمان است و فلان شیطان است الحال چون فقیر معروف بسلسله چستیه است سخن چندرے که از حضرت شیخ در رسیده است بیان خواهم کرد اما بدان شرط که هیچ احدی بغیر از تلقین کامل در و خوضی ننماید و الا گمراه گردد و نیز بدین شرط که این کلمات را بدست شخصی و شیخ و هر عالمی که از احوال اینجالت نادان باشد نمیتوان داد حضرت خواجہ حافظ دین بیت خوش میفرماید بلیت بیانا در می صفت نراند و هر بنمایم بشرط آنکه نمانی بکثر طبعان دل کورش زیرا که ایشان در نیل است چون به طفل شیر خوار انداقل مرید را بفرمای تا سه روز روزی دارد و درین روز یک لک کلمه استغفر الله تکرار کند بعد از آن غسل و یا وضوئی جدید کرده و پیش آید اما شرط اینست که غسل بکند شرط دوم روی بقبله مرید را بنماید یا مربع یا بدوزانو و بهتر آنست که مربع بنشیند و رگے پائے چپ با انگشتان سبابه و ابهام بگیرد و دست چپ را بر دست راست بنهد و معنی

دست راست را بر آن راست بنهند باطن انگشت بهام دست چپ بر ظاهر ابرام
 است بنهند و باطن انگشتان را بر چپ بر ظاهر انگشتان را بر بجه راست بنهند شرط
 سیوم چشمان را پوشیده دارد و این پوشیدن پوشیدن دل است از ماسوسه الله
 که دل را از حرص هوا و کینه و حسد و غم و بغض خالی دارد شرط چهارم اینکه مرید را
 جزم باشد و یقین محض بدانکه این ذکر است که مرشدین دست بدست از صحاب و
 اصحاب از رسول الله صلی الله علیه و سلم آورده است و من متابعت ایشان میروم تا مگر
 شرف ایشان بدرجه باطنی و وصال برسم که در هیچ احوال ازین بزرگم شرط
 پنجم آنکه لازم است چپ آغازد و در کف راست باشد که تمام بخند و از اینجا بغیر
 و نفس کشیدن برگردد و الا آغازد و راست را بر پستان چپ برساند و دوم را بر
 جا بکشد شرط ششم آنکه فهم در معنی وارد شده دارد چون لا مقصود الا الله لا مقلوب
 الا الله شرط هفتم آنکه معلوم باد که حواس باطنی نیز پنج اند هر پنج را به چیر بر بند
 و اول آنکه دل را بگویایی زبان حواله کند که بغیر از اسم الله چیزی در نگیرد و در
 و زبان نیارد و دوم آنکه آنچه دل را خطره ماسوی الله و اندیشه غیرت پیدا
 شود آن را بار بار ذکر دفع کند یعنی فهم بآن کلمه مذکور بگاسود تا خود را بر
 آن معنی سازد سیوم آنکه دل را مشامه حاصل میشود اگر بخیل رحمانیه هست نیز
 حاکم او ان ذکر از دست ندهد اگر ملک ملکوت چون بهشت و دوزخ باشد از آن
 نیز برگردد و که آن ستر راه او اند که بدان سبب امتحان بنده است از باز ماندن ذکر
 باید که ترک ندهد و اگر شیطانی و دنیاویست صورت مرشد را در دل گذرانند تا بهمان
 دفعه شوند و بعد شیخ نذر ذکر باطن او بغیر از شرط هفتم آنکه ذکر را در شب روز
 چار بار آورده باشد خصوصاً بعد از خمس صلوات البته میتوان ذکر جلی کرد که صفت
 دل و محو شدن نام و تنگ طلب است حاصل میشود حضرت شیخ را مرید بود که
 در قیام و قنود و مشی و اقام در کوب سر را می جنبایند گاه جلی گاه خفی چون یک
 در رسیدند که جان میداد و میگفت که بغیر از دو چیز در دنیا آرزو نماندم یکی آنکه

اگر درین حالت بقیائے شریف حضرت شیخ مشرف میشدم چه خوش بودی تا سفت برین
 مجیدی میخرم و بگر آن که حیف از انعم ماضی که بی ذکر و فکر گذرانیده ام چون شرایط ذکر
 دانستی باید غسل هر وقت نه کنی که آن محض برای تلقین بود اما بقیه شرایط را ذکر در هیچ
 حال ترک ندر هر آب برای وضو موجود نباشد تمیم کند و چون ذکر را خواهد ببرد و او
 اول بفرماید تا سه رکعت بگوید يَا سَتَغْفِرُ اللَّهُ الذَّنْبَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَالْقُوتُ إِلَيْهِ
وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ و سه رکعت در دو اماره و در صد بار مکرر کند بهتر باشد و یک بار
يَا جَلِيلُ مِنْ كُلِّ جَلِيلٍ وَيَا عَزِيزُ مِنْ كُلِّ عَزِيزٍ وَيَا قَدِيمُ مِنْ كُلِّ قَدِيمٍ خَلِصْنَا
مِنَ النَّارِ و سه رکعت کلمه تجید بعد از آن بطریق مذکور لا اله الا الله یا موزاندا مامل
 پیر خشان پوشد تا مرید و راه بیند و ذکر آغاز و بعد از آن مرید خشان پوشد
 و آغاز کند تا طریق را دانسته باشد و چون ذکر خواهد که ذکر این کلمات مذکور را
 مکرر کند و اگر بعد از خمس صلوات ذکر کند باید که بعد پنج گنج ذکر علی آغاز و پنج گنج را چنان
 بکند اول سی و سه رکعت سبحان الله و سی و سه بار الحمد لله و سی و سه بار الله اکبر
 و سی و سه بار استغفر الله بعد از آن لا اله الا الله را آغاز و بدان ای فرزند که بخی
 بعضی عالمان ظاهر میگویند که درین نفی کدام الله مقصود دارد اگر نفی الله
 باطل دارد بکذب لازم آید لا الهم موجود و اگر نفی الله مطلق دارد بیکفر
 لازم آید لان خالق المخلوق موجود و اگر نفی الله حق دارد بپداستنا را الله
 من نفی لازم آید زیرا که این نفی جنس است چنانکه گوید که نیست
 در سلسله جنس انسان مگر زید و تناقض نیز لازم نمی شود زیرا که
 اول بودن زید بدان دیدیم بعد از آن چون غیر او هیچ احدی
 نبود جنس را نفی فرمودیم باز او را موحش آن آمد ویم تا فایده
 حصر دهد و در نفی الله مطلق کفر محض است و این خود
 منظر است و اگر نفی الله باطل کند نیز کذب لازم آید زیرا که
 ایشان مستحق است نبینند و در مملکت او تصرف ندارند پس گویا

که میسند اما در نظر محققان لا موجود الا الله مراد است یعنی هر وجودی که جز او
 خیال کنی آن نیست که او نیست هر چه هست هستی او است مگر نیست که آن
 نیست پس چون وجود سوائے او باطل بلکه معدوم است وجود الله باطل چگونه
 موجود باشد زیرا که وجود ایشان از خود نیست كما قال الله تَعَالَى قَدْ فُتِحَ بَابُ الْحَقِّ
 عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ يَمْنَنُ مَنِمْ حَقِّقَتْ لَهُ بِطْلَانُ شَيْءٍ مِمَّا جَاءَتْهُ حَقِيقَةُ
 موجود شود باطلیت بود گرد پس نیست موجود مگر حق و اگر شخصی گوید که الله را
 مطلق نفی میکنم بقول صوفیه نیز کفر لازم نمیشود زیرا که تاویل دارد و در تفسیر خاص
 آورده است که اَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ اسْمًا لَا جَنَاسَ كَالْتَجَلِّ وَالْقُرْآنُ يَمْنَنُ يَقَعُ عَلَى كُلِّ
 مَعْبُودٍ حَقِّقَ الْبَاطِلِ پس مقصود ذکر نیست که چون الی اجتماع دارد میان حق
 و باطل پس من مطلق کلمه او را نفی میکنم تا کلمه الله اثبات یا بدیهه است
 شریکیت ندارد و ایضا صوفیان گفته اند کُلُّ مَا شَفَعَكَ عَنِ اللَّهِ فَهُوَ الْمَلِكُ
 پس غیر انداز تا از اسم خلاص یابی وَ مَا اللَّهُ مُخْتَصٌّ بِالْمَعْبُودِ بِالْحَقِّ كَمَا يُطْلَقُ عَلَى
 غَیْرِهِ اما اگر جواب حاضر دهمی که خود را از طلاطم این امواج بحر نجات دهمی گویی
 که مانفی بیچیکے مراد نداریم بلکه میگوئیم لا اله الا الله بدانکه
 لا کلمه نفی است و آله منفی است یعنی نفی کرده شده و لا حرف استثناء و مستثنی منه
 محذوف است و آن نزدیک اهل معبود است یعنی نیست چنین معبودی مگر و اینکه
 که نام آن ذات الله است و در نفی سه چیز لازم است نفی و نافی و منفی حرف لا
 نفی است و آله اسم منفی است و نافی گوینده این کلمه است و در اثبات نیز سه
 چیز است اثبات و مثبت و ثابت اثبات لفظ لا است و ثابت ذات
 بار بیتی است و مثبت گوینده این کلمه است و نزدیک طایفه صوفیه الا بمعنی
 غیر است یعنی نیست جنس معبودی غیر خدا از روی ذات و صفات چنانکه میفرماید
 لَوْ كَانَ فِيهَا إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا وَ نزدیک اهل طریقت مستثنی منه موجود است
 که اثبات دو موجود نزدیک ایشان کفر است و شرک است و نزدیک اهل حقیقت

اسم ذات
 میسند اما در نظر محققان
 لا موجود الا الله
 مراد است یعنی هر وجودی که
 جز او خیال کنی آن نیست
 که او نیست هر چه هست
 هستی او است مگر نیست
 که آن نیست پس چون
 وجود سوائے او باطل
 بلکه معدوم است
 وجود الله باطل
 چگونه موجود باشد
 زیرا که وجود ایشان
 از خود نیست
 كما قال الله
 تَعَالَى قَدْ فُتِحَ
 بَابُ الْحَقِّ عَلَى
 الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ
 يَمْنَنُ مَنِمْ حَقِّقَتْ
 لَهُ بِطْلَانُ شَيْءٍ
 مِمَّا جَاءَتْهُ حَقِيقَةُ
 موجود شود باطلیت
 بود گرد پس نیست
 موجود مگر حق
 و اگر شخصی گوید
 که الله را مطلق
 نفی میکنم بقول
 صوفیه نیز کفر
 لازم نمیشود
 زیرا که تاویل
 دارد و در تفسیر
 خاص آورده است
 که اَلَا إِلَهَ إِلَّا
 هُوَ اسْمًا لَا
 جَنَاسَ كَالْتَجَلِّ
 وَالْقُرْآنُ يَمْنَنُ
 يَقَعُ عَلَى كُلِّ
 مَعْبُودٍ حَقِّقَ
 الْبَاطِلِ پس مقصود
 ذکر نیست که چون
 الی اجتماع دارد
 میان حق و باطل
 پس من مطلق
 کلمه او را نفی
 میکنم تا کلمه
 الله اثبات یا
 بدیهه است شریکیت
 ندارد و ایضا
 صوفیان گفته اند
 کُلُّ مَا شَفَعَكَ
 عَنِ اللَّهِ فَهُوَ
 الْمَلِكُ پس غیر
 انداز تا از اسم
 خلاص یابی
 وَ مَا اللَّهُ
 مُخْتَصٌّ بِالْمَعْبُودِ
 بِالْحَقِّ كَمَا يُطْلَقُ
 عَلَى غَیْرِهِ
 اما اگر جواب
 حاضر دهمی که
 خود را از طلاطم
 این امواج بحر
 نجات دهمی گویی
 که مانفی بیچیکے
 مراد نداریم
 بلکه میگوئیم
 لا اله الا الله
 بدانکه لا کلمه
 نفی است و آله
 منفی است یعنی
 نفی کرده شده
 و لا حرف
 استثناء و مستثنی
 منه محذوف است
 و آن نزدیک
 اهل معبود است
 یعنی نیست
 چنین معبودی
 مگر و اینکه که
 نام آن ذات
 الله است و در
 نفی سه چیز
 لازم است نفی
 و نافی و منفی
 حرف لا نفی است
 و آله اسم
 منفی است و
 نافی گوینده
 این کلمه است
 و در اثبات
 نیز سه چیز
 است اثبات و
 مثبت و ثابت
 اثبات لفظ لا
 است و ثابت
 ذات بار بیتی
 است و مثبت
 گوینده این
 کلمه است و
 نزدیک طایفه
 صوفیه الا
 بمعنی غیر است
 یعنی نیست
 جنس معبودی
 غیر خدا از
 روی ذات و
 صفات چنانکه
 میفرماید لَوْ
 كَانَ فِيهَا
 إِلَهٌ إِلَّا
 اللَّهُ لَفَسَدَتَا
 وَ نزدیک اهل
 طریقت
 مستثنی منه
 موجود است
 که اثبات دو
 موجود نزدیک
 ایشان کفر است
 و شرک است
 و نزدیک اهل
 حقیقت

مستثنی منه محبوب است زیرا که نزدیک ایشان اثبات دو محبوب کفر و شرکست
 لَمْ يَمَعْ اللَّهُ وَقْتُ لَا يَسْعَى فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ شَاهِدٌ حَالِ اسْتِ وَتَزِدُ
 بل معرفت مستثنی مطلوب است اثبات دو مطلوب نزدیک ایشان شرکست یعنی
 لا اله معبود لنا ولا اله موجود لنا ولا اله محبوب لنا ولا اله مطلوب لنا الا
 الفرد الذي عليه الله وهو الجامع لجميع الصفات الكامل المنزه عن النقائص
 وخال الخالق للبريات المكون للکائنات اما در بال فقیر میرسد که نافی و مثبت
 و است كما قال الله تَعَالَى لَمَّا شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْيَقِينُ قَالَ إِنَّمَا اللَّهُ وَاحِدٌ
 و گفته اند که اله تعالی هم شاهد است و هم مشهود زیرا که او خود بخود گفت من یگانه ام بعده عباد
 متابعت او نافی کرده اند تا مشهود شود و رسول الهی صلی الله علیه و سلم نیز هم شاهد است و هم مشهود
 پس چون نافی و مثبت است در ذکر او ان ذکر خود را نه بینی در نفی خودی بی تکلیف کنی
 بما تجلی مقصودیت در رسد و ترا از تو بر باید و خود بخود گوید كما قال الله تَعَالَى وَاعْبُدْهُ وَحْدًا
 يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ مَا كَانَ عَلَيْهِ اسْلَامٌ مَوْتًا قَبْلَ أَنْ تَقُولُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا
 و از میان برآی و او را با و بگماری كما قال عليه السلام في حق الصديقين مَنْ أَلَدَ
 أَنْ يَنْظُرَ إِلَى أَلَمِيَّتِي فِي وَجْهِهِ لَا يَنْظُرُ إِلَى بَنِي فَخَافَهُ زَيْدٌ كَمَا وَازَ خُودَ رَفِئَةٍ
 و بدوست پیوسته الغرض چون فکر و گفتن لا اله الا الله در مانده شود بایست
 که کلمه طلبیه تمام کند باز پیوسته بدان لا اله الا الله آغاند تا آن که استطاعت داشته
 شد و نفی و اثبات اراده دل اگر دانا باین احوال باشد لا موجود الا الله دارد و در
 فهم نداشته باشد اراده انت المقصود دارد و انا خود را و در بین نهنگ اثبات ندارد
 اراده انت الموجود دارد و بعد متصل بدین شوق کلمه الله را بر زبان راند بدان
 که **فَرَزَنَدَ** که الله آن را گویند که از عدم وجود
 و آن وجود ذاتی بشود و کند **وَالْيَقِينُ** که ساز
 و بیند یعنی چون الله اسم ذاتی است که الوهیت دارد بر جمله اسماء و صفات
 ایشانش چنانکه این تاثیرات و ظلمات با عدم منکتم بودند و بهر ایت رهنمایی

۴۱۵

مستثنی منه محبوب است زیرا که نزدیک ایشان اثبات دو محبوب کفر و شرکست
 بل معرفت مستثنی مطلوب است اثبات دو مطلوب نزدیک ایشان شرکست یعنی
 لا اله معبود لنا ولا اله موجود لنا ولا اله محبوب لنا ولا اله مطلوب لنا الا
 الفرد الذي عليه الله وهو الجامع لجميع الصفات الكامل المنزه عن النقائص
 وخال الخالق للبريات المكون للکائنات اما در بال فقیر میرسد که نافی و مثبت
 و است كما قال الله تَعَالَى لَمَّا شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْيَقِينُ قَالَ إِنَّمَا اللَّهُ وَاحِدٌ
 و گفته اند که اله تعالی هم شاهد است و هم مشهود زیرا که او خود بخود گفت من یگانه ام بعده عباد
 متابعت او نافی کرده اند تا مشهود شود و رسول الهی صلی الله علیه و سلم نیز هم شاهد است و هم مشهود
 پس چون نافی و مثبت است در ذکر او ان ذکر خود را نه بینی در نفی خودی بی تکلیف کنی
 بما تجلی مقصودیت در رسد و ترا از تو بر باید و خود بخود گوید كما قال الله تَعَالَى وَاعْبُدْهُ وَحْدًا
 يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ مَا كَانَ عَلَيْهِ اسْلَامٌ مَوْتًا قَبْلَ أَنْ تَقُولُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا تَأْمِنُوا
 و از میان برآی و او را با و بگماری كما قال عليه السلام في حق الصديقين مَنْ أَلَدَ
 أَنْ يَنْظُرَ إِلَى أَلَمِيَّتِي فِي وَجْهِهِ لَا يَنْظُرُ إِلَى بَنِي فَخَافَهُ زَيْدٌ كَمَا وَازَ خُودَ رَفِئَةٍ
 و بدوست پیوسته الغرض چون فکر و گفتن لا اله الا الله در مانده شود بایست
 که کلمه طلبیه تمام کند باز پیوسته بدان لا اله الا الله آغاند تا آن که استطاعت داشته
 شد و نفی و اثبات اراده دل اگر دانا باین احوال باشد لا موجود الا الله دارد و در
 فهم نداشته باشد اراده انت المقصود دارد و انا خود را و در بین نهنگ اثبات ندارد
 اراده انت الموجود دارد و بعد متصل بدین شوق کلمه الله را بر زبان راند بدان
 که **فَرَزَنَدَ** که الله آن را گویند که از عدم وجود
 و آن وجود ذاتی بشود و کند **وَالْيَقِينُ** که ساز
 و بیند یعنی چون الله اسم ذاتی است که الوهیت دارد بر جمله اسماء و صفات
 ایشانش چنانکه این تاثیرات و ظلمات با عدم منکتم بودند و بهر ایت رهنمایی

مظهر شدند پس سالک شایان انت که باز درایت و حضرت از وجود بالزود
 بدو پدید مگر طرفه العین بهین برکت این اسم بدان خلقت آبا و عدم پویند و بیند
 کین حجاب مخلوقات از یک عمل است باین نیست مختلف مگر واحد فخر اراده انت
 الهادی انت الرشید و ایضا منقول است که طالب نیاز از دانستن نوودنه نام
 چاره نیست و چون اسرار را بیدر کشد هر همه را بهوش و دان مرید و چون از گفته
 این اسم باز ماند خد کت که تواند این را تکرار کند جل جلاله و عظم غلله و جل ثناؤه
 و تقدست اسماؤه و عظم شانه و لا اله غیره و در ثواب این لفظ گفته اند قال علیه
 السلام مَنْ سَمِعَ اسْمًا مِنْ اسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ خَفِيَ اللَّهُ ذُوقَهُ يَوْمَ وَلَدَتْهُ
 أُمُّهُ وَكَوَقَالَ يَسْتَوْفِي بَعَثَ اللَّهُ بَلِيَّةً وَبَيْنَ النَّارِ سَبْعِينَ خَنْدِي وَكُلَّ خَنْدِي مِثْلُ
 سَبْعَةِ هَذَا الدُّنْيَا بَعْدَ زَيْنِ مَعْلُومٍ بَادِكِ ذِكْرٍ عَلَى رَأْسِهِ مِمَّا حَالَ كَرِهَ بَاشَدِ وَچون از
 بجلی فاغ شود پاس انعام کند که غنی از بهوش و در کند زیر که علی بران تاثیر است
 تاثیر او در دل نیت که دل نخی آرام گیر و چنانکه لا اله را با نفس مستخرج بیرون کشد
 والا اسرار را مانده و در آورد و نفس را بر هم خنای خود مانده انیکه بزور بکشد و
 در آورد و در ساله شیخ سالار بده قدس سره دیده ام که اگر مردی هزار سال
 مستقبل قبله شسته با ذکر و فکر باشد تا یکبار ترتیب اخطار و یعنی لا اله لا اندر
 کرد والا اسرار بیرون کشید آن عبادت و تبار مشهور اگر دو یعنی نتیجه باطنی از ان
 نیاید مگر آنکه تجدید عبادت کند و صوفیان گفته اند که اَلْعِبَادَاتُ اِخْتِلَافُ الْعَادَاتِ
 گاهی در نفس اسم اسرار را نگا بدارد و در بیرون شدن و در آمدن و گاهی این اسم را
 جیس در یک نفس کند که آنرا معاریه بگویند و هر چند که تواند یاد کند حرارت اسم تمام
 وجود را در گیرد و در تحت نام گفته باشد تا آنکه خود در ششم آواز ذکر جاری میشود و
 اولاً بطرف دیگر باز نه نداد و گاهی چون آواز افریشم که بر یکدیگر زنند می شود
 گاهی با نند آواز کبوتر و گاهی با نند آواز ماکیان و برادر فقیر در یک نفس
 ششصد بار میگفت و بجز ذکر چهار ضربی نیز بیشتر تحت

کلیه کلمات
 نامی از نام
 نمی گفت
 خدای تعالی
 بیست و یک
 در آن روز
 بنویسند
 میان آن
 بنیاد
 ۴۶
 در یک
 معصومیت
 زحمت است

است در اکثر سلسلهها باید که بشرایط مذکوره مبرم بنشینند لاری از زانو
چپ آغاز دو هائے آله را بکشف راست برسانند و از آنجا لا آغاز و بجانب
زانوسے راست فرود برو و همان الاری باز بالا کشد تا برابر بنشینند و الاری
کشف راست اندر لا آغاز و تا برابر پستان چپ آرد و هائے او را بر زانو
چپ تمام کند باز لا آغاز و بطریق مذکور در مخفی هر چند که تواند بگذرد چون لا از
زانوسے چپ آغاز و تا کشف راست نفی نفس و شیطان اراده دارد چون
را بر زانو سے راست فرود برو نفی ماسوسے الی و خطوط هر دو جهانی کند و
چون الی لا آغاز و ثبوتی او را ثبوت سازد اما منتهی اشایا نیست که اراده دارد
که ذات ماسوی الی از وجود واجب و معلوم باد که اسمائے الی را اگر
کسی بزبان عربی استعمال کند چنانکه مشائخان کرده اند نتیجه باید و اگر معنی
آن اسماء بزبان هائے دیگر که مشائخان مقرر کرده اند استعمال کند نیز نتیجه باید
چنانکه ذکر سے چند از الفاظ شیخ بدین فقیر رسیده بلفظ مندی
بیان خواهد کرد که گاهی در پاس انفاس این نگاہ دارد و ایستای
و اگر بوقت سحر نظر بجانب آسمان کند و فرود نه آرد و بدان هدایت
و نه هزار بار این تکرار کند کشف دست دهد و اگر بطریق
چهار ضری کند باید که از زانوسے چپ تا کشف راست ایستای
تمام کند و از کشف تا زانوسے راست باز تا سر بالا کردن کلمه انی هائے
تمام کند و از کشف راست تا پستان چپ ایستای هائے تمام کند باید
در مخفی کرده باشد و این اثبات است باید که فهم و معنی او داشته
باشد و معلوم باد که این کلمات رسانند و چهار ضرب از محر
چهار اندام نامند دو کشف و دو زانو چنانکه از زانوسے چپ بکشف میسراند
و از آنجا بر زانوسے راست میسراند باز بالا بطرف کشف راست می کشد
و از آن پستان چپ میسراند تا باز بر زانوسے چپ میسراند

و اگر این اسمای هندوی را بجای ذکر کنند باید که چند کثرت اهی اهی چند کثرت
 اهی اهی اهی و چند کثرت اهی بی و چند کثرت توتی بی و چند کثرت توتو و چند
 کثرت بی تو این همه را تکرار کند هر چند که استطاعت داشته باشد یا نه که گفته اند که
 حق تکلمه هزار نام است هزار نام فرشتگان میدانند و هزار نام همه انبیاء را بود
 یعنی آنچه انبیاء ماضی حق تعالی را می نامیدند بیشتر از هزار نام نبود بعضی از آن
 و بعضی بسیار میدانستند چنانکه بعضی صد و بعضی دویست و بعضی سه صد و
 بعضی چهل و علی بن ابی طالب و سیدنا امیر و تورات منزل بود و سه صد و
 انجیل منزل بود و سه صد و زبور منزل بود و نو و نه نام در فرقان نازل شد
 اند و یک نام غائب است که آنرا اسم عظم خوانند که بی حق تعالی او را شخصی دیگر
 ندانند پس اشرافترین همه اسماء اسم الله است زیرا که او بمنزله ذات مرسان صفات
 را است که اسم عظم در جنب او است بلکه بعضی گفته اند که خود او است و بعضی گفته
 اند که اسم یاحی یا قیوم است اما بر وایت صحیح مذهب امام ابو حنیفه آنست که
 اسم عظم در جنب اسم الله است زیرا که از اسمائے دیگر اگر یک حرف خواه مقدم خواه
 موخر گرفته شود معنی او تغییر می یابد و همیشه حق بدان نشاید چنانکه قدوس اگر حرف
 را حذف کند قدوس اسمیت را شاید و اگر سین را حذف کند قد و اسمیت را شاید و علی
 بن ابی طالب را حنین و رحیم و پاک مغفور و قهار و جبار که چون یک حرف از این حذف
 شود اسمیت را نشاید اما ما اسم الله بنام او بر یک حرف است چون هو که
 عبارت از بخت دارد و چون موجدان اضافه کل شیء بالک و جبر بر و کردند
 و سویت بدان متصل کردند و هوشد که عبارت از وحدت است و چون یکتا که
 السموات و الارض که همه ایشان را دیدند لام تملیک را اول را آورده اند
 و او را حذف کردند و چون لام مماثلت بدو متصل کردند و شد شد
 که عبارت از وحدت است و چون الف تعریف را آورده اند الله شد و هرگاه
 الف حذف شود و نیز اسمیت را شاید و اگر لام مماثلت را حذف کنی نه نیز اسمیت را

و اگر لام تملیک را نیز حذف کنی پس ه ه نیز اسمیت را شاید باید که فرع با دو
زانو بنشیند و آواز را درین جلی بغایت پست کند از پستان ه آغاز و بجانب پستان
چپ فرو برد و آوازه همین دارد که ذات همه چیز از وجود خداست یعنی چنانکه در
ذات تحت و طلاطم جلال و جمال مستغرق بودند الحال این گوی از ضرب این
بد بیرون ز رفته است مگر آن که نام ممکن بدو داده شده است و از سلسله نمود
نیز این ذکر و فکر باین فقیر رسیده است که خروج و دخول نفس اسمی بحیثیتیک
مقرر شد نگا دارد و گفته اند که اسم غلم است زیرا که در دخول و خروج نفس
حیوانات خارج و داخل میشود اما چون ایشان از و خبر ندارند فائده نمیدهد
و نیز درین اسمائے باری تعالی اهل صفا چشیده و نیز روان شطاری و اهل فقه
کبر و بیه و اهل شوق بهر و دریه اشترک دارند منقول است از نظام الدین
اولیا قدس سره هر که این با هنم در معنی پنجبار بگوید بعد از سحر او را خواب نیاید
و اگر پانزده بار بگوید تمام شب خواب نیاید او را و ایضا مشائخ آن کبار
گفته اند هر که این اسم را نداند مشائخی را نشاید و دوم از طالبی نزد منقول
است که ابوالحسن قدوسی بسبب خدمت مادر از طلب علم محروم مانده بود و
برآمد دیگر او در طلب علم رفته بود و در دے و بیابان بهیضم کشی میکرد تا نفقه
مادر از آن پیدا بکند دید که سفید ریشی در آن نواحی دزد بر دخت نشسته است
و پیش او شد آن سفید ریش گفت که چرا در علم نمیگیری واقعه خدمت باز نمود
گفت غسل کرده بیات ترا چیزے آموزانم هنم در معنی این بدار تا چگونه پی بری
و هر روز دزد بر این دخت بمن پیش آئے امام حسن تا سه روز معنی ظاهری
میدانست و در روز چهارم چون پیش آمد گفت که دانستم اینکه ذات نامتناهی
از گوش و بصارت چشم و از ناظری نظر و از تکلم لسان و از بویایی و از جویایی
نفس و از اخذ بد و از حرکت رعل و از ضما آوردن ممکن نزدیکتر است و در معیت
این لایا از نظر برداشتم و ندیدم مگر او را گفت ای فرزند بمراد رسیدی

لا

باقی است ذکر اسماء که در
کتاب معنی را تا که فراموش
غیر از خداوند اول و
بعثت از یکدیگر به
هم زدن

۳۲۰

همین است
او که ملاحظه کنند که
در خود و در هر
آن که در دست و پا
است

دران زمان علم اولین و آخرین و موجود نشد و الاسما هذا ال م الا ح
ضری ال الا الاله ان اظسری ال الاله شاه دی ال الهم ع ی
و ایضا ذکر است چند از سلسله شطاریه که خواجہ محمد اعلو وینوری از عبید
شطاری آورده است و دست بدست بدین فقیر رسیده است و بهشت گز
وار و اص بات ش م م و اسم فات اسم صفات بر خ تصویر مرشد شد
ملاحظه معنی و اوکل نفس واحد و در اسم فات باید کرد معالیه نزول یعنی
مد را تا زیر ناف کشد و آنچه تلقین کامل ازین مقدمات اربعه آورده است مد
یا و آرد و باز خروج نیز فهم دارد و معکوس یاد کند و چون با سبی که قریب
است برسد باز الله را به نزول برد و همگی را یاد کند و کل نفس واحد عبارت
از نمینی است ایضا کل نفس واحد آنکه مقدر را خروج نشده است از مطلق به
طریق که امتیاز حقیقی یافته باشد پس مطلق و مقدر را نداند الا واحد و مراد از شد
اینکه بشدت تمام مد را زیر ناف برد و **لِلَّذِکْرِ اَنْ یَلَا حِظَ الْمَعْنٰی حَتّٰی یَسْکُنَ غَیْرَ اللّٰهِ**
فِی قَلْبِهِ طَرَفَ عَیْنٍ و اگر کرد و رات نفسانی و شیطانی پیدا آید فله اَنْ یَلَا حِظَ
صَوْنَةِ الْمُرْشِدِ حَتّٰی یُضْمَلَ بِکَ الْمَلْکُ وَ اَمَّا وَ جُوهٌ عَظِیْمٌ سَالِکٌ بَیْنَهُ وَ بَیْنِ
اللّٰهِ انا نیت است تکلیف تمام آزاد دفع کند تا آنکه توحید بر و تا بدین آن هنگام نه از
تمام ماند و نه نشان ماند که خود او است مقدمه اول اس بع الله متعیم بصیر
علیم نزول و خروج فهم دارد عند الدخول و الخروج دوم مقدمه به خاص ش
ب د د ق ح ن ش شتوا بینا وانا قایم قایم حاضر ناظر شاهد نزول
خروج فهم دارد مقدمه سیوم موقوفات ع ک ف ل علی الاعلی عظیم الاعظم
کریم الاکرم قریب الاقرب لطیف الالطف نزول کند و در خروج بعینه حرف آخر
اول کلمه موخر آرد یعنی کلمه تائید را مقدم دارد و مقدم را موخر دارد و قولک علی الاعلی
و اعظم عظیم و اکرم الاکرم و علی هذا القیاس اما لطیفه لطیف الالطف پس باریک
است باید که در خدمت مرشد کامل از ان آگاه شوی تا در حصول

وَأَسْمَاءُ نِفْتَى كَقَوْلِهِ تَعَالَى وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْتَمَا كُنْتُمْ بِرَأْيِهَا مَوْمِنَانِ كَمَا أَوْ
بِأَعْلَى عِلْمٍ وَقُدْرَتٍ بِأَشْهَابٍ هَرَجَا كَمَا سَتِيدُ وَدِينِ لَطِيفَةٍ كَمَا صِفَاتِ أَرْ
ذَاتِ ائْتِیَازِیْ نَدَارُ كَسِی رَازِ مِرَّةِ بَیَانِ نِیْسَتِ وَآگَرِ بَیَانِ كُنْدِ بَیْزِ ضَلَالَتِ
بِضَاعَتِ نِیَارِ وَدُرِّ تَمِیْلِ رُوحِ اِنْسَانِی كَمَا جِسْمِ لَطِيفَةٍ هَسْتِ بِهَمِّ بَا یَدِ كَرْدِ كَمَا جِسْمِ لَطِيفَةٍ
جِسْمِ كَثِيفَةٍ كَمَا قَالِبِ اسْتِ دَاخِلِ وَخَارِجِ وَالتَّصَالِ وَالتَّفْصَالِ مَقْشُومِ نِیْشُودِ وَآرِ عَضْوِ
از اَعْضَا ئِ اِنْسَانِ بَرِیْدِ شُودِ آگَرِ چِ ذَرِهَ اَنْذَاتِ قَالِبِ نِیْسَتِ كَمَا رُوحِ بَذَاتِ بَدَنِ
نِیْسَتِ اَمَّا بِرِیْدِ عَضْوِ بَرِیْدِ شُودِ وَتَغْیِرِ وَتَبْدِلِ نِیَا یَدِ پَسِ چِ جَا ئِ اَنَكَمَ ذَاتِ
بَارِیْتَعَالِی كَمَا لَطِيفِ الْاَلَافِ هَسْتِ وَبَشِیَوَنَاتِ نَهْ اَلْصَّالِ نَهْ اَلْفَصَالِ دَارُ كَسِی
بِیَانِ آرُ وَاَشَارَتِ بَدَنِ كُنْدِ وَعِبَارَتِ اَز اَنِ كُو نِیْدِ وَنِجَا جَزِ گَنْگِی نَشَا یَدِ اَلَا
كَمَا هِی بَاشَدِ پَرِیْتِ زَبَانِ بَرِیْدِ بَکَنْجِی شِسْتِ صَمِّ وَبَكَمِّ • بَا زِ كَسِی كَمَا نِیْشَا
زَبَانِشِ اَنْدِ حَكَمِ • شَا یَدِ كَمَا بَارِیْتَعَالِی هَمِّ بَاشَدِ وَایْنِ قِیْقَهَ رَاجِزِ اَسِیْرَانِ وَرِیَا ئِ
وَعَدَتِ كَسِی نَدَا نِدِ وَآزِ بَا خُرُ وِیْجِرُ وِیْجِرُ بَیَا رِ سَخْتِ بَلَكَمَ ضَلَالَتِ دَارُ كَمَا
اَنِ مَحْتَجِبِ اسْتِ وَایْنِ مَحْجُوبِ هِنَمِ مَنِ مَقْدَمِ چَا رَمِ اَوِ رَازِ پَرِ دَكِ بَبِ ه
نَ رَ غَظِ بَ وَحِ قِ قِ بَدَا یَعِ بَلَقِ هَادِی نَوْرِ رَؤُفِ عَفْوِ ظَا
بَا طِنِ وَدَوْدِ حَیِّ قِیُومِ قُدُّوسِ بَا یَدِ كَمَا زَوَلِ عُرُوجِ هِنَمِ دَارُ وِیْجِرُ
مَعْنِی دَارُ یَعْنِی اِگَرِ اِیْنِ مَقْدَمَاتِ اَرْبَعَهَ رَا بَتَا مَهَ بَا وَزِنِ كَا طِلِ یَا دَارُ اَسْمِ
ذَاتِ وَرِیْشِ آرُ وِیْجِرُ رَا وِیْجِرُ عُرُوجِ كُنْدِ اَزِ اَسْمِ اَخِیْرَهَ چُونِ
قُدُّوسِ یَكِیْرُ وَاَتَا تَمَامِ نَفْسِ هَمِّ رَا تَا سَمِیْعِ بَرِیْمَا نَدِ بَعْدَ اَزِیْنِ چُونِ قَلْبِ
بَذِ كَرِ اِنْسَانِ گَرِ فِتْ ذَا كَرِ بَا یَدِ كَمَا چَا رَ نَا چَا رِ پَاسِ اِنْفَاسِ كَرُودِهَ بَاشَدِ حَتِی كَمَا
وِیْجِرُ تَلَاوُتِ وَتَسْبِیْحِ وَدَعَا هَوِشِ اِنْمَا نَدِ مَقْشُورِ اسْتِ كَمَا چُونِ مَرْتَضِیْ عَلِی
كَرِّمِ اللّٰهِ تَعَالِی وَحِیْ بِاِیْ بَرِیْرِ كَا بِی نِیْهَادِ تَا پَا سَیْ دِیْگَرِ بَرِیْرِ كَا بِ
رِیْمَا یَنْدِ اَنِ تَمَامِ كَلَامِ اللّٰهِ رَا مِیْخَوَا نَدِ وَآنِ هَوِشِ بُوْدِنِ تَلَاوُتِ وَدُرِّ سَلَمِ
شَقِیْقَهَ اَنْسَتِ كَمَا دِیْهَادِ وِیْجِرُ تَحْتِ هَرِ كَلِمَهَ كَمَا بَاشَدِ اَسْمِ ذَاتِ وَرِیْشِ آرُ وِیْجِرُ

(۴۲)

و دلیل در سخت هر کلمه ای است بهوش آوردن حتی که اگر از خواب بیدار شود نیز گوید یا
 ده هزار در شب گفته شود بکند هر جوارح را بذر دارد چنان دست و پا و انگشت
 باید که انگشت را بطریق تسبیحات گردانیده باشد و یا چیزی را که از چوب و غیره
 برآید تسبیح گرفته باشد اگر چه هیچ نگوید یک یک بدست گرداند تا عادت
 گیرد و آورد اند که چون کسی خس و فاشاک ابدست بشکند یا بدین گوید
 و یا بسنگریزه بازی کند این همه تسبیح شیطان است از آن دور باید بود و
 ایضا در حین اکل و شرب ذکر غافل نباشد چنانکه در بسیاری هر مصنع اسم
 الواحد را در هوش آورد و چهار چیز را بر خود واجب گردانیدن از اولی اوست که
 که چستی بدان امر کرده است اول خلوت در سخن دوم نظر در قدم سوم
 پنجم در دوم چهارم سفر در وطن و خلوت در سخن آن باشد که ظاهر صورت
 او خلوت باشد و باطن او بحق که هیچ احدی از احوال او خبر ندارد کما قال الله
 اخفاء ما اذ لیتا چون ذکر از خواب بیدار شود و بیند که اسم مقصود همچنان بنفس
 جاری است پس این هنگامه ناگهانی را شاید و حضوری را باید گوید که در حین
 خواب نیز از وزنته بود چون ذکر را و سوسه پیدا شود باید که این نماز و ایام را ادا
 کند تا حضوری حاصل شود خواه به تنیم و خواه بر وضو و نمیش چنان کند خوب است
 ان اودئی دکه لوجها لکرم الباقی الذی لا اله الا انت الباقی و تحریر بند و
 خواه در قیام خواه در وضو خواه در اضطجاع خواه در شکی خواه در رکوب و بهر جهت که
 داشته باشد تا روحی باطنی بهجت واحد دارد و بعد از تحریر هر چه داند از کلام الله
 بخواند و هوشی و بی تشهد و هوش سلام دهد و تحریر را نیز در هوشی بند و بار رفع
 الیدین و این را نماز و ایام گویند و ایضا دو رکعت نماز قلب ادا کند باید که بین
 روی بقبله داشته باشد و بیت او برضائے خدا کند و تحریر بند و در هر رکعت
 بعد از فاتحه اخلاص سه بار در رکوع و سجود یا شاریت دل بجای آورد و تشهد
 بخواند و سلام دهد و این همه بهوش کند و ایضا چهار رکعت دیگر نماز قلب بطریق

در بیان آنکه کی غافل
 باشد از ذکر و شرب
 است

در بیان
 آنکه در حین اکل و شرب
 غافل نباشد

۴۲۲

در فضیله نماز و ایام
 و ذکر و شرب و ایام
 و ذکر و شرب و ایام

کلمہ طیبہ
در بیان فضیلت

خوانند و ذکر فضیلت کلمہ طیبہ بدانکہ در خبر صحیح وارد شده است کہ چون بندہ مومن سخن را آغاز کردن میخواهد در اول کلمہ طیبہ گوید بعد از تمام نیز طیبہ گوید اگر در ہزار سال عمر داشته در ہر روز صد گناہ از او در وجود آید هیچ نوشتہ نشود **ایضا** آورده اند کہ ہر کہ ہفت لک کلمہ طیبہ در تمام عمر خود بخواند بعد از آن دفتر معاصی و از دست فرشتگان اندوہ نہ نویسد زیرا کہ ایچ گناہ باین ہفت لک نگنجد و برابر نشود و در تراز و ثقیل باشد و کس نگوید کہ من این گویم و گناہ بچشم تا نوشتہ نشود زیرا کہ در **مشرق و المشرق** آورده است کہ گناہ کردن را کفر است بہ بسیاری گناہ کس کفر سے اقتد پس شاید کہ بعد از خواندن ہفت لک کلمہ سبب گناہ در کفر افتد و آن کلمہ او را فائدہ ندمد و کتب تمام اعمال و جبط می شود کما قال اللہ تعا و من تکفر با لایمان فقد جبط عملہ و در عقاید آورده است کہ فراتے قیامت نو و نہ نوشتہ گناہ بمقدار مد البصر بیارند و یک پلہ ترازو بہند بندہ متحیر شود از جانب دیگر بمقدار گشت کاغذ بیارند و یک پلہ دیگر نہن آن گناہان را چون چنہ بالا کند و **ایضا** منقول است کہ چون شخصی وفات میشد عبد اللہ بن عمر اہل عیال او را میفرمودند تا یک لک کلمہ طیبہ با ارواح او بخواند اگر چہ مستحق عذاب باشد آمرزیدہ شود و **ایضا** در حواشی خواندہ ام کہ ہر کہ کلمہ طیبہ بہر کسند و بگوید ہزار گناہان کبیرہ او آمرزیدہ شود یعنی لا الہ الا اللہ کہ پر منقول است کہ روزے در حضور رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم گواہ گواہی داد اما بکذب میراد حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ کلمہ گواہی شخص غایتی کہ شید جبرائیل علیہ السلام نازل شد و گفت ای شخص بکذب قبول نیست بسبب این تدابیر گناہ او با چار ہزار دیگر آمرزید شد و **ایضا** آورده اند کہ شخصی فلان را حاضی در روزے بر عرفات برآمد و ہفت سنگ را بگرفت بر ہر سنگ یکبار کلمہ گفت و بعد از وفات حکم باری تعالی شد کہ او بدوزخ برزد و دوزخ را ہفت دروازہ

۴۲۳

این ہزار بار در روزے
در کلمہ یا ایہا الذین امنوا
داہم است

در بیان این مطلب

که نیست محرم و محل این خلق مکرر و معنی سفر و وطن آنست که بجانب منزل
 اصلی خود رجوع کند و وطن اصلی در ظاهر امور آخرت است زیرا که ازان به پیچ
 احده از مؤمنان کافر خلاصی نیست پس غمخواری آن کند چنانکه پیغمبر فرموده است
 علیه السلام عجب دارم از چند نفر اول از طالب دنیا که مرگ و طلب است و او غافل
 از دوم طالب مقصود که منزل او قبر است و او ازان غافل است و سوم خنده قهقهه کننده
 که هنوز از حساب گاه نه گذشته است چهارم شخصیکه که در اکثر احوال اقوال و افعال
 او خلاف شرع واقع می شود و او خبر ندارد از آنکه گراما کاتبین پیچ فیه نمانده که در
 مکتوب آرد ای فرزند کسیکه در سفر و همیشه در این غم باشد که بدن مال خود را
 از فدوان بگذارد و دست پایی را از بخشش و کوفت آه بگذارد و این دمان غافل
 که بخروج و دخول به نفس سفر ایشانست پس ایشان چگونه غافل باشند و نزدیک
 بعضی صوفیان وطن اصلی حدت است و سعی بجانب آن وطن فرض عین است
 فان حاصل نشود مگر به بیرون آمدن توازن میان بیرون آمدن نه کار نه بان گفتار
 است بلکه جذبه الهی است که سالک ازان خبر نداشته و آن هزار در هزار که یک نفسی
 را حاصل شود و حاضر باشد تا در حلول و اتحاد یافتی که ملحق آن خود را میقتد از بهتید اکل
 و شرب و جماع و سخن از و صالت گویند و کسی برگنبد و گذرم افتاد و میگویم
 که سیرده بادشاهان آن ولایت در آن کبند و دفن کرده شده اند چون بر ایوان کبند
 نگاه کردیم که این نوشته بود قطعه گر کوزه گور بین + این عالم بر فتنه و شوق
 بین + شاهان جهان و سواران عالم را + و زیر زمین در دهن مورد بین +
 این احوال خاصه ذوق این روشنی است که در عین و تانفس و غیر بغایتی ندارد و باشد علم
 باب سیوم در سیر سلوک قال امیر

۴۲۵

در بیان این مطلب

در بیان این مطلب

کون کون از این
نمایان راست گویان ۱۲

عکس از این
در سیر منامه
۱۲

۴۲۶

سیر منامه

در گردن انداخته و گفته یارب امشی امشی بر قول و آیت سماویست که
فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ یعنی چون حجاب دین العبد و الرتب حیات
بنده است پس سالکان را هر دم تمنائے مرگ میباشد زیرا که بر قدم این حجاب ایشان
مطلوب حاصل می شود و کما قال علیه السلام اَلْمَوْتُ جَسَدٌ يُّوَصِّلُ الْجَنَّةَ اِلَى الْجَنَّةِ
و چون مرگ صوری حاصل نمیشود پس ایشان در طلب مرگ معنوی سعی بطریق مینمایند
مگر شمه از آن احوال بر ایشان روشن گردد بقول الشاعر خود فردا که است
و عده دیدار با خداست + یا لیت که امر من بود روز قیامت بدان ای فرزند
که در مرگ معنوی خطرناکست عظیم است عبور از آن نتوان کرد مگر به مہمانگی مرشد کامل
و غرض و مقصود او جز اینست که باشد زیرا که اگر مقصود او طلب کشف و ایامت
باشد بهمان گمان فاسد او را گمراه سازد و متابع شیطان گردد و روز قیامت
شیخ نشسته بودم سر از عرق بر آید و گفت که بعضی کسان را در هر دم حالت منصوص
میرسد باز بمراقبت مشغول است تا در جنب بمیرد و ملکوت را به بنیم در حال سیر بالا رود و
اعراض نبود که در دیدار پیچیده است و این حال نمیشود مگر به نفسی وجود و نفی وجود
حاصل نشود مگر به چهار سیر و این چهار سیر تعلق بهفت قدم دارد و اول المراد و این
تعلق بجزیه الهی دارد اگر بنده در رسید که او را از خود و ماسوس القدر بر بود و هو
المراد و اگر در دنیا دست ندارد در حالت ترغیب البتہ دست دهد و او را چنان مشاہد
حاصل شود که در نظر و مشال نیاید چنانکه عوام الناس او را بهشت مشاہد باشد
اولا در قبر بهتر از آن باشد و قبرش روضه بهشت گردد و در روضه بیان
سیر اول سیر من الله بدانکه صوفیان گفته اند هر چه در بند آتی بنده
آتی پس هر چه سوسے و غیر و جزو گمان و شک و نفس نام دارد و از آن
را ہی شود تا بهمان الله تو شود و الا بحقیقت او را شناخته باشی و قدم اول
سیر در بهشت سره بنده که آن را نفس نام اند که درین احوال هر نامرئیات در پیش آید
بهت قدم شریعت و ریاضت ذکر و فکر و طاعت آن را پامال کن تا سلسله

و استقامت را شایان باطنی و چون درین قدم مستقیم آمدی نفس و شیطان
 اطوارات مکرر و طور های نفس مذمیه تو پیش آید و چون نقطه های بار
 و سیلاب و سیراب و گرد و غبار و چون گرمای نیمروز تابستان ناگهان در
 آفتابان زنگهای زشت گوناگون پیدا شود که همگی ده هزار پرده نفس و شیطان
 اند تو پیش آید گاهی زنگهای بد و گاهی با غبار گوناگون و دختران و جوانان
 لطیف و جوهای لطیف بلکه عرو و عرش و کرسی و آن بحقیقت عرش و کرسی
 نباشد و آن زمان اگر چیزی نامرضی و کابلی از تو در وجود آید عرش و کرسی
 شیطانی تو بوسی نماید بدانکه آن محض غلط است پس باید که صورت مرشد
 در قلب بگردان تا آن که ورات و تجلیات شیطانی بعین بهت او مضمحل شوند
 و قدم دوم بهین اطوارات مذکورین باید نهاد یعنی بدیدن تجلیات شیطانی
 غره نشود تا گمراه نگردد پس منفی درین قدمین هر مرادے ماسوے اللہ باشد
 چون مراد نفس و شیطان تو پیش آید از ان در گذر و به تیغ و دوسر لاله اللہ
 ماسوے اللہ قطع کن یعنی نفی نامرضیات اثبات مرضیات باید کرد زیرا که
 هر چه نامرضی است ماسوے اللہ است سیر دوم سیرالی اللہ بدانکه قیام به
 دو گونه است صوری و حقیقی قبله صوری آنکه مولود شریف ذات پاک حضرت
 رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم در ان است و قبله حقیقی آن که ایجاد و آغاز
 مراتب محمد مصطفی از انست که از حقیقت محمدی گویند لَقَوْلِ الصُّوْفِيَّةِ هُوَ
 قَبْلَةُ الْوَاحِدِ وَالْمَوْجُودِ یعنی از ان اداے که واجب تعالی اظهار ربوبیت سبب
 شرافت او کرد که لَوْلَاكَ لَمْ يَخْلُقْ اِلَّا خَلَاكَ قبله واحد شد و از ان روی که کلی
 ماسوے وجود حقیقی از طفیل او یافتند پس قبله موجود شد پس مالک اشایان از
 است که اول بر خدمت قبله صوری بطریق شریعت و متابعت مستقیم آید بعد از ان
 در طلب قبله حقیقی پردازد تا بمقصود برسد و قبله مقصود اگر مورد چه نیر مال
 بیست خود در نزد مگر آنکه که خود را در پر کبوتر تیر سو که مرشد کامل باشد

در بیان سیرالی

۴۲۷

کننده بود که

در بیان سیرالی

مقول الشاعر قطعه نو بدین رفتن بمنزل کی رسی + تو باین جامی بکار
 کی رسی + پس گران جانی و بس اشترولی + با سبک و جان بدین دل کی رسی
 و در مقام سالک انواع مغایبات چون ملک ملکوت نور و نار و انواع الهام
 روی نماید و چون سالک شد کامل داشته باشد زمین همت او لغزش نیابد و
 بدین اطوارات قدم بند و بگذرد زیر که اینهمه ممانعت است از طرف واجب تعالی
 اگر بدین مقام ماند سالکی را شاید و از کذا بان باشد بلکه گمراه گردد و این قدم
 سیم بود و باید که در بر تخته و یاد بر راه و یاد بر سال البته تجدید توبه در نظر شد
 کند و انا به از مرشد طلب کند مرشد او را بدو زانو نشاند و سه کثرت تکرار
 کند و استغفار فرماید **اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ**
وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ یعنی مرشد کلمه گوید و مرید کلمه متابعت کند و مرید گوید
 توبه کردم از جمله مخطورات و مکرویات و نامرضیات شرعیه قولا و فعلا حاضر ناظر
 سر و علانیه لیل و نهار توبه کردم و پشیمان شدم از اینها و ماندم اینها را که بعد
 ازین در وجود من نیاید و قبول کردم آنچه قبول کرده است محمد رسول الله و
 بزارم از آنچه بزار است محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم بعد مرشد گوید که عهد کردی
 به پیران این فقیر گوید عهد کردم و قبول کردم پی خود را و پیران ماضی را تا عهد رسول
 الله صلی الله علیه و سلم بعد از توبه کردن سکر کلمه بخند گوید **ان منقول است**
 که روزی ابلیس لعین گفت یا رسول الله من امت ترا بعد از توبه باز در محضیت خواهم
 انداخت پس حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرمود هر که بعد از توبه متصل سر
 کرت کلمه بخند گوید بعد از آن هرگز شیطان بدو و وسوسه نکند بعد مرشد دست او را
 در دست خود بگیرد و در حق او دعا کند و بگوید که یا الهی سبع اعضائے او را از گناهان
 صغیره و کبیره و ظاهری و باطنی و از وسوسه شیطان نگه دار و بکار فائده خوانده بر
 برده و اگر مستوره باشد باید که کاسه پر آب در میان آرد و مرشد انگشت خنصره را بر آب ببرد
 و مستوره نیز ببرد بشرطیکه دست از پرده نکشد و خودش را از پرده باشد و اگر زنان بسیار باشند

شاید که زنی صالحه انگشت را در آن آب بزند و دیگران بدان پرده بجا آورده
 او بزنند تا بیعت کند و در حدیث آمده است که رسول الله صلی الله علیه و آله
 فرمود هر که دست زن بیگانه را در دست گیرد فردا قیامت آمت
 و صد قنا انگشت دوزخ برکت او بریزند تا ازان گرمی مغز سر آن کس
 بجوشد حضرت مرتضی از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم درخواست که اگر زنی صالحه
 توبه کردن میخواهد چه میباید کرد حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله وسلم بطریق مذکور
 جواب فرمود پس چهارده خانواده را روش اینست و هر که دست گیری و پاس گیری
 بعورات دهد بداند که او ضال و مضل و هواخواه نفس و شهوت پرست است بعد
 ازان دو رکعت نماز توبه بفرماید و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص شرباب
 الغرض چون تزکیه نفس از ممر نامرضیات حاصل شود پس بحسب
 برهین و تقوی او تمام او چشمه زار گردد و پندارد که آفتاب درین چشمه
 میتابد بلکه چند آفتاب با رانافته می بیند در عین مراقبه نه در ظاهر زیرا که اگر عین
 ظاهر ملک و ملکوت و طواریات سمعه دیده شود آن او با هم بود و در عین مراقبه
 عین البقین باشد پس این هنگام تمام ممکنات در نظر ملک چون برق در
 جنبش آید و پندارد که هر چیز در جنبش است و پندارد که هر چیز در جنبش است
 ناگهان در میان اطوار کبود در رسد و تمام وجود او را در گیرد بعد
 ازان تمام کلیات را یک نور کبود بیند و آن موضع جلوس و قیام و
 تنوید و مشی و رکوب خود را فراموش کند و نداند که من در
 محجاءم زیرا که تمام عالم در نظر او بجز کبودی چیز
 دیگر نباشد مگر اینکه داند که من باین حالت در وی شان
 رسیده ام و آن لذت بسیار معنی شود و این را
 طوار نفس گویند و علم لدن حاصل شود معنی
 آنست که شریعه که بر عالمان زمانه مشکل افتاد و می تواند

حل کردن و بدقیقه اول مشایخ و صوفیان غیر می را توانند بفهمند و این قدم
چهارم بود یعنی برین اطوارات نیز قدم نهاد و بگذرد و در طلب از دیار مرآت
و غره و فریفته نشود که من چیز کس کردم و چیزی یافتم زیرا که این اطوارات
مسببه همه حجاب از واجب تعالی اند و درین غره و فریفته نشود و این را مقصود
ندانند که گمراه گردند زیرا که مقصود نیست مگر استیلاک صفات بنده و مذات
معبود که جزا و نه بیند و ندانند و نخواهد و نگرند و الا سالی را شایان نباشد
و معلوم باد که هر طوار بدو هزار انواع و الوان می نماید و مرید پیش کمال داشته
باشد که در هیچکدام با طوار شیطانی و ادوایی مغالطه نخورد و الا با وقت
باشد که گمراه گردد و چون نفس را با انواع ریاضات مرکی کردی شاید که در طلب
تصفیه قلب باشد بدانکه نهایت تزکیه نفس این است که در او ان مزاج و مشاهد
کل خطوط خود را چون ماکولات و مشروبات فراموش کند و از گند گاه و قرار گاه
شیطان نجات یابد و تصفیه قلب نیز از ان حاصل میشود زیرا که قلب المؤمن
عرش الهی عرش ذکر الله دل بمنزله تخت است و زمینش نفس و شیطان
مدعی کذاب بصاحب تخت پادشاه زمین نفس استوار نهی و دست به تخت
دراوخته و انواع کدورات در او می اندازد چه هر وقت که پایش را
بهمت بری مویذ لا اله که جارب دل است از زمین بر داشتی در ان سکون
نخواهد ماند و بر روی خواهد افتاد پس تصفیه قلب حاصل شود پس این بنجام
خالص براس معرفت الله میا باشد و قلب تحت الا الله خاصه گردد و چیزی
دیگر در آرام نگیرد و معلوم باد که سر کس دل را بهفت مقصوره است و هر یک
با انواع معاصی مخلو اند که سالک سبع مذمومات را بمنیعت مرشد و بیکت
در حیات بدل کرد و بدو دو نوع اطوار بطریق مذکور تبادول عتیق رنگ
که ده هزار پرده تعلق بدین دارد و بعد از پنج خالص بغایت لطیف و نامتناهی که
سالک را چندان شوق و محبت پیدا شود که در تقوی نیاید و درین طوار جمله ملک

و ملکوت کشف و کرامت حاصل شود **و در آن اند که رندی رسول علیه**
الصلوات و السلام در بیان صفت بهشت بود و یاران پرسیدند که یا رسول الله
 چه نیکو تقریر کردید مگر جبرائیل نازل شده بود گفت بالذی نفس محمد بیده که بر سر
 و یوار بهشت نشسته بودم و از شما بهتر و امیدیدم حتی که کوچه بکوچه و در فتن بر فتن
 و خشت بخشت و موسی موسی میکردم و میدیدم و دائم الاوقات بهوش
 وار باشد گاه بخود و گاه بخود و نمیدانند که در کدام محل ام و در چه کارم و من کیستم
 و آشنا نا آشنا خیال کند و سالک باید که برین اطوار نیز قدم نهد و در طلب سالک
 باشد یعنی مغرور نشود که من بمراتب چنان رسیدم و چنین دیدم که این همه ستر راه
 سالک است از جانب او و این قدم پنجم بود و نهایت تصویف قلب این است که از نزد
 خود باز ماند یعنی فراموش کند و آن ذکر است و این اطوار قلب را چنان قوت گفته
 اند که گاهی تمامی اطوار سبعم را در وعیان بیند و بمقصود برسد **سیر سوم**
سیر فی السیر یعنی سالک خود را و ماسوی العدر را سیر قبضه قدرت
 او داند و متصرف جملة شایانند مگر او را و روح سرحی را نداند اگر در غیرت
 سالکی خود را نداند و شرک باشد و مثال او مثال شخصی بود که چیزی را کسی
 حمایت خواسته باشد و بدان خیاری و دشمنی کند و چون کسی از او پرسد که
 این چیز از کیست گوید که از من است و تحقیق مدوغ گفته باشد و شرعاً رزق
 نداند که در طریق وصول بحق چهل و چهار مقام اند و اول ایشان توبه است و آخر
 ایشان شرم یعنی هرگاه که اندیشه از آنست بدو پیش آید شرمند از آن باز
 گردد پس چون تصرف و سیر از خود بخود نیست پس سیر در حق است یعنی در تصرف
 او است هر چه هست پس هرگاه که سالک لا اله الا الله بزند بان را نداند او همین را و
 که هر چه معدوم بود معدوم مطلق است و هر چه موجود بود موجود مطلق است یعنی
 واجب موجود و ممکن معدوم است و باید که باطن سالک از سه تجلی خالی
 باشد هرگز اول صورت چون رویت اشباح و اجسام

خواه لطیف خواه کیفیت همه بجای ذاتیه اند زیرا که چون از کتم عدم در وجود آمدند
والحال نیز بر اختیار خود اختیار نیستند پس هیچ تجلی زیبا تر ازین نمیتواند
دوم تجلی معنوی چون سحر اطوار و عالم نوری که هر همه بقدر نیاز عالم نوری
از سیوم تجلی در آن صورت و معنی با و آنست که هر سرے بحسب استعداد و انبیا
و اولیا بمقتاری روشن نموده میشود و سیر فی الله و مقام ستر دست میدهد و ستر
روح سراجی را گویند و آن محول کل حال است چون سکونت و حرکت و صحت
و کلام و قیام و فتور و مشی و بصیر و سمع و شمع و ذوق همه از دست چون یک
ازین مراتب آگاه شود اطوار زود روی نماید که ده هزار پرده کعلق بهین دارد
پس در بحال هر لذت دنیاوی در حق سالک رحمت گردد و با اختیار و نه باشد
مگر با ضطرار یعنی یا از جهت نگهبانی نفس خود طعام خورد و یا جهت خاطر مستوره
خود خواب رود و یا از جهت خاطر کسی سخن کند هم بصدر چندان رحمت اندک افعال
و اقوال دنیاوی از زود وجود آید چنانکه پیغمبر علیه الصلوات و السلام میفرمود که
حیات من و ممات من و سکونت و حرکت و خوردن و آشامیدن من و نشستن
و برخاستن و خواب رفتن همه بر ضرائف خداست یعنی از برای اختیار و ضرائف
خود پس خواهیم از دنیاوی بجا آورده و پیش من همه چیز در نظر سالک همچنان
تا بیدار قدم ببرد خود و نهاده یعنی ندید خود را مگر او را و این قدم ششم بود
چون سالک قدم بر خود و جمله ماسوسه الله نهاد و جمله را بدو بگذاشت این
مراتب را خفی گویند خواهی که حال میفرماید طیب است که کلاه فقر خواهی سرب
از خود و جمله جهان یکسر ببر این کلاه بی سر آنست ای پسر کی و بندت
تا تو می نازی بسر پسران سکه فرزندان که در کتب این حدیث علماء
اختلاف است قال علیه السلام الفقر سوادا لوجه فی الدن دین در عوارف
المعارف و آنست که تمام کبار و مشائخمان بزرگوار فقر را بر پنج نوع
بیان فرموده اند اول فقر خاص و آن کسانی اند که در تمام عمر سال

ع
درین روزستان که بگوید
که غایت بویست

و ماه و کاسه میگردانند و یا انہان میگردانند و جمع کرده میخورند پس نمایان
حال ایشان آنست که اگر قوت یک روزینہ دارند نگردند و اینچنین شخص محبا
خداے باشد در خیر و ابر و بہشت کہ در عرصہ عرصات ہاتف آواز کند
کہ اَنْظُرُوا لِحَبَّائِيْ كَيْفَ يَا تُؤْتِيْهِم مَّرْءَان و تفکر شوند کہ دوستان او کیانند
ناگہان فقیران زندہ پوش و زبیل بدست پیدا شوند حکم بار بتعالی
شود کہ اے محبان من از شمار رضی ام شمار رضی ایما نہ گویند
یا رب رضائے مادر رضائے تو است باز گویند کہ اے محبان من
خوراک و پوشاک شما چہ بود گویند یا رب تو دانائی بآن کہ ہرگز شکم
سیر نخوردہ ایم آنچه مردم میدادند سے پوشیدیم پس حکم شود
کہ بروید بجانب بہشت پس گویند یا رب آنا کہ ما یا نرا چیزے دادہ
است ہما نرا بہ ما یا نرا بہ بخش خطاب شود کہ بخشیدیم و اگر اینچنین
فقیر قوت یک روزینہ داشتہ باشد و بگرد و فردائے قیامت
گوشت روئے او ریزیدہ باشد کہ الفقر سواد الوجه فی الدارین
حق اوست دوم مرتبہ فقیر آنست چنانکہ شخصی از ہلے جیفہ و سنا
سامی و راہ دار و قاضی و معلم پیش رو و چوبار و وکیل و وزیر و حاکم گرد
و بر خلق ظلم جریان کند و از ہر مکر خواہ حلال خواہ حرام کہ میا بد میخورد و از ہر
فقیر بہت یعنی محتاج بہت بغیر خداے الفقر سواد الوجه فی الدارین و حق
اوست نہرا کہ در دنیا حق مردمان بظلم خورده و در قیامت روئے او
سیاہ برانگیزد و مردمان دست بردار منشا آویختہ باشند گناہ
ایشانرا بر و بار کنند و او را بدوزخ فرستند سیوم فقیر عام
و اینچنان است کہ ہر چیز از حیوانات محتاج بخداے اند چون بادشاہ امر
و حاکم و وہقان پس شاید کہ نیت ایشان مد طلب نیاہمین باشد کہ طلب
یکم دنیا را مگر از ہلے کفایت لابدی و معیشت و زکار و سر انجام لایت

و در خبر وارد شده است که روزی حضرت رسالت پناه علیه
 السلام علیه و سلم نشسته بود و بخود اندیشید که حق تعالی مرا خیر از رسل نامید و امت مرا
 خیر از ائمه گفت اما بر امت بهتر موسی مرغان بریان ماهی پخته و روغن فرو می آمد و
 بر امت من چگونه محنت ندق طلبی مسلط کرده است بهتر جبرائیل در سید و حدیث
 قدسی بیاورد که این مِنَ الذُّنُوبِ ذَنْبٌ لَا يَكْفِيهَا صَلَوةٌ وَلَا صَوْمٌ وَلَا حَجٌّ
مَعِيشَةٌ یعنی امت تو بنیامتی گناه گاراند بعضی آناه ایشان بهیم چیز بخشیده نشود
 مگر به غمخوارگی نفع اولاد بعد از آن حضرت مفرج شد پس اگر نیت ایشان همچنان
 باشد ثواب اجر یابند و اگر نیت ایشان کثرت اموال و تنفر و سرفرازی باشد مغذی
 گردند و روی ایشان سیاه باشد کقول أُولَئِكَ يَأْتِيهِمُ اللَّهُ عَذَابًا مُّذِرًا آمِنًا
عَسَىٰ وَجْهُ صَبِيحٍ فِي النَّارِ فَضِيحٌ اما شخصی عیال مند و شرمناک باشد باید که
 در اس هر فصل بر مقدمان و تونگران گردد و بتدریج کفایت حاصل یگر طلب کند
 و آنگاه عذاب گردد زیرا که طلب ندق از برای عیال فرض است و در تنبیه أُولَئِكَ يَأْتِيهِمُ اللَّهُ
عَذَابًا مُّذِرًا که چند نفر چون سر از قبر بردارند بجا نب و دوزخ روان کنند
 اول امیر کاذب دوم شب زانی سیوم ذو عیال تکبر اما اگر بتدریج کفایت
 حاصل یگر یعنی مقدر پنجاه درم شرعی داشته باشد باید که سوال نکند
 چهارم مرتبه فقیر طالبان حق شایان ایشان آنست که چارناچار خاصه الله
 در طلب عبادت او مستقیم باشند و خالی از ریا باشند و اگر ریا کنند فرار و
 ایشان سیاه گردد کقول الشاعر بیت فروا که مشکوه حقیقت شود پدید
شمر مندره ره روسته که عمل بر مجاز کرد پنجم مرتبه فقیر آنست که طلب و
 منتهی گردد و در عین یاد او وجود ماسوس الله را فراموش کند و احتیاج او که بیند و
 بین الله بود از میان برخیزد که فَالَا تَمُ الْفَقْرُ بَوَالِدِ در شان او است و خواجه فرید
 الدین اینچنین فقیر سواد الوجه فی الدارین گفته است چه هر وقتی که در سفر و جود
 را یافت گویا که حق را فراموش کرد پس سیاه روست و شرمسار باشد و هرگاه که جود

مجلسی که در این
 از کتابان است که منافی
 شود باین آیه
 نمیشود به نماز و
 روزه و مال این
 ان الحسنات
 السبلات بگویند
 مع که در آن است
 به الله و بیتی در کتابی
 که از سبب فقر است

۴۳۴

ع

در این کتاب
 از سبب فقر است
 که از سبب فقر است
 که از سبب فقر است
 که از سبب فقر است

فخر و دنا بود شد پس نابودی نیز نوس از سیاه روی است مسیر چهارم
 سیر مع الله قال الله تعالى وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَا كُنْتُمْ چون صاحب تعالی همه جا با هم
 است پس سالک از میان بر آید تا او خود بخود باشد و دعوی کذب تو که منی تو
 باشد آزار و دنا مسموع گردان تا بسبب کذب آثم مجور نباشی و در نیمه راست گاه
 سالک چون موئے بر روی باشد و گاه آهنگم نباشد و گفته اند که پیش بر آب است
 از آب کسی چه گوید و بر آب کسی چگونه نشان جوید لا بلک رهواست زیرا که آب
 نیز جنبه و کسی را اطلاع می شود پس چون سالک رحمت هستی خود از میان برد
 و معیت او را تمام اشیاء یکسان دید خود را نداند مگر او دین هنگام اطوار سفید چون
 مایه سفید و یا سایه آب بر روی نماید که ده هزار پرده تعلق بهین دارد و
 کل اشیاء نداند مگر ذات واحد و از خود خبر نباشد مگر اندک انانیت باقی باشد
 چنانکه از مراتب وحدت نزول ظاهر داشته بود و الحال عروجش همچنان حاصل شود
 که در هر مرتبه خود را در عین آن مراتب داند و مراتب ادنی بر او عیان گردد زیرا که
 ادنی داخل از قبیل لایقت او بر و یکسان شود و علم لدن بر روی نماید بدین
 اختلاف در کتب از مهربان اهلک و ملک و ملکوت از آنست که بعضی اهل اجتهاد
 و اهل قیاس اند و بعضی اهل بیدیه و بیان معتد علیه باشد اگر بسیاری مخالفست به
 اهل ظاهر نهافته و اگر اکثر خلاف با اهل ظاهر گفته باشد شیطان باشد نه رحمانی بعد
 معلوم باد که دو قدم تعلق با بنیاد دارد که اولیادان و دخل نیست اما اولیا
 را شمه از آن روشن می گردد و تا نفی وجود و دفع انانیت ایشان حاصل
 شود و در آن اختلاف است بعضی گفته اند که سبز بعد از سفید است بعد از
 سیاه و بعضی گفته اند بعد سفید سیاه است و بعد سبز و این تعلق با آخرت
 دارد اما بقول فریدالدین عراقی و حضرت شیخ شبلی و شتیق بلخی و سمری سقطنی
 و معروف کرخی قدس الله سرهم اصح آنست که بعد سفید سبز است و سیاه
 تعلق با آخرت دارد اگر چه هزار در هزار اختلاف از آن بعضی طالبان روشن می گرد

در بیان سیرج السید

فضل محمد بنی بک

R

5/2

16

۴۲۵

چندین حدیث در بیان این است
رسالة فایده تبیر خواب که بر حق است تبیر آن
چندین حدیث در بیان این است

آفتاب اول حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بیدار شد و بلال نیز در خواب شده بود
گفت ان الله یقبض ارواحکم حین شاء و یرد علیکم حین شاء یا بلال قم
فاذن للناس و این حدیث دلیل است بر نیکه بچین خواب ارواح بدر میرود اما
نزدیک اغترال ارواح بوقت خواب بیرون نرود بیکه در حین فوات نیز بیرون نرود
و در فرق آدمی استخوانیست که آنرا عصبه الانبه گویند و آن محبوس میشود و این اقبال
محض کفر است زیرا که حدیث بسیار در خروج ارواح وارد شده اند و آیت سماوی نیز بر
این تعلق است که کافران گویند قال لله نکاد بنا امثنا اثنین و احببنا اثنین و لا
اعلم بالصواب بیان تبیر خواب بدانکه تبیر خواب حکما بر قدر حکمت خود چیزی گفته
اند که ظان نوع خواب خوب ظان نوع بد اما حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم هر روز
بعد از آمدن اصحاب آپر سید که مگر خواب دیده باشند بمن بگویند گفتند یا رسول الله غرض
جست فرمود خواب حق است و بهر نوعیکه معبر تبیر کند همان میگردد اگر چه بد باشد به تبیر
نیک نیکی پیدا میشود و من نیک خواه شما ام تبیر نیک بگویم اما اگر در شب خواب بیند که
در خاطر شما بدر رسد باید که سه سه کرات آب و من بر دست چپ اندازد و از آن پلو
بگردد و شمار ضرر نرسد و آن خواب ابجسی بیان نه کنند که من چنان دیده ام
قال علیه السلام الرؤیا الصالحة من الله والحلم من الشیطان فمن رأى شیئا
یکروهه فلیتلف عن شمله نلثا و لیتوکل بالله من الشیطان الرجیم فاحتسب
تشریف منقول است که رفدے زنی در خدمت رسول الله صلی الله علیه
وسلم آمد و گفت یا رسول الله خواب دیدم که سقف خانه من شکست خورده
فرمود صلی الله علیه وسلم شوهر تو که در غریب سلامت باز آید هنوز سخا
رسیده بود که شوهرش باز آمد بکذا چند کرات می آمد حضرت صلی الله علیه وسلم
تبیر آن خواب همچنان می کرد اما چون باز برائے تبیر آمد حضرت
صلی الله علیه وسلم را نیافت بحضرت ابوبکر و عمر خواب باز نمود ایشان
گفتند که شوهرت خواب در بعد از عتبه خواب را رسول علیه الصلوات والسلام عرض کرد

۴۳۷

که خواب نیک از خدای
باشد و خواب بد از شیطان
است و اگر کسی خواب بد
را ببیند و از آن بترسد
چرا از این بترسد که شیطان
چیزی در سر او انداخته
باشد و اگر کسی خواب نیک
را ببیند و از آن شادمان
گردد و بگوید یا رسول الله
یا رسول الله یا رسول الله
چرا از این شادمان گردد
که آن خواب نیک از خدای
است و اگر کسی خواب بد
را ببیند و از آن بترسد
چرا از این بترسد که شیطان
چیزی در سر او انداخته
باشد و اگر کسی خواب نیک
را ببیند و از آن شادمان
گردد و بگوید یا رسول الله
یا رسول الله یا رسول الله
چرا از این شادمان گردد
که آن خواب نیک از خدای
است

حضرت فرمود که مایل یعنی شوهر تو خواهد مرد و ایضا آورده اند که شخصی
 علی الصبح خواب را بر زن خود باز نمود که تمام دریا را من فرو بردم و بخوردم
 زرش و انا بود گفت بغیر از عالم بجز یک مگو و وزن خود بجانب عالم
 روان شد مردی جاہل و بد زبخت در پیش آمد گفت بجای میروی هر چند کانت
 کرو نه استاد گفت تا مقصود خود را نگوئی نه استم که بگذارم تا چار شده گفت که
 شوهرم خواب دیده است خوابم بهالمان بگویم گفت آن خواب را بمن بگو و من
 تعبیر آن خوابم گفت خوابم بدو نمود آنکس در حال گفت که خوابم ترقید چون آن
 زن در پیش علم شد واقع را باز نمود گفت اگر چه خوابم بود اما تعبیر او همچنان
 گشت چون بخانه آمد شوهرش ترقیده بود اما نزدیک اهل تصوف خوابم دیدن
 بر چهار نوع است برابر عناصر اربعه زیرا که تولد خواب ازین عناصر اربعه است
 چون خاک و آب و باد و آتش و ایشان در پاک کردن هر یک ازین عناصر سعی
 بلیغ نمایند هر گاه که خاکش مصفا از مخلوبات و مکروهات گردد بسبب صافیت
 با غبار گوناگون و سبزه لطیف و جوهرهای لطیف و قشرهای بلند و ایوانهای
 بزرگ و ملک و ملکوت پاک هیئت و عرش و کرسی اند خود بمقدار مرتبه خود در
 خواب بنید تا که دلش خوش پذیرد و هر گاه که عناصر آتش مصفا باشد بسبب صافیت
 دریا با آب با جوهرها و سیاحی کردن دکان و ملاحی کردن و کشتی را ندن و کشتی
 سوار شدن و طهارت کردن و شربت آشامیدن خواب بنید تا خوشحالی او در خواب
 پیدا شود و چون عنصر بادش مصفا گردد بسبب صافیت سواری و بلندی و پرواز
 پریدن و از کوه بکوهی رفتن و بر سر آب میفرق رفتن و خواب بنید بلکه سوار
 شدن بر سر درختان بزرگ از شاخ شاخ پریدن و علی بن العقیاس خود را چیت
 و چالاک و پرندة نفس بنید تا دلش خوشی پذیرد و چون عنصر بارش مصفا باشد
 از ان صافیت صورت در و پیر و مرشد و استاد و اولیاء ماضی بلکه خلفائے
 راشدین حضرت سالت پناه و اینها و صورت یار و محبت جمله نیک صورتی در خواب

ببیند چون طاووس و طوطی و غیر ذلک از صورتهائی لطیف ناولش خوشوقتی پذیرد
و بدانکه در لباس اهل تصوف چون مردی چشم روشن اند زیرا که هر چه از حسنه و
سویه از ایشان در وجود می آید همانرا در دل یاد می گیرند پس چون اینچنین خواب بیند
بر اعمال گذشته خود نظر کند که کدام فعل نیک و خطره نیک از او پیدا شده بود
که این نتیجه همان است باید که همانرا از دست نهد و هر گاه که در باطن صوفی
آلایش نامرضی بوده باشد به برابر خاک زمین زشت و شور و گرد و غبار
و دیرینه و خرابی و جمله چیزهائی که او را دلگیر کند بیند و برابر آب آبهای زشت
و گنده بوی و سیلاب های و غرق شدن دکان در سرور یا معطل شدن
و عاجز ماندن از گذشتن و آب های پلید و بد رنگ بیند و به برابر باد و آن
بندی افتادن و از درخت و از اسپ افتادن و در چاه افتادن و در چیز آویزان
شدن و بدست ظالمان افتادن معطل شده افتادن و غیر ذلک سرنوشتها
بیند و به برابر آتش صورتهائی زشت چون دیو و پری و مار و مورچه و گز و
و شیر و پلنگ و خوک و خرس و غیر ذلک من المذویات و هر صورت که دلگیری
پیدا باشد به بیند پس چون از چنین خواب بیدار شود این را بیهیسات الهی
داند و لغوش شمارد و در حال بر افعال گذشته خود نظر کند تا هر سیه که در او
بوده باشد از آن بگردود و توبه کند و طهارت کرده در خواب رود تا بار دیگر
خواب نیک بیند و صوفی را باید که در حال باشد و ایم المذایم زیرا که ماضی باز
نیاید و مستقبل بدست او نیست پس شایان او این است که وایم خود را آیند
رود بدان بیند و همیشه باطن او مردی باشد تا هر چنان نامرضی از او در وجود آید
تا توبه کند و وایم آنرا بحق تعالی یاد کرده باشد و باید که گاهی محاسبه سیه خود
طرح کند بجز منقول است که رفتن او را الله محاسبه میگرداند و یادش آمد که وایم
این را از او در طلب ناکردن بود و از آن بگریخته بود و یک گاه خطره چنان می نمود
که او را غلظت طاعت نکردم بعد از آن توبه کرده میبودم و اندر حال این خطره بود

مخبر راند و چون بشخص عتاب میکرد میگفت مَا تَزَيَّتَ جَبِينَهُ یعنی چه حالست
مرفلان را کہ از پیشانی او خاک میریزد ابو جہر مرید رضی اللہ عنہ روایت کرده
ہست کہ بعضی اصحاب گفتند یا رسول اللہ چارہ حق مشرکان عالمینکنند تا ہلاک شوند
گفت من مبعوث برای بد کردن و گفتن نشدہ ام بلکہ مبعوث برای رحمت شدہ ام
و ابو سعید خدری روایت کرد کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از زن مسورہ شمرناک
بود و چون چیزے غیر مشروع را میدید نمیکفت اما مایان اگر آن را در روی او میدیدم
آنرا منع میکردیم **ابی علی** رضی اللہ تعالی عنہا و عن ابیہا روایت کردہ
کہ ندیدم حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را مستحج خاطر و خندہ کنندہ تا آنکہ
دیدہ شود کام او ہلک ہمیشہ تبسم میکرد و کیفیت تبسم و فضل و ضو بیان شدہ است
ابی علی **صدیق** رضی اللہ تعالی عنہا گوید کہ حضرت رسالت پناہ
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سخن پریشان و ناخوش نمیکفت بلکہ در سیاق و کلام چنان
مبالغہ میکرد و بتاتل میگفت کہ اگر شخصی در ست روز سخنان او را سہ سہم و سہم و سہم
و ایضاً **ابی علی** **صدیق** رضی اللہ تعالی عنہا روایت کردہ کہ حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم زن را بدست خود زودہ بود و نہ خدمتگار را مگر جہا
فی سبیل اللہ میکرد و ہرگز طلب انتقام از کسی نمی کرد مگر اینکہ شخصی محرمات و عمل
اھو پس این ہنگام از برای خدا او را زجر و تعزیر میکرد و **الس بن مالک**
رضی اللہ عنہ روایت کردہ کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم عبادت می کرد
مرضی و متابعت میکرد جنازہ را و اجابت میکرد دعوت بندہ را و سوار میشد بر ضرورہ
غلای خیمہ بر خر سوار بود کہ نقطہ او از زمرادہ بود و ایضاً **ابی علی** **صدیق**
روایت کردہ کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میدوخت ہامہ خود را بدست خود
و ہا کثرات عمل خانہ میکرد و میدوید و شید کو سفند از او گاؤ خود را و گا ہی باب صحن خانہ
میکرد و گا ہی شتر گدین با می شست تا صحت یابد و **الس بن مالک** روایت کردہ کہ حضرت رسالت
پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پنج خیمہ برائے خود نمی نہاد و اکثر اوقات خاموش میبود

ل

ای بار

فرا

دیدی

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

بگو

کلمه در کفر

۲۲۲

منقبت می

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

نمیزد

و هر سخن را جدا جدا میگفت و همیشه در تبسم میبود و چون سخن میکرد اکثر چنانکه
 بسوی آسمان بالا می کرد و این اخلاق از تنبیه ابواللیث استخراج نموده شد
 بدان ای فرزندان که متابعت حضرت علیه الصلوات و السلام را در هیچ احوال از
 دست ندی تا در بدعت نفی و اکثر نگاهبانی از اقوال بجاری که کسی سبب بسبب
 گفتن کافر و منقول است که حضرت رسالت پناست الله علیه و سلم فرمود
 که است من صیاح مسلمان میخیزند و شام کافر باشند و در شام مسلمان باشند و طباح
 کافر بخیزند صاحب پرسیدند یا رسول الله سبب گفت از جهت پریشانی از اقوال و
 تا دانستن ایشان در تخیر شدند از باز گفت که وجه نجات ایشان آنست که شب چون
 خواب وند سرگرت بگویند اللهم انی اعوذ بک من ان اشرك بک شیئا و انا
 اعلم و استغفرک لما لا اعلم به یثبت عنه و رجعت و اقول لا اله الا الله
 محمد رسول الله تمامی الفاظ کفر فیه او ضبط شوند و او آمرزیده شود و اگر صبح
 بوقت برخاستن سرگرت بخواند تمام الفاظ کفر فیه او ضبط شوند پس هر چه ترا از عذاب
 نجات دهد آن چیز حمیده است و هر چه ترا از عذاب کشد ذمیه است باید که از آن پرستری
 و اکثر پرستری از سوگند خوردن باید کرد اگر شخصی روی بقبله باشد و سرگرت بگوید که سوگند
 بخدا است که فلان همچنان است اگر همچنان باشد فیه والا کافر و او آورده اند که
 رفته از متقیان سوگند بخدا کرد اما سوگند راست کرده بود او برده را و کفارت آن
 بین آزاد کرد گفت اگر چه سوگند راست کردم مبادا که خلقت گیرم و رفته بکذب از
 زبان من بین برآید و در مشرق آورده است قال علیه الصلوات
 و السلام من خلعت بجملة غیر الاسلام کاذبا فهو کما قال یعنی اگر شخصی گوید اگر
 اگر چنان باشد من جهودم یا ترسا اگر دروغ گوید جهود و یعنی کافر و در کفارت
 بر و لازم گردد و شارح آورده است اگر آن کس این مسئله میدانند که باین اقوال
 کس کافر می شود و او دانسته و دروغ سوگند میخورد کافر می گردد
 باتفاق زیرا که او را رضی بکفر اما کافر شدن بدین لفظ نمیدانند

و دروغ سوگند خورد و درین اختلاف است و در شرح مشارق
آمده است کہ اگر شخصی مال شخصی را سوگند دروغ بر طرف کند کافر گردد و اگر
حلال داند فدائے قیامت واجب تعالی از و ناخشنود باشد و ایضا آمده
اند کہ اگر شخصی تزویج می کند زنی را و او دل دارد کہ مهرش نخواهم داد
و یا بیک حیلہ از خود ساقط کنیم او را در سلاکت ناکندگان شمرده اند و حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ او بر ادائے آن قرض ہرگز قادر نشود
تا آن کہ عذاب آتش شود بدان می فرزند و کتابائے فقہ آمده اند
کہ نشاید بندہ مومن را اینکہ در حق ایمان شخصی بدو عا کند زیرا کہ ضد ایمان کفر است
پس گویا کہ او بکفر راضی است و رضا بکفر کفر است مسلمانان در حق ایمان یکتر
اند و خلق پیغمبران را نگاہ کند کہ ایشان بلا ہائے عظیم میدیدند و در پستایان
ایشان ہرگز وعائی کردند بلکہ ہمیشہ و عاہدہ است ایشان میکردند چنانچہ ہتر
موسیٰ ۴ قوم خود را از بلا ہائے عظیم خلاص کرد و ایشان متابعت او را کردند تا
او ہمیشہ در غمخوارہ گئی ایمان ایشان بود و در ذبح بقرایشان از چگونہ معجزہ لطیف
بنمود و اما ایشان از بدبختی خویش مسلمان نشدند و قصہ او آنست کہ در تقسیم
کامل آردہ است کہ دین عہد تو نگرے بود عایل بن شریل نام و پسران
عم میلث خواران او بودند چشم بر مرگ او داشتند تا کہ بمیرد کہ مال او را
قسمت کنند شی او را بہمانی طلب کردند و بکشند و کشتہ را در میان خود
انداختند و علی الصبح بہ نزدیک موسی علیہ السلام حاضر شدند کہ عم زلفہ
ما عایل را کشتہ یافتیم موسی علیہ السلام آن چارہ بہ پیود و بیک ذہ نزدیک
بود کشتہ طلب کرد و نیافت حکم قسامت بر ایشان براند بعدہ و بیت
بر ایشان واجب کرد گفتند یا کلیم اللہ ویت میدہیم ہارسے از خدائے خود
بخاہ تا کشتہ او را معلوم کند از حضرت عزت فرمان شد کہ بگو تا مادہ کا و را
بکشند و پارہ از آن گوشت کا و بر کشتہ زنند زنند شود و قاتل خود را بیان

۴۴۳

در بیان حج و عمرہ
و زیارتہ
و عیادتہ
و عیادتہ
و عیادتہ

"حی" گاوی که در این کتاب مذکور است
 کند چون ایشان مردم بعلم و فاضل عقل بودند از پیشین و بحسب شدت اشتیاق
 هفت و جواب دادند و از برای این بود که کتابی است مقدمان بنامی و از میبود که
 ایشان مردم کم عقل بودند و بر استنباط مسئله قادر نبودند چنانچه امت محمد رسول
 الله صلی الله علیه و سلم که چه مقدار علوم را از قرآن کشیده اند و همه حکام ایشان
 یک یک نوشته میبود و از ایشان دراز میشدند قال عوذ بالله ان تا کون من الجاهلین
 یعنی من از جاهلان و نبرل گویان نه ام پس یقین شدند گفتند پس بیان کن که چگونه
 است آن ماده گا و گفت بقرة لا فارص ولا یکر و عوان بین ذلک یعنی
 ماده گا و سیت نه نیک پرو نه نیک ان میان جوانی و پیریت باز گفتند که رنگ
 چگونه باشد گفت گا و س باشد زرد و سوی و خوش رنگ که لون او خوش آید و نرنگ گل
 را باز گفتند که کار کرده باشد یا کار ناکرد گفت آن ماده گا و سیت نه مالیده شده
 و شدت بار و نه نرم کرده شده بکشیدن آب مرکب را و سلامت است
 از عیوب که بر روی هیچ نشانی نیست و رنگ او مخلوط برنگ دیگر نیست گفتند
 الحال راست باشد و بدین وصف گا و س در دنیا یک و آن فرزندی
 بود که بمار و پدر نیک خو بود و پدرش مرده بود و از دشت میزم آورد و بفروختی
 نصف حاصل را بمار و پنج پدر تصدی کرد و نصف دیگر را بر خود و مادر خود نفقه
 کرد و رفت این پسر و بنی اسرائیل منادی شنید که ماده گا و س بدین صفت
 کرا باشد تا بهر بهاس که باشد بخریم پس واقعه را بمار گفت و دیش گفت ای پسر
 گوساله از میلش پند تو بدین وصف در فلان مرغزار مانده ام برو طلب کن با آن
 روزی تو باشی پس پاپی و بخارفت و بانگ کرده بیامد و بان صفت
 موصوف بود و خانه آمد و کلانتران بنی اسرائیل بیامدند و خریدن خواستند
 گفت از مادر دستور می خواهم چون درآمد خفته بود بیدار کردن نتوانست
 که عاقی نشود بیرون آمد گفتند نبرار و نیار بدیم بفروش باز درآمد بدستوی
 خواستن او هنوز خفته بود گفتند پنجرار و نیار بدیم بکنا شتاب میکردند و در

ماده گا و س
 از آن که باغ
 از جابلان
 س
 گا و سیت
 بیامد و نه جوان
 بیان است
 بیان آنچه
 مذکور شد
 ۴۴۴
 سنجید
 پنجرار
 نبرار
 نیار
 بدیم
 بفروش
 باز
 درآمد
 بدستوی
 گفتند
 نبرار
 و نیار
 بدیم
 بکنا
 شتاب
 میکردند
 و در

در شان

۲۲۵
 و خارج میشد تا بهای او را به پری پوست اورساندند که پوست این ماده گاو
 پراز و نیار کرده بدیم ما درش بیدار شد بفر و خند و ایشان شش لک خان
 بودند از جهت امتحان که مرده چگونه زنده شود بر سر بر خانه یک نیار دادند
 پوست پر شد فذ بجو هتا پس فح کر و ندان ماده گاو را پس حکم شد که پاره گوشت
 بر کشته بزنند تا زنده شود و اختلافوا فی البعض یعنی آن گوشت از کدام جائے ماده
 گاو بود این عباس و عمر گوید که گوشت آن بود و سدی گوید که عقرون بود و
 آن گوشت استوار و بلند استاده میان دو کتف و ابو عالی گوید که استخوان ماده گاو
 بر آن زد و بعضی گوید که دم او را بر کشته زد و بعضی گویند که زبانش را بر زد و هیچ
 آنست که حق تعالی پاره گوشت یاد کرده و موضع معین نکرده پس مارا سکوت به
 است و چنان بزود در حال زنده شد و نشست خون از رگهای وی میرفت
 گفت مرا پس آن عجم من کشته اند بطعم میراث این بگفت باز بمرد و میراث ایشان
 نداد بعد از آن حکم شد بنا بودن میراث مقاتل را کما قال علیہ السلام لایوث قاتل
 بعد صاحب البقرة مسئله در تفسیر کامل می آید که ایشان را چرا استنباط مسئله
 نبود جواب آنکه استنباط العقل است نه بعلم برایشان خمر حلال بود و بسبب خمر عقل
 زایل میشد از مسئله محروم میمانند و بر محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بر امت او
 حرام شد بسبب کمال عقل استنباط مسئله میکنند پس نهاری پسیر که از خمر و دمانی تا چون
 قوم موسی در دین لغزیده نگردی بعد از دیدن این مجزیه نیز آن بدستجنان ایمان
 آوردند و بر توبه و ادای فتنه اند که دایم المدام در طلب علم باشی که سعادت دار پس
 بعلم است الشن بن مالک را پرسیدند که اگر یک سق از عمر تو مانده باشد آنرا
 تمام کن یا ملک باشد تصدق فقرا کنی و یا بمقدار موسی که در بدن تو است
 کافرا را بخشی گفت اگر یک سق عمر مانده باشد در طلب علم گوشم
 کما قال الله تعالی قال الذین اؤثوا العلم در رجعت و حضرت رب العزة
 پیغمبر خود را که سرور اولین و آخرین بود مجز سوال از دیاد علم بچیز امر نکرد کما

۲۲۵

مومنان که
 بی علم باشند
 عیبی نیست
 و اگر از علم
 سلب این
 عیب است
 و اگر از علم
 سلب این
 عیب است

لا

دیکھا

ای

مرد

کائنات

دسوال

کن اننا

اس

در دوا

زیادہ

۴۴۶

سنگ

از روی

مشر

ب

نظر

و

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

قال اللہ تعالیٰ و قل ثبت ذی فی غلما و حضرت خواجہ احمد سہوی مرتبی از
 محمد از بقوت علم چگونه الزام داد کہ تمام عالما از عاجز کردہ بود و قہر او نہایت
 آوردہ اند کہ بدان عہد حکیمی بود و ہریرہ و ہریران از وجود بارہ تعالیٰ انکار دارند
 و طیب ماذق بود و خلیفہ زمان بسبب خلافت بر و بسیار محبت داشت
 روزے گفت اگر مسلمانان شوی و چون ان محبت و مذم گفت مسلمان شوم
 بشرطیکہ اگر عالمان مانہ دلیل عقلی بر بودن ذات حق تعالیٰ بیارند و از دلیل نقلی
 انکار فارم ہرچہ عالمان می گفتند قبول نکرد و خلیفہ زمان سہ صدر عالما از جمع کرد و
 گفتند ہا رسد علم حکمت و را بیاز ما یم پس سہ صدر خواجہ ملاز شیر پر کردند و ہر
 کہ امی عالم بجان بکار بدست گرفتند چنان او حاضر شد ہمہ را بیان کرد کہ فلان
 از خواجہ را فلان عالم بدست گرفتہ است و فلان نوع مرضی و مجاز و طبع است و
 فلان اکل و شرب بہ طبع سازگار است و فلان ناسازگار بعد از ان ہرچہ عالمان
 می گفتند قبول نکرد کہ من دلیل عقلی گفتہ ام نہ نقلی حتی کہ عالمان رمانند و خلیفہ پیش
 شد زیرا کہ عقاید تمام خلق تباد شدن رفت بدان زمان شنیدند کہ خواجہ احمد
 سہوی بہ بیت اللہ میرود و خلیفہ فی الحال شخصے را بدور وان کرد کہ درین
 نبوی رخنہ افتادہ است البتہ بر کردید و ہم را بکفایت رسانید خواجہ قبول کرد
 و بدان شخص گفت کہ من لمشب در ہمین جا میگذرا تم و بادشاہ عالم علی الصبر
 از شہر بیرون آید و جا بہا را خوب ہتیا کند و منتظر من باشد و من زود تر بخوار
 آمد و بعد مصافحت بادشاہ تقصیر رود تا آمدن من از من پیرسد و من جواب
 گویم بادشاہ مفرج شدہ بوقت ہا مدو بیرون شد و انواع ماکولات ہتیا کرد و
 تمامی مردمان جمع شدند بعد مدتی شیخ در رسید بعد مصافحت مر حبا بادشاہ
 خواست کہ چراز و در تر شریف ننمودید شیخ در حال مطہر خود را بیان داد و گفت
 آرکز و نہ آدم اتما بجے را دیدم و دیدن آن عجب بسیار متحیر شدم
 تا این زمان بر آن ماندہ بودم و آنچنان بود کہ برکت را دریا رسیدیم

شوی تو را به هم پس بادی که شدی هم از تو که بر تو بهیچ این دهن با غلام بر کار ما نشوند و تو هم از غلام

کند کسی را خدمت کرده شود و را و ایضا قال علیه السلام کن عالما أو متعلما
أَوْ سَامِعًا وَخَادِمًا فَإِنَّكَ تَكُنْ خَامِسًا فَهَذَاكَ لَيْسَ هَرَجٌ بَرَكْتُ هِت وَهَرَجٌ
است و پدر فقیر برگز و ستر خوان از ضیافت عالمان نمی چید و علم اندک داشت
بعد از وفات در خواب دیدش که بر آسمان چهارم جماعت دانشمندان میروند
پدر فقیر نیز در عتب ایشان میرو و گفتم آنها پدرم دانشمند نبود که باز مره ایشان
میرو و نمیدانم که خوانندیشیدم و یا با تفتی آواز داد که اگر چه دانشمند نبود اما
دوستدار ایشان بود کما قال علیه السلام مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا قَوْمُهُمْ وَخَوَّيِبَتْ
قُلُوبُكُمْ لَمْ يَفْعَلْ بِأَعْمَالِهِمْ وَایضا مادر بعد از وفات در خواب دیدم که جا بهلای سبز
پوشیده و بر کرسی نشسته پرسیدش که لای مادر چیزه از احوال آنجهان بگو
گفت ای جان مادر چه گویم از درجات عالمان که در حصر نیاید و چندان فضیلت
ایشان بگفت که در تقریر نیاید گفتم بارے از احوال خود چیزه بگو که چونی روی
من گشتانده کرسی پریده با آسمان رفت از احوال خود چیزه بگفت و بر روی
ای فرزند اگر شخصی و دیعت بتو سپارد و دلان خائن نباشی که اِنَّ اللَّهَ لَا يُجِبُ
اَلْخَائِنِيْنَ آیت سماوید است و خائن عار است اگر خیانت را حلال داند کافر
گردد و اکثرے باشد که بدان سبب بسوئی کفر و آید چنانکه ابو علی سبب
سبب خیانت کافر شد **قصه ششم** او آنست که دلان عهد بد و نفر طالب
علم خواجه خضر علیه السلام حاضر شد ایشان طالب علم اولین و آخرین از و کردند
که مدحی ما و عابکن خواجه خضر علیه السلام ایشانرا بر سر غایر رساند و گفت
مدین غار و و مارانده هر که این اسم را چهل روز و شب پیوسته بخواند چنانکه
خواب نرود و مار بیرون آیند باید که ایشانرا در دیگ بخت کرده بخورد جمله
انواع علوم روشن شوند آن و نفر همچنان کردند بعد از چهل روز هر دو ماران
بیرون شدند در دیگ انداختند و آتش کردند و دلان زمان جوانی بهین
ش در رسید گفتم ای جوان اگر این گوشت را بزیری تا مایان در خواب روی

۱۲
 سلامه کیسه دوست دارد
 گرمی را آن کس شمارد
 زبان حساب کرده شود روز
 قیامت بشل حساب آن گروه
 اگر چه علی غایت شش علی
 آن گروه

درست نیست و بدین
نسخه کار ۱۱۰
نویسیده و در کتب
موجود است

گوشت را ہمراہ بخوریم جوان در زیر آن آتش کردن گرفت چون بختہ شد سر پویش
 باز کرد کہ این گوشت را بہ بیم چہ مزہ دارد چون دید خیال کرد کہ ما ہی است
 پارہ انان بخورد و مزہ اش خوش آمد باز چیزے بخورد و بکند ہر دورا بخورد و در خود
 دید تمام علوم اولین و آخرین مستجمع یافت و آن دو نفر را در خواب مانده
 و خودش روان شد و آن ابو علی سینا بود اما کم بخت اکثر ستم
 در علم حکمت و در علم سحر مے کرد و حرام نمیدانست کافر شد و علم منطق و
 بیان کرد و بعدہ خود را با غترال کشید و بسبب کثرت سحر و علم حکمت عالمان
 زمانہ را عاجز کرد و بادشاہ بلخ را با تمامی رعیت متعین خود کرد و در دین نبوی
 خلل پیدا کرد و این خبر بشیخ شہاب الدین بہروردی در رسید
 در حال بجانب بلخ روان شد بر سید بادشاہ را اعراض کرد کہ چرا دین
 نبوی را از دست دادی گفت از دست نداده ام بلکہ من عامل بروایت
 ام و عالمان بروایت بد و برابر نمیشوند شیخ گفت اورا بہ پیش من بخوا
 چون آمد ہر چند کرد و پیش شیخ سخن کردن ہرگز نہ توانست و از
 برکت شیخ تمام علوم از وے فراموش شد شیخ گفت کہ الحال چہ باشد
 بادشاہ گفت آمتا ولیکن کرامتے دارد کہ در شب تار یک آفتاب را
 را برگنبد بلخ مے آوند و تمام ولایت بنوا و منور میشود شیخ فرمود آن
 نیز آسان خواهد شد چون شب شد تمام مردمان جمع شدند ہر چند کردند نتوانست
 آفتاب را بر آوردن باز شرمندہ شد این ہنگام شخصی را برگنبد بر آورد و دید
 کہ کوو کے کاغذ ہر دست گرفته شستہ است و پیش ازین سحر کرده چون
 آفتاب مینمود و از برکت شیخ ہمہ حال شب سحر روان نمی شد
 حکم کرد اورا از گنبد انداخت بکشتند و در آن اند کہ منصور
 حلاج در تگنائے توحید مرد و ایمان سلامت برد اما ابو علی سینا و
 سخن توحید آمد و ایمان را سلامت نبرد زیرا کہ در آن محل ارواح

۴۵۰

پاک حضرت رسالت پناه محمد مصطفیٰ صلی الله علیه و آله وسلم بدو پیش آمد گفت که درین
محل بقوت و مدد چه کس آمدی گفت بقوت و مدد خود آمدم باز گفت محبت خدا را
چه کردی گفت محبت خدا را تا فشان است بنور باله منتهی بهیچ مبارک بر سرش زد
و چون سنگ تاب و پیچ خوده میرو و هنوز تا بقدر و فسخ نرسیده است و نرسد
مگر بر روز قیامت بعد ازین غرض اینکامی **فمنزل** و ایم الله ام تخلق اخلاق
باری تعالی موصوف باشی و این بر چهار نوع است اول در طلب علم کوشی که علم
شریفترین چیزهاست تاحق و باطل عالم و جابل را شناخته باشی و نام عالمی بر تو
اطلاق یا بدو عالم از صفات باری تعالی است که بسبب شرافت علم بر تو اطلاق گردد
و بر حقرا و انیا و شیخ و دیگر کس اطلاق نکند زیرا که حق تعالی لا یدعی و شیخ و
مشایخ نمیگویند و نشاید و اگر عالم گویند شاید و این مبتدی راست که دوستی با عالم
و اعراض از جا بلان بکند دوم اینکه چون قدم بر پادی طریقت نهادی شفقت بر تمام
مخلوقات و بر برداری زیرا که محبت بر هر چه که باشد بدوست که محبت او وجودی
است و با او دوستی حق است پس دوست را نشاید که بر افعال و دوست خود
بیرحمی و بی موزونی بگوید و قییم نداند سیم اینکه نظرت بر هر چه افتد در حال
صانع آنرا یاد کنی که چه بزرگ است صانع این چیز بقول الشاعر **و لیس**
کمال بنده در راه یقین است + نظر بر جا کنی حق را ببیند + یعنی مراد از این چهارم
اینکه چون با بهتار سیدی خود را و غیره را یکسان بینی که در وجود فرقی نیست بلکه خود
را بگذار که خود بینی جز گمراهی نباشد و گمراهی پیشه شیطان بود و اے بر آنکس
که با خلاق شیطان تخلق گیرد **فضل دوم در اخلاق و صیبه**
منقول است که روزی یک از صحاب پیش مرتضیٰ علی رضا بیامد
و گفت پیچ سخن در زبان و در تار رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم شنیده باشی بگو گفت
آری از زبان رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم شنوده ام هر که از ریش بنده مومن کسی باشد
بر وارد بهشت بر و لازم گردد زیرا که نصف ایمان در خلق نیک است مرتضیٰ در گریه شد

در بیان اخلاق و صیبه

گفت یا علی من تو مشرود رساندم چراگری کردی گفت من عاقبت کار اندیشیدم
 که باین مقدار دل خوش کردن بهشت لازم گردد پس همین مقدار بدکردن
 و دینخ نیز لازم شود پس بر تو بادای فرزند که بدینچه آزار خلق باشد خواه قولا
 خواه فعلا خواه اعقتا و از ان اجتناب تمام نامی و آنچه سیر و پیاز را منع کرده اند
 منع تحریمی نیست بلکه بهمت آنکه سبب بدبوئی بخلق آزار می رسد تا موی
 نباشد و در قیام و قعود و مشی و رکوب بنده مومن آزار نرسانی و مومن ا
 پنجم حقارت نه دینی که ایما المؤمنون اخوة وارد شده و ایضا شایده که استاذ
 را بنام نه نامی چنانکه احمد و محمد و غیره ذلک بلکه خواج و بادشاه و غیره
 نامی و در عوارف المعارف آمده است **مَنْ قَالَ فِي**
حَوَاطِئِ اسْتَاذِهِ لَا يَفْلِحُ أَبَدًا یعنی چون استاذ گوید که فلان کار میچنان
 است و شاکر گوید که همچنین نیست هرگز نجات نیابد و چند چیز را گفته اند
 که سبب درویشی هر دو جهان است یکی استاذ را بنام نامیدن و دوم
 مادر و پدر را بنام نامیدن سیوم چون زن شوهر را نام بگوید بگوید گزند
 باید که بقتب ناز و در موز میان خود بیا گانند حضرت رسالت پناه صلی الله
 علیه و سلم فرمود که مادران را دوست دارید گفتند یا رسول الله میان هر کسی یک
 واریکم و گو بلفظ جمع یا کردی یعنی مادران فرمودی گفت خواهران مادران نیز
 مادرانند آورده اند که دعائے مادر و پدر حق فرزند چون دعائے پسران مقبول
 است حتی که اگر بی بی فاطمه و مرتضی زنده میبودند امام حسن و حضرت امام حسین
 رضی الله عنهما بچنان و چنین کشته نشدند چنانکه اسماعیل را نیز کرم روان کرد
 مادرش بی بی ماجره گفت ای بار خدایا اسماعیل را بتوسیرم سبب اند عاقبت
 و معلوم بادای فرزند هر چه خلاف شرع است همه ذمیر است و معلوم باد که در
 ترغیب آورده است که بر مومن لازم است که بهر احدی از مسلمانان سلام
 کند اما سلام ائمه و سلاطین نشاید زیرا که نه اولی است

بیان آن که استاذ
 را بنام نامیدن
 سبب درویشی است

۲۵۱

بیان آن که استاذ
 را بنام نامیدن
 سبب درویشی است

نہر

و شاید کہ نام حضرت رسالت پناہ مخفف بخند چنانکہ محمد گوید زلی علیہ السلام
بلکہ حبیب اللہ و رسول اللہ و غیر ذلک کند تا باب قرین باشد و چون شخصی نام
اللہ تعالیٰ بشنو و جل جلالہ لازم شود و لفظ تعالیٰ بعد از عز و جل نیز لازم شود
اما اگر غیر اللہ اسمی دیگر شود و یا نوبت لازم نگردد اما بہتر است خاصیت
مخلوقات این است کہ چون نامش را یاد کنی قہر کنند و خاصیت خداست
کہ چون با اسم ذات یاد کنی رحم کند بدین نامی فرزند کہ بادستان حق تکلم
دوستی کردن و با دشمنان او دشمنی کردن یکے اند اصول دین است کما تر پس اگر
عامل مریضی را چون شارب خمر و زانی و سازندہ آلت طہی و نوازندہ او
بے ادب و بیودہ گوے و قبیح افعال و اقوال را کسی از جبر و تعزیر و سخن درشت
و ضحیت کردن منع کند ذمہ نباشد بلکہ مدیہ باشد زیرا کہ این چیز مانع
قبیل امر معروف اند و در شرع روادا شتہ اند کہ بغیر بد گفتن کے بد کردار
براہ مدنی آید و مصنف مستحقہ ملی مدقینف خود آمدہ بہت کہ
مدین عہد جبر و دیدم بشریت قریب و آختان بود کہ مذدے بندوی شہو
صاحب اموال اورا بہ پیش قاضی آمد و ہمہ کسان بندوی او گمان میکردند
اتما از روئے معاینہ بیچکس اورا ندیدہ بود قاضی از اثبات آن عاجز آمد
خلیفہ زمان از قاضی خواست کہ اورا بمن بسپارم من ساعت خواہم اثبات
کرد قاضی بسپرد خلیفہ اورا لکاحہ زجر و تعزیر کرد و گفت بعینہ ہمان چیز کم
شدہ بیار و در حال بیاد و آنچه صوفیان نگاہبانی زبان می کنند از نیک و بد
گفتن این است کہ اگر برخلاف شرع باشد بصورت شرع بد گویند و آنچه جز این است
از خوبی و زشتی چون مورد و مار و پشہ و گس و قتل و رقت و قتل غیر ذلک من العجا
و یا چون حرد و حضور و آدمی و غیر ذلک من الحسنات ہمہ اجز پر تو یک نوزند اند
زیرا کہ در تحت ہر لفظ و وجود حکمت غامضہ بار بیتیعالی مغوص است کہ ہیچ فعل
او جز بحکمت نباشد چنان کہ اگر شخصی تصنیف کند و یا کتابت نویسد

و دیگرے بران انگشت ہند بر مصنف و کاتب ہنوادہ باشد و کاتب از روئے
مرتبہ ادنی از وہاں باشد بجا جزے ساکت گردد و اگر بجا تبہ اعلیٰ از وہو و چین
امرا و ملوک فی الحال بہ تیغ جفا سرش برکنند زیرا کہ اواز حکمت امرائے
غالی و عاریست چنانکہ گفتہ اند **دلیت** اگر شہ روز را گوید شب ہست این
بیاید گفت اینک ماہ و پروین + پس جہ جائے آنکہ کس انگشت اعراض بر موجود
باری تعالی ہند کہ در آنجا بجز کفر و ضلالت اسیران حضرت و را بہرہ نیست لکن قال
علیہ السلام انا غیور و اللہ غیور مثنیٰ ازین مرست **اودم** اند کہ حکیمان
ہند اتفاق کردند کہ تا کس نہ است بکنند ہر چند کردند کما حقہ ہمان از روئے
پروبال و پاس و طرح کہ از ہما صعب تہ بود نتوانستند گفتند کہ خداے
بے عیب بے اداک ہست افعال و نیز بے اداک است کقول الشاعر -
دلیت ز صد ہزار حکیم انقدر نمی آید + کہ اگر گفتند پریشہ ہند بجایے +
و این آفتاب حقیقی کہ در زنگہاے مختلف نمائے است در عین او هیچ اختلافی
نیست بلکہ اختلاف در الوان است کہ در نیک نیک و در بد بد نمائے است
اتما و حقیقت آفتاب هیچ بدی نیست چنانکہ گفتہ اند کہ روئے
بحسب آئینہ مے تابند یعنی چنانکہ ماہ روئے باشد کہ در جہان ہم
جنس او پیدا نباشد پس ہر گاہ کہ اقتضائے روئے دیدن در آئینہ
کند اگر در آئینہ کما حقہ نماید و اگر در شمشیر بیند ہمان روئے بے مثال
خود را کہ **بہ** بند لا شئ بواللہ فہر فان اللہ هو اللہ ہذا ازین مرست کقول
الشاعر **ظلم** آفتابے در ہزاران آئینہ تافہ + پس برنگ ہر یکے متاب
عیان انداختہ + جملہ یک فرست لیکن زنگہاے مختلف + اختلاف در میان
این ہاں انداختہ + **منقول** است کہ روئے حضرت بایزید
بسطامی رحمہ و شفیق بلخی رحمہ بخد مت ابو حنیفہ رضی اللہ تعالی عنہ حاضر
شدند ابو حنیفہ رحمہ خادم خود را فرمود کہ بہ بین کہ بر در کیا منت

۴۵۳

خادم گفت یا امام المسلمین امروز دو جهان آمدند که هرگز چنانچه بهتر از
ایشان نباشد که بایزید بسطامی و شقیق بلخی اندامانم بیرون شد بعد از
ساعت خادم دسترخوان آورد که در میان طاس غسل بود اما غسل
شسته یافتند خادم گفت چیزی ازین طاس غسل و موی بگیرد تا مار فایده
حاصل شود زیرا که طاس بدین روشی غسل بدین شیرینی و موی را برایشان
چه مثال است شقیق گفت مسلمانان ازین طاس روشن تر است و مسلمانان چون
ازین غسل شیرین تر است و بر مسلمانان بودن ازین موی باریکتر است
بایزید گفت بهشت ازین طاس روشن تر است و خوردنی بهشت ازین غسل
شیرین تر است و پل صراط ازین موی باریکتر است ابوحنیفه گفت قرآن
ازین طاس روشن تر است و خواندن قرآن از غسل شیرین تر است
و عمل کردن بدان از موی باریکتر است خادم اجابت خواست که من نیز
چیزی بگویم گفتند بگو گفت وجود جهان ازین طاس روشن تر است و در آن
جهان ازین غسل شیرین تر است و نشنودن جهان ازین موی
باریکتر است اما در خاطر فقیر می رسد که علم حقیقت از جام حجم روشن تر
است و محقق بودن از غسل بهشت شیرین تر است و بهیئت شرح بدان استوار
بودن از شگافتن موی باریکتر است چنانکه شبلی میگفت که هر چه منظور
میگفت و میکرد و یقین میداشت همه در من موجود است اما همین که او پیدا
می کرد و من در نهان او سر خود را با می داد و من نگاهبان زیرا که اکثر سبب
علم حقیقت در الحاد و زند یعنی می افتد از انکسای همراهی مرشد کامل که
طایع اند یا است در آن غوص مینماید در را بدست ناورده خود را بپاک
می کنند بعضی گویند ما در خدا شمع بعضی گویند خدا ما است همه چیز ذات خدا است
بعضی گویند روح خدا است و بعضی گویند خدا می بالاست و اینکذا
گمراه میگردند و گویند سگ میخورد پس ایشان چون سگان پلیدی خوار افتادند

در بیان صبر

صبر بر غم و غم خور اگر چه همه عالم بتو دشمن شوند و با سعی ناسخا که جمال جانان است و عالم همه در پناه جانان است و ما را چه ازین که عالمی خصم شوند پیش و پس و سپاه جانان است و قال الله تعالی و جزاهم بما صبروا جنة و حوریات و نزعوا من الیشان و سبب صبر کردن ایشان در طاعتها و بلاهای بهشت جاودان و جاهای حریر نرم و چون در دنیا و دستان او را بلا بود و عجبی عطا بود و چون در دنیا ایشان را غم بود و عجبی شادی بود و چون در دنیا ایشان را زندان و زندی پوشی بود و در حقیقت بهشت جاودان و عله حریر بود و در تری کس با هفتاد و عله بود و بهترین را هفتاد هزار هر یک برنگ دیگر و نرم و باریک بدن ایشان چون برگ گل بود و همه را یکت پوشانده بطریقی که هیچ یک رنگ دیگر را پوشیده ندارد بلکه هر یک بیرون بنماید و بدانکه صبر بر چهار نوع است و معنی صبر در لغت بازداشتن است اقل صبر از مصیبت است باید که با رعایت چنان بر مرکب خمیس نفس باز کند که چون اشتربلند بهمت گردد و از مصیبت باز ماند و در اندیش گردد و بار دیگر بر خصیان نگردد و دوم صبر بر طاعت است و در صبر شرح آورده که صبر بمعنی حبس نیز آمده است یعنی دائم المدام توسن سرکش نفس را در خانه خانه توکل و اخلاص حبس کن تا در طاعت کوشد و طاعت آموزد از جیت ثواب جمیل همیشه در طاعت بقدر استطاعت استعانت نماید و خود را از کسل و فتور باز باید منقول است از سرور کائنات صلی الله علیه و آله و سلم که چون شخصی خرد و یا

۴۵۵

صبر بر غم و غم خور اگر چه همه عالم بتو دشمن شوند و با سعی ناسخا که جمال جانان است و عالم همه در پناه جانان است و ما را چه ازین که عالمی خصم شوند پیش و پس و سپاه جانان است و قال الله تعالی و جزاهم بما صبروا جنة و حوریات و نزعوا من الیشان و سبب صبر کردن ایشان در طاعتها و بلاهای بهشت جاودان و جاهای حریر نرم و چون در دنیا و دستان او را بلا بود و عجبی عطا بود و چون در دنیا ایشان را غم بود و عجبی شادی بود و چون در دنیا ایشان را زندان و زندی پوشی بود و در حقیقت بهشت جاودان و عله حریر بود و در تری کس با هفتاد و عله بود و بهترین را هفتاد هزار هر یک برنگ دیگر و نرم و باریک بدن ایشان چون برگ گل بود و همه را یکت پوشانده بطریقی که هیچ یک رنگ دیگر را پوشیده ندارد بلکه هر یک بیرون بنماید و بدانکه صبر بر چهار نوع است و معنی صبر در لغت بازداشتن است اقل صبر از مصیبت است باید که با رعایت چنان بر مرکب خمیس نفس باز کند که چون اشتربلند بهمت گردد و از مصیبت باز ماند و در اندیش گردد و بار دیگر بر خصیان نگردد و دوم صبر بر طاعت است و در صبر شرح آورده که صبر بمعنی حبس نیز آمده است یعنی دائم المدام توسن سرکش نفس را در خانه خانه توکل و اخلاص حبس کن تا در طاعت کوشد و طاعت آموزد از جیت ثواب جمیل همیشه در طاعت بقدر استطاعت استعانت نماید و خود را از کسل و فتور باز باید منقول است از سرور کائنات صلی الله علیه و آله و سلم که چون شخصی خرد و یا

چنان بکشت چون کار و بر گلویش ماند حلقوش بریده شد و بمرد طفل سمیت خورد
 که مادرش در سیده چنان حال دید آن طفل از سمیت مادر بگریخت از بام افتاد
 آن نیز بمرد هر دو را در زیر پنهان کرد چون خوردنی بر رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم فرمود جبرائیل نازل شد کہ بغیر از طفلان خوردنی مخور حضرت صلی اللہ
 علیہ وسلم فرمود پس آن خود را بپا کہ خوردنی با من خورند آن شخص در خانه شد از زن
 پرسید گفت جائے بازی رفتہ اند و پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت کہ در
 خانه نیستند حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گفت بی ازیشان نخواہم خورد بکذا
 چند کثرت تا خانه می آمد باز ہمیش حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میرفت و قبول نمیکرد
 بعدہ زن خود اعراض کرد کہ حضرت محفل است برو پس آن خود را یافتہ بپا زن
 ناچار شدہ نہ بالا کرد و در حال چنان دید پدرش بطاقت شدہ فریاد برآورد و در
 پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شد حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم متحیر شد جبرائیل
 گفت وقت عاست نہ وقت حیرت در حال بعد از دعا ہر روز زمرہ شدند
 و با حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم طعام خوردند پس حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ
 الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْخَيْرِ یعنی چون مادرشان صبر کرد حق تعالیٰ بر و رحم کرد
 ایضا مشایخ کہا کہ صبر کلید طریقت است منقول است
 کہ یکے از اکابران ہند را دو پسر صغیر بودند و تا نیمروز درس سے گفت
 بعدہ چون بخانہ سے آمد بغیر ازیشان خوردنی نخوردے روز سے ہر دو
 پسر در چاہ افتادند و مردہ کشیدہ نزدنش بندہ مت بود ہر دو را در جاکے
 خواب در زیر بستر کرد و گفت کہ قاضی بیاید سچکس با و نگویند تا خوردنی بخورد چون
 بوقت نیمروز آمد و پسران را نیافت زنش در حال طعام را در پیشتر
 نہا و گفت پس از بخوان با من طعام بخورند گفت و خوابا نہ طفلان را از خوردنی
 خواب قبول نکرد قاضی خود استاد چون بستر بالا کرد ہر روز نہ ہونہ بیدار کردہ آورد
 بعد از آن زنش چنان کہ رحم مادران است شفقت آورد و گفت حال جمیت و فقر

برآمد که من طیبم و هر رنجی که باشد دوا کنم چون این شنید گفت دعوی
 قوی کردی که من هر رنجی را دوا کنم گفت ای طیب من نیز رنجی دارم گفت
 چه رنج داری گفت رنج گناه طیب گفت چنان دوا کنم که شفایابی فرمود که پنج
 فقره بیا یعنی از خود و از جمله اشیاء بر خیز و احتیاج بدو دار و محتاج بدو باش و
 غیره چنانکه ابراهیم علیه السلام منجیق از فرشتگان مقرب استعانت
 نمی جست و آن نیز ولایت او نبود بلکه نبوت او بود زیرا که ولایت انبیا
 آن بود که از خود در گذرند و فراموش کنند کل اشیاء مگر او را باز گفت که
 برگ صبر را و یار کن یعنی چون غرض و مقصود و احتیاج جزا و نداداری
 پس هر تلخی که از و آید شیرین پندار که در ولایت محبت عاشق تلخی دیدن
 حرام است و نیاید کقول الشاعر **لیست بئس** تو دوا گفتم و دشنام
 شنیدم + هرگز اشره بهتر ازین نیست دعا را + باز گفت بلیله تواضع با
 بلیله مسکنت بیا میزبدا که تواضع سرفروان داخل است و بایزید قدس سره
 گفته است که اگر تمام در تمام کلیات از ذره خود را بهترین بنی تواضع را نشانی
 بلکه مشکبهر هم ترا گویند و سکون وقت یابی که ظاهر و باطن خود را بدو تسلیم
 کنی و چون تسلیم کردی مرگ معنوی جشیده باشی و چون مرگ معنوی
 حاصل شود هرگاه که با دانا نیت تو پیش آید کام مراد تو تلخ گردد و ایزد
 جان کندن در هر ساعت باشد و اگر تو به نیک و بد نظر کنده پس متحرک سکون
 را شاید باز گفت که در باطن معرفت بینداز و چون چنان کردی پس بر تو
 باد که احوال و افعال را در کل این اسیر معرفت پنداری که هیچ ذره نیست
 که او نیست و یا بساوست و بدست تقوی بکوب بدانکه قلب سالک خجسته
 مرد یک چشم است اگر اندک چرخ در فتنه تاریکی پذیرد پس بر تو باد که تواضع
 و مسکنت تقوی داری نه اینکه تواضع بخرص و هوا و شهوت پرستی کنی و بغربال
 رضا به پیر یعنی سبوس سرکشی و غیرت و نارضائی و انانیت و درکن تمام صفا

چون ابلیس بدبخت را در آن عهد بر آسمان ہمارا ہوا بود بیک معلم فرستگان
 بود بحضرت عزت مناجات کرد کہ یا رب شخصی باینچنین تو بخیر می چگونہ عبادت
 تو کنند اگر فرماند ہی اموال اور تلف کنم بہ بیم کہ چگونہ عبادت تو کند فرمان
 حضرت عزت شد کہ ملعون او ہا اموال و ہستکی ندارد اگر گمان تو بر آن ہست
 بر و اموال اور خراب کن ابلیس لعین آتش بر خرمنہاے او زد و غلہ را بسوخت
 و غلامان را بکشت اما ریوسے و پری را بصورت آن دہقانان کردہ و بخانہ
 اش آمد و گریہ میکرد کہ خداے دوستان خود را چگونہ رنجاند کہ تمام غلہ اورا
 بسوزاند بہتر ایوب گفتاے بدبخت مگر شیطانی مال و ملک ہمہ از وہست بکذا گاہ
 اشتنان را میکشت بصورت ساربان می آمد گریہ میکرد و گاہ گاو از او گاہے
 کو سفندان را میکشت ایوب علیہ السلام پہچان منع مے کردش حتی کہ تمام
 اموال اور خراب کرد اما ایوب علیہ السلام دو چندان عبادت بران افزود
 باز حقتقلے برو خطاب کرد کہ چگونہ می بینی بندہ مرا گفت یا الہی بہترین نمان
 بی بی طیمہ زن دارد و فرزند ان شایستہ دارد و اورا چہ غم کہ طاعت از دست
 و ہر فرمان شد کہ فرزندانش را بخش دیواسے برایشان انداخت ہمگی ہر فرد
 در ماتم حاضر شد کہ خداے تعالی فرزند ان دوست را بیکے ت پہچان بکشد
 ایوب علیہ السلام منع کردش کہ مگر شیطان ہستی ما ہم خواہم مرد باز حضرت
 عزت برو خطاب کرد کہ بندہ مرا چگونہ دیدی امی باز خدا یا کسی بہ بدن دست
 و صحیح بودہ باشد فرزند و مال جزہ و سر نیست چہرا عبادت نکند اگر فرمان
 دہی اورا ہ بدن مرض بچگونہ تا عبادت تو چگونہ کند حضرت عزت خطاب کرد
 کہ دلش بدست من ہست و بدنش را تو سپردم ملعون رفت پارہ لعاب پلید
 و بدتر مالید و واژوہ نہار و نہ بر و پیدا شد و ہر روانہ و و کرم میبودند بروایتی
 شہرہ سال و بروایتی سیزدہ سال و بروایتی ستر سال پہچان بود اما عبادت اند
 ازان می افزود و لعین بجل شد اہل قریہ او منسک شدند کہ اگر سچبر بوسے

ببلای چنین گرفتار نشدے و اور از وہ بکشیدند و در گوشه عمارت بنا کرد و
 و آنجا میبود و بی بی حلیمہ خدیجہ و میکرو روزے کرے از واقعا و باز گرفت
 و بدن خود مانند اما چنان بگزیدش کہ فریاد از بیطاقتی برزد و هتر جبرائیل علیہ السلام
 در رسید کہ چرا فریاد کردی و چرا افتاده را باز گرفتی گفت کہ لصب کرمان از
 گوشت من است پس مبادا کہ از رزق محروم ماند اما چنان المناک کردش کہ لم
 او با تمامی کرمان مساوی بود و جبرائیل علیہ السلام گفت کہ حق تعالی سے گوید
 کہ مسلط کننده و ریزنده کرمان منم تا آن کہ رزق ایشان باشد گاه سے
 دارم و چون رزق خود را میخورند میریزانم پس تو حکم را تغیر دای از ان الم بتو
 رساندم بعد از ان میرختند و بعضی پیدا سے شدند روز سے بی بی حلیمہ
 مزدوری میکرد و کاندازے گفتش اگر روزه بنمایی مزدوری تو بدتم و الا نه تم
 بی بی گفت ای بد بخت من دختر یوسف پیغمبرم کہ از خوف خدای تعالی از زلیخا
 گریخته بود و از بنیره گان یعقوب علیہ السلام در زندان ما همچنان نیامده است
 گفت پس موی گیسوی خود بریده برده مزدوری تو بدتم بی بی عاجز شده برید
 و او چون بخانه آمد رنگ رویش متغیر بود ایوب علیہ السلام واقعه پر سید حال
 همچنان گفت ایوب علیہ السلام سوگند خورد کہ اگر من صحت یابم ترا صد چوب
 ندخم چرا گیسوی را بریده دادی گفت اگر چنین است چرا حق خود و عانی کنی کہ صحت
 یابی تا من نیز خلاص شوم گفت چند سال با فلحی گذرانیده ام بی بی گفت هشتاد
 سال گفت پس من از خدا سے شرم میدارم کہ مدت سختی من بدست آسانی
 برابر نشده است و من و عاکنم روز سے بی بی از خانه بدر شد و تناعت
 هتر جبرائیل علیہ السلام بیامد دست برو مالید کرمان از و بقتادند و ریش
 کرمان او دور شد و در خانه او چشمه پیدا شد و همان غسل کرد و حله هشت
 پیوستید و جمال او باز تازہ شد و حال هتر از استا و چون بی بی سر از در
 درون کرد و شخصی دیدن و هت بیت خورد کہ مگر خانه خود را غلط کردم حضرت

که بعضی بپایم چنانکه هینک رانیز سنگ بالا میگردد و ناولدان این آسیا معلوم
است بوقت اکل و شرب از طرف شکم آبی گرم آید خوردنی و خوراک آشامیدن
بدو همراه شده میرود و هرگاه که رزق او منقطع شود همان آب بالانمی آید و هیچ فرو
بیرون نمیتواند تا آن که می میرد و الا یمن چنانکه حضرت شیخ سعدی فرموده است
هر نفسی که فرو میرود و مجمر حیات است و چون بر می آید مفتوح ذات پس در هر
نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمت شکر واجب است از دست زبان
که بر آید و کز عمده شکرش بدر آید و قطعه بنده همان کپز تقصیر خویش
عذر بد بگناه خدا آورد و ورنه سزاوار خداوندیش و کس نتواند که بجا آرد
و دیگر آنکه اگر کسی شکر به نعمت کند شایان است اما اگر شخصی عاقل و کامل
بعقیده باشد شایان و این است که در خروج بول و غایط و باد البته شکر
خدا را بجا آورده باشد زیرا که اگر چهل روز طعام و شراب نیابد خواهد مرد و دنیا
زیست اما اگر دور و نزدیک و بول یا غایط یا باد نرود در حال زیست
جان بشود قنوی مایه عیش آدمی شکم است و چون بتمدیح میرود چه غم است
گر به بند و چنان که نکشاید و گریل از عمر بر کند شاید و در کشاید چنانکه
نتوان بست و گویشوازیات دنیا دست و **فوز و ویم**
شکرانی یعنی بر بنده لازم است که همیشه شکر بران کند که
حق تعالی مر از ان گمراهان نگر داینده که خداوندی را مانع بطرف
دیگر رفته اند زیرا که آدمی را فضل بر دو اب بمعرفت است و اگر معرفت
نداشته باشد دو اب از و به که دو اب را عذاب نیست و او را عذاب هر مدی
سبب نامعرفت کفوله تعالی و بقول الکافر یا لیتنی کنت ترابا یعنی جمله خدشات
روز جزا زنده شوند باز برین تودمائی خاک بود شوند پس کافران گویند
کاشکے اگر دانی خاک میبودیم و بروایت دیگر آورده اند که تراب
نام کافر بود و رزق طالب علمی کتاب مینوشت قلم از دستش بفتاد

۴۶۵

شکرانی

اینکه در دنیا
سوره بقره

رساند پس هیچ عمل صلاحیت آمیز به ازین نباشد مگر چهارم شکر نبوت
یعنی شکر کند بر آنکه گردانید ما را از اُمت محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم زیرا که
اگر چه انبیائے ماضی آدمی بودند و اُمت ایشان از ایمان بود و عمل صالح بود اما
بسبب گناه اندک یا مسخ میشدند و یا زنده در زمین میرفتند و یا باز بسبب
شرافت او عمل اندک شد و گناه بسیار و حضرت بار تعالی غفار که بخوبی
محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود **وَلَسَوْفَ يَعْطِيكَ رَبُّكَ فَارْحَنِي**
یعنی ای محمد صلی الله علیه و سلم تو که از اندوه اُمت خود پشت مبارک خم داری
من با تو و اُمت تو چنان بکنم که راضی گردی و دیگر اینکه فرمائی قیامت شفاعت
امم از بیا محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم بکنند و بر اُمم مانع غنایم کفار حرام
بود و بر ایشان بغیر از مسجد نماز و ابود و بر مار و اشد و بر ایشان پنجاه وقت
و بر بعضی سی وقت و بر بعضی چهل وقت نماز میبود و بر پنج وقت شد و بر ایشان
سال تمام روزه میبود و بر مایک ماه شد و علی هذا القیاس عجائب غرائب بسیار
بر ما و گذشته اند چه خوش گفت آنکه گفت **مَشْنُونِي** شکر حق را که پیشوا
داریم + پیشوای چو مصطفی داریم + بهتر و بهتر و گزین همه + سرور و خاتم نملین
همه + در چهارم است که سرور کائنات علیه الصلوات و السلام میفرمود
که هیچ قدر نیست که من در نهادن و برداشتن او مستحیر نه ام که بار خدا یا
خواهم و یا خواهم نهاد و یا در همان خواهم مرد و هیچ لقمه در دهن نکرده ام
که بفرود بردن آن مستحیر شده که خواهم فرود برد یا نه بدان ای فرزندان
که خلق آزار مباحش تا خراے تعدی خود نیابی حتی که آورده اند که اگر شخصی
زمین را بچوب بزند و یا کاه را قطع کند زیرا که مخلوقات خداست و در نهادن
ماشی و توشت و روز حیوان را بچوبه میداری و از عاقبت امری
اندیشی که جزای آن خواهی یافت **منقول است** که بعضی عالمان بنده
چون سوار میشدند اسب را بتاز یا نه نمیزدند بلکه پاهای خود بر نمی خداندند

و مرکب را بر بیعت خود میمانند تا بمقصود میرسانند اگر کسی زمین را بکاود
و ذکر را در آن چهر زنده چنانست که زنا کرده باشد یا در خود مگر در حین غلبه
شهوۃ و ترس افتادن در گناه رواست و در حرمت هر که خاک بخورد و در
انحس یا بد که گوشت آدم بخورد و یا اگر که تاشان زده گز زمین بخون و گوشت و یا
گوشت است و ایضا اگر دست کسی چرب بود اگر آن را بخاک بشوید چنانست
که گوشت آدمی شسته باشد و علی بن القیاس در چیزی که کسی توهم
حرمت ندارد و در بلا افتد منقول است که شی حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم در مقصوده بی بی عایشه رضه آمد بی بی مضطر شد و از خواب بخت
و قیص را در دست مالیدن گرفت حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که خطراب
برائے چیست گفت در قیص سوزن دارم آنرا نیایم مبادا که در اندام مبارک تو
بخلد حضرت صلی الله علیه وسلم تبسم کرد و دندانانش چنان استبرق نمود که بی بی سوزن
یافت حضرت پیش بی بی فخره کرد که دندان مرا چگونه استبرق دیدی بهتر
جبرائیل نازل شد که مکافات این سخن خواهی یافت و ایضا رفت و سفر پست او
دم شد سنگ را گرم میکرد و بر آن دم می نهاد تا آماس بشیند سنگ نبات
کرو که یا مرض حبیب توار تو رسید من چه گناه دارم که با تسم میوزان خطا
بروشد که انتقام تو خواهم کشید فرشتگان آن سنگ در جبل اصرار نهادند در
وقت جنگ کافره آزاد در فلان انداخت و بر رسول الله صلی الله علیه وسلم زد
و دندان مبارکش بشید شد و این از آن بود که بدندان سراقازی کرده بود و سنگ
در فتادی سراجی آورده است که اگر کور بر عصا کش داشته باشد در مسجد حاضر
شدن او لازم نیست اما در زمان رسول الله صلی الله علیه وسلم هر کس در مسجد
بهجت نشودن کلام او حاضر میشدند کورس بود از رسول الله صلی الله علیه وسلم
در خواست که مسجد آمدنم حال نیست رسول الله صلی الله علیه وسلم از خانه او تا مسجد
رسمان بست تا بدان دلیل باید رفتی چند بر آن می آمد و منافقان حسد خود

و بیان خوردن خاک

و بیان دخول ذکر در دین

۴۶۰

و کار و بے چند بر آن رسیان بر بستند کور چون بر آن دست آورد بریده شد
 بدست دیگر گرفت آن نیز بریده شد هر دو دست بریده در پیش رسول الله صلی
 الله علیه و سلم حاضر شد حضرت صلی الله علیه و سلم چشم پر آب کرد و خواست تا
 در حق او دعا کند تا چشمان باز یابد بهتر جبرئیل علیه السلام در رسید که رب الغر
 میفرماید که ارواح او را کور آفریده بودم و الحال کور است و بر پطراط کور بگذرد چون
 بدر وانه بهشت رسد او را چشمان و هم در بهشت با مومنان دیدار مینماید و نهان
 خواهد دید کور گفت یا رسول الله من محنت نیار اختیار کردم و آن می باید که بجز
 چشمان یافتن دیدار بیم بدن ای فرزند که چون چهار باب بتوفیق بار میخالی
 با تمام رسیدند میخواهم که فائز کتاب را بیان کنم و در آن چند چیز باقی مانده بیارم
 ان شاء الله تعالی **خاتمه کتاب مشتمل بر چند فصل فضل اول**
در علامات قیامت و پیداشدن ساعت و خرابی دنیا و اورا زدن

ساعت گویند که در یک ساعت پیداشد و كما قال الله تعالى ان الساعة آتیة ای بفترة
 یعنی ناگاه و قال علیه الصلوة والسلام ان الساعة لا تكون حی تکون
 غسراً یات خسف بالشرق و خسف بالمغرب و خسف بجزیرة العرب
 الدخان و الدجال و در حدیث دیگر بعد و جال عیسی علیه السلام گفته
 اند و اهل الارض یا حوج و ما حوج و طلوع الشمس من مغربها و نار تخرج من
 قعر عدن تدخل الناس نفل در مشارق و در شرح او می آید که خسف فرو بردن
 زمین را گویند یعنی قیامت نشود تا آن که ده نشانی او پیداشود اول آن که
 قوس به سبب شومیت گناه بطرف مشرق در زمین دند و قومی همچنان
 بجانب مغرب در زمین فرو روند و قوس همچنان در زمین عرب فرو روند و
 جزیره پارچه را گویند و گفته اند که آنحضرت صلی الله علیه و سلم علامت قیامت پیداشدن
 دود است و بقول حضرت رضی علی رضای آن از جانب آسمان فرو آید
 و از مشرق تا به مغرب نیا از او بر شود و کافران بدان مست شوند چنانکه

در بیان علامات قیامت

۴۶۹

در بیان علامات قیامت

و سوراخ بینی ایشان می نماید و از جانب برو گوشت بیرون می آید و ایشان را
بدان محنت رسد و آن دو در چهل روز بود و تمام نماز را چون زکام نماید یعنی
مفسران و محدثان بر آنند که آن دو گذشتہ است و دیگر علامت او دجال
باشد و علامت دیگر دابة الارض باشد و علامت دیگر با جوج و ما جوج
باشند و علامت دیگر بیرون آمدن آفتاب از جانب مغرب و علامت دیگر
پیدا شدن آتش باشد از جانب عدن تا براند مرغان را بیک کند و عدن امام
شهری است در کنار دریای از شهر بایستی و قمر فروز زمین را گویند این همه
نه علامت شدند تا دهم ایشان عیسی علیه السلام است که از آسمان بیاید
و دجال را بکشد و بیان این علامات بتفصیل خواهیم کرد ان شاء الله تعالی
ذکر کیفیت تولد و حال و ظهور او در آخر زمان در شرح
مشارقی آمده است که نام او صایف و نام پدرش صاید است اما چون
اول حال دعوی پیغمبری کرد و در آخر دعوی خدائی کند از آن او را دجال گویند
و دجال کذاب گویند پدر و مادرش هر دو جاهل و گران بودند منقول است
که ولادت او در تیره بود و تیره سه فرسنگ از مدینه بعید است و چون از رحم مادر
فرو آمد در حال شست و کلان شد گاه دعوی خدائی کرد و گاه
دعوی پیغمبری و تمام کافران بدو معتقد گشتند و اکثر سخنان عیب را بایشان
بیان میکرد و کرامت مینمود و آن زمان سلمان پارس و ابوذر و عمار و دیگران
بودند چون هجوم کافران صحن صاید دیدند هر دو نزدیک افتند و امر را
شنیدند شخصی بدان لعین گفت که صاحب رسول الله صلی الله علیه و سلم آمده اند گفت
دشمنان من اند نزدیک آمدن نمایند هر دو در پیش رسول الله صلی الله علیه و سلم شدند
اصحاب جمع شدند و حضرت صلی الله علیه و سلم پرسیدند که اینجا چه پیغمبری بوده است
که حق تعالی او را بدجال نمرسانید و این آن دجال باشد گفتند در پیش او
رویم حضرت علیه الصلوات و السلام فرمود موت و از دست ما نباشد بلکه موت او

بیان دجال لعین

۴۰

از دست مهر عیسی باشد و او بر ما سخن زشت بگوید و امیر المومنین عمر رضی طاعت
 آن نه کند و تنیم بکشد و جنگ و جدل بیفکند و واقع شود و امیر گفت من بیقرمانی
 نخواهم کرد اما همین که او را به بنیم حضرت رسالت پناه صلی الله فرمود که تنه چند
 جمع شود تا برویم جمع شده با چند اصحاب رتبه رفت یا را آن گفتند در حال در خانه
 او برویم اما حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرمود که در خانه آن سنگ فتن
 نشاید اما شما دست بزنید و با او از دست دن بیرون خواهد شد و در پیش آید
 چون آن لعین در پیش حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم آمد گفت من انت گفت
 اَ قَدْ سَوَّلَ اللَّهُ كَفْتُ اَ كَرْتُمْ خَدَائِي مَنْ كَوَاهِي هِيَ مِنْ تَنْجِيزِي شَمَارَاتِ بُولِ
 كنم و گواهی دهم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرمود مثل تو مخلوق کو
 چشم خدائی را نشاید آن لعین نیز گوه سنگ دو بر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
 و سلم امانت گفت امیر المومنین عمر رضی طاعت شده میخ کشید اما بفرمان رب
 العزت تیغ برگشت و بمقدار چهار انگشت پیشانی امیر المومنین عمر بریده شد
 حضرت صلی الله علیه و سلم دست خود بر آن زخم مالید و در حال همچنان که بود شد
 حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرمود یا عمر چرا بد عهدی کردی یا رسول الله
 بیطاعتی عهدم را فراموش کردی چون رسول الله صلی الله علیه و سلم روی بخانه نهاد و قال
 لعین سنگ کلان را گرفت و در راه گند حضرت انداخت تا که راه بسته شد مهر جبرائیل علیه
 فرو آمد همان سنگ از راه دور کرد و چون حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم در مدینه
 رسید و جال به بخت مقدر مدینه کرد و و سنگ کلان برداشت چون بر یک
 دیوار میزد هفت دیوار بقوت آن سنگ می شکست چون اصحاب سلاح
 میشدند و در پیش رسول الله صلی الله علیه و سلم و صحابه سلم شدند و از جنگ غایب شدند
 حضرت علیه الصلوات و السلام اذن ندا و گفت که موت از دست مهر عیسی باشد اما حضرت
 صلی الله علیه و سلم سر سجده نهاد و مدح حق او بد و عا کرد و در حال مهر جبرائیل
 رسید چنانچه موتش را گریه بگیرد و از گردنش بگیرد و در داشت اما و جال

سینه

۴۱

نفس ستمداره
 فکرم ستمداره
 امیر المومنین
 علیه السلام
 در مدینه
 در حال
 مهر جبرائیل
 علیه السلام

لا
لن
فما
مرفوع
لم یلین
ما سواد
ساقطه

۴۶۲

و ستمایا بر زمین زد و تا آنکه انگشتان را در زمین سخت کرد و بمقدور دو جا
خاک برگرفت بهتر جبرائیل را و را در خاک کوه قاف که تمام آب را در آن میبرد
ماند و به زنجیر با بست الحال هر روز بعد از باران و همه زنجیر را را می شکند و می پاشد
از دریا میکشد و با قباب بالا میکند گرم و خشک کرده میخورد و چون سیر میشود
باز فرشتگان او را بزنجیر با می بندد علی هذا القیاس بعد هر بار باران و از خواب
بیدار میشود و زنجیر را را می شکند و ما می میخورد حضرت رسالت پناه از جبرائیل
پرسید که آن خاک چه کرد گفت چون ملائکه انداخت بمقتدار دو هفته گشتند
و بعد از وفات شما نهصد و هفتاد سال از خاک در عالم پراکنده شود
تا بعد از آن علامات قیامت ظاهر شود و در روایت دیگر آورده است
که حق تعالی باد بر او مسلط کرد و از مدینه بدان فارس بر دس پیغمبر علیه السلام
فرمود که در آخر الزمان و جالین پیدا شوند یعنی لشکر و جال که امت مراد آن
زمان از مشی قیام باز قیام به قعود و از قعود ضطجاع و از اضطجاع موت بهتر
باشد زیرا که سبب پیران و مردیان و مشایخان ناقص تمام مردم از راه
محمدی بگردند و پیرو پیشوا شیطان شوند و علامت ایشان آنست که علم
علماء دشمن دارند و ایشانند لشکر و جال علیه اللعنه و علیهم و از زنان حیات و شرم
از زنان برود منقول است که روزی حضرت صلی الله علیه و سلم را کسی پرسید
که خروج و جال چه وقت باشد گفت وقتی که زمان در زمین سوار شوند و گفت
لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْعَوْجِ فِي الشَّرْجِ وَالْيَصْرُ عَدْلُ زَبَادِ شَاهَانَ وَعَمَلُ زَعَالَمَانَ
برود و سخاوت از تو نگران و سبب شومیت آن مردم ابر و گرد و غبار و باد
سرخ بسیار و باران اندک گردد و درختان بی بار بلکه زنان نیز باز نگیرند
حضرت شیخنا شیخ الاسلام و المسلمین شیخ علی ترمذی قدس سره را کسی
پرسید ازین که مشایخان سلف سلوک و تصوف و بیان وحدت را چنان
میکردند که کسی را بدان اطلاع نمیشد و ایشان را کس از کاسل

و کامل امتیاز نمی توانستند بخلاف این زمانه که صوفیان سالکان نام دارند
و مدعیان اشتهار و شهرت اند و چون بخیال خلق یاد دعوت می کنند و از
مردمان ایشان زن و مرد صغیر و کبیر و آزاد و بنده بکلی مدعیان وحدت اند
خواه غلط خواه صحیح چرا شیخ گفت دو معنی دارد یکی همین که این زمانه آخرین
است و خاتمه نور محمد صلی الله علیه و سلم قرین است که ختم شود پس هرگز
از جهت جمع کردن اموال دنیا و بے محنت کار و راهش
گرفته اند که ایشان را مردم شیخ و مشایخ خیال کنند و پیر و بخشند و
طلب نام و ناموس دنیاوی اند و از عجبی غافل و دیگر آنکه پیغمبر فرموده است

کل شیء راجع الی اصله

پس حق وحدت و تن اصلی است و اظهار شدن قیامت نزدیک است آنان که
بر آن هر یکا و جریان داد تا بعضی بهدایت الله بمنزل رسند و اکثر سبب مرشدان
مکمل مانند و گمراه گردند و در حقیقت است که در روز جمعه سوره کاف بخواند خدا تعالی
او را از فتنه و حال لعین دارد پس پیغمبر فرمود علیه الصلوات و السلام
که در اینچنان زمانه و حال لعین بفرمان رب العالمین از بند و بند بخیال خلاص
یا بد و بر کوهی از کوههای هندوستان بر آید و بانگ کند آواز او
از مشرق تا به مغرب رسد و بگوید که هر که امر فرزند من پیش آید نجات یا بد
و الا رفد دیگر قبول نمیکندش و من خلایق جهل و افسار کفار و اهل
روافض و بدعت و مردمان کم یقین بسبب کم یقینی بد و رجوع کنند حتی
که در هفت خوان پیداشوند و بعقب هر خان هفت لک لشکر پیدا
شوند و شیطان و دیوان و پریان را بد و مسخر کرده و هر چنانچه بعضی
کسان را باین فریب دهد که ما را بد و پیر تواند زد زنده کرد و بعضی را بکشند باز زنده
کنند و آن در حقیقت دیو و پری باشند و گاهی است انواع طعاع و

شرب پیدا کند و بکند مگر آب می دهد و چون لشکر جمع شود علم
کند که شمایان سوار و من پیاده مرا نیز سوار کنید هر چه از فیل و اشتر و غیره بیازند
بر داشته نشود بعد از آن همان خرابه بیاورند که در میان است و آنچنان است که در
دریا به عمان چهل جزیره است و هر جزیره چهار میل طول دارد و همه گساده
و سبزی روئیده اند بوقت صبح صادق خوردن میشود تا با مادر همه را بخورد و
در خواب میرود باز بوقت پیشین همه روئیده می باشند و خوردن میشود تا
نماز شام همه را بخورد و چهل جوئے شیرین در آن مخل مروت دارند چون دهن بآن
می دهند همه را خشک می سازد و دریا می عمان تا شالنگ رسیده است و
چون بر آن خرسوار شود عزم بیت الله کند با همه لشکر و آن شود تا او را خواب
کند و با او اسباب طاهیه بسیار باشد حتی که اکثر مردمان جاہل و شہوت پرست
بدان خوش آوازی نزدیک می آید و چون بداند آن مکه برسد بعضی لشکر بخواب گردان
مکه ماند و بعضی را بخواب گردان مدینه ماند و خودش بکوفه برود با هفت لاک
شکر همراه اما مکه الله و مدینه هر دو دارالامان اند و گرد و زنج ایشان فرود
آید اگر فتنه نتوانند چون آن لعین نزدیک کوفه برسد امام محمد باقر علیه السلام
با استقبال او و بداند ای فرزند من که نزدیک اهل بیت و جماعت آنست
که شخصی باشد ولایت بنده عبد الله نام و نام مستوفی اش ایمنه باشد از و
فرزند تولد شود نام او محمد باشد و این محمد علیه الرحمۃ بعد کلان شدن بکوفه برود
و اهل کوفه او را ببادشاهی گیرند و در اهل سادات باشد اما نزدیک مدینه
علیه السلام این امام مهدی فرزند امام حسن عسکری است و در غار و در آمده تیرا
راست میکنند و بوقت دجال بیرون آید و این سگان بهر سال یک بار
و یک خمر خود به بیت او بیاورند و گوشت را میخورند و این محض افسوس است و در
آن زمان در کوفه شش هزار زن و هزار مردان باشند و امام مهدی علیه السلام که من
کیستم گوید تو مخلوقی از مخلوقات باری تعالی گوید لا بلکه خداست بهیچ نام گوید

در بیان کیفیت و ذیل

۴۷۴

خدائی چشم کور خود را صحت بدهد و او را به پنجره زندہ بکشد باز زندہ شود و باز از نو سوال
 بکند کہ من کیستم گوید تو مخلوقی باز او را بکشد بکینا سہ کرت او را بکشد و زندہ
 شود بعد از آن امام بطرف کوه برود و باین نہار جاناتان بجنگ پیش آید و ہفت
 لک لشکر را شکست دہد و بکہ بیاید و آنجا نیز شکست دہد و بیاید بدینہ و
 از آنجا نیز شکست دہد بہ بیت المقدس بیاید و امام را دمکہ دوازده ہزار
 لشکر باشد و مدینہ پانزدہ ہزار گردد و بیت المقدس نیز شکست دہد و
 تمام لشکر او را بکشد و خودش گر نیختہ بجانب عرس برود و مدت سہ سال انواع
 لشکر کفار را جمع کند و امام در بیت المقدس امامت کند و ہر سہ سال ہر جا کہ نام
 مسلمان باشد در بیت المقدس جمع آید روزی چون امام گاہ کند بیند کہ از
 آسمان ابرے فرود آید و بر صخرہ مبارک بایستد چون امام بجانب آن ابرے
 ابر بالا رود و تا بر آنجا چلنے را استادہ یا بد جا ہائے سبز پوشیدہ و
 دستار سبز و فش سبز و عصای سبز برود سلام کند و موافقت کند بدانند
 کہ این مہتر عیسیٰ علیہ السلام است مدت چند در بیت المقدس ہر دو باشند
 گا ہی مامتی نا نام مہدی و گا ہی مہتر عیسیٰ علیہ السلام و مہتر عیسیٰ دین نہیں
 مارا تقویت دہد و مذہب امام عظم باشد و مذاہب ثلاثہ را منسوخ کند و مرگان
 زندہ کند و از مسلمانان نگیرد و در کجاست کہ ہر نیمہ راقوت و زور چیل
 مردان و مہتر موسیٰ و راقوت چیل نہیں ان بود و مہتر عیسیٰ راقوت چیل موسیٰ
 بود و حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم قوت چیل عیسیٰ داشت کہ ہر مہر
 ہزار و پانصد کس راقوت میشود و بعد سہ سال و قال لعین از جانب عرس چنان
 لشکر بیار کہ حد و حد ایث از اجزاء تعالی کس نداند و عیبایان کہ میان مکہ
 در و لم است بایستد و چیل روزہ راہ بلشکر بگیرد کہ بیچارہ سے در امنیان نہ
 گنجد و امام مہدی و حضرت عیسیٰ با جمیع لشکر مسلمانان متحد جنگ کنند و پیش
 آیند چون حال لعین و مہتر عیسیٰ را بہ بیند بہیت خود و تبرسد و عثمان خرد

بگذراند حضرت مهر علی بدان عصا او را بزند عصا از وی باز خرو و بگذرد و
 هر دو را بکشد منقول است که دو حال بیت و هفت میل طول دارد و هفت
 میل عرض دارد و آن خر بیت و پنج میل طول دارد و پنج میل عرض اکثر شکر و
 زیر ایشان پلاک شوند و بهر طرف دو میل غن و حال و خروان شود که اکثر
 مردمان در خون پلاک شوند و عصا چون از ایشان بگذرد استاده نشود
 تا آن که بدان برابری از تمام شکر بگذرد و زمین بفرمان رب العزت تافته گردد
 که کفار گر بخین نتوانند و چون عقب سنگ چوب و دخت پنهان شوند
 همان چیز فریاد کند که کافر همین است تا آن که نشان کفر و جهان نماند
 بعد از آن فراغ و خوشی و راحت مسلمانان باشد بعد از آن چهل سال
 بگذرد و بر مومنان بخوشی اما سال چون ماه باشد و ماه چون روز و روز
 چون یک ساعت بعد از آن یا جوج و ما جوج پیدا شوند

۴۷

ذکر کیفیت اظهار حاج و حاج

ایشان شش قبل اند یعنی مسمی به شش پدید ترک حرص و دم ترک حزن سیوم یا جوج
 چهارم یا جوج پنجم خیل ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم است که ایشان از
 صد هزار میش اند و از اولاد یافتن نوح اند و بعضی از ایشان از هر بلندی بلند اند
 و بعضی بقدر یک بلشت قد دارند و ایشان را توالت و ناسل است و بعضی گفته اند هر یکی
 از ایشان نمیرد تا او را هزار فرزند نشود و طعام ایشان گوشت گاو است و هر سال
 خطای عز و جل بر سر او فرمان دهد تا مار را از او ولایت ایشان افکند بغایت
 عظیم و آن را تا سال دیگر بس کند و چون سال و بار بار و در سال ایشان را
 فراخی بود و چون یک بار بار و تنگی باشد و هر روز در آن سدی که ذوالقرنین
 بسته است میگویند و گفته اند که آلت دیگر ندارد بلکه باهنای ایشان چنان تیزی دارد
 که سنگ را میترسند و زبان گویند فردا بیرون آیم چون رفت دیگر باز آیند ستر

به چنانکه بسته و بهوار بود و اما چون وقت بیرون آمدن شود یک تن بسیار
 مسلمان گردد و چون بوقت شام برگردند گویند که فردا انشاء الله تعالی سورج
 خورشیدیم کرد چون روز دیگر بیایند سده شگاف میباشد تا هر مقداری که کرده
 باشند بگذارد چند روز بیرون آیند **فصل سیزدهم** است آمده اند
 که در زمان سلطان سکندر و ذوالقرنین میان دو طایفه ایشان مجادله افتاد
 و جنگ استادند یک قوم زنده شیری را پیدا کرد که هزار سر داشت و قوم دیگر
 در حصار بند شدند چون کسی بیرون می آمد آن هزار سر او را میخورد ایشان از
 سلطان سکندر درخواستند سلطان خود تنها همراه ایشان رفت
 روزی بوقت پیشین سلطان میخواست تا بیرون قلعه رود و طهارت
 کند ایشان منع کردند که شمارا هزار سر خواهد خورد گفت پس من برای
 چه آمده ام که بجنگ بیرون زوم گفتند سیاست و بدیهه میکنیم و الا از دست
 تو چیزی نخواهد شد سلطان بیرون شد آن قوم دیگر نیز هزار سر را
 فرستادند سلطان بر طهارت نشسته بود که رسید گفت چه شخصی که
 برای طعمه شیر آمده گفت من از برای بریدن هزار سر تو آمده ام و هر دو
 طرفین اتمام نگاه کردند شیر خود را بر سلطان زد و حمله و مصاصمت کرد
 سلطان از سرش گرفت و بر زمین زدش و شیر کشید که الحال بهریدن
 سر خود چه گوئی برم یا نه شیر زدی کرد که من بعد از آن قوم زوم و بولایت خود خواهم
 رفت مرا بگذار چون بگذشت شیر بکسیت و آن قوم عاجز شده در پیش این قوم من
 مصالح کردند و آن قوم که سلطان ابرده بودند نصیحت کردند و مال بسیار دادند
 و کوه قاف را بنجاسورخ بود و ایشان می آمدند و فزونی میکردند و مال مردمان را می
 بردند و گاه خراج از قریان میکردند گفتند که این راه را بر بند تا من بعد یا حج و حاجت
 فزونی ولایت تو نه کنند سلطان چون از جانب مدبر بستن آن راه سعی بلینم کرد و آمده اند
 که در آن قرن آهین از یزدوس و سرب غیر و کسانین نوع بسیار داشت و در

سلطان ازان آہن کو ہی راست کرد و پنجاہ رسن طرز کشید و بالا کرد و در میان ایشان چوب ہنرم ہناده بودند فان کوہ سودا خمار است کرد و سر روزہ راہ ہر طرف مغرب کشید و پوست ہفت گا و ایک انسان میکرد و جو انمول رومی را نشانند تا بہمت فرید آنرا و میدان گرفتند و آتش طمان کوہ زدند از حرارت آتش چون موم بگذاخت و ہم متصل شد و آہنہ قرین آنکو از گیاه و درخت بود ہمہ از تنہ آن کوہ بسوخت و مدت یکسال گرم بود و با جوج و ما جوج از ترس پیش نمی آمدند و چون صآخر الزمان بیرون آیند اول کلانان ایشان بیایند از جانب مشرق جمیع انواع طعام بخورند و آبہائی شیرین را تمام بخورند و چون طایفہ دیگر بیایند آب شور را نیز خشک کنند و چون طایفہ دیگر بیایند طابا نیز بخورند چنانکہ رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام را پہرسیدند کہ صاف وقت مومنان روزگار پھر گذارند گفت ہا رہی تعالی و شمس را ایشانرا و لایست و بعد آنکہ کرم در سر ایشان پیدا شود و ایشان بمیرند باز صیابہا موجودی شود ہا رہی تعالی با و را فرمان دہد تا ایشانرا صیابا اندازند و بروایت ہا رہی بسیار و سیلاب ایشانرا بدیبا اندازد و ہفت سال مومنان بغیر از تیر و کمان ایشان نسوزانند و چون ایشان بیرون آیند ہتر عیسی با جمیع مہمانان کوہ حصار باشند بعد ازلن دایۃ الارض پیدا شود بعد ازان ہتر عیسی را باز با آسمان برند و در خلق قننا لگیری پیدا شود

۴۸

مذکر اظہار کیفیت دایۃ الارض

و دایۃ جنبندہ را گویند فان جانور است کہ در آخر زمان بیرون آید و شرح و جہی است کہ از ہر صفت در و باشد کہ سر او چون سر سوسن بود و چشمان او چون چشم خوک و گوشہا چون گوش فیل و سینہ او چون سینہ شیر و رنگ او چون رنگ پلنگ و تہیگاہ او چون تہیگاہ ما و گا و و دم او چون دم پیش پایہای او چون پایہ شیر میان ہر و بندہ

عین
خاست بنجارین
بجان است
بنجار

دست و پای او مقدر و داند که دو گز بجز دست آدم علیه السلام باشد
و ابو هریرہ گفت رضی اللہ عنہ کہ وہ دوازہ ہرنگ باشد و میان و مٹرن و مقدر یک ہرنگ
باشد و این جانور از زمین بیرون آید بیک وایت آنست کہ چون سر بر آرد بر آسمان
برسد و از حسین روایت است کہ تمام نگر و دبیرون بدن او مگر لبہ و دند از حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پر سیدند کہ از کجا بیرون آید گفت از مسجد حرام و چون بیرون
آید گواہی دہد بباطلی جملہ دینہا مگر دین اسلام و بیک وایت از رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم آنست کہ ملازمتی او شصت گز باشد و ہر یکی از آدمی را بگوید و بگوید ہذا کافر
بِاللہ و ہذا مؤمن بِاللہ و بچرد بوی بدن و پیشانی کافر نوشتہ شود و ہذا کافر
بِاللہ و پیشانی مؤمن نوشتہ شود و ہذا مؤمن بِاللہ و با او عصی موسیؑ و نعل
سلمان علیہما السلام باشد عصا را بروی مؤمن بمالد روشن گردد و انگشتی را بہ
بینی کافر بندد و ہر بندد و در وقت زراہدی آدودہ است کہ دوبار
بیرون آید اول زود غائب شود دوم کرت بسیار بماند و او بر ہوار افتہ
باشد و گردن او عظمی دارد و چون گردن اشتر و ہمہ خلق روئے زمین
از مؤمن و کافر او را بہ بینند و وہ با ہمہ سخن کند و خبر از مؤمن و کافر
بہ ہر کہ فیلان مؤمن است و فلان کافر است و بعد از ان جز مؤمن و کافر
نام دیگر نہ باشد کافر را گوید یا کافر و مؤمن را گوید یا مؤمن بعد از ان
اگر شخصی ایمان بیارد قبول نہ باشد و حکم آن ایمان باش باشد
و کہ طلوع شمس از جانب مغرب قال علیہ السلام من
تاب قبل طلوع الشمس من مغربها تاب اللہ علیہ و معنی توبہ
و لغت بازگشتن و در شرع بازگشت بندہ از گناہ بطاعت
از جانب حق قبول کردنت یعنی قبول کند حق تعالیٰ اورا بدین ایمان آورد
فریضہ است زیر کہ رسولؐ ما را ازین خبر دادہ است کہ یکی از علامات قیامت بیرون
آمدن آفتاب از جانب مغرب است تا ہر کہ بغیب باد کند و ہنگام معاینہ اورا سود کند و اگر بغیب

۴۷۹

لا یخاک بیکہ
نویسند و پیش از بدیدن
آفتاب از جانب مغرب
قبول کنند توبہ را و
غای پناہی

باور بخند در آن هنگام او را سود نه کند و او را از کافران شمارد و در شرح
 مشارق آورده است که مآخیز زمان کفر و معاصی و ظلم و ستم و
 و فساد بسیار گردد و از شومیت آن حق تعالی بیک و از آفتاب غروب کند
 و شب برآید و آفتاب را جیس کند و فرمان برآید و آن شب مقدار سه
 شب گرداند و مردان صالح و شایسته آن بحکم عادت بیدار گردند و وضو کنند و تہجد
 بگزارند و بتلاوت مشغول گردند بامید آنکه مگر صبح صادق خواهد مید و چون
 نظر بر آسمان کنند ستارگان برقرار باشند باز بخسبند بانه بیدار شوند هم بدین
 نوع سه مرتب بیدار شوند باز در خواب روند و میان خود گویند که هیچ شکی
 در میان شما چنین شب کلان دیده است و خلق باز داری آن شب حیران
 گردند ناگاه به بینند که آفتاب از سوی مغرب برآید سیاه چنان که نشانه
 سیاه باشد و برآید بی نور و در میان آسمان آید و در شرح و جہی
 آدم است که آفتاب مانتاب هر دو بی نور و سیاه بیجا از مغرب
 بیرون آیند چنانکه دو شیر جنگی جنگ کنند و با یکدیگر به سنجید چون خلق بچینند
 به بینند ابل و نیا فراید و بانگ کنند و از هیبت آن مادر فرزند و فرزند از مادر
 و پداز پس و پس از پد بگریزد و گریه و استغفار کنند اما صالحان از اسود کند کافران
 و فاسقان هیچ سود نه کند و چون هر دو به نیمه آسمان آیند بهتر جبرائیل بیاید
 و هر دو را گرفته باز در مغرب کشد بعد از آن هر دو در توبه فرو برد چون سول
 این بگفت عمر بن الخطاب گفت که این در توبه چه چیز باشد حضرت رسالت پناه صلی اللہ
 علیہ وسلم فرمود یا عمر حق تعالی در سے آفریده است جانب مشرق از برای توبه و
 آن در را و طبق است از نزد مکمل از مد و جابر و میان دو طبق چهل سالہ راہ سوا
 شتابندہ است و آن در از آن روز که حق تعالی آفریده است کشادہ است و هر گز نگار
 که از وقت آدم تا طلوع آفتاب مانتاب از مغرب توبہ لضعو حاکسند
 آن توبہ در آن در آید و چون آفتاب مانتاب از مغرب بیرون

آیند و منید آسمان رنند جبرائیل هر دور باز گرداند و طاق در توبه در آرد و
و هر دو طبق را به بند و بعد از آن توبه قبول نشود و بعد از آن بقریب قیامت
تایم شود و نفع صور باشد معاذین جبل پر سید یا رسول الله توبه وضوح چه
باشد گفت چون بنده از گناه بکلی برگردد و پشیمان گردد بر بدیهه سائے
خود و همه گناهان ترک دهد و اصلاً باز نگردد و این را توبه وضوح گویند هر که
اینچنین توبه کند در آن دایر و قبول شود و هر که چنین نکند در آن دنیا بدید
و قبول نشود و در کیفیت قیامت در خبر است که بعد
از این علامات بادی پیدا شود از مشک خوشبو تر و انار بر ششم نرم تر
که هر کجا که اهل ابد یعنی اهل علم و شریعت باشند و در مشام ایشان برسد
در حال ابراح ایشان قبض شود و هیچ احدی از مسلمانان نماند تا آن که
گوینده کلمه در جهان نماند که پیغمبر فرموده است صلی الله علیه و سلم که تا کلمه من شاهد
قیامت موجود نشود و تمام عالم کافر مانند بعد از آن کافران در عمارت
کوشکها و ایوانها مداومت نمایند و در طلب نام و ناموس گردند و گویند که مَتَى
هَذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ یعنی آنچه مسلمانان و ماضی می گفتند آن ساعت
کجا است چرا پیدا نمیشود مَا نَنْظُرُونَ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ
يَخِصِّمُونَ هَذَا لَيْسَتْ طَائِفَةٌ تَوْصِيَةٌ وَلَا اِلَى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ
یعنی بعضی در عمارت خانه ها و بعضی بزراعت و بعضی در حرب میان خود و
بعضی در جنگ بدل و بعضی بر راست کردن سلاح چون تیرو کمان و شمشیر و بعضی
در کاردیدن جوینها و بعضی در بنا کردن قلعه ها باشند که یک ناگاه صور را مَهتر است و اهل
بفرمان رب العجلیل در دهر مَهتر است و اهل المال یک پای پس و یک پیش
و پشت خم و بر دهن گرفته صور را استاده است تا از هیبت آن آوازا ایشان
میپوش و ستان شوند و ما هم بیک گاری و لکن عَذَابُ اللَّهِ سَدِيدٌ
یعنی از بسیاری هولها چون مستان از خود و جبر گردند و زمین

[illegible]

علی بن محمد مرشد
 لیکن غلام خداست
 آیت خداوند است
 صحت و ایضا
 انوار افروز

زمین گیر و کوهها جبین گیرند زمین بشکافد تا هر چه از خزائن زمین
 در و همه بیرون افتند و کفار گویند که اینچه حالت است بلکه گفتن نتوانند و دل
 خود خیره گذرانند و این اولی مرتبه و میدان باشد و در حال چنانکه آواز ندی
 و ندی صورت باشد بهتر اسرافیل در و بد تا پیچ احدی از حیوانات تا مگس و پشه
 و همه در عالمین نمانند و همه بمیه نبرد از شدت آن آواز بغیر از چهار فرشته
 مقرب و عاقلان عرش هیچ از ملائکه و جن و انس نماند بهتر جبرائیل نیز و یک
 سوره المنبی بیاید و یک سوره ندر و بانه یمن تسلیم کند و از لوح بهتر اسرافیل
 و میکائیل و عاقلان عرش را بهتر عزرائیل قبض کند بعد از آن خطاب حضرت
 عزت در رسد که ای عزرائیل نتایج از مخلوقات مانده باشد او گوید یا اله
 العالمین توحی لایموت هستی و من بنده عاجز من از هیچ ندیده سر که مانده
 باشد خبر ندارم و تو علام الغیوبی پس حضرت عزت جل جلاله و عم فواله الزود
 پر سد که ای عزرائیل هزار و هزار بلا عدد مخلوقات مرا کشتی و بر سیم احدی
 و ندی کرده باشی یا نه عزرائیل خواهد گفت یارب آری برو و کس دل سوخته
 ام یکی بر شد او که بدت سه صد سال بهشت راست کرد و بوقت
 آمدن او وحاش را قبض کردم و بدان محنت که کرده بود بهشت خود را ندید و
 دیگر رندی در میثاقان زنی را یافتاده بود و طفل صغیر سینه او را میکنند از
 جهت آن صغیر بر قبض کردن از و اح آزن بسیار دل سوخته ام آورده
 اند که آن طفل فرعون بود پس از حضرت عزت برو خطاب نازل شود که ای
 عزرائیل چند ملک چند هزار انبیاء و اولیا و دوستان مرا کشتی بر سیم یکی
 و سوزی نکردی و بد دشمنان من و سوزی میکردی الحال لایق تو این است که خود
 را خود بخشی بهتر عزرائیل بر بالائے آسمانها رود و خود را بر تابد تا اثری رسد
 و جلایند جهائے او شکسته گردند اما در وحاش قبض نشود و نه با و بهمنان کند
 بعد از آن بدرگاه کم بزل مناها ت کند که یارب تو دانا تری باحوال من

سه صد سال همچنان به بهشت مرتب گردانان عالمان پر سید کمالان
 چگونه در بهشت در آیند گفتند که محمد صلی الله علیه و آله و سلم را فرشتگان در
 عمارتی بردارند و سائر انبیاء و اولیاء و مؤمنان سوار باشند و با جمیع حشمت
 آیند شد او بدست به چنان کرد و با جمیع حشمت بنزد یک آن بهشت رفت و
 فرود آمد گفت که الحال شب است فردا درون خواهیم آمد حضرت عزت را
 غیرت بکار شد که انجیز اگر چه فانی است اما بمثال بهشت کرده و بهشت نامیده
 دخول این امارت می نگردانم در شب شهباسی تافته بمقدار خم برایشان بارید
 کرم تا همه را زیر و زبر ساخت و پلاک کرد و آن بهشت مدین دنیا بقدرت
 الهی غائب شده است عبد الله گفت آن بهشت را کسی خواهد دید یا نه گفت
 آری از امت محمد صلی الله علیه و سلم یک کس به بند گفت آن کس چگونه
 باشد گفت در کتابهای ماضی آمده است که شخصی باشد سرخ ریش و مرد
 مبارز و مهیب دلاور و نام او عهد الله بود و طلب اشترید آید آن شخص به بند
 دران نماید و زند گرفت بیرون آید عهد الله گفت او را خواری شناخت یا نه
 گفت آری اما نام تو چیست گفت عهد الله گفت و الله باشد که بغیر از شما
 کسی دیگر نباشد عهد الله اقرار کرد و تمام ولایت بدان وادی رفت طلب
 کردند نیافتند بعد از آن چون بهتر عزرائیل میزند و مدت سی سال میوه
 روی زمین بخت بر نهد و هیچ زنده سرے نباشد که بخورد بعد از آن در جهل
 رفت متصل باران باریدن گیرد آب میزند مثال آب منی بود و تمام دنیا را از
 قاف تا قاف یکدیر یا گرداند بعد از آن اول مهر جبرئیل را زنده کند و این آب
 در یک نگاه کند و التماس کند که یا رب این آب را چنم حق تعالی آنکاف
 را که در زیر میتم زمین است زنده کند جبرئیل را بفرماید که این آب را در خلق
 او نیز چون در خلقش ریزد تا دل او در میان دین و خلق او خشک
 شود فریاد بر آورد که یا رب یا دین مدت باسے مدید رزق میرساندی

۱۷
 دو یک بابہ بدینہ
 وضع پس آنگاہ
 ایشان از گور
 بیرون آمدہ سوی
 پروردگار خویش
 میشتابند گویند
 ای فلسے بر ما
 کیجست مالاز
 تو مے ما این
 است آنچه و عذو

الحال جگرم بسوخت چرا ندق نمیرسانی بعد از آن تمام ملکوت را زنده کند و
هر احدی از ملکوتیان را نزد خدا نگاه خود که اول از آن متعین بود بفرستد پس بهتر
است اریل را فرمان دهد تا صورتی در قطره های آبی که در هر خیز جاست پراکنده
شده اند همه بطرفه العین جمع شوند و چون دوم کرت بدمشخصی هر آدمی
بهان صورت او پیر یا جوان یا کور یا لنگ که مرده باشد راست شود و چون
سیوم کرت بدمشخصه انواع از سر زنده شوند اما همگی غائب قبر خود باشند بعد
از آن حکم باری تعالی شود که هر اریل را که محمد آخر زمان را از قبر برانگیزان و طلب
کن بهتر جبرائیل دریافتن قبر او متعین شود مناجات بدمشخصه کند
که محمد علیه السلام کہا است ناگاه ستون نوبانی بر ولایت مدینه استاده
بیند که سر او با آسمان باشد چون بلا نجا رود الصلوة والسلام علیک یا
محمد رسول الله حضرت رسالت پناه در حال حیات زنده بر خیزد و همیت زنده
باشد و گوید یا احمی جبرائیل امت مرا چه کردی مبادا حساب کرده باشند
گوید یا رسول الله بیچ احدی از پیش شما برخاسته است حضرت گوید
شکر الحمد لله که امت گنا بکار مرا پیش از من بدفخ نبروند بعد از آن
در پیش بهتر جبرائیل روئے مال باشد روئے او را بدان پاک کند
از گرد و غبار و بدست بهتر عزرائیل حلقه او باشد بپوشاند و بدست
بهتر اسرافیل تاج باشد بر سرش کنند و بدست بهتر میکائیل تعلیم او
باشد و پاس کند بعد از آن حکم باری تعالی شود که مروان را حکم بر خاستن
است بهتر جبرائیل گوید رجلا رجلا اول بی بی مریم قدست ارواحها بر
خیزد زیرا که خود را در صف مروان بلند بخت نموده است بعد از آن جمله مخلوقات حشر
شوند كما قال الله تعالى وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ
يُسَبِّحُونَ ۚ قَالُوا يٰوَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۚ هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّسُولُ
وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ۚ منقول است که چون تمام مخلوقات حشر شوند

داود بود خدای
تعالی از بیت و
نشور شما و دران
گفتند یمنیان ۱۲
حسینی
ایم و شما و پاره
بیت و سوم
در سده بیست
ماف است ۱۳

اینکه در این کتاب آمده است که هر که در این راه باشد...

نظارت بر این کارها... در بیان بطراط

بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها بر تختی و حکم شود که هر چه در این دنیا...

قال الله تعالی القارعة ما القارعة وما اذهرتك ما القارعة... و بر سر خلایق ریزند و قال الله تعالی کیف تشقون ان کفرتم...

اینکه در این کتاب آمده است که هر که در این راه باشد...

اینکه در این کتاب آمده است که هر که در این راه باشد...

رانما سبج ارضین و بروایته این زمان و بروایته شانزده روزه زمین
 را یک فرشته بردارد و در دست خود بگیرد بالا کند و بگوید **لَیْسَ الْمَلِکُ الْیَوْمَ**
 ای آدمیان و ای پریان و ای وحوش و ای طیور و ای ملکات ای خزانده و
 پرند که بادشاهی این زمین میکردید از جهت این نیاید فانی خون مردم بیکدیگر
 میریزید و اموال یکدیگر را میخوردید پس بگوئید که بادشاهی این زمین ابرفته کرد باشد
 میچکس باز بهر دم زدن نباشد و بر طبقه علایق هیت اقتدار از آن فرشته خود بگوید
لِلّٰهِ الْعِلْمُ الْقُدْرَةُ یعنی بادشاهی هر کسی راست که گردن گردنشان را شکست
 و من بعد جز او کس از بادشاهی دم نرند بعد از آن آفتاب بطریقی که در
 فصل ایمان مذکور است بیارد و مدت پنجاه هزار سال بر آن زمین تاب بکشد
 بایستد در خلیفه است هر که لغو بگوید یعنی سخن بیوده و زیادتی چون سخن
 بنیم میزنم دیگر میگردد خوب خوب و غیر ذلک اللغویات او را مدت
 پانصد سال بر آن زمین گرم استاده دارد معلوم باد که اکثر
 وعده و وعید این عرصات در ماقبل کتاب بیان کرده شده است از آن
 نیا و دوم پس بعد از پنجاه هزار سال جمله عوام الناس در پیش علما و صالحان
 شوند گویند در حق ما شفاعت کنید باز جمله بنی آدم در پیش بابا آدم شوند و
 بنالند که یا ایها البشر سوختیم و طاقت بنی آریم در حق ما شفاعت کن و بگو تا حساب
 کند خواه بدوزخ بر دخواه بهشت بابا آدم علیه الصلوة والسلام جواب داد
 که ای فرزندان من بسبب خوردن دانه گندم شرمنده ام به پیش نوح
 علیه السلام روید نوح علیه الصلوة والسلام گوید که در پیش ابراهیم
 علیه السلام روید زیرا که من بسبب طلب کردن طاقت قوم خود شرمنده
 ام و ای ابراهیم علیه السلام گوید که بر من آتش نمرود سرد کرده بود و دیگر گستاخی
 بدگاه او نتوانم کرد در پیش موسی علیه السلام گوید موسی علیه السلام
 گوید که چون دیدار من خواستم در جواب لن تراستند آمد

۱۲ مولانا فضل احمد
 مولانا عبد کاه الدین علی
 علی محمد صالح
 محمد حسین بن ابی بکر
 علی محمد بن ابی بکر

بیت خانہ نشین و قلعہ تیان
دون کلان بت ہمام

کافران و منافقان
خداوند که بت کفر
لا اله الا الله

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
السلام بعد ربنا
عقوبة

بعضی از اینها

ابو بکر الصدیق دامیر المؤمنین عمر رض بر میزان استاده میباشند و دست اندازی
کنند یعنی اگر نیکی را بچشم آید بنده خلاص شود اگر نیکی و بدی هر دو برابر باشند
تیر خلاص باشد و اگر لغو باشد بنده اندک بدی را بچشم آید شخین دست اندازند
بهمین مقدار را بروئے ما به بخش خواهد بخشید در خبر است که اگر بدی را بچشم
آید بار متعالی بنده را فرمان دهد برو و پیش فرزند و مادر و پدر و غیر ذلک آن
اقر با بمقدار این بدی نیکی التماس کن تا ترا نجات دهم اول در پیش زن شود
که ای زن در تمام عمر غنچوارگی کفایت تو سے کردم الحال اندک از نیکی خود
به بخش تا خلاص شوم او گوید سے شوهر من بجان خود در مانده ام بنده ام
بحال من چه خواهد شد بکناد پیش هر یک از اقربا چون مادر و پدر و فرزند
برود و بچکس برود و شگرمی نه کند شرمند در پیش بار متعالی بالستد گوید
یار با بغیر از تو پناه ندارم و تو علام الغیوبی که بچکس و شگرمی نکرد از حضرت
خطاب در رسد که ای بنده اگر در دنیا این مقدار شرم از من میکردی همه گناہان
ترا می بخشیدم الحال برو ترا بخشیدم و اگر لغو باشد که شفاعت شخین نجات
نیا بد حضرت رب الارباب بر و رحم نه کند امیر المؤمنین عثمان ذی النورین
صلان زمین گرم پیک تیر رو باشد و این خبر را بر رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم و بی بی فاطمہ زہرا برساند و ایشان هر دو زیر عرش باشند و
سجده افتاده باشند و بگویند کہ فلان بن فلان بشخین خلاصی نمی یابد
اگر مرد باشد شفاعت او رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بکند و اگر زن
باشد شفاعت او بی بی فاطمہ زہرا سے رحم کند و اگر لغو باشد بنده
فحشی بغایت گناہ گار باشد کہ از نیکی هیچ نداشته باشد و
کافر باشد کہ شفاعت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم خلاصی نیا بد او بد و نفع
بر و ان کند و حضرت مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ در جانب بسیار دوزخ خیمه زده است
باشد کہ من کافر و ماصی و مسلمان را نخواهم بدوزخ ماند هر کہ حق تعالی او را

۴۶۹

کسی که باشد نجات نمی یابد کرم اللہ وجہہ غلام کند و اگر حق تعالی خلاصی و نخواستہ باشد چون ۴

صحنه

در پیش حضرت مرثی رساند صورت او و دیگرگون کند چون خاک خرس و
بوزنه و غیر ذلک بدان فریب از دست بگذرانند باز بصورت آدم کند منقول
است که در آن روز خود که از دوزخ بیرون آید که یک گام او در مشرق و دیگر
در مغرب باز داشته باشد که یارب اگر سزاوارم مرا خدا می باید فرمان شود
که از میخوایی گوید ده طایفه آدمیان را میخوایم چون مشرکان و بت
پرستان و ترسایان و یهودان و مجوسیان و دهریان و راضیان و
غارجیان و معتبان و جوگیان بفرمان باری تعالی همه را در کام خود فرو برد
و چون دانه چین همه را بچیند باز گوید یارب اگر سزاوارم باز آفتاب و
ماهیاب و ستاره گان را بدو بدو چون این را بچیند و دوزخ برود و
معلوم باد که طایفه مذکورین را در شکم او موت نباشد بلکه شکم او
عین دوزخ است همیشه در آن مضیق احوال معاقبت باشند پس بدان که
فرزند که چون خلایق از میان خلاص شوند صراط را نصب کنند از موسی
باریکتر و از تیغ تیزتر و از شب تاریکتر و تنی هزار ساله راه طول داشته باشد
و مراد از هفت کوتل باشد و مراد کل خلایق از جن و انس بران باشد
کما قال الله تعالی **وَإِنْ مِنْكُمْ أَتَّالٍ وَلَوْ دُمُّهَا كَانَتْ عَلَىٰ ذَنْبِكُمْ حَقًّا مَّقْصُودًا**
نتیج احدی از پیغمبران و اولیا و کافران و مومنان مگر که گذر بران دوزخ
داشته باشد و همه مردان در دوزخ در آیند بعد از آن هر چه با مقتضای الهی
رفته است خلاصی یا بد و هرگز باری تعالی پاک کرده است و دوزخ ماند کتوله
تعالی **لَمْ نَجْعَلِ الَّذِينَ أَتَّقُوا خُذَّالْظَالِمِينَ فِيمَا جَنَّبُوا عَنِ بَعْدِ آمْنٍ**
در دوزخ آنانکه مومنان باشند ایشانرا بجات و بهیم و آنانیکه کافران
ایشانرا در دوزخ بگذاریم و در خبر است که در کوتل اول خلایق را از
توحید باری تعالی پرسند که باری تعالی را چگونه می شناسید و در توحید او
شکر کرده اید یا نه و بیگانگی او چگونه متیقن بودید و در کوتل دوم

صحنه
در بیان
از کتب
مذکور

۴۹۰

صحنه
در بیان
از کتب
مذکور

صحنه
در بیان
از کتب
مذکور

از ادا کردن نماز پرسند که چگونه با حکام و ارکان ادا کرده اید و فرائض و سنن
و واجبات او چگونه بجا آورده اید سیوم جا از روزه پرسند و این سه بالفعل
است از هر احدی پرسند و در کوتل چهارم از ادا حج پرسند کسی که
استطاعت زاد و راه و امن طریق باشد و در کوتل پنجم از ادا زکوات
اموال پرسند و در کوتل ششم از حقوق والدین پرسند و در کوتل هفتم از حق
مظلومان پرسند پیغمبر علیه السلام فرمود دوزخ را پر دیدم از دوشان است
خود گفتند یا رسول الله و ایشان فقیر را میگوئی که در دنیا چیزی ندارد گفت
بلکه ایشان است باشند که نماز و روزه و حج و زکوات بجا آورده باشند اما
فردا قیامت بعضی در دوشان دست زنند که خون مارا بناحق ریخته
و دیگری گوید که مال مرا بناحق خورده بکذا بر خلائق ظلم کرده باشد
مظلومان جمله اموال او را ببرند و او در دوشان ماند یعنی مظلسم انداز عمل خود را
بدان سبب آتش سوزد و منقول است که اگر سیوم حصه دم از کسی
بظلم خورده باشد یا ضد نماز که مقبول بدرگاه خدا باشند از او
ببرند و در نقیر در ک آفرین است که چون خلائق
خلائق را مرد و دوزخ است پس احوال مؤمنان چگونه باشد گفته اند
اینکه دوزخ مطیع است نه عاصی بفرمان بار تعالی بر کافران فاجران
حمله کند و ایشان را بگیرد و بر متقیان چون آتش را بر اہیم علیه السلام
سرد شود تا ایشان بگذرند و هرگز وہ فوج فوج شده بگذرند پس هفت
کوتل صبر جا که غلط شوند و دوزخ روند پس در دوزخ اول که عظیم نام
است در و عاصیان است رسول الله صلی الله علیه وسلم باشند که کمترین
عذابهاست و دوزخ آنست که نعلین آتشین در پاها باشند که مغز سر ایشان
از شدت حرارت چون دیگ مسین بجوشد منقول است از حضرت
رسول صلی الله علیه وسلم که دیدم بیابانی را در دوزخ که طول و عرض او ندانم هیچ

وَلَا تَحْزَنْ فَاَلَمْ نَعْلَمْ عَذَابَ السَّعِيرِينَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ كَأَنَّهُ
يَبْسُ الْمَصِينِينَ تا آخر در جبر سست که آواز او چون آواز حراست است اما آوازی
که خرد حالت استادن آواز کند و آن بنجایت زشت نما باشد مر
سامع را کما قال الله تعالی اِنَّ اَنْكَرَ لَاصْوَاتٍ لِّصَوْتِ الْحَزِينِ واز
غضب الهی چون دیگر مسین میجو شد و زبا نهائے او یکدیگر
میزند و از وی میگذرند و شرار هائے او چون شرار کلان باشند
و پانصد ساله راه مردمان را بانه گیر و چون اهل کفار را دران اندازند خانه
دو فسخ نوزده فرشتگان آند که گره پیشانی ایشان باز شده است یعنی
همیشه ترش روی آند و هرگز سخن خوب نگفتند این کافران را پسند
که ای بد بختان سچکس از پیغمبران و عالمان شما را این احوال معلوم نکرده اند
ایشان گویند که تحقیق ما را میترسانیدند ولیکن ما یان قبول نمائیم
که دیم و اگر ما یا نرا عقل میبود یعنی بودیم از دوزخیان و دوزخیان اقرار
و اعتراف بکنند اما ایشان را سود ندهد و در دوزخ میشتیم که نام او زهر بر است
و آن از برف و ذرات است و سردی دارد بغایت سرد چنانکه گرمی
دیگران بنجایت گرم است پس جمله انواع یا جوج و ما جوج و آن آدمیان
مختلف الالوان که پیش ازین بیان کرده شده و با شدند و مرد دوزخ
هفتم که نام او با ویه است جمله مضل مردمان چون پیران ناقص که مریدان
نفسی و فجور و بهر گشتن از طریق شریعت خوانند و جوگیان و برهمنان
و غیب گویان و منجمان باشند و معلوم باد که هر دوزخ
که بمراتب از دیگران فرود تر است آن از ان اعلى گرم تر است
چنانکه مذکور بترتیب شدند در جبر سست که این دوزخیان
هفتاد هزار سال گویند در بتها و بتها بیج رحم بر ایشان
نشود و بعد از ان اتفاق کنند که در دنیا عالمان

چند

نمود

۹۰
در بیان شفاعت
حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله

۴۹۵

در بیان شفاعت
حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله
و آله و سلم

عذاب داری زیرا که چون در دنیا کسی را محنت رسد بپاژا حوال بدیگر
باران دلش بر داشته میشود و سیوم اینکه ماران و کژدمان و دوزخ از دوزخ
بدرتراند از روی سختی ز هر دندان ایشان چهارم اینکه دریا است و دوزخ
بحیم نام که سخت جوشیده است چون بخوردن بالا گیرند گوشت و پوست
روئے ایشان بریزند و چون فرو بردند تمامی گوشت ایشان بریزند
باز برای عذاب در حال برویند کما قال الله تعالی یطوؤن بئیننا و بینکم
حجیم ان و در جنگ است که امت حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله
و سلم هر چند گنهگار باشند رویهای ایشان سیاه گردند و چنان ایشان زرد
گردند و دوزخ جووان از خازنان دوزخ پرسند که ای خازنان ایشان کیستند
که روی ایشان سیاه نه گشته است گویند ایشان گنهگار ان امت محمد رسول
الله صلی الله علیه و سلم هستند پس جووان گویند که ای امت محمد شما بر ما خیز
کردید و محمد شما نفع نکرده ایشان تضرع بدرگاه کلم یزل برآند که چرا ما را در محرم
کافران شمرستند که روی از حضرت عزت خطاب شود مر جبرئیل را که برو حال
امت محمد بنجین جبرئیل آید و خازن را گوید تا دوزخ باز کند بگوید که ای
خازنان حال امت محمد چیست عاصیان در حال فریاد برآند که ای خازنان
و کیست که از حال میان پرسد گوید وی است جبرئیل که بر پیغامبران فرود
مآید ایشان فریاد برآند که ای جبرئیل سلام ما بر محمد علیه الصلوات والسلام
برسان که ما را چرا بجهودا نندی چنان باین خبر بهتر جبرئیل حکم رب الجلیل به محمد علیه
الصلوات والسلام برساند در حال بر خیزد و بر زمین گرم بایستد که امت مرا بکافران
همراه مانده یا استم به بخش و یا من به بهشت نروم و بی بی فاطمه زهرا و غیره نیز
استاده شود بیک دست امیر المؤمنین حسن و دیگر امیر المؤمنین حسین گرفته
باشد و بگوید که یا رب جزاء طفلان بیگناه من بد و غوغیا ترا بمن ده تا عذاب
کنم از حضرت یا رب تعالی خطاب بر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

آید که شمر و زید را بقتل و بار بر بلطراط بکار و با سائستین پاره پاره کردم و
بگردا ختم باز از بهائے عذاب زنده کردم و من قسم بغزت هلال خود یاد کرده ام تا
بی بی فاطمه و جمله مقتولان خونیا نزار نه بخشند همیشه بدین نوع معذب دارم
بلکه عاصیا نزار نیز بشومیت ایشان نجات ندیم تا آن که بی بی فاطمه رضی را رضی
نگردد و ایشانرا نه بخشد رسول الله صلی الله علیه و سلم هر چند به بی بی الحاح کند قبول
نم کند بعد از آن به یک ناگاه در هوا بختها را بر آن بیند که بنامتی لطیف و نظیف و
بند و خود بند و در آن محله ها کس فرج بنا باشند و در آن نهمها سرود و آواز گو تا گون
باشند که اگر آواز یک نغمه از آن در دنیا شنوده شود مرغان از هوا در افتند و آب از
رفتن بایستد و زهر با سے عاشقان تبر قد پس چون نظری بی فاطمه و حسن و
حسین رضی و جمله مقتولان و مظلومان بر آن رسد گویند یارب این ایوانها و کوشکها
و بختها کیانرا باشد ما تنه بر ایشان آواز کند که این از کسے باشد که قاتل خود
را به بخشد تمامی مقتولان بیکبار فریاد بخشیدن برآزند پس از آنجا معلوم
میشود که زید و شمر هر دو به بهشت برسد و چون بی بی فاطمه رضی را رضی شود
هر یک از شفیعان دست شفاعت زنند پس طفلان در زیر عرش باشند
و فریاد و گریه برآزند از حضرت پروردگار خطاب شود که سے طفلان
بیگناه چرا گریه میکنند گویند یارب ما در دنیا بدیدار مادر و پدر سیر شدیم ایم
الحال طاقت جدائی نداریم گوید که ایشان گنه گارانند بمقدار گناه عتوبت
کنیم و شما به بهشت بروید طفلان گویند هرگز نرویم تا مادر و پدر ما را نه بخشی
طا که رفوان دهد که ایشانرا زبور گرفته در بهشت برید چنان بگرزند
که طا که ایشانرا گرفتار نتوانند باز حکم باری تعالی شود از رو سے
عتاب که ای طفلان چون حکم من قبول نمی کنید پس شما نیز بدوزخ بروید
همگی بیکبار روان شوند چون بر کنار دوزخ رسند بفرمان حق تعالی نور سے
در دوزخ بتابد چنانکه هر طفل والدین خود را بیند و بگریزد و بدین چنین

مرغان سفید خود را در دوزخ پران اندازند از کثرت شفقت ایشان در تمامی
 عرصات غریب و گریه بخیزد اما آتش دوزخ بگریزد از ایشان و ایشان را دین
 را خلاص کرده بیارند مقتول است که پدر در پیش رود و والدین
 در عتب آورند و اگر دختر باشد والدین را پیش اندازد و او در
 پس رود و سقطه نیز برائے شفاعت زنده شود اگر خلقت و ظاهر
 باشد و بر پل صراط مردمان فوج فوج روند اول فوج عاشقان در سینه
 گویند کیا نیند گویند عاشقان ایم گویند عاشقان را بیم نیست بگذرید
 بعد فوج محبان در سینه ایشان نیز همچنان گویند بعد فوج
 مومنان مطیع و متقی در سینه ایشان نیز همچنان گویند بعد فوج عالمان
 در سینه گویند عالمانیم گویند عالمان را بیم نیست بگذرید گویند یا
 رب بگذریم یعنی در فرقان مجید خود فرموده بودی اِنَّا الْمُؤْمِنُونَ اخْوَةٌ
 یعنی مسلمانان چون برادرانند و باز در جائے دیگر فرموده بودی
 که هر که از اقربائے خود و برادران خود قطع کند شفقت و مودت را پس
 چنانستے که از من قطع کرده باشد مایان الحال نیز بران عمل کنیم و از برادران
 حاصیان خود قطع نہ کنیم تا به بلا گرفتار نشویم فرمان شود که ایشان را سوز
 بقدر گناه عذاب باقی است شما بگذرید ایشان قبول نہ کنند فرمان شود
 ملائکہ را کہ سلاسل در گردن و کمر ایشان اندازید و بسوی بہشت
 بکشید همچنان کنند اما ایشان را خدا چندان قوت بخشد کہ اگر تمام ملکوت
 در یک کس بچسبند چنانچہ نہ نتوانند بعد از فرمان رب العزت بدین
 شود کہ اگر بجانب بہشت نیروید شما نیز با ایشان در دوزخ باشید در حال
 بسم اللہ الرحمن الرحیم گویند و بجانب دوزخ روان شوند چون بنزدیک آتش
 دوزخ از ایشان چنان بگریزد و بگوید یا رب تو با عہد سیاه رویان کردہ من طاعت
 تابان میکردم رویان نمیدارم پس ایشان بر چاہہا سے دوزخ برسدند

و دہشتہارا فرو و لقان کنند مہتا و مہتا و بیکار ریمان بیرون آیتند
 ہکذا بمقدارے کہ ارادہ خداے تعالیٰ باشد خلاص کنند و از ہر طرف
 عاصیان فرمایند بعالمان بعضی گویند کہ ما کفتم شمار است کردہ بودیم و
 بعضی گویند کہ ما خدمت و مستلح دنیاوی و شکاری کردہ بودیم و بعضی گویند
 کہ ما خدمت شمارا بجان کردہ بودیم و ہمہ را نجات دہند و چون غاصبان را
 روان کنند شیطان لعین فریاد برآورد کہ یا آلہ العالمین مطیعان مرا بخشدی
 کہ ایشان در تمام عمر بگفتہ ما خون ناحق و زنا و خمر خوردہ و مال دیگر بنا حق
 غارت کردہ میبردند خطاب آید کہ ای لعین ان ایشان دست انداز گوید یارب
 میترسم خطاب آید کہ اگر تو میترسی من باز کریم خود شرم میدارم کہ چون یکبار
 بخشیدم باز پشیمان نشوم آن لعین نا بکار و آن ملعون شرمسار بحضرت
 رب العزت و عوے و خصومت پیدا کند کہ فرار عان مرا چارہ با کردی کہ ایشان
 در قبول کردن امر من بودند حضرت عزت گوید ای ملعون من با تو دعوی ہے و
 پیش قاضی کوتاہ کنم منقول است کہ در آن زمان منبرے راست کردہ
 امام اعظم ابو حنیفہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ را بران استادہ کنند و از حضرت عزت
 خطاب آید کہ ای امام این مسئلہ را بمثال دنیاوی قیاس کن و این بمثال
 آتست کہ شخصی در دنیا زمین دیگری میکاشت شمارا و چہ حکم سے کردید
 امام گوید یا آلہ العالمین از روی کتاب چنان حکم میکردیم کہ بعد رسیدن
 فصل غلہ را ب صاحب بخرم میدادیم و زمین را ب صاحب زمین می ماندیم پس بان
 خطاب آید کہ ای ملعون بندگان من چون زمین بودند و کج تو گناہ و بدی
 بود در ایشان کاشتہ الحال این تو این است کہ بدی را در گردن تو اندازم
 و در دوزخ فرستم و ایشان را بہ بہشت برم ملعون را نجا با نیستد بد و ترخ
 نزود و تمام ملکوت او را جہانیدن نتوانند زیرا کہ سبب این طوق لعنت
 کہ در گردن او باشد ثقیل باشد کما قال اللہ تعالیٰ عَلَیْكَ لَعْنَتِي اِلَی

۴۹۸

و بیان قضای امام غلام محمد دناوت

نوشانی شد
نوشانی شد
نوشانی شد

یَوْمَ الدِّینِ پس فرمان حضرت رب العزت شود که اول طوق را بریده در
دوخ اندازند بعد سگ سیاه از دوخ بر آید چون گربه موش را گرفته در
دوخ در آید و در جنت است که چون شفاعت کنند مومنان را کافران
نیز امیدوار شوند زیرا که مایان نیز بعضی آفتاب بعضی بناب بعضی کوه و
درخت و سنگ و گنبد و بعضی بت و غیر ذلک من عبادات الکافر استیدیم
ایشان نیز مایان شفاعت کنند حق تعالی معبودان ایشان را و سارگان غیر
ذلک معبودان ایشان را چون دیگر سیاه کرده بدوخ اندازند و در حق
ایشان بدو عا کنند که بعضی الهی گرفتار شود و ما که لایق عبادت بنو ویم
عبادت ما میگردید تا بشویم شما ما نیز گرفتار شدیم بعد از ان امید
کافران منقطع شود و معلوم باد که این عداها و هولها بر کور و
حالت کوری است و بر لنگ و مالت لنگی و غیر ذلک از معبودان بهسان
حال بگذرد اما چون از دوخ بگذرد اهل بهشت را بدریای بحر
الحیوان بشویند اما در نفسی منیر می آید و در بیان این آیت وَ کَیْفُونَ
مِنْ تَحِیقِ تَحْتِیْ خِیمَةِ مِیْسَکَ یعنی رحمتی نام چشمه است بیرون از بهشت
که بوی او از مشک زیبا تر است و همه مومنان از مردان و زنان در آن چشمه
بشویانند چون از آب بیرون آیند همگی جوانان تازنده و سبزه گر وند که
بر بدن ایشان موس نباشد جز موس سر مگر باها آدم و محمد رسول الله
صلی الله علیه و سلم را باریش باشند بنامی زیبا تر که هیچ کالای بهشت برابر
ایشان نباشد زیرا که او اله البشر و او خیر البشر و مردان چون جوانان سی ساله
باشند و زنان چون دختران سی و سه ساله اما قد مردان شصت گز باشد و هفت
گز عرض سینه داشته باشند و قد زنان شانزده گز باشد بعد از ان چهارم بهشت
پوشانند و بر آنها بهشت سوار کنند بعد از ان صفوف راست کنند
صد و بیست صف متیا شوند چهل صف همه پنجم ان با امت خود

۴۹۹

این بنام آمده
سوره دل لطیف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَدَأَ الْخَلْقَ وَهُوَ يُعِيدُهُمْ فِيهِ

باشند و هفتاد و هفت مرتبه رسول الله صلی الله علیه و سلم باشد و طول هر صف
پانصد ساله باشد و حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم در عمارت و فرشتگان
بر دارند و چهارپایان رسول الله صلی الله علیه و سلم در پیش همه صفوف روند و
اسب بازی کنند و سائر مردمان چون گوهر شبنم مرغ و آن صفوف نمایند و زنهار
بیز و عمارت بر دارند و بدین شادی و طرب همدان بهشت نمایند بعد از آن
فرشتگان در پیش آیند و گویند سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَأَنْذَرْتُمْ خَالِدًا
پس هر یک را بطرف سرتیبات خود روان کنند و در حجرست که هر یک از
مؤمن را هفت سلسله باشد و عرض دیوار هر سلسله پانصد ساله باشد اما
لطیف تر که هر چهاراندر و ن است هر صاحب دیوار از بیرون بنامیده مرغی را و در
هر سلسله هفتاد هزار میدان شکار باشد و عرض طول هر میدان چون هفتاد
هزار بر این دنیا باشد پس سراسر اول از نقره باشد و سراسر دوم از طلا باشد
و سراسر سوم از نقره و سراسر چهارم از یاقوت است و سراسر پنجم از
مروارید باشد و سراسر ششم از زرد باشد و سراسر هفتم از نور باشد لطیف
تر از همه چون صاحب از سلسله اول صاید حورانی که در آن سراسر الحال
در خواب اند و آن زمان بفرمان حق تعالی بیدار شوند و ندانند که بر خیزید
و بقدوم شوهران خود جاها را بر دارید و شراب و درشان حوران گفته اند
و کواحب آثاراً با قکاساً قها قاً یعنی و خندان سیزده ساله باشند و
همه انارستان و بیابان پر کرده بدست گرفته و پیش شوهران خود آیند
بنده مؤمن از دست ایشان پیاله بردار و بنوشد و بر سواری ایشان از بوسه
دهند اما از دست آن حوران چنان نوبت بخشد که فرشتگان سر بسجده بمانند
و گویند مگر دیدار بار بیتی و دیدیم که با تفت بر ایشان آواز دهد که سر بردارید
این دیدار نیست بلکه تخیل از دست حوران است که بشوهران خود پیاله
بالا کرده اند بکذا ازین شش سلسله سواری حوران را بوسه کنند و بگذرد

۵۰۰

در بیان سوره های بهشتی و صفات حور

همچون زده بنفشه که
استخوان از حوری باشد
آیت بنام پاره بهشت
و نفیتم کوع الرحمن

و چون در سرای مهمم و آید تختی را بیند که پانصد ساله پناه طول و عرض
داشته باشد و بر آن تخت بستر باشد که عداو واجب تعالی داند
کفره تعالی مُتَکَبِّرِينَ عَلَى فُؤُوسِ بَطَائِنُهَا مِنْ أَسْتَبْرَقٍ یعنی یکزه زده باشند
حوران بر فراشهای که استرهای آن فرش از استبرق باشد و در روایتی
و دیگر چنان وارد شده است که بطائن نام جاهاست ابریشم است اما
منقول است که اصحاب از رسول الله صلی الله علیه و سلم پرسیدند که صفت
ابره چنان کرده که استبرق یاد کرد و حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود مثال ابره دنیا
نام موجود است پس بر آن فرشهای که رالعین خفته بیند که اگر او را هزار دل بود
باشد همه از دست روند و بی طاقت شده خود را از اسب برتابد اما
بسیاری لطافت فرشها چنان پندار که مگر هیچگاه آرام نخواهد گرفت بلکه
همه در جنبش باشد چون نزدیکش آید آن حور از خواب بیدار شود و برویش
بخندند از دندان او چندان برق بجهد که فرشتگان سر سجده بکنند و پندارند
که مگر دیدار الله تعالی است که می بینیم هاتفتی برایشان آواز کند که دیدار
نست بلکه استبرق دندان حورانست **مسئله** در دخول جن در بهشت
امام را توقف است اما اصحاب و علمای جواز دخول کرده اند اما در تفسیر
خوانده ام که در بهشت میان جن و ملک را به بینیم اما ایشان را از دخول
دید ملک آواز شنوند و بر آن عمل نکنند و بعضی بر کسب گریه
بهشت نشسته باشند اما جن را ذوق و شوق باشد و ملک از دیدار
محروم اند پس هرگاه که تجلی برایشان بدخشد سر سجده بکنند که مگر
دیدیم و بینیم اما هاتفتی برایشان آواز کند که سر بردارید که این دیدار
نست بلکه تجلی فلان چیز است **العشر** جن چون حوران
بخندند شوهر را غیرت و کینه در کار شود که میان را نادیده و
نا آشنا چگونه در دوسه ما خندیدند و حوران زبان معذرت

۵۰۱

بخشایند و گویند که باری تعالی با وعده کرده بود که بر فرش شما بنشیند و شما کسی دیگر بر سبزه پدید پس دانستیم که بنشیند از شوهر کسی دیگر نباشد بعد از آن میان ایشان محاسن حاصل آید اما تا نیم روز پانصد سال و برایشان چون یک نفس بگذرد و از غایت خوشی و آب منی چون باد از ذکر بیرون چید و در فرح او گم شود اما چون آب سبزه از ناله و دان به تنه می و بسبب ساری باشد بعد از فراغ چون بنشینند و طاعت کنند این زمین دنیاوی از جانب دیگر پدید شود و بنوعی ظریف زیبا و ملون آوردند که این زن در بهشت از حوران زیبا تر باشد زیرا که این را دو وجه حاصل است یک در جایمان و عذاب دنیا و خدمت شوهر و عبادت الله و دیگر درجه آنجهان از نیک آن جهان زیبا شود اما حوران را یک درجه آن جهان است که آن زیبا است بدان سبب ایشان از زیبایی است الغرض چون شوهر این زن را به بیند و لکیر شود و اندک که این همان زن است که در دنیا بزن دیگر نمی ماند الحال باز نخواهد ماند و این زن شوهر را زیر کرده بنشیند و آن زن دعوی کند که من در دنیا مجتهدا شوهر را می کشیدم الحال تو چرا بپهلوی او نشسته و گوید که تو نوبت خود را گذرانده الحال نوبت من است و آن زمان بفرمان خدای تعالی با دے از زیر عرش و دیدن گیر و تا کینه ایشان کم شود و هر یک شوهر را بدیگر بسیار و بعد از این بدیگر می فرزند که خانه شخصی بر همین زن باشد اما حوران چون کنیزکان باشند و زیبایی مروارید مثال نیست بلکه روز بروز قوت و حسن بیشتر شود و چنانکه در دنیا روز بروز ضعف و قباحات اما این زنان از حوران زیبا تر باشند و زیبایی حوران گفته اند که اگر یک ناخن ایشان در دنیا بتابد و روشنی آفتاب را کم کند و اگر آب دهان در دنیا با انداز چنان شیرین شوند که اگر همه دریاها را یک شخم فرو برد سیر نشود و در شان ایشان حق تعالی می فرماید فی ذلک

۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

بهمانی کنند و طعام و شراب رنگ رنگ در پیش آرند و اسپان در بهشت بر چند
نوع اند بعضی را دو پاس و دو مال است چون مرغ و بعضی را گفته اند که
هفت برابر این دنیا و زیر شمشیر ایشان آید نوع اول هر گام هفتاد و نه بار
سال راه را قطع می کنند و نوع دوم را حساب نیست و در خبر است که
در بهشت روز و شب نباشد بلکه مدتی هزار سال مشک سیاه بارد
آن علامت شب است و بعد از هزار سال مشک سفید بارد آن علامت
روز است و در بهشت خواب نباشد زیرا که از کوفت و محنت میخیزد و این
اسبوعه در و نیز بحساب است چنانکه در روز یکشنبه مومنان بهمانی بکنند و
یاران و محبتان را دعوت نمایند و در روز دوشنبه مادر و پدر بهمانی بکنند و
فرزندان را دعوت کنند و در روز سه شنبه فرزندان بهمانی بکنند و در
و پدران را دعوت کنند و در روز چهارشنبه عالمان و مشایخان دعوت
و بهمانی بکنند متعلمان و مریدان را دعوت نمایند و در روز پنجشنبه متعلمان
و مریدان بهمانی بکنند عالمان و مشایخان را دعوت نمایند و در جمعه حضرت
ذوالجلال و باری ذوالکمال بهمانی بکنند و جمیع مومنان را دعوت
کند و معلوم باد که بهمانی کردن ایشان چون در دنیا
پختن و کشتن نباشد بلکه از هر چه بخواهند در حال بهمان نوع
پیدا شود مستطوره است که بعضی مدول آرند که اگر مار را رعیت می
بود بهتر می بود در حال غله بروید و در حال خوشه کند و پنجه شود و در
گرد و جل کرده شود پاک شود و توده باشد و ایضا اگر کسی در دل
آرد که ما را فرزند بودی بهتر بودی در حال بزا بد اگر خواهد که بناسی
کلان نماید و ملاعبت کنیم همچنان شود و اگر خواهد که در حال کلان شود
همچنان گردد که قال الله تعالی وَهَيْفَا مَا كُنْتُمْ لِنَفْسِكُمْ بِسْرًا
و خاطر آید در حال موجود شود و تیر انداختن در بهشت نیز باشد

قال اللہ تعالیٰ فیہا سرور مرفوعة و الکتاب مرفوعة و عازق مرفوعة و کون
 مبنیة یعنی در بہشت تنہا باشند بلند کہ پانصد سالہ راہ بلندی داشتہ
 باشد و بران صرحی بے شمار ہوا وہ باشند و بالینہائے بیحد و
 فرشتگان بحد کہ بطائن ایشان از برف باشد منقول است کہ کافران
 طعنہ و انکار میکردند کہ مومنان صد سال برآیند و صد سال فرو آیند
 تمام عمر ایشان در سبوط و صعود و گداز و باری تعالیٰ از برای سرزنش ایشان
 این آیت فرستاد و افلا ینظرون الی الہ بل کین خلقت یعنی منی بینداز
 کافران اشتہار کہ چگونه آفریدہ ام و کہ اگر کوکب نایالغ او را بخوابانند خواب
 کند و او سوار شود و پیمان آن تنہا در حال فرو آیند و مومنان سوار شدہ
 بالا روند و چون بالا روند ہر یک بر تخت خود نشستہ باشند و با دیگرے
 حکایت کنند اما اینچہاں کہ چنان و چنین بر ما گذشتہ است و ہر یک مفتاح
 من طعام بخورد و شباب بخورد و چون عرق خوشبوے از بدن ایشان
 برآید و سیر شوند و دنیا چون خوردنی کسے بس یا خوردنی زوال
 عقل باشد اما در بہشت تندرستی و کمال عقل حاصل شود و مستلح
 یک زن را دو شوہر یا سہ و یا بیشتر باشند یکے بعد دیگرے و بہشت
 از کلام باشند جواب مدبوسان ابو اللیث سمرقندی آورده
 است کہ بہر کہ او را صنی باشد از و شود اما بدان صورت او بار نیگا
 در حال نہ ناز پیدا کنند و بدان شوہران دیگر بدہد تا ملاستے خاطر نداشتہ
 بدان لے فرزند کہ نچہاں سے بہشت بلا حد و عدانہ چون مسلمانان بدان
 خوشدل و مفرح و مغرور شوند و مشغول گردند باری تعالیٰ فرشتگان ا
 فرمان دہد کہ بندگان بلہمائی من دعوت کینند چون فرشتگان بروند
 جو بدلان نمازند برگردند بکذا چکر ت برگردند بعد از ان بدگاہ و لم یزل نالند
 کہ جو بدلان یا نرا منی مانند فرمان شود کہ چہرے او ب وار

عن آیت ہذا پاره آخر مدح متہل اشک

میر وید باید که بتکلی گرفته بر وید و تحت عرش غائبانند پوشیده
به برابری هر عددی مسلمانان یک را بردارند بخورد و داشتن چندان
بدرخشند که فرشتگان بامید دیدار سرزمین نهند چون بچویداران برسانند
ایشان بخلایف قریب برسانند بگذار تا دست بدست بر بنده مومن برسانند
چون دستار خوان باز کنند سیبی در آن باشد چون سبب باشد که از آن
میان حورے بر آید که حوران دیگر برابری او چون انگشت در پیش آفتاب
نمایند اما چشمان بر هم نهاده تاسف بر کوری چشم او خورد و تفس آواز کند
که بوسه بر چشانش ده چون بوسه بر چشمان باز کند و بخندد
چنان برق بچید که فرشتگان بامید دیدار سرزمین نهند
گویند که من بتو آشنا بودم چرا برویم خندیدی گوید باری تعالی
مایا نرا فرموده بود که تا شوهران خود را ندیده اید چشمان باز نکنید چو نتوبوسه
دادی دانستم که شوهر من تو باشی بعد از آن چون شوق کنار گیرے
پیدا کند هر یک از جیب خود خطی را بکشد و بدست ایشان بدرد
هر خط چهار سطر نوشته باشد یکی آنکه باری تعالی میفرماید ای بندگان
چنانکه من زنده ام که زندگی مرا زوال نیست شما را نیز همچنان کردم دوم اینکه
عطا کردم شما را بادشاهی همیشه که حد و عدد و نقصان زوال ندارد و سیم اینکه
تندرست گردانیدم شما را بخلاف دنیا که هرگز رنجور و بیمار نخواهید شد
چهارم اینکه گردانیدم شما را جوانان که هرگز پیر نشوید اما یک غنایت دیگر
دارم که آنرا نیز بر شما خواهم کرد مومنان بیکبارگی گویند یا رب از عذاب
دنیا و عرصات دوزخ و صراط مار سخبات دادی و نباتات سردی هست
رساندی پس کدام غنایت تو بهتر از این باشد با تفس آواز دهدانند و
غائبان من وعده دیدار شما مگر نه کرده بودم پس معلوم می شود که
شما فراموش کنندگان اید همیشه آفریده اند که چندان عجز و شور بر

و در آن سیاه و سبزی بجسلی روئے نماید و در آن دیدار باری تعالی را
چنانکه بی مثل و نظیر است و هر یک بقدر یقین و معرفت بقدر قوت و
استعداد خود بیند و یقین بدانند که این همان خدای است که او را مثل و مانند
نیست قال علیه السلام سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَوَنُّونَ قَمَرًا لَيْلًا لَبَدًا كَلَا
تَضَا مُوْنٌ فِي دُؤَيْبِهِ یعنی چون شب چهار و نیم بشک و بے شبهه
را به بیند بطریقیکه شبهه و نظیر نداشته باشد و اگر لایضا مُوْنٌ
بعد خوانی پس معنی چنان می شود که بجسلی بر هیچ یکی از شما برابر نباشد
بلکه بجسلی هر یک اندر خود باشد و این صمیم است کقول الشاعر
ایات نظایر کنان روی خوبت چون در نگرند از کراهنای در روی تو
روئے خویش بیند + اینست تفاوت نظر را + و از حضرت شیخ
الاسلام و المسالین شیخ علی بن قنبر علی قدس سره پرسیدم که مراد از کرانه چه
باشد و حال اینکه رویت بلاجهت باشد گفت مراد از میا و انا نیست است
و مراد از این که روئے خویش بیند یعنی خود خویش بیند و مراتب خویش
بیند و مدت دو هزار و پانصد سال مستغرق تجلی افتاده باشد بعد
اول جبرائیل را به پوشش آورد و گویند که پر خود را بر ایشان بکش تا بهوش
آیند زیرا که حوران مستطرا و ایشان اند چون بهوش آیند باز دعوی
طلب ویدار کنند و زمان حق شود که چه مقدار مگس گردید و دیدار و دید
گویند و و نیم روز فرمان شود که لا بلک و و نیم هزار سال بگذشت
الحال حوران بشما منتظر اند بعد ۵ همان گاؤ که تحت سبع ارضین
است و هما نمرغ که در بحر الحیوان است آماده است هر دو را ذبح
کنند و به بندگان بهمانی بدر و حضرت بی بی مریم و آل زین فرعون هر دو
را بر سول انگیز و بج کرد و بسیار و اما از طفیل ایشان بهر مومن حرمی عطا
کرده شود که حوران بهشت در نظر او انگشت بافتاب بند باز سوار شوند و زنان را در عمارت

بطرف خانه ها آیند و باد سے از آنجا سب بوز و مشک آمد عجب ایشان
 پریشان کنند تا بخانه برسند بعد از آن را چنان نور و جمال پیدا میشود که
 حوران بهشت بحال ملکشان فرین گردند و ملحد و سربیک بقدر شوق
 و محبت خود حق تعالی را دیده باشد بعضی هر روز پنجاه و بعضی کم و
 بعضی زیاده بر آن منقول است اگر این مردمان یک چیز بهشت
 را میدیدند بغیر از این کلمات نمیگفتند که یارب اتمی اتمی زیر کلام
 دنیا بقیمت تازیانه بهشت نمی اند دو گفته اند که چار چیز در بهشت بهتر
 از بهشت اند یکی مرگ در نیست زیرا که چون در دنیا شخصی بخیر
 دل بندد و مفرح شود از زوال او همیشه اندیشه ناک باشد و دیگر محاسن
 کردن با قریا و محبان و سیوم زیارت کردن پیغمبران چهارم افضلترین همه
 اینک دیدار باری تعالی بنده پس معلوم باد ای فرزند که نجات از دوزخ و دخول
 در جنت نشود مگر بقوی در چهار است که چون باری تعالی بهشت را
 بیا فرید جبرائیل را فرمود که برو و او را بین چون دید و الله و بالله و بترک
 که چون چنین چیز آفریده هیچکس بغیر از این آرام نگیرد باز گفت ای جبرائیل برو
 در راه او نظر کن که چگونه است چون دید همه را ریاضت و طاعت مجاهده
 و ترک لذات و بذل مال فی سبیل الله و بذل نفس فی جهاد الله و محنت و
 مشقت اندوه و غم و صبر و شکر و آنچه طریقه شریعت است دید و گفت و الله
 که به بهشت نمانند مگر آنکه سبب محنت است که در راه است باز دوزخ را
 بیا فرید گفت برو بین حال مخالفان چون دید گفت بترک که هیچکس نماند
 که درین صاب و همه خلائق ازین بگذرند و بدین راضی نشوند گفت و الله او
 بین چون دید همه خلاف طاعت ریاضت و عبادت و سق و فجور چون
 شرب خمر و زنا و آلت طایبی نواختن غیر ذلک من القبل که در چشم بدستخان
 در دنیا آسان نمایند و کار حق برایشان دشوار نماید گفت بترک

فصل در بیان مجادله در میان بهشت و دوزخ

که میچکس سبب این راه ازین خلاصی نیابد مگر کسی که تواور را روده بخا
 کرده باشی ایضا در خبر است که در میان بهشت و دوزخ مجادله افتاد
 در بهتر بودن دوزخ گفت ای بهشت افسوس برین نعم تو زیرا که هر چه در
 دنیا قییم ترین مردمان بصورت و خسیس ترین خلایق بشوکت مال و جمال
 باشد بتو آید و تو ما وائے ایشان باشی زهی شمر افتی که ما را است
 زیرا که هر چه خوب ترین مردمان بصورت اند و هر که برتر گترین خلایق از
 روئے مال و جمال و شوکت اند سبب فحش و زنا و حرام خواری و خلق آلودی
 بمن آیند از حضرت رب العزت خطاب شد برو که ای دوزخ
 معلوم تو باشد که قییم ترین مردمان را چنان صورت بدیم که هیچ چیز
 بهشت را برابر او زیبائی نباشد و زیبا ترین مردمان را که لصبیب تو باشد
 چنان زشت و سپاه روی گردانم که توان ایشان تهرسی و ناراض گردی
 قال لله تعا فاقفوا النار الکی و قودها الناس و الحیاده ااعدت للكافین
 روزه رسول الله صلی الله علیه وسلم با جمیع اصحاب و در بیابان نشاند
 انس بن مالک را فرستاد که فلان کوه یعنی فیلان چاه را از من سلام
 بگوئے تا آب خود را بیرون کشد تا اصحاب من از آن بخورند چون بچاه
 و علی رسول الله صلی الله علیه وسلم برساند چاه گفت که جا بمن فداست رسول
 باد اما چون این آیت مذکور بر رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد خندان بگریستم
 که در من زده نمانده است و تمام آب خشک شد و آنچه بنک است کرده شده
 بود از آن ترس که ما را از آن ترس نگراند که آتش دوزخ را با افروزد چون این جواب
 بر رسول الله صلی الله علیه وسلم برساند تمامی اصحاب خندان بگریستند که تشنگی را فرمود
 کردند منقول است که ما بین نیران و جان نادری است اعراف نام که در آن
 نود بای مشک است که بد فخر دخل دارد و نه بهشت بقول الشاعر فرد حمدان
 بهشتی را دوزخ بود اعراف + دوزخ چنان پرس که اعراف بهشت است + بعد از مرد

۵۱۱

صلی الله علیه و آله

از آن ترس که آتش دوزخ را با افروزد
 مردمان و سنگها را نشاند
 که فداست رسول
 با د اما چون این آیت
 مذکور بر رسول الله صلی
 الله علیه وسلم آمد خندان
 بگریستم که در من زده
 نمانده است و تمام آب
 خشک شد و آنچه بنک
 است کرده شده بود از
 آن ترس که ما را از آن
 ترس نگراند که آتش
 دوزخ را با افروزد
 چون این جواب بر
 رسول الله صلی الله
 علیه وسلم برساند
 تمامی اصحاب خندان
 بگریستند که تشنگی
 را فرمود کردند
 منقول است که ما
 بین نیران و جان
 نادری است اعراف
 نام که در آن نود
 بای مشک است که
 بد فخر دخل دارد
 و نه بهشت بقول
 الشاعر فرد حمدان
 بهشتی را دوزخ
 بود اعراف +
 دوزخ چنان پرس
 که اعراف بهشت
 است + بعد از مرد

و دراز است و نوشته اندک و یا محرم نے پس درین باره نوشته بسیار کن
و انیس صالح عمل را با خود یا رکن تا در مضیقت احوال ہلاک نگردی فضل
سیوم در اجناس مساوی و فوائد بدان ای فرزند کہ درین ضل
آنچه تو گفته بودی از مسئلہاے شرعیہ کہ نادر باشند بعضی را بیارم تا ترا و
تخلایق را فائدہ حاصل شود مسئلہ اگر شخصی از روے بازار چیزی
بخرد از حلالیت و حرمت آن چیز از بازار پرسد یا نہ جواب بقول
امام شافعی رحمہ بغیر از پرسیدن روا نیست خریدن چیزی کہ انما بقول امام
اعظم پرسیدن روا نیست زیرا کہ بازار مصطفیٰ است و بازار خالی از حرام و حلال
نیباشد ہر چه پیش آید بخرد و بدان خود نگرداند شیخ و قاضی مسئلہ
شخصی مال دنیاوی جمع کردہ بود از نامرضیات چون جبروز و حرام بعد از و
آمال بر وارثان حلال گرد و یا نہ جواب اگر دوزیر کہ پنجم علیہ السلام فرمود
کہ بدترین مردمان کسی است کہ حساب اموال بخورد و سود بد بگران بگذارد و
ایضاً قال علیہ السلام مال البخیل کین الغیل لا ینفع بہ الا بعد الموت
پس میراث خوار از خراب نہ کند بلکہ نگہ دارد و اگر قرضداران او بیایند کہ برست
مایانہ قرض بود از مال داکند و زکوات نیز بکشند و فقیران نیز خوردن حلال
باشد زیرا کہ حق فقیر دیدہ سچ گاہ بر طرف نمیشود و خنای وای نوادہ مسلم چون
شخصی غضب کرد و گوسالہ را دیا مادہ گا واپس گوسالہ میبرد و مادہ گا و خشک
تا وان شیراز غاصب برسد یا نہ جواب رسد - تحفۃ الفقہ مسئلہ چون شخصی
مالک شود مال حرام را و آنرا جائے دیگر بفروشد نفع او روا باشد یا نہ جواب
اگر در ہم یادمانیر باشد نفع او بر بایع و مشتری حلال باشد زیرا کہ این مثل دارد
چہ ہر گاہ کہ لصاحب رو کند مثل او را رو کند جائز باشد و اگر عروضے و مواشی باشد
نفع او بایع و مشتری حرام باشد زیرا کہ ہر گاہ رو کند بہر جا کہ باشد جز این
چیز رو کردن چیز دیگر نشاید و او کردن این متعذر است فتاویٰ

در بیان مسائل
در شرح فتاویٰ

بجای
مصطفیٰ

۵۱۳

لا ینفع
بذلک
من مال
موت
موت
موت

مسئله چون شخصی را آید و آواز خود اندازد بر دیگرے رسد و آواز خود اندازد
 و بر دیگرے رسد و آن ثالث را مار بگزد و بمیرد تا وان جنایت بر عاقل
 کدام کس باشد جواب بر عاقل دوم باشد زیرا که شخص اول بیعت
 انداخت پس شخص دوم را شایان این بود که بر زمین می انداخت چون او نیز
 بر دیگرے انداخت تا وان بر او باشد گویا که عمداً کرده باشد و دیگر اینکه تا وان
 بر فاعل کار است نه بر باشد شخصه ملکی و ایضا در دستور القضاات
 آمده است که اگر شخصی سوار شود بر دیگرے و شکم او پاره شود تا روده بر آید و شخصی
 دیگر گردن او را بزند پس قصاص بر زنده گردن باشد نه بر آئینه مسئله
 چنانکه در سراجی می آید که اگر شخصی چاه بکند در زمین غیرے
 و غیر او کسی را در چاه اندازد تا وان و جنایت بر اندازد نه باشد نه بر
 کننده مسئله چون کسی مال را بحاکم جابر سخی کند چنانکه حاکم از و
 بگیرد از سماعی ضمان رسد یا نه جواب بقول امام محمد درج
 و فتوی جهور عالمسان نیز بر آنست زیرا که در خبر است که فدائے قیامت
 همان مال را در دوزخ اندازد و سماعی را فرماید تا انا سجا بر کشد بهر سال
 سال سماعی آنرا بدین گرفته در دست و پائے زده بدیوار دوزخ بر کشد اما
 چون قریب بخروج آید از دهنش بیفتد باز در دوزخ رود و بکذا سویم کرت
 بیرون کند سه هزار سال بعد از دوزخ مبتلا باشد پس چون در آخرت
 ما غرض است بهتر آن که در دنیا ادا کند تا خلاص شود امینة الکافی مسئله
 چون کسی از کسی مدیون و دنیا بر قرض و یا بیع و یا خیر ذلک بگیرد و غلبت
 خصم آنرا در التماس اندازد و دزد بون بر آید تا وان انیمقدار ازان مشتری
 و یا از آن کسی که از و گرفته است طلب کند و بر این کس هیچ لازم نشود زیرا که
 گویا که در اصل مال نگرفته بود چنانکه چار مغزو یا انار را بخرد و میان او فاسد
 باشد بر بیع رد کند و بسبب شکستن بر مشتری چیزی لازم نه شود

امینۃ الکافی مسئلہ زمین باشد محل افتادہ زیلا و رادیت چند بکار و باز ترک
 کند عمر و اورادیت چند بکار و باز ترک کند خالد و اورادیت چند بکار و تا مقصود
 همین خالد باشد باز نہ دید و عمر و بیاید و دعویٰ او نامسموع باشند بیک
 القبض دلیل المذک الحال و ملک خالد است و دید و عمر صاحب نبود امینۃ الکافی
 مسئلہ چون شخصی ترک دعویٰ را بہت سہل بطریق کہ در میان ایشان
 مانع نباشد چون در یاد و وعدہ قطع الطریق بعد از ان دعویٰ مسموع باشد
 امینۃ الکافی و در دستور القضاۃ و بعضی گفتہ اند کہ اگر کسی سہل ترک کند
 دعویٰ و نامسموع باشد مسئلہ چون شخصی مادہ گاوی بدہ کسی را بشرط
 اینکہ نگاہبان پس او باشد و روغن را شریک کند و باروغن را تمام بصاحب مادہ
 گاوی باشد و انیت و این را بلفظ ہندی کہری گویند ہدایہ اتماء و فتاویٰ
 جواہرے آرہ کہ سبب نگاہبانی مادہ گاوی و منافع چون شیر و جغرات و
 روغن ہمدانہ و باشد و مادہ گاوی و گو سالہ از صاحب مادہ گاوی باشد زیر کہ
 این بیع فاسد است پس گویا کہ شیر را پیش از تحصیل بر روغن فروختہ است و
 اگر مادہ گاوی و گو سالہ بنزد یک و ہلاک شوند ضامن نباشد اگر تعدی کردہ
 باشد یعنی بدست خود ہلاک کردہ باشد مسئلہ مردے دختر کبیرہ بکر خود را
 بکسی تزویج کرد پیش از زفاف طلب مہر او شاید یا نہ جواب شاید یا نہ
 اگر صغیرہ باشد قبض کردن مہر از شوہر بدہ شاید و اگر شوہر را بکند جبر کردہ
 باشد برادر کردن آن مہر بدہ را نہ بیک مہر واجب میشود بنفس عقد دستور القضاۃ
 مسئلہ چون بمیرد یکے از متعاقبین یعنی زن و شوہر پیش از دخول اگر
 مرزن را تمام مہر برسد یا کہ موت بمنزلہ دخول است مہر آن ہے
 مسئلہ چون شخصی دختر را بکے تزویج کند و از برائے خود چیزے
 از داماد خود بگیرد از اموال شاید یا نہ جواب نے
 لقولہ علیہ السلام - تَحْلِي عَنِ الْحُلُو فَاِلَيْكَ جاح صرح و صلو

برائے خود سنانیدن چیزی را گویند و نکاح پس اگر ولادت بعد از نماندن
 زن آنحال را طلب کرد درسد بانه **جواب** رسد بیهوده الکافی اتمام
 روایت قاضیخان هر چند میان ایشان تصرف شده است چون بهمانی
 و جامه و غیر ذلک همانرا نیز حساب کنند و مابقی را از عاقد طلب کنند -
 مسئله چون شخصی کنیز را بخرد و وطی کرد و او را بارها پس مستحق شود
 آن کنیز را بر مشتری چیزی شود بانه **جواب** هر واحد لازم گردد و ^{بشمول}
 مسئله حلال است نکاح کردن عاقد از زنا و روانیت نکاح کردن عاقد از
 بند بان اتمام روانیت و وطی زانیه از وضع حمل سراجی اتمام بقول حصول
 الاعدای اگر ناکح غیر زانی باشد و وطی روانیت و اگر ناکح بعینه همان آنی
 باشد حلال است نکاح و وطی هر دو و اگر زانی را کسی به بند که در ساعت
 زنا کرد باز در ساعت نکاح کند رواست مسئله چون شخصی بخواد که زن
 صغیره خود جماع کند اگر پنج ساله باشد روانیت و اگر نه ساله باشد دخول
 کردن رواست و شش و هفت و هشت سالگی نظر باید کرد و اگر همین یعنی
 فریه باشد که قوت و طی دارد و مشتری است رواست و اگر لاغر باشد روا
 نیست دستور القضاة مسئله شخصی گوید مردی گیس را که مادر زن پدری
 او گوید و طی کرد و درش حرمت مصاهره لازم گردد و زن بر و طلاق گردد
 اگر چه گوید و غیغ کفتم و یا هر دو مسخره گویند باشند زیرا که درین امر حکمت
 اقرار کافیهست دستور القضاة مسئله زن و مرد در پیش و گواه اقرار کردند
 که ما زن و شویم لایق عقد النکاح زیرا که نکاح اینها رواست نه اضرار دستور القضاة
 مسئله مردی بر سنانیدن زن خود را بزور تا آنکه به بخشد هر خود را بدان بخشد
 بخشیده نه شود و آنچه دستور القضاة مسئله مردی زن دیگری را مضطرب
 بر آنی بیکم خود اگر شوهر آن زن از غاصب یکم را هم بگیرد نکاح کردن آن
 بر غاصب حلال گردد زیرا که بمنزله نخل می گردد و فتنه می

مسئله اگر شخصی زن ب عقد قدیم داشته باشد و بر عقد او عقد جدید کند رواست اما اگر میخواهد که بزد یک جدید چند روز بگذراند اگر ثبیه باشد سه روز اول عقد پیش او بود اگر بکر باشد هفت روز اما بعد از آن با بدیه که قضای آنرا بهین تمثال بزنی قدیمه باز گرداند مجموعه خالی معاملات مسئله چون اختلاف افتاد میان اجیر و مستاجر در نیکه کالا براس مال یگان عمل کرده چون دوختن قبا و غیره و مزد و گوید که با جکرده ام بقول ابی حنیفه صحیح بینة را از اجیر میباید والا قول قول صاحب است بایمین اما بقول ابی یوسف رحمہ اللہ تلک باید نظر کرد که اگر اجیر شخصی باشد اکثر اوقات مال یگان عمل میکند پس قول قول صاحب است مع باین و اگر اجیر مشهور و معلوم مال یگان نباشد پس قول قول صاحب است بایمین شیخ عینی مسئله

۵۱۷

مردی دوزن داشت چون بگویند	هر دو بصورت چو ما و منیر
یک سر جابلی مر سپر غیر را داد شیر	زنی دو بختی شد بروی حرام
که تا قیامت نباشد حل پذیر	هر که حل این معنی کند
مفتی آفاق باشد بے نظیر	بیان اینکه عمر و کنیز صاحب

جمال داشت وزید همان کنیز را براسی پس صغیر شیر خواره خود نکاح خواست بعد از آن عمر و آن کنیز را آزاد کرد و حکم نفس شد و شوهر دیگر کرد یعنی بکر را شوهر کرد و بکر را زن دیگر نیز بود زن ثانیه بکر مر همان پس زید را شیر داد که این کنیز نکاح او بود کنیز بکر حرام شد زیرا که النطفه او شد و کنیز زن پسش شد زیرا که نسل او نسل شخصی دو خواهر و یک کاتبه نکاح کرده بدو جائز است یا نه جواب جائز است بیان آن آنست که کنیز که بود مشترک میان دو کس و پس تولد شد و هر دو کس پس کردند و کردند آن پس پس هر دو کرد و کنیز آزاد کرد و میراث بر دوازده میراث کامل و میراث بریند از ایشان از و میراث یک پدر این فرزند بهین ماد خود را و یک خواهر از یک پدر و خواهر دیگر از پدر دیگر

رانکاح کرده بیک کس بدیده است این هر دو مسئله از مشکلات خدخواهی
 افتاده شد **مسئله** کفارت اگر روزه کفارت و دوا بجماعت دو ماه
 اگر هر دو ماه بیت و نه روزه باشند نیز رواست و اگر بجماعت شصت روز
 دارد و نیست مگر تمام شصت روزه شرح ابوالمکارم **مسئله** اگر مردی
 و امام جماعت یک کس باشند رواست یا نه جواب بهتر است و حضرت رسالت
 پناه صلی الله علیه و سلم بعضی از اوقات خود اذان میگفت و خود امامت میکرد
 قوله یفید ما قلنا الم اذی قول ابی حنیفه رحم یفید ان المؤذن لا یجلس بین
 الاذان والایمامة فی المعرب و یفید ان المستحب ان یتکون المؤذن عالماً
 بالسنن ای بالاحکام الشرعیة لانه لایذکر سنناً و لا یأخذ بحد من العلم
 بها و لاینه من باب الجماعة و الله عالم بالها فلا یفوض الی غیر العلماء و لهذا
 قال علی رضی الله تعالی عنه لو استطعت الاذان مع الخلفاء لاذت فبت
 ان الاحسن ان یتکون العالم ما مکن فی الصلوة بخلاف ما یقول بعض
 المتأخرین ان الاحسن للایمام ان یفوض الاذان والایمامة لغيره فان النبی
 علیه السلام ما باشر الاذان والایمامة بنفسه وقد کان اماماً فی الصلوة
 و قال شمس الایمة هذا فی حق علیه السلام و فی حقنا اذان الایمة بنفسه
 لان المؤذن یدعو الی الله فمن اعطی قدحاً من ماء فهو اول الناس به
 و قد اذن رسول الله صلی الله علیه و سلم و اقام فی بعض الاوقات و
 روى عبدة بن عامر کنت مع رسول الله صلی الله علیه و سلم فقامت الشمس
 اذن و اقام و صلی الظهر کفایة **مسئله** اگر صید را زد و دو نیم شد بر
 را بخورد و اگر اندک جدا شد اندک بخورد و بسیار بخورد مجموع مکی **مسئله** اگر صید را به
 تیز و خوش اندون شکم رفت تا آن گوشت را نشوید خوردن را نشاید زیرا که بخوردن
 مسفوح پذیرفته است فتاوی نوادر **مسئله** سه زن بخورد نکاح حرام گردند یکی زن سیر
 بخورد ایجاب قبول زیرا که نکاح بقول ابی حنیفه ایجاب و قبول است بخلاف

بجای کتب دیگر
در بیان مسائل

مالک کہ نکاح بقول او وطی است اگر چنان زن را ندین باشد دوم زن
پدر بر پسر نیز بجز نکاح حرام گردد بدان کہ فرزند ہر کہ دین مسئلہ
ولیری کند و جملہ سازی کند بجز ضلالت و کفر بضاعتش نباشد و از مذہب
ابو حنیفہ رحمہ اللہ تعالیٰ بیرون شدہ باشد و انکار کلام اللہ سبحانہ آوردہ باشد
کما قال اللہ تعالیٰ وَلَا تَنْکِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ زیرا کہ ابو حنیفہ رحمہ اللہ تعالیٰ
بیان نکاح جزایجاب قبول چیزے دیگر نکرده است سیوم مادہ زن بجز و
عقد حرام شود اگر بدخترش دست دزدی کردہ باشد یا نباشد اما مادہ
را نکاح کرد و دست دزدی بدو نکرد باز طلاق کرد و دختر آن برو حلال باشد
و سوتر القضاۃ ایضا مجموعہ معاملات منکوحہ و
مزنیہ و طموسہ پدر بر پسر حرام است و ایضا منکوحہ و مزنیہ و طموسہ پسر بر
پدر حرام است اگر فرج داخل اولاد بیند حتی کہ اگر پدر زن را طلب میسکند
و نسلش بشہوت بر دختر نہ سالہ رسید زن برو حرام گردد و اگر دست
پسر بآمد بشہوت رسید بر پدرش حرام گردد و برو حلال نشود و یا نظر پدر
بر فرج درون دختر خود افتاد و اشتہا کرد کہ اگر مرا اینچنین کنیز بودی با او
وطی میگردم زن برو حرام شود از جهت بردن اشتہا و یا پسر فرج درون
مادہ را دید بر پدرش حرام گردد و اگر زن ذکرے مردے را بہ بیند بہ
شہوت نیز حرمت مصاحرت ثابت میگردد و اگر بر مادہ زن دست افتاد
بشہوت نیز بدخترش حرام گردد و خزائنہ المفتین و مجموع غانی و ملقط
مسئلہ اگر بمس و نظر اینچنین زنان مذکورین فی المسئلہ الاولی در حال
انزال شود حرام نگردد نہ زیرا کہ تصرف بشہوت او در غیر محل است و ایضا اگر دخل
گردد و در زن بدخترش برو حرام نگردد نہ زیرا کہ این تصرف بشہوت و غیر
محل است مجموعہ غانی معاملات مسئلہ جمع کردن میان دوزنے کہ
اگر فرض کردہ شود یکے از ایشان را ذکر و دیگر انہی نکاح جائز نبود پس

۵۱۹

بجای کتب دیگر
در بیان مسائل

جمع کردن و نکاح یک شخص نیز جائز نیست مگر در سه زن بی تمایز اول
چون وقتند و مابیند یعنی زنی که شوهر او با دختر باشد از زن دیگر جمع
ایشان رواست دوم خوشدامن و زن پس آن یعنی اگر کسی زنی را با سون
و نکاح خود جمع کند نیز رواست سیوم زن و کنیزک آن زن شج
ابوالمکارم مسئله بخشدن و طی کنیزک بای روی نیست مگر بدو تمام کنیزک را به
به بخشد و یا بخرد و یا نکاح کند منقول است که شخصی بخدمت ابن عمر حاضر
شد و گفت که مادر من و طی کنیزک خود را بمن بخشید رواست یا نه گفت روا
نیست مگر آن چیز که تمام بتو بخشد و یا از تو بخرد و یا در نکاح خود آری شج
مسئله حرام کردن حلال سوگند است قاضیخان و میخان اگر شخصی گوید که
با تو سخن کردن حرام است پس سخن گفت کفارت یکن لازم شود و میخان اگر گفت
که حلال الله حرام و کل جل علی حرام و حلال المسلمین علی حرام و
نیت نکود چیز است را امام فضیل و فقیه ابو جعفر و ابو بکر الاسکاف و ابو بکر بن سعید
گفته اند که بدین الفاظ اگر آن شخص را یک زن باشد با نیت شود بیک
طلاق و اگر چهار زن داشته باشد بیک طلاق با نیت شوند و اگر
نیت داشته باشد سه طلاق را مترقیع شود و لا یصدق فی عدم النیت
قضائاً لانه صادر عرفاً و هذا لا یجلف به الا الرجال فی النکاح مسئله
اگر شخصی گوید حلال خداست بر من حرام اگر فحاشی کار نکند و نکود پس او را اگر زن
باشد زنش طلاق شود بیک طلاق با نیت و اگر او را نباشد بعد از آن تزویج
کردن زنی را برو کفارت لازم است جز طلاق شج مسئله مردی تزویج
کرد زنی را در عدت و قات و طاع کرد و بعد از مصنی عدت اگر شوهر دیگر کند
حایز است زیرا که شوهری که در عدت کرده بود شوهر نبود بلکه زانی بود و بهر طریق
عدت منقضی میشود و اگر در انعدت از و حل گرفت نیز عدت منقضی میشود
و بعضی عدت نه بوضع حمل مضمرات مسئله مردی تزویج

حاکمیت
 عدالت بر زمین
 که طلاق داده
 باشد احد شوهر
 و می او
 عالم
 مانند است برین
 سید و پنهان
 گفتند است سرور
 کائنات عالم
 که است مانند
 سکین مانند
 است برین جابر
 و نگوست

زن دیگرے را و دخول گردید و او خبر ندارد از شوے دیگر آن زن
بعد از فرقت تجب العدة علیها یعنی برو عدت لازم شود و اگر آن مرد بر بود
شوهر آن زن خبر دارد پس بعد فرقت عدت لازم نشود و لا تجب العدة علیها
زیرا که گویا او زانی بود و در زنا عدت نیست و نیز بر شوهر اول حرام نشود
بسبب زناے او فتوای برین است شرح شمس مسئله در عدت چرا
بسه حیض مقدار کرده اند و حال اینکه یک حیض نیز کافی بود جواب حیض اول
از برای شناختن پاک بودن رحم زن است از نطفه شوهر اول زیرا که اگر
در نطفه است پس عدت او وضع حمل باشد و حیض دوم تحریمه نکاح زن
است بر آن شوهر و حیض سیوم از برای فضیلت زن آزاد است متافرق
باشد میان کنیز و سبیه مسئله و لا عِدَّةَ عَلٰی ذِیْمَةٍ طَلَقًا ذِیْمٌ
شرح مسئله چهار زن را عدت نیست اول مطلقه پیش از دخول
دوم حربیه که فرار کند از زوج و شوهر را در دار الحرب بماند سیوم چون
و خواهر را بیک عقد تزویج کند باید که یکے را را نکند و آن را عدت
نباشد و وطی کردن مرأین دیگر را شاید اما نکاح کردن یکے را باز
دیگرے را نکاح کرد همان اول برو طلاق شود تا آن که عدت او نگذرد
آن دیگر برو حلال نگردد و اگر یکے را طلاق داد و دیگر خواهر او را نکاح
کرد نیز نکاح روا نیست تا عدت آن نگذرد و چهارم شخصی را چهار زن بود
و زن پنجم برو کند زن اول طلاق میشود و او را عدت نیست مسئله
الْعَالِمُ كَقَوْلِهِ لِلْحُلُوبِيِّ **مسئله** قَالَ الْعَالِمُ الْفَقِيرُ كَقَوْلِهِ لِمَا هَلْ
الْحَقِّ مَحْضَرُ وَ شَرَحَ أَبُو الْمَكَارِمِ **مسئله** قَرِشٌ رَأْسُ قَرِشٍ نَامٌ
جواب بدو معنی یکے آنکه قریش نام جنبه است و در میان زنان
ایشان را قریش نام اند و قیل قریش کسب را گویند و ایشان کسب
و تجارت بسیارے کردند از ان قریش نام اند شرح شمس

در بیان یزید

۵۲۲

در بیان یزید

فنا شده هر که خوردنی شک یعنی بے قیغ بخورد نزع روح بر او آسان
 باشد. **مسئله** لعنت را ندان یزید را هست یا نه جواب بے زیرا که
 او از اهل قبله بوده است و سبب سلاح کشیدن بر او لا و رسول الله صلی الله علیه و آله
 کافر و هر که بر او لعنت گوید بقول امام اعظم رضی الله عنه آنکس را فحش کرده و
 آن لعنت بر او اقامه شرح امالی کقول ما تبت و لم یلقن یزیداً بعد موت
 سیوی المکثار فغلا غرایعاً. بدان که فرزند چون ذکر یزید در میان
 افتاد پس شمه از جنگ و بیان کنم که چون یزید را که اکثر اهل ماضی از آن بکذب
 بدل کرده زیادت نوشته و مردمان عوام را بدان سبب فرساخته اند منقول
است که ابراهیم نخعی را کسی سوال کرد که هیچ خبر داری از آن جنگ که
 چگونه بود گفت دستهای خود را در جنگ بخون نیاورد و هم الحال زبان خود را
 بخون آلوده نه کنم زیرا که آنچه میان صحابه گذشته است از شر و بدی قصه آن جائز
 نیست تا عوام الناس در شک ریخت افتند و عداوت ایشان بدول نیارند
 که سبب عداوت کافران شوند و اکثر ازین اهل ماضی با میرالمومنین معاویه
 نیرو دشمنی دارند و میدانند که او از اصحاب خاص رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 بود و در جبر است که روزی به پیش رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم شسته بود
 حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای معاویه از پشت تو بوی خون می آید
 گفت چه باشد یا رسول الله گفت از پشت تو قزغی بر آید که بپاک کننده اولاد من
 باشد حضرت معاویه قسم بخدا یاد کرد که من در عمر خود زن نیگیرم و تمامی عمر بے زن
 بود روزی مرتضی علی او را بخدمت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرستاد که خلافت بعد از شما
 بکم باشد فرمود بعد من ابو بکر صدیق خلیفه باشد گفت بعد او فرمود فاروق گفت
 بعد او فرمود عثمان ذی النورین گفت بعد او فرمود سوال کننده بعد از شما
 خلفائے ثلاثه حضرت معاویه بمرتضی گستاخی کرد بطریق طاعت گفت
 یا امیر سوطا کننده من بودم خلافت بمن میرسد مرتضی گفت لا ابل سوال

کننده من بودم زیرا که شمار من فرستادم قبول کرد و تا بعد از حضرت
مرضی دو سال خلافت بی بی عاتقه صدقه رضی الله عنها میگردید و بعد از
اختلاف در میان صحابه افتاد حضرت معاویه گفت من با شتم و ابو علی نام
اصحاب بود و بخود اضافت میکرد تا بهین سخن میان ایشان جنگ افتاد و بیت
و یکبار اصحاب کشته شدند و پیش ازین حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم گفته
بود که علامت قیامت آنست که در میان اصحاب من جنگ و تیغ کشی پیدا شود
اما بقوت شمشیر با دشمنی بمعاویه رسید شبی بول میکرد و از دیوار کلوخه را بگرفت
تا خود را پاک کند بتقدیر الهی و آن کلوخ کثروے متوطن بود بر سر و کمرش و پیش از
چنان در دوالم روستے نمود که در شب رفتی آرمیده تا بحالتی رسید که
روئے زمین خرابین را روندیدند که تا نطفه پشتش در فرج نریزد و شفا نیابد
معاویه گفت من شتم یا کرده بودم که زن نخواهم کرد و ندانم که با اتفاق
یکدیگر زنی را آوردند که بنجایت پیر و بهرم رسیده بود چون امیر المومنین معاویه
بدو دخل کرد و در دوش قرار شد اما حکمت الهی تا سخن رسول الله صلی الله علیه وسلم
دروغ نشود نطفه در رحم آرام بگرفت و از آن یزید تولد شد بدعوی اولادان بود
که زهر کزوم و تربیش آمیخته بود **مفقول است** که چون امیر المومنین حسین رضی الله عنه تولد
شد حضرت رسول صلی الله علیه وسلم در گوش راست او اذان گفت و در گوش چپ اقامت
اقامت بگفت و از زمان فرشته نازل شد بنجایت عظیم هجر جبریل گفت یا رسول الله
هر دو بال و خشک شده اند و سهیل حسین را بر هر دو بال او بمال تا پیر شوند
چون مالید سبز شد و فرشته برفت حضرت از جبرائیل پرسید که اینچه بود گفت
که بعد خلقت این فرشته عیسی از دستش بیامد بفرمان رب العزت
هر دو بال و خشک شد اما خطاب رب العزت بر آن شد که چون نبیره رسول
صلی الله علیه وسلم از پشت زهری پیدا آید تا ترا بر هر دو بال بمال این همان فرشته
بود رسول صلی الله علیه وسلم خوشی کرد که نبیره من بحد ولادت صاحب آمد گشت پس چون تو عالمی

یزید گفت ای پسر اگر شهر بانو را در نکاح من و اگر می بر وصیت که بکنی بعد از
تو بجای آرم و شهر بانو زن عبد الله بن زبیر را بود طلاقش داده بود معاویه
گفت وصیت من همین است که بخاندان رسول الله صلاوت بخونی و دیگر آنرا
تو دانی یزید قبول کرد و در حال سلمان فارسی را در پیش شهر بانو فرستاد که اگر
یزید را قبول کنی ترا رئیس همه زنان سازم چون در راه میرفت قاسم بن عباس
ابن عم البنی صلی الله علیه و سلم حمانی بغایت ظریف با جمال وندی و تنزی
استاده بود عرض او پرسید واقعاً باز گفت قاسم گفت عرض حال را نیز برسان
چون از او گذشت امیر حسن استاده بود و عرضش پرسید واقعاً باز گفت امیر
حسن گفت عرض حال من نیز برسان چون سلمان نزد پیش رفت شهر بانو را
صاحب جمال که در جمالت و زیبائی بے قرین بود و دید خود نیز بر و عاشق شد
گفت ای شهر بانو من رسول معاویه بودم برای یزید که ترا رئیس همه زنان
سازد و در راه قاسم و امیر حسن نیز به عرض کردند و من نیز آشفته تو شدم
الحال بهر که راضی باشی باش شهر بانو گفت ای سلمان من چون بکنیز کی خالی
رسول الله صلی الله علیه و سلم قبول شوم از ان باز نگردم امیر می باید چون
با میر رسید و نکاح خود را آورد چون سلمان خبر را بمعاویه رساند گفت ای سلمان
الحال فتنه در میان یزید و خاندان رسول الله صلی الله علیه و سلم و شوا به پدید خواهد
بعد از مدت چون امیر المومنین معاویه رحلت نمود یزید به باد شاهی بنشست
اما امیر زادگان هرگز به پیش او نمیرفتند و در شرف شخص را برایشان فرستاد
که مطیع و فرمانبردار بدم بود و از من چار و سه گردانید گفتند شنیده ایم که بسط
تو سگ افتاده بود و کار خلاف شرع از تو در وجود می آید و سگ ترا نخواهیم دید
یزید چند نفر را فرستاد تا ایشان را زبردت شکر گرفته بیاورند چون لشکر رسید ایشان را
در مسجد حصر کردند امیر حسن را بفرود پسران بودند جنگ کردند شکر یزید
شکست دادند و خود را خلاص کردند بعد از ان پسران را اختراع کرده امیر حسن

زہر داد در حال شمش چنان کہ جبرائیل گفته بود زرد و سہر روان شد و او
 در حال از شکار برآمدہ بود و آب اورا داد چون امیر حسین رضی اللہ عنہ رسید زہر
 دہندہ را پرسید کہ چه کس باشد حسن گفت ای برادر قول جدمین بود و دوع
 نمیشد سکوت بہتر است بعد از وفات کردن او نیزید لشکر بسیار در عتب ا و
 روان کرد اما اہل کوفہ کس را فرستاد کہ اگر امیر حسین رضی اللہ عنہ بیاید مدد کنیم مرا و چون
 امیر حسین روان شد پس زہر و دنام علی الصباح بہ شش ہزار سوار بدو
 پیش آمد و نماز با دعا و در عتب ا و اگر گفت ای امیر زادہ اگر روئے این بخت
 بینی پتوح نبود و ترا از ضررے نباشد گفت من بہرگز روئے اورا نہ بینم کہ سگے
 را بر باط جائے دادہ است ہذا سہ کرد و در راہ میرفت و ہر سہ روز
 حرو و بدو پیش آمد و نصیحت میکرد امیر حسین رضی اللہ عنہ قبول نکرد و ہمراہ
 امیر اشتر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بود ہر جا کہ در سفر آن اشتر خواب میکرد و ایشان
 فرود می آمدند روز سیوم آن اشتر خواب کرد و ہر چند کردند روان نمیشد فرود
 آمدند امیر گفت نام این مقام چہ باشد گفتند دشت کہ بلا چون درخت از ہلایے
 میزم بریزند خون بیرون میشود چون آن خاک را دیدند سرخ شدہ بود امیر گفت
 ساکن باشند کہ مقام شہادت من ہمین است من از جد خود شنیدہ ام اما پیش از
 ایشان شہرہ لک سوار نیزید رسیدہ بودند و کلانتر ایشان عمر بن سعد بود و
 سعد از عشرہ مبشرہ بود و کنار آب را گرفتہ بودند باز حرو و پیش آمد و زمین را
 ہوسداد کہ اگر روئے اورا بینی بہتر بود امیر قبول نکرد گفت پسر تو بر جائے خود
 باش تا من از بہر تو اول جنگ بکنم بشکر مدد خود این شش ہزار سواران
 بیکبارگی تاقند ہمگی شہید شدند بعد از آن پیرہ نے پس خود را افتاد ہمان یک
 ہسر داشت شہید شد بعدہ امیر حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ علی اصغر را
 فرمود کہ تو با جمع لشکر خنک را اختیار مکن زیرا کہ نسب رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وسلم منقطع خواہد شد پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم چہ غذا ریم اما خود تاخت بہ ہم نوز

بدست ایشان نمی آمد کند با بلاعد و بر او میقتند و از اسپش انداختند چون
 بنشست جانی بر در رسید برای قتل گفت من حسین بن علی بوده ام آن بد
 گشت بعد شمر بن جوشن رسید هر چند کار و بر گلویش میالید بریده کشید
 امیر حسین گفت که نام تو چیست گفت شمر گفت جاهد را از سینه خود باز کن چل
 باز کرد سینه اش پس بنمود گفت از قفا کار و بر آن که کشنده من هم تو باشی
 چون سر او را در پیش عمر سعد برد شمر گفت اے سعد بهترین قوم را کشتم
 عمر شمشیر را برگردنش زد و بکشت که بهترین قوم را چرکشتی بعد از آن جمع
 اصحاب و خاندان را بطرف پذیروان کردند اما زنان و عماری بودند
 که هیچ نامحرمی روی ایشان نماندید چون در راه میرفتند شبی سر امام حسین
 را در خانه مردی صالح نام نهادند علی الصبح چون سر را از و طلب کردند
 سر را بر خود را بریده فرستاد قبول نکردند بکذا هفت پسر داشت و کله را
 را بریده داد قبول نه کردند چون کله به همتی را برید و عا کرد که یا الهی شکل پسر
 من چون حسین گردان بچنان شد ایشان همانرا بردند و صالح سر حسین را آورد
 بد و همراه کرده و من کرد بدان ای فرزند دین شریکه سوار یک فرزند و بلکه
 همه مسلمانان و اکثر اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم را دیده بودند زیرا که کار
 را بعد از بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم تا این غایت مردم مدعی و فتنه
 نرسیده است مگر در آخر الزمان برسد و آنچه در مقتل که مصنف را فتنی بیان کرده است
 همه افترا و بهتان است و سبب انقطاع عیثه مردمان از خاندان است زیرا که
 بخاندان رسول الله صلی الله علیه وسلم اینطور کارهای ناشائسته چگونه میرسد
 و مسلمانان چگونه ایشانرا عاری پذیرا شدند و سبب جنگ از نا قبول کردن امام حسین
 بود اما پادشاه را و زید شکر را محض برائے قتل او فرستاده بود بلکه برائے گرفتار
 او فرستاده بود تا گناه خود را بدو عرضه کند که من چه گناه دارم و آنچه بعضی
 مصنفان گفته که زید قبیل او را صنی شد کافر شد و را حیات العلوم

مے آرد کہ آن قتل را اعتبار نیست زیرا کہ از زبان او کسی شنیده و از دل او
 کسی خبر دارد و گمان بد بردن بر مسلمانی ہی ہست کہ ظَنُّوا الْمُؤْمِنِينَ خِيَارًا
 واقع شدہ ہست **واللہ اعلم** بقصاص امیر حسین رضی اللہ تعالیٰ
 عنہ کشتن یزید سرداران شکر را نیز علامت نارضاے او ہست
 چہ اگر راضی بودے سرداران شکر را چرا کشتی زیرا کہ او را در دنیا از
 بیم کس بیم و ترس نبود **منقول** ہست کہ چون زمین العابدین علی صغر
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ را پیش یزید حاضر آوردند زمین العابدین رضی اللہ
 عنہ قرین او بنشست یزید و ستہارا بر گردن خود انداخت و استادہ شد
 گفت ای امیر زادہ باید کہ مرا بہ بخش و بکل کن زیرا کہ من شکر را برائے
 قتل او نفرستادہ ہوں بلکہ میخواستم کہ گناہ خود را بدو عرضہ کنم
 کہ چہ گناہ دارم چون یزید بغایت الحاح و تصریح تراری نمود
 علی اصغر رضی اللہ تعالیٰ عنہ قبول نمیکرد ارکان دولت با و ہمراہ
 در شفاعت استادہ و گفتند کہ یسے امیر زادہ تو اولاد رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم ہستی و رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پاکینہ و طلب انتقام از کسی نبود
 بیا تو ازین دلد زہی عادت خیس کہ این مردمان راست کہہ اگر از ایشان
 روندے ہزار بدی بیا بد بدان نہ گزند و اگر از اکابر دنیا و دین حدیصا
 از عالمان اہل یقین ذرہ از ہزار صادر شود آزار از تسلیمی باقتیابی نہ
 بعد از ان علی صغر رضی اللہ عنہ گفت کہ بخشم اما چہ چند رشتہ
شرط اول قاتلان پدرم را قصاص کنی در جہان
 نفر سرداران شکر را بیاورد و گفت کہ ای بد بختان کہ بخت
 بکشتن فرمودہ ہوں چرا کشتید شمر بن جوشن او را بکشت
 و شمر را عمر بن سعد بکشت گفت سبب بغیر مانی شما را بخشم
 ہمسرا زندہ پوست کشید **شرط دوم** اگر کشتی را بیاورد

سرداران شکر
 بکشتن یزید

شرط دوم اینکه پیش ازین امیر حسن حسینؑ و فاطمه زهراؑ را در حلقه
 جمعه یاد نمیکردند گفت اینها را یاد کنیم نیز بد قبول کرد شرط سوم اینکه
 بادشاهی مدینه را بمن سپارد قبول کرد شرط چهارم اینکه اهل و عیال و اصحاب
 را بمنان بر بیت خود چنانکه مستورات اند همه را برونند و بدرقه همراه کن تا
 مدینه برسیم نیز بد قبول کرد پنجم هزار سوار بدو همراه کرد چون براه میرفت امام
 محمد حقیقه بدو پیش آمد و دوازده بادشاهان بدو همراه بودند و بادشاه
 یمن بدو نیز همراه بود و مقدمه نام که سیصد من کار داشت امام محمد حقیقه را
 گفت اے نور دیده اینجا حال است گفت بدین شرط خون پدر را بخشیدم
 امام محمد حقیقه گفت که غلط کرده تا من زنده ام ولایت از من است قصاص
 و غنوبغیر از من بشما نمیرسد آن پنجم هزار شکر را بکشند و بطرف دم
 روان شدند چون برسیدند نیز بدو قلعہ محصر کردند بیرون قلعہ
 سواران جنگ کردند توغان بن زید بن باسہ هزار سوار سو و اگر بود و ران
 روز شہید شد اما شکر نیز در شکست دادند مدتی بمنان گرد
 اما در مصاف امام حقیقه کس نمی استاد و هر روز شکست میخورد و ندی پس عاید
 بخوابین ندیدند که بنزد یک دوازده قلعہ چاهها کنند دیدند و اندک
 خس و خاشاک بر بالائے آن انداختند چون امام حقیقه رضی اللہ
 عنه بخبر بر دوازده تاخت بایک از اصحاب دچاه افتاد و او را بگرفتند
 اما دست راست او نیز شہید شد و بیرون قلعہ فرار کردند و شب
 اتفاق کردند که فردا امام را از بیرون قلعہ بکشند و ران شب همراه امام
 بگریخت و این خبر را بشکر امام برساند مقدمه گفت ای جوانان شما خود
 را بیاورید و من در برج قلعہ شوم چون او را بیرون کشند من دوازده
 را بگیرم مقدمه بمنان شد و شکر ساخته شد چون علی الصبح اول
 اند دوازده برآمد بمنان کار و سیصد منی بر متعصبان او کوفت که مردمان

عدد و یک کرت مروند و دروازه را بگرفت و لشکر را در حصار و آفروان
 تیره لک را تمامه همه کشتند اما یزید موئے ریش را بچندید و سیاهی دیگر بر
 روئے خود میمالید و سیاه و شش شد و پوستین را باز کونه پوشید یعنی موئے ما
 بیرون کرد و چرمش اندرون و ریشمان گاه را بر میان بست و داس را در میان
 خود خلائید و روان شد و از قلعه برآمد ایشان چون یزید را نیافتند
 بادشاهی روم را بعلی صغر سپردند و دست امام محمد را آوردند و دعا کردند
 متصل شد روزی کسان ندین و در بیابان میفرقتند و دیدند که شخصی بدین
 بیست گاه کا به میبرد و گاه چوب اما بطریق خدای ایشان دانستند
 که یزید است گرفته در پیش علی صغر آوردند علی صغر گفت که چون یک با
 عفو کردم قتلش روا نباشد اما بنده سخت نهاده چنانکه بکند و بر بالاسن آن
 چوب را در از نهفت و بوقت شام او را از آن چوب میکشید و در چاه آویزان می کرد
 و مروان نام حکیم بود که دایم اوقات در میان اصحاب فتنه انگیزی می کرد
 مقدار دو میل از دور زمین را شکاف کرده باین چاه رسید یزید را بیرون
 کرده بر دوسه صد کس روز و شب و آنگاه می کرد آوردند اندک شکم چون
 طبل آهاس کرد و سه صد کرم سیاه در و پیدا شد که شب و روز از مروان
 نالان بود شبی در خواب دید که در پیش امیر حسین رضی اللہ تعالی عنہ
 افتاده است و فوطه بگردن انداخته و زاری و تضرع نمود که یا امیر بر من هیچ
 گناه نیست که از گناه من بگذر و مرا به بخش امیر بنی بخشید یزید گفت یا ابن
 رسول رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را کیست نبود ترا نیز بنی باید چون حذر بدو
 شیخ آورد گفت بخشیدم گناه ترا از آن شادی چون بیدار شد تاب و بچ خورد
 شکمش بر قید و آن کز دمان بیرون آمد و آن سید کس را بخوردند همگی
 بمروند تا این فایت کرم سیاه را عادت است که کسی را نخورد و اگر بخورد می مرد
 و این قصه خباک میان اصحاب که روض بکذب بہتان بدل کرده خدای تعالی

ما را و شمار و جمله مومنان را و صدقان را بحضرت شهیدان و شت کربلا بیا فرزد
 و بروین مصطفوی معتم دار و آمین یارب العالمین **مسئله** گوشت و
 شیر جانور پلیدی حلال است یا نه **جواب** هست بی محس و اختلاف
 فی لحم الجلالة و شرب لبنها و اكل بیضها فقال مالك و ابو حنيفة و الشافعي
 یباح ذلك و ان لم یجلس مع استعجابهم حبسها و قال احمد یحرم الا ان یجلس
 الطیر ثلث ايام رواية واحدة و اختلف الرواية عنه فی الابل و البقر و
 الغنم فروی عنه ثلثة ايام كالطیر و هو الاظهر و الثانیة یرون یوما نقل
 اختلاف الائمة **مسئله** اگر شخصی زراعت را بآب پلیدی و به
 آن زراعت غرودن را شاید یا نه **جواب** شاید و اختلفوا فی اكل الزرع
 و الثمار و البقول اذا كان سقما بما یلحق و علقها بالنجاسة فقال
 ابو حنيفة و مالك و الشافعي و محمد بن سیرکة هی مباحة و قال احمد یحرم
 اكلها و یحکم بنجاستها اختلاف الائمة **مسئله** پهنوده زراعت حلال است یا
 نه **جواب** حلال است فی خزانه الفتاوی **مسئله** سور الخرب ما
 بای حال کان لانه مبیم منقاره فی کل زمان و قال ابو القاسم هو الصمیم و علیه
 الفتوی **مسئله** لو تصرف المرأة فی ملک زوجها لا یجوز و علیه الفتوی
مسئله فی المحيط لو باعت المرأة مال زوجها و اشتري شیئا من زوجها
 بغير اذنه بطل فتاوی استروشی **مسئله** رجل یصلی علی القبار و المتبرک کیف یلزم
 قال شیخ الائمة یجعل قفاه من تحت رجلیه و یسجد علی ذیلہ و الی طایفة تحت و کذا
 علی جلد حیوان شرح هدایه **مسئله** الرزق برفده لرقار باشد یا بیکه سورة کافرون
 و اخلاص سورة فلق و خاس را بترتیب نوشته بدهد که بخورد فی الحال خلاص شود
 و اگر سورة الضحی نوشته بدهد که بربد و فی الحال خلاص شود اما
 بعد از ولادت بشتاب تمام دور کند و الا و رده آن زن خواهد رفت **مسئله**
 قال شرف الائمة الا مکندری لا یقبل شهادته لرجیته للثبته و للزلیس

بہار کنز الدقائق از مولانا محمد رفیع الدین صاحب دہلی

لم یشرط فوجدھا حاملۃ لایردھا بخلاف الجاریۃ لان الحمل فی البہائم
زیادۃ و فی الجاریۃ عیب تنازع فی **مسئلہ** رجلات ولم یترك
شیئا للورثۃ و طلبت النکاح من الورثۃ علیہ من الفرض فلاحق للفرما من
الورثۃ خلاصہ **مسئلہ** چون شخصی نیت رخصہ و شب کند باز و بیان شب
از ان نیت بگردد و ان رخصہ بر و لازم گردد یا نہ جواب فی انا نوی فی اللیل
ثم رجع فیہ صم الرجوع خرافۃ الفتاوی **مسئلہ** بولا المکرۃ لایکون نجساً لعموم
البلوی و یلخذ الفقیہ باللیث و من منیتہ الفقہاء ان هذه المسئلۃ فی المکرۃ
الذکرا ما فی الانثی فخص بالاتفاق امینہ **مسئلہ** اگر شخصی برو دیگرے
علمہ چون جو و گندم وغیرہ قرض داری و باطل معلوم و وقت اجل علمہ یافتہ نشود
خاصی تا فضل دیگر اور اہلت ہر عیاب الظرب **مسئلہ** اگر کسی بہایم و طی
کند گوشت ان بہایم خوردن شاید یا نہ جواب شاید صح است کہ وطی کنندہ
خود بخورد و بخورد و دیگران بخورد تحت الفقہ و اختلاف اہل مجوزان یا کل منها
هو و غیرہ فقال ابو حنیفہ لا یا کل هو منها و یا کل منها غیرہ و قال احمد
یا کل منها هو و غیرہ و لا صحاب الشافعی و جہان و قال مالک لا یا کل منها
هو و لا غیرہ و یجوز اکلا علی الاطلاق اختلاف لائئہ **مسئلہ** و اختلاف
فی رجل اکرہ رجلاً علی ان یقتل اخرہ فقال ابو حنیفہ یجب القتل علی المکرہ دون الباشر
و قال مالک و احمد یقتل المکرہ و المکرہ فقال الشافعی یقتل المکرہ فی المکرہ و یقتل
و اختلاف فی صفۃ المکرہ فقال مالک ان کان المکرہ سلطان او متغلبا و وسیل
مہ عبدہ ایتد منها جمیعاً الا ان یكون العبد عجمیاً جائلاً بحرم فذلک
فلا یجب القود و قال الباقون یجوز الاکراہ من کل بد عادیۃ اختلاف لائئہ
مسئلہ بعد صحابہ پیچ احدے را برو دیگرے فضل نیست مگر اہل علم و تقوی
و گفتہ اند کہ ولا و خلفا الراشدین نیز تشریب پدران خود خضعت دارند بر
فرزند ان دیگران چون فرزندان ابو بکر صدیق رض بر فرزندان فاروق رض

و فی المکرۃ لایکون نجساً لعموم
البلوی و یلخذ الفقیہ باللیث
و من منیتہ الفقہاء ان هذه
المسئلۃ فی المکرۃ الذکرا
ما فی الانثی فخص بالاتفاق
امینہ **مسئلہ** اگر شخصی
برو دیگرے علمہ چون جو و
گندم وغیرہ قرض داری و باطل
معلوم و وقت اجل علمہ یافتہ
نشود خاصی تا فضل دیگر
اور اہلت ہر عیاب الظرب
مسئلہ اگر کسی بہایم و طی
کند گوشت ان بہایم خوردن
شاید یا نہ جواب شاید صح
است کہ وطی کنندہ خود بخورد
و بخورد و دیگران بخورد تحت
الفقہ و اختلاف اہل مجوزان
یا کل منها هو و غیرہ فقال
ابو حنیفہ لا یا کل هو منها و
یا کل منها غیرہ و قال احمد
یا کل منها هو و غیرہ و لا
صحاب الشافعی و جہان و قال
مالک لا یا کل منها هو و لا
غیرہ و یجوز اکلا علی
الاطلاق اختلاف لائئہ
مسئلہ و اختلاف فی
رجل اکرہ رجلاً علی ان یقتل
اخرہ فقال ابو حنیفہ یجب
القتل علی المکرہ دون الباشر
و قال مالک و احمد یقتل
المکرہ و المکرہ فقال الشافعی
یقتل المکرہ فی المکرہ و یقتل
و اختلاف فی صفۃ المکرہ
فقال مالک ان کان المکرہ
سلطان او متغلبا و وسیل
مہ عبدہ ایتد منها جمیعاً
الا ان یكون العبد عجمیاً
جائلاً بحرم فذلک فلا یجب
القود و قال الباقون یجوز
الاکراہ من کل بد عادیۃ
مسئلہ بعد صحابہ پیچ
احدے را برو دیگرے فضل
نیست مگر اہل علم و تقوی
و گفتہ اند کہ ولا و خلفا
الراشدین نیز تشریب پدران
خود خضعت دارند بر فرزندان
ابو بکر صدیق رض بر فرزندان
فاروق رض

اشتر و شنی و مدقامای قلاتخوانی سے آکر دیکھ کر خواب کر دو بہا یکم ازو
غائب شد و بغیبت از دہلاک شد چون شیر خود و پاؤں و بر دبقارضا من
باشد مسئلہ تغیر کردن کسی را ببل جانیست یا نہ جواب جانیست
بطریق کہ قاضی مصلحت بنید اتمامین سہ امور لازم است کہ مطلقاً تغیر نہ
آول در نیکہ شخصے بمجد حاضر نشود برائے خمس اوقات صلوٰۃ دوم انیکہ شخصے
برائے کندین جوے حاضر نشود ستوم در نیکہ شخصے در صفت قتال شکست و
او کند دستور القصاص فائدہ خرقہ پوشانیدن و شجرہ دادن مردمان
را جانیست اتمامین شخصی باشد کہ ہرگز در خانہ او فسق و فجور صادر نشود والا
آنمزد بآفات دینی و دنیاوی و ہلاکت اموال گرفتار شود منقول است کہ
حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را سہ خرقہ تبرک باصحاب رسیدہ است یکے
با چادر خود ہمراہ پاسہ پارہ کردہ بہر یکے از اصحاب تبرک او و آخر خرقہ کہ در شب
معراج آردہ ہا میرالمومنین علی مرتضی رضی اللہ تعالی عنہ فادہ بود و خرقہ
دیگر ہا آویس قرنی فرستادہ بود و معلوم ہا کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ
علیہ وسلم آویس قرنی را رسیدہ بود بلکہ آویس قرنی بغیب بدو ایمان آرد
بود و بہتر بابتل اورا خبر کردہ بود و گاہے سے سے ہمین می نشست صاحب
می گفتند یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بروی ہمین نشستن شمارا بسیار است
چرا گفت ای کاجد ریم الرحمن من التین صمدنا و السنہ کہ در ہمین شہر
است قرن نام بدان شہر بودہ سے بود سپرے داشت آویس نام اما از کفاف پیچ
نداشتند چون بعث نبوت رسول صلی اللہ علیہ وسلم شینند ہر دو بغیب ایمان آرد
و ہمیشہ صایم الدہر میبودند و این پردہ زن بغایت پیری رسیدہ بود آویس از محبت سلا
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ہرگز آرام نمیگرفت تا از حضرت ماور خلاصی نییافت و روز اشترانی
میکرد و شبانگاہ و زمان جوین صلی می آمد و بدان اظہار میکردند آوردانند وین
آرگان اشتران را میخوردند اما آویس در تمام روز عبادت اللہ میکرد و گرگان

۵۳۶

کتاب بنی اسرائیل

قصہ آویس قرنی

استرآن او را رعایت پاسبانی و مراعات میکردند. آورده اند که چون از شهادت دندان مبارک رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم شنید معلوم شد نشد که کدام دندان باشد تا بموافقت دندان خود را نیز بکشد و بشکند اما با احتیاط همگی دندان خود را کشید باز بروییدند باز بکشید بکذا تا بمقت بار دندانیش باز می رویید او میکشید چون رحلت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم قریب شد فرمود که این خرقه مرا در بین مرتضی رضی و فاروق رضی روان کنند و با و پس قرنی بدیند تا بهر که اویس پوشاند از و باشد کیفیت احوالش معلوم کرد که چنان و چنین میداشتست چون ایشان بر رسیدند در قرن جوانان اویس نام بحدی بودند که در حساب نمی آمدند بعد از مدتی شخصی بایشان بیان کرد که درین شهر اشتر بانی اویس نام هست و او صاف حمید و اویس بیان کرد ایشان گفتند که همان باشد بعد از ملاقات واقعه باز نمودند اویس گفت خرقه را در میان بنهم تا به گردن هر که در آید از و باشد گفتند بهتر است اما حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است که هر که این خرقه را پوشد شفاعت امت مرا در دنیا بجا آرد چون در دنیا بنهادند خرقه بالا پرید و در گردن اویس رخ آویخت اویس رخ در حال از سر بکشد و بوسه کرده بنهاد و گفت اول حق شفاعت را بجا آورم از ایشان دور رفت غسل کرد بعد از دو گانه مسحیده بنهاد باقی آواز داد که اویس نصف امت رسول اللہ را بتو بخشیدم سر بالا نکرد باز باقی آواز داد که دو حصه امت را بتو بخشیدم هنوز سر بالا نکرد باز باقی آواز داد که مقدار حدیثم گویند ان صفا و منا امت را بتو بخشیدم و صفا و مناد و قبائل اند در عرب که ایشان را گویند ان بسیار اند هنوز سر بالا نکرد اما چون از نا آمدن او ویر شد فاروق و مرتضی رضی اللہ تعالیٰ عنہما

ہر دو معتاد و روان شدند چون آویس شکست پای ایشانرا شنید بالا
 کرد و گفت ای امیرین اگر شما آمدہ نمی بودید حق تعالی تمام است رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم را بمن می بخشید پس در خطرہ بیجا احدی نہ گذرد کہ
 آویس رحم افضل از خلقاے راشدین بود از ان خرقہ بدو رسید زیرا کہ این
 الطاف الہی بود گا ہی برا کار شود و گا ہی برا صاغر و از آویس قرنی سلسلہ از ان
 نما ند کہ خرقہ بخدمت نہ آودہ بود و خبر بہت فی العلوم آودہ بہت کہ کلاہ
 گرفتن نیز فایده تمام دارد حتی کہ در عرصہ عمرات میان او و میان دفعہ ہفتا
 صندوق پیدا شود کہ ہر خریق این دنیا بودہ باشد و معلوم باد کہ ہر
 سلسلہ تعلق بابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ دارد کلاہ او یکے کی می باید او کلاہ
 فاروق رحم دو ترکی میباشد و کلاہ ذی النورین رحم سہ ترکی میباشد و کلاہ مرتضیٰ
 پہار ترکی می باید بدان ای فرزندان کہ بیچ احدی را نہ رسد کہ انگشت تعرض
 دیر از کند اندر اینکہ در شجرہ چرا اسمائے اولیاء اللہ می نویسند بعد اسم مکرم محل
 اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و اسم معظم حاجب تعالی می آند زیرا کہ مقصود اصلی ما جز این
 نیست کہ این اسماء را شفع آرم بدرگاہ کم بزل تا ہر کلی با بطریق اسہل و اجل بہر کام
 یا بدست حقان زبانہا سے مملو است بہت انگاہ اول اسمائے اولیاء اللہ را یادے
 کنیم تا لایق یاد کردن اسم خلفائے راشدین گردیم و چون اسم ایشانرا بر زبان
 زبان پاک میگرد و نامستی ذکر اسم شریف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گردیم
 و چون اسم او را از صدق دل و یقین بر زبان را نیم زبان پاکتر گرد و تا اسم ذات
 واجب الوجود بر زبان را نیم زیرا کہ رسیدن بدرگاہ کم بزل بے ہر اسبی و اران
 تیر و محال است و دیگر آن کہ گفت اند التا خیر فیہ التعلیم و دیگر آنکہ اسمائے
 معظم چون درخت ابد و ادلیا چون برگ ہر چند برگ سرتبندی و رو بہ وادان
 اما ازین رو کہ قیامت بدرخت بہت پس در نظر او بے بہائی دارد کہ ہا ب
 درخت برگ را نم رسید و رو نہایش کشیدہ و عوام الناس از درخت

در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر

برگ مغرور مانند و ندانند که برگ را مرتب می نیست بخود مگر از درخت پس متعرض
با شمعین چون مغرور برگ است و وجه تقدیم ایشان از آنست تا شخصی برگ را
بیند نزدیک سایه آن درخت بخوید یعنی تا اولیا را شفیع نیار و بتذکره شریف
اسم فلات نرسد والله اعلم **مسئله** رجل علیه دين فلسي حتى مات قال
شدا دهره ان كان الذي قبله مبيع او قرض لا يؤخذ به يوم القيامة وان كان
عضباً كان ما خذاً. **مسئله** لا يكره الكلام عند الاذان بالاجماع
اي للسامع. فتاوى كامل. من تكلم في الاذان خيف عليه من زوال الايمان هذا
محمول على اللوذني دون السامع خاتمة الجلال **مسئله** اذا اشتوى شيئاً و
صامعونا فقل قاصحاً ابو علي السلفه ولاية العنقه وهو اختيا الامام ابي بكر وقال القاضى
جمال الدين اذا غر البايه بان قال قيمه هذا المقدار فله ولاية العنقه محيط **مسئله**
تامم خدای غروب جل بهر زبانی که یاد کند طلال باشد و بجهه آفرین رضی الله تعالی
عنه را پرسیدند که اگر برگ یا دوسر گوشت کند و گوشت خزان زنده ماند و زنج
کردن او شاید یا نه **جواب** شاید میان دوسینه و در فتاوی خوانده هم میر
همچنین آورده است و در ملقط میگوید که اگر گریه سرماکیان را از تن جدا کرد
و او می جنبد بدیج طلال نشود و اگر سر گوشت بشیر و یا بکار و زود جدا کرد
خود را نماند لیکن غرضش باشد اگر وقت سبل کردن مرغ و کنجشک را سر از
تن جدا شد از سبب تیزی کار و او را بخورند و سر او را بخورند پیش از آنکه حیوان
را سبل کنند مروج دست پائے از حیوان برید مگر پوست را گذاشت
معلق در آن و بعد از آن گا و را سبل کردند آنگاه پوست را از آن حیوان
چون گا و گوشت و غیره برید و آن عضو جدا کرد و طلال باشد آن
عضو را بخورند لفظ عربی این است العضو المبان بجلد حل مذ بوجه و روج
سوی کعبه کردن سنت است وقت فسخ با اتفاق و اگر روی مذ بوجه قبله نه کس
بد کرده باشد ولیکن باشد کل آن کفایه الاسلام **مسئله** شخص

در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر

۵۳۹

در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر
در بیان مسئله های شکر

در بیان مسائل مختلفه

ملک انوچک و بادشاهی و داد و کفن جل کردن کنیزهای دولتی و پیکار نمودن و او ایستاد

بقرضدار خود دست و اندازد بود که تا قرض من ادا کنی ترا نخواهم ماند شخصی
دیگر آمد و او را از دست او خلاص کرد اگر بطریق کفالت ضمانت خلاص کرد
قرض از خلاص کننده طلب کند و اگر نزد ربه ضمانت خلاص کرد
قرض از قرضدار طلب کند کنزالدقایق و در مجالس الاسلام قاضی
شمس الدین مسطور است که روزی شیخ شرف الدین منیر قاضی
سمره از حضرت قاضی شمس الدین سوال کرد که یا شیخ مشکلی دارم و این که
سبب وجوب سجده تلاوت چه چیز باشد قاضی گفت ای فرزند معلوم
باد که این سجده خالی از دو امر نیست یا در وقت سجده و یا در وقت
وعید پس اگر وقت بود است سجده برای شکر و رجا است و اگر
وقت و وعید است سجده از برای خوف خداست **مسئله** لایحوز

ان يدخل في ولاية الغير للمنازعة معه واخذ ملكة وماله لان فيه ايقاظ
الفطنة للناس قال شيخ الاسلام حسام الدين رح من ايقظ الفطنة فغلبه لغته الله و
الملائكة والناس اجمعين قال ابو عبد الله الحامدي رح من دخل في ولاية
الغير مع عسكره القاهرة للمنازعة واخذ ملكة وماله بلا موجب ولم يمتنع عن
الابداء بقول الجمهور يجب القتال ويقاتل بكل ما يقاتل به مع اهل الحرب
كالرمي بالنبل والمنجنيق وارسال الماء عليه واليه والقائم الحرق عليه واخذ
امواله واسبابه ظلما وزجرا وعبرة وتنبها لغيره وقال شيخ الامام الصمد
النجيب الحكيم الزاهد الامام الاجل برهان الدين التواعظ وهذا بالاجماع
النصر في امواله واسبابه ظلما فقد قيل انه يباح وهو الصميم وان كان
القاهر مسلما وذميا والمعذور حرييا يزول ملكه عن امواله بالاستيلاء
وبقرها وان كان ذميا لا يملك القاهر اموال المعذور واذ كان مسلمين
لان اموال المسلمين معصومة لا يملك بالمعذور والاستيلاء لا يحصل النقص
فيها وهذا اذا لم يكن باديا بالظلم ما اذا كان هاديا بالظلم فغلبه لغته الله و

[illegible]

الملائكة والناس جميعين يباح اخذ اموالهم واسباب ظلمهم والتصرف فيها دفعا
 للفتنة القائمة وحرز للعالم قال ابو مطيع لما افتى ابو يوسف يجوز اخذ مال الیادی
 بالظلم والتصرف فيه خبر بذلك با حنیفة قال المجیب مصیب کان محمد بن الحسن
 رحمه الله جالسا عنده ولم تکلم بشیء وکان هذا منهم بالاجماع - فتاوی غریب
مسئله البیضة اذا خرجت من لد جاحه المیتة کلت وکذا اللبن
 الخارج من ضرع الشاة المیتة فتاوی سراجی **مسئله** من رآی فقیرا فی
 المسجد اغنی وراح فی بینه واکل الطعام فکانما اکل لحم الخنزیر ودم الحیض -
 غایبه **مسئله** مال شخصه مسلمان پن اسپ وگا وواشتر وگوسفند و غیر
 ذلک بعیت از صاحب آن میر و فسخ کردن نشاید و اگر فسخ کرد ضامن باشد
 اما در شخصه ملکی می آرد که اگر فسخ با دیانت بود که از وهرگز بدی و حرام نمی
 صادر نشده باشد بفسخ کردن ضامن نباشد و معلوم باد که این اختلاف
 در فسخ مواشی ماکولات است حکما اما فسخ کردن خر و استر و کلب و غیر
 ذلک اگر آن ذواجم با دیانت باشد و یا بی دیانت بهر تقدیر ضامن باشد -
مسئله چون غسل ملید شود پاک کرده شود یا نه جواب پاک کرده شود
 باید که آن غسل با آبش بار کند و آن غسل را بچوبی بدن کند و آن حامی را نشاء
 کند و بمقدار سه آب بر آن اندازد که اگر آنچیز شستن میبود بدان آب شسته میشد
 و بچوشان آب تمامه میوزد و غسل باقی ماند چون بوزن آب چوبی سد باز
 بداند مقدار آب دیگر اندازد بکذا سه کرت آب را در و میوزاند پاک گرد و نقل
 مجموعه سلطانی **مسئله** کل در آنچه زید دراز گوش خود را فروخت است
 بخالد به بیع فاسد و این دراز گوش در دست خالد نقصان یافته است
 بافت سماویه شرعاً در بیعت رسد زیرا که این دراز گوش را از خالد لمع
 ارش نقصان بگیرد یا نه اجاب رسد و کذا کان النقصان بفعل
 المشتري و ذکر فی بیوع الخلاء و ان کان بفعل الاجنبی فالبیع بالخیار

فی الارش ان شاء / خذ من الجانی لا یرجع علی المشتري والمشتري یرجع علی الباع
 كما فی الغصب وذكر فی القیة فی باب البیع الفاسد / اثنی جار قیة بخره فاسد
 نقص عند المشتري یدها ویرد ما نقص لو ولدت یردها وولدها ولو قفلا
 عینها یردها ونصف قیة لانه مضمون بالقص والوصاف یضمن بالقص
 فتاوی قوان خانی **مسئله** اگر در شیر موش افتد و بمیرد باید که موش
 را بکشد پیش از آنکه رنجیت شود و بماند آن شیر را تا آنکه خمر گردد و بعد از آن خمر را
 سر که کند حلال می شود فی الحکمة **مسئله** سر که شراب مشروع است و
 سر که حاصل میشود بدانکه نمک در خمر اندازد و در پیش آفتاب بپزد و یا خود سر که
 شود میراجی **فصل** در کلام اسم را بوقت چاشت از برای دفع
 دشمنان بنفاد و پنجاه بار بخواند آنکارا و بکفایت رسد و بدین کار رسوند فرموده اند
 که هر یک شب یک گفت و اگر نه عالم فتنه گیرد و این سر است که در پیشانی مهربان
 نوشته است اسم این است یعنی درین حروف نامی **ا م ذ ل** هر یک
 خود را بعلام خود نکاح کرد و مهر مستی نکرد لازم شود و بانه جواب نه و بعضی گفته
 اند که هرگز لازم نشود و عجیبه **المسائل** **مسئله** تزویج کردن زنی را بجز نکاح
 کردن برود و مهر لازم شود چگونه باشد حل مشکل این که این شخص است که زنی را
 میکند و در عین آن زنا برای زن نکاح کند برود و مهر لازم شود و یک مهر می که
 همین عقد نامیده بود و دیگر مهر که بسبب زنا لازم شده است زیرا که چون بدین
 زنا قبل از خروج ذکر نکاح کرد حد ماقط شد پس فدیة حد مهر مثل لازم می شود -
مسئله رجل زنا با امرأة فزوجها وهو علی بطنها فلیه مهران مثل بالزنا لا
 سقط الحد حین تزوجها قبل تمام الزنا و مهر آخر وهو المهر المکمل **مسئله**
 فی الفتاوی البدهی **مسئله** عن علماء بنی راعی جل جاء فی مجلس فلان و جلس فی
 المنعّم عالما بالعبادات مثل الصلوة والزکوة والجم والصوم والحیض والنفاث
 هل یجب علیه شئ لا فاجا بوا بان هذا علی اربعه و حد استغفار و حد عتاده

در بیان مسائل مختلفه
 در بیان مسائل مختلفه

۵۴۲

بیان صلح ببال

احاقۃ او مزاح ولو تقد مر علی وجه الاستغفاف طلقت امرآتہ ولو کان علی
وجه الحاقۃ واللہ اعلم بکفر لو کان علی وجه المزاح یعزرو شیروا الفتوی علی
قولہ فی زنا تانا۔ **دو ضلع العلماء** **مسئلہ** در کتہ آورده است کہ در حد سرقہ
صلح ببال جائز است اما در حواشی او می آید کہ صلح بچنان کند کہ اگر در دم سرقہ
اگر در باشد برابر او پنجاه درم از دزد طلب نماید تا وان یکی پنج میشود و غیر او را
تنبیہ بود **والصیغہ** فدویہ دست بردن باریق میشود۔ **مسئلہ**
البضایع آوردہ است کہ بیع و شراعت پنج نوع است یک نوع او حرام است چنان کہ
گوشت کہ در و کرمان افتادہ باشند زیرا کہ بجز ابقادون کرم گوشت حرام میشود و
یا چون خوک و خمر و یا حلال زہرا کہ در عجائب الغرائب آورده است کہ اگر بایع
مشتری را گوید کہ این چیز بدان شرط میفروشم کہ غارت نیست یعنی ملک غیر است
بسرقتہ و یا بخصب گرفتہ ام و یا شخصی حلال است کہ من بعد شما را بر ما
ایرجع نباشد و یا بخرید ملک مشتری را ملک شود و یا خود را کرد مشتری را برسد
کہ من خود را از بایع باز گیرد و اینچنین بیع مطلقاً روا نباشد و **لوفی حد** اگر
غارت است و فاسد را دور می است یکی روی او به بغض قریب و یک دست
او بصل چار اعد متعاقبین فتح کند شاید کہ چنانکہ گوشت گندہ بوسے
شود مکروه شود نہ حرام پس اگر فتح کند شاید اگر طبع سازد بیع روا باشد
و یا چون مبادلہ بین بلبن در قمار و **مسئلہ** اگر حی آوردہ است
کہ اگر شخصی شیر را بکس بداند شرط کہ باز شیر را از مادہ گا و بوسد و شیدہ
بدہ و بعد از مدتی اعداز متعاقبین فتح کند بدین کہ برابر این شیر بمن
غلہ بدہ پس حکم شرع او را غلہ رسید پس شیر را بشیر دادن روا
باشد اما با فساد اما اگر قدری آوردہ است کہ شیر مادہ گا و
را بر شیر بز و گوسفند بدہد و بواسطہ سگردد پس روا نباشد و نوع دوم بیع مکروه
فان بیع جائز باشد اما اگر ثمن گردد چنانکہ شخصی در شہر خود غلہ از شہر خود جمع کند

۵۴۳

و با دیگران به بیع گران بفروشد و یا شخصی پیشوائی کاروان آید و بیع آن شهر را که برایشان بنمایاند چون نیک باشد یعنی بخواهی کاروانیان کند و یا چون یک کس بیع را سرانجام داده باشد دیگر در میان آید و یا در وقت اذان جمعه یعنی بعد از اذان جمعه درین صورتها بیع کند جایز باشد اما آن شخص آثم گردد **مسئله** گواهی بر حربی دیگر رواست با اختلاف ملت ایشان و گواهی بر ذمی روا نیست و گواهی ذمی بر ذمی رواست با اختلاف ملت ایشان و گواهی بر عربی در دستانی بر شهری روا نیست زیرا که ادای حروف آن نمیتواند بجای آورد و گواهی بر شهری بر عربی رواست و گواهی بر عربی بر شهری دیگر نیز رواست زیرا که در انولایت جز مانند ایشان یافته نمیشود - **مسئله** دادعی عیب بالذباب لا یتبخت حتی یقبل البینه وان اقام بینه

العیب یتبخت العیب وان قال البایع ان مات علی عیب الذباب یبطل بیع و حلیه ان اقام بینه علی ذلك لان البایع غیره علی ذلك والصیحة ان عیب الذباب لا یتبخت لان لا یعتبر وقت ضربه قبل ضرب وقت الشار و قبل وقت الربیع - شرح هدایه **مسئله** چون مسافر در نماز چهارگانی با امام مقیم اقتدا کرد و چهار رکعت تمام کردن بر وقت میشود و اگر بر قعدہ اول نه نشست نمازش فاسد شود اگر در شفعہ اول اقتدا کرد و نیز تمام کردن لازم بود و اگر در شفعہ آخر اقتدا کرد و نیز چهار رکعت را تمام کردن لازم بود **مسئله** آورده اند که رفدی زنی بخد مت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حاضر شد و گفت یا رسول اللہ شوهر بمن دوستی ندارد و گفت بر تو باد که از نامشروعیت به پریمیزی بگذازد نه سکریت سوال میکرد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم همین جواب میداد و بعد از آن گفت یا رسول اللہ من در حق او چیزی کرده ام از آن پس بمن دوستی آورد و بر وزنی افزود حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم بنایتی در شتی و اعراض فرمود و او را از پیش خود دور کرد حتی که آل زمین که بر و استاده بود آنرا نیز بریده اند و حضرت

۵۴۴

پس گفته اند که اگر شخصی اندک و بیش از سحر میدانسته باشد چنانکه
 اگر بر راجا در خود مهربان بکند از دوسه سحر آن کس کا فرد
 قنای تواریخ **مثله** اگر کسی از جهت پریان چراغ بهند
 و یا از جهت ایشان مرغ و یا گو سفند و غیره ذلک را بکشد و یا گوش و
 یا تاج خروس را بر دوش و بدان تعویذ نویسد پس آن شخص کافر می شود و فرست
 طلاق می شود اگر تجدید نکاح کرد و آنها والا همیشه زنا کار است - تفسیر ملا
 یعقوب **مثله** پوست بز غالم خوردن روا باشد - بوشان
 ابواللیث سمرقندی **مثله** در دلیل العارین مسطور است که چون
 زن و شوهر را نزدیکی حاصل می شود در آئینان هتیر جبریل پاره خاک از
 موضع مدفن آن طفل می گیرد و در رحم زن فرشته است که آنرا ملک الارحام
 میگویند بدست آن میدارد چون از طرف مادر و پدر آب در رحم قرار میگیرد
 آنجا که بدن می آید و مدت چهار روز در دست مادر بدن گیرد پس
 بمنزله پیر میگردد بعد از فرشته دیگر از دست او میگیرد و مدت
 چهار روز میماند تا اندامهاست و راست میشود چون گوشت و پوست و استخوان
 و عروق پس از حضرت عزت خطاب می آید که ای فرشته سرش مهتیا
 کن و فواید اکل و شرب کلام و سمع و بصر و شمع و ذوق در دهن می نهیم
 و پایانش را است کن و قوت مشی میدهم و دستهایش را است کن
 و قوت بطش من میدهم بعد از ترتیب جمله اندام مدت ده روز میماند
 اقاده باشد بے روح بعد از آن گفته اند که حیات بمنزله اسپ ابلق
 است هر چیزی را که بومی میماند زنده میشود اول پائے او زنده می شوند
 بعد از آن هر دو گرد و در ده می شوند که این را ارواح نباتی
 گویند بعد از آن عرق است میان جگر بنده روده که خسیج نفس
 از آنست بدان راه حیات بالاسرایت میکنند و نفس

در بیان خلقت آدمی

پیدا میشود پس این هنگام حیوان نام می یابد بعد از آن فرشته است که آن را ملک
الارواح میگویند از روح را داخل می کند که آنرا ارواح نفسانی و جاری
گویند که سمع و بصر و ذوق خاصیت اوست و در دهن طفل در شکم مادر
بطرف ناف میباشد یعنی پشت و بطرف پشت مادر و دوی او بطرف روی مادر
او میباشد پس در تمیز ابو علی رود باری آورده است که نفوذ
است و ارواح جدا زیرا که در حالت خواب ارواح بیرون می آید و در حالت
بیداری داخل می شود و در وقت موت هر دو میروند خلافت مریدان را که
نزدیک ایشان ارواح و نفس جزئی نیست و منقول است که چون روح
در رحم می آید چهار خط را با خود همراه می آرد یکی زاجل که مقدار کذا و کذا سنین
و شهر و ایام عمر او باشد و در همان ساعت اجل و منقض می شود کما
قال الله تعالی اِنَّا جَاءَ اَاجَلُهُمْ لَایَسْتَاخِرُونَ سَاعَةً وَا لَا یَسْتَقْدِرُونَ -
یعنی مقدار پاس گرفته شدن مورچه پس و پیش نشود اما نزدیک آنرا منقول
باجل خود نموده باشد چه اگر قایل نه گشتی مدت چهل روز زنده بود و اما
نزدیک اجل سنت و جماعت این قول محض کفر است و خط دیگر مذاق او نوشته
میباشد که مقدار کذا و کذا این شخص خورد و در خط دیگر عمل او نوشته میباشد
که مقدار کذا و کذا عمل از او در وجود می آید خواه نیکی خواه بدی و در خط دیگر
او نوشته میباشد که این کس بد و فاجر می رود و یا بهشت منقول است که
گریه کو و کب بعد از ولادت از آنست که او تا این غایت جمله امور عیب را یاد
میداشته باشد اما در نیکی است فرشته می آید و پیشانی او را سخت میمالد تباه
آن یاد را فراموش میکند از آن اندوه و گریه می شود منقول است که طفل بعد از
ولادت مدت چهار ماه گریه میکند و آن اثنا لا اله الا الله بیان می کند
و در چهار ماه دیگر محمد رسول الله را بیان می کند و در چهار ماه دیگر اگر مادر پدر
مسلمان بودند می گوید اللهم اعف عني و لوالدتي و اگر مادر و پدرش

شود ضامن باشد و همچنین بکشیدن لگام عقب باک و از چپان میسکند
 تا بمیرد و عندیها بضرر متعاد ضامن نباشد و دایه عاریت را بزند نیز
 ضامن شود با اتفاق اما اگر دایه را زد و در غیر موضع متعاد بزند و
 بلاک شود با جماع ضامن شود قتا و لای نوار **مسئله** اگر شخصی
 اصل الحر رفته در پیش یک عهده کرده که کسوت طعام را بمن داده باشی و من
 بندگی شمارا قبول کردم که قدیم الا یام در پیش شما باشم و بعد از مدت آن
 میخواهد که از پیش و سر و در رفتن تواند یا نه **جواب** تواند و آنچه
 از طعام و کسوت بوسه داده است آنچه آنکس کرده است هر دو برابر میشوند و هیچ
 احدی از دیگری چیزی طلب ندارد نقل تا تاریخی **مسئله** در
 قتا و لای افتخار آفریده است که در سفر نیست یا قصر نیست زیرا که در اتیان و ترک
 مسافر محیر است و قبل اتیان در حال نزول و ترک در حال رفتن و رفت و است
 ظمیر و خلاصه بایستی مستحسن داشته نقل صلوات ما چینی **مسئله**
 مکروه است اقتدا بابل هوا و بدعت کردن چون جمیل و قدیر و در و اضمیه
 و خطابی و شبهه و آنکه قرآن را مخلوق گویند اقتدا بایشان مطلق
 در دست نیست نقل ما چینی **مسئله** مکروه است تکرار جماعت کردن
 در مسجد که اهل آن مسجد نماز جماعت گذارده باشند و این در صورتی مکروه است
 که قوم آغاز قوم اول اکثر باشند اما اگر یک یک و دو یک در گوشه
 باشند مکروه نباشد و در جامع صغیر خالی گفته است که این جمله در صورتیست
 که آن مسجد در مشایع عام نباشد قاتا اگر در مشایع عام باشد تکرار جماعت
 و بانگ نماز و قنات مکروه نیست زیرا که ابام معلوم و معین شمر طست
 از برای کزایت و اینجام معلوم نیست نقل صلوات ما چینی
مسئله نماز گذاردن بر فوق مسجد مکروه باشد و به صحن مسجد اگر
 جای نیابد مکروه نباشد نقل ما چینی **مسئله** چون فی وفات یا بدی یا موی

افراد دو گیسو کنند یکے را بجانب راست بر بالائے قمیص بر فوق
 صدر او ماند و دیگر را بجانب چپ همچنان کنند **سوال اگر**
 مردے مومے داسٹہ باشد اور آچہ باید کرد اگر دو گیسو کردہ همچنان
 بطریق مذکور ماند تشبیه بزنان مے شود و اگر دو گیسو کردہ متفاوت
 او مانند آن نیز تشبیه بزنان مے شود از آنکہ زنا نرا ہم دو گیسو مے
 مے باشد و مردان را نیز دو مے شود و اگر بر سر چھیدہ بماند آن نیز
 قلب موضع میشود پس چہ باید کرد **جواب** باید کرد کہ موہائے
 مرد را سے گیسو سازد یکی را پس پشت و زیر یک کتف او نہد و دیگر را در
 زیر دیگر کتف او نہد و سیم را در زیر پشت او بہا برگردن بہند نقل خلاصہ
 الفقہ **مسئلہ** اگر مردے کالائے خریدہ بدانکہ اور اسے روز خیار کرد
 بعد از ان اگر تصرف نمود در ان مبیعہ چنانکہ اسے بود بر پشت و یا ستور
 بود بار کرد و یا مادہ گاؤں بود و شید و یا کنیز بود و طلی کرد و یا بوسہ داد
 بشہوت یا اہل لمس کرد و در خیال ہمسہ جائے اورا خیار باطل باشد و
 بیع جائز و لازم آید و نتواند کرد و نیز اگر کنیزک بشرط بخر خرید پس کامل
 پیدا شد بطریق کہ زنان واجبند بر طلی و نتوان کرد کفایتہ الاسلام
باب در دلائل حق راہ فقیری کہ ہزار و یک منزل است و
چہل و ہمار مقام است باب اند بیان خرقة سوال اگر ترا پرسند کہ
 خرقة چیست و چند معنی ارد **جواب** گو کہ خرقة پوشش بر پنج معنی اطلاق
 کردہ اند اول اصل است کہ لحم نزل خواست تا کسوت خلق بر موجودات
 پوشانند قوله تعالی اِذَا اَلَدَّ مَثٰیًا اَنْ يَقُوْلَ لَہُ کُنْ فَيَكُوْنُ
 اتقرینش خرقة اصلی است کہ ہر دو عالم را پوشانند و خرقة دوم عرش
 و خرقة سوم زمین است و خرقة چارم لیل و نہار است و خرقة پنجم ہمہ
 و خرقة ششم رند و شب است قوله لَکُمْ وَ جَعَلْنَا اللَّیْلَ لِبَاسًا وَ جَعَلْنَا النَّهَارَ لَمَعًا

چون غلام آزاد فرید
را آفت که
تیز سحر
سحر میرا و را بجکم
من پیش پس پیش
سنی ۱۲
ایستاد در پاره دین
و سحر در کرم و دین
نحو ۱۶

سلام و ساقی ایام
 را بپوشی تا بظلمت خود
 همسایه را بپوش
 و در این راه ایام
 وقت هر چه میماند
 حسیحی ۱۲
 آیت خدا در باره آخر
 در سوره قیامت ۱۲

باب اندر بیان خرقة اصلی بر دو وجه بہت آوردہ اند پس
 موجودات از کتب عدم بصورت وجود آورده و این وجود معلوم بود چون
 ایشان از فیستی بہستی آورده و این خرقة را بایشان آورده بہت در تنخی خرقة
 اصلی نام بہت اند و این خرقة دوم عشقت و این خرقة را نیز بر دو آمد
 است اول عشق را ناگفتن و نا پرسیدن و تعلیم علم شناسد و حاصل نشود و چون
 بر وجود سے آمد اگر معلوم شود دوم چیزے توان داد کہ عشق است قال النبی
 صلی اللہ علیہ وسلم من اكل الطعام في بيت المصيبة في اليوم الاول قبل ان ياتي
 ومن اكل الطعام في اليوم الثاني تبارك من الملائكة المقربين ومن اكل الطعام في اليوم
 الثالث فقد تبارك من الرحمن **قال النبي صلی اللہ علیہ وسلم** ان الله يرى من الذين
 ياكلون الطعام في بيت المصيبة قبل مضي ثلاث ايام المراد بالنبي غنياء الناس لا الفقراء
 اذ هم المستحقون ويستحب الا طعام لاهل المصيبة اذا لم يكن معهم نواحة لان النبي صلی اللہ
 علیہ وسلم اطعمهم على عجم حجرة ايام التغزية واذا كان فيهم نواحة لا يجوز لاندرا عانة
 على المصيبة وذلك مني فختار الفتاوى ان اعرابي جاء الى النبي صلی اللہ علیہ السلام فقال
 يا رسول الله ان ابني مات والطعام يرسل مع الجنائز ما شان تلك الطعام احو
 حلال ام حرام فقال النبي صلی اللہ علیہ وسلم هو حلال واما الصحابة باكله ولكن يكره ان كان
 بين القبور من تحميد الواعظين ومن لم ياكل من الطعام الذي يرضون مع الجنائز
 فهو مبتدع و يباہم اليهود لا تخم لم يرضون مع الجنائز ولم ياكل ايا ما من مقدسي
 من الذخيرة الطعام الذي يحمل خلف الجنائز ياكل كذا للمصيبة يحملون الطعام لاجل
 حامل الجنائز فيحمل اكله في المنقطة لو حملوا الطعام خلف الجنائز ياكل كذا وعموم البلوى
 وقد وقع في بعض النسخ لا يباح اكله هذا الطعام فهو مخالفة للنسخة المتقدمة من
 والمتاخرين والمراد بعدم الاباحة المكروه من زندق وسيفي والطحاوي وسئل عن ابن
 عباس رضي عن الرجل يقوم بالليل ويصوم بالنها ولا يحضر الجماعة هو قال في الثاني
 قال النبي صلی اللہ علیہ وسلم من منع ميراث وادب حرم الله تعالى ميراثه عن

مذخارہ نام
 بیان خودن طعام مذخارہ
 لیکہ خود طعام مذخارہ
 بیت مذخارہ اول میرزا
 شیخ ادوایان و لیکہ
 خود طعام مذخارہ دوم
 میرزا شیخ ادوایان و لیکہ
 ۵۵۰
 مذخارہ نام
 بیان خودن طعام مذخارہ
 لیکہ خود طعام مذخارہ
 بیت مذخارہ اول میرزا
 شیخ ادوایان و لیکہ
 خود طعام مذخارہ دوم
 میرزا شیخ ادوایان و لیکہ

مباحث

الجنة في تفسير ابي طالب الكرماني فايده ثلثون ختم رحم به نظر ان هر كه را
نظرے رسد این تعوید را نوشته نگاہدار و خدای تعالی اورا از آفت نظران
و هر و سه مرتبه بران نظر رسیده به مدد فرمان رب العالمین شفا یابد مجرب است
این است بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَعُوْذُ بِرَبِّ عِیْسٰی وَ شَہَابِ قَابِوسِ وَ

هجر یا بس و ما قاتل العین بالعين ردة العین الى العین فکبدہ حلیہ
 یا عظیم یا عظیم یا عظیم یا الله یا الله یا الله برحمتک یا ارحم الراحمین نوح
 و یکر اگر کسی چشم تار یک شہر و بیار و بیخ زعفران را بساید و چشم
 کشد با چوب سمرمه آن و بعد از آن زرد چوبه را بگیرد و منبر آلوده کرده بالائے
 چشم نهد بعد از آن دو کلیجه از کل کند و بالائے چشم بماند روشن گردد و
 بفرمان الله تعالی مجرب است نوح عذیر و ششالی تلخ ماهی و مشک و
 زعفران و کف دیبا و چاکسوا این جمله را آتش کند و با شہر آئیند و چشم
 کشد روشن گردد انشاء الله تعالی نوح عذیر برگ سپند را
 بگیرد و بکوبد شیر کند و در شب باله و علی الصبح در دهن بگیرد و خون

وہن وگندہ بونی و حبلہ علت بر طرف شود بکرم

بارِ تعالیٰ تو عدیگر کسی اوست پائے عشق شود ہم

بدرست روی پای ببالد عرق کم شود و انشا الله

مقتضی نماند که در عین طبع کتاب مستطاب هذا که ستمی بارشاد انطا بلین است نسخ عیدیه فراجم آورده شده بود
لیکن بسبب عدم استعمال بطور در مس در شمال مذکوره ا غلط بسیارهای گرفته بود بقدری که به در محنت این نسخه
مطبوعه مقبول شده و در طبع بار چهارم باز مقابل به این نسخ قلمی ترجمه فارسی و فهرست و محرک غیر شده و در
هر جا که عبارات عربی واقع شده مواضع هر آیت در هری پاره و کجوع معلوم شد به هر جا که اگر ذوالفغانی بر غلطی طلاع
بدیقم غنوج صحیح نموده زبان از تزیین بر مصمم و کاتب مسدود دارد و الله المستعان و علیه التکلام

فانما هو ما طاب
لكم عني وثلثه
ورابعه فقط
عبد الصمد
محمدي

کہ فاضل از منطقہ مذکورہ پر سس حقیقت ایمان کہ تصدیق بدل و اقرار بن بیان شد کہ سند ہی ان ن حقیقت ایمان بن کہ دو جائز نہت ہو جو اول علاج و بغیر از تحصیل

معاون علی احمدین و محمد قاضی مقبول حسن ایل ایمان زمان نام فضل ازبوت

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ حَلَالًا

الحمد لله والمنته که از مجموعه حکمت این رساله کثیر المنفعت در حل و حرمت جانوران مسخره

A circular logo featuring the Arabic word 'مكتبة' (Maktaba, meaning library) in a stylized calligraphic font. The word is centered within a double-lined circle. To the left of the word is the number '١٣' (13) and to the right is '٢٦' (26). The background of the entire page is filled with a dense, repeating pattern of small, stylized Arabic calligraphy.

بفرایش حاجی فضل صد خلیفہ حاجی محمد امیر حسا۔ تاجر کتبہ شہر شاپور محلہ نعلبند

عَلَّمَ نَوَاسِطَ الشَّيْخِ لَا هُوَ

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا آتَاهُ اللَّهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ قُلْ أَهْلُ عَرَفُوقَ احْمِلْ كُفْرَ الطَّيِّبِينَ وَ

[illegible]

و قیسم که بسیار است و در میان مردم مشهور است جانوری است متعارف که در میان
 وزنگ و زرد و بصری مائل و از ابتدای سوزنی تا و تا شروع و مش خلی سیاه
 کشیده می باشد و چون در پینه سال میگرد و موها را می کشد و شانه اش پیدای
 شوند و ماده شیر از یک پخته می کشی زیاد و بچاش را و لجن پاره گوشت می باشد
 حسن حرکت ندارد بعد از آن که زیاد و اویش سه شبانه روز نگاه میدارد بعد از آن پدش
 می آید و با وی بروی میبرد تا حرکت و صوت و شکل شیر پیدا میکند و عمر دارد
 و علامت پیری او آنست که دندانهای او میزنند و از دهانش بوی بد می آید و از
 خروش و خند و طاق می ترسد و از آواز گریه و چوب بر پشت متوهم میگردد و از آتش
 بر آتش است و پیوسته تب میدارد و از بیم مورچه میگریزد و اگر مورچه در میان پنجه اش
 رود از آنجا خلاص نخواهد شد و به ثبوت پیدا که شیر را در دم توالت نیست و شیر را در
 ولایت خطای پرستند و اگر کسی تا جگر شیر را بداند لایت میبرد و او را از بسیار
 میدهند و دعای محافظت از شر شیر که آنحضرت صلی الله علیه و سلم ارشاد فرموده
 این است اللهم لا تسلط علی ولا علی احد من اهل المعروف یعنی ای بار خدا یا تسلط
 نگردان و بر من و بر هیچکس از اهل معروف یعنی بر ایمان شریعت نبوی صلی الله علیه و سلم
 و سلم و از حضرت علی رضی مروست که هر که را شیر به بند باید که بگوید اَعُوذُ بِدَانِيَالٍ
 وَ بِطَبِيبِ شَرِّ الْأَسَدِ مِنْ مَضَرَّتِهِ وَ اَمِنْ غُرُورِ مَعْنَى اِنْ كَلَامَاتِ اَمْنِست که پناه میگیرم
 بطبیلس دانیال و نجات از شر و حکمت درین آنست که میگویند با دشا بی ظالم حضرت دانیال
 را با شیران گرسنه در جای محبوس کردند و او را بخوند حق سبحانه و تعالی او را از شر آنها نگاه
 داشت بعضی گفته اند که منجمان با دشا که آفرین از گفته بودند که درین سال فرزند میبود
 آید که سبب اسیرت ملک گردد و با دشا ظالم حکم کرد که هر فرزندیکه درین سال متولد شود
 بخشد قضا را در این سال حضرت دانیال متولد شد و او را از اضطراب ترس آن پادشاه و او را
 در بیشه شیران انداخت خدای تعالی شیر از او مهربانان گردانیدند تا و پیرا برودش
 ساختند از نیجت میگویند که حضرت دانیال در نجین و صوت و شیر که او را از او قفل پرورند

کرده بود نقش فرموده بودند تا که همیشه نعمت ختمی در نظر ماند حکم گوشت و
 شیر حرام است نزد جمهور علماء اهل سنت اهل تشیه الا نزد امام مالک رحمه الله
 مکروه است حکمت هر که پیر و در بدن خود مالیده و در جگر و در عروق و در اندام
 از وی بگریزند از ایشان ضرر بوی رسد خوردن زهره اش آدمی را شجاع و کند
 و صرع و در التهاب از ابل کند و اگر چشم کشند خون از چشم بیرون آید و اگر بر خنجر
 طلا کنند دفع کند گوشت و پیر و فاجع و اگر بر خنجر طلا کنند و در خون
 از ابل کند و بر پوستش ختم تب ببارد و اگر پاره از پوست او در صند
 بپزند از آسیب کرمان ضرر و میده ایمن شوند و اگر پاره از پوست او در گردن
 کودک مضرم بپزند نفخ بشد و اگر طبل پوست و در خنجر بپزند اسهال
 از صدمای وی بگریزند و آب بپزند و بپزند و بپزند و بپزند و بپزند و بپزند
 که یکسال نماند و یکسال مانده و او را چون نان حیض می آید و چون رنجور شودنی نیره
 خود شفا یابد حکم حلال است گوشت و بپزند اهل سنت در مذنب تشیه حرام است
 حکمت پیچ جانور ترسیده تر از دست و در وقت فتن بپزد و چون خواب
 چشمش کشاده اند و چون در بامی بپزد اکثر شدت خوف می میرد خیا پنجه سیب ف بخواب
 و در بامی رود و عرب میگویند که آنچه از وی گریزند هر که باغ او را بریان نموده بخورد
 رخشه که بسبب خشکی باشد خلاصی ببرد و اگر سرش را بسوزانند و خاکسترش را بپزند آن مالند
 سیاهی نمدی را ببرد و سفید و براق گردانند و پیر مایه خرگوش را اگر زن بعد از حیض بشکند
 بر گیر بر آبستن باری بخشد و اگر بعد طهر باشد و زیاده باشد منم آبستنی کند و اگر با خطمی زیت
 محلی نهند که خاری بانی در اینجا حلیه باشد بیرون آرد و چون با سر که بکودک مضرم
 بنوشانند صرع را دفع سازد و چون مقدار یک قیرا طاز پیر مایه وی با شراب بپزند و بپزند
 زهر و کژدم و غیره سموم گزنده را دفع سازد و اگر زن آبستنی پیر مایه زهره و شراب
 ساخته بپزند و فرزند زنده بماند و بخوردن پیر مایه بدستوزد خنجر زاید و اسلالم و اگر آب
 بپزی نهند منع خون رفتن کند و زهره او اگر کسی را بخوراند خواب برود چنان غلبه کند

و اگر بر خنجر طلا کنند و در خون
 از ابل کند و بر پوستش ختم تب ببارد
 و اگر پاره از پوست او در صند
 بپزند از آسیب کرمان ضرر و میده
 ایمن شوند و اگر پاره از پوست او
 در گردن کودک مضرم بپزند نفخ
 بشد و اگر طبل پوست و در خنجر
 بپزند اسهال از صدمای وی بگریزند
 و آب بپزند و بپزند و بپزند و
 بپزند و بپزند که یکسال نماند
 و یکسال مانده و او را چون نان
 حیض می آید و چون رنجور شودنی
 نیره خود شفا یابد حکم حلال
 است گوشت و بپزند اهل سنت در
 مذنب تشیه حرام است حکمت پیچ
 جانور ترسیده تر از دست و در
 وقت فتن بپزد و چون خواب
 چشمش کشاده اند و چون در
 بامی بپزد اکثر شدت خوف می
 میرد خیا پنجه سیب ف بخواب
 و در بامی رود و عرب میگویند
 که آنچه از وی گریزند هر که باغ
 او را بریان نموده بخورد رخشه
 که بسبب خشکی باشد خلاصی ببرد
 و اگر سرش را بسوزانند و خاکسترش
 را بپزند آن مالند سیاهی نمدی
 را ببرد و سفید و براق گردانند
 و پیر مایه خرگوش را اگر زن بعد
 از حیض بشکند بر گیر بر آبستن
 باری بخشد و اگر بعد طهر باشد
 و زیاده باشد منم آبستنی کند
 و اگر با خطمی زیت محلی نهند که
 خاری بانی در اینجا حلیه باشد
 بیرون آرد و چون با سر که بکودک
 مضرم بنوشانند صرع را دفع سازد
 و چون مقدار یک قیرا طاز پیر
 مایه وی با شراب بپزند و بپزند
 زهر و کژدم و غیره سموم گزنده
 را دفع سازد و اگر زن آبستنی
 پیر مایه زهره و شراب ساخته
 بپزند و فرزند زنده بماند و
 بخوردن پیر مایه بدستوزد خنجر
 زاید و اسلالم و اگر آب بپزی
 نهند منع خون رفتن کند و زهره
 او اگر کسی را بخوراند خواب
 برود چنان غلبه کند

ماکل است بمرتب که هرگاه مار را دید و بنال می کند چنانچه اگر ده زخم بر او زنیند بر او
مبنی کنند و تا مار نگیرد از او بنال او باز نمیگردد و در تابستان افعی میخورد و حرارت
بر بدنش غلبه میکند بطلب آب میبرد و در کنار رودخانه می ایستد و قانع به شبنم و باران
که از روی آب بر میخورد و آب میخورد و آنقدر که زهر افعی از اندرون می برد و اگر
چنین نکند بمیرد و بعضی گفته اند که جهت دفع مضر است افعی خرچنگ خراطین میخورد
چون افعی بخورد گاه باشد که اشک چند در گوشه که نزدیک چشم است جمع شود
و مانند موم بسته گردد و آن بهترین تریاق است جهت زهر مار و خوبترین
گوشت نزد زنگ است حکیم طلال است گوشت می نه جمیع ذایب حکمت
منعش افلاج را مفید است و اگر شاخ و سبزه بر آتش نهاده بخور کنند جمیع گریندها
بگریزند و اگر شاخ سوخته او مسواک کنند زردی دندان و دندان را دور کنند و
که از روی بر خود چیزی بندد در خواب نشود و آشامیدن آن را سنگشانه را
دفع کند و خاکستر شاخ او را اگر باروغن ضم کرده بر شقاق طلا کنند زایل گردانند
ابن اوی را بغاری شغال گویند و بر کی چنان علاج نور محیل است و حباب کنند خربوزه
و نیشکر و غیره اشما است حکم حرمت گوشت و بذر میب نام حنفی و امام شافعی را
و قول است اصح آنست که حرام است و بذر میب لاک طلال است و بذر میب شیعه
نیز حرام است حکمت اگر زبان او را در خانه بیاورند و بگذارند در میان انگانه
خصوصیت و زراع و جنگ افتد و نه بهر او اش اینهمه در آب حل کرده سه روز
متواتر بخورد و دوسر را سودمند بود و طلائی پیر او و خوردن گوشت او در حمت
و یوانگی و صرع که در آخر پیدا میشود سودمند بود و گویند که چشم او اگر کسی همراه خود دارد
از اکثر آسیب چشم زخم امین ماند و جگرش اگر کمی شال بمصروع بخوراند صرع را دفع
سازد ابن عرس را بغاری سودموش خرا گویند و بر کی حرا شجانی و دشمن
و موش و نهنگ است و مار و موش را بعد نفس از سوراخ بیرون آورد بخورد و
نهنگ اکثر اوقات بسبب المی که در دهن دارد و دهن کشوده دارد تا از هوا آن الم

از طرف برنگال

له بیل

۲

صفت

باید

نویسد

۱۰

درین

و لفظ

ایمان

در هندی

طوطا گویند

۱۱

نکات

و از غایت شجاعت و تهور می داند مردم جماع و دلیر را با و نسبت میکنند
و بحری جانور خوش خلق و بے بخت است یا آدمی رود آنس میگیرد و کسی آشیانه
او را ندیده و در کهن آخر به شکل از طرف می آید و میگویند در میان و دریا نزدیک
در جزیره ای که معموری ندارد بعضی می بند و بچه بر می رود و ماده او از نزدیکتر است
دلیر تر و گیرنده تر و بالوان مختلف میباشد و بهترین نگهبان است که بسیار
مایل باشد و سینه کشاده داشته باشد و دم بطریق دم لکڑ باشد و این صنف را
باز دارند و کهن بحری سیاه لکڑ می گویند و لکڑ جانور است که در تمام هند
میباشد الا در خراسان نیست و اکثر بحیرها را بر دم زیاد و از ده و از ده پر میباشد
و مادر آن بحری می شود که دم او سیرده پر یا چهارده پر داشته باشد و اگر این
چنین بحری که بالا گفته شد پیدا شود از جمله بحرهای تیر و دلیر تر میباشد و بحری
جانور است بزرگ که برابر او باشد میگیرد و حکم گوشت او بجمع ذایب حرام است
و در هند بسیار ممالک و حکمت زهره از جهت تاریکی چشم مفید است
و بیخا و یا بغاری و ترکی طوطی گویند و آواز اصناف خود بیشتر سبز رنگ باشد
و پائے و منقار سبز دارد و این در اکثر ولایت هندوستان می باشد و طوطی تمام
سبز رنگ نیز میباشد حتی که منقار نیز سبز می باشد و ستمی بگره باشد که بعضی
او سبز و بعضی زرد و سر و منقار و پا سبز و بعضی منقار زرد و سیاه میدارند و
این قسم را نوری میگویند و این را زیر باد هم میرسد و بزرگ میزند و زرد نیز
شوند و نیز یک صنف از طوطی میزند رنگ باشد و پائے سیاه و بعضی پائے سبز
نیز بعضی طوطی بر سراج سبز و یا سفید میدارند و این صنف بجهت نسبت دیگر طوطی
زیاده تر است و این را در هند کا کا و کا کا طوطی میگویند و او نیز در زیر باد
میباشد و جمیع اقسام طوطی سخن میگویند و موافق تعلیم هر یک به زبان گفتن می
وزبان طوطی بطریق زبان آدمی است از جهت حروف مسکت میگویند گفت و شنید
شده است که سوره های کلام الله مثل فاتحه الکتاب و قل هو الله احد و غیره طوطی

تعلیم کرده اند و طوطی سرخ رنگ از زیر بادی آرند هر روز قرقر را میزند در
 پیش طوطی می نهند تا او خود را در آن آب انداخته غسل می کند و عوطلا
 میخورد اگر چند روز چنین نکند جانوران کوچک زیر پرهای او پیدا شده
 او را آزار میرسانند حکم گوشت و دند هب امام حنیفه رح و امام مالک حلال
 است و در مذہب شافعی اگر در روایت است یکی آنکه ممنوع الاکل و ملبی القتل است
 و فتاوی برای این است و ویم آنکه حلال است و در مذہب شیعه نیز حرام است حکمت
 خوردن گوشت و مضاحت آوردن و روشنی چشم زیادہ کند و خوردن زہرہ او لکنت
 زبان ببرد و خوش را اگر خشک کند و در میان دوستان پاشند و شمنی پیدا
 شود بر عوطل را بغاری کیست بترکی پوره گویند جانور سیاه کوچک چندی
 گزیده است از خاک پیدا میشود بید رنگ خصوصاً در خانه های تاریک کشف
 نمناک و در آخر زمستان و اول بہار میشود بعد از آن کہ پیدا میشود با مادہ سیاه
 جفت میشود و تخم می کند بیشتر خورش و خون است و اگر در پیرین شلوار
 آدمی رود تشویش بسیار میرساند چنانچہ ازین بیت معلوم میشود
 ریگ کفش و یک شلوار بہتر از ہمیشین یا بہوار و مشہور است کہ چون
 خرز ہرہ بشمہ بمیرد حکم خون او اگر در بدن و جامہ باشد بان نماز میتوان گزار
 بہجمیع مذاہب حاجت شستن ندارد خواہ سیا باشد خواہ اندک و بعضی گفته اند
 کہ اگر سیا باشد باید شست اما مفتی بہ بیت حکمت حکما گفته کہ در خانہ
 یکبار سیا باشد اگر گوگرد و دود کنند ہمہ بگریزند و ہمچنین سیاہ و آنہ جویندہ
 آب آنرا بیفشانند یا پوست نارنج را بسوزانند کک و دفا یک از حضرت رسالت
 پناہ صلی اللہ علیہ وسلم مرویت کہ ہر کس کہ ہفت بار بر قح آب این آیت را بخواند کہ و ما
 لَنَا اَنْ لَا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا اَرْسَلْنَا وَعَلَى اللّٰهِ
 فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ بعد از آن جویدہ فان کُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ فَكُفُّوا اَسْتَرْحَمُ وَاِذَا كُنْتُمْ عَنْآ بَعْدَ
 اِزَانٍ يَفْشَانِ اَنْ اَبَا بِرِطْلَانِ عَابَهُ عَوَابِ زُشْرِكِيكٍ اَمِنْ تَعُوذُ لِعَوَضٍ لِبَغَارِي شَرِ

بعضی علم است
 بیت چون گوشت
 این نیست و بعضی
 این را حلال میکنند
 پیچید خوردن یکی
 از ذرات مذہب
 پنجم است و بعضی
 این حکم از شافعی
 ثابت گردیدہ و
 پنجمی ثابت شد و

۱۱
 نماز صاحبان نام
 است کذا فی جہون
 الجہون و در کتب
 البیہر گویند الطوطی
 الذی یقال لہ
 الطوطی حال ہا
 غایۃ البیان
 طوطی بعضی بار
 ہودہ و سکون را
 بگویند و ہمچنین
 سکون دادہ و غایۃ
 ہندی ہو

پشه و بتری یک خوانند پشه و بتری است بزرگ و کوچک بزرگ را عربی
 گویند و کوچک ابو حوض گویند و ابو حوض خود ترین پرنده گانست بهیات بزرگترین
 حیوان که قیل است مخلوق شده و بدو پر بر قیل زاید است چه قیل چهار پا و خرطوم
 دارد و پشه چهار پا و خرطوم و دو پر نیز دارد و گفته اند قدرت خالق از خلق
 پشه قیاس با دیگر در که جانوری کوچک البشہ روی و دماغ و قوت دیدن شنیدن
 و غذا طلبیدن و سوراخی که از آن غذا خورد و سوراخی دیگر که از آنجا خفته برود
 رو و خلق کرده و در پشه بان و استخوان نیست از خرطوم غذا بدو نش رود
 و خرطومی بان نازکی و باریکی را آنقدر قوت داده که به پوست قیل و گا و امثال
 آنها بدن سطری فرو میرود و پشه حاصل است بر میکیدن خون و گاه است که
 چندان میخورد که شق می شود و از پریدن عاجز میگردد تا بالاک شود و گاه هست که
 چهار پای را چندان میگززد که دامیکشد و هر چهار پای دیگر که گوشت آن چهار پای
 دیگر بخورد و حکم حرام است بهذب اهل سنت و جماعت مگر بهذب مالک مکره
 است و در مذہب شیعه نیز حرام است و خون و اگر به بدن جامد برسد عفو است
 حاجت شستن ندارد بجمیع مذہب احکامات اگر سر پشه با قدری صمغ عربی رسد
 بصاحب تب ربع بدیند برود و چون هر شب بدن خود را بر وغن بالاند زخم
 نیش موثر نه گردد بخل را بنارس است گویند و بتری قاتر و آواز است خر متولد
 میشود از نیت هر عنوس از دوسه مشابهت اردیرو و همچنین در عادات و خوار
 گاهی مشابهت گاهی مشابه غری باشد و آن که پدرش خراب شد بهتر است از آنکه
 مادرش خراب شد و در خواص فرسی بیشتر از جاری است و در شکل بمادر مانند زود
 و آنچه از اسپ گوزہ خر متولد میشود بهتر بود اما نادر است است در از ترین بملاز
 حیوانات اہلی است بسبب قلت جماع چنانچه کنج شک بسیا کم عمر بهیست دیگر جانور
 است بیش کثرت جماع و میگوید که است در زمان فریدون پیدا شد و بعضی
 گفته اند اول کسی که استر پیدا کرد قارون بود اما قول اول صحیح است

که مادرش اسپ باشد و
 پیدایش خود آن اختلاف است
 شل اطفال که در وقت این
 زبلا که منفرده می دانند
 و چون بزرگ شود و از آن گول
 و غیره ماکول شل می دانند
 و منقوی بر این است که در غری
 است که مانی از بی و گاه
 کانی علی الخلفان مکره
 فی علم الجیلان البصر
 ۱۲
 بهیست سبب
 چنانچه من است
 الماکول زنی است
 در الخلفان است
 از منقوی است
 پودن سوزانی است
 و بکنده من است
 و آنچه من است
 بارش گاه است
 و من است
 و من است

من جانم من جانم

صیحه است و مشهور است که استر را برای کسی که یکبار ببرد و اگر بار از خود جهان راه
میرود و غلط نمیکند و استر را بچه نمی باشد از حضرت امیر المومنین علی کرم الله وجهه
مروست که نمرود آتش می افروخت بقصد سوختن ابراهیم علیه الصلوات و السلام
شباب کشنده ترین حیوانات استر بود و محل میزیم بدون از نیجهت حق سبحانه
و تعالی نسل می را انداخت و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم بر استر
سوار شده و حق سبحانه تعالی استر را زینت خوانده و بدو منت بر غلوه
نهاد و دلیل که مشهور است و حضرت امیر علی کرم الله وجهه در جنگها
بر آن سوار می شدند اینهم استر بود که پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم
بجناب امیر عنایت فرموده بودند حکم گوشت و مکر واه است بخدمت
شعیبه و حرام است بخدمت شافعی و حقی اما پیش محمد و ابو یوسف درین مسئله
تفصیل است چنانچه دلائلهاست هر یک درینجا موجب طوالت است و پیش مالک
مکر واه است و بعضی از اصحاب مالک حرمت و رفته اند حکمت دل استر برین
که بخورد و آبتن نشود و اگر سم و بوزند و بار و غن مورد و بر جای که موز وید کالبا
موی بر آید و دار الشلب و کند و اگر سم و موی و سرگین استر را در خانه دود
کنند موش بگریزند و اگر بچه در شکم عورتی مرده باشد و بیرون نیاید شمشیر
استر را بخوراند بچه از شکم بنفتد و پوست استر را اگر زن حامله بردارد بچه استر
در زمان بنفتد و اگر حامله نکند بار گیرد و اگر هرگز گوش استر را شیاف ساخته
زنی بخورد برگیرد و آبتن نگردد و اگر چشم استر با خون و در آستانه خانه زن
کنند موش از آنجا بگریزد و از غراب و آنست که اگر شخصی زکام داشته باشد
سرگین استر را بوی کند و تف بر آن نازد و در راه بنشیند هر کسی که بر آن
بگذرد او را زکام شود و آن شخص را خلاص شود بصر را ببارسی گا و دراز و نبال
گویند و تبرکی سفر او و بالوان مختلف باشد جانور بر قوت و کثیر المنفعت و در آبادی
جهان بر و است و در مهندستان بیشتر از همه جا می باشد و از غراب

عذرین

نمایند و اگر
ببیند و دارد

۱۴

معمول
در شب
در خواب
در روز

احوال و آن که آواز موده اش بصلابت تراز آواز زهت حکم حلال است
گوشت از بجهت مذایب حکمت حضرت سالت پناه صلی الله علیه
وسلم فرموده که شیر گاو شفاست و گوشت او دارهت یعنی بیماری و بدافعه در
شیر آن گاو هندی چیز می باشد بطریق زنده تخم مرغ پنجه و آنرا حجر البقره
جاویدره گاو زهر گویند بغایت گرم بود و آن مانند پا و زهر در عمل باغ شود و در باد و طلاء
کردن و خوردن سودمند بود و چون سخن کنند و شراب بمرشد و بر موضع که نیفتد
بماند موی سیاه بر آید و اگر چه سبب آن از الثعلب برص باشد اما جلد سفید سیاه
نه کند خاکستر شاخ گاو و تب ازیل کند و قوت باه بیفزاید و اگر در بینی و منبر
رعاف باز دارد و اگر پیه گاو را باز در نیم تنخ در موضع و در کنند گزند و از آن
بگریزند اگر پیه او را بر کوزه مالند و در زمین بپزند هر کس که در آنجا باشد بر آن جمع
شوند زهر گاو را اگر باب آمیخته بر بواسیر طمانند نافع بود و زهره او را اگر بر دست
مالند کرم در میوه آن نیفتد و هم را بفارسی چند گویند و بر کی سار قوس مرغی
است که در شب خواب نمیکند و شکار در شب میکند و بسیار شوکت و قوت
دارد در شب بر اکثر جانوران غالب است و در آشیانه آنها میرد و بچه ایشان را میخورد
و چون روزه شود پنهان میگردد و گمان آنکه بجال او چشم زرد و اگر روز به روز
آید جانوران نبال و کنند و او را آزار رسانند بخصیم کلاغ و بعضی شکار را
او را میگیرند بزوز و در پس دام میگیرند کلاغان و دیگر جانوران می آیند
که قصد او کنند و در دام می افتند و بوم انواع می باشد حکم حرامست گوشت
او زوئیه و در مذایب خفی و شافعی و خلیل حلال است و بیک روایت
شافعی حرام است اما قوی بر آن نیست حکمت چون بوم را بکشند یک
چشم او کشاده بماند و یک پوشیده آن چشم کشاده هر کس با خود دارد در خواب
نشود و بعضی گفته اند یک چشم بوم که باب فروز و آن را طافی خوانند بخوابی آورد
و یک چشم که باب فروز خواب آورد زهره او تاریکی چشم را دور کند و دلش گرم

صاحب قلع و لقمه بخورد و شفا یابد و اگر چشم او را با مشک خلط کرده کسی بگردد
در چشم مردم شیرین نماید زهره اش اگر بر خاکستر خوب بلوط خلط کرده بخورد
سنگ مثانه را خورده و بیرون آورد و جگرش زهر قاتل است کسی که بخورد قوای
پیدا شود که دوا پذیر نباشد و اگر مغزین را روغن خلط کرده در سر مالند عشا و تاریکی چشم
را ببرد حکایت آورده اند که کسری شخصی افزمود که بدترین عی
راشکار کن و بدترین بیماری کباب از بدترین شخصی ده آن شخص بود
گرفت و بهیچ وجه کباب کرد و بخوردن عاقلان و عقول مسلمانان بنا
میکرد حرف التماس و رافارسی نیز نداشت و میگویند و ترکی
فرغادل مرغیست بکوی صوت و خوش آواز گوشتش بنایت خوش طعم بود
بود و گویند که بوقت خوشی بهوازدیدن باد شمال فریه میشود و در وقت که در
بهوازدیدن باد جنوب لاغر میگردد و در وقت زلزله هم میباشند فریاد
میکند بعد از آن زلزله میشود حکم حلال است گوشت از جمیع مذاهب حکمت
اگر آب نه بره او در بینی چکانند و سواک و نافع بود و خوردن گوشت و فهم وقت
جمع را زیاده کند مستباح را بفارسی نهنگ گویند و ترکی بلغونی سلیکون
جانور که به نظر است نهی فراخ و سرد را و میان آب میاندوزد زخم زیرین
بسیار کلان میباشد و در سینه چسبیده بخلاف دیگر جانوران بوقت خوردن
غایبند چیزی بنمونه بالاسه و حرکت میکند و جلدش نهایت استحکم و سخت
و پست و مثل پشت سنگ است و چهار پا دارد و تا بداند میگز و پنهانش قریب
گز ملاحظه بعضی مردمان سیده آدمی و گاوش گوشت و هر چه از حیوانات در میان
بدستش افتد باز را شدن محال است نهنگ سوراخی که از آن فضلات بیرون آید نیست
نزش که واداش فرج دارد و چون شکم وی پر میگردد از آب بیرون آید و آن باز
میکند مرفک خود که آنرا عصا فیتر متسلح گویند می آید و بدان او میرود و آنچه
و بدان و باید بخورد و آن مرفک بسمت خود خاسته دارد و چون نهنگ بن برآید

چنانکه علی بن ابی طالب
 خود بنویسد که در مذهب خفی و
 حلال است و این که گفته اند
 که مذهب قمار و قمارخانه است
 چنانکه از پیشانی آن خفی
 میشود که سواد مذهب معلوم
 حیوانات ای مای پهل از
 چنین که مذهب حلال نیست و علی
 بن ابی طالب مذهب قمار و قمارخانه

۱۲
 و منکر است و بیست و یک
 حکم از مذهب مومنان

مذهب خفی
 مذهب خفی
 مذهب خفی
 مذهب خفی

مذهب خفی
 مذهب خفی

هندان خار بر دهن و میزند تا میشاید و نهنگ دیای مصر بسیار میباشد و
 خواهد که با ماه و جفت شود و ماه را بر پشت گرفته از آب بیرون می آید و جفت
 بگیرد و تخم در شکمی می نهند و از پچگان می برقدند که در آب می روند نهنگ شود و پچ
 شکمی میماند و تقویر می شوند و پیدایش تقویر خام بهمت مطهرست و در مذهب
 نمی شوند و چون شهر مصر نهنگ بسیارند لهذا حکمی طلسمی ساخته اند که تا یک فرسنگ
 قریب با طرف مصری مضرت نمی رسانند و شهر سوست که در آن میتوان و مگر در
 بعل چاکم هیچ سلاح بر پشت او کار نمیکند و نهنگ را با یک صابون کلی است اگر کسی خواهد
 نهنگ از آب بیرون آورد و گدازد کنار دیال بسته بزند از آواز او فوراً نهنگ
 دیای بیرون آید حکم حلال است گوشت او و نهنگ خفی و مالک و مذهب شافعی
 و و قول است اصم آنست که حرام است و مذهب شیعه نیز حرام است حکمت چشمت
 را اگر کسی که دو چشم داشته باشد بیند به بند و نفع بخشد بشرط آنکه هر چشم آدمی که در
 کند همان چشم نهنگ بر و بندد راست ایر است چپ را چپ اگر سید و را با موم فربه
 سازند و دروشن کرده در آب اندازند ضغوع فریاد میکند در آن آب مای که فیکه فروخته
 بود اگر زهره او در چشم کشند بیاض برود و اگر در زیر عنون بخورد خون از وی زایل شود
 شود و اگر دندان می که از جانب است باشد بگیرند و بر بانوی راست بندند حمایت
 قوت بد و محرکی تمام بود و باه و اگر بیهوش در پیشانی گوشت خنکی بمالند هر گوسفندی که
 که در برابر وی آزند بگریزند و ترسم طار را بغاری و ترکی بین نام است جانور شکاف
 تعلیم پذیر کوچک است ماه و آواز از زیر گتر باشد و آواز جمیع جانوران دلیر تر است و
 او را بکر هر جانوریکه بگذارد تا او را نگیرد نمی گذارد و قاعده چنین است که جفت او را
 و نهان جانور میفرستند و بسیار شکار شیرین دارد حکم گوشت او و جمیع مذاهب حرام است
 مگر مذهب مالک که مکروه است حکمت زهره اش اگر در چشم کشند تاریکی را نفع بود
 حرف انشاء و تعلیم را بغاری و باه و بتری مکی گویند جانور محیل بسیار است
 چنانچه در علم مردم را با و شبیه کرده می گویند از روح من الثواب و چون یکبار

مذهب خفی
 مذهب خفی
 مذهب خفی

و چون یک بر غلبه کند پاره دزدان گرفته خود را آهسته آهسته در آب و
 میر و چنانکه همه کیها بر گردان و جمع شود آنگاه سر دانت و یک و پیش در
 ندر پاره که در دهن دارد از سر و روی او بدان ندر پاره روند پس فی الحال غوطه
 میخورد و میجهد و از تشویش یک نجات یابد و دیگر آنکه جسم خود را پربا و کرده بر
 پشت می نشیند و پایهای خود را بر هوا میکند چنانچه جانوران گمان می برند که
 مرده است نزدیک برائے خوردنش میروند پس او شان را میگیرد و حکم حرمت
 گوشت وی بحدیب حقی و حلال است نزد شافعی و حنبل و مالک نزد شیعه حرام است
 حکمت اگر سر او را در کبوتر خانه بند کبوتران از آنجا بگریزند و گوشت وی در
 مرغ فاج و بقوه مفید است پیرو وی چون در دهن گیرند در دندان زایل کند
 اگر با پوست تخم مرغ سوخته بیا میزند در آفتاب نافع بود چون آنرا بر جامه یا
 چوب طلا کنند و در خانه بپزند جمیع کیکان آن جمع شوند و پوست وی بخت گرم
 و از آن پوست می اگر پوستین سازند پیران و مردم سرد مزاجان او را نازا پوشانند
 آن مناسب باشد و مردم محروم المزاج را باید که از پوشیدن آن احتراز نمایند حرف
 ابیحم جاموش را بغاری و تبری گاومیش گویند جانور قوی بکل بر قوت است
 اکثر اوقات در میان آب می باشد و در هندوستان از همه جا بیشتر است ابل و جنگلی
 میباشند و جنگلی آندشمن شیر و پلنگ اکثر اوقات هر دو غالب است اما زبون شیر
 است و در دماغ او گرمی است که همیشه عذاب او کند و بدان سبب خواب نیک نتواند
 کرد و در ابل هند بر شیر و غن است حکم حلال است گوشت و جمیع مذایب
 حکمت گرم دماغش بخوابی آورد شیر آب نیک آمیخته بر کف برص و انشقاق طلا
 نمایند نفخه جگر و را بغاری مرغ و تبری جگر و دل خوانند جانور است کوچک
 پرنده پنجم عنوا و به پنجم عنوا جانور کلان مشابه است چشم او چشم فیل و گردن او گردن
 گا و دینه او دینه شیر و پای او پای شتر مرغ و پر او پر عقاب و گاهی با
 پلاکت مردم میگردد چرا که غله فزاع و درختها را میخورد و قوط میشود و گاهی

سجده و شش و شصت و هشتاد و نود و یک
 جلیقه

۱۷

سجده و شش و شصت و هشتاد و نود و یک
 نقطه کلیدی است و در دهن
 مادی و تیری و تیری
 گویند

[illegible]

شکاری زیبا صورت خوشترلم شیرین صغیر بزرگ و کوچک میباشد بزرگش را کبک
 می و کوچک را کبک کوهی میخوانند و عرب کبک بزرگ را یعقوب خوانند گویند که
 گاه باشد که کبک ماده بخورد شیندن آواز کبک ز تخم بند و گاه باشد که بر
 خاک که کبک ز گذشته باشد بغلطه و آن خاک بر پای خود باشد تخم بند و
 او و آشیان سازد و تخم در دو موضع بند یکی را ز محافظت نماید یکی را ماده پنجه
 ز محافظت نماید بچراش ز باشد و آنچه ماده محافظت نماید بچراش ماده باشد و
 عمرش بده سال میرسد و غیرت بسیار دارد حکم حلال است گوشت و جمیع مذاب
 حکمت اگر بچراش بریان کرده بکودک بند از صرع امین شود گوشتش
 و فم استفا کند و قوت باه و دهر و زهره اگر در چشم شند نافع بود و اگر آب
 ز هره ویرا در بینی چکانند و بین را تیر کند و قوت حافظه بد خدا را بفاری
 موسیقی و فلیواز و زغن و حا و خوانند و ترکیان او را چلغان گویند و او خنجر
 ترین مرغان است گویند سالی ز باشد و سالی ماده چنانچه انوسی گفته - بلیت
 روزگار چون ز غنای نیاموزی ثبات چون زغن تا چند سالی ده کی ساله ز
 زغن را غراب دشمن بود و بچراش ویرا میکشد و زغن صید نمیکند بکمه میباید
 و در میان پریدن ساکن میشود چنانچه پرهای و می حرکت نمی کنند گویند بچراش
 مرغانست و حق بهسایه چنانچه اگر از گرشی بمیرد هرگز قصد بچه و تخمی که نزدیک و
 باشد نه کند - حکایت مشهور است که در زمان حضرت سلیمان علیه السلام موسیقی
 بطریق باز و بگری در جمله اطراف عالم شکار میکرد و چون حضرت سلیمان علیه السلام
 فرمودند که خدایا مرا ملکی ده که بعد از من کسی را نباشد و چون صید کردن موسیقی
 جمله عالم بود بعد از فوت حضرت سلیمان علیه السلام بر طرف شکار گوشت و جمیع
 ذرات عالم است و حدیث شریف است که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند
 او کرده اند حتی که اگر اطعام بسته باشد بخشد از نخبه بعضی علمائش تن و را و تب
 میدادند و نزد بعضی کشتن او سنت است - حکمت خون می چون بانگ گلاب

لفظ

ع

ع

ع

ع

ع

ع

ع

ع

ع

ع

ع

بودند و این سخن مشهور بود و بگویم بهت و نزد بعضی علما و تاسه صمد میرسد و اصل او
از عهد کسری اردشیر است یعنی در زمان او بهمرسیده بلکه بفرموده او حاصل
کردند بعد از او اگر نجات بصحرا رفت و از او تولد تناسل بهمرسید حکم حلال است
گوشت او و جمیع ذرات لاشیه که در مذیب ایشان مکروه است هر چند که فانی
شود و نسل گیرد حکمت خوردن گوشت و زحمت مفصل انفع رساند و در
وقت موت رختن او در ساز و همچنین نهیره و اگر چه لاکه در خواب می باشد
بدین منع آن کند و نظر کردن در چشم گور غر و شنی چشم را زیاده کند و منع زدن
آب کند و اگر آب هر او را در چشم کشند همین نفع بخشد و پیر او را اگر بار خون
زریق طلا کنند بهیچ راه دور کند و بمش را چون بسوزند خاکستر آن روشنی چشم
و بدین منع رفتن خون از بینی کند و گاه با شستن بمش جنون صرع را زایل کند
حکام را بفارسی کبوتر گویند و هم بلغت اطلاق می کنند بر هر مرغی که طوق
داشته باشد چون قمری و فاخته و غیره الا الحال بعرف عامه مردم مخصوص کبوتر را
میگویند و بزرگی کورکائی خوانند و او مرغی تیز پرواز است و از طبیعت
اوست که خانه فاشیانه خود را بطلبد اگر چه هزار فرسنگ دور افتد باشد و
سال گذشته باشد و بعضی از اصحاب تاریخ نقل کرده اند که کبوتر در یک روز سه هزار
فرسنگ را قطع نموده و از سطوفی گوید که عمر ششم تا هزار سال میرسد و زود
اش بهم شبیه آدمیان طبعه می نمایند و بوسه ها می گیرند و از ایشان
حرکات می که موجب ایزاد شهوت میشود بطور میرسد از بیعت اکثر مردم
در خانه که مستورات میمانند کبوتر از نا نگاه میدارند و کسی را که قصه
شهوت بهمرسد مناسب دیدن ایشان و در حدیث آمده است که شخصی از
تنهایی پیش آنحضرت صلی الله علیه و سلم شکایت کرد رسول خدا صلی الله علیه و سلم
از خدا فرمودند که بکفایت کبوتر خانه خود نگاه دار از حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله
تعالی وجه منقولست بدستی که بانگ جهام کبوتر در سینه شایطین را و استوار
است که کسی پیش امام جعفر رضی الله تعالی عنه شکایت کرد از صدمه جن اب فرمود

حکم و یا اس
بسیار است و بیاید
است و بیاید
بسیار است و بیاید
بسیار است و بیاید
بسیار است و بیاید
بسیار است و بیاید
بسیار است و بیاید

۲۱

و او را دود
را بهیچ
گاه
نمیگویند و بزرگی
نمیگویند و بزرگی

کتاب التوحید

جلد اول

این فرستادن
بسیار است از کبوتر
درین وقت که
از کبوتران
یکی را همراه
با دشت رست
بهمان مملکت
را گردان او بسته
رسانند پس آن

۲۲

از کبوتران
بسیار است از کبوتر
درین وقت که
از کبوتران
یکی را همراه
با دشت رست
بهمان مملکت
را گردان او بسته
رسانند پس آن

از کبوتران
بسیار است از کبوتر
درین وقت که
از کبوتران
یکی را همراه
با دشت رست
بهمان مملکت
را گردان او بسته
رسانند پس آن

که تقیهای خانه خود را بهفت صاع کند و در اطراف خانه کبوتر نگاه دارد آن شخص میگوید
که همچنان که آنحضرت فرموده بود عمل آید و دوم باز در خانه خود از جن مکر و هت
ندیدم و مشهور است که حضرت نوح علیه السلام غراب فرستاده بود که خبر آب بیابد
او بر دار خودن مشغول شد و در آمدن تاخیر نمود حضرت نوح علیه السلام کبوتر را
فرستادند کبوتر رفت و پیش از غراب خبر آورد حضرت نوح دعا فرمودند که خدا
اول طوقی بدهد که بمیراث بهاس او برسد سبب مائے حضرت نوح خدای تعالی
اول طوقی داد حکم طلال است گوشت او بجمع مذابب هائز است نگاہ داشتن او
ببخت تخم و بچه و مکتوب فرستادن و طلبیدن بدان اما بازی کردن و پرانیدن
و شرط بستن بگذشتن در پریدن پیش شیعه حرام است و شیخ الاسلام که از
ایسنت و جماعت است گفته که کبوتر بازی پیش علمائے دین مکروه است
و سفیان ثوری گفته که کبوتر بازی عمل قوم لوط است و گواهی کبوتر بازی پیش ابو
حنیفه و مالک و سیوطیست و در مذہب شیعه نیز درست نیست و در مذہب
شافعی؟ بمجر و این گواهی نمیتوان کرد حکمت اگر کبوتر بخورد او را منع بخوراند
شفا یابد زیرا که چشم برود و دوشنی آورد و خوش چین بر روی اندک کلف
زایل کند این زبهره گوید در خانه کبوتر بود اهل آنخانه از خدر و قلع و سکتگی اعضا
و جمود اکثین باشند اگر بخورند گوشتش مداومت نمایند زیرکی بفراید خاکستر سفوف
بر جراحاتی که علاج پذیر نباشد افشانند صحت دید اگر کبوتر زنده را دوباره کرده بر جانند
که دم زنده باشد در اسکن گردانند و الکمال حق کبوتر بخت جراحی که چشم باشد مفید است
اگر عضو کسی شکسته باشد و زخم او با استخوان شود خون کبوتر مفید بچکانند مفید گردد و حوت
بغاسی ای گویند و بترکی نابغ و اصناف و بسیار است در داری برتره میرسد که طوطی را یک
فرسنگت یاده شود و در کودکی برتره خردی شود که بخوبی مری نخشود و هر صنفی نامی است
و مشهور است که در زمان حضرت سہالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم جمعی کثیر از
اصحاب در سفری گرسنه شدند ما ہی عنبر نام را گرفتند و قوت خود ساختند

سوار می
از زمین
فرود آمد
و در میان
ماهی می
باشد که
آنها را
بسیار
کند تا
او را
کشتی
از رفتن
باز می
دارد و
ضرر می
رساند و
دریا و
زندان
او را
میشناسند
و هرگاه
که دریا
ظاهر
میشود
اگر جامه
بخون
خیض آلوده
در دریا
اندازند و
با
قریب آن
ماهی
اندازند
ماهی مذکور
از آن می
گریزد و
نزدیک
نسل حاضر
نمی
رود حکم
حلال است
گوشت
هر ماهی
پیش از
پختن و
نزد شعله
ماهی که
فلوس
نار
حرام است
گوشت
ماهی
بمذیب
امام ابو
حنیفه و
شیعه پاک
است و
بمذیب
شافعی
پلید
حکمت اگر
جگر ماهی
را خشک
کرده ساییده
بر عضو
که خون
از
جاری
باشد
سپاشند
منع
رفتن
خون
کند و
اگر مقدار
یک جبهه
از زهره
ماهی در
بینی
چکانند
نافع
بود
حتی
اگر
بفارسی
مار و
بتری
سیلان
گویند
و او را
انواع
بسیار
است
کینوع
از آن
مکله
است
و آن
مار
سست
کوچک
که بر
سخت
خطوط
سفید
دارد و
دراز
می
آید
مقدار
یک دست
باشد
آن مار
بهرز
بینی
که بگذرد
بسنه
چنانچه
مدتها
در آن
سرزمین
گیاه
نروید
و از
مسافت
اندازه
تیر
هر که
آواز
او
شنود
آدمی
باشد
یا
میان
بمیرد
و نیز
هر کس
را که
از دور
نظر
بر آن
مار
افتد
و اگر
آنکس
که
نظر
او
بر آن
مار
افتاد
گرسنه
دیگر
به بیند
هم
بمیرد
و نیز
اگر
کسی
آن
مروده
را
بیند
بمیرد
اگرچه
مار
بلا
ندیده
باشد
و اگر
آن مار
یا
چوایی
را
بجزد
بدن
او
و گداخته
شود
و هر
مرغی
که
در
پایین
محاذی
آن
سکن
آورد
شود
از
اثر
زهر
هرش
بمیرد
و بزرگ
افتد
و کینوع
دیگر
افعی
است
که
عاش
در
حرف
الف
نوشته
گذشته
و کینوع
دیگر
نیر
مار
سیت
که
عرب
آنرا
دیان
میگویند
و آن
مار
سیت
که
آدمی
را
چون
از
دوری
بیند
دنبال
میکنند
و از
زمین
در
جسته
بظریق

سوار می
از زمین
فرود آمد
و در میان
ماهی می
باشد که
آنها را
بسیار
کند تا
او را
کشتی
از رفتن
باز می
دارد و
ضرر می
رساند و
دریا و
زندان
او را
میشناسند
و هرگاه
که دریا
ظاهر
میشود
اگر جامه
بخون
خیض آلوده
در دریا
اندازند و
با
قریب آن
ماهی
اندازند
ماهی مذکور
از آن می
گریزد و
نزدیک
نسل حاضر
نمی
رود حکم
حلال است
گوشت
هر ماهی
پیش از
پختن و
نزد شعله
ماهی که
فلوس
نار
حرام است
گوشت
ماهی
بمذیب
امام ابو
حنیفه و
شیعه پاک
است و
بمذیب
شافعی
پلید
حکمت اگر
جگر ماهی
را خشک
کرده ساییده
بر عضو
که خون
از
جاری
باشد
سپاشند
منع
رفتن
خون
کند و
اگر مقدار
یک جبهه
از زهره
ماهی در
بینی
چکانند
نافع
بود
حتی
اگر
بفارسی
مار و
بتری
سیلان
گویند
و او را
انواع
بسیار
است
کینوع
از آن
مکله
است
و آن
مار
سست
کوچک
که بر
سخت
خطوط
سفید
دارد و
دراز
می
آید
مقدار
یک دست
باشد
آن مار
بهرز
بینی
که بگذرد
بسنه
چنانچه
مدتها
در آن
سرزمین
گیاه
نروید
و از
مسافت
اندازه
تیر
هر که
آواز
او
شنود
آدمی
باشد
یا
میان
بمیرد
و نیز
هر کس
را که
از دور
نظر
بر آن
مار
افتد
و اگر
آنکس
که
نظر
او
بر آن
مار
افتاد
گرسنه
دیگر
به بیند
هم
بمیرد
و نیز
اگر
کسی
آن
مروده
را
بیند
بمیرد
اگرچه
مار
بلا
ندیده
باشد
و اگر
آن مار
یا
چوایی
را
بجزد
بدن
او
و گداخته
شود
و هر
مرغی
که
در
پایین
محاذی
آن
سکن
آورد
شود
از
اثر
زهر
هرش
بمیرد
و بزرگ
افتد
و کینوع
دیگر
افعی
است
که
عاش
در
حرف
الف
نوشته
گذشته
و کینوع
دیگر
نیر
مار
سیت
که
عرب
آنرا
دیان
میگویند
و آن
مار
سیت
که
آدمی
را
چون
از
دوری
بیند
دنبال
میکنند
و از
زمین
در
جسته
بظریق

تیر خود را بر و میزنند و ماده اکثر سی بیضه میدهد و بیضه مار بزرگ مختلف می
باشد سبز و سفید و سیاه و خاکستر رنگ و خالدار و بسبب اختلاف رنگ
بیضه او معلوم نمی شود و زبان مار دوشق است چنانچه بعضی گمان می برند
که دو زبان است و مار بهالی بکینویت پوست می اندازد و یک نقطه بر
تفایش ظاهر میشود عدد نقطه ها عدد سال عمر او می باشد و عمر او از سهت می
گویند بهر سال میرسد و هر مار که از صد سال گذشت آنرا از دها خوانند و
چشم مار در سر او نمیگردد و بطریق باقی جانوران چشم او در سر او محکم است و
مار بدیدن آتش مثل است و شراب و شیر میل دارد و گاهی باشد که از آب سیاهی
میل آنقدر شراب بخورد که از مستی هلاک میشود و از غرایب حال او آنست که بغیر
گوشت جانور اگر زنده بدیش طبیع میزند و اگر نه بشبم قانع است و آب
میل ندارد چون مار تالابینه شورانم رود و چکس او را بزود بیرون نتواند کرد و اگر
کردم او را بجز خود را نمک آرد رساند و بزرگ خرد صحت یابد و اگر نمک زار
نیاید هلاک گردد و از فواسق خسته است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله
و سلم امر بکشتن ایشان فرموده اند حکم حرمت گوشت وی پیش خفی و صلی شافعی
مکروه است نزد مالک و شیعه نیز حرامست و بایک گوشت داشته نیز حرام است
حکمت اگر کسی جذام داشته باشد گوشت مار بخورد شفایا یا بدبوستش بد ظرف
مس سخته و سحق کرده ببل و دود چشم بر و بیضه اش بر دهان سوده بر بر ص می اند
زایل کند اگر دندان را در دهان بگذارد و بر صاحب برنج بندد و نفع رساند حکایت
در حدیث آمده که در خانه های مدینه کنوچ از پریان و جنیان مسلمان اند که
بصوت رطاه میشوند هرگاه از ایشان بده شوند سر و دهانت دهند و ایشان را
از آزار رسانند و تعرض نکنند و اگر بعد از سر و دهانت شوند بعضی علما این حیثیت را
خاصه مدینه شریفه داشته اند اما نزد بیشتر در همه شهرها چنینست پس مالک فاضل از سر
جهلت باید داد و طریق مان اودن چنین است که بگوید اقیتمک بالهدی الذی

خطایف و تخریفات

وزیر درویشی
نظم علیہ
مجلس موقوفہ خیر
و مسخرائے
وادو بعلہ لفظ
بجین مجلس
موقوفہ و قیام
والفنا و آخر
مجلس

۲۵

وہیں سے پھر

ج

الزنان

الحمد لله

و در هر یک از اینها
چندین چیز است

دارند دفع سازد و در
باعت نقصان است

علی بن دینا بن
نویسند که صورت جانور
در میان پهلوانان
است و چون جانور
را بکشند و گوشت
را بخورند و پوست
را بپوشند و در
آنجا بمانند و در
آنجا بمانند و در
آنجا بمانند

گردانند و خفاش را بفارسی پشه و تبرکی نیز مرغی بدست و در میان آفتاب
پیش از طلوع و بعد از غروب آفتاب طیران کند و پیش و مگس و مانند آنها
را میخورد و از غراب و آنیکه گوشت و دندان و پستان و منقار و خیمه دارد
و موس و پرند و بے پر میبرد و ماده او در حیض می گردد و بچه را می زند
و بول میکند و میخورد و میگرداند مثل آدمی و بینه نمی دهد بلکه بچه میزاید و چون
او میان عمر دراز میاید و مشهور است که خفاش خلق کرده بدعا و عیسی علیه
السلام است از نجات صورت مرغان دیگر ندارد حکم حرام است با اتفاق
حکمت چون او را بر درخت آویزند از آن حد و علم بگریزد و اگر سرش
در میان بالش دهند برسی که سر بدان بالش نشاند او را خواب نیاید بشرط
آنکه آنکس نداند که درین سر خفاش است و اگر دلش را کسی با خود دارد شہوت
لا قوت دهد اگر خوش بزد آید بچکه که مانع شده باشد بماند موس بر نیاید
و خاکستری و شقای چشم زیاده کند و اگر زن بدشواری می زیاید
زهره ویران فرج آزن کند با سانی نداید و اگر سر او را در سوراخ
موش نهند همه با بگریزند و اگر سرش در کبوتر خانه نهند گا ہی هیچ کبوتر
از آنجا نرود و از آنخانه الفت گیرند و اگر سر گن او را با بکشد و زخمی
در موضع که موس باشد بماند تا موس بر نیاید و اگر زن بکار مرد بگذرد
نبار و حکایت بدانکه چون بنی اسرائیل از حضرت عیسی علیه السلام بجزه
جانوری خواستند آنحضرت صورتی را بدین هیئت طیار ساخته و دم عیسوی
خود بدان میداد پس آنصورت مرغی شده بفرمان خدای تعالی پرواز نمود و چون
آیه کریمه ای اَخْلَقْ لَكُمْ مِنَ الطَّيْرِ طَائِفًا لَكُمْ فِيهِ فَيَكُونُ طَائِرًا يَذُنُّ
خمس را بفارسی خوک و تبرکی تبکور پلید ترین جانوران است و در قوت
مجامعت زیاده تر است از همه چهار پا یه و در بے غیرتی نظیر ندارد و با مادر فساد
کند و چندین زبانه و در حضور یکدیگر شہوت را تند ترش چون هفت ماهه میگرد

جنت میشود و ماده گاهی شش ماهگی آبستن میشود و گاهی در چهار ماهگی و
 هشت بچه میزاید بیک دفعه در بعضی رسایل نوشته که بست بچه میزاید و چون
 پانزده ساله شود باز نمیزاید فارسیان ماده اش را خوک و نرش را گراز خوانند
 و میل از گراز گریزان است و در عجایب المخلوقات نوشته اند که اگر خوک نر با
 خر جماعت کند و در آن حال غریب کند خوک نر جان میدهد و در بعضی رسایل
 گفته اند اگر خوک ابر شست خربسپان محکم بندند و غریب کند خوک میرود و
 چون بیمار گردد خرچک خورد و صحت یابد و اگر سه روز چیزی نخورد و گرسنه
 ماند لاغر گردد و بعد از آن ده روز چیزی نخورد فربه گردد و ترسیان روم
 خوک را بسیار فربه کنند و اگر یک چشم او را بر کنند بمیرد حکم حرام است گوشت
 بجمیع مذاهب حکمت اگر زهره او را بر بویاسیر مالند نفع کند و پیا او را اگر بر خاریر
 و ذیل طلا کنند صحت بخشد جگرش در گزیدن را و کرشم و زنبور نفع رسانند
 و استخوان سوخته او را بر جای که ناکه شود با شکر بپاشند مفید باشد و اگر سرگز
 خوک زیر درخت سیب انداخته باشد سیب بسیار شیرین گردد و خیل را
 پیارسی اسب و به ترکی آن گویند و او بهترین جانور است بحسب صورت
 و سیرت و بهر رنگ میباشد و از جمیع حیوانات اهلی فراست او بیشتر است
 و از همه تیزتر و شنواتر و عرب تیز شنوی آدمی را با او تشبیه کرده اند و گویند
 اشمع من الفرس و اخلاق نیکو دارد چون فرمانبرداری و زیرکی و احتمال مجاهدت
 و ریاضت و در شرف و بهین کافی است که خدای تعالی در قرآن مجید بگوید
 یا ذرعه که سوگند با سپانی که مؤمنان با کفار برایشان جنگ میکنند و حضرت
 رسالت پیام صلی الله علیه و آله وسلم فرموده انخیر مقصور بنوا صی الجینل
 الی یوم القیامه یعنی نیکو بستم شده بموسه پیشانی اسپها تا
 روز قیامت و نیز آنحضرت فرموده که ملائک رهبر و بازی حاضر میشوند مگر
 وقت بازی کردن مردان با زنان خود و در وقت اسب و دایند تیراندان

۲۷
 و العادیه
 ۲۸
 و العادیه
 ۲۹
 و العادیه
 ۳۰
 و العادیه
 ۳۱
 و العادیه
 ۳۲
 و العادیه
 ۳۳
 و العادیه
 ۳۴
 و العادیه
 ۳۵
 و العادیه
 ۳۶
 و العادیه
 ۳۷
 و العادیه
 ۳۸
 و العادیه
 ۳۹
 و العادیه
 ۴۰
 و العادیه
 ۴۱
 و العادیه
 ۴۲
 و العادیه
 ۴۳
 و العادیه
 ۴۴
 و العادیه
 ۴۵
 و العادیه
 ۴۶
 و العادیه
 ۴۷
 و العادیه
 ۴۸
 و العادیه
 ۴۹
 و العادیه
 ۵۰
 و العادیه

است اول السبک بر این
 سوره حضرت اسماعیل
 علی بن ابی طالب
 علیه السلام
 بود مانند دیگران
 که از آن بودند

و بعضی از علما بر آنند که خلقت اسب بیشتر از آدمی است و گفته اند اول کسی که
 بر اسب سوار شد حضرت اسماعیل علیه السلام بعد از آن اسبان پنهان
 میگردوند و مستخرج کسی نمیشدند و در محل التواریح گفته که اسب آمد هندوستان
 تولد نیت و انیسخن فطاط است و در بعضی تواریخ گفته اند که کثرت اسب
 ترکستان بیشتر است و غلبه قیمتش در عرب و اسب در سیح و لایت این
 عزت ندارد که در هندوستان و سیح جا و در بهتر از هندوستان تربیت
 میکنند و چنان شایسته میکنند که مزید بر آن تصور نباشد و چنان می نمایند
 که در عین و دیدن اگر چه در چند تازیانه نیز زده باشند بی آنکه لهامش بکشند
 بجزر و صوت و آواز که در هند بایستد و تعیین و دانیدن میدان اسب
 تخمینا تا سه فرسنگ معین میکنند و در حدیث شریف وارد است که اسب
 شکال بدست و در تفسیر لفظ شکال اختلاف علما است که اکثر بر آن است که
 مراد از آن اسب است که سر از دست و پا سفید و یک طرف آن ای برنگ
 دیگر داشته باشد و بعضی گفته اند که مراد از یک نشان است و بعضی گفته اند که
 و دست یا دو پا سفید باشند اما اگر پشانی سفید باشد کراهیت ندارد و نیز
 آنچه در حدیث وارد است که در سه چیز شامت می باشد در اسب در خانه و در
 و در تفسیر این نیز اختلاف است بعضی علما بظا هر آن مراد میگیرند و میگویند
 که حق سبحانه و تعالی گاهی این سه چیز را سبب ضرر می سازد و چارگانها
 بجز مفارقت نیست اما چون این متحقق شود زن را طلاق دهد و از انتری
 بکام دیگر رود و اسب را بفروشد و حضرت عائشه صدیقہ فرموده اند
 که انیسخن بیودانت و هر کس که این حدیث روایت کرده عبارت او را بشناید
 ساخته چنانچه حضرت صلی الله علیه و سلم چنین فرموده اند که قتل کند حق تعالی
 یهودا را که میگویند شامت در سه چیز است ای در اسب و خانه و زن و جنوا
 علما این حدیث را چنین تاویل می کنند که شامت زن آنست

۲۹
 در حدیث شریف
 که در این باب است
 که در این باب است
 که در این باب است
 که در این باب است

که نژاید یا بد زبان باشد و یا کاپین گران داشته باشد و شامیت سرای آن
است که تنگ باشد و یا همسایه بد داشته باشد و شامیت اسب آنکه چهار
بروی نه کند و نیک و نباشد و بد راه باشد و سوار شدن تند و تند و
حکم حلال است گوشت و شیر و پنجه شافعی و حنبلی و ابو یوسف و محمد
از اصحاب ابو حنیفه است اما در مذهب حنفی فتوی بر آنست که گوشت شیر و
نمی توان خورد و حکمت اگر دندان اسب بکودک بندند دندانش بے صدمه
باستانی برآید اگر موی دمش در جایی بیاویزند پشه یا آفتاب نیاید اگر سگ
در خانه دفن کند موش از آنجا بگریزد اگر عرقش در زبانه مالند گاو موی
آنجا بیرون نیاید اگر سگ او را سوخته بار و عن زیت آمیخته بر خازیر مالند
نافع باشد و اگر سگ او را سوخته در زیر نهی که بد شواری میزند و دکنند
باستانی نژاید و اگر خون اسب در گوش چکانند در ذایل کند **ف**
الدلیل و تب را بغاری خرس و برکی آید گویند جانور بد شکل از زواج طلب است
و با گاو و پلنگ دشمنی دارد و بسیار است در تعلیم گرفتن اما
فرمانبرداری معلم خود نمیکند مگر بر حمت بسیار و همه خیر میخورد یعنی گاو و
نباتات و هم گوشت و غله و غیره و در زایشدن رنج بسیار میکشد چنانچه
بعضی بر آنند که خرس از زبان میزند و چون بچه پیدا می شود اعضا
او در هم گرفته بعد از آن چندان بلبلد که اعضایش پیدا شود و هرگاه که
گرسنه می گردد دست پلای خود میگیرد و فریاد می شود و در زمستان سرد کم
مینماید و از مورچه هر لحظه بچه خود را بگوشه میبرد و حکم گوشت او حرام است
شافعی و حنفی و بعضی از اصحاب امام حنبل اما بیک وایت و قول مالک حلال است و فرمود
نیر حرام است حکمت اگر چشم خرس در کتان پاره بسته بگوشه صاحب تب
بندند شفا یابد و زهره اش با فلفل حل کرده بر دانه شلب طلا کنند موی
برویانند و دندان پیش او را اگر در شیر اندازند و آن شیر را به بچه دهند

[illegible][illegible]

و در وقت بیضه کوچک حاصل شود اما بچه را نشاید و اگر پیش از غایه کردن
 خروس برود و آن بیضها نیز نیکو شود و اگر آن زمان که بر سر غایه خفته
 بود آواز دهد و تمامی بیضها بزبان آورد و در جاج را از شغال چنان
 هراس است که گویند از گرگ حکم گوشت و در جمیع مذہب طلال است
 حکمت اگر گوشت او را با پیاز و کبچہ سائیده کباب کرده بخورد قوت باه
 بیفزاید اگر بر خوردن و مدومت کنند نفوس بواسیر را پیدا کند و طلای پهلوی
 کلف و شقاق را ببرد و زهره اش اگر در چشم کشند منع نزول آب کند و اگر گریز
 مرغ سیاه در خانه کسی لند و در خانه خدمت پیدا شود و اگر مرغ را بنحسب دانه
 فریہ کنند و بعد و از ده روز دیگر نموده پیر فسی بر آورده کسیکه مالینو لیای
 سودا و دے داشته باشد پیای بر سرش طلا نمایند بغایت نافع بود و طلای
 او مخدوم را نیز نفع بخشد و بیضه اش در زمستان در کاه بنهند و در تابستان
 بیضه گندم تا مدت درستان و کس بفارسی تبری خروس گویند و او
 معرفت آفات زیر کترین مرغان است و از عجایب کار او آنکه وقت نماز میاید
 اگر چه شب درازد و کوتا شود غلطی نه کند و بعضی از علمای شافعی گفته اند که
 بانگ خروس اعتماد باید کرد و چرکه بسیار تجربه کرده اند و در کتاب رم الاطلاق
 آمده اند که انس رضی اللہ تعالی عنہ از حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم
 نقل کرده اند کہ الشک فی صدیقی وعدوہ عدوئی یعنی خروس سفید دوست
 من است و دشمن او دشمن من است و حضرت امام رضا رضی اللہ تعالی عنہ
 فرموده اند کہ فی الشک خمسة خصال من خصائل الانبیاء معرفۃ اوقات
 الصلوات والغيره والسجاده والكثرة الاناث یعنی در خروس
 پنج خصلت است از خصایل انبیاء یکی شناسیدن اوقات نماز و دوم غیرت
 چه اگر خروس دیگر میان ماکیان و سآید تا او را زده بیرون نه کند و
 نگیرد و سیوم شجاعت چهارم سخاوت پنجم بسیاری ماده ها و نیز از حضرت

۳۱

و بعضی از علمای شافعی گفته اند که بانگ خروس اعتماد باید کرد و چرکه بسیار تجربه کرده اند و در کتاب رم الاطلاق آمده اند که انس رضی اللہ تعالی عنہ از حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم نقل کرده اند کہ الشک فی صدیقی وعدوہ عدوئی یعنی خروس سفید دوست من است و دشمن او دشمن من است و حضرت امام رضا رضی اللہ تعالی عنہ فرموده اند کہ فی الشک خمسة خصال من خصائل الانبیاء معرفۃ اوقات الصلوات والغيره والسجاده والكثرة الاناث یعنی در خروس پنج خصلت است از خصایل انبیاء یکی شناسیدن اوقات نماز و دوم غیرت چه اگر خروس دیگر میان ماکیان و سآید تا او را زده بیرون نه کند و نگیرد و سیوم شجاعت چهارم سخاوت پنجم بسیاری ماده ها و نیز از حضرت

کونکره ای که در این
نمای بیضی
از راه یک بند
دو بار و یک
نزد و دور
است یک بار
جلال ایستاده
فی ثانی
زنجیر
خلاصه

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مرویست کہ چون خروس بانگ کند از فضل خدا تعالی
چیز سوال کند چرا که خروس ملکے ندیده بانگ کند و نیز از آن حضرت صلی اللہ
علیہ وسلم مرویست کہ ان الله تعالى خلق ديكاً تحت العرش لئلا تنسا حان
لنشرها جا وذا المشرق والمغرب فاذا كان اخرا لليل نشر جناحه
وخلق بهما وصرخ بالسبح يقول سبحان الملك القدوس فاذا فعل
ذلك سمعت الديك كلها مجيباً ونطت مثل فعله واوراد را رعایت مادم
آثار عظیم است و خروس در عمر خود یک بیضه میدهد حکم گوشت او در جملة ذایب
حلال است و جنگا نیدن و در مذہب شیعه حرام است و بنده یکبار هست و جماعت
مکروه و خصی کردن او بمذہب حنفی رواست اما بعضی علمائے شافعی حدیثی نقل
کرده اند کہ آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم منع فرموده اند از خصی کردن خروس و گویند
واسپ حکمت اگر تاج خروس خشک گردد و سوده بجای دهند کہ در خواب
باشد خواب ا دفع کند و دیوانه را هوشیار سازد و خون ویرا کسیکه سفیدی
در چشم داشته باشد بکشد نافع باشد و اگر خوش در طعمای کنند
و بخوردن تو می دهند میان ایشان خصومت پیدا شود و **ف**
الذال فر باب بغاری مگس گویند و شیر کی ختن جانور لحوست و بی چشم و
عرب گوید هو الحمن الذباب از خونیت زمین و هوا در ساعت پیدا می گردد
و بعد از آن بیکدیگر جفت میگردد و او را خرطوم می گویند و خورش او پشه بود
برین سبب پشه بر روز پنهان بود چه مگس تا هوا گرم شود نتواند پدید آید و از جمله
برند با بیچ جانور سے پس زبان آب میخورد مگر مگس و حکمت الهی در پاک چشم
آنست کہ چشم را از غبار رنگا بار و چون چشم مگس پاک از خود و سکه اندازد
و اما بدست این کار میکند و در حدیث آمده کہ چون مگر در کاسه شما
افتد او را برید و آن ^{پشه} یا در شراب که در آن کاسه باشد چه در یکبار ^{پشه}
شفا است و در یکبار ^{پشه} و زخمی است ابل تجسربه گفته اند کہ مگر

شود چون با ماده جفت گردد ماده ذکر را سخت تر از سنگ در فرج خود گیر چنانچه
 در آن حال هر دو را اگر خواهند یکبند که از هم جدا شدن نمیتوانند و اگر گرگ و میش
 نیابند به ششتم و هوا قناعت نمایند و از غرائب او آنکه چون در
 خواب شود یک چشم می باز ماند و چون در صحرای باشد فریاد بسیار
 کند و از یک فرسنگ بوسه مروار می شنود حکم حرام است گوشت او
 به مذہب حنفی و شافعی و حنبل و مکروه و بحدیث مالک و نیز حرام است نزد
 شیعه حکمت سرگرگ را چون در کبوتر خانه بیاویزند گرچه در آنجا سنا بد
 و اگر در جای سکونت گوشتندان دفن کنند همیشه بخور شوند بلکه بمیرند و اگر
 چشمش در گردن اسب بندند بسیار مسافت طی کند و مانده نشود و هر که چشم
 راستش با خود دارد از هیچ چیز نترسد و داشتن چشم چپ نزد خود بخوابی آورد و
 اگر زهره اش زن بخود بر دارد آبستن شود و اگر خون او بار دهن جود محسوس
 کرده در گوش چکاند کرمی برود و اگر خایه اش بر مان کرده بخورد قوت پاهای زیاد
 کند و بر پوستش خفتن قویج برود و نیز گفته اند که اگر از پوستش طبل سازند
 هر گاه که آنرا همراه دیگر طبایع از نند چرم و دیگر طبایع بر رویه و در حین
 موسیقی رفتن نافع است و گرگ هیچگونه با آدمی آشن نگردد گویند شخصی که
 اش را بشیر گوشتند برودش داد چون کلان شد آن گوشتند را
 بدید و راه صحرا گرفت چنانچه مطابق این قول شیخ سعدی شیرازی علیه السلام
 است - بهشت عاقبت گرگ زاده گرگ شود گرچه با آدمی بزرگ شود
حرف الزاد زرافه را برکی و فارسی نیز زرافه گویند جانور است دراز دست
 و کوتاه پا و سر و گردنش مشابیه بهیت سرو گردن شتر و شاخ و سمانند شاخ
 گا و دست و پایش نیز مشابیه گا و پوستش چون پوست بوز و پلنگ و
 دمش چون دم آهو و طرفه ترانیکه در پایهای او زانو نیست لیکن در هر دو
 دست زانو دارد و چون راه میرود دست راست و پای چپ را بیشتر از پای

شود از بستن
 صفت ماده غریز
 حال در بستن بلخی
 گوشتی از آن دم بلخ
 بستن آدمی
 چنانچه عاقلان گویند
 عظیم الاثر است
 بهر صورت بلخی
 از آنجا که بسیار
 بستن
 از آنجا که بسیار
 بستن
 بستن
 بستن

راست بر میدارد بخلاف جانوران دیگر و بعضی گفته اند که از شتر و گاو وحشی
 سوزن میگرد حکم در مذہب حنفی نقل صریح در باب گوشت و سوزن دیده
 نشده و شیخ الاسلام گفته که اصول مذہب حنفی تقاضای آن می کند که
 حلال می باشد و در مذہب مالک حلال است و گفته اند که در مذہب شافعی حرام
 اما فتوای بر حدیث اول است و نزد شیعه حرام است حکمت زهره ویرا
 اگر در چشم کشند منع نزول آب میکند حرف السیدین سلطان رافعی
 خرچنگ برکی ایلان گنج خوانند جانور است که سر ندارد و چشمش بر کتف و دهن
 در سینه دارد و دست و پا دارد اما به پهلو می رود و در هر سال سه نوبت
 پوست می اندازد و خانه خود را و در یکی بجانب خشکی و دیگر بجانب آب
 می سازد تا اگر ماهی از طرف آب در سوراخش رود گرفتار او را آسان شود و اکثر
 در یک بطرف دنیا می باشد هرگاه خوابد که مکان خود را مناسب سد و دی بنا
 و در یک بطرف خشکی است باز می دارد و تا خشک شود و اگر او را در سوراخ او مرده
 او به پشت افتاده یا بند علامت امنیت است و آن ولایت حکم مذہب حنفی و
 مالک و حنبلی حرام است و بقول شافعی حلال و نزد اهل تشیع نیز حرام است
 حکمت اگر خرچنگ را در دست آویزند میوه اش بسیار شود و از
 آفت ایمن ماند و اگر چشمش را در گهواره بیاویزند هرگز که در آن گهواره
 جنبانیده شود خوشنود شود و خوردن گوشتش دق را و فم سازد و
 ششاحفات را بفارسی سنگ پشت و کاسه پشت و کشف گویند و
 بترکی بوسیقر در خشکی و به آب هر دو جای می باشد در خواص هر دو یکسان
 اند چون بیضه بنده از تاثیر نظر خود از و بچه بیرون می آید چه شکم و س
 سخت است لهذا طاری ندارد حکم مذہب حنفی و حنبلی و مالک حرام است و بیک
 روایت مذہب شافعی حلال است و نزد شیعه نیز حرام است حکمت چون
 با ماده خنثی گیرد گیاهی در دهن گیرد و نزدیک ده شود و از آن بر گیاه نوبند

سلطان نقطه علی
 است در مذہب حنفی آن را
 حرام می دانند
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت

۳۵

حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت
 حرام است از آن جهت

ان کتبه را از و بستانند و با خود دارد و هر ش بدول مردمان پیدا شود و
چون اول بگیرند و بر پشت اندازند تا پائے پائے و بطرف آسمان شود
و موضع سر حاضر نرساند طلائے خوش بدفع زحمت جمع المفاصل و اگر
پائش را بریده و پائے کسی که مرض فقرس باشد و پائے راست و
پائے راست مرض و چپ بچپ نفع رساند شجایا ایهمه زبان همین نام
مستور است و صورت مانند موش است و از پوست او پوستین می سازند
و بطرف ترکستان می باشد حکم حرام است نزد حنفی و طلال است نزد
شافعی و مالک و نزد شیعه نیز حرام است و نزد ابو حنیفه و شافعی و بو سنی
و قبا ئے که از پوست او سازند طلال پاک است حکمت گوشت او حیوان
را زایل کند و امراض سوداوی را بر دشتن و رافغاری گریه و بترکی
پوشک گویند جانور است طامع و زود الفت پیدا می کند با آدمی بوقت
غضب چنان خشم آلوده شود که از خود بخیر باشد و ازین سبب ملاحظه او می
خورا یعنی سپاهیان خود را گوشت گریه پرورش دادند و تا بر خصم فیر
یا قتل و واد انواع باشد خانگی و صحرائی و از جمله گریه صحرائی است
که دم دراز دارد و می پند بسیار است نزدیک است مانند یوز باشد و از
جاس گریه در زمین بند و زرد یا و می باشد و بزنگاهای مختلف می باشد
در میان و دران او آنکه نر است زیر خصیه و آنکه ماده است زیر فرج شکاف
دار و از ان شکاف چربی زرد رنگ مانند چرک گوش بیرون آید خوشبو
دار و از ان زیاد می گویند و آن پاک است حکم حرام است گوشت او نزد حنفی
و شافعی و حنبلی و ابو عبد الله که یکی از اصحاب اشافعی است بر آنست که گو
گریه صحرائی حلال است و نزد شیعه نیز حرام است حکمت گوشت
گریه سیاه خانگی برائے دفع سحر نافع است اگر جگر و ر
بر عورته که خوشم و امی می رود و بندند و دفع کنند

و از او نام
را با طعم
و اگر من
بوی نرزد
انفا غایب
عربی اند
و در فای
که به و شافعی
و گوشت
که بپزند
و گوشتی می
و در میان
سیاه چپ

حرف را بفارسی چرخ گویند و بترکی الملوک

جانور است مکار قوت و شوکت تمام دارد و بر اکثر حیوانات وحشی و اهلی غالب است و تعلیم پذیر است چون موزی است او را اکثر جانوران عدوی شوند و بچه کمتر می زاید و از دشمنش بوی آید اول کسی که بچرخ صید کرد حارث بن یغوث بن طور بود و عربان مردم آن اطراف بچرخ شکا می کنند و از او می گیرند و ملک شد که یکی از اکا برامی امار بود و چرخ را نوعی میگرفت و به پشت روز چنان تعلیم میکرد که آهوی میگرفت این کار را است که غیر از و نکرده حکم حرام است نزد حنفی و شافعی و حنبلی و پیش مالک مکروه است نزد شیعه حرام است حکمت هر کس که گوشت را بخورد از دشمنش بوی آید و از غرائب آنکه زهره ندارد حرف الصاد و صلب را بفارسی سوسمار میگویند و بترکی کجاسن جانور است زیر ک و طاز عم خیا که حیانتش تا پانصد می رسد و آب نخورد و به شبنم و خشکی قناعت کند و در چهل روز یک قطره بول کند و بهفتاد و بیضه دهد و زردی دو ذکر دارد و ماده و است نیز دو فرج دارد و در ماده آمده که سوسمار بربان فصیح به نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم گواهی داده حکم حرام است نزد حنفی و حلال است نزد شافعی و حنبلی و نزد شیعه نیز حرام است و اهل سنت نقل کنند که در مجلس آنحضرت صلی الله علیه و سلم سوسمار خوردند و آنحضرت صلی الله علیه و سلم منع نفرمودند و فرمودند که در زمین قوم من یعنی قریش این نیست و قوم من بطبع و روش من از آن نفرت دارند حکمت سوسمار را در حدیث نیز منقول است و دفع مضرت آمده است و اگر از میان مردم پائے مرد برد آن روز قوت باه نشود و بنوعی در آن روز نفوذ نشود و هر کس که دلش بخورد اندوه و خفقان برد و خوردن پیش از دو سه روز این کند و اگر خوشحال آید جوهر بقی مانند زایل کند و روشنی چشم بیفزاید و اگر کفایت او را از پیش روی اسپ بیاورند، پیچا پس در ویدن با و زردان

حرف را بفارسی چرخ گویند و بترکی الملوک جانور است مکار قوت و شوکت تمام دارد و بر اکثر حیوانات وحشی و اهلی غالب است و تعلیم پذیر است چون موزی است او را اکثر جانوران عدوی شوند و بچه کمتر می زاید و از دشمنش بوی آید اول کسی که بچرخ صید کرد حارث بن یغوث بن طور بود و عربان مردم آن اطراف بچرخ شکا می کنند و از او می گیرند و ملک شد که یکی از اکا برامی امار بود و چرخ را نوعی میگرفت و به پشت روز چنان تعلیم میکرد که آهوی میگرفت این کار را است که غیر از و نکرده حکم حرام است نزد حنفی و شافعی و حنبلی و پیش مالک مکروه است نزد شیعه حرام است حکمت هر کس که گوشت را بخورد از دشمنش بوی آید و از غرائب آنکه زهره ندارد حرف الصاد و صلب را بفارسی سوسمار میگویند و بترکی کجاسن جانور است زیر ک و طاز عم خیا که حیانتش تا پانصد می رسد و آب نخورد و به شبنم و خشکی قناعت کند و در چهل روز یک قطره بول کند و بهفتاد و بیضه دهد و زردی دو ذکر دارد و ماده و است نیز دو فرج دارد و در ماده آمده که سوسمار بربان فصیح به نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم گواهی داده حکم حرام است نزد حنفی و حلال است نزد شافعی و حنبلی و نزد شیعه نیز حرام است و اهل سنت نقل کنند که در مجلس آنحضرت صلی الله علیه و سلم سوسمار خوردند و آنحضرت صلی الله علیه و سلم منع نفرمودند و فرمودند که در زمین قوم من یعنی قریش این نیست و قوم من بطبع و روش من از آن نفرت دارند حکمت سوسمار را در حدیث نیز منقول است و دفع مضرت آمده است و اگر از میان مردم پائے مرد برد آن روز قوت باه نشود و بنوعی در آن روز نفوذ نشود و هر کس که دلش بخورد اندوه و خفقان برد و خوردن پیش از دو سه روز این کند و اگر خوشحال آید جوهر بقی مانند زایل کند و روشنی چشم بیفزاید و اگر کفایت او را از پیش روی اسپ بیاورند، پیچا پس در ویدن با و زردان

لا
درمندی
نویسند
التماس
طمان
از فرموده
بگردد
بسیار
نموده
باشد

۳۸

اسپ از همه اسپان پیشتر رود و پوشش اگر بر دشته نیم پوشند شجاعت فراید
و سرگین او را اگر بر برص و کلفت و لنگه زایل کند و اگر در چشم نشاند سفیدی
که در چشم پیدا شده باشد دفع شود صبیح یا بغاری و ترکی گفتار گویند
با نور است آیه و گول گفتار آدمی فرقیته شود تا که گریه و دواز عجب
اگر بکشد مثل غشی آلت ز ماده مردود و در هر سال بجان یک آلتش بود و
گفتار با سنگ دشمنی دارد و بعد از آنکه آیه گفتار بر سنگ افتد از دویدن
ماند تا که گفتار بوسه رسد و او را بگیرد و بعضی گفته اند که اگر سنگ در ماهتاب
بر بایست باشد و سایه او بر زمین افتد و گفتار بر سایه آن سنگ بگذرد و
الحال آن سنگ پیش او بر زمین افتد حکم حرام است و مذموم است و غنی و غلام
است و مذموم است و مالک نزد شیعه حرام است حکمت اگر همه اعضا گفتار
در دیگ بجوشانند و روغن آن بگیرند و روغن جلای که از سردی بدو شده
باشد با آن میزند و در دوزمه می اندازد اگر در چشم کشند جلاد و در دوشن بازو
و اگر سر او را در کبوتر خانه دفن کنند کبوتر در آن خانه بسیار شوند
و اگر خون در بخورد و سواس در شود پتیه و می اگر برابر و مانند چشم زنان حیر
و خوب صورت معلوم شود فرجش را اگر کسی که تپ داشته باشد با خود دارد و تپ
زایل گردد و نیز هر کس که فرج او با خود دارد و مردمان او را دوست دارند
اگر در دست کسی خنجر باشد گفتار از او بگریزد و حرف الطاء و طاس بر لب
و فارسی ترکی نام یکی است و او را مانند مرغان مانند اسپاست و در صورت
صورت خوشترین مرغان است و هر پیش بچند رنگ است زرد و سبز و سرخ
و سیاه و لاجوردی و جذبی و غیر آن و در دوسه سالگی زردی بکمال میرسد
و ماده و می یکبار قریب و از ده تخم میبرد لیکن با یکدیگر بسیار
میکشند از بخت تخم او را در زیر ماکیان می نهند لیکن نه یاده
نمی توان گذاشت که اگر زیاده از دو تخم نهند گنده میشوند و بیه طافوس مرغ

برے آرد و خرد ترے شود و حسن میسر میآید و از عجایب و کرم
 با یکدیگر جفت نمی گردند بلکه چون برشکال می شود و نرو میست میشود و بر هر
 در می آید و در انحال در چشم و س اشک پیدا میگرد و ماده اش آن را میخورد
 و از تاثیرش بیضها در شکم پیدا می شود از آن تخم بجا بر می آید و
 با وجود این حسن و جمال عرب نگا برداشتن او را در خانه مبارک نمی دانند بجز
 این بود که شیطان را به بهشت برود و آدم ازین سبب از بهشت بیرون آمد
 و از غایت عمر و بهشت و پیچر سال می باشد حکم حرام است در مذمب
 حنفی و شیعہ و حلال است در یکر مذمب اما مذمب شافعی رحمة الله تعالی
 دو قول است در حلت و حرمت اما فتوای بر عوام است حکم
 چون در طعام زهری آمیخته باشد هر گاه که طاعتی آنرا بنید رخص نماید
 و فریاد کند و اگر مغز سر او را باشد و غسل بخورد و قلیج را دفع کند و درد
 معده بیرون دهد و زهره اش دانه با سببین و آب گرم در زحمت شکم نفع
 رساند و زبان بسته بشاید و گوشتش فوت باه بیفزاید و در دزدان و برب
حرف الخطا و غلطی را بفارسی آه و وتری کیبک گویند و او را به تیر چینی صوف
 کنند و از همه جانوران وحشی تر است و او را انواع می باشد یکی از آنها آنست
 که مشک آنست ناف او بیرون می آید رنگ او سیاه می باشد و بزرگتر از اقسام
 خود و از آن حیوان دیگر ولایتها کلان تر و او را دو دندان سفید می باشد و
 خدش او سنبل و گیاهای خوشبو است لاجرم خونی که در ناف آن جمع میشود
 مشک میگرد و آنچه قسم است اما مشک غزال بهتر از مشک آهو بزرگ
 میباشد و مشهور است که مشک در حقیقت خونی است که در ناف آهو
 جمع میشود و هر سال ناف وی یکبار مردم میسوزاند آهو برائے دفع غار
 او را بجای میمالد حتی که مشک آن ناف جدا شده می افتد از بخت مردم آنرا است
 در بیا با آنها میخورد و چوبها فرو میزنند تا آهو ناف خود را بان مباله

مشک
 در عین مسک ببن
 سبب و اینها
 می از آن نام اند و آن
 است که از حیوان بطریق
 با بد اسیر و غده بر روی
 آن در غایت خوب است
 دوم از آن نام اند و آن
 است که از جمیع خون و عروق
 با ف پیچر سر و دوزار
 سبب و اینها
 ۳۹
 شده می افتد و مردم را
 گویند و آن را بعد از آن
 دست بکند و خوش و
 ناف در بایند و مشک
 و هم چهارم را بسمی و آن
 حیوان هم رسد با طرد
 می بیند و نیم کرده
 از کتاب تفسیر المیزان

و نافعہ ازان جدا شود پس بیا بند خواجہ نصیر الدین طوسی چنین گوید کہ آہو
 راکشہ بدست شکم و راکشہ مانند تا خون رنای و جمع گردد چون آہو سرد
 شود نافعہ دے راز و برآرد و تا یکسال بیا ویزند ہر غصے کہ قبل سرد شدن
 دکان رود خوب باشد و آنچه بعد ازان رود باز ہست بزرگ باشد و بعضی گویند
 کہ نافعہ مشک و شکم و سے می باشد مانند پیرمایہ کہ داندرون بڑا ہست و
 بعضی می گویند کہ آہو نافعہ را بیرون می اندازد و از شکم مانند آٹک مرغ تخم
 خود را و نافعہ مشک عینی بہتر و کلان تر باشد و در تبت لکسیا میباشند
 و تا جینکہ مشک را از ولایت خودش بکشد بگرہ بند بوسے خوب بندد
 حکم حلال ہست گوشت جمیع اقسام آہو در جملہ مذہب مشکہا از جملہ ترما کہا
 ہست حکمت بخوردن مشک قوت دل و دماغ و ہر دو طویات نافعہ
 را خشک سازد و بول تبتہ بکشد یا تارنگ سرخ را زد کند و اگر شاخ آہو
 را دود کند جملہ زہد با بگرہ بند و اگر زہرہ دے دگوش چکانند و در آفر
 نشاند و از غرائب و آنست کہ چون او را در طعام بسیا انداختہ باشند
 بخورند بوسے دین خوب شود و خوشترین دویہ با بیہوشی چشم زہرہ آہو
 ہست **حرف العین** یا بغاریسی کہ گویند و برکی گئے مرغ بسیا صاحب
 قوت و شوکت باشد و تعلیم پذیرد و تیز نظر باشد و عرب مردم با د تیز بینی
 با او شبیر کرہ می گویند و **البصر من عقیاب** و زنگہای مختلف دارد و بہر تہ
 تیر بہت کہ چاشت گاہ در عراق چیزے میخورد و شام در بین و از سر
 بہ نیم بیشتر میندہد و در سرد روز بچہ بیرون مے آورد و ہر بالاسے کوہہاے
 بند آشیان می سازد و چون بچہ برآمد و نگاہ نداید و بزرگند حق تعالی
 مرغے را کہ شکنندہ استخوان گویند بر و بر گامد تا آن بچہ را پرورش کند و از
 غرائب و آنست کہ چون پیر شود و کویہ گردد بچکانشم او را برواشتہ بہند مے برند
 و آنجا یک چئمہ است و ان چند غوطہ مے و بہند بعد ازان در

نام دوا کہ مرغ زہرہ

۴۰

عق و قوت آبرو از غائب

لے نئی
سنا از اجڑے
آن لری صفائی روی
ویند
ویند
ام

عصفور یا بفتح عین جمله
و سکون صاد جمله و فای
مضموم موحده و واو
درانی جمله موقوف
در بندی بر یا کوین
م
عصفور یا بفتح عین جمله
و زنجیر
ناروی

و چون معاودت نماید باز آید و او را با مار دشمنی است بیضه مار را بپزند
 آرد و بمقار بیمار جراحت رسانند و مار نیز بچکان در هر جا که یابد بخند و حکم
 طلال است گوشت او و بجمیع مذاهب حکمت گوشتش قوت باده و باد را
 بشاند و مغزش قوت باده با فراط آورد و کبابی با سنگ مثانه را دور کند
 و اگر دماغ و سینه غسل چند روز بهار بخورند زحمات بواسیر را نافع بود
 مسئله اگر کسی صیدی را از چرنده چون آهو و از پرند چون چنوک
 و بکوتر بعد از گرفتن سرد کند و آزاد کند درست است نقل از ابوذر صوابی رحمه
 نقل کرده اند که بچکان چنوک را میخیزند و سر میزدند تا متوئی زند شب می آید
 که این فعل روا نیست و بر قول ابو حنیفه روا باشد بشرط آنکه در وقت سر
 دادن جناح گرداند بر هر کس که بگیرد و اگر چرنده ای را چون اسب و شتر و گوسفند
 و گاو و در صحرا سرد و روا نیست با اتفاق علماء که گار است عقرب با فاری
 زردم و بترکی جهان گویند زشت ترین موزی ترین حشرات است هشت
 پایی دارد و چشمش بر شکم بود و بسیار بچه بر سر دارد و زنگه های مختلف دارد
 و بدترین انواع او سیاه است و بعضی از علماء گفته اند که بچه اش از پشتش
 بیرون می آید اما این فعل صحیح نیست و قول درست آنکه از دها ن میزاید و
 بچه روی یک می باشد و از عجایب آنکه مرده را نگیرد و همچنین کسی را که در
 خواب باشد دامی که حرکت نکند نگیرد و اگر آفتی را بگز و آفتی ببرد و اگر خواهند
 که او را از سوراخش بیرون آرند تلخی بر سر چوب مالیده در سوراخش کنند و از سوراخ
 بیرون آید چرا که حریص است بر خوردن تلخ و در شهر حمص از ولایت عرب کثرت نموده
 نماند اگر چه از ولایت دیگر برند و در کاشان بکنوع از عقرب سیاه می باشد که
 اگر کاشی الاصل را بگز و هلاک سازد و غریب را اگر گزد بدرد و لکم مبتلا شود الا
 نمیرد و عقرب چون طان شود و هر جا که سرش برسد بزمین زند نقل است که عقرب
 را گذر بر سنگ باشد از زمینش و سنگ نهان حال گفت که ازین نیست بود

ازین پیش تو بمن ضرر نمیرسد سی بیوده چرامیکنی جواب او میدانم اما
خصلت جلی خود را ترک نمیتوانم کرد و در نمعنی گفته اند بدست گریه بر خارا
نباشد زخم کثروم کار گریه از بدی نفس و زین و نادر و زان گذر حکم طرم
است با اتفاق جمیع علما و افسون کردن بجهت بار و کثروم روا است بشرط آن
که از قرآن باشد و دعائیکه از حضرت سول صلی الله علیه و سلم نقل کرده باشند و
الفاظیکه معنی او دریافت نمیشود و دانست چرا که احتمال کفر دارد و از جمله افسونها
و غیره یکی این است که هر کس که در اول شب گوید یا صبح از شر اینها محفوظ مانده
و دعا این است اخذت ذنباً لعقرب و لساناً لاجتر و قد السارق بقول
اشهد ان لا اله الا الله محمد رسول الله و دعای دیگر اخوذ
بکلمات الله التامات من شئ ما خلق و دعای دیگر هر روز یکبار بگوید
در آن روز از صدمه بار و کثروم محفوظ مانده سلام علی نوح فی العالمین حکمت
اگر عقرب را در گزند گل حکمت کرده در تنور آتش نهند تا خاکستر شود و نهد آنک
از آن شخصی که سنگ شانه داشته باشد بخورد نفع تمام رساند و اگر آن خاک را
بر روغن آمیخته جای ضا د نماید موسی برویاند و اگر عقرب را گرفته در جای سوزنا
جمله عقربها از آنجا بگریزند و اگر زنده نیم رخ و پیه گا و سوزند جمله کثرومها بگریزند
و اگر کثروم سیاه خشک کرده بسایند و بر جاکه که بر من باشد بمالند و در
کند حرف الخین غراب ابفاری کلغ و برکی فرقه گویند و افو چند
نوع میباشد چنانچه یک قسم او بسیار سیاه می باشد و یک قسم دیگر میباشد
شوخ منقار و سفید باز و سفید پای و یک نوع دیگر خاکستر رنگ با طبع همه
اصناف با یکدیگر نزدیک اند و از سفر و دراز عمر است و زرو ماده اش خان
با هم مواکنست از ند که اگر یکی بمیرد بعد از او دیگر از احدی جفت نشود و
روم کسی جفت نمی شود چنانچه اصل تحقیق بر آنند که جفت نمیشود و
نزد بعضی در تمام عمر یکبار جمع میشود و چون در ابتدا موسی بچاش سفید میشود

از آنکه در این کتاب مذکور است که هر کس که در اول شب گوید یا صبح از شر اینها محفوظ مانده
دعا این است اخذت ذنباً لعقرب و لساناً لاجتر و قد السارق بقول
اشهد ان لا اله الا الله محمد رسول الله و دعای دیگر اخوذ
بکلمات الله التامات من شئ ما خلق و دعای دیگر هر روز یکبار بگوید
در آن روز از صدمه بار و کثروم محفوظ مانده سلام علی نوح فی العالمین حکمت
اگر عقرب را در گزند گل حکمت کرده در تنور آتش نهند تا خاکستر شود و نهد آنک
از آن شخصی که سنگ شانه داشته باشد بخورد نفع تمام رساند و اگر آن خاک را
بر روغن آمیخته جای ضا د نماید موسی برویاند و اگر عقرب را گرفته در جای سوزنا
جمله عقربها از آنجا بگریزند و اگر زنده نیم رخ و پیه گا و سوزند جمله کثرومها بگریزند
و اگر کثروم سیاه خشک کرده بسایند و بر جاکه که بر من باشد بمالند و در
کند حرف الخین غراب ابفاری کلغ و برکی فرقه گویند و افو چند
نوع میباشد چنانچه یک قسم او بسیار سیاه می باشد و یک قسم دیگر میباشد
شوخ منقار و سفید باز و سفید پای و یک نوع دیگر خاکستر رنگ با طبع همه
اصناف با یکدیگر نزدیک اند و از سفر و دراز عمر است و زرو ماده اش خان
با هم مواکنست از ند که اگر یکی بمیرد بعد از او دیگر از احدی جفت نشود و
روم کسی جفت نمی شود چنانچه اصل تحقیق بر آنند که جفت نمیشود و
نزد بعضی در تمام عمر یکبار جمع میشود و چون در ابتدا موسی بچاش سفید میشود

چند روزی که در این کتاب مذکور است که هر کس که در اول شب گوید یا صبح از شر اینها محفوظ مانده
دعا این است اخذت ذنباً لعقرب و لساناً لاجتر و قد السارق بقول
اشهد ان لا اله الا الله محمد رسول الله و دعای دیگر اخوذ
بکلمات الله التامات من شئ ما خلق و دعای دیگر هر روز یکبار بگوید
در آن روز از صدمه بار و کثروم محفوظ مانده سلام علی نوح فی العالمین حکمت
اگر عقرب را در گزند گل حکمت کرده در تنور آتش نهند تا خاکستر شود و نهد آنک
از آن شخصی که سنگ شانه داشته باشد بخورد نفع تمام رساند و اگر آن خاک را
بر روغن آمیخته جای ضا د نماید موسی برویاند و اگر عقرب را گرفته در جای سوزنا
جمله عقربها از آنجا بگریزند و اگر زنده نیم رخ و پیه گا و سوزند جمله کثرومها بگریزند
و اگر کثروم سیاه خشک کرده بسایند و بر جاکه که بر من باشد بمالند و در
کند حرف الخین غراب ابفاری کلغ و برکی فرقه گویند و افو چند
نوع میباشد چنانچه یک قسم او بسیار سیاه می باشد و یک قسم دیگر میباشد
شوخ منقار و سفید باز و سفید پای و یک نوع دیگر خاکستر رنگ با طبع همه
اصناف با یکدیگر نزدیک اند و از سفر و دراز عمر است و زرو ماده اش خان
با هم مواکنست از ند که اگر یکی بمیرد بعد از او دیگر از احدی جفت نشود و
روم کسی جفت نمی شود چنانچه اصل تحقیق بر آنند که جفت نمیشود و
نزد بعضی در تمام عمر یکبار جمع میشود و چون در ابتدا موسی بچاش سفید میشود

و دزد است و او را در انواع چیل و جذب منفعت دفع مضرت استانیهاست
 و قاصد جان آدمی باشد خصوصاً کسی را که سگ دیوانه گزیده باشد بروی
 خاک یزد و نیز کسی را که پلنگ زخمی کرده باشد بروی بول کند تا زود
 تر ملک شوند و از جمله جانوران احدی یا آدمی آن مقدار نقصان نمیرسانند چنانچه
 موش در خیر آمده است که حضرت رسول صلی الله علیه و سلم از خواب بیدار
 شدند دیدند که موشی فتیله چراغ را گرفته بطرف آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم میکشید تا که آتش در رخت آنحضرت صلی الله علیه و سلم اندازد و در بعضی روایات
 آمده که بر مصلائے آنحضرت صلی الله علیه و سلم انداخت چنانچه مقداری بسوخت
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم او را بکشت و کشتن او حلال است و از بخت امر فرموده که در خانه که
 آتش است آنجا خواب نیند حکم مذکور شد یعنی خفه و جنبل موش حرام و زردی نیز در
 حرام است حکمت اگر پوست موش را بپزد گاه کنند و در خانه بیاورند و بپزند و بپزند
 موشان از آن خانه بگریزند و همچنین اگر افکند سگ را و بکشد موشها از
 بوئے آن بگریزند و نیز اگر موش را کشته در میان خانه دفن کنند موشها بگریزند
 و اگر چشم موش را در کلاه و دزد هر کس که آن کلاه را بر سر نهاد و یا پیاده رفتن
 آسان شود و اگر چشمش بگردن صاحبش آویزند تپ او دفع کند و اگر بوی
 ناید بر پلک چشم آدمی برآمده باشند آنها را بکشد و بر آن موضع خون موش مالند
 باز بر نیایند و هر قدر باغیسی یوز و بتری بارش خوانند جانور خوی و بسیار غضب
 و خوب شکار کننده است و قابلیت تعلیم و ترتیب دارد و ماده اش از شیر تر و زود
 گیرنده تر است و کلان و سبزه تر از بخته میگردد و دوسه چون پیر شود از صید
 کردن باز ماند و خود را بجوانی جوانی میرساند و از صید و طعمه بخورد و ماده او
 سه سال آسپن میگردد و در عجب است المخلوقات گفته که هرگاه شیر و پلنگ با هم بخت
 میشوند یوز پیدای شود و چنانچه از اسب خواستند بوجوئ او کسی که یوز را بر قفای
 اسب نشاند و شکار کرد زنده بدین معادیه بود و یوز اگر رنجور گردد و سگی بخورد

۹
 در شستن
 سگ با آب و صابون

۱۰
 در شستن
 سگ با آب و صابون

۱۱
 در شستن
 سگ با آب و صابون

۱۲
 در شستن
 سگ با آب و صابون

فیل یا بد و اورا با و از خوش موالت است و شراب او دوست دارد حکم
حرام است بذبہ اہل سنت و جماعت مگر نزد مالک مکروه است و نزد شیخ
نیز حرام لیکن بفر و ختن و با چارہ دادن کہ بان شکار کنند بذبہ اہل سنت و جماعت
است حکمت زیرہ اش با غسل و نمک مخلوط کردہ بر جراحت نہد صحت
بخشد خوردن گوشتش قوت تن و ہر دو ذہن را تیز کند افکندہ و بول او
ہر جا کہ بریزند مویشا بگریزند حکایت شمس اللاتہ علوانی رحمۃ اللہ علیہ
گفتہ کہ یوز را چند خصلت است و نہر او را آنت است کہ ہر عاقلی از او فرار گیرد اول آنکہ
ہر گاہ کہ خوابد کہ صید را بگیرد کہین کند کہ تا بمرتبہ کہ بر و ظاہر شود کہ گرفتن صید
باشانی او را میسر است بعد از آن او را بگیرد و دویم آنکہ میداند کہ چون صاحبش
شکار کردن با و محتاج است خود را خوار و ذلیل گردانیدہ مثل سگ شکاری
و نہال صاحب خود نمیرود تا صاحبش را ضرر میشود کہ او را با خود سوار کردہ میرود
بہیت همچون سگ شکار دین شت بچران + تا چندین خودی و دومی ہر
و بچران + سیوم آنکہ ہر گاہ می خوابند کہ او را تعلیم کنند کہ از شکار گوشت نخورد
بمخرد آن کہ سگ را در حضور او بزنند و تعلیم کنند از آنکہ در تعلیم میگیرد و متبہ
مے شود و ترک خوردن شکار میکند و محتاج بآن نمیرود کہ او را باید زد
چہارم آنکہ مردار نخورد و از صاحب خود گوشت پاک می طلبد پنجم و نہال صید
ببندد و تا پنج نوبت نہایت ہفت نوبت اگر صید را گرفت نہا و الا لائہ
باز میگردد **فیل** را بغاری پیل گویند و بترکی ہمین نام است از اکثر حیوانات
بزرگی بزرگتر و نہر کمتر است و با وجود ضخامت جثہ و فرہی کہ بدست پا دارد
سیر و حرکت است چون قدوس بلند و گردن او بسیار کوتاہ است خداے
تعالی او را خرطومے دراز دادہ از گوشت و پوست بی استخوان و در آن
چنان قوتے بخشیدہ کہ ہمہ کار بدان توان کرد و از آن خرطوم آب علف بزن
میرساند و زبان کوتاہ دارد و برگشتہ را بل نہد میگویند کہ اگر زبان فیل

۴۶

فیل یا بد و اورا با و از خوش موالت است و شراب او دوست دارد حکم
حرام است بذبہ اہل سنت و جماعت مگر نزد مالک مکروه است و نزد شیخ
نیز حرام لیکن بفر و ختن و با چارہ دادن کہ بان شکار کنند بذبہ اہل سنت و جماعت
است حکمت زیرہ اش با غسل و نمک مخلوط کردہ بر جراحت نہد صحت
بخشد خوردن گوشتش قوت تن و ہر دو ذہن را تیز کند افکندہ و بول او
ہر جا کہ بریزند مویشا بگریزند حکایت شمس اللاتہ علوانی رحمۃ اللہ علیہ
گفتہ کہ یوز را چند خصلت است و نہر او را آنت است کہ ہر عاقلی از او فرار گیرد اول آنکہ
ہر گاہ کہ خوابد کہ صید را بگیرد کہین کند کہ تا بمرتبہ کہ بر و ظاہر شود کہ گرفتن صید
باشانی او را میسر است بعد از آن او را بگیرد و دویم آنکہ میداند کہ چون صاحبش
شکار کردن با و محتاج است خود را خوار و ذلیل گردانیدہ مثل سگ شکاری
و نہال صاحب خود نمیرود تا صاحبش را ضرر میشود کہ او را با خود سوار کردہ میرود
بہیت همچون سگ شکار دین شت بچران + تا چندین خودی و دومی ہر
و بچران + سیوم آنکہ ہر گاہ می خوابند کہ او را تعلیم کنند کہ از شکار گوشت نخورد
بمخرد آن کہ سگ را در حضور او بزنند و تعلیم کنند از آنکہ در تعلیم میگیرد و متبہ
مے شود و ترک خوردن شکار میکند و محتاج بآن نمیرود کہ او را باید زد
چہارم آنکہ مردار نخورد و از صاحب خود گوشت پاک می طلبد پنجم و نہال صید
ببندد و تا پنج نوبت نہایت ہفت نوبت اگر صید را گرفت نہا و الا لائہ
باز میگردد **فیل** را بغاری پیل گویند و بترکی ہمین نام است از اکثر حیوانات
بزرگی بزرگتر و نہر کمتر است و با وجود ضخامت جثہ و فرہی کہ بدست پا دارد
سیر و حرکت است چون قدوس بلند و گردن او بسیار کوتاہ است خداے
تعالی او را خرطومے دراز دادہ از گوشت و پوست بی استخوان و در آن
چنان قوتے بخشیدہ کہ ہمہ کار بدان توان کرد و از آن خرطوم آب علف بزن
میرساند و زبان کوتاہ دارد و برگشتہ را بل نہد میگویند کہ اگر زبان فیل

مقلوب و سخن گفتی گویند بعد از پنج سالگی همچنان شهوتش باشد و بعد از
هفت سالگی بچه آرد و فیل بچه آرد و فیل حیا و غیرت بسیار دارد و میان گر و
فیل دشمنی است مار نیز دشمن فیل است و فیل حمل را بخور شود ماز خود و صحت یابد و آنکه در
بعضی کتب گفته اند که فیل بر پهلوانان خبیث و غلط است - حکم حرام است گوشت و عرو
ابو حنیفه و شافعی و حنبل اما پیش مالک و ابو عبد الله و شیخ که از اصحاب شافعی
است حلال است و زود شیعه نیز حرام است و فروختن و خریدن فیل رواست
جمع مذایب و نیز استخوان او که از اجاع می گویند و از آن شانه و دسته کار و
و غیر آن می سازند پاک است اما بنده ب شافعی فتوای بر آنست که استخوان
او پلید است و اگر او را سر بریده باشد پاک است و پیش ابو حنیفه حرام پوست او
بد باعث پاک می گردد و پیش شافعی پوست او پلید است و باعث پذیرفت
اگر چه او را سر بریده باشد حکمت از نه سر گزین فیل را با انگبین آغشته بخورد
گیر آید بشن شود و اگر پاره دندان فیل برشته سیاه بسته در گردن گاواند از دندان
از و با و مرگی آید و نه و بهتر آنست که در محلی که و با و مرگی در میان گاواند
شاخ آنها را سوزان کرده پاره از دندان فیل در آنجا نهانند این بمانند
جالیوس حکیم گوید هر که مفت روزی فیل خود فریب گردد و اگر ناخن فیل سر
در زیر صاحب ناسود و دکن زایل گردد و اگر در چشم کسی سفیدی
پیدا شده باشد ناخن فیل را با انگلی سفید بآید بکشد شفا یابد بحیر
است حرف القاف و در لغت عربی و بوزینه و میمون میگویند
چنانچه محیل نیز فهم شیرین حرکات و مضحکات و به نسبت دیگر جانوران
و می مشابهت بسیار دارد و خنده میزند و طرب مینماید و جلق میزند و
نیز بار بار دست میگیرد و اگر کسی چشم کند سنگ میزند و صفتها از آدمی می آموزد
حکم حرام است بنده ب حنفی و شافعی و حنبل و طائفت نزدیک مالک
و حنیفه نیز حرام است حکمت چشیدن با خود داشتن نتوانی آورد

علم
 نام از دست و پنداری بنده و
 حای طاعتی و عیب و جور و
 و شیخ ابی موصی و الف و
 سلیمان از مصلحت و عیب
 علم

وگوشتش در مرغی خدام نفع رساند خوش گرم است هر که بخورد با نفس گنگ
گردد و در چشم مردم زشت مناید اگر از پوستش غرابی سازند و آن گندم
و جو و باقی حبوبات را بپزند آن نوع از بلخ و باقی آفتها انجمن شود حکایت
روایت کرده اند که دندان متوکل علیفه بغداد بوزنی وندی وندگر بود
و زمان سبیل والی گجرات بوزنی شطرنج باز با دیگر محفد هریه بیت و فرستاد
بود چنانچه از آن بوزنی حکایات غریب منقول است گویند یکی از اکابر در مجلس
شاه روزی بان بوزنی شطرنج می باخت و چون بازی بوزنی غالب شد
شاه پیاده از شطرنج برداشته بر سر او زد و فوبت دیگری که بازی را بوزنی بداند
مرتبه رسانید که حریف را مات سازد پیش از آن که بازی کند از ترس آن که
شاه مبادا او را بزند بالیشتی برعاشته سپر خود ساخت و آهسته بازی کرده
حریف را مات ساخت قمری را بهمه زبان نام یکی است آواز خوش دارد
از آواز حشرات الارض مثل کژدم و عقرب و غیره بگریزند اگر مضیه فاخته ندیده
و ندیده و بیضه قمری در زیر فاخته هر دو قمری برآیند و از غراب احوال
او آنت که چون قمری زیر دوده و می باد و بگریخت نمیشود و ناله کند تا
آنکه ببرد حکم طلال است بحیث مذاهب تا کسی میل خوردنش نه کنند
حکایت اهل تواریخ نوشته اند که بادشاه هند برائے سلطان محمود
مرغی بشکل قمری هریه فرستاده بود که هرگاه طحاسی زهر آلود میسرید
اشک از چشمهای او جاری شود بر زمین مثل سنگ می بست و خاصیت آن
بود که چون او را متیرا بشیند و بر جراتهای نهاده جراحت افراهم می آورد
قنقد را بفارسی خارشپت و تبرکی کرلی گویند و درشت رفتار است و در
شب بسیار راه میرود و بخوردن را واقعی میل تمام دارد و دم مار را گرفته
سر و خود کشد تا مار خود را چندان ببرد که مجروح و سست گردد بعد از آن او را بخورد

و اگر افنی او را بگز و صغر خور و شفا یا بد حکم حلال است نزد شافعی و احمد و مالک
 و حرام است نزد حنفی و شیعه حکمت گوشت و در مرض جذام مفید است اگر
 خون و بر زخم سگ یوانه مانند نفع رساند و زهره و کی در موضع که موی
 کندیده بمالند باز بر نیایند و اگر در چشم کشند سفیدی را زایل کند -
حرف الکاف کر کردن اگر حشر گویند جانور است که در بعضی
 بلاد میباشند از جاموش کلانتر است و از فیل کوچکتر و شبکام چون گاو نماید
 و ضخامت و شبیه فیل دارد و بر پشت بینی او یکشاخ کلان و محکم میباشند و میان
 آتشاخ پر میباشند و نیز از آن شاخ یکشاخ دیگر که شده پیدا میشود و سر آن شاخ
 بسیار تیز میباشد نقل میکنند که چون او با فیل جنگ میکند شاخ خود را در شکم فیل میزند
 و باز شاخ خود بسبب بار فیل از شکمش برآوردن نتواند لهذا هر دو میزند و کر کردن غیر
 از گیاه چیزی نمجوید و چون شاخ و در آب گافند اندرون و منتشر بقیقه های عجیب
 باشد و باد شایان از شاخ او کمربندی سازند و او بسیار در پیش قیمت باشد و
 صاحب عجایب المخلوقات نوشته که عمرش تا هفتصد سال میرسد و همچنان شهوتش بعد از
 پنجاه سال است و چون طه شود بعد از سه سال یک بچه میزاید چنانکه بچه اش دندان
 و سم در شکم مادر برآرد حکم در باب طه و حرمت و اختلاف است شیخ الاسلام
 گفته که ظاهراً آنست که حلال باشد چرا که علف میخورد و بحمل که حکم فیل داشته
 باشد حکمت بدانکه شجبه که از شاخ او جدا شده پیدا می شود چیزیست نادر
 است چنانچه او را اگر صاحب لیم بدست گیرد شفا یابد و اگر در شکم زنی بچکد
 باشد اگر آن شاخ را در دست او دهند بجز در گرفتن او بچکد نیازد و اگر او را بسوی
 سائیده بمصرع و مغلوج و سیکه شنج داشته باشد بنوشانند شفا یابد و اگر
 بسویان سائیده برده اش را با خاک بپاشند و آن خاک ابر جمعی از خشکان بپاشند آنها
 یکشبهانه روز از خواب بیدار شوند و اگر نوعی بیدار سازند بر خیزند و باز بنشینند و اگر
 چیزی از شاخ را دهند قوت زهر اثرش باطل کند **کلکات** بفارسی نیز کلنگ میگویند و در

و اگر افنی او را بگز و صغر خور و شفا یا بد حکم حلال است نزد شافعی و احمد و مالک
 و حرام است نزد حنفی و شیعه حکمت گوشت و در مرض جذام مفید است اگر
 خون و بر زخم سگ یوانه مانند نفع رساند و زهره و کی در موضع که موی
 کندیده بمالند باز بر نیایند و اگر در چشم کشند سفیدی را زایل کند -
حرف الکاف کر کردن اگر حشر گویند جانور است که در بعضی
 بلاد میباشند از جاموش کلانتر است و از فیل کوچکتر و شبکام چون گاو نماید
 و ضخامت و شبیه فیل دارد و بر پشت بینی او یکشاخ کلان و محکم میباشند و میان
 آتشاخ پر میباشند و نیز از آن شاخ یکشاخ دیگر که شده پیدا میشود و سر آن شاخ
 بسیار تیز میباشد نقل میکنند که چون او با فیل جنگ میکند شاخ خود را در شکم فیل میزند
 و باز شاخ خود بسبب بار فیل از شکمش برآوردن نتواند لهذا هر دو میزند و کر کردن غیر
 از گیاه چیزی نمجوید و چون شاخ و در آب گافند اندرون و منتشر بقیقه های عجیب
 باشد و باد شایان از شاخ او کمربندی سازند و او بسیار در پیش قیمت باشد و
 صاحب عجایب المخلوقات نوشته که عمرش تا هفتصد سال میرسد و همچنان شهوتش بعد از
 پنجاه سال است و چون طه شود بعد از سه سال یک بچه میزاید چنانکه بچه اش دندان
 و سم در شکم مادر برآرد حکم در باب طه و حرمت و اختلاف است شیخ الاسلام
 گفته که ظاهراً آنست که حلال باشد چرا که علف میخورد و بحمل که حکم فیل داشته
 باشد حکمت بدانکه شجبه که از شاخ او جدا شده پیدا می شود چیزیست نادر
 است چنانچه او را اگر صاحب لیم بدست گیرد شفا یابد و اگر در شکم زنی بچکد
 باشد اگر آن شاخ را در دست او دهند بجز در گرفتن او بچکد نیازد و اگر او را بسوی
 سائیده بمصرع و مغلوج و سیکه شنج داشته باشد بنوشانند شفا یابد و اگر
 بسویان سائیده برده اش را با خاک بپاشند و آن خاک ابر جمعی از خشکان بپاشند آنها
 یکشبهانه روز از خواب بیدار شوند و اگر نوعی بیدار سازند بر خیزند و باز بنشینند و اگر
 چیزی از شاخ را دهند قوت زهر اثرش باطل کند **کلکات** بفارسی نیز کلنگ میگویند و در

کر کردن "کر کردن" "کر کردن" "کر کردن"

بحسن جمیع مذاہب و نگاہ داشتن او برائے صید کردن و نگاہبانی و احمد صید
 صید کردن از سگ سیاه جائز نداشته است و اول کسی که او را جهت نگهبانی
 نگاہ داشته حضرت فصح علیہ السلام بودند و نگاہ داشتن سگ صید با سبانی
 نہ کند جائز نیست و سگ یوانہ را از قواستخ خمسہ کہ واجب القتل اند شمرده اند
 و حدیث شریف وارد شدہ است کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد
 فرمودہ اند کہ ملائکہ در خانہ کہ سگ یا تصویر سگ کشیدہ اند در نمی آیند
 و بعضی از علما گفته اند کہ حدیث اردست در حق سگے کہ حاجت بدو نباشد
 و بعضی گفته کہ حکم عام است برای جمیع سگان حکمت چشم سگ سیاه ہر جا کہ
 دفن کنند آن موضع خراب شود و زبان سگ اگر بر کسی بندند کہ او را سگ یوانہ گزیدہ
 باشد نافست و اگر در گردن بچہ بندند و ندانش با سگانی برآیند و ہرگز سگ
 و یوانہ گزیدہ باشد اگر او را جگر سگ بر شتم بخوراند شفا یابد و ہر کس کہ دندان سگ
 با خود وارد سگان بروی حملہ نہ کنند و نیز او را دیدہ فراید نہ کنند و اگر خاکی کہ
 سگ بران شامیدہ باشد روز چہار شنبہ غلولہ ساخته بگردن صاحب پب بندند نفع
 بخشد و بیشتر علما بر آنند کہ سگ اصحاب کہف نیز از جنس ہمین سگانست و نزد بعضی
 اتست کہ مراد از سگ اصحاب کہف شیر است چرا کہ عربان شیر را نیز مجازا کلب
 میگویند حرف اللام لقلوٹ را بفارسی و ترکی لک لک گویند و اولاد زیری
 صفت میکنند و بیشتر و انکاک کہ ہواش معتدل مان بحارث باشد میماند و در
 ہر مکی کہ تغیر در ہوائے او پیدا شود گرختہ بدیاری دیگر میرود و در خراسان و بلاد
 سردسیر با ول فصل بہار پیدا میشود تا وقتی کہ ہوا معتدل گرم است آنجا میمانند
 و بعد از آنکہ قریب فصل خریف شد از آنجا بہ سمت ہندوستان میرود و تا آخر
 فصل خریف بسر بردہ باز بعضی بہار بہ سمت خراسان میرود و در میان لک لک
 مار و نمئی است چنانچہ مار را گرفتہ ہوا میرود و از آنجا اولاد ترین سے اندازد تا ملاک
 شود بعد او را طعم خود و بچگان خود میداد و مار نیز قصد چہر و بیضی او میدارد و اینخت

مع تحقیق ہر دو مقام و نیز
 و نتیجہ ہر دو مقام و نیز
 و اختلاف ہر دو مقام و نیز
 (۵)
 گویند کہ ہندی لک لک
 ۲

بر جا پارسه بلند مثل سمرقند و بالاسه گنبد آشیانه می سازد و چون بهین
میدهد وقتی از پیش آشیانه خود غائب نمیشود و اهل خراسان و ماوراءالنهر
به ریش خوری و خوری میکنند چرا که نشان آمد بهار است حکم جلال است
امام ابیحنیفه و در مذبح افغانی و در روایت است بیشتر علمائے سابقه بر آنند که حرم
است چرا که در میخورد و در مذبح ماتیله و ایتی صریح در طلیت او نظر نیامده است
شر و طهائے که در جانوران حلال گفته اند بعضی دارد و الله علم حکمت اگر چه
و راکبند و بر مزدوم بند نفع بخشد و بهیله و بهترین خطاب است از غرائب
او آنکه داشتن استخوانش نزد خود از لاله غم نماید و نیز عجایب تر آنست که بعضی حکما
نوشته اند که اگر چشم او را کسی همراه خود دارد که آب عرق نشود هر چند که شناسد
هم نداند حرف المیم مالک الحزن بفارسی بویبار و ترکی آخار
خوانند و این نام بهیست آن یافته که اگر چه بمجار میماند اما آب میخورد و بدین
اندیشه که مبادا کم نشود حکم گوشت او و جمیع مذاهیب حلال است الا در مذهب
امامیه طلیت و حرمت او و خیر کما که می از کتب و شان یافته نشده اما بعضی شر و
طلیت دارد حکمت هر که گوشت او بسیار خورد و او سیر پیدا کند حرف
النون نسرا بفارسی و ترکی کرکس خوانند و او را عرب و را شریف و سید
مرغان نیز خوانند بلکه بعضی اکابر این را از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده
اند و مشهور میان مردم آنست که عتاب سید مرغانست و کرکس دانه عمره به
چنانچه بعضی میگویند هزار سال منرید و تیر چشم است چنانکه از چهار صد فرسخ راه می
بیند و بوی مردار از دوری شنود و اگر بوی خوش بدورسد بیمار میگردد و بعضی گفته
اند که می میرد و طعمه بسیار میخورد و چنانچه چون سیر شود او را باسانی توان گرفت و با
خفاش دشمنی دارد از بخت بالاسه که بهار بلند آشیان سازد و برگ چار و آشیانه خود
بند تا خفاش در آن زود و بیضه اش زیر آن نیارد و بعضی از مورخان گفته اند که چون نهاده
اشترگاه کند و همین قدر تخم نهد و در جای بلند بگری آفتاب بیضه نهاده بچه بیرون می آید

[illegible]

اما قول درست آنکه مانند خروس با موده جفت میگردد و جفت خود را چندان دوست
 میدارد که اگر از وجود جدا گردد پلاک شود و چون رنجور شود گوشت آدمی خورد و صحت
 یابد و چون چشمش تیره گردد و جگر آدمی خورد و روشن گردد و حکم گوشت او و جمیع
 مذاہب حرام مگر نزد مذہب مالک که مکروه است حکمت اگر زهره او را در گوش کسی که
 گرمی کهنه داشته باشد بچکانند نفع رسانند و اگر بفت نوبت پیانی در چشم کشند
 تیرگی را زایل کند و اگر بآب سرد زهره او را بفت بار گردد چشم طلا کنند از نزد آب
 منع کند و اگر پر و پر و زردی پائین که بد شواری آید نهند با سانی زاید طعام
 را بغاری شتر مرغ و بتری و ده خوش خوانند مرغیست بل بجاقت ابلهی مشهور چنانچه
 از صیابگریزد و سر خود را در زیر یک پنهان سازد چنانکه صیاد او را بیند و میگردد و
 مردم عقل را تمیز با و دهند و گویند نهمائے خود را بد و بخش کند یک بخش آنچه بیرون
 آید و یک بخش امیگارد تا گنده شود و از آنها کر مہا پیدا شوند و غذائی بچکانند
 همان کر مہا شوند و از عجایب آنکه حاسه شیندن ندارد اما حاسه شامه و بوی شمیدن
 بسیار است و آب کم بخورد بلکه اصلاً نخورد و اگر یکپائے می شکند بپا و گریه نمیتواند رفت
 حکم حلال است گوشت او و جمیع مذاہب حکمت زهر اش تاریکی چشم را بر د و بخورد
 گوشتش اگر مداومت نمایند با دوائے شست زایل کند پیه را اگر بر ده مہا طلا کنند شفایاب
 بیضه اش اگر در دیک افکنند طعام زود بخته شود و اگر پوست بیضه اش در آب سرد افکند گرم شود
 اگر او را در افل تاستان یا در بہار آخر بگیرند در خانه دفن کنند آفتی از آنجا بگریزد و اگر عصب
 گزیده پیله و بخورد و در موضع زخم بمالند در زایل کند کھر را بغاری پلنگ بتری فیلان گویند جانور
 ظالم و متکبر بر فوت تیر و تند و بدترین سباع است شراب او و است ارد و اگر سیاه چندان که
 خود که میوش میشود چنانکه در حالت نشسته با سانی میتوان رفت از دینش بخلاف دیگر جانوران
 منده گان بوی خوش آید و کمرش در نہایت نازکی است چنانچه اندک صدمه شکسته شود و چون
 سیر شود سرش را بر زمین میگرداند و صید کرده جانوران دیگر بخورد و غضب و قہر بسیار
 دارد و روایت ضعیف از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد کہ از جملہ کسانیکہ نزد حق سبحانہ و تعالی

حکم
 نفیست نمون و
 میسر و آفراس
 نقطه حکمت و بینش
 نیند و اگر سب

روایت کرده اند که الکی
بوفت جنگ بکشد بانه
چون کسی که با وی میانه
نماید و او را بدو شکست
دهد و اگر بانه از سستی
مخلان اندازند از چنگ
مخلوط مانند عام

۵۴

حکمتی در غایت تیری است حکم اگر چه آزار
ضرر رساند کشتن او و بعضی حرام است چون آزار رساند نگاه کشتن و آزار رساندن
و سوختن و سواست حکمت اگر در خانه کسی تخم موری اندازند مردمان خانه متعجب
شوند و اگر گوگرد در خانه سوزد و آزار رساند جمله مورچه ها بمیرند و اگر تخم موری سخی کرده در
بغل و پشت و زمار بچه که بالغ نشده باشد طلا کنند موری را بیایند و اگر موری را در غل
زیت جوشانند و آن روغن قطره در گوش کسی که آواز کرده باشد چکانند نفس رسانند
حرف الواو و عل بغاری بزکوبی گویند و ترکان ش را داغ کبری و ماده اش
را داغ کجی گویند و بعد هر سه سال شاخها بینگند و دشمن را روغن جنگ و حکم گوشت و کجی
نما به حال است حکمت اگر شاخ بزکوبی و دم مار را بسوزانند و خاکش در کف پا بپاشند
از بسیار رفتن آبی زرد و فافه بر که آنرا تریاق فاروق طبعی گویند و آن مانند بلوطی بود
و دراز گردد و نری از سنگ کمتر بود و وی طفا دارد و در میان آن جیره است گوشت متعجب است آ

گرامی اند کسی که غضب کند وقتی که کسی را متعجب رات نامشروع میند خیا پنجه
پلنگ حمایت بنفس خود غضب کند و چون خسته و بیمار شود از خوردن موش شفا
یابد و او را با مار دوستی تمام است و با دیگر حیوانات دشمنی دارد حکم گوشت و کجی
نما به حال است مگر در ذب مالک مکروه است حکمت سر پلنگ هر جا که دفن کنند
سوشان را تمام جمع شوند و زهره او را اگر در چشم کشند دشمنی زیاده کند و منع نزول
آب نماید و پیر و پیرا بر آستین رحمت فالج و درد خیم و درشتی جرات که نه نافع ترین از
دیگر ادویه ها است و بر پوستش خشن و فح یا سیرکاید کل را بغاری بود و بتری فدی
خوانند از همه جانوران رطبت فدی حریف بود و در خیره کردن چندان مشقت نماید
اگر او را معلوم شود که عمرش یکسال زیاده نماند تا هم غذا چند سال فراهم نماید و دانه ها را
کرده میدارد تا از رویتن محفوظ ماند و کشن را چهار پاره کند چرا که نیم دانه کشن سیمی
روید و از ترس آنکه غلظت سبب طوبت بین کند نشود از خانه خود بر آید و متاثر
آفتاب باشد باز میبرد و با و چون بعضی حکما گفته اند که حیات او از خوردن نیست چرا که معده
ندارد و بوی دانه سیر میشود و او را قوت شام در غایت تیری است حکم اگر چه آزار
ضرر رساند کشتن او و بعضی حرام است چون آزار رساند نگاه کشتن و آزار رساندن
و سوختن و سواست حکمت اگر در خانه کسی تخم موری اندازند مردمان خانه متعجب
شوند و اگر گوگرد در خانه سوزد و آزار رساند جمله مورچه ها بمیرند و اگر تخم موری سخی کرده در
بغل و پشت و زمار بچه که بالغ نشده باشد طلا کنند موری را بیایند و اگر موری را در غل
زیت جوشانند و آن روغن قطره در گوش کسی که آواز کرده باشد چکانند نفس رسانند
حرف الواو و عل بغاری بزکوبی گویند و ترکان ش را داغ کبری و ماده اش
را داغ کجی گویند و بعد هر سه سال شاخها بینگند و دشمن را روغن جنگ و حکم گوشت و کجی
نما به حال است حکمت اگر شاخ بزکوبی و دم مار را بسوزانند و خاکش در کف پا بپاشند
از بسیار رفتن آبی زرد و فافه بر که آنرا تریاق فاروق طبعی گویند و آن مانند بلوطی بود
و دراز گردد و نری از سنگ کمتر بود و وی طفا دارد و در میان آن جیره است گوشت متعجب است آ

خوب بنجد با پوست باشد و فاو زبر و شیردان بز کوبی باشد و آنچه نیک
 است چون با شیر و سنگ بسایند سرخ رنگ شود و آنچه زبون بود سبز رنگ
 باشد و گویند غذای آن اکثر مار بود و بهترین آن بود که در کوستان حاصل شود
 و از آنجا با طراف دیگر برند و بنهایت عزیز بود و در ولایت تلنگانه در شیردان بز
 ایلی نیز می باشد و بزنگ صورت مشابیه هانست و خاصیت نیز نزدیک است فاو
 زبر مصنوع نیز می باشد امتحان آن است که سوزنی را با تیش گرم کرده و فرو برند
 اگر مصنوع بود دودی سیاه از وی بیرون آید و اگر طبیعی و اصل بود دودی زرد و بیرون
 آید که نوک سوزن زرد کند و چون فاو زبر را باب را زیانه بسایند و بر گزیدگی مار
 طلا کنند فوراً درد بنشانند و از مردن ایمن شود و سودمند بود جهت گزیدگی همه جانوران
 و زهر آبی نباتی و حیوانی و معدنی خوردن طلا کردن جهت ضعف بدن و قوه باه
 بنایت نافع بود و مقدار شربتی جهت گزیدگی جانوران دفع زهر مار دوازده جو بود و شربتی
 جهت ضعف بدن قوت اعضا یک انگشت و هر کس که ببرد نیم دانگ بخورد از اکثر آفات ایمن
 باشد و سودمند بود و مخرج را نیز بسبب آنکه و بنجایت عمل میکند به طبیعت و طبیعت
 بنجایت م بود و اگر بدن را رسد مضرت رساند از این نوعی باید خود که بدن را رسد حرف
 الهام و نذر پند را به زبان همین نام است او مرغ خوش صورت کوچک است تا بوی
 ناخوش دارد و آب را میزد بر زمین می بیند از این جهت همراه حضرت سلیمان علیه
 السلام میباید و در قصص الانبیاء مذکور است که عوج بن عنق کوبی برداشت که بر
 حضرت موسی علیه السلام و قومش زنده بفرمان حضرت حق نه بد و دوی چندان
 سوراخ کرد که آن سنگ را گردن عوج افتاد و بدین بلا عوج هلاک شد و مراسلت
 مواصلت حضرت سلیمان علیه السلام با بلقیس بواسطه بد و گردید چنانچه در کلام مجید
 مذکور است حکم مکرده است گوشت و زرد اما طعمه و طالست نزد این جنه رح و بیک
 روایت از شافعی که لیکن فتوی در مذنب شافعی آنکه حرام است از جهت آنکه از وی بوی بد
 می آید و آنحضرت علم از کشتن او منع فرموده اند حکمت هر جا که بد بود میکان هوم

۵۵

خطی است

جانوران سوزنی

لجانه

در این کتاب از آنکه هر کس که در این کتاب بخواند و بفهمد و عمل کند...

ارضی در اینجا قرار بگیرد و چشمش در زیر بالین هر کسی نهند و خوابت و در اگر
چشمش بر کسی بندد فراموشی آورد و هر کسی که زبانش را با خود دارد و دشمن بر او
ظفر نیاید و دلش با خود داشتن قوت ماه و هاب گوشت و در حمت قلنج نافع بود
اگر دلش بگردن کسی که آثار زحمت خدام در و پیدا شده باشد نهنگ ما و امی که
آونجیه باشد بمن باشد و دلش را اگر بریان کرده و گسن با هم خورد از محبت یکدیگر
صبر یابند زهره اش اگر در بدن صاحب لقوه و افلاج بمالند و او را سه روز در
های تاریک بگذرانند صحت یابد بال استنش اگر در زیر سر خفته بدارند بیدار نشود و از
دو پر و دو گزند با بگریزند و اگر خون و کرم چشم کشند سفیدی که عارض شده باشد برود
و مغز سر او را اگر در کبوتر خانه و دو کنند کبوتر را به آنگاه از گریه غیره بین شوند و اگر هر دو
خسک ده در خانه بیاورند اهل آن خانه ملازمت خضر زرد و خنگالش را سوخته و سوه اگر در
شربت بریزند و بهند اگر در آن شب هر شش با و زردی کند حامله شود حرف الیا بر بروج
را بغاری موش دشتی و موش دهنده و بترکی ایاغ لوحه و استخوان گویند در صحرا
باشد و یا بهاد از و ارد و دسبهای کوتاه و در رنگ ناک بود حکم حرام است
ز و حقی رح اتمانز و امام مالک و شافعی و حنبل و حلال است ز و شیعه نیز حلال است حکایت
موسی زیاوه در چشم پیدا شوند اگر کنند یه خون بر بروج بران طلا کنند باز آن موی زرد و بد

میکویند عجل از بیت علی بن ابی طالب که این کتاب از آنکه هر کس که در این کتاب بخواند...

البیحه حرام لان فی العقل کالخمر و الخمر حرام

فَاَيُّهَا النَّاسُ كُلُّوْا مِمَّا فِى الْاَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوٰاتِ الشَّيْطٰنِ اِنَّهٗ لَكُمۡ عَلٰوَنٌ
در تفسیر حسینی سیاره دوم ربع اول چهارم باید دید و نیز در سیاره پانزدهم در سورة الکهف
آمده اِنَّا جَعَلْنَا مَاعِلٰى الْاَرْضِ زَيْنَةً لِّهَا وَنَعْتَهُ كَمَا مَرَادُ اَنْ طَلْعِ الْاَرْضِ مَشْتَبِهَاتِ مَحْرَمَاتِ
که حق تعالی فرمود که آنرا آرایش خلق ساخته ایم یعنی در چشم مردم آراسته ایم لِتَبْلُوْهُمْ

کتاب در بیان نیکو و بدی و چیز ضروری طبیعی موجود است پس کسب دانش را ترک مکن

بنیایه است و اجتناب لغو واجب است متقی را ترک آن اہم است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

محفل حدیث

الحمد لله الذي شق سماع أوليائيه بسماع القرآن من أعز الغلو والمجازف والملاهي
فإنها سماع الشيطان والصلاة والسلام على رسول محمد خليل الرحمن على اله وصحبه سراوات
أهل التحقيق والعرفان ما بعد فيقول المفقور لله الملتجئ أبو الحارث إبراهيم بن داود
الوصل إلى صاعقه الله عن البدع والهوى ونزق كمال الورع والتقوى لما مضت من تاليف السراج
المبهر في محرم سماع الغناء والمزمار إلى جمع من الفضلاء المتسكين بالشرع والنبلاء
المتشين باذبال التقى والورع أن جمع لهم أربعين حديثاً في تحميم الغناء والمزمار
ما صرح عن البشير والغدير لنزول بحا نك ليس المبتدع الملتفين وتبلا شى تبليس
الملاحد الصالين المضلين بادق مجمها لم مقصداً على صحاح أخبار النبوة ومكتفياً
على حسان الآثار المصطفوية رجاء أن ادخل في قوله عليه الصلاة والسلام من حفظ
على أربعين حديثاً من أمرينها بعشر الله تعالى يوم القيامة في زمرة القتها العلماء
وفيما تواتر عنه صلى الله عليه وسلم من قوله فليبلغ الشاهد منكم الغائب وسنمته بكتاب
الردع على أخوان الملاهي والبدع واسأل الله تعالى أن يجعله خالصاً لوجهه الكريم أنه
هو البر والوفاء الرحيم **الحديث الأول** عن عبد الرحمن بن عمر بن الخطاب رضي الله عنهم

٥٤

أن النبي صلى الله عليه وسلم نهي عن الغناء والاستماع إلى الغناء وعن الغيبة والاستماع إلى
الغيبة وعن النيمة والاستماع إلى النيمة رواه الطبراني والخطيب ببغداد في الحديث الثاني
عن المؤمنين عايشت الصدق يقترض الله تعالى عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم قال صلتان موقوفتان
في الدنيا والآخرة زيار عند نعمة وذرته عند مصيبة رواه البرزوقي ابن المروزي والبيهقي في الحديث
الثالث عن عبد الرحمن بن عوف رضي الله تعالى عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم
قال لما غيبت عن صوتين أحق بالفاجر من صوت عند نعمة وهو ولعب من يد شيطان
وصوت عند مصيبة خمس وخمسون صوتاً جوب وذرته شيطان رواه ابن أبي الدنيا

في ذم الملاحى الحديث الرابع عن ابي ما مده انما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ما دفع احدٌ صوتاً بغناي لا يبعث الله تعالى به شيطانين يجلسان على منكبيه يضران
 باعقابهما على صدره حتى يمساك رواه ابن ابى الدنيا وابن مردويه الحديث الخامس
 عن عبد الله بن مسعود رضى الله تعالى عنهما ان النبي صلى الله عليه وسلم قال ياكم واستمعوا للمطافئ والنساء
 فانها ينبتان النفاق في القلب كنبات الماء البقل رواه ابن صيرى في الحديث السادس
 عن عبد الله بن مسعود رضى الله تعالى عنهما ان النبي صلى الله عليه وسلم قال النفاق والنفاق في القلب كنبات
 ينبت الماء العشب الذي ينفسه بيده ان القران والذكر ينبتان الايمان في القلب كنبات الماء العشب
 الحديث في مسند الفردوس الحديث السابع عن ابي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وسلم حب النفاق في القلب كنبات الماء العشب رواه الحديث في مسند الحديث
 الحديث الثامن عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنهما ان النبي صلى الله عليه وسلم قال النفاق في القلب كنبات
 ينبت الماء العشب رواه ابو داود في السنن وابن ابى الدنيا في ذم الملاحى الحديث التاسع
 عن صفوان بن ميثري عن عمرو بن قرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كتبت على الشفة
 فلا ارى الرزق الا من دفى اثم اذن لي في الغناء من غير فاحشة فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لا اذن لك ولا كرامة ولا نعمة عيني كن بتاسى عدا والله لقد رزقك الله حلالاً طيباً
 واخترت ما حرم الله عليك من رزقه مكالما احل الله لك من حلاله ولو كنت قد
 ايكى بالهوى قبل الان لفعلت بك وفعلت قم عني وتب الى الله ووسع على نفسك
 عيالك حلالاً فان ذلك جفاف في سبيل الله واعلم ان عون الله مع الصالحين الجادين
 الحديث في مسند الفردوس الحديث العاشر عن جابر بن عبد الله رضى الله تعالى عنهما ان النبي صلى الله عليه وسلم قال ان اول من تنقذ
 ابو بكر الصديق الا فظ في الحديث في الامام الحديث الحادي عشر عن ابي امامة رضى الله تعالى عنهما
 صلى الله عليه وسلم انما قال ان ابليس لما نزل الى الارض قال يا رب انزلني الى الارض وحيلى
 رجلاً فاجل لي بيتاً قال الحمام قال اجل لي مجلساً قال الاسواق ومجامع الطريق قال
 لي طعماً قال ما لم يذكر اسمك لا اجل لي شراً ما قال كل مسكر قال اجل لي مؤذناً قال اجل
 قال اجل قرأنا قال لشعر قال اجل لي حديثاً قال الكذب قال اجل لي رسلاً قال الكفا قال اجل

مصنف قال لنساء رواه ابن أبي الدنيا في مكانه الشيطان الحديث الثاني عشر
 عن أبي أمامة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله تكافؤ رجل يحب هدي
 ورحمة للعالمين وأمرني بحق المعارف المزمار والأوقاف والصلوات من الجاهلية وحلف
 بغزوة وجلالة لا يشرب عبد من عباءة من خمر متعمدة في الدنيا إلا سقيت مكانا
 من الصد يد يوم القيامة مغفولة ومعد بأوليتها من مخافتي إلا سقيت يا من خلقت
 القدر من أجل بيوت شاربين لا الجنة فيمن شرب من حرام طهره الله وأطهره الطاهر والفظ له
 عن أبي أمامة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال إن الله عز وجل يحب من حرم
 طهره من محرمات المزمار والمعارف والمجور والأول التي تعبد في الجاهلية وقسمت به بغزوة
 لا يشرب عبد الخمر في الدنيا إلا سقيت من خمر جهنم معد بأول مضور المجد يشربها من
 واحد بن جندل والحارث بن سامة وفي مسند يزيد بن الهادي وهو ضعيف له ثمانون حديثا
 مسنود وغير الحديث الرابع عشر عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه حرم الميتة والميسر والكوبة يعني
 الطبل وكل مسكر حرام رواه البزار الحديث الخامس عشر عن ابن عباس رضي الله عنهما قال الكوبة حرام و
 الد فحرام والمعارف حرام والمزمار حرام رواه البيهقي في السنن موقوفا ولكن حكمه لم يرفع
 الحديث السادس عشر عن عبد بن أبي طالب أن النبي صلى الله عليه وسلم قال من شرب من خمر
 رواه الخطيب الحديث السابع عشر عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال من شرب
 الطبل والنوار رواه الديلمي الحديث الثامن عشر عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم
 قال إن الله تكافؤ على متى الخمر والميسر والكوبة في أشياء عدد هاروا أحمد بن حنبل وابن أبي
 الدنيا ورواه البيهقي ورواه الطبري الحديث التاسع عشر عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول
 الله صلى الله عليه وسلم قال يمسح قوم من امتي قباخر الزنا قردة وخنازير قالوا يا رسول الله مسلمين هم قال
 نعم يستعدون لأن لا اله الا الله والى محمد رسول الله ويصومون ويصلون قالوا فما بالهم يا
 رسول الله قال اتخذوا المعاف والقبائل والخوف وشربوا من هذا الا شربة فما تولى على من
 فاصحوا فتنوا وما من مسند ابن جابر الحديث العشرين عن عبد بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 يكون في هذا الاية خسف ومسخ وقيل مئى يا رسول الله قال فخرقت القبائل والمعارف وتعلمت

الخور روى عبد بن حميد وفي نسخة عبد الرحمن بن يزيد وهو ضعيف لكنه قد صرح من طريق آخر
 وقد علقه البخاري وصلة له سماعا واحدا من ابي داود وابن ماجه وابو يعقوب واسانيد صحيحه لا غبار
 عليها الحديث الحادي والعشرون عن عائشة رضي الله عنها قالت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ان الله عز وجل القينة ويبعا وثمنا وتعلما والاستماع عليها ثم قول من الناس من يشتري كل واحد منكم
 روى ابن ابي الدنيا في ذم الملاح وان روى الحديث الثاني والعشرون عن ابي داود عن رسول الله
 لا تبعوا القينة ولا تشتروهم ولا تعلمهم ولا خير في تجارتهم فمن في مثل هذا اترت هذا الاية ومن
 الناس من يشتري كل واحد منكم رطله سبيحا من صلب واحد والتمسوا من ابي بكر بن ابي الدنيا في ذم الملاح
 وابن جرير وابن المنذر والطبراني وابن مردويه الحديث الثالث والعشرون عن انس بن مالك
 ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من ادى قينة يسميها صلبا لك في انبياء الانك يوم القيامة رطله ابن صير
 ابا ليث وابن عساكر في تاريخ الحديث الرابع والعشرون عن صفوان بن يحيى عن رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال في اهل الخنا عولا العضا من مات منهم بغير توبة حشره الله تكا يوم القيامة كما كان مخنثا
 عرياناً لا يستتر من الناس بحدية كلما قام صرح روى البصير والطبراني الحديث الخامس
 والعشرون عن ابي زرعة عن عبد الله بن عمرو بن عمار انه سمع زيارا فوضع اصبعه في اذنيه وقال عن المرق
 وقال هل تسمع شيئا قال قلت فرفع اصبعه في اذنيه ثم قال كنت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فسمع
 مثل هذا فوضع مثل هذا روى اصحاب السنن الحديث السادس والعشرون عن ابن
 بن مالك عن النبي صلى الله عليه وسلم قال لست من الرد ولا الرد مني روى البخاري في الادب البصير في السنن
 الحديث السابع والعشرون عن انس بن مالك عن النبي صلى الله عليه وسلم قال لست من الرد
 ولا الرد مني ولست من الباطل ولا الباطل مني روى ابن عساكر الحديث الثامن والاربعون
 عن جابر بن عبد الله وجابر بن عمرو عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال كل شيء ليس من ذكر الله تكافؤ
 ولعل الا ان يكون رقبته لا يعبه الرجل امراته وتاديب الرجل فرسه من الرجل من الغرضين وتطم
 الرجل اليخار روى الحديث التاسع والعشرون عن رجل من الصحابة عن رسول الله
 صلى الله عليه وسلم انه قال كل شيء من هذا الدنيا باطل الا ثلاثة انتظامك في قومك وتاديبك فوساكتك
 ما هن فاعين من الحق روى الحاكم في المستدرک وقال صحيح على شرط مسلم الحديث العاشر

جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال حَدَّثَنَا عَنْ قَبْلِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
 الشَّيْطَانُ رَوَاهُ فَرْدُوسُ الْأَخْيَارِ مَوْقُوفًا وَلِحُكْمِ الْمَرْفُوعِ وَأُورِدَهُ الْحَافِظُ أَبُو الْحَسَنِ فِي عَمَلِهِ الْعَامِ
 مِنْ تَرْجُمَةِ الْبَخَارِيِّ لِإِسْنَادِ الْحَدِيثِ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ أَبِي مُوسَى الشَّعْرَانِيِّ عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
 مَنْ سَمِعَ صَوْتَ الْغَنَاءِ لَا يُؤْذِنُ لَهُ أَنْ يَسْتَمَعَ إِلَى صَوْتِ الرُّوحَانِيَيْنِ فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ الْحَكِيمُ الْقُرْطُبِيُّ
 فِي نَوَائِلِ أَصُولِ الْحَدِيثِ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ رَجُلٍ مِنَ الصَّخَّارَةِ عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
 صَوْتُ الْمَلَاحِي مَصْتَبِرٌ وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فَسَقٌ وَالثَّلَاثُونَ عَنْ الْكُفْرِيِّ وَالشَّيْخِ الْأَمَامِ حَسَامِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ
 بْنِ الْحَاجِّ السَّخْلَانِيِّ فِي الْخَاتِمَةِ وَالشَّيْخِ الْأَمَامِ الصَّدْرِ الشَّهِيدِ فِي الْوَقَائِعِ وَهُوَ مَا اسْتَدَلَ بِهِ كَثِيرٌ
 مِنْ تَمَنُّعِهِ تَحْوِيلُ عَمَلِ الْغَنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ حَدِيثِهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْرَأُوا الْقُرْآنَ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ صَوَاتُهَا وَأَيُّكُمْ وَلَيْسَ هَلْ لِكِتَابٍ مِنَ الْفُسْطَاتِ نَزَّ بِسْمِ اللَّهِ
 قُمْ بِرُجُوعِ الْقُرْآنِ جَمِيعَ الْغَنَاءِ وَالرَّهْبِ وَأَنْوَاحِهَا وَخَاجِرُهَا مَقْبُوتَةٌ قُلُوبُهُمْ وَقُلُوبُ بَعْضِهِمْ شَلَّتْ مِنْهُمْ
 رَوَاهُ الطَّبْرِيُّ وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ رَجُلٍ مِنَ الصَّخَّارَةِ عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
 الْعُلَمَاءُ أَنْ تَجِدَ الْقُرْآنَ مَزَامِيرَ قَدْ مَوَّنَ أَحَدُهُمْ لِسِينَ بِقُرْآنِهِمْ وَلَا أَفْضَلَهُمْ لَا يَنْتَبِهُ بِرَغْنِهِ
 رَوَاهُ سَلِيمُ الرَّازِيُّ فِي التَّقْرِيبِ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
 أَنَّهُ لِحَسَنِ النَّاسِ قَوْلُهُ مَنْ ذَا قَوْلُ تَجِدُنَ بِهِ رَوَاهُ ابْنُ حَبَّانٍ فِي صِيحَةِ الطَّبْرِيِّ فِي الْكَبِيرِ **وَالثَّلَاثُونَ**
السادس والثلاثون عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ يَتَغَنَّى
 بِالْقُرْآنِ وَهُوَ الْبَزْزِيُّ وَالطَّبْرِيُّ وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ
 كَبِيرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ قَالَ سَفِيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ تَغَنَّى
 بِهِمْ وَقَدْ جَاءَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ تَفْسِيرُ تَغَنَّى بِالْقُرْآنِ أَنْ يَجْزِيَهُ وَلَيْسَ الْمُرَادُ مِنْهُ الْغَنَاءُ الْمَعْرُوفُ عِنْدَ
 أَهْلِ الصُّوْفَا بِزَعْمِ الْمَلَاحِدَةِ فَهَذَا نَحْنُ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ رَجُلٍ مِنَ الصَّخَّارَةِ عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ
 أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ زَارِقُ الرُّقَا مِنْ الشَّيْطَانِ يَنْفَخُ فِي شَرِّهِ رَوَاهُ الصَّالِحِيُّ وَرَوَاهُ
 الْبُسْتِيُّ وَفَوْعَا لِبَعْضِ زَارِقِ الصُّوفِ جَاءَ الشَّيْطَانُ يَنْفُلُ أَصْبَغِيَّةً دَبْرَهُ وَزَادَ فِي نَشْرِ الطَّبِيعَةِ
 وَثَبَّيْنَاهُ وَثَمًا لَا قَالَ لِبَعْضِ الضَّعِيفِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا هَذَا أَوْ رَوَاهُ الْبُسْتِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ وَطَقَّ
 مِنْ أَهْلِ الْعَالَمِ أَقْبَلُ عَلَى أَصْلِ وَرَوَاهُ **وَالثَّلَاثُونَ** عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسلام ای صاحب کرم	اسلام ای معدن لطف عظیم	اسلام ای سرور عالم جناب	اسلام ای سافح یوم الحساب
اسلام ای مقتدای سلفین	اسلام ای رحمتہ للعالمین	اسلام ای پیشوائی انبیا	اسلام ای پس و نوا اولیا
اسلام ای قد و دبستان	اسلام ای غار فائز مقتدی	اسلام ای آنکھ ابیر رحمتی	اسلام ای آنکھ کان غمغمی
اسلام ای بحر علم من لدن	اسلام ای غرن اسرار کن	اسلام ای مشرق انوار غیب	اسلام ای ماحی ظلمات سب
اسلام ای مطلع نور دنیا	اسلام ای معدن علم حیا	اسلام ای نجم ثاقب سلام	اسلام ای عارضت و تمام
اسلام ای صقل مرآت دل	اسلام ای کاشف پرغش و دل	اسلام ای روی تو بدستیر	اسلام ای بے تو مشک و سیر
اسلام ای منبع جود و عطا	اسلام ای نور بخش ابر صفا	اسلام ای قاقب سینت مقام	اسلام ای بنیا کردہ امام
اسلام ای هدایت اللہ	اسلام ای خاتم النبیین	اسلام ای چشمہ آب حیات	اسلام ای نور تو بر شش جہا
اسلام ای کور چشمان زوکل	اسلام ای صاحب خلق جیل	اسلام ای میکسا زو تسکیر	اسلام ای راز دان و شفیر
اسلام ای سرور ہر و جا	اسلام ای بنماے گمران	اسلام ای خستہ رام رسم نبی	اسلام ای تشر را شرب نبی
اسلام ای کور تو غفلت بے	اسلام ای فکر تو خلقت داک	اسلام ای چاہے بیچارگان	اسلام ای مونس غمخوارگان
اسلام ای غرر منسوب	اسلام ای دلبر ہر لبرے	اسلام ای معطر ہر آرزو	اسلام ای فیض تو ہر جا پو
اسلام ای مدد مند ازاد و	اسلام ای مایہ ہر بنوا	اسلام ای جلوہ گرد سینم	اسلام ای مصقل آئینم
اسلام ای ذکر توایمان	اسلام ای فکر تو دوران	اسلام ای نام تو ورزبان	اسلام ای حب تو دل بہان
اسلام ای مصل مظلوم	اسلام ای منعم مرغو بہا	اسلام ای دستہ افتادگان	اسلام ای لبر و لدا و گان
اسلام ای تاج عزت بر سر	اسلام ای فیض احسان بر سر	اسلام ای حل مشکل السلام	اسلام ای کار سن آرزو تمام
اسلام ای عنذوا نہیں	لطف فرما بر گناہ ماہین	اسلام ای ابر رحمت فیض باہ	بر تو ہم بر چار شش ہم شہ باہ
صد سلام از ما و از تھیک	سوال انہ واد تو یک لیک	صد سلام از ما بہر ہم صم و شام	بر تو ہم بر آل و اصحاب ہم
یاسید آنکھ ای عالم جناب	از لب شہرین تو آید جواب	وہ دندم ای طیب عیدان	ریخ ماہیاب از بنجر تپان
از علاج ما تو نیگو آگے	دادم و دلم ہم تو دی	ہست کردی دل بہا یک	شربت وصل توای و لدا یک
پس چنان کچھ عاز جام	پیش ازین گذار ما دلال	ہیں ان بہرہ و دوسج	رحم کن بر باجی ہفت پنج
یا رسول اللہ بے در اندام	ہا و د کفک بے سر کردہ ام	بیکسا ز کس توئی در ہنر	من ہمارم دو دو عالم بیکسار
یک نفس سوی من غمخوار کن	چارہ کار من بچا بہ کن	مرچ ضایہ روم عمل ز گناہ	تو بہ کردم غم من بچا بہ

روز و شب ہر وقت در خدمت تامل خواہ باشی یکدم قال الشیخ الدلیل الخلیف بزرگ مسعود

اللهم صل علی محمد و آل محمد

و علی اہل بیتہ

اسماء

بر سالکان طریقت نبوی تا بمان ملت مصطفوی و صاحبان مطالع نزدیک و دور و تاجران باخرو و
مغنی و معجب بد که کتاب است طالب شاه الطالبین یعنی تحفیم جامع الفروع و الاصول عادی المقتول و المقتول
فضل حق را خوند زاده ساکن قریه میسکی تپه مشتنگ و برخی به تحفیم فضیلت پناه میان قمر الدین را خوند زاده ساکن اجینی با
ترجمه آیات و احادیث و روایات طایفه الصلوٰه والسلام دیگر عبارات عربی جناب است نظام حسین صاحب مدنی
چند سایل مفصله ذیل صیدیه و تفصیل مل حرمت حیوانات منافع بنابر اصل حدیث حرمت غنا و ظلمیر شریف و احکام

لذیله در این فنون و خدایات و منقبت طایب پیر و شکیبایان سرور و دودش و شریف کبریا هم منسوب است
و بیستی چند و مناسبات پنهانی علیه و سلم بصرف رکب و جیدی نظیر کترین هندگان آتی بر خادم بر مغیر و کبیر حاجی
محمد امیر فضل احمد بکر کتب و ش پشاه بازار قصه خوانی که حق تعالی قوت کارش از دانشان مصنف صوف بود چنانچه
گفته ایم و نیز جاز از مصحح و مترجم مذکور حاصل شود و طبع نمودیم و منشیای و جید و فست قانون بستم که در دل حاجی
گودشت گردیده باشد و مدت هر یکی از صاحبان طایع تا بیان کتب و ش و غیر هم انما سالی که هر یک از صاحبان این خط
طبع من حاشیه کتاب آنرا نمایند و در صورت طایع اصول مذکور در این کتاب انداخته شد و بجای فتح نقصا و
یافت هر چند منفرکه مطلوب شد با سال قیمت از دکان نیاز منان طلب نمایند و الله اعلم بالصواب
بلوغ باشد و پس - اله - حاجی محمد امیر تاجر کتب پشاه بازار قصه خوانی - محمد امیر فضل احمد تاجر کتب و ش حاجی محمد امیر و ش

ایضا شهاب رواجب الاظهر بر جمیع صاحبان مذکور واضح باد که سند میر تقی ارشاد الطالبین که از وارثان مسمی گرفته
ایم بعینه به ثبت ناهای گوان ممبرین منقح نقل میکنیم با بلا خط آن تشکیل صحیح طریقه صاحبان گردد و مرکب طبع این کتاب شوم
مسکد عبدالرحیم بن حمید میان ماکن قریبه پهلایان دی طلاقه صوات پسر بابوزئی نواسه پستیم۔

جناب عالی اخوند مدویرہ علیہ الرحمۃ از آنجا کہ کتاب الاسلامین من الضعیف مذکور است بہ حیث خود حق تالیف و تصنیف
 مرآت نویس زمرہ الاجاب حاجی محمد امیر نزل حق الضعیف میخوانند باین منظر فتح ربانی مسلمین معینین حق تالیف و تصنیف
 با و بہرہ کردیم و تحریر میکنیم کہ اصحی کتاب کور راستای حاجی محمد امیر کتاب من تاجرتش طبع نہ کند باجازت نیست اگر کسی طبع
خواہد کرد ہر قدر کہ دعوی نقصان حاجی حبیب بنام چاپ کنندہ خواہند نمود بہا نقدر دعوی بلال مدعا بہر گشت طا

عبد الرحيم نواسه را خند دويد و عليه الرحمة - محمد عالم المشهور پاستي صاحب چادري شيعه عبد الغفور صاحب
دعوات مرخايا قطعه الخالق صمد شاد باطل علم الرشيد جناح صاحب دعوات عليه الرحمة -

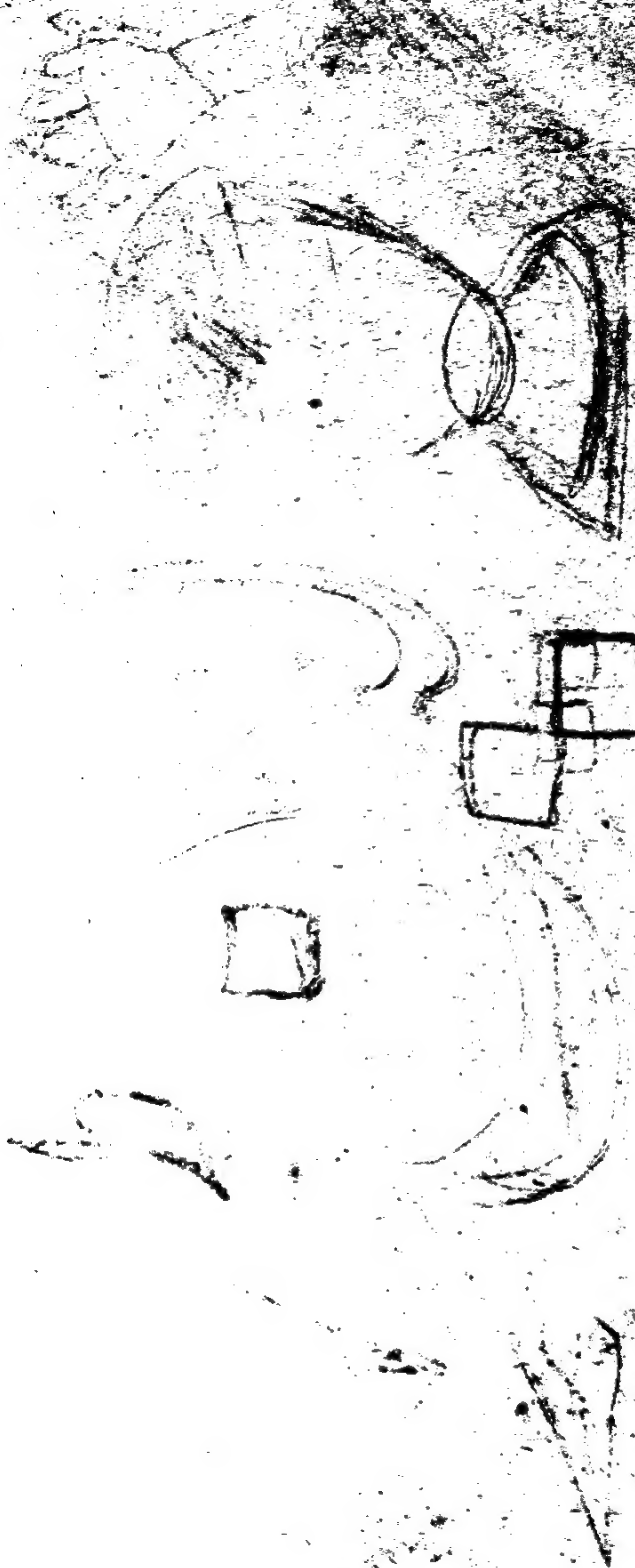
العبد گجر ساکن صوات - العبد عبد الرحمن ساکن کاشنار - العبد وفیر دوست ساکن صوات - العبد محبت کن صوات

جزا کتاب ارشاد المطالبین ص ۲۲۰ جز فرست مطاب بجز و صید به ۲ جز کل ۲۹
میزان کل نه دشت ۹۴۴ کوبه ۳ و ۵

四

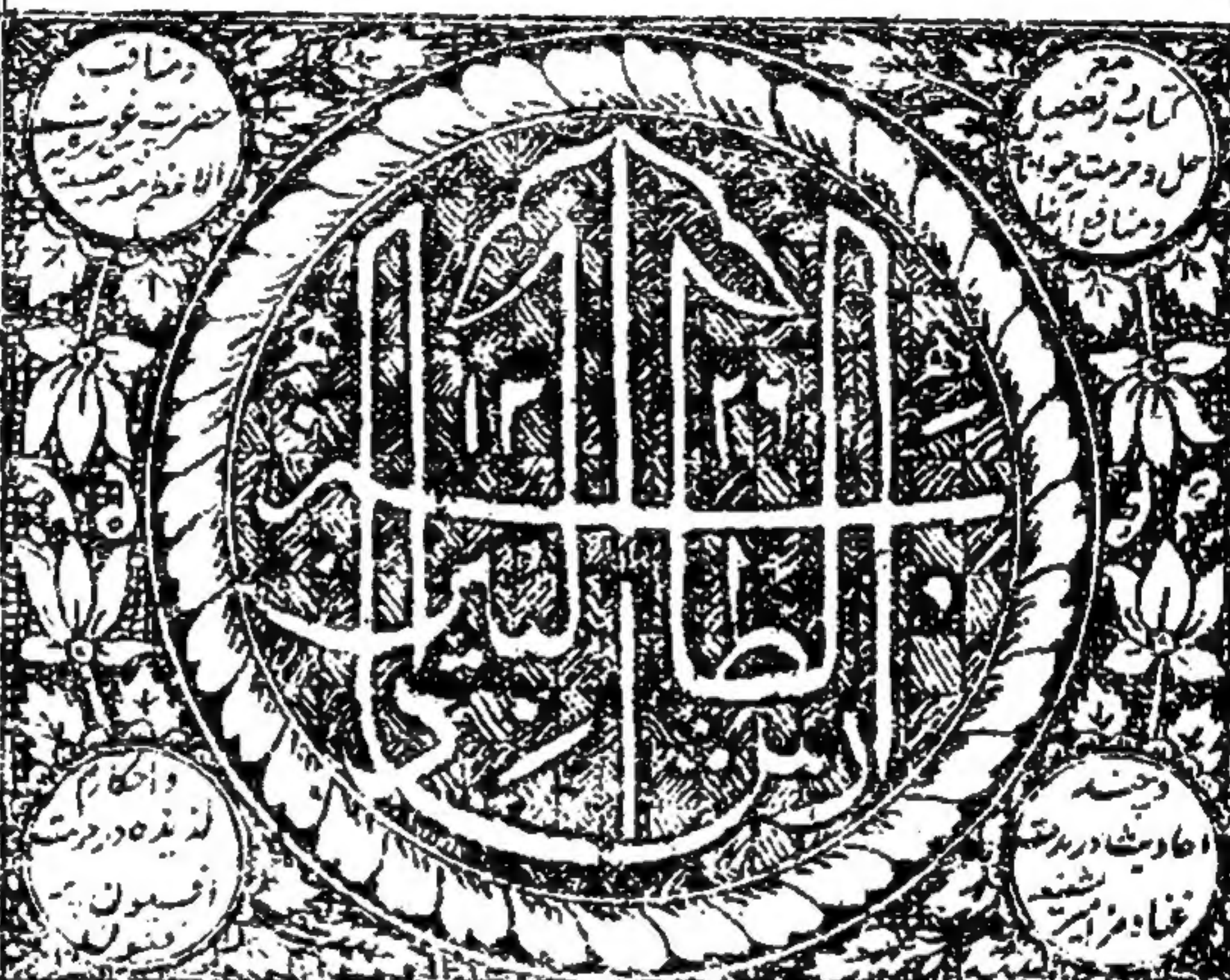
و غفلت که زیان با بر صلی خود یافت شود آن را سر و قد تصور کرده خواهند داشت اما حفظ ۱۲

۴۹۰۴
 شاهزادگان
 شاهزادگان
 شاهزادگان

وَكَلَّمْنَا آدَمَ لَمَّا هَمَّ بِمَنْوُورٍ

حمد وافر قادر لایزال که کتاب استطاب تصنیف مبین کابل البیہ سالک العصر حضرت
 اخوند درویش صاحب شگبار قلمی سہ الباری تصحیح و تفسیر حاجی محمد امیر صابری و جمہور با پیغم

حسب فرمایش کترین بندگان احد الصمد نیازمند فضل احد و ابنه
میان عبدالرحیم جهان سلمه المنان - اجمران کتب شهر شاپور بازار قصه الی محمد

مفتحة لكسوف الاله هو طبع